

੧੯ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ

ਰੁਤਿ ਛੇਵੀਂ Rut 6

Sri Gur Partap Suraj Granth

ਕ੍ਰਿਤः

ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ 'ਕਵਿ ਚੁੜਾਮਣਿ'

By

Bhai Santokh Singh 'Kavi Churamani'

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ
ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੇ
੩੦੦ ਸਾਲਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

Dedicated to 300th Martyrdom Anniversary of
Guru Gobind Singh ji's
Four Sahibzadas & Mata Gujri ji

ਵਲੋਂ: ਭਾਈ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ)

Bhai Baljinder Singh ji

© Baljinder Singh 16914 Lassen Street, Northridge, CA 91343 USA

ੴ ੧੮ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ੴ

ਦੇ ਸ਼ਬਦ

ਵਲੋਂ: ਸਿਰਜਕ ‘ਈਸਰ ਮਾਈਕ੍ਰੋ ਮੀਡੀਆ’

ਘਰਿ ਘਰਿ ਅੰਦਰਿ ਧਰਮਸਾਲ

ਵਲੋਂ: ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰੰਧਾਵਾ

(ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸੰਤ ਸਮਾਜ)

ਸੰਦੇਸ਼

ਵਲੋਂ: ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰੋ. (ਰੀਟਾਇਰਡ) ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ
(ਐਕਸ ਫੈਲੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ)

ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ

ਕੀ-ਸਟ੍ਰੋਕ ਸੂਚੀ

ਤਤਕਰਾ ਰੁਤਿ ਛੇਵੰਂ

ਰੁਤਿ ਛੇਵੰਂ

ਦੇ ਸ਼ਬਦ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੌਮ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਮੂਲ ਸ੍ਰੋਤ ਉਸ ਕੌਮ ਵਾਸਤੇ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਸਰਮਾਇਆ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਉਹ ਕੌਮ ਫ਼ਖਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੌਮੀ ਸਰਮਾਇਆ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਾ ਸ੍ਰੋਤ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਅਜਿਹੇ ਸ੍ਰੋਤ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਭਾਵੇਂ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜਿਤਨੇ ਕੁ ਵੀ ਉਪਲਬਧ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਾਨੀਮਤ ਸਮਝ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵੀ ਆਵੱਸਕ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸ੍ਰੋਤ ‘ਕਵਿ ਚੂੜਾਮਣਿ’ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ’ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ ਹੈ। ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ’ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਵਡਮੁੱਲਾ ਸ੍ਰੋਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਵਲੋਂ ਬਖਸ਼ੀ ਅਦਭੁਤ ਵਿੱਦਵਤਾ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਵੀ ਹੈ। ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਗੁਣਾਤਮਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਇਹ ਸ੍ਰੋਤ ਇਤਨਾ ਵੱਡਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਫਲਸਫੇ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਖੋਜੀ ਇਸਦੇ ਅਧਿਐਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪਣੀ ਵਿੱਦਵਤਾ ਅਧੂਰੀ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਹਰਮਨਪਿਆਰਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕਤਾ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗੁਰ-ਅਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਇਸ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ ਦੀ ਕਥਾ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਤੁਰੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਮੁਕੰਮਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਪਰ ਜੋ ਸ਼ਰਧਾ, ਸਿਦਕ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਉਪਰੰਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸੱਚਾਮੁੱਚ ਬੇਮਿਸਾਲ ਹੈ।

ਸੂਚਨਾ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੇ ਨਵੀਨਤਮ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ ਤਰਾਰ ਸਾਧਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਮੂਲ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਕੋਨੇ ਵਿੱਚ ਵਸੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਣਾ, ਦਾਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਦਕਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਗੁਰਬਾਣੀ, ਵਾਰਾਂ/ਕਬਿੱਤ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਇੱਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਰਚ ਟੂਲ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਉਣਾ; ਭਾਈ ਕਾਹਨ ਸਿੰਘ ‘ਨਾਭਾ’ ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾ ‘ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਰਤਾਨਾਕਰ ਮਹਾਨਕੋਸ਼’, ਨਿਰਮਲਾ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਮਹਾਂਪੁਰਖਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਅਰਥਾਂ ਵਾਲਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਟੀਕਾ ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਵਿੱਚ ‘ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਾਲਾ ਟੀਕਾ’ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ (ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਟੀਕਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਫਰੀਦਕੋਟ ਰਿਆਸਤ ਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹਾਸਿਲ ਸੀ), ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ’ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸ੍ਰੀ ‘ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਡਿਜਿਟਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਾਸਿਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਇੱਕ ਪੜਾਅ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਆਈ. ਟੀ. ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਅਤੇ ਖੋਜ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਲਈ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀਆਂ ੧੨ ਰਾਜਾਂ, ੬ ਰੁਤਾਂ ਅਤੇ ੨ ਐਨ ਡਿਜਿਟਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹੀ ਮਹਾਨ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸੇਵਾ ਇਸ ਕੀਟ ਪਾਸੋਂ ਲਈ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਦਾ ਸਾਰਾ ਮੂਲ ਪਾਠ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਪੰਕਤੀ-ਛੇਦ ਅਤੇ ਪਦ-ਛੇਦ ਵਿਧੀ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਈ ਕੁ ਸੱਜਣਾਂ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਝ ਬੇਲੋੜੇ ਅਤੇ ਮਨਮੱਤ ਵਾਲੇ ਅੰਸ਼ ਕੱਢ ਕੇ ਇਸਦੀ ਸੋਧ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਦਾਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤੁੱਛ ਮੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਮੌਲਿਕਤਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ

ਲਈ ਐਸਾ ਕਰਨਾ ਮੁਨਾਸਿਬ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ। ਵੈਸੇ ਵੀ ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ ਵਿੱਚ ਪੰਥ ਰਤਨ ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਥਾਂ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਤੋਂ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦੀਆਂ। ਇਸ ਲਈ ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਯਾਸ, ਟਿੱਪਣੀਆਂ, ਹਵਾਲੇ ਅਤੇ ਫੁੱਟਨੋਟ ਨਾਲ ਨਾਲ ਦੇ ਕੇ ਮੂਲ ਪਾਠ ਨਾਲ ਕੋਈ ਛੇੜ ਛਾੜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਵਲੋਂ ਬਣਾਇਆ ਤਤਕਰਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੱਖ ਕੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਅੰਸੂ ਤੱਕ ਸਿੱਧੀ ਪਹੁੰਚ ਲਈ ਆਸਾਨ ਲਿੰਕ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

ਨਾਲ ਹੀ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਲਈ ਸ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਜੀ ਐਮ.ਏ. (ਜੰਮ੍ਹ) ਦੁਆਰਾ ਰਚਿਤ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ‘ਸੰਬੰਧ ਸੂਚਕ ਅਨੁਕੂਮਣਿਕਾ’ (ਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਥਾਵਾਂ ਦਾ ਕੋਸ਼) ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਦਾਸ ਵਲੋਂ ਜਿੱਥੇ ਸ. ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਐਕਸ ਫੈਲੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ, ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ) ਦਾ ਵੀ ਦਾਸ ਰਿਣੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਿਆ ਹੈ। ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਦਾਸ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਕ੍ਰਿਤੱਗ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਾਸ ਨੂੰ ‘ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਿਜ ਕਰਮਸਰ’ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ‘ਈਸ਼ਰ ਮਾਈਕ੍ਰੋ ਮੀਡੀਆ’ ਨੂੰ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਹਾਇਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਕੀਮਤੀ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਦਾਸ ਡਾ. ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ‘ਬਿੰਦ’ (ਸੈਨ ਮਟੇਓ, ਕੈਲੋਫੋਰਨੀਆ) ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਈ, ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰੀ ਕਿੱਤੇ ਦੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਆਪਣਾ ਭਰਪੂਰ ਤਕਨੀਕੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ।

ਮੰਜ਼ਿਲ ਹਾਲਾਂ ਦੂਰ ਹੈ। ਅਜੇ ਤਵਾਰੀਖ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸਾ ਪਾਠਕਾਂ ਤੱਕ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਰਚਨਾਵਲੀ, ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਭਾਈ ਬਾਲੇ ਵਾਲੀ, ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਦੋਵੇਂ ਗੁਰਬਿਲਾਸ (ਪਾ: ੬ ਅਤੇ ਪਾ: ੧੦), ਗੁਰੂ ਕੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ, ਗਿਆਨ ਰਤਨਾਵਲੀ, ਸਿੱਖ ਰਹਿਤਨਾਮੇ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਟੀਕੇ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਹੋਰ ਮੂਲ ਸਾਮਗ੍ਰੀ... ਕਾਰਜ ਇਤਨਾ ਵੱਡਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਅਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਦੀ ਆਸੀਸ ਨਾਲ ਹੀ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੰਪੂਰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥਾਵਲੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਉੱਪਰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਇਹ ਸੇਵਾ ਦਾਸ ਵਲੋਂ ਸੰਤ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੇ ੩੦੦ ਸਾਲਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਕਰਨ, ਕਵਿ ਚੂੜਾਮਣਿ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਇਹ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾ ਜੋ ਕਿ ਹਾਲਾਂ ਤੱਕ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ, ਲਾਈਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੈ, ਹੁਣ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਹਰ ਨੁੱਕਰ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਗੁਰਸਿਖਾਂ ਦੇ ਘਰ ਘਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ ਅਤੇ ‘ਹਉ ਮੂਰਖ’ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ‘ਕਾਰੇ’ ਲੱਗਿਆ ਰਹੇ:

ਪੂਰੀ ਸੌ ਨੂੰ ਡਰ ਘਾਟੇ ਦਾ, ਡਰ ਨਹੀਂ ਅੱਧੀ ਤਾਈਂ।

ਰੱਬਾ ! ਪਿਆਰ ਮੇਰੇ ਦੀ ਮੰਜ਼ਿਲ, ਪੂਰੀ ਕਦੇ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਦਾਸ
ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਮਸਰ, ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ।

ਘਰਿ ਘਰਿ ਅੰਦਰਿ ਧਰਮਸਾਲ

ਸਾਹਿਬੇ ਕਮਾਲ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਅਨਿੰਨ 'ਪਿਆਰੇ' ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੋਂ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਜਗਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ, ਜਿਹੜੀ ਹੋਤੀ ਮਰਦਾਨ ਵਾਲੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਕਰਕੇ ਵੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ, ਦੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਤੇ ਸੰਤ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀਆਂ ਮੁਬਾਜ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮੁਖੀ, ਨਾਮ ਬਾਣੀ ਦੇ ਰਸੀਏ, ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਆਗਿਆ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਬੀੜਾ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਸਿੱਧੀਆਂ ਧਾਰਨਾ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਵਖਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਨਾ ਕੇਵਲ ਸੰਤ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਰਵਾਇਤ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸਾਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ 'ਘਰਿ ਘਰਿ ਅੰਦਰਿ ਧਰਮਸਾਲ' ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਵਚਨ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਿਵੇਕਲੇ ਤਰੀਕੇ ਦੁਆਰਾ ਸਫਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨਵੀਂ ਰੀਤਿ ਚਲਾਈ ਹੈ।

ਦਾਸ ਦਾ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਗਾਰੇ ਬਗਾਹੇ ਜਦੋਂ ਕਿਤੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਦਾਸ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਸੇ ਕਾਰਜ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝਿਆ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਨੂੰ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ, ਫਿਰ 'ਈਸ਼ਰ ਮਾਈਕਰੋ ਮੀਡੀਆ' ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਰਚ ਟੂਲ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਆਪ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ 'ਕਵਿ ਚੁੜਾਮਣਿ' ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ' ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਾਅਰਕਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ।

ਸੰਨ 2008 ਈ. ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਸਮਾਰੋਹਾਂ ਦਾ ਸਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਜਗਤ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ 400 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ, ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ 400 ਸਾਲਾ ਸਮਾਰੋਹ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ 300 ਸਾਲਾ ਦਿਹਾੜਾ ਮਨਾਇਆ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ 'ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਾਲਾ' ਟੀਕਾ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 400 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਨੂੰ, 'ਈਸ਼ਰ ਮਾਈਕ੍ਰੋ ਮੀਡੀਆ' ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ 400 ਸਾਲਾ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਅਤੇ 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ' ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦੇ 300 ਸਾਲਾ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰਕੇ ਜਿੱਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਉਪਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਸ਼ਰਧਾ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਤੱਗਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ 'ਗੁਰਮੁਖ ਹੰਸਾਂ' ਵਾਸਤੇ ਆਪ ਨੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਉਪਮਾ ਦਾ 'ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਭਾਈ ਕਾਨੂ ਸਿੰਘ ਨਾਭਾ ਜੀ ਦੀ ਮਹਾਨ ਰਚਨਾ 'ਮਹਾਨਕੋਸ਼' ਆਪ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾ ਕੇ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਦੇ 300 ਸਾਲਾ ਪੁਰਬ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਘਾਲਣਾ ਉਪਰ ਸਿਰਫ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸਮੁੱਚਾ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਮਾਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰੰਪਰਾਗਤ ਤਰੀਕੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਣਾ, ਲੰਗਰ ਚਲਾਉਣੇ, ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ ਆਦਿਕ ਸੇਵਾਵਾਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ, ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਆਧੁਨਿਕ ਢੰਗ ਦੁਆਰਾ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਆਰੰਭ ਕਰਕੇ 'ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸੰਤ ਸਮਾਜ' ਦਾ ਨਾਂ ਹੋਰ ਉੱਚਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸੰਤ ਸਮਾਜ, ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਵੀ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਯੁਗ ਵਿੱਚ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਖੋਜ ਕਾਰਜ ਵਾਸਤੇ ਜੇਕਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ।

ਦਾਸ ਨੂੰ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਮੂਲ ਸਾਮਗ੍ਰੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਰਾਹੀਂ ਘਰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਇਸ ਸ਼ੁਭ ਮਨੋਰਥ ਵਿੱਚ ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਕਾਮਯਾਬੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਖੀਰ ਵਿੱਚ ਦਾਸ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਅਤੇ 'ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸੰਤ ਸਮਾਜ' ਵਲੋਂ ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਸ਼ਾਲਾਘਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦੇ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਵਾਸਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।

੨੧ ਜਨਵਰੀ ੨੦੦੪
ਰੰਧਾਵਾ

ਸੰਤ ਹਰੀ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ
ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ, ਗੁਰਮਤਿ ਸਿਧਾਂਤ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਸੰਤ ਸਮਾਜ।

ਸੰਦੇਸ਼

ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਤ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਸੁਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸੰਸਥਾ ਸੰਤ ਈਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਸੰਤ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਵਰੋਸਾਇ ਸਥਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪ੍ਰਤਿਨਿਧ ਹਨ। ਚੇਤਨ ਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰੰਪਕ ਤੇ ਆਧੁਨਿਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੂਝ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਕਰਕੇ ਕਰਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹਨ। ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਹੋਤੀ ਮਰਦਾਨ ਵਾਲੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸੰਤ ਈਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਸਿੱਧੀਆਂ ਧਾਰਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਤੇ ਵਖਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਤੌਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰਟਨ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਅਨੁਭਵ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਵਸਦੀ ਅਜੋਕੀ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਧਰਮ, ਅਤੇ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ ਸੁੱਚੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵੱਲ ਆਕਰਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਾਧਨ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਅਤੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਹੀ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੇ ਇਸ ਪੀੜ੍ਹੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਖੋਜਕਾਰ ਵੀ ਗੁਰਮਤਿ ਅਧਿਐਨ ਲਈ ਨਵੀਨਤਮ ਸੂਚਨਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਬੜੇ ਤੀਬਰ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਨੁਭਵ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਪੀੜ੍ਹੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹੀ ਇਸ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਲਈ ਹੈ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਘਾਟ ਹੋਰ ਵੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਅਪਾਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ ਜਿਸ ਸਦਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਸੇਵਾ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ। ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਪ੍ਰੇਖ ਤੇ ਅਪ੍ਰੇਖ ਸੋਮਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਗ੍ਰਾਮਡ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੀ.ਡੀ. ਅਤੇ ਵੈਂਬਸਾਈਟ ਤੇ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿੱਤ ਹੋਰ ਸੁਧਾਰਨ ਤੇ ਵਧੇਰੇ ਅਧਿਐਨ-ਸਹਾਇਕ ਬਨਾਉਣ ਵਿੱਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਵਿਅਕਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾਗਤ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਉਹ ਐਨਾ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਸੰਤ ਸਮਾਜ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਡੇਰੇ ਤੇ ਵੱਡੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਲਗਨ ਉਪਰ ਮਾਣ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ‘ਈਸ਼ਵਰ ਮਾਈਕਰੋ ਮੀਡੀਆ’ ਦੇ ਨਵੀਨਤਮ ਸੰਸਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਸਵੈਯੋ; ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਾਲਾ ਟੀਕਾ (੪ ਜਿਲਦਾਂ); ਸ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਰਚਿਤ ਪੰਜਾਬੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਟੀਕ (੮ ਜਿਲਦਾਂ); ਪ੍ਰੋ. ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੀ ਰਚਿਤ ‘ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਰਪਨ’ (੧੦ ਜਿਲਦਾਂ); ਭਾਈ ਕਾਨੂ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ‘ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼’ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਮੇਰਾ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੋਸ਼’ (੨ ਜਿਲਦਾਂ) ਨੂੰ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ’ (੧੪ ਜਿਲਦਾਂ) ਸਮੇਤ ਭਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਆਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਤੁਕ ਦੀ ਭਾਲ ਲਈ ਸਰਚ ਇੰਜਨ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਪਰ ਜੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਟੀਕੇ ਵਿੱਚੋਂ ਤੁਕ-ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦੇ ਅਰਥ ਵੇਖਣੇ ਹੋਣ, ਅਜਿਹੀ ਸੁਵਿਧਾ ਵੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਅਨੁਸਾਰ ਮਹਾਨ ਕੋਸ਼ ਅਥਵਾ ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋਸ਼’ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਢੂੰਡ ਸੀਮਤ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਯੋਗਦਾਨੀ ਅਥਵਾ ਰਾਗ ਵਿੱਚੋਂ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਰੀ ਭਾਲ ਕਿਸੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੋੜਾਂ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਇਕੱਠੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਨੂੰ

ਅਗਲੀਆਂ-ਪਿਛਲੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਸਮੇਤ ਵੱਖਰੇ ਵੀ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਸਾਫਟਵੇਅਰ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ ਵੱਡੇਰੀਆਂ ਵਿੱਦਿਆਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਅਨੁਸਰਨ ਕਰਨਯੋਗ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਬਾ ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਹੋਰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸੇਵਾ ਲਈ ਹੋਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਬਖਸ਼ਣ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਸੁਨੇਹੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਰਹਿਣ। ਸਾਡੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਹੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ।

ਪਟਿਆਲਾ
੨੮ ਜਨਵਰੀ, ੨੦੦੪

ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ
ਪ੍ਰੋ. (ਰੀਟਾਇਰਡ) ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ
(ਐਕਸ ਫੈਲੋ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਧਿਐਨ ਵਿਭਾਗ)

ਸੰਖੇਪ ਲਿੰਕ

ਰੁਤਿ ਛੇਵੀਂ

(ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਤਤਕਰਾ ਦੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਤਤਕਰਾ ਰੁਤਿ ਈ ਉਪਰ ਕਲਿਕ ਕਰੋ ਜੀ)

<u>੧</u>	<u>੨</u>	<u>੩</u>	<u>੪</u>	<u>੫</u>	<u>੬</u>	<u>੭</u>	<u>੮</u>	<u>੯</u>	<u>੧੦</u>	<u>੧੧</u>
<u>੧੨</u>	<u>੧੩</u>	<u>੧੪</u>	<u>੧੫</u>	<u>੧੬</u>	<u>੧੭</u>	<u>੧੮</u>	<u>੧੯</u>	<u>੧੯</u>	<u>੨੦</u>	<u>੨੧</u>
<u>੨੨</u>	<u>੨੩</u>	<u>੨੪</u>	<u>੨੫</u>	<u>੨੬</u>	<u>੨੭</u>	<u>੨੮</u>	<u>੨੯</u>	<u>੨੯</u>	<u>੩੦</u>	<u>੩੧</u>
<u>੩੨</u>	<u>੩੩</u>	<u>੩੪</u>	<u>੩੫</u>	<u>੩੬</u>	<u>੩੭</u>	<u>੩੮</u>	<u>੩੯</u>	<u>੩੯</u>	<u>੪੦</u>	<u>੪੧</u>
<u>੪੨</u>	<u>੪੩</u>	<u>੪੪</u>	<u>੪੫</u>	<u>੪੬</u>	<u>੪੭</u>	<u>੪੮</u>	<u>੪੯</u>	<u>੪੯</u>	<u>੫੦</u>	<u>੫੧</u>
	<u>੫੨</u>	<u>੫੩</u>	<u>੫੪</u>	<u>੫੫</u>	<u>੫੬</u>	<u>੫੭</u>	<u>੫੮</u>	<u>੫੯</u>	<u>੫੯</u>	<u>੬੦</u>

ਕੀ-ਸਟ੍ਰੋਕ ਸੂਚੀ

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਅੱਖਰ ਲੱਭਣ ਵਾਸਤੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਫਾਂਟ
ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀ-ਸਟ੍ਰੋਕ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਉ	ਅ	ਏ	ਸ	ਹ	ਕ	ਖ	ਗ	ਘ	ਛ
A	a	e	s	h	k	K	g	G	Alt+ 249
ਚ	ਛ	ਜ	ਝ	ਵ	ਟ	ਠ	ਡ	ਢ	ਣ
c	C	j	J	Alt+ 248	t	T	f	F	N
ਤ	ਬ	ਦ	ਧ	ਨ	ਪ	ਵ	ਬ	ਭ	ਮ
q	Q	d	D	n	p	P	b	B	m
ਯ	ਰ	ਕ	ਵ	ੜ	ਸ਼	ਖ	ਗ	ਜ	ਫ
X	r	k	v	V	S	Alt+ 222	Alt+ 223	Z	Alt+ 227
ਲ	ਲੁ	ਜ	ਤ	ਤ	ਤੀ	f	ਤੀ	-	-
Alt+ 253	L	Alt+ 206	Alt+ 236	w	W	i	I	u	Alt+ 252
=	=	-	~	=	~	~	:	o	o
U	Alt+ 193	Alt+ 216	y	Y	o	O	x	M	Alt+ 251
ੴ	ੴ	ੴ	ੴ	ੴ	ੴ	ੴ	ੴ	ੴ	ੴ
z	Alt+	Alt+ 196	Alt+ 180	H	Alt+ 231	Alt+ 195	Alt+ 156	Alt+ 205	R
-	.	ঃ							
Alt+ 216	Alt+ 230	Alt+ 218							

ਤਤਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬

	<u>ਛੇਵੀਂ ਰੁਤਿ</u>
<u>੧</u>	੧. [ਮੰਗਲ-ਮਸੰਦਾਂ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸਿਪਾਰਸ਼] ੧. ਇਸ੍ਤੁ ਗੁਰੂ-ਦਸੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ-ਮੰਗਲ।
<u>੨</u>	੨. [ਸੈਦੇ ਖਾਂ ਜੰਗ ਕਰਨ ਆਇਆ]
<u>੩</u>	੩. [ਸੈਦੇ ਖਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਫਕੀਰ ਹੋ ਗਿਆ]
<u>੪</u>	੪. [ਰਮਜ਼ਾਨ ਮਾਰਿਆ। ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਖਬਰ]
<u>੫</u>	੫. [ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀ ਨੌਰੰਗੇ ਅੱਗੇ ਫਰਿਆਦ]
<u>੬</u>	੬. [ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੇ ਸੂਬਿਆਂ ਅੱਗੇ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰਨੀਆਂ]
<u>੭</u>	੭. [ਪਹਾੜੀਆਂ ਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਤਜਾਰੀ]
<u>੮</u>	੮. [ਪਹਾੜੀਆਂ ਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ]
<u>੯</u>	੯. [ਜੰਗ ਅਰੰਭ]
<u>੧੦</u>	੧੦. [ਜੰਗ ਜਾਰੀ]
<u>੧੧</u>	੧੧. [ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਦਾ ਜੰਗ]
<u>੧੨</u>	੧੨. [ਰਾਤੀ ਵੈਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ। ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਦਾ ਜੰਗ]
<u>੧੩</u>	੧੩. [ਸੂਬਿਆਂ ਨੇ ਤੌਪਾਂ ਚਲਾਉਣੀਆਂ]
<u>੧੪</u>	੧੪. [ਘੇਰਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤੀਰ ਚਲਾਉਣੇ]
<u>੧੫</u>	੧੫. [ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਤੀਰ ਨਾਲ ਚਿੱਠੀ]
<u>੧੬</u>	੧੬. [ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਰਾਤੀਂ ਹੱਲਾ]
<u>੧੭</u>	੧੭. [ਬਾਘਨ ਤੇ ਬਿੱਜਘੋਖ ਦੇ ਗੋਲੇ ਚਲਾਉਣੇ]
<u>੧੮</u>	੧੮. [ਘੇਰਾ ਜਾਰੀ। ਭਾਈ ਕਨ੍ਹੁਯਾ ਜੀ]
<u>੧੯</u>	੧੯. [ਵੈਰੀ ਦੀ ਫੌਜ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਰਸਦ ਲਿਆਂਦੀ]
<u>੨੦</u>	੨੦. [ਜ਼ੋਰ ਦੀ ਸ਼ਰਾਕੀਤਿਆਂ ਤੁਰਕ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ]
<u>੨੧</u>	੨੧. [ਧਨ ਜਾਣ ਤੇ ਸੋਗ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਲੀਕਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ]
<u>੨੨</u>	੨੨. [ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਜਲ ਰੋਕਨ ਤੇ ਫਿਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ]
<u>੨੩</u>	੨੩. [ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਲੰਗਰ ਮਸਤਾਨੇ]
<u>੨੪</u>	੨੪. [ਇਕ ਸਿੱਖ ਨੇ ਪਾਰਸ ਭੇਟਾ ਕੀਤਾ]
<u>੨੫</u>	੨੫. [ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸਿਪਾਰਸ਼]
<u>੨੬</u>	੨੬. [ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੇ ਇਟਾਂ ਪੱਥਰ ਖਜ਼ਾਨਾ ਜਾਣਕੇ ਲੁਟੇ]
<u>੨੭</u>	੨੭. [ਵਕੀਲ ਦਾ ਆਉਣਾ]
<u>੨੮</u>	੨੮. [ਅਨੰਦਪੁਰ ਤਜਣ ਦੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ। ਬਿਦਾਵਾ]
<u>੨੯</u>	੨੯. [ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਨਿਕਲਨ ਹਿਤ ਕਹਿਣਾ]

<u>੩੦</u>	੩੦. [ਬਿਦਾਵਾ ਲਿਖਾਯਾ। ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ]
<u>੩੧</u>	੩੧. [ਅੰਦਪੁਰ ਛੋੜਨਾ]
<u>੩੨</u>	੩੨. [ਪਿਛੋਂ ਪਹੜੀਆਂ ਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੇ ਆ ਪੈਣਾ। ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਬੱਧਾ। ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ]
<u>੩੩</u>	੩੩. [ਭਾਈ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਬੱਧਾ। ਜੰਗ]
<u>੩੪</u>	੩੪. [ਚਮਕੌਰ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਜੁੱਧ]
<u>੩੫</u>	੩੫. [ਚਮਕੌਰ ਵਿੱਚ ਸਾਵਧਾਨੀ]
<u>੩੬</u>	੩੬. [ਚਮਕੌਰ ਯੁੱਧ ਆਰੰਭ]
<u>੩੭</u>	੩੭. [ਚਮਕੌਰ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਜੂਝਣਾ]
<u>੩੮</u>	੩੮. [ਚਮਕੌਰ ਜੰਗ-ਜਾਰੀ]
<u>੩੯</u>	੩੯. [ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਯੁੱਧ]
<u>੪੦</u>	੪੦. [ਬਾਬਾ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜੁੱਧ]
<u>੪੧</u>	੪੧. [ਪੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰਤਾ। ਚਮਕੌਰੋਂ ਨਿਕਲਣਾ]
<u>੪੨</u>	੪੨. [ਮਾਛੀਵਾੜਾ]
<u>੪੩</u>	੪੩. [ਪਿੱਛੇ ਚਮਕੌਰ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣਾ]
<u>੪੪</u>	੪੪. [ਤਿੰਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਨਾ। ਗੁਲਾਬੇ ਮਸੰਦ ਦੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਡੇਰਾ]
<u>੪੫</u>	੪੫. [ਮਾਛੀਵਾੜੇ। ਮਾਹੀ]
<u>੪੬</u>	੪੬. [ਉੱਚ ਦੇ ਪੀਰਾਨ ਪੀਰ]
<u>੪੭</u>	੪੭. [ਕਰਦ ਭੇਟਾ। ਨੂਰਪੁਰੀਏ ਸੱਜਦ ਦੀ ਗਵਾਹੀ]
<u>੪੮</u>	੪੮. [ਫੱਤੇ ਨੇ ਘੋੜੀ ਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਮਾਲਵੇ ਪਹੁੰਚਣਾ। ਨਬੀ ਗਨੀ ਖਾਂ ਵਿਦਾ]
<u>੪੯</u>	੪੯. [ਮਾਹੀ ਨੂੰ ਸੁਧ ਲੈਣ ਸਰਹਿੰਦ ਭੇਜਣਾ। ਰਾਇ ਕੱਲ੍ਹੇ ਦੇ ਧਰਮ ਦੀ ਵਿਥਿਆ]
<u>੫੦</u>	੫੦. [ਮਾਹੀ ਨੇ ਆ ਕੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਸਾਕਾ ਸੁਨਾਉਣਾ]
<u>੫੧</u>	੫੧. [ਮਾਹੀ ਨੇ ਸਾਕਾ ਸੁਨਾਉਣਾ]
<u>੫੨</u>	੫੨. [ਮਾਹੀ ਨੇ ਸਾਕਾ ਸੁਨਾਉਣਾ-ਜਾਰੀ]
<u>੫੩</u>	੫੩. [ਕੱਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਬਖਸ਼ੀ। ਦੀਨੇ ਪਹੁੰਚਣਾ]
<u>੫੪</u>	੫੪. [ਰਾਇ ਕੱਲ੍ਹੇ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਹਾਲ]
<u>੫੫</u>	੫੫. [ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘ ਮਿਲਿਆ। ਸ਼ਮੀਰ]
<u>੫੬</u>	੫੬. [ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੀਤ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦਬਾਯਾ। ਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਜਨਮ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਭੁਗਾਏ]
<u>੫੭</u>	੫੭. [ਸਿਰੰਦ ਵਾਸੀ ਦਜ਼ਾਲ ਦਾਸ ਨੂੰ ਵਰਾ। ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ]

ਪਦ

ਪਦ. [ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ ਭੇਜਣਾ। ਦੀਨਿਓਂ ਚੜ੍ਹਨਾ]

ਰੁਤਿ ਛੇਵੀਂ ਚੱਲੀ

੧੭ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥
ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ॥
ਅਥ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤ ਕਥਨੰ ।

੧. [ਮੰਗਲ-ਮਸੰਦਾਂ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸਿਪਾਰਸ਼]

<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੜਕਵਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨

ਦੋਹਰਾ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਚਰਨ ਸਰੋਜ ਕੋ, ਸਮ ਜਹਾਜ ਕੇ ਪਾਇ।

ਬਿਘਨ ਉਦੁਧਿ ਤੇ ਪਾਰਿ ਭਾ, ਧਯਾਵਤਿ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ ॥੧॥

ਅਰਥ: ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ (ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ) ਚਰਨ ਕਵਲਾਂ ਨੂੰ ਜਹਾਜ ਵਰਗੇ (ਤਾਰਨਹਾਰ) ਪਾਕੇ (ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਰਨਾਂ ਦਾ) ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਵ ਧਿਆਨ ਧਰਦਾ ਹੋਯਾ ਬਿਘਨਾਂ (ਰੂਪ) ਸਮੁੰਦਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ, ਭਾਵ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਦੀ ਹੁਣ ਸਮਾਪਤੀ ਨੇੜੇ ਹੈ।

੧. ਇਸ੍ਤੁ ਗੁਰੂ-ਦਸੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦਾ-ਮੰਗਲ।

ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ, ਅੰਗਦ ਗੁਰੂ, ਤ੍ਰਿਤੀ ਚਤੁਰਥੇ ਰੂਪ।

ਪੰਚਮ, ਖਸ਼ਟਮ, ਸਪਤਮੋ, ਅਸ਼ਟਮ ਨਵਮ ਅਨੂਪ ॥੨॥

ਗੁਰੂ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦਸਮ ਪ੍ਰਭੂ, ਜਗ ਤਾਰਨ ਅਵਤਾਰ।

ਕਥਾ ਆਪਣੀ ਆਪ ਹੀ ਰਚੀ, ਸਹਿਤ ਬਿਸਤਾਰ ॥੩॥

ਕਰਜੇ ਬਹਾਨੋ ਮੌਹਿ ਕਉ, ਦਾਸ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਦੀਨਿ।

ਕਹਾਂ ਸ਼ਕਤਿ ਨਰ ਤਨ ਬਿਖੈ ਸੰਚਨ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥੪॥

ਸਭਿ ਇੱਛਾ ਪੂਰਨ ਕਰੀ, ਹਲਤ ਬਿਖੈ ਸੁਖ ਦੀਨਾ।

ਰਿਦੈ ਭਰੋਸਾ ਪਲਤਿ ਮਹਿਂ, ਕਰਹਿ ਕਸ਼ਟ ਸਭਿ ਛੀਨ ॥੫॥

ਅਰਥ: ਸ੍ਰੀ (ਗੁਰੂ) ਨਾਨਕ, (ਗੁਰੂ) ਅੰਗਦ, ਤੀਸਰੇ, ਚਉਥੇ ਰੂਪ, ਪੰਜਵੇਂ, ਛੇਵੇਂ, ਸੱਤਵੇਂ, ਅੱਠਵੇਂ ਤੇ ਅਨੂਪਮ ਨੌਵੇਂ (ਗੁਰੂ ਜੀ) ਤੇ ਦਸਵੇਂ ਪ੍ਰਭੂ ਗੁਰੂ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਸਾਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ) ਜਗਤ ਦੇ ਤਾਰਨ ਹਿਤ ਅਵਤਾਰ ਲਿਆ ਸੀ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਆਪਣੀ ਕਥਾ ਆਪ ਹੀ ਵਿਸਤਾਰ ਸਹਿਤ ਰਚਵਾ ਲਈ ਹੈ ॥ ੩ ॥

ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ (ਆਪ ਨੇ ਆਪਣਾ) ਨਿਮਾਣਾ ਦਾਸ ਜਾਣਕੇ ਇਕ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। (ਸ਼੍ਰੋਤਾ ਗਣੋ ! ਸੋਚੋ) ਕਿ (ਮੇਰੇ ਜਹੇ) ਨਰ ਤਨ ਵਿਚ ਇਤਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿੱਥੇ ਸੀ (ਕਿ) ਪ੍ਰਬੀਨ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਇਤਨਾ ਯਸ਼) ਇਕੱਠਾ ਕਰ ਸਕੇ ॥ ੪ ॥

ਇਸ ਲੋਕ ਵਿਚ (ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਮੇਰੀਆਂ) ਸਾਰੀਆਂ ਇੱਛਾਂ ਪੂਰਨ ਕਰਕੇ (ਪ੍ਰਤੱਖ) ਸੁਖ ਦਿਤਾ ਹੈ (ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਮੇਰੇ) ਰਿਦੇ ਵਿਚ (ਪੱਕਾ) ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿਚ ਵੀ (ਆਪਣੇ ਦਾਸ ਦੇ) ਸਾਰੇ ਕਸ਼ਟ ਨਾਸ ਕਰਨਗੇ।

ਇਮ ਉਪਦੇਸ਼ਤਿ ਸਤਿਗੁਰੂ,

ਜਿਮ ਸਿੰਘਨਿ ਕੱਲਜਾਨਾ।

ਉਮਗਯੋ ਉਰ ਅਨੁਰਾਗ ਜਿਨ,

ਦਏ ਅੱਗ੍ਰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਾਨ ॥੬॥
 ਪਠੇ ਦੂਤ ਗਿਰਪਤਿ ਨਿਜੇ,
 ਸਾਚ ਕਿ ਝੂਠਿ ਸੁਨਾਇ।
 ਸਵਾ ਲਾਖ ਸੈਨਾ ਸਹਿਤ,
 ਤਹਿੰ ਉਮਰਾਵ ਚਢਾਇਂ ॥੭॥

ਚੌਪਈ: ਸੈਦੇ ਖਾਂ ਪਠਾਨ ਚਢਿ ਆਯੋ।
 ਚਹੈ ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਜੁੱਧ ਮਚਾਯੋ।
 ਉਤਰੀ ਆਨਿ ਬਨੇਸਰ ਨਗਰੀ।
 ਤੁਰਕਨਿ ਚਮੂੰ ਸਨਧਬਧ ਸਗਰੀ ॥੮॥
 *ਇਤ ਗੁਰ ਘਰ ਤੇ ਹਟੇ ਮਸੰਦ।
 ਬੈਠੇ, ਧਨ ਸੰਗਤ ਤੇ ਬੰਦ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਹਯੋ ‘ਮਸੰਦ ਨ ਮੇਰੋ।
 ਸਿੱਖਨਿ ਪਰ ਇਹ ਰਾਛਸ ਹੇਰੇ’ ॥੯॥
 ਕਿਤਿਕ ਮਸੰਦ ਬੰਦਿ ਕਰੈ ਕਹਯੋ।
 ‘ਕਰੀ ਏਕ ਨੇ, ਦੁਖ ਸਭਿ ਲਹਯੋ।
 ਖਤਾ ਪ੍ਰਘਮ ਕੀ ਬਖਸ਼ਨ ਕਰੀਅਹਿ।
 ਅਪਨੇ ਜਾਨਿ ਦਯਾ ਉਰ ਧਰੀਅਹਿ ॥੧੦॥
 ਅਬਿ ਤੇ ਜੋ ਸਿੱਖ ਕੇ ਘਰ ਜਾਇ।
 ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਇ ਦੇ ਸੋ ਹਮ ਲਜਾਇਂ।
 ਸਗਰੇ ਮਾਰੇ ਏਕ ਪਿਛਾਰੀੰ।
 ਅਬਿ ਬਰਤਹਿੰ ਗੁਰ ਬਚ ਅਨੁਸਾਰੀ ॥੧੧॥
 ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਤਬਹਿ ਉਚਾਰਾ।
 ‘ਸਿੱਖ ਸਿਦਕ ਕੋ ਹੁਇ ਨਿਰਧਾਰਾੰ।
 ਕਾਲ ਕਲੂ ਕੋੰ, ਸੁਨੀਅਹਿ ਭਾਈ!
 ਦੁਸ਼ਤਰ ਜੇ ਸਿੱਖੀ ਨਿਬਹਾਈੰ ॥੧੨॥
 ਕੁਛ ਘਾਟਾ ਧਨ ਕੇ ਗੁਰ ਘਰ ਨਹਿੰ।

*ਚੜ੍ਹਾਕੇ ਲਿਆਏ।

*ਇਹ ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੀ ੨੬ਵੀਂ ਸਾਖੀ ਹੈ।

²ਹੱਥ ਜੋੜਕੇ।

³ਇਕ ਦੇ ਪਿੱਛੇ।

⁴ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਸਿਦਕ ਦਾ ਨਿਰਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।

⁵ਕਲਜੁਗ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ।

⁶ਸਿੱਖੀ ਨਿਬਾਹੁਣੀ ਅੱਖੀ ਹੈ।

ਬਿਨ ਬੋਲੇ^੧ ਨਹਿਂ ਗਮਨੋ ਸਿਖ ਗ੍ਰਿਹਾ ।
 ਗੁਰ ਕੇ ਹੁਕਮ ਬਿਦਤ ਭਾ ਜਬੈ।
 ਬੰਦ ਮਸੰਦ ਹੋਤਿ ਭੇ ਤਬੈ ॥੧੩॥
 ਦਾਰਿਦ ਭਯੋ, ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਪਾਵਹਿਂ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਢਿਗ ਨਿਤ ਚਲਿ ਆਵਹਿਂ।
 ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਬਾਤ ਸੁਨਾਵੈਂ।
 ਕਰੈਂ ਫਿਰਾਦ ਕਲੇਸ਼ ਬਤਾਵੈਂ ॥੧੪॥
 ‘ਸੁਨਹੁ ਮਾਤ ਜੀ! ਰੀਤਿ ਹਮੇਸ਼ਾ।
 ਗੁਰ ਘਰ ਕੇ ਥੇ ਕਾਜ ਅਸ਼ੇਸ਼ਾ।
 ਜਬਿ ਕੀ ਕਰੀ ਕਾਰ^੨ ਸਭਿ ਬੰਦ।
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਪਰਿਗੇ ਸਭਿ ਮੰਦ^੩ ॥੧੫॥
 ਨਹੀਂ ਆਮਦਨ ਧਨ ਕੀ ਹੋਇ।
 ਦੇਨਿ ਲੇਨਿ ਪੁਨ ਕਿਮ ਕਰਿ ਹੋਇ? ’
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਨਿਤ ਮਾਤਾ ਪਾਸਾ।
 ਬ੍ਰਿੰਦ ਮਸੰਦ ਸੁ ਕਰੈਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥੧੬॥
 ਕਹੇ ਤਿਨਹੁਂ ਕੇ ਇਕ ਦਿਨ ਮਾਈ।
 ਸੋਢੀ ਬੰਸ ਮੁਕਟ ਢਿਗ ਆਈ।
 ਕਹਤਿ ਭਈ ‘ਬੇਟਾ! ਸੁਨਿ ਅਬੈ।
 ਕਿਮ ਸੰਸਾਰ ਕੋ ਕਾਰਜ ਨਿਭੈ ॥੧੭॥
 ਕਿਮ ਲੰਗਰ ਮਿੰਘਨਿ ਕੋ ਹੋਇ।
 ਬੰਦਿ ਕਾਰ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਜੋਇ।
 ਸਿਰੇਪਾਉ ਲੇਂ ਸਿੱਖ ਬਡੇਰੇ।
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਜੇ ਕਾਜ ਘਨੇਰੇ ॥੧੮॥
 ਕਿਮ ਨਿਰਬਾਹੁ ਬਿਨਾ ਧਨ ਆਏ।
 ਸਗਰੇ ਬਰਜਿ ਮਸੰਦ ਹਟਾਏ। ’
 ਪਖ ਕੀ ਬਾਤ ਮਾਤ ਤੇ ਸੁਨੀ।
 ਗੁਰ ਕੇ ਰਿਦੇ ਭਈ ਰਿਸ ਘਨੀ ॥੧੯॥
 ‘ਖੱਤ੍ਰੀ ਨਈਯੜ ਉੱਜੜ ਧੀਏ^੪!

^੧(ਸਿੱਖ ਦੇ) ਬੁਲਾਏ ਬਿਨਾਂ।

^੨ਭਾਵ ਕਾਰ ਭੇਟ।

^੩ਸਭ ਕੰਮ ਮੰਦੇ ਪੈ ਗਏ ਹਨ।

^੪ਹੇ ਉੱਜੜ ਜਾਣੇ ਨੱਯੜ (ਜਾਤ ਦੇ) ਖੱਤ੍ਰੀਆਂ ਦੀਏ ਧੀਏ।

ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਧਰਹਿ ਅਧਿਕ ਅਧਿਕੀਏ*।
 ਪੂਰਬ ਦੋਇ ਲਾਖ ਲੇ ਦਰਬਾ।
 ਧਰਜੋ ਛਪਾਇ ਖਜ਼ਾਨੋ ਸਰਬਾ ॥੨੦॥
 ਨਹਿੰ ਲੰਗਰ ਸਿੱਖਨਿ ਤਿਸ ਮਾਂਹੀੰ।
 ਭਲੇ ਸੰਭਾਰ ਰਾਖੀਯਹਿ ਤਾਂਹੀੰ।
 ਜੋ ਸ਼ੱਤੂੜੀ ਹੈਂ ਤੁਰਕ ਹਮਾਰੇ।
 ਭਾਗ ਤਿਨਹੁੰ ਕੋ ਤਾਂਹਿ ਮਝਾਰੇ ॥੨੧॥
 ਸਿੱਖੀ ਪਿਖੀ, ਭਲੇ ਸਭਿ ਭਾਵਹੁੜੈ।
 ਸਿੱਖਹੁ ਲੂਟ ਕੂਟ ਤੁਮ ਖਾਵਹੁ।
 ਭੁਖਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਪਰਵਾਰੁ*।
 ਜਿਤ ਕਿਤ ਤੇ ਕਰਿ ਲੇਹੁ ਅਹਾਰ' ॥੨੨॥
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਡਰ ਉਰ ਸਿੰਘਨਿ ਧਾਰਾ।
 ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਬਿਨੈ ਉਚਾਰਾ।
 'ਰਾਵਰਿ ਬਾਕ ਰਾਮ ਕੇ ਬਾਨਾ।
 ਨਿਸ਼ਫਲ ਹੋਤਿ ਨਹੀਂ ਸਭਿ ਜਾਨਾ ॥੨੩॥
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਸਭਿ ਕੋ ਰਖਿ ਲੀਜੈ।
 ਭਲੇ ਬਾਕ ਸਭਿ ਕੋ ਕਹਿ ਦੀਜੈ।'
 ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਬਹੁਰ ਉਚਾਰੀ।
 'ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜਗ ਗੁਰ ਭਾਰੀ ॥੨੪॥
 ਤਿਨਹੁ ਕਹੇ ਬਾਕਨ ਆਭਿਰਾਮੇ।
 -ਵਰਤੋਂਗਾ ਪਹਿਰੌਂ ਦਸ ਜਾਮੇ⁸⁺-।

*ਇਹ ਵਾਰਤਾ ਗੁਰਬਿਲਾਸ ਤੇ ਮਹਿਮਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਮੁਖਬਾਕ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਵਿਚ ਏਹ ਹੈਨ ਯਥਾ:- 'ਤਾਤ ਮਾਤ ਮੁਰ ਅਲਖ ਅਰਾਧਾ। ਬਹੁ ਬਿਧ ਜੋਗ ਸਾਧਨਾ ਸਾਧਾ। ਤਿਨ ਜੋ ਕਰੀ ਅਲਖ ਕੀ ਸੇਵਾ। ਤਾਂਤੇ ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਗੁਰਦੇਵਾ'। ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਐਸੇ ਉੱਚੇ ਕਥਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਸ ਨਹੀਂ ਕਿ ਐਸੇ ਵਾਕ ਆਖੇ ਹੋਣ, ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਵਾਕ ਬੀ ਸੌਂ ਸਾਖੀ ਵਿਚੋਂ ਤਰਜਮਾ ਕੀਤੇ ਹਨ ਯਥਾ:- 'ਨਯੜ ਉਜੜ ਧੀਏ'। (ਸੌਂ: ਸਾਂ:) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਈ ਦੇਖੋ ਪਿਛੇ ਰੁਤ ੩ ਅੰਦਰੋਂ ੪੮ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੂਕ।

⁷ਤਿਸ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਲੰਗਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

⁸ਤਿਸ (ਧਨ) ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੰਭਾਲ ਰਖੋ।

⁹(ਆਸਾਂ ਤਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ) ਸਿੱਖੀ ਵੇਖੀ ਹੈ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਾਨੂੰ ਭਲੇ ਭਾਵਦੇ ਹਨ।

*ਦੇਖੋ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ * ਚਿੰਨ੍ਹ ਵਾਲਾ ਛੁੱਟਨੋਟ।

¹⁰ਦਸ ਜਾਮੇ ਹੀ ਪਹਿਰਕੇ ਵਰਤਾਂਗਾ।

¹¹ਸੌਂ ਸਾਖੀ ਦੇ ਵਦਤੇਵਜਾਘਾਤ ਧਜਾਨ ਰੱਖਣੇ ਚਾਹੀਏ। 'ਦਸ ਜਾਮੇ ਪਹਿਰਕੇ ਵਰਤਾਂਗਾ' ਉੱਥੋਂ ਦਾ ਪਾਠ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਲਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਸਾਖੀ ੨੮ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਗਜਾਰਵਾਂ ਰੂਪ ਗੁਰੂ ਗੰਥ ਹੈ, ਏਹ ਮੰਨਕੇ ਫੇਰ ਯਾਰਵੇਂ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਮੇ ਧਾਰਨ ਦੇ ਉਥੇ ਵਾਕ ਕਹੇ ਹਨ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਈ ਦੇਖੋ ਰੁਤ ੫ ਅੰਸੂ ੩੯ ਅੰਕ ੫੨ ਦੀਆਂ ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਟੂਕਾਂ⁺⁺ ਤੇ ॥।

ਭਾਣਾ ਇਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਭਿ ਹੋਵੈ।
 ਕਰੀ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੁਰ ਕੀ ਕੋ ਖੋਵੈ? ’ ॥੨੫॥
 ਸੁਨਿ ਮਾਤਾ ਤੂਸ਼ਨ ਹੁਇ ਰਹੀ।
 ਕਿਤਿਕ ਬਾਰ ਮਹਿੰ ਸੁਤ ਸਨ ਕਹੀ।
 ‘ਭਲੀ ਕਰਨਿ ਮਹਿੰ ਹੋਈ ਬੁਰੀ।
 ਸੁਨਹੁੰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹਿਰਦੇ ਰਿਸ ਧਰੀ ॥੨੬॥
 ਦੇਨੋ ਥੋ ਬਰ ਦੀਨੋ ਸ੍ਰਾਪਾ।
 ਜਿਮ ਚੰਦਨ ਘਸਤੇ ਹੁਇ ਤਾਪੀ।
 ਸੁਤ ਕੋ ਦਾਵਾ ਕਰਿ ਮੈਂ ਆਈ।
 ਬਖਸ਼ਹੁ ਦਿਹੁ ਸਭਿ ਕੋ ਬਡਿਆਈ ॥੨੭॥
 ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਤੁਮਰੋ ਪਰਵਾਰੂ।
 ਕਹੀਯਹਿ ਜਿਮ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸੁਖ ਭਾਰੂ। ’
 ਗੁਰ ਬੋਲੇ ‘ਸੁਨਿ ਮਾਤ! ਮਹਾਂ ਹਿਤ^੨!
 ਕਰਹੁ ਖਾਲਸੇ ਕੋ ਤੁਮ ਸਾਬਿਤ^੩ ॥੨੮॥
 ਰਹਿਤ ਕਹਤਿ ਕੇ ਸਹਤਿ ਅਚਾਰੀ।
 ਬੀਚ ਖਾਲਸੇ ਜੋਤਿ ਹਮਾਰੀ।
 ਭਲੋ, ਖਾਲਸਾ ਹੀ ਸਭਿ ਕਰਿ ਹੈ।
 ਜਗਤ ਰਾਜ ਜਿਨ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰਿ ਹੈ^੪’ ॥੨੯॥
 ਇਮ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਜਨਨੀ ਤਬਿ ਗਈ।
 ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਕਰਤਿ ਚਿਤ ਭਈ।
 ਬੈਠੀ ਜਾਇ ਕਿਤਿਕ ਸਿਖ ਆਏ।
 ਜਿਮ ਬੀਤੀ ਤਿਮ ਬਾਤ ਚਲਾਏ ॥੩੦॥
 ‘ਕਠਨ ਸੁਭਾਵ’ ਮਸੰਦਰਿ ਕਹਯੋ^੫।
 ‘ਜਿਨ ਕੇ ਮੋਹ ਲੇਸ਼ ਨਹਿੰ ਲਹਯੋ।
 ਕਰੈਂ ਬਚਨ ਸੋ ਜਾਤਿ ਨ ਖਾਲੀ।
 ਤਤਛਿਨ ਫਲੈ ਸੁਖ ਕਿ ਦੁਖ ਨਾਲੀ ॥੩੧॥

^੧ਜਿਵੇਂ ਚੰਦਨ ਘਸਾਵਨ ਤੇ (ਹੋਣੀ ਸੀ ਪਰ ਠੰਢ ਹੋ ਜਾਏ) ਤਾਪਾ।

^੨ਮਹਾਨ ਹਿਤ ਵਾਲੀ ਮਾਤਾ ਜੀ! (ਅ) ਹਿਤ ਵਾਲੀ ਗਲਾ।

^੩(ਸਾ+ਬਿਤ=) ਉਹ ਧਨ ਤੁਸੀਂ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਕਰ ਦਿਓ।

(ਅ) ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰੋ। [ਅ:, ਸਾਬਤ=ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਾਇਮ]। (ਇ) ਖਾਲਸੇ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਚਾ ਰਖੋ ਬੀ ਭਾਵ ਕੱਢਦੇ ਹਨ।

^੪ਅਪੀਨ ਹੋਵੇਗਾ।

^੫ਭਾਵ ਮਸੰਦਾਂ ਨੇ ਭੀ ਆਕੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਕਹਿਆ ਕਿ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ) ਸੁਭਾਵ ਕਰੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬਿੱਧੈ ਕਹੈ, ਸ਼ਕਤਿ ਕਿਸ ਮਾਂਹੀ^੧?
 ਬੋਲੇ ਸਮੁਖ, ਅਧਿਕ ਡਰਪਾਹੀ^੨।
 ਕਹਿਬੇ ਕੋ ਤੁਮ ਉਚਿਤ ਬਿਸਾਲੇ^੩।
 ਤਉ ਸ੍ਰਾਪ ਭਾ, ਰਿਸੇ ਕੁਢਾਲੇ' ॥੩੨॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਤਬਿ ਸਭਿਨ ਸੁਨਾਏ।
 'ਅਲਪ ਬੈਸ ਤੇ ਜੇ ਜਿਦ ਪਾਏ^੪।
 ਇਕ ਦਿਨ ਜਲ ਕ੍ਰੀੜਾ ਕਹੁ ਕਰੈਂ।
 ਛੀਟਨਿ ਦੇਤਿ ਪਰਸਪਰ ਭਿਰੈਂ ॥੩੩॥
 ਰਾਇ ਗੁਲਾਬ ਸ਼ਜਾਮ ਸਿੰਘ ਆਦਿ।
 ਬਾਲਕ ਬਯ ਖੇਲੈਂ ਅਹਿਲਾਦ।
 ਜਰੇ ਜਵਾਹਰ ਜਾਹਰ ਜੋਤਿ।
 ਬਹੁ ਮੌਲੇ ਕੰਕਨ ਕਰ ਹੋਤਿ ॥੩੪॥
 ਜਲ ਮਹਿਂ ਏਕ ਕਟਕ^੫ ਗਿਰ ਪਰਜੋ।
 ਨਹੀਂ ਨਿਹਾਰ ਸੰਭਾਰਨਿ ਕਰਜੋ।
 ਸੁਸ਼ਕ ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਿਰੇ ਤਬਿ ਹੇਰਜੋ।
 ਦਾਸਨ ਕਹਯੋ -ਬੜਾ ਜਲ ਗੇਰਯੋ- ॥੩੫॥
 ਗਿਨਯੋ ਨ ਕੁਛ ਆਏ^੬ ਢਿਗ ਮੇਰੇ।
 ਬੂਝਨਿ ਕਰੇ ਹਾਥ ਜਥਿ ਹੇਰੇ।
 ਰਿਸ ਕਰਿ ਬਹੁਤ ਭਾਂਤਿ ਸਮੁਝਾਏ।
 ਸਭਿ ਕੋ ਲੇ ਸਲਿਤਾ ਢਿਗ ਆਏ ॥੩੬॥
 ਖੁਜਵਾਇਵ ਬਹੁ ਜਲ ਕੇ ਮਾਂਹੀ।
 ਦੇਖਿ ਰਹੇ ਪਾਯੋ ਕਿਤ ਨਾਂਹੀ।
 ਮੈਂ ਕਰਿ ਕੋਪ ਕਹਯੋ ਢਿਗ ਤਹਾਂ।
 -ਕਯੋਂ ਨ ਬਤਾਵਤ ਗੇਰਯੋ ਕਹਾਂ? ॥੩੭॥
 ਦੁਰਲਭ ਵਸਤੁ ਦਰਬ ਬਹੁ ਕੇਰੀ।
 ਬਿਨ ਸੰਭਾਰ ਨੀਰ ਮਹਿਂ ਗੇਰੀ।
 ਇਕ ਤੌ ਪ੍ਰਥਮ ਸੰਭਾਰ ਨ ਕਰੀ।

^੧ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵਾਕ ਦੇ ਉਲਟ ਕਹੇ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਕਿਸ ਵਿਚ ਹੈ?

^੨ਸਨਮੁਖ ਬੋਲੇ (ਕੋਈ?) ਸਭ ਡਰਦੇ ਹਨ।

^੩ਤੁਸੀਂ ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਬਹੁਤੇ ਯੋਗ ਸਾਚਿ।

^੪ਜਿਦ ਪੈਂਦੇ।

^੫ਕੜਾ।

^੬(ਆਪ) ਆਏ।

ਦੂਜੇ ਅਬਿ ਤੁਸ਼ਨਿ ਮੁਖ ਧਰੀ ॥੩੮॥
 ਧਨ ਬਿਸਾਲ ਕੇ ਬਾਦਹਿ ਖੋਵਾ।
 ਕਹਾਂ ਬੁਧਿ ਤੁਮਰੀ ਕਹੁ ਹੋਵਾ- ?
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਕਰਿ ਕੋਪ ਮਹਾਨਾ।
 ਧਰੀ ਮੌਨ ਰਿਸ ਕੈ ਸੁਨਿ ਕਾਨਾ ॥੩੯॥
 ਦੂਜੇ ਕੰਕਨ ਹਾਥ ਮੜਾਰਾ।
 ਸਭਿ ਕੇ ਦੇਖਤਿ ਤੁਰਤ ਉਤਾਰਾ।
 ਕਰਿ ਬਲ ਬਾਹਨਿ ਦੂਰ ਬਗਾਯੋ।
 ਸਤੱਦ੍ਰਵ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਮਹਿੰ ਪਾਯੋ * ॥੪੦॥
 ਸਕਲ ਬਿਲੋਕਤਿ ਬਹੁ ਬਿਸਮਾਏ।
 -ਕਹਾਂ ਕੀਨਿ ਕਟ ਦੁਤੀ ਬਗਾਏ ?
 ਕਈ ਹਜ਼ਾਰਨ ਤੇ ਜੋ ਬਨੇ।
 ਸੋ ਬਿਰਾਟਕਾ^੧ ਸਮ ਮਨ ਗਨੇ- ॥੪੧॥
 ਬਹੁ ਕਹਿ ਰਹੀ ਕਹਾਂ ਪੁਨ ਹੋਇ^੨।
 ਕਟਕ ਜਰਾਊ ਦੋਇ ਸੁ ਖੋਇ।
 ਘਨ ਮਲਾਹ ਜਤਨ ਕਰਿ ਹਾਰੇ।
 ਅਪਰ ਲੋਕ ਬਹੁ ਜਲ ਮਹਿੰ ਬਾਰੇ ॥੪੨॥
 ਕਰੇ ਉਪਾਇ ਨ ਪਾਯੋ ਕੋਈ।
 ਅਲਪ ਬੈਸ ਮਹਿੰ ਅਸ ਬੁਧਿ ਜੋਈ।
 ਸਦਾ ਸੁਭਾਊ ਰਹਯੋ ਇਸ ਬਿਧਿ ਕੋ।
 ਧਨ ਸੰਚਨਿ ਕੀ ਰਖੈਂ ਨ ਸੁਧਿ ਕੋ ॥੪੩॥
 ਅਬਿ ਕਝਾ ਕੀਨਿ ਮਸੰਦ ਹਟਾਏ।
 -ਲਾਖਹੁਂ ਧਨ ਲਜਾਵਤਿ ਸਮੁਦਾਏ।
 ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਮਹਿੰ ਬਿਚਰੰਤੇ।
 ਖੋਜਿ ਖੋਜਿ ਸਿੱਖਨਿ ਘਰਵੰਤੇ^੩ ॥੪੪॥
 ਸਭਿ ਕੇ ਕਹਿ ਕਰਿ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼।
 ਆਨਹਿੰ ਧਨ ਕੇ ਸਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼।
 ਅਬਿ ਹਟਿ ਗਏ, ਕਹਾਂ ਧਨ ਐ ਹੈ ?

* ਸਾਖੀ ਇਉਂ ਬੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਪੁੱਛਣ ਪਰ ਕਿ ਕੜਾ ਕਿੱਥੇ ਸੱਟਿਆ ਨੇ ਆਪ ਨੇ ਦੂਜਾ ਕੜਾ ਜਲ ਵਿਚ ਦੂਰ ਸੱਟਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲਗੇ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਕੜਾ ਔਥੇ ਕੁ ਡਿੱਗਾ ਸੀ।
੧ਕੋਡੀ।

^੨ਫਿਰ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ।

^੩ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ।

ਕਿਮ ਗੁਰੂ ਘਰ ਕੋ ਕਾਜ ਨਿਬੈ ਹੈ ॥੪੫॥
 ਇਮ ਉਰ ਜਾਨਿ ਨਿਕਟ ਹੁਇ ਕਹਯੋ।
 ਇਸ ਤੇ ਸ਼੍ਰਾਪ ਦੁਖਦ ਹੀ ਲਹਯੋ।
 ਕੁਸ਼ਲ ਕਰਹਿੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਸਾਰੇ।
 ਕਹਿ ਮੈਂ ਰਹੀ ਨ ਬਹੁਰ ਨਿਵਾਰੇ^੧ ॥੪੬॥
 ਮਿਲਿ ਮਸੰਦ ਮਾਤਾ ਕੇ ਸੰਗ।
 ਕਹਿ ਸੁਨਿ ਜਾਨਯੋ -ਬਨਯੋ ਕੁਚੰਗ-।
 ਬਾਤ ਬਿਬਸ ਤੇ ਤੂਸ਼ਨਿ ਭਏ^੨।
 ਸੰਧਜਾ ਭਈ ਤਰਨਿ ਅਸਤਏ ॥੪੭॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥ ਖਸਟਮ ਰੁਤੇ 'ਮਾਤਾ ਕੇ ਕਹਿਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਪ੍ਰਬਾਮੇ ਅੰਸੂ ॥੧॥

^੧ਫਿਰ (ਸ਼੍ਰਾਪ) ਹਟਾਇਆ ਨਹੀਂ।

^੨ਵਸੋਂ ਬਾਹਰੀ ਗੱਲ ਹੋਣ ਤੇ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਏ।

੨. [ਸੈਦੇ ਖਾਂ ਜੰਗ ਕਰਨ ਆਇਆ]

੭<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਕਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ>>੮

ਦੋਹਰਾ: ⁺ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਸੁਪਤਿ ਭੇ,

ਅਰਧਿ ਗਈ ਜਬਿ ਰਾਤਿ।

ਸਿੱਖ ਬਨੇਸਰ ਤੇ ਗਯੋ,

ਕਹੀ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਬਾਤ ॥੧॥

ਚੌਪਈ: ਚੌਕੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਜੋ ਖਰੇ।

ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਕਹਿਨ ਇਮ ਕਰੇ।

‘ਸੈਦੇ ਖਾਂ ਪਠਾਨ ਚਢਿ ਆਵਾ।

ਡੇਰਾ ਜਬਹਿ ਬਨੇਸਰ ਪਾਵਾ ॥੨॥

ਮੈਂ ਤਬਿ ਸੁਨੀ ਲਰਨਿ ਕੋ ਚਲਯੋ।

ਦਲ ਕੋ ਇਕ ਨਰ ਭੇਤੀ ਮਿਲਯੋ।

ਤਬਿ ਹੀ ਤਜਿ ਪੁਰਿ ਕੋ ਮੈਂ ਧਯੋ।

ਬਡੇ ਬੇਗ ਤੇ ਇਤ ਲਗਿ ਆਯੋ ॥੩॥

ਸੁਧਿ ਗੁਰ ਕੋ ਦਿਹੁ ਸਕਲ ਸੁਨਾਈ।

ਸਵਧਾਨੀ ਬਿਧਿ ਕਰਹਿ ਲਰਾਈ।

ਮੁਗਲ ਪਠਾਨ ਸਵਾ ਲਖ ਆਵਾ।

ਮਹਿਦ ਜੰਗ ਕੋ ਸੰਗ ਬਨਾਵਾ ॥੪॥

ਪਹੁੰਚਹਿ ਆਨਿ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ ਕਾਲੀ^੧।

ਸੁਧਿ ਦੈਬੇ ਹਿਤ ਆਇ ਉਤਾਲੀ।’

ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਿ ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨਾ।

ਬੈਠੇ ਆਇ ਸੁ ਲਗਯੋ ਦਿਵਾਨਾ ॥੫॥

ਅਖਿਲ ਖਾਲਸਾ ਜਬਿ ਚਲਿ ਆਯੋ।

ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਤਬਹਿ ਅਲਾਯੋ।

‘ਸੈਨਾ ਸਿੰਘਨਿ ਕੀ ਅਬਿ ਸਾਰੀ।

ਅਹੈ ਪੰਚ ਸੈ ਲੇਹੁ ਬਿਚਾਰੀ ॥੬॥

ਨਿਜ ਨਿਜ ਸਦਨ ਬ੍ਰਿੰਦ ਹੀ ਗਏ।

ਆਇ ਸਕਹਿ ਨਹਿੰ ਰਣ ਕੇ ਭਏ^੨।

ਸੱਤੂ ਪ੍ਰਬਲ ਸਵਾ ਲਖ ਆਯੋ।

¹ਇਹ ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੀ ੨੨ਵੀਂ ਸਾਖੀ ਹੈ।

²ਕੱਲ।

³ਜੰਗ ਦੇ ਹੋਣ ਤੱਕ।

ਮੰਤ੍ਰ ਗਿਰੇਸ਼ਨਿ ਮਿਲੇ ਪਕਾਯੋ ॥੭॥
 ਰਾਜਨ ਕੀ ਸੈਨਾ ਬਹੁ ਆਵੈ।
 ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਪੁੰਜ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਬਲਾਵੈ^੧।
 ਜੇ ਕਰਿ ਬਨੈ ਸੁਚੇਤੀ ਤੁਮ ਤੇ।
 ਲਰਨਿ ਹੇਤ ਸੋ ਭਨੀਯਹਿ ਹਮ ਤੇ' ॥੮॥
 ਸੁਨਤਿ ਖਾਲਸਾ ਅਖਿਲ ਉਚਾਰੇ।
 'ਕਾਰਨ ਕਰਨ ਆਪ ਹੋ ਸਾਰੇ।'
 ਜਬਿ ਭੁਨਸਾਰ ਭਈ ਦਿਨ ਚਢ੍ਹਯੋ।
 ਸਿੰਘਨਿ ਬਿਖੈ ਬੀਰ ਰਸ ਬਢ੍ਹਯੋ ॥੯॥
 ਸਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਨਿਜ ਤੁਰੰਗ ਸੰਭਾਲੇ।
 ਜੀਨ ਸਭਿਨਿ ਹੀ ਤਤਛਿਨ ਡਾਲੇ।
 ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤ ਤੁਰਕ ਦਲ ਆਏ।
 ਦੁੰਦਭਿ ਬਾਜੇ ਪੁਰਿ ਸੁਨਿ ਪਾਏ ॥੧੦॥
 ਭਈ ਜੰਗ ਕੀ ਤਜਾਰੀ ਜਬੈ।
 ਮੇਮੂਖਾਂ ਪਠਾਣ ਇਕ ਤਬੈ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਚਾਕਰ ਬਡ ਜੋਧਾ।
 ਜੰਗ ਸਮੈਂ ਲਖਿ ਕੈ ਧਰਿ ਕ੍ਰੋਧਾ ॥੧੧॥
 ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਪਾਸ ਆਇ ਕਰਿ ਭਾਖਾ।
 'ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੁ ਜਿਸ ਹਿਤ ਤੁਮ ਰਾਖਾ।
 ਸੌ ਸੁਭਟਨਿ ਕੋ ਡੇਰਾ ਦੀਨਾ।
 ਸਭਿ ਕੋ ਜਮਾਦਾਰ ਮੁੜ ਕੀਨਾ ॥੧੨॥
 ਨਿਮਕ ਆਪ ਕੋ ਖਾਇ ਵਿਸ਼ੇਖਹੁ।
 ਤਿਹੜੇ ਬਹਾਦਰੀ ਕੋ ਅਬਿ ਦੇਖਹੁ।'
 ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਲਗੀਧਰ ਹੈ ਕੈ।
 ਇਕ ਕਮਾਨ ਕੋ ਬਖਸ਼ਨ ਕੈ ॥੧੩॥
 ਕਹਯੋ 'ਸ਼ਰੀਕ ਮਾਰਨੇ ਨੀਕੋ।'
 ਸਨਮੁਖ ਆਇ ਕਰਤਿ ਰਣ ਹੀ ਕੋ।'
 ਦੁਤੀਓ ਸੈਦ ਬੇਗ ਉਮਰਾਊ।
 ਡੇਰਾ ਪੂਰਬ ਦੀਨ ਲੁਟਾਊ ॥੧੪॥
 ਸੋ ਭੀ ਆਨਿ ਖਰੋ ਜਬਿ ਭਯੋ।

^੧ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਬਲ ਪਏਗੀ।^੨ਤਿਸ (ਲੂਣ ਖਾਣ) ਦੀ।

ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੁ ਪਿਖਿ ਲਯੋ।
 ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਬਿਖੈ ਸਿਖ ਭਯੋ।
 ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਸੰਗ ਮਿਲਿ ਮਗ ਲਯੋ ॥੧੫॥
 ਤਿਸ ਕੇ ਭੀ ਬਖਸ਼ੇ ਗੁਰ ਆਯੁਧ।
 ਭਯੋ ਸੁਚੇਤ ਸੁ ਕਰਨਿ ਮਹਾਂ ਜੁੱਧ।
 ਅਪਨੋ ਸਿੱਖ ਜਾਨ ਹਿਤ ਕਰਯੋ।
 ਤਿਸ ਕੇ ਸਿਰ ਪਰ ਨਿਜ ਕਰ ਧਰਯੋ ॥੧੬॥
 ਦੋਨਹੁਂ ਬਡੇ ਬੀਰ ਤਬਿ ਗਏ।
 ਨਿਕਸੇ ਸਿੰਘ ਸੰਗ ਸਭਿ ਲਏ।
 ਕਲਗੀ ਝੂਲਤਿ ਆਪ ਅਰੂਢੇ।
 ਕੋ ਨਹਿੰ ਲਖਹਿ ਜਿਨਹੁ ਗੁਨ ਗੂਢੇ ॥੧੭॥
 ਸਮੁਖ ਰਿਪੁਨਿ ਕੇ ਜਬਿ ਬਿਰ ਭਏ।
 ਰਾਜੇ ਤੁਰਕ ਸਕਲ ਮਿਲਿ ਗਏ।
 ਅਵਿਲੋਕਤਿ ਸਿੰਘਨ ਤਿਨ ਓਰਾ।
 ਗੁਰ ਸਨ ਕਹਯੋ ‘ਖਰਚ ਰਣ ਥੋਰਾ’ ॥੧੮॥
 ਪ੍ਰਭੁ ਬੋਲੇ ‘ਦ੍ਰਿਗ ਮੂੰਦਨ ਕਰੋ।
 ਖਰਚ ਲਰਾਈ ਪਿਖਿ ਹਿਤ ਧਰੋ।’
 ਗੁਰ ਕੇ ਕਹੇ ਮੂੰਦ ਦ੍ਰਿਗ ਲੀਨਿ।
 ਰਚਨਾ ਬਡੀ ਬਿਲੋਕਨਿ ਕੀਨਿ ॥੧੯॥
 ਲਾਖਹੁਂ ਹੀ ਦਲ ਚਢੇ ਨਿਹਾਰੇ।
 ਅਨਿਕ ਰੀਤ ਕੇ ਆਯੁਧ ਧਾਰੇ।
 ਕਿਤਿਕ ਤੁਰੰਗਨਿ ਪਰ ਚਢਿ ਰਹੇ।
 ਧਨੁਖ, ਤੁਪਕ, ਅਸਿ ਢਾਲਨਿ ਗਹੇ ॥੨੦॥
 ਪੈਦਲ ਕੇਤਿਕ ਹੈਂ ਸਵਧਾਨੇ।
 ਹੇਤ ਜੰਗ ਕੇ ਰਿਸ ਉਰ ਠਾਨੇ।
 ਧੂਲ ਰੇਤ ਬਾਰੂਦ ਦਿਖਾਈ^੧।
 ਗੁਲਕਾਂ ਜੇ ਪਾਬਰ ਸਮੁਦਾਈ^੨ ॥੨੧॥
 ਤਰਕਸ਼ ਤੀਰ ਪਰੇ ਦਿਸਿ ਆਵੈਂ।
 ਚਾਹਤਿ ਹੈਂ ਅਬਿ ਜੰਗ ਮਚਾਵੈਂ।

^੧ਜੁੱਧ ਦਾ ਖਰਚ ਥੋੜਾ ਹੈ।

^੨ਧੂੜ ਤੇ ਰੇਤ ਬਾਰੂਦ ਹੋਕੇ ਦਿੱਸੀ।

^੩ਸਾਰੇ ਪੱਥਰ ਗੋਲੀਆਂ (ਹੋ ਦਿੱਸੇ)।

ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਸਭਿ ਸਿੰਘ ਅਨੰਦੇ।
 ਚਹਤਿ ਜੰਗ ਦੌਨੋ ਕਰ ਬੰਦੇ ॥੨੨॥
 ਮਸਤਕ ਟੇਕਿ ਚਮਕ ਕਰ ਪੜੇ^੧।
 ਸੱਤ੍ਰੁਨਿ ਸਾਥ ਸਮੁਖਿ ਹੁਇ ਲੜੇ।
 ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਇ ਕਰਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਚਲਾਏ।
 ਘਨ ਬਨਿ ਕੈ ਗੁਲਕਾਂ ਬਰਖਾਏ ॥੨੩॥
 ਇਕ ਰੋੜੀ^੨ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰ ਬੈਸੇ।
 ਦੇਖਹਿੰ ਜੰਗ ਪਰਜੇ ਬਡ ਜੈਸੇ।
 ਏਕ ਏਕ ਸਿਖ ਪਰ ਪਿਖਿ ਧਾਏ^੩।
 ਸੌ ਸੌ ਤੁਰਕ, ਹੰਕਾਰਤਿ ਆਏ ॥੨੪॥
 ਤੁਪਕ, ਤੀਰ, ਤਰਵਾਰ, ਕਟਾਰੀ।
 ਮਚੀ ਮਾਰ ਭੀਮਾ^੪ ਇਕ ਸਾਰੀ।
 ਗਿਰ ਗਿਰ ਪਰੈਂ ਘਾਇ ਕੋ ਖੈ ਕੈ।
 ਸ਼੍ਰੋਣਤਿ ਸੰਗ ਲਿਪਤਿ ਤਨ ਹੈ ਕੈ ॥੨੫॥

ਕਬਿੱਤ: ਰਣ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਜਾਮ ਸਿੰਘ, ਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਦਯਾ ਸਿੰਘ,
 ਸੂਰਮਾ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਧਾਯੋ ਕਰਿ ਹੇਲ ਕੋ।
 ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ, ਔਰ ਭਾਈ ਟੇਕ ਸਿੰਘ,
 ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਹਰੀ ਸਿੰਘ, ਬਾਜੀ ਦੀਨ ਪੇਲ ਕੋ^੫।
 ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ, ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਅਰੁ ਹੈ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ,
 ਗਯਾਨ ਸਿੰਘ, ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਰੱਤ ਬਡ ਮੇਲ ਕੋ।
 ‘ਮਾਰ ਮਾਰ’ ਕਹੈਂ, ਅਰਿ ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ਗੇਰੈਂ ਸਿੰਘ,
 ਵਧਤਿ ਅਗੇਰੈ, ਪੈ ਪਿਛੇਰੈ ਜਿਮ ਖੇਲ ਕੋ^੬ ॥੨੬॥

ਦੋਹਰਾ: ਸੈਦਬੇਗ ਗਹਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਕੋ
 ਵਧਜੇ ਅੱਗ੍ਰ ਰਣ ਮਾਂਹਿ।
 ਹਰੀਚੰਦ ਗਿਰਪਤੀ ਕੋ

^੧ਚੇਹ ਨਾਲ (ਵੈਰੀ ਤੇ) ਪਏ।

^੨ਟਿੱਬਾ, ਟਿੱਲਾ।

^੩(ਤੁਰਕ) ਧਾ ਕੇ (ਪਏ)।

^੪ਭਯਾਨਕ।

^੫ਘੋੜੇ ਦਬਾਕੇ ਲੈ ਚਲੇ। (ਅ) (ਬਾਜੀ=) ਜੰਗ ਰੂਪੀ ਖੇਲ ਨੂੰ ਦੱਬ ਚਾੜ੍ਹੀ।

^੬(ਮੂੰਹੋਂ) ਮਾਰੋ ਮਾਰੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ (ਤੇ ਸਤ੍ਰੁ ਨੂੰ) ਸਿੰਘ ਮਾਰਕੇ ਡੇਗਦੇ ਹਨ, ਵਧਦੇ ਹਨ ਅਗੇ ਫਿਰ ਪਿਛੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ (ਸੌਂਚੀ ਆਰਦਿ) ਖੇਡ ਵਿਚ (ਕਰੀਦੀ ਹੈ)। (ਅ) ਐਉਂ ਬੀ ਕਰਦੇ ਹਨ:- (ਸਿੰਘ) ਅਗੇ ਵਧਦੇ ਹਨ (ਸੱਤ੍ਰੁਆਂ ਦੀ) ਖੇਲ ਦਾ ਕਦਮ ਪਿਛੇ ਪੈਂਦਾ ਹੈ (ਪੈ=ਕਦਮ)।

ਮੀਆਂ ਸੰਗਯਾ ਜਾਂਹਿ ॥੨੭॥

ਚੱਪਈ: ਪਟੇਬਾਜ ਦੋਨੋ ਬਡ ਜੋਧੇ।
 ਭਯੋ ਭੇੜ ਸਨਮੁਖ ਉਰ ਕ੍ਰੋਧੇ।
 ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਦੋਨਹੁੰ ਕਰ ਧਾਰੀ।
 ਭਾਂਤਿ ਅਨੇਕ ਘਾਤ ਬਿਸਤਾਰੀ ॥੨੮॥
 ਬਾਮ, ਦਾਹਨੇ, ਪਾਛੇ, ਆਗੇ।
 ਵਿਚਰਤਿ ਦਾਵ ਕਰਨਿ ਬਹੁ ਲਾਗੇ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਆਦਿਕ ਪਿਖਹਿੰ ਤਮਾਸ਼ਾ।
 ਦੋਨਹੁੰ ਜੈ ਚਹਿ ਕਰਤਿ ਬਿਨਾਸ਼ਾ ॥੨੯॥
 ਏਕ ਪ੍ਰਹਾਰੈ ਦੁਤੀ ਬਚਾਵੈ।
 ਆਡਹਿੰ ਸਿਪਰੰ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਚਲਾਵੈ।
 ਦਾਵ ਅਨਿਕ ਕਰਿ ਜੁੱਧ ਮਚਾਯੋ।
 ਕਟਹਿੰ ਅੰਗ ਨਹਿੰ ਥਾਉਂ ਛੁਟਾਯੋ^੨ ॥੩੦॥
 ਸੈਦਬੇਗ ਤਬਿ ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰਾ।
 ਹਰੀਚੰਦ ਗਹਿ ਸਿਪਰ ਸਹਾਰਾ।
 ਘਾਵ ਬਚਾਇ ਸੁ ਆਪ ਚਲਾਯੋ।
 ਸੈਦਬੇਗ ਨੇ ਅੰਗ ਬਚਾਯੋ ॥੩੧॥
 ਹਰੀਚੰਦ ਕੈ ਹਨਜੋ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾ।
 ਕਟਯੋ ਅੰਗ ਕਰਿ ਪ੍ਰਾਨਨਿ ਹਾਨਾ।
 ਪਿਖਯੋ ਲਰਾਈ ਸੈਂ ਜਬਿ ਮਾਰਯੋ।
 ਦੀਨਬੇਗ^੩ ਤਬਿ ਆਨ ਵੰਗਾਰਯੋ ॥੩੨॥
 ਫੇਰਤਿ ਸੈਫ਼^੪ ਆਨ ਕਰਿ ਭਿਰਯੋ।
 ਸੈਦਬੇਗ ਸੋਂ ਸਨਮੁਖ ਅਰਯੋ।
 ਦੋਇ ਘਟੀ ਲਗ ਕੀਨ ਸੰਗ੍ਰਾਮਾ।
 ਦੇਖਤਿ ਬਹੁ ਨਰ ਭਾ ਅਭਿਰਾਮਾ ॥੩੩॥
 ਦੀਨਬੇਗ ਤਬਿ ਸੈਫ਼ ਚਲਾਈ।
 ਸੈਦਬੇਗ ਕੇ ਅੰਗ ਲਗਾਈ।
 ਗਿਰਯੋ ਜੁੱਧ ਮਹਿੰ ‘ਗੁਰ ਗੁਰ’ ਸਿਮਰਤਿ।

^੧ਆਸਰਾ ਕਰਕੇ ਢਾਲ ਦਾ।

^੨ਅੰਗ ਕਟੀਂਦੇ ਹਨ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ। (ਅ) ਨਾ ਅੰਗ ਕਟਿਆ ਨਾ ਥਾਂ ਛੁਟਿਆ।

^੩(ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ ਦਾ) ਦੀਨਬੇਗ (ਆਦੀਨਾ ਬੇਗ)।

^੪ਤਲਵਾਰ ਫੇਰਦਾ।

ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਖੁਸ਼ੀ ਕਰੀ ਚਿਤ ਹਰਖਤਿ ॥੩੪॥
 ਮਹਾਂ ਕੰਡੂਹਲੈ^੧ ਸਭਿ ਨੈ ਹੇਰਾ।
 ਸੁਰ ਪੁਰਿ ਮਹਿੰ ਤਿਨ ਕੀਨਿ ਬਸੇਰਾ।
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਜਬੈ।
 ਅਪਨੇ ਲੋਕ ਬਾਸ ਦਿਜ ਤਬੈ ॥੩੫॥
 ਅਪਰ ਸਿੰਘ ਬਹੁ ਲਰਤਿ ਜੁਝਾਰੇ।
 ਪਰੇ ਤੁਰਕ ਜਨੁ ਗਿਰੇ ਮੁਨਾਰੇ।
 ਹਤਹਿੰ ਸ਼ਹੀਦ ਬੀਰ ਰਸ ਮਾਤੇ।
 ਸ਼੍ਰੋਣਤਿ ਗਿਰਹਿ ਪ੍ਰਿਥੀ ਰੰਗ ਰਾਤੇ ॥੩੬॥
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮਾਚਜੋ ਘਮਸਾਨ।
 ਲੋਥ ਪੋਬਨਾ ਭਈ ਮਹਾਨ।
 ਬਾਇਸੁ^੨ ਜੰਬੁਕ^੩ ਕੰਕ^੪ ਕਰਾਲੇ।
 ਕੂਕਤਿ ਆਮਿਖ ਖਾਇਂ ਬਿਸਾਲੇ ॥੩੭॥
 ਛਾਤੀ ਮੂੰਡ ਛੁਟੈਂ ਲਗਿ ਗੋਰੀ।
 ਪਰਜੋ ਜੋਰ ਭਾਰੀ ਜੁਗ ਓਰੀ।
 ਹਲਾਹਲ ਬਡ ਭਯੋ ਕੁਲਾਹਲ।
 ਲਰਤਿ ਬੀਰ ਰਣ ਰੰਗ ਚਲਾ ਚਲ^੫ ॥੩੮॥
 ਪਾਛੇ ਪਾਉਂ ਨਹੀਂ ਕਿਨ ਡਾਰੇ।
 ਲਰਤੇ ਆਪਸ ਬਿਖੈ ਪ੍ਰਚਾਰੇ^੬।
 ਕਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦਲ ਪੰਚ ਸੈ ਹੋਵਾ।
 ਕਹਾਂ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਲਾਖਹੁ ਭਟ ਜੋਵਾ ॥੩੯॥
 ਬਿਚਰੈਂ ਬੀਰ ਕਿਕਾਨ^੭ ਕੁਦਾਵੈਂ।
 ਵਧਹਿੰ ਅੱਗ੍ਰ ਤੋਮਰ ਭਰਮਾਵੈਂ।
 ਬਿਸਮੇ ਤੁਰਕ ਮਾਰ ਜਬਿ ਪਰੀ।
 ਅੰਧ ਧੁੰਧ ਉਡਿ ਰਜ ਨਭ ਭਰੀ ॥੪੦॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਬੈਠੇ ਕੇਤਿਕ ਕਾਲ।

^੧ਅਚਰਜ ਤਮਾਸਾ।^੨ਕਾਂ।^੩ਗਿੱਦੜਾ।^੪ਚਿੱਟੀ ਚੀਲ।^੫(ਰਣਰੰਗ=) ਜੰਗ ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਅੱਗੇ ਵਧ ਵਧਕੇ।^੬ਵੰਗਾਰਦੇ ਹਨ।^੭ਘੜੇ।

ਮਾਰਨ ਮਰਨੋਂ ਮਚਜੇ ਕਰਾਲ।
 ਜੁੱਧ ਖੇਤ ਜੋਧਨ ਤੇ ਛਾਯੋ।
 ਮਹਾਂ ਸਾਰ ਸੌਂ ਸਾਰ ਬਜਾਯੋ ॥੪੧॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਸੰਗ੍ਰਾਮ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ
 ਨਾਮ ਦੁਤੀਓ ਅੰਸੂ ॥੨॥

੩. [ਸੈਦੇ ਖਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਫਕੀਰ ਹੋ ਗਿਆ]

੨<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੁਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪

ਦੋਹਰਾ: ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਰਣ ਮਚ ਰਹਯੋ

ਮੇਮੂਖਾਨ ਪਠਾਨ।

ਕਰਤਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਫਿਰਤਿ ਹੈ

ਤਾਨਹਿ ਬਾਨ ਕਮਾਨ ॥੧॥

ਚੱਪਈ: ਹਜ ਕੁਦਾਇ ਚਪਲਾਇ ਪ੍ਰਹਾਰਹਿ।

ਇਤ ਉਤਿ ਬਿਚਰਤਿ ਸੱਤ੍ਰੂ ਸੰਘਾਰਹਿ।

ਕਰਿ ਬਹਾਦਰੀ ਗੁਰ ਦਿਖਰਾਵਹਿ।

ਰਿਪੁ ਕੋ ਖਾਪਤਿ ਆਪ ਬਚਾਵਹਿ ॥੨॥

ਸੈਦਖਾਨ ਜਿਸ ਢਿਗ ਸਰਦਾਰੀ।

ਜਿਸ ਕੇ ਸਕਲ ਸੈਨ ਅਨੁਸਾਰੀ।

ਤਿਸ ਕੇ ਜਾਗੇ ਭਾਗ ਬਿਸਾਲਾ।

ਉਪਜਯੋ ਪ੍ਰੇਮ ਆਨਿ ਤਿਸ ਕਾਲਾ ॥੩॥

ਸੁਜਸੁ ਗੁਰੂ ਕੋ ਸੁਨਤੋ ਰਹਯੋ।

ਨਹੀਂ ਬਿਲੋਚਨ ਤੇ ਕਬਿ ਲਹਯੋ।

ਗੁਨੀ, ਉਦਾਰ, ਚਤੁਰ, ਤਨ ਰੂਰੇ^੧।

ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਗੁਨ ਗਨ ਕਰਿ ਪੂਰੇ^੨ ॥੪॥

ਜਨੁ ਜਗ ਕੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਜੋਰੀ^੩।

ਬਿਬਿਧਿ ਬਿਧਿਨਿ ਕੀ ਬਿਧਹਿ ਬਟੋਰੀ^੪।

ਸੁਮਤਿ ਬਿਚਾਰ ਚਾਰ ਚਤੁਰਾਈ।

ਮੂਰਤਿ ਗੁਰ ਕੀ ਏਕ ਬਨਾਈ ॥੫॥

ਮਨਹੁਂ ਦਿਖਾਵਨ ਨਿਜ ਨਿਪੁਨਾਈ^੫।

ਗੁਰ ਤਨ ਰਚਿ ਤਿਸ ਕੀਰਤਿ ਪਾਈ।

ਪਦਮ ਪੱਤ੍ਰ ਆਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਡੋਰੇ^੬।

^੬ਖੰਜਨ ਮਨ ਰੰਜਨ ਚਿਤ ਚੋਰੇ ॥੬॥

^੧ਭਾਵ (ਅੰਦਰੋਂ) ਗੁਣੀ, (ਸੁਭਾਵ ਤੋਂ) ਉਦਾਰ, (ਬਾਣੀ ਤੋਂ) ਚਤੁਰ ਤੇ ਸਰੀਰੋਂ ਸੁੰਦਰ।

^੨ਪੂਰੇ (ਹਨ ਗੁਰੂ ਜੀ)।

^੩ਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

^੪ਮਾਨੋ ਨਾਨਾ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ (ਜਗਤ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ) ਬ੍ਰਹਮਾ ਨੇ ਬਟੋਰ ਬਟੋਰ ਕੇ ਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

^੫ਪ੍ਰਬੀਨਤਾ।

^੬ਕਵਲ ਦੇ ਪੱਤ੍ਰ ਦੀ ਸੋਭਾ (ਵਾਲੇ ਨੇਤ੍ਰਾਂ) ਵਿਚ ਡੋਰੇ।

^੭ਮੌਲੇ ਵਰਗੇ ਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਚਿਤ ਚੁਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸੁਹਣੇ ਨੈਣ....।

ਰੁਚਿਰ ਬਿਲੋਚਨ^{੧੦} ਭਲੇ ਬਨਾਏ।
 ਮੀਨ ਪਲਟ ਆਦਿਕ^੧ ਗੁਣ ਪਾਏ।
 ਮੁਖ ਮੰਡਲ ਕਜਾ ਬਪੁਰਾ ਚੰਦ।
 ਬਹੁ ਦੋਸ਼ਨਿ ਤੇ ਦੀਸਤਿ ਮੰਦ ॥੧॥
 ਸਦਾ ਪਛੁੱਲਿਤ, ਅੰਕ ਨ ਕੋਈ^੨।
 ਕਮਲ ਕਹਹੁ ਕਿਮ ਸਮਤਾ ਹੋਈ।
 ਕੌਨ ਕੌਨ ਗੁਨ ਬਰਨੋਂ ਅਬੈ।
 ਸੁਜਸੁ ਕਹਤਿ ਜੋ ਘਰ ਘਰ ਸਬੈ ॥੮॥
 ਕਰਾਮਾਤ ਕਾਮਲ ਜਗ ਜਾਹਰ।
 ਸਕਲ ਕਲਾ ਸਮਰਥ ਸੁਖ ਠਾਹਰ^੩।
 ਸੈਦ ਖਾਨ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਗੁਨ ਗਨ ਕੋ।
 ਚਾਹਤਿ ਪਿਖੋ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰ ਮਨ ਕੋ ॥੯॥
 ਨਹਿਂ ਇਤਫਾਕ ਬਨੋ ਕਬਿ ਕੋਈ।
 ਜਿਸ ਤੈ ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਹੋਈ।
 ਚਢੋ ਮੁਹਿੰਮ ਅਨੰਦਤਿ ਆਯੋ।
 ਅਵਸਰ ਏਹੁ ਖੁਦਾਇ ਬਨਾਯੋ ॥੧੦॥
 -ਦਰਸ਼ਨ ਹੁਇ ਹੈਂ ਜੰਗ ਬਹਾਨੇ-।
 ਰਿਦੇ ਮਨੋਰਥ ਦ੍ਰਿੜ ਅਸ ਠਾਨੇ।
 ਦਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੋਨਹੁਂ ਭਏ।
 ਦੇਖਨਿ ਕੀ ਇੱਛਾ ਉਰ ਲਏ ॥੧੧॥
 ਤੁਰਕਨਿ ਤੇ ਚਿਤ ਤ੍ਰਾਸ ਧਰੰਤਾ।
 -ਬਿਦਤ ਮਿਲੋਂ- ਇਮ ਨਹੀਂ ਚਹੰਤਾ।
 -ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬੰਧਿ ਕਰਿ ਸਨਮੁਖ ਆਵੈਂ।
 ਰਣ ਹਿਤ ਕਰਨਿ, ਦਰਸ ਦਿਖਰਾਵੈਂ ॥੧੨॥
 ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਪੀਰਨ ਪੀਰ।
 ਉਰ ਕੀ ਲਖਿਂ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀ ਧੀਰੋਂ।
 ਤੋਂ ਅਬਿ ਤੇਜ ਤੁਰੰਗ ਕੁਦਾਵਹਿਂ।
 ਕਲਗੀ ਝੂਲਤ ਰੂਪ ਦਿਖਾਵਹਿਂ ॥੧੩॥

^੧ਮੱਛੀ ਦੀ ਪਲਟ ਆਦਿਕ।

^੨ਦਾਗ ਨਹੀਂ ਕੋਈ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮੁਖ) ਉਪਰ।

^੩ਸੁਖਾਂ ਦਾ ਟਿਕਾਣਾ।

^੪ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਧਿਰ (ਆਸ਼ਾ) ਹਨ ਤੇ ਦਿਲ ਦੀ ਲਖ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। (ਅ) ਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਇਸਥਿਤੀ ਵਾਲੇ (ਮੇਰੇ) ਹਿਰਦੇ ਦੀ (ਪੀੜ ਨੂੰ) ਲਖ ਲੈਣਾ।

ਅਤਿ ਉਤਿਕੰਠਾ^੧ ਲਖਿ ਚਿਤ ਮੇਰੀ।
 ਏਕ ਬਾਰ ਇਤ ਪਾਵਹਿੰ ਫੇਰੀ-।
 ਮਨ ਕੇ ਇਮ ਸੰਕਲਪ ਉਠਾਵੈ।
 ਵਹਿਰ ਡਰਤਿ ਨਹਿੰ ਕਛੂ ਅਲਾਵੈ ॥੧੪॥
 ਜਾਨੈ -ਤੁਰਕ ਤਰਕ ਕੋ ਕਰੈਂ।
 ਹਜੋ^੨ ਸਭਿਨ ਮਹਿੰ ਬਹੁ ਬਿਸਤਰੈਂ।
 ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਨਵਰੰਗ ਢਿਗ ਕਹੈਂ।
 ਮੋ ਕਹੁ ਮਹਾਂ ਨਿਲਾਖਕ ਲਹੈਂ- ॥੧੫॥
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਮਨ ਗਟੀ ਗਨੰਤਾ।
 ਬਿਨ ਦੇਖੇ ਅਤਿਸੈ ਅਕੁਲੰਤਾ।
 ਜਾਗੇ ਭਾਗ ਪ੍ਰੇਮ ਵਸ਼ਿ ਹੋਯੋ।
 ਬਿਹਬਲ ਭਯੋ ਚਹੈ ਗੁਰ ਜੋਯੋ ॥੧੬॥
 ਮਹਾਂ ਭਾਵਨਾ ਉਰ ਬਿਰਧਾਨੀ।
 ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਪਰ ਸੋ ਪਹਿਚਾਨੀ।
 ਸਹਿ ਨ ਸਕੇ ਬ੍ਰਿਹੁ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕੇਰਾ।
 ਰੋੜੀ ਪਰ ਤੇ ਉਠਿ ਬਿਨ ਦੇਰਾ ॥੧੭॥
 ਹੈ ਸੁਚੇਤ ਤਬਿ ਹੀ ਕਟ ਕਸੀ।
 ਸਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਜੋ ਹੈਂ ਬਸੀ।
 ਧਨੁਖ ਬਾਨ ਨਿਜ ਪਾਨ ਸੰਭਾਰਾ।
 ਭਏ ਤੁਰੰਗਮ ਪਰ ਅਸਵਾਰਾ ॥੧੮॥
 ਕਰਤਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਹਯ ਚਪਲਾਏ।
 ਤਤਛਿਨ ਖਾਨ ਅੱਗ੍ਰ ਕੋ ਆਏ।
 ਕਹਯੋ ‘ਖਾਨ ਜੀ ! ਬਨ ਸਵਧਾਨਾ।
 ਤਜਿ ਆਲਸ ਹੁਇ ਆਯੁਧ ਪਾਨਾ ॥੧੯॥
 ਖਬਰਦਾਰ ਹੁਇ ਸ਼ਸਤ੍ਰੁ ਸੰਭਾਰਹੁ।
 ਸਹਹੁ ਵਾਰ ਕੈ ਅਪਨਿ ਪ੍ਰਹਾਰਹੁ।’
 ਸੈਦਖਾਨ ਵਿਚ ਸੈਨ ਤਮਾਸੂ।
 ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਝੁਕਿ ਕੀਨਿ ਸਲਾਸੂ ॥੨੦॥
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੂਰਜ ਕੋ ਦਰਸਾਏ।
 ਕਮਲ ਬਿਲੋਚਨ ਜੁਗ ਬਿਕਸਾਏ।

^੧ਇੱਛਾ।^੨ਨਿੰਦਾ।

ਮਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਗਦਗਦ ਬਾਨੀ।
 ਆਨੰਦਤਿ ਚਿਤ ਤਉ ਬਖਾਨੀ ॥੨੧॥

ਖੁਦਾਇ ਦੀ ਖੁਦਾਇਤ^{*} ਬਜਿਨਸਿ ਬੰਦਹ।
 ਬਜਿਨਸ ਖੁਦਾਇ ਮੁਰੀਦ ਜਿੰਦਹੈ।

ਨਹਿੰ ਸਮਤਾ ਮੋ ਤੇ ਬਨਿ ਆਵੈ।
 ਰਵਿ ਖਦਯੋਤ ਜਥਾ ਕਿਮ ਪਾਵੈ' ॥੨੨॥

ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਬਹੁਰ ਉਚਾਰਾ।
 'ਸੁਨਹੁ ਖਾਨ ਜੀ! ਬਾਕ ਹਮਾਰਾ।

ਚਾਕਰ ਰਹਿਬੋ ਡੇਰੇ ਦਾਰੀ^੨।
 ਜੰਗ ਜੀਤਿਬੋ ਪਾਕੰ ਦਾਰੀ^੩' ॥੨੩॥

ਸੁਨਤਿ ਬਾਕ ਤਜਿ ਦਿਯੋ ਤੁਰੰਗਮ।
 ਡੋਰਿ ਦਿਯੋ ਸਭਿ ਅਪਨੋ ਸੰਗਮ।

ਚਰਨ ਕਮਲ ਸਮ ਪਕਰੇ ਆਇ।
 ਉਪਰ ਰਾਖਯੋ ਸੀਸ ਟਿਕਾਇ ॥੨੪॥

ਅਤਿ ਅਨੰਦ ਕੇ ਅੱਸੂ ਚਾਲੇ।
 ਜਿਸ ਤੇ ਪਦ ਸਮ ਪਦਮ ਪਖਾਲੇ^੪।

ਮਾਰਨ ਮਰਿਬੇ ਕੋ ਜਹਿੰ ਬੈਰਾ।
 ਤਹਿੰ ਕਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਲੀਨ ਬਡ ਬੈਰ੍ਹੁ^੫ ॥੨੫॥

ਪੂਰਬ ਜਨਮ ਸਿੱਖ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ।
 ਜਾਗ ਉਠਯੋ ਅੰਕੂਰ ਸੁ ਉਰ ਕੋ।

ਕਿਸੂ ਦੋਸ਼ ਤੇ ਪਾਇ ਤੁਰਕ ਤਨ।

*ਫਾਰਸੀ ਸ਼ਿਆਰ ਦਾ ਪਾਠ ਫਾਰਸੀ ਅਨਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਿਤੇ ਪਾਠ 'ਖੁਦਾਇਦੀਂ ਖੁਦਾਇਦ ਹੈ', ਸੋ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਪਾਠ ਹੈ। ਕਈ ਗਜਾਨੀਆਂ ਨੇ 'ਖੁਦਾਇ ਖੁਦ ਦੀਦਮ' ਪਾਠ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਪਰੰਤੂ ਦਰੁਸਤ ਪਾਠ ਐਉਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ:-

'ਖੁਦਾ ਆਇਦ ਖੁਦਾ ਆਇਦ ਕਿ ਮੈ ਆਇਦ ਖੁਦਾ ਬੰਦਹ, ਹਕੀਕਤ ਦਰ ਮਿਜਾਜ ਆਇਦ ਕਿ ਮੁਰਦਹ ਰਾ ਕੁਨਦ ਜਿੰਦਹ'^੬ ਅਰਥਾਤ 'ਖੁਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਖੁਦਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਦਾ ਦਾ ਬੰਦਹ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ? (ਹਾਂ) 'ਯਥਾਰਥ' ਸਥਾਨ ਜਾਮੇ ਵਿਚ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂਕਿ ਮੁਰਦੇ ਨੂੰ ਜੀਉਂਦਾ ਕਰ ਦੇਵੇ। '

^੭ਇਸ ਗਲਤ ਫਾਰਸੀ ਇਬਾਰਤ ਦੇ ਅਰਥ ਐਉਂ ਲਗਦੇ ਹਨ:-

ਇਹ ਬੰਦਾ ਖੁਦਾ ਦੀ ਹੂ-ਬਹੂ ਖੁਦਾਈ ਹੈ, (ਹਾਂ) ਬਿੰਨ ਬਿਨ ਤੇ ਹੂ-ਬ-ਹੂ (ਇਹ) ਖੁਦਾ ਹੈ (ਜੋ) ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੂੰ ਜਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

^੮(ਸਾਹੀ) ਨੌਕਰ ਰਹਿਣਾ ਤੇ (ਫੌਜ ਦਾ) ਡੇਰਾ ਰੱਖਣਾ।

^੯ਜੰਗ ਜਿੱਤਣੇ ਤੇ ਫਿਰ ਅਲੱਗ ਰਹਿ ਸਕਣਾ!! ਭਾਵ 'ਕਰਮ ਕਰਤ ਹੋਵੈ ਨਿਹਕਰਮ' ਦੀ ਜੁਗਤ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

^{੧੦}ਕਮਲਾਂ ਵਰਗੇ ਪੈਰ ਧੋਤੇ।

^{੧੧}ਬੜਾ ਸੁਖ ਲਿਆ।

ਤੱਦਪਿ ਲਾਗੀ ਰਹੀ ਲਗਨ ਮਨ ॥੨੬॥
 ਭੂਤ ਭਵਿੱਖਜਤ ਕੇ ਗੁਰ ਗਯਾਤੇ।
 ਕਰਮ ਸੁਭਾਸੁਭ ਤਿਸ ਤੇ ਜਾਤੇ।
 ਰਿਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ ਲਹਯੋ।
 ਕਲੁਖ ਪੁੰਜ ਜਿਸ ਮਹਿੰ^੧ ਸਭਿ ਦਹਯੋ ॥੨੭॥
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਤੇ ਧਰਿ ਸਿਰ ਹਾਥਾ।
 ਤਤਛਿਨ ਸੇਵਕ ਕੀਨਿ ਸਨਾਥਾ।
 ਸਹਿਤ ਕੁਟੰਬ ਜਗਤ ਕੇ ਤਜਾਗਾ।
 ਰਿਦੇ ਤੀਬ੍ਰ ਤਰਿੰ ਭਯੋ ਵਿਰਾਗਾ ॥੨੮॥
 ਸਸਤ੍ਰ ਤੁਰੰਗਮ ਸਭਿ ਦਲ ਛੋਰਾ।
 ਹੁਇ ਫਕੀਰ ਗਮਨਯੋ ਬਨ ਓਰਾ।
 ਕਿਹ ਸੌਂ ਮਿਲਯੋ ਨ ਦੀਖਯੋ ਫੇਰਾ।
 ਗਯੋ ਸੁ ਗਯੋ ਗੁਰਨਿ ਮੁਦ ਹੇਰਿੰ^੨ ॥੨੯॥
 ਜਗਤ ਅਸਾਰ ਕੂਰ ਸਭਿ ਜਾਨਾ।
 ਸਾਚ ਆਤਮਾ ਸਾਰ ਪਛਾਨਾ।
 ਦੁਬਿਧਾ ਮਿਟੀ ਗਜਾਨ ਕਹੁ ਪਾਯੋ।
 ਰਾਗ ਦੈਖ ਮਨ ਮੂਲ ਮਿਟਾਯੋ ॥੩੦॥
 ਨਾਨਾ ਭੇਦ ਸਰਬ ਨਿਰਵਾਰੇ।
 ਹੇਰਯੋ ਏਕ ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਸਤਾਰੇ^੩।
 ਕੋਸਠ ਤਿਮਰ ਬਿਖੈ ਕੋ ਰੋਕਾ।
 ਨਿਕਸਤਿ ਜਥਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਿਲੋਕਾ^੪ ॥੩੧॥
 ਤਨ ਹੰਤਾ ਮਹਿ ਬਿੜੀ ਨ ਆਈ।
 ‘ਹੰ ਬ੍ਰਹਮਾਸਮਿ’ ਕੀ ਲਿਵਲਾਈ।
 ਜਿਸ ਮੁਖ ਭਯੋ ਤਿਤਹਿ ਚਲਿ ਗਯੋ।
 ਪਰਮ ਹੰਸ ਆਵਸਥਾ ਥਯੋ ॥੩੨॥
 ਏਕ ਬਾਰ ਸੰਕਲਪ ਬਿਲਾਏ।
 ਨਿਸ਼ਚਲ ਭਯੋ ਨ ਬਹੁਰ ਉਠਾਏ।
 ਦੇਹਿ ਪਾਤ ਕਿਤ ਹੂੰ ਹੁਇ ਗਯੋ।

^੧ਜਿਸ (ਪ੍ਰੇਮ) ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਵਿਚ।

^੨ਬੜੇ ਜ਼ੋਰ ਦਾ।

^੩ਅਨੰਦ ਨਾਲ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ।

^੪ਪਸਰਿਆ ਹੋਯਾ।

^੫ਭਾਵ ਜਿਵੇਂ ਕੋਠੇ ਵਿਚ (ਚਿਰ ਤੋਂ) ਰੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹਨੇਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬ੍ਰਹਮ ਰੂਪ ਤਤਛਿਨ ਹੀ ਭਯੋ ॥੩੩॥
 ਮੂਲ ਅਹੰਤਾ^੧ ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੀ।
 ਸੋ ਮਿਟਿ ਗਈ ਨ ਫੇਰ ਧਰਨਿ ਕੀ।
 ਇਵ ਦੇ ਦਲ ਅਵਿਲੋਕਿ ਤਮਾਸਾ।
 ਬਿਸਮਾਨੇ ਗੁਰ ਕੇਰ ਬਿਲਾਸਾ ॥੩੪॥
 -ਇਹ ਕਿਤੇ ਭਯੋ ਨ ਜਾਨਯੋ ਜਾਈ।
 ਸੈਦਖਾਨ ਕਿਤ ਗਯੋ ਪਲਾਈ।
 ਕੈ ਟਾਮਣੈ ਗੁਰ ਕੀਨਸ ਕੋਈ।
 ਬਡ ਸਰਦਾਰੀ ਤਜਿ ਕਰਿ ਸੋਈ ॥੩੫॥
 ਸਭਿ ਧਨ ਧਮ ਪੁੱਤ੍ਰ ਅਰੁ ਦਾਰਾ।
 ਲਰਤਿ ਹੁਤੋ ਤਜਿ ਕਹਾਂ ਸਿਧਾਰਾ?
 ਸਗਰੀ ਸੈਨ ਚਢੀ ਜਿਹ ਪਾਛੇ।
 ਤਜਿ ਐਸੂਰਜ ਕਹਾਂ ਸੋ ਗਾਛੇ^੨ ॥੩੬॥
 ਤੁਰਕਨਿ ਮਹਿੰ ਜੇਤੇ ਉਮਰਾਊ।
 ਕਰਤਿ ਬਿਚਾਰਨਿ ਲਖਯੋ ਨ ਕਾਊ।
 ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਦੌਰਿ ਆਪ ਮਹਿੰ ਮਿਲੇ।
 ਸੈਦਖਾਨ ਕੀ ਬਾਤਨਿ ਭਿਲੇ^੩ ॥੩੭॥
 ਸੰਘਰ ਹੋਤਿ ਸਿੰਘ ਲਰਿ ਰਹੇ।
 ਚਮੁ ਬਿਸਾਲੀ ਕਿਮ ਜੈ ਲਹੇ।
 ਛੁਟਹਿੰ ਤੀਰ ਬਰ ਬੀਰਨਿ^{*} ਗੋਰੀ।
 ਛਾਤੀ ਮੁੰਡ ਅੰਗ ਦੇਂ ਫੋਰੀ ॥੩੮॥
 ਇਕ ਦਿਸ਼ਾ ਰਾਜੇ ਕਰਹਿ ਲਰਾਈ।
 ਹੇਲਾ ਘਾਲਿ ਪਰੇ ਸਾਮੁਦਾਈ।
 ਦਿਸ਼ ਦੂਸਰ ਮਹਿੰ ਤੁਰਕ ਬਿਸਾਲੇ।
 ਹਾਲ ਹੂਲ ਕਰਿ ਹੇਲ ਸੁ ਘਾਲੇ^੪ ॥੩੯॥
 ਬਿਰੇ ਨ ਪੈਰ ਖਾਲਸੇ ਕੇਰੇ।
 ਲਰਤਿ ਘਨੇ ਅਰੁ ਹਟਤਿ ਪਿਛੇਰੇ।

^੧ਅਹੰਤਾ ਹੀ ਮੂਲ ਹੇ।

^੨ਟੂਣਾ।

^੩ਕਿੱਥੇ ਚਲਾ ਗਿਆ।

^੪ਮਿਲੇ ਹੋਏ, ਲੱਗੇ ਹੋਏ।

^{*}ਪਾ:-ਤੀਰ ਬਰਛੀ ਹਨ।

^੪ਰੌਲਾ ਪਾਕੇ ਹੱਲੇ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਤਜਿ ਜੂਲਾਬਮਣੀ ਰਿਪੁ ਸਮਣੀ^੧।
 ਜੈ ਚਾਹਤਿ ਤੁਰਕਨਿ ਗਨ ਦਮਣੀ^੨ ॥੪੦॥
 ਭਿੜੈਂ ਭੇੜ ਕਬਹੂੰ ਬਿਰ ਰਹੈ^੩।
 ਲਾਖਹੁੰ ਸੱਤ੍ਰੂਨਿ ਕੋ ਕਿਮ ਸਹੈਂ?
 ਸੇਲੇ ਸਾਂਗ ਤਮਾਚੇ ਹਤੇ।
 ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਕਹਿ ਫਤੇ ॥੪੧॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਸੈਦਖਾਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ
 ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਤੀਓ ਅੰਸੂ ॥੩॥

^੧ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ।

^੨ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ।

^੩ਕਦੇ ਟਿਕ ਜਾਣ।

8. [ਰਮਜ਼ਾਨ ਮਾਰਿਆ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਖਬਰ]

ੴ ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੁਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ >> ੫

ਦੋਹਰਾ: ਸੈਦਖਾਨ ਲਹਿ ਗਜਾਨ ਕੋ

ਜਬ ਗਮਨਯੋਂ ਰਣ ਥਾਨੀ।

ਸਨਮੁਖ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇ

ਭਯੋ ਖਾਨ ਰਮਜ਼ਾਨ ॥੧॥

ਚੱਪਈ: ਫੇਰਿ ਤੁਰੰਗਮ ਤੀਰ ਚਲਾਵਹਿ।

ਕਰਤਿ ਸੀਘੜਾ ਆਪ ਬਚਾਵਹਿ।

ਇਤ ਉਤ ਗੁਰ ਕੇ ਸੂਕਤਿ ਜਾਤੇ।

ਨਿਫਲ ਭਯੋ ਕੋ ਲਗਯੋ ਨ ਗਾਤੇ ॥੨॥

ਸ਼੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਪਿਖਿ ਚਤੁਰਾਈ।

ਇਤ ਉਤ ਬਿਚਰਤਿ ਹਯ ਚਪਲਾਈ।

ਇਕ ਨਿਖੰਗ ਤੇ ਤੀਰ ਨਿਕਾਰਯੋ।

ਜੇਹ ਬਿਖੈ^੨ ਧਰਿ ਖਰ ਸੰਚਾਰਯੋ ॥੩॥

ਤਾਨ ਕਾਨ ਲੌ ਬਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰਾ।

ਤਤਛਿਨ ਤਰੈ ਤੁਰੰਗ ਤੇ ਡਾਰਾ।

ਤਿਸ ਕੋ ਦੇਖਤਿ ਤੁਰਕ ਤਰਾਸੇ^੩।

ਇਕ ਸਰ ਤੇ ਰਮਜ਼ਾਨ ਬਿਨਾਸੇ ॥੪॥

ਸਿੰਘਨਿ ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ ਹੇਲਾ ਡਾਰਯੋ।

ਭਜਯੋ ਖਾਲਸਾ ਧੀਰਜ ਹਾਰਯੋ।

ਲਾਖਹੁਂ ਤੁਰਕ ਕਹਾਂ ਲਗ ਲਰੈਂ।

ਗੁਰੂ ਆਸਰੇ ਬਿਨ ਕਯੋਂ ਬਿਰੈਂ ॥੫॥

ਭਾਜਤ ਆਨੰਦ ਪੁਰਿ ਲਗ ਆਏ।

ਲੂਟਨਿ ਲਗਯੋ ਵਸਤੁ ਸਮੁਦਾਏ।

ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਮਾਤਾ ਧਨ ਜਹਾਂ।

ਲੂਟ ਲੀਨ ਕੁਛ ਪਹੁੰਚੇ ਤਹਾਂ ॥੬॥

ਮੁਗਲ ਪਠਾਨ ਲੂਟ ਤੌਂ ਕਰੈਂ।

ਤਉਂ ਗੁਰੂ ਤੇ ਉਰ ਬਹੁ ਡਰੈਂ।

ਲੇ ਲੇ ਵਸਤੁ ਖੁਸ਼ੀ ਹੁਇਂ ਜਾਹਰਾ।

^੧ਰਣ ਥਾਨ। (ਵਿਚੋਂ) ਚਲਾ ਗਿਆ।

^੨ਚਿੱਲੇ ਵਿਚੋਂ।

^੩ਡਰ ਗਏ।

ਨਹੀਂ ਜਨਾਇਂ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਬਾਹਿਰ ॥੭॥
 ਕੁਛਕ ਲੂਟ ਕਰਿ ਤੂਰਨ ਮੁਰੇ।
 ਜੀਤ ਪਾਇ ਕਰਿ ਨਿਕਟ ਨ ਬਿਚੇ।
 ਡਰਤਿ ਦੂਰ ਹੁਏ ਡੇਰਾ ਘਾਲਾ।
 ਕੁਛ ਅਰਾਮ ਕਰਿ ਨਿਸ ਪਨ ਚਾਲਾ ॥੮॥
 ਅਧਿਕ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਮਗ ਚਲਿ ਆਏ।
 ਪੁਰਿ ਸਿਰ੍ਹੁਦ ਠਹਿਰੇ ਦਿਢ ਥਾਏ।
 ਕਿਤ ਕਿਤ ਕੋ ਭਾਜਤਿ ਸਿਖ ਗਏ।
 ਰਣ ਪਾਛੇ ਸਤਿਗੁਰ ਢਿਗ ਅਏ ॥੯॥
 ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਕਰਤਿ ਮੁਰਝਾਏ।
 ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਬਾਕ ਸੁਨਾਏ।
 ‘ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਪ੍ਰਥਮ ਜੀਤ ਕਰਿਵਾਈ।
 ਪਾਤਸ਼ਾਹੁ ! ਪੁਨ ਦਏ ਹਰਾਈ ॥੧੦॥
 ਅਬਿ ਭੀ ਬਚਨ ਆਪ ਕੋ ਹੋਇ।
 ਮਿਲਹਿੰ ਪਹੁੰਚਿ ਜਿਸ ਥਲ ਰਿਪੁ ਹੋਇ।
 ਪਲਟਾ ਲੇਹਿੰ ਲੂਟ ਜਿਨ ਕਰੀ।
 ਮਾਰਹਿੰ ਲਰਹਿੰ ਪਾਇ ਫਲ ਅਰੀ’ ॥੧੧॥
 ਸਕਲ ਖਾਲਸਾ ਜਬਿ ਚਲਿ ਆਯੋ।
 ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਿ ਬਾਕ ਸੁਨਾਯੋ।
 ‘ਮਿੱਖਹੁ ਸੁਨਹੁ ਸੁਛੰਦ ਨ ਹਮ ਹੈਂ।
 ਜਿਮ ਅਧੀਨ ਹਮਰੇ ਸਭਿ ਤੁਮ ਹੈਂ ॥੧੨॥
 ਤਿਮ ਹਮ ਬਸਿ ਪਰਬ੍ਰਹਮੈਂ ਚਲੰਤੇ।
 ਈਸ਼ੁਰ ਕੀ ਆਇਸੁ ਬਰਤੰਤੇ।
 ਜਿਸ ਕੀ ਆਗਜਾ ਮਹਿੰ ਸਭਿ ਰਹੈਂ।
 ਰਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਡਰ ਕੋ ਲਹੈਂ ॥੧੩॥
 ਜਿਸ ਜਿਸ ਕੀ ਜਸੈ ਕਰੀ ਮ੍ਰਿਯਾਦਾ।
 ਰਚਨਾ ਜਗ ਕੀ ਤੇ ਜੋ ਆਦਾ।
 ਤਿਸ ਤੇ ਬਾਹਰ ਨਹਿੰ, ਨਿਜ ਰੋਕੈਂਤੇ।’

^੧ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਅਧੀਨ।

^੨ਜੈਸੀ।

^੩ਜਗਤ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਆਦਿ ਤੋਂ ਜਿਸ ਜਿਸ ਦੀ ਮ੍ਰਿਯਾਦਾ ਜੈਸੀ ਰਚੀ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਕੋਈ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਹੈ,

(ਸਭ ਬਾਹਰ ਹੋਣੋ) ਆਪ ਨੂੰ ਰੋਕਦੇ ਹਨ।

(ਅ) ਨਿਜ ਰੋਕੈਂ=ਤਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਬੀ ਆਪ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਹੋਣੋ ਰੋਕਦੇ ਹਾਂ।

ਇਮ ਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਪਠਯੋ ਸ਼ਲੋਕੈ ॥੧੪॥

ਸ਼ਲੋਕ ਮਃ ੧ ॥

ਭੈ ਵਿਚਿ ਪਵਣੁ ਵਹੈ ਸਦਵਾਉ ॥
 ਭੈ ਵਿਚਿ ਚਲਹਿ ਲਖ ਦਰੀਆਉ ॥
 ਭੈ ਵਿਚਿ ਅਗਨਿ ਕਢੈ ਵੇਗਾਰਿ ॥
 ਭੈ ਵਿਚਿ ਧਰਤੀ ਦਬੀ ਭਾਰਿ ॥
 ਭੈ ਵਿਚਿ ਇੰਦੁ ਫਿਰੈ ਸਿਰ ਭਾਰਿ ॥
 ਭੈ ਵਿਚਿ ਰਾਜਾ ਧਰਮ ਦੁਆਰੁ ॥
 ਭੈ ਵਿਚਿ ਸੂਰਜੁ ਭੈ ਵਿਚਿ ਚੰਦੁ ॥
 ਕੋਹ ਕਰੋੜੀ ਚਲਤ ਨ ਅੰਤੁ ॥
 ਭੈ ਵਿਚਿ ਸਿਧ ਬੁਧ ਸੂਰ ਨਾਥ ॥
 ਭੈ ਵਿਚਿ ਆਡਾਣੇ ਆਕਾਸ ॥
 ਭੈ ਵਿਚਿ ਜੋਧ ਮਹਾਬਲ ਸੂਰ ॥
 ਭੈ ਵਿਚਿ ਆਵਹਿ ਜਾਵਹਿ ਪੂਰ ॥
 ਸਗਲਿਆ ਭਉ ਲਿਖਿਆ ਸਿਰਿ ਲੇਖੁ ॥
 ਨਾਨਕ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰੁ ਸਚੁ ਏਕੁ ॥੧॥

ਚੱਪਈ: ਇਹ ਸ਼ਲੋਕ ਸਭਿ ਪਠਯੋ ਸੁਨਾਯੋ।

ਤਉ ਪੰਥ ਕੋ ਮਨ ਮੁਰਝਾਯੋ।
 -ਬਿਜੈ ਲਈ ਗਨ ਤੁਰਕ ਸਿਧਾਰੇ।
 ਗੁਰੂ ਅਲੰਬ ਸਿੰਘ ਗਨ ਹਾਰੇ- ॥੧੫॥
 ਇਮ ਲਖਿ ਗੁਰ ਸੋਂ ਬਹੁਰ ਬਖਾਨੇ।
 'ਮੁਗਲ ਪਠਾਨ ਦਿੱਲੀ ਲਗਿ ਹਾਨੇਂ।'
 ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਹਰਖਤਿ ਭਏ।
 ਏਕ ਜਾਮਨੀ ਮਹਿ ਬਿਤ ਲਏ ॥੧੬॥
 ਭਈ ਪ੍ਰਾਤਿ ਬਜਵਾਇ ਨਗਾਰਾ।
 ਚਢਯੋ ਬਹੁਰ ਸਿੰਘਨਿ ਦਲ ਸਾਰਾ।
 ਕਰਤਿ ਸੀਘੂਤਾ ਮਿਲੇ ਸੁ ਧਾਈ।
 ਜਾਂਹਿ ਰਿਪੁਨਿ ਦਲ ਮਗ ਚਲਿ ਜਾਈ ॥੧੭॥
 ਪਰੇ ਧਾੜਵੀ ਸਮ ਹੁਇ ਤਬੈ।
 ਮਿਲਯੋ ਸੱਤ੍ਰੂ ਮਾਰਨ ਕਿਧ ਸਬੈ।
 ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਕਰਿ ਦੀਨਿ ਘਨੇਰੇ।
 ਪਲਟਾ ਲੀਨ ਕੀਨ ਜਿਨ ਨੇਰੇ ॥੧੮॥
 ਲੂਟ ਕੂਟ ਕਰਿ ਲੀਨ ਬਿਹੀਰ।
 ਰੌਰਾ ਪਰਯੋ ਚਲੇ ਭਯ ਭੀਰ।

ਬਿਸਮਤਿ ਭਏ ਨ ਜਾਨੇ ਜਾਈ।
 -ਕਿਤ ਤੇ ਮਿਲੇ ਬੀਰ ਸਮੁਦਾਈ- ॥੧੯॥

ਆਪ ਆਪ ਕੇ ਪੰਜ ਪਧਾਰੇ।
 ਮਿਲੇ ਤੁਰਕ ਸੋ ਸਿੰਘਨਿ ਮਾਰੇ।
 ਮਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਬੀਤਯੋ ਮਗ ਜਾਤੇ।
 ਅੱਚਕ ਪਰੇ ਬਿੰਦ ਰਿਧੁ ਘਾਤੇ ॥੨੦॥

ਨਹੀਂ ਸੰਭਾਲ ਪਰਸਪਰ ਹੋਈ।
 ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਭਾਜੇ ਸਭਿ ਕੋਈ।
 ਲਾਖਹੁੰ ਲਸ਼ਕਰ ਬਿਚਲਯੋ ਭਾਜਾ।
 ਪੀਛੇ ਰਹਯੋ ਸੁ ਲੁਟਯੋ ਸਮਾਜਾ ॥੨੧॥

ਫਤੇ ਲੀਨਿ ਅਰੁ ਲੂਟ ਘਨੇਰੀ।
 ਪਲਟਾ ਲੀਨ ਹਟੇ ਤਿਸ ਬੇਰੀ।
 ਪੰਜ ਬਚਾਇ^੧ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਆਏ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ਬੁਲਾਏ* ॥੨੨॥

ਮੁਦਿਤ ਹੋਇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਭਿ ਕਰਯੋ।
 ਸ਼ੱਤੂ ਹਨਤਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਉਚਰਯੋ।

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਮੁਸਕਾਇ ਬਖਾਨਾ।
 ‘ਸਿੰਘਨਿ ਕਾਜ, ਹਤਨ ਤੁਰਕਾਨਾ ॥੨੩॥

ਪੰਜ ਖਾਲਸਾ ਜਯੋਂ ਅਧਿਕੈ ਹੈ।
 ਤਯੋਂ ਤਯੋਂ ਤੁਰਕ ਨਾਸ ਕੋ ਪੈ ਹੈਂ।
 ਲੇਹਿਂ ਬੈਰ ਕੋ ਬਦਲਾ ਐਸੇ।
 ਰਹੈ ਨਗਾਰਬੰਦ ਨਹਿਂ ਜੈਸੇ’ ॥੨੪॥

ਹੁਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਿੰਘਨਿ ਬਰ ਦੀਨੋ।
 ‘ਰਾਜ ਤੇਜ ਹੁਇ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਪੀਨੋ।
 ਇਤ ਪ੍ਰਸੰਗ ਗੁਰ ਢਿਗ ਇਮ ਭਯੋ।
 ਕਿਤਿਕ ਲੁਟਾਇ ਲੂਟਿ ਪੁਨ ਲਯੋ ॥੨੫॥

ਉਤ ਗਤਿ ਤੁਰਕਾਨੇ ਕੀ ਸੁਨੀਅਹਿ।
 ਭਾਜੇ ਹੁਇ ਬਿਹਾਲ ਭਟ ਹਨੀਅਹਿ।
 ਸਾਹੁ ਨੁਰੰਗੇ ਨਿਕਟਿ ਪੁਕਾਰੇ।

^੧ਰਾਹ ਵਿਚ (ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ) ਬਚਾਕੇ।

*ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਸਲੇਮਾਵਾਦ ਕੋਲ ਇਹ ਧਵਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਲੁੱਟ ਮੋੜੀ ਸੀ। ਹਾਰ ਖਾਧੀ, ਵਾਡੂ ਭਜ ਜਾਣਾ ਤੇ ਮੁੜ ਸ਼ੱਤੂ ਦਲ ਤੇ ਪੈਕੇ ਬਿਜੈ ਪਾਉਣਾ ਇਹ ਸਿੱਖ ਦਲਾਂ ਦਾ ਖਾਸ ਕਰਤੱਬ ਰਿਹਾ ਹੈ।

‘ਗੁਰ ਕੇ ਦਲ ਸਿੰਘਨਿ ਹਮ ਮਾਰੇ ॥੨੬॥
 ਜੋ ਉਮਰਾਵ ਗਯੋ ਬਨ ਬੀਰ।
 ਦੇਖਤਿ ਗੁਰ ਕੇ ਭਯੋ ਫਕੀਰ।
 ਜਾਨਯੋਂ ਗਯੋ ਨ ਕਿਤ ਕੇ ਗਯੋ।
 ਸਭਿ ਲਸ਼ਕਰ ਮਹਿੰ ਅਚਰਜ ਭਯੋ ॥੨੭॥
 ਬਡੋ ਬਹਾਦਰ ਜੋ ਰਮਜ਼ਾਨ।
 ਮਾਰਿ ਦੀਨ ਤਜਿ ਕੈ ਇਕ ਬਾਨ।
 ਅਲਧ ਚਮੂੰ ਕੁਛ ਗੁਰ ਕੈ ਸੰਗ।
 ਹਤੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁੰ ਕਰਿ ਕਰਿ ਜੰਗ ॥੨੮॥
 ਆਵਤਿ ਲੂਟ ਲੀਨ ਧਨ ਸਾਰਾ।
 ਮਗ ਮਹਿੰ ਲਸ਼ਕਰ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਮਾਰਾ।’
 ਸੁਨਤਿ ਨੁਰੰਗਾ ਬਹੁ ਪਛੁਤਾਯੋ।
 ਪਤਿਸ਼ਾਹਿਤ ਮੈਂ ਰੌਰ ਮਚਾਯੋ ॥੨੯॥
 ਕਰਮਾਤ ਕੋ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਜਰੇ।
 ਗੁਰ ਬਡਿਆਈ ਕੋ ਨਹਿੰ ਜਰੇ।
 ਸਿਰ ਕੋ ਧੁਨਿ ਧੁਨਿ ਮਨ ਦੁਖ ਪਾਵੈ।
 ਕਹਾਂ ਕਰੈ ਕੁਛ ਬਸ ਨ ਬਸਾਵੈ ॥੩੦॥
 -ਇਨ ਕੇ ਪਿਤਾ ਸੰਗ ਮੈਂ ਅਰਯੋ।
 ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਤੇ ਬਾਹਿਰ ਕਰਯੋ^੧।
 ਅਥਿ ਇਹ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਜੋਰ ਜਨਾਵੈ।
 ਗਹੇ ਬਿਨਾਂ ਇਨ ਕਯੋਂ ਬਨਿ ਆਵੈ- ॥੩੧॥
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਬਿਚਾਰ ਬਹੁ ਬਾਤੀ।
 ਨੀਠ ਨੀਠ ਕਰਿ ਬਿਤਈ ਰਾਤੀ।
 *ਪ੍ਰਾਤਿ ਸਮੈਂ ਨਿਜ ਸਭਾ ਲਗਾਈ।
 ਮੰਤ੍ਰੀ ਸਜਾਨੇ ਲੀਨ ਬੁਲਾਈ ॥੩੨॥
 ਕਾਜੀ ਬਿੰਦ ਮੌਲਵੀ ਆਏ।
 ਦੀਨ ਸ਼ਰਾ ਕੇ ਹਠੀ ਸੁਨਾਏ^੨।
 ਜਬਿ ਸਭਿ ਬੈਠੇ ਹੁਕਮ ਉਚਾਰਾ।

^੧*ਨੁਰੰਗਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ (ਮੈਨੂੰ) ਬਾਹਰ ਕੀਤਾ (ਤਦ ਦਾ ਨੁਰੰਗਾ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਹੈਸੀ)।

^੨*ਇਹ ਸੋ ਸਾਖੀ ਦੀ ੨੮ਵੀਂ ਸਾਖੀ ਹੈ।

^੩*ਸੁਣਕੇ ਆਏ।

‘ਜੇ ਭਗੈਲ ਆਏ ਰਣਹਾਰਾ ॥੩੩॥
 ਕਰਹੁ ਹਕਾਰਨਿ ਕਹੈਂ ਪ੍ਰਸੰਗ।
 ਕੈਸਾ ਪਿਖਯੋ ਗੁਰੂ ਵਿਚ ਜੰਗ।’
 ਆਨਿ ਖਰੇ ਜਥਿ ਭਏ ਅਗਾਰੀ।
 ਹਿਤ ਬੂਝਨ ਕੇ ਸ਼ਾਹ ਉਚਾਰੀ ॥੩੪॥
 ‘ਹਿੰਦੂਗਰਦੀ ਕਹਾਂ ਮਚਾਈਂ?
 ਚਮੁੰ ਕਿਤਿਕ ਨਿਜ ਸੰਗ ਮਿਲਾਈ?
 ਕੈਸਾ ਪਿਖਯੋ ਬਹਾਦਰ ਬੀਰ?
 ਫੈਸਲ ਬੰਦਾ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਪੀਰੁ’ ॥੩੫॥
 ਸੁਨਤਿ ਅਹਿਦੀਏ ਕਰਯੋ ਉਚਾਰ।
 ‘ਇਕ ਤੇ ਲਾਖ, ਖਰਚ ਬਿਸੀਆਰੈ*।
 ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਜਾਨਹੁ ਐਨ ਹੁਸ਼ੀਆਰ।
 ਸੁੰਦਰ, ਉਮਰ ਸੁ ਬਰਖੁਰਦਾਰ^{੪+}, ॥੩੬॥
 ਬੋਲਯੋ ਸੁਨਤਿ ਸਾਹ ਮਨ ਬਾਂਦਮੁੰ।
 ‘ਮੁਰਦਮ ਆਖਰੀ ਬਹਿ ਨਿਸ਼ਾਦਮੁੰ।
 ਬਡ ਸਰਦਾਰ ਸੁ ਜਿੰਦਾ ਪੀਰੁ।
 ਖਾਵੰਦ ਖਲਕ ਬੰਦਿਬੇ ਪੀਰੁ ॥੩੭॥
 ਹਿੰਦੂ ਤਰੀਫ ਬੈਰ ਖਵਾਇੰ।

^੧ਹਿੰਦੂ ਨੇ ਕੀ ਰੌਲਾ ਰੱਪਾ ਪਾਇਆ ਹੈ।

^੨ਕੈਸਾ (ਫੈਸਲਬੰਦ=) ਨਿਆਇਕਾਰੀ ਹੈ, ਕੈਸਾ ਪੀਰ ਤੇ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਹੈ?

(ਅ) ਪੀਰ ਤੇ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਤੋਂ ਫੈਸਲੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਭਾਵ ਹਾਕਮ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

^੩ਇਕ ਤੋਂ ਲੱਖ (ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਸੂ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਤੇ) ਖਰਚ ਬਹੁਤ (ਕਰਦਾ ਹੈ)। (ਅ) ਇਕ ਦੀ ਥਾਂ ਲੱਖ ਖਰਚਦਾ ਹੈ ਐਸਾ ਬਿਸੀਆਰ ਖਰਚ ਹੈ ਭਾਵ ਸਥੀ ਹੈ।

^੪ਪਾ:-ਬਿਖਦਾਰ। ਉਪਰਲਾ ਪਾਠ ਪੁਰਾਤਨ ਨਸਥੇ ਦਾ ਹੈ, ਸੌ ਸਾਖੀ ਤੇ ਹੋਰਨੀਂ ਥਾਈਂ ਪਾਠ ਹੈ ਇਕ ਤੇ ਲਾਖ ਖਰਚ ਬਿਖਦਾਰ। ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਸੰਪ੍ਰਦਾਈ ਇਹ ਹੈ:-ਇਹ ਬਿਖਦਾਰ (ਬਿਖਧਰ=ਤੀਰ) ਨਾਲ ਲੱਖਾਂ ਨੂੰ ਖਰਚ (ਨਾਸ਼) ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ।

^੫ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਉਮਰ ਹੈ।

^੬ਸੌ ਸਾਖੀ ਦਾ ਪਾਠ ਹੈ:- ‘ਉਮਰ ਬਰਖੁਰਦਾਰ ਸਿਰਦਾਰ’

ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਉਮਰ ਨੌਜਵਾਨੀ ਦੀ ਹੈ, ਤੇ (ਜਬਹ ਸਰਦਾਰੀ ਹੈ)।

^੭ਖੋਟੇ ਮਨ ਵਾਲਾ [ਪ੍ਰੰ:, ਵਿਚ ਬਾਦ ਖੋਟੇ ਸਿੱਕੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਫਾ:, ਆਕੜ]।

^੮ਆਖਰ ਤੁਸੀਂ ਮੁਰਦੇ ਹੋ ਤੇ ਨਾਸ਼ਾਦ ਹੋ (ਬਦਕਿਸਮਤ) ਹੋ ਬਹਿ ਜਾਓ [ਨਾਸ਼ਾਦ=ਨਾ ਖੁਸ਼]। (ਅ) ਆਖਰ ਮੈਂ ਮਰਦਾਂ=ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਹੱਦਿਆਂ ਤੇ ਬਿਠਾ ਦਿਆਂਗਾ। [ਮੁਰਦਮ=ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ, ਆਖਰੀ=ਅੰਤ ਨੂੰ।

ਬਹਿ=ਬੈਠਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਹੁੱਦਾ। ਨਿਸ਼ਾਦਮ=ਬਿਠਾ ਦਿਆਂਗਾ]।

^੯(ਮੈਂ) ਬੜਾ ਸਰਦਾਰ ਤੇ ਜਿੰਦਾ ਪੀਰ ਹਾਂ।

^{੧੦}ਖਲਕਤ ਦਾ ਖਾਵੰਦ ਤੇ ਪੀਰਾਂ ਤੋਂ ਬੰਦਨ ਯੋਗ ਹਾਂ।

^{੧੧}ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਤੇ ਖੈਰ ਖਵਾਹੀ ਕੀਤੀ ਨੇ (ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ)।

ਖਾਰਜ ਕਰਦਮ ਮਜਬ ਹਵਾਇ^{੧++} ।
 ਇਮ ਕਹਿ ਕੈ ਸੁਲਗਤਿ ਜਿਸ ਛਾਤੀ।
 ਬੋਲਜੋ ਬਹੁਰ ਸਭਾ ਮਹਿੰ ਬਾਤੀ ॥੩੮॥
 ‘ਕਰੀਏ ਕਹਾਂ ਬਰੋਬਰ ਨਹੀਂ।
 ਮਜਬ ਮਬੂਬ ਨਹੀਂ ਮੈਂ ਲਹੀਂ।’
 ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਸਜਾਨੈ ਬਾਕ ਬਖਾਨੈਂ।
 ‘ਜੇਤੀ ਮਤਿ ਜੇਤਿਕ ਚਿਤ ਜਾਨੈ’ ॥੩੯॥
 ਪੀਛੇ ਕਾਜੀ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ।
 ‘ਜਉ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਕਰ ਸੋ ਹੁਸ਼ੀਆਰਾ^੩।
 ਕਰੋ ਮੁਹਬਤਿ ਸਾਬ ਬੁਲਵਨ।
 ਦੇਖਹੁ ਰੂਪ ਸੁਨਹੁ ਬਚ ਭਾਵਨ^੪ ॥੪੦॥
 ਪਰਖ ਲੇਹੁ ਜੇਤਿਕ ਸੋ ਹੋਇ।
 ਜਿਹ ਤਰੀਫ ਕਰਤਾ ਸਭਿ ਕੋਇ।’
 ਸੁਨਤਿ ਸਭਾ ਸਦ ਅਰੁ ਪਤਿਸ਼ਾਹੂ।
 ਬੁਧਿ ਕਾਜੀ ਕੀ ਕਰਤਿ ਸਰਾਹੂ ॥੪੧॥
 ‘ਆਛੀ ਕਹੀ, ਬਨਹਿ ਇਸ ਰੀਤਿ।
 ਕਰਹਿੰ ਬੁਲਵਾਨ ਜਿਮ ਹੁਇ ਮੀਤ।
 ਸੁਮਤਿ ਖੂਬ ਕਾਜੀ ਇਹੁ ਭਾਖੀ।
 ਲਿਖਹੁੰ ਪ੍ਰਵਾਨੇ’ ਆਇਸੁ ਆਖੀ ॥੪੨॥

^੧(ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ) ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ।

^੨+ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਪਾਠ ਤੇ ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੇ ਪਾਠ ਦਾ ਫਰਕ ਹੈ, ‘ਬਡ ਸਰਦਾਰ ਸੁ ਜਿੰਦਾ ਪੀਰ, ਖਾਵੰਦ ਖਲਕ ਬੰਦਬੇ ਪੀਰ’ ਇਹ ਪਾਠ ਸੌ ਸਾਖੀ ਨੇ ਅਹਿਦੀਏ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਰਖਿਆ ਹੈ। ਯਥਾ:- (ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ) ਪੁਛਿਆ:- ਹਿੰਦੂ ਨੇ ਕਿਆ ਗਰਦੀ ਮਚਾਈ, ਕਿਤਨੀ ਕੁ ਫੌਜ, ਕੈਸਾ ਬਹਾਦਰ, ਕਿਆਸੀ ਤਰੀਫ, ਫੈਸਲ ਬੰਦਹ, ਪੀਰ ਮੁਰਸ਼ਿਦ?

ਤਾਂ ਅਹਦੀਏ ਬੋਲੇ-ਏਕ ਤੇ ਲਾਖ ਖਰਚੇ ਬਿਖੀਦਾਰ। ਐਨ ਹੁਸ਼ੀਆਰ, ਉਮਰ ਬਰਖੁਰਦਾਰ, ਸਿਰਦਾਰ, ਜਿੰਦਾ ਪੀਰ, ਖਲਿਕ ਖਾਵੰਦ, ਬੰਦਾ ਬੇਪੀਰ (=ਸੁਧ ਪਾਠ:-ਬੰਦਬੇ ਪੀਰ=ਮੱਥਾ ਟੇਕਣ ਯੋਗ ਗੁਰੂ)। ਬੋਲਿਆ ਤੁਰਕ:- ਮੁਰਦ ਮੁਆਖਰੀ ਬਹਿ ਨਿਸ਼ਾਦਮ, ਹਿੰਦੂ ਤਰੀਫ ਬੈਰ ਖਵਾਇ? ‘ਮਜਬ ਹਵਾਇ ਖਾਰਜ ਕਰਦਮਾ’ ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਅਹਿਦੀਏ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕੀਤੀ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਨਾ ਸਹਿ ਸਕਣ ਕਰਕੇ ਝਿੜਕ ਦਿਤੀ ਹੈ ਕਿ ‘ਤੁਸੀਂ ਆਖਰ ਮੁਰਦੇ ਹੋ, ਨਾਸਾਦ ਹੋ (ਬਦਕਿਸਮਤ ਹੋ) ਬਹਿ ਜਾਓ, ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਤੇ ਬੈਰ ਖਵਾਹੀ ਕੀਤੀ ਨੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਜ਼ਹਬ (ਇਸਲਾਮ ਦੇ) ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ। ਅਥਵਾ ਇਸ ਤੁਕ ਦਾ ਇਹ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਫੇਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਕਰਾਂਗਾ ਤੇ ਹਿੰਦੂ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੈਰ ਖਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ। ਸੂਚਨਾ-ਫਾਰਸੀ ਲਿਖਤ ਸੁਧ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਹੋਈ।

^੩ਹੁਣ ਕੀ ਕਰੀਏ ਨਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਮੇਰੇ ਬ੍ਰਾਬਰਦਾ ਹੈ ਨਾਂ (ਮੇਰੇ) ਮਜ਼ਬ ਦਾ ਪਯਾਰਾ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ।

^੪ਜੇ ਸਭਿ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਹੁਸ਼ੀਆਰ ਹੈ।

^੫ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ।

‘ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ ਇਕ ਹੀ ਕੀ ਹੋਇ।
 ਉਰ ਅੰਤਰ ਨੀਕੇ ਲਿਹੁ ਜੋਇ।
 ਪਰਵਾਨਾ ਹੇਰਤਿ ਹੀ ਆਵਹੁ।
 ਹਮ ਤੁਮ ਮਜ਼ਬ ਏਕ ਲਖਿ ਪਾਵਹੁ^੧ ॥੪੩॥
 ਨਾਂਹਿ ਤ ਮੈਂ ਪਹੁੰਚਹੁੰਗਾ ਤਹਾਂ।
 ਕਰਿ ਬਹਾਦਰੀ ਬੈਠੋ ਜਹਾਂ।
 ਅਜ਼ਮਤ ਜਿਤਿਕ ਫਕੀਰੀ ਕੇਰ।
 ਬਿਚ ਜਹਾਨ ਤੇ ਜੈ ਹੈ^੨ ਫੇਰ ॥੪੪॥
 ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਬਡੇ ਲਘੁ ਅਹੈਂ।
 ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ ਘਰ ਮਹਿੰ ਜਿਮ ਰਹੈਂ।
 ਤੈਸੇ ਤੁਮ ਭੀ ਰਹਿਬੋ ਕਰੀਅਹਿ।
 ਨਹਿੰ ਬਿਰੋਧ ਕਿਮ ਉਰ ਮਹਿੰ ਧਰੀਅਹਿ’ ॥੪੫॥
 ਬਡ ਹੰਕਾਰ ਹਕੀਕਤ ਔਰੈ।
 ਜਿਮ ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ ਕੋ ਹੁਇ ਤੌਰ।
 ਪਰਵਾਨੇ ਮਹਿੰ ਬਹੁ ਲਿਖਵਾਈ।
 ‘ਬਖਸ਼ਿਸ ਹਮ ਦਰਗਾਹਿ ਤੇ ਪਾਈ ॥੪੬॥
^੩ਪਤਿਸ਼ਾਹਤਿ ਕੀ ਕਿਝ ਬਖਸ਼ੀਸ਼।
 ਪਰਵਰਦਗਾਰ ਕਲਾ ਜਗਦੀਸ਼^੪।’
 ਦੇ ਪਰਵਾਨਾ ਪਠੇ ਵਕੀਲ।
 ਕਰਿ ਤਗੀਦ ‘ਜਾਵਹੁ ਬਿਨ ਢੀਲ’ ॥੪੭॥
 ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਕੇ ਛਿਗ ਆਏ।
 ਸਭਾ ਲਗਾਇ ਹਜੂਰ ਬੁਲਾਏ।
 ਸਭਿ ਅਹਿਵਾਲ ਸੁਨਜੋ ਜਬਿ ਕਾਨ।
 ਉੱਤਰ ਲਿਖਵਾਯਹੁ ਤਬਿ ਜਾਨ ॥੪੮॥
 ‘ਜਿਸ ਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਤੋਹੀ।
 ਤਿਸੀ ਪੁਰਖ ਨੇ ਭੇਜੋ ਮੋਹੀ।
 ਨਜਾਉਂ ਕਰਨ ਤੇ ਹੇਤ ਪਠਾਯੋ^੫।

^੧ਭਾਵ ਦੋਵੇਂ ਮਵਾਹਿਦ ਹਾਂ, ਇਕ ਰੱਬ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ, ਦੋਵੇਂ ਬੁਤ ਪ੍ਰਸਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਸੌ ਸਾ: ਦਾ ਪਾਠ ਹੈ:-
ਹਮ ਤੁਮ ਮਜ਼ਬ ਏਕ ਹੈ।

^੨ਚਲੀ ਜਾਵੇਗੀ।

^੩ਵੱਡੇ ਹੰਕਾਰ ਨਾਲ ਹੋਰ ਭੀ ਹਾਲ (ਲਿਖਿਆ)।

^੪ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਗਦੀਸ਼ ਪਰਵਰਦਗਾਰ ਦੀ ਕਲਾ ਨੇ।

^੫(ਤੈਨੂੰ) ਇਨਸਾਫ ਕਰਨ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਸੀ।

ਬਿਸਰ ਗਯੋ ਤੈਂ ਦੰਭ ਕਮਯੋ ॥੪੯॥
 ਯਾਂ ਤੇ ਕਿਮ ਤੁਝ ਸੰਗ ਬਨਿ ਆਵੈ।
 ਜੋ ਹਿੰਦੁਨਿ ਸੰਗ ਬਾਦ ਉਠਾਵੈ।
 ਖਲਕਤ ਨਹਿੰ ਖੁਦਾਇ ਕੀ ਜਾਨੀ।
 ਚਾਹਤਿ ਕਰੀ ਧਰਮ ਕੀ ਹਾਨੀ' ॥੫੦॥
 ਰੁਖਸਦ ਤਬਿ ਵਕੀਲ ਕੋ ਕੀਨ।
 ਖਿਲਤ ਦਰਬ ਜੁਤਿ ਤਿਨ ਕੋ ਦੀਨ*।
 ਗਏ ਜਾਇ ਅਵਰੰਗ ਸੁਨਯੋ।
 ਨਹਿੰ ਆਵਤਿ ਲਖਿ ਅਧਿਕ ਰਿਸਾਯੋ ॥੫੧॥
 ਇਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨੁਰੰਗੇ ਕੇਰਾ।
 ਸੁਨਹੁਂ ਗਿਰੇਸੁਨਿ ਜਥਾ ਬਖੇਰਾ।
 ਲੂਟਿ ਕੂਟਿ ਕਰਿ ਸਦਾ ਲਰਾਈ।
 ਕਰਤਿ ਸਿੰਘ ਬਿਚਰਤਿ ਸਮੁਦਾਈ ॥੫੨॥
 ਇਸ ਰਣ ਕੋ ਸੁਨਿ ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼।
 ਮਿਲਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਆਇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼।
 ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਆਇ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਭਏ।
 ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਰਹਿੰ ਬਿਚਰਨਿ ਗਿਰ ਲਏ ॥੫੩॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਅਵਰੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ
 ਨਾਮ ਚਤਰਥੇ ਅੰਸੂ ॥੫॥

* ਸੋ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ 'ਅਤੇ ਨਾਲ ਭੇਜਿਆ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਖੱਤਰੀ ਲਾਹੌਰ ਕਾ, ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਆਗਰੇ
 ਕਾ। '

ਪ. [ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੀ ਨੌਰੰਗੇ ਅੱਗੇ ਫਰਿਆਦ]

ੴ ਪਿਛਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ >> ੬

ਦੋਹਰਾ: ਦੇਖਯੋ^੧ ਬਡੇ ਕਸੂਰ ਕੋ ਗੁਰ ਕੀ ਜਬਰੀ ਬਾਤ।

ਪੰਥ ਖਾਲਸਾ ਮਿਟਤਿ ਨਹਿਂ ਵਧਿਤਿ ਜਾਤਿ ਅਵਦਾਤ ॥੧॥

ਚੱਪਈ: ਭੀਮ ਚੰਦ ਦੁਖ ਪਾਇ ਘਨੇਰਾ।

ਗ੍ਰਾਮ ਉਜਾਰੇ, ਬਹੁ ਬਲ ਹੇਰਾ^੨।

ਗੁਰੂ ਸੂਰਮਾ ਰਣ ਪ੍ਰਿਯ ਅਹੈ।

ਸਦਾ ਜੰਗ ਚਿਤ ਚਾਹਤਿ ਰਹੈ ॥੨॥

ਭਯੋ ਬਿਬਸ ਕੁਛ ਜਤਨ ਨ ਜਾਨਯੋ^੩।

ਹੋਨਿ ਪੁਕਾਰੂ ਮਿਲ ਮਤਿ^੪ ਠਾਨਯੋ।

ਸਭਿ ਰਾਜਨ ਨੀਕੀ ਮਨ ਮਾਨੀ।

ਲੇ ਕਰਿ ਧਨ ਗਨ ਤਜਾਰੀ ਠਾਨੀ ॥੩॥

ਦੋਹਰਾ: ਭੀਮ ਚੰਦ ਕਹਿਲੂਰੀਆ ਲੀਨਿ ਹੰਡੂਰੀ ਨਾਲ।

ਕਰੇ ਕੂਚ ਦਰ ਕੂਚ ਕੋ ਦਿੱਲੀ ਗਏ ਉਤਾਲ ॥੪॥

ਚੱਪਈ: ਦੇ ਕਰਿ ਭੇਟ ਬਹੁਤ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ।

ਗ੍ਰੀਵ ਨਿਵਾਇ ਸਲਾਮ ਬਖਾਨਾ।

ਮਿਲ ਸੂਬੇ ਸੰਗ ਅਰਜ਼ ਗੁਜਾਰੀ।

‘ਇਕ ਹਜ਼ਰਤ ਹੈ ! ਓਟ ਹਮਾਰੀ ॥੫॥

ਬਹੁ ਸੰਮਤਿ ਬੀਤੇ ਚਢਿ ਗਯੋ^੫।

ਅਪਨੇ ਥਾਨ ਤੁਮੇ ਕਰਿ ਦਿਯੋ।

ਯਾਂ ਤੇ ਹਮਰੇ ਹੋ ਰਖਵਾਰੇ।

ਜੋਰ ਜੁਲਮ ਜੋ ਕਰਹਿ ਨਿਵਾਰੇ^੬ ॥੬॥

ਆਗੇ ਤੁਮਹੁ ਹਿਮਾਯਤਿ ਕਰੀ।

ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਸੈਨਾ ਬਲਿ ਭਰੀ।

ਪਠਿ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਨ ਹਮਾਰਾ।

ਮਚਯੋ ਜੁੱਧ ਦਾਰੁਨ ਤਿਸ ਬਾਰਾ ॥੭॥

ਪੁਨ ਸਿਰੁੰਦ ਕੋ ਸੂਬਾ ਗਯੋ।

ਲਰਿ ਕਰਿ ਗੁਰ ਸਰਿਤਾ ਤਟ ਲਯੋ।’

^੧(ਪਹਾੜੀਆਂ) ਨੇ ਦੇਖਿਆ।

^੨ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਬੜਾ ਬਲ ਦੇਖਿਆ।

^੩ਸਲਾਹ।

^੪ਭਾਵ ਦੱਖਣ ਨੂੰ ਮੁਹਿੰਮ ਤੇ ਗਏ ਨੂੰ।

^੫(ਤਿਸ ਨੂੰ) ਦੂਰ ਕਰ ਦਿਓ।

ਸੁਨਿ ਸੂਬੇ ਗਿਰਪਤਿ ਸਮੁਝਾਏ।
 ‘ਸ਼ਾਹੁ ਨਿਕਟ ਗਮਨਹੁ ਬਨਿ ਆਏ ॥੮॥
 ਮੈਂ ਲਿਖਿ ਪਠਹੁ ਸਕਲ ਅਹਿਵਾਲ।
 ਜੁਲਮੀ ਤੁਮ ਪਰ ਹੋਤਿ ਕਮਾਲੈ।
 ਤਹਿੰ ਤੇ ਹੁਕਮ ਲੇਹੁ ਬਹੁ ਦਲ ਕੋ।
 ਲਰਹੁ ਬਹੁਰ ਹੇਰਹੁ ਰਿਪੁ ਬਲ ਕੋ’ ॥੯॥
 ਨੇਕ ਸਲਾਹ ਜਾਨਿ ਸਭਿ ਰਾਜੇ।
 ਮਿਲੇ ਸ਼ਾਹ ਬਿਨ ਬਨੈ ਨ ਕਾਜੇ।
 ਸੂਬੇ ਤੇ ਅਹਿਵਾਲ ਲਿਖਾਯੋ।
 ਨਿਜ ਪਹੁੰਚਨਿ ਤੇ ਪ੍ਰਥਮ ਪਠਾਯੋ ॥੧੦॥
 ਦੁਰਗ ਗੋਲਕੁੰਡਾ^੧ ਬਡ ਜਹਾਂ।
 ਲਰਤਿ ਨੁਰੰਗਾ ਬਾਸਜੇ ਤਹਾਂ।
 ਨੌਮੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੁ ਕੇ ਸਾਥ।
 ਕਰੀ ਅਵੱਗਜਾ ਦਿੱਲੀ ਨਾਥ ॥੧੧॥
 ਤਬਿ ਕੋ ਨਹੀਂ ਬਸਨ ਪੁਰਿ ਪਾਯੋ।
 ਮਿਸ ਮੁਹਿੰਮ ਲੇ ਦੱਖਣ ਧਾਯੋ^੨।
 ਹਠੀ ਬਿਲੰਦ ਮੂੜ ਚਵਗੱਤਾ।
 ਗੁਰ ਸਨ ਦੈਖੀ ਮਹਾਂ ਕੁਪੱਤਾ ॥੧੨॥
 ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਚੜਿ ਕਰਿ ਗਿਰਨਾਥ।
 ਗਮਨੇ ਤਬਿ ਬਡ ਤੂਰਨ ਸਾਥ।
 ਕਰੇ ਕੂਚ ਦਰ ਕੂਚ ਹਮੇਸ਼ੂ।
 ਉਲੰਘੇ ਪੰਥ ਅਸ਼ੋਸ਼ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੂ ॥੧੩॥
 ਪਹੁੰਚਿ ਤਹਾਂ ਡੇਰਾ ਨਿਜ ਘਾਲਾ।
 ਮਿਲਿ ਉਮਰਾਵਨਿ ਕਹਿ ਅਹਿਵਾਲਾ।
 ਰਿਸ਼ਵਤਿ ਦੇ ਧਨ ਵਸਤੁ ਅਛੇਰੀ।
 ‘-ਆਇ ਪੁਕਾਰੂ - ਸੁਧਿ ਦਿਹੁ ਮੇਰੀ’ ॥੧੪॥
 ਬਹੁ ਉਮਰਾਵਨਿ ਸ਼ਾਹ ਜਨਾਈ।
 ‘ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਧੂਮ ਉਠਾਈ।
 ਰਾਜੇ ਬਡ ਖੇਦ ਕੋ ਪਾਇ।

^੧ਬਹੁਤੀ।^੨ਗੋਲਕੁੰਡਾ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਹੈ।^੩ਜੰਗ ਦੇ ਬਹਨੇ ਦੱਖਣ ਨੂੰ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਕਰਨਿ ਪੁਕਾਰ ਇਹਾਂ ਲਗ ਆਇ' ॥੧੫॥
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਾਹ ਬੁਲਾਵਨਿ ਕੀਨੇ।
 ਗਏ ਨਿਕਟਿ ਭੇਟਾ ਗਨ ਦੀਨੇ।
 ਠਾਂਢੇ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਰਹੇ।
 ਬੂੜੇ ਸਭਿ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਤਬਿ ਕਰੇ ॥੧੬॥
 'ਦੇਸ਼ ਨ ਬਸਨ ਦੇਤਿ ਦਲ ਕੀਨੋ'।
 ਗੁਰੂ ਨਿਡਰ ਕਿਸ ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਚੀਨੋ।
 ਸਦਾ ਜੰਗ ਕੇ ਸੰਗ ਸਨੇਹੂ।
 ਹਮ ਸਨ ਠਾਨਤਿ ਬੈਰ ਅਛੇਹੂ' ॥੧੭॥
 ਸੁਨਿ ਅਵਰੰਗੇ ਬੂੜਜੋ ਫੇਰ।
 'ਕਜੋਂ ਤੁਮ ਸੰਗ ਗੁਰੂ ਕੋ ਬੈਰ।
 ਸੈਨਾ ਦੀਰਘ ਪ੍ਰਥਮ ਪਠਾਈ।
 ਤਉ ਨ ਤੁਮਰੀ ਰਾਰ ਮਿਟਾਈ ॥੧੮॥
 ਗੁਰ ਛਿਗ ਰਾਜ ਦੇਸ਼ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀਂ।
 ਕਹਾਂ ਦੇਤਿ ਲਸ਼ਕਰ ਰਖਿ ਪਾਹੀ।
 ਜਥਾ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਛੋਰੈ^੧ ਤੇ ਸਾਰੋ।
 ਅਬਿ ਤੁਮ ਮੌਹਿ ਸਮੀਪ ਉਚਾਰੋ' ॥੧੯॥
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਜੋਰਤਿ ਕਥਾ ਬਖਾਨੀ।
 ਜਿਮ ਬੀਤੀ ਨਿਜ ਸੰਗ ਕਹਾਨੀ।
 'ਗੁਰ ਕੋ ਪਿਤਾ ਮੌਲ ਲੇ ਥਾਨ।
 ਤਹਾਂ ਬਸਾਵਨਿ ਕਰਿ ਨਰ ਆਨੈ^੨ ॥੨੦॥
 ਪੁਰਿ ਬਿਸਾਇ ਪੂਰਬ ਚਲਿ ਗਏ।
 ਉਤ ਹੀ ਪਟਣੇ ਇਹ ਜਨਮਏ।
 ਸੋ ਤੋ ਸੁਰਗਬਾਸ ਜਬਿ ਭਏ।
 ਬਯ ਲਘੁ ਮਹਿੰ ਇਤ ਕੌਂ ਗੁਰ ਅਏ ॥੨੧॥
 ਬਸ ਕਰਿ ਕੁਛ ਤਨ ਸੁਰਤਿ ਸੰਭਾਰੀ।
 ਰਾਖੇ ਚਾਕਰ ਆਯੁਧ ਧਾਰੀ।
 ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਮਹਿੰ ਅਖੇਰ ਕੋ ਜਾਇ।
 ਖੇਤੀ ਦੇਤਿ ਉਜਾਰ ਸੁ ਥਾਇ ॥੨੨॥

^੧ਫੌਜ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ।^੨ਮੁੱਢ ਤੋਂ। (ਅ) ਖੋਲ੍ਹਕੇ।^੩ਹੋਰ ਲਿਆਕੇ ਨਰ ਵਸਾਏ।

ਤਬਿ ਹਮ ਨੇ ਮਿਲਿ ਦੀਨਸਿ ਜੋਰ।
 ਗਮਨਯੋਂ ਸ਼ਾਰਮੌਰ ਕੀ ਓਰ੍ਹੀ।
 ਤਹਿੰ ਭੀ ਪਹੁੰਚੇ ਧੂਮ ਉਠਾਈ।
 ਰਾਮਰਾਇ ਕੇ ਨਰ ਸਮੁਦਾਈ ॥੨੩॥
 ਹੁਤੇ ਮਸੰਦ ਮਾਰ ਸਭਿ ਦੀਨੇ।
 ਰਾਜਨ ਸੰਗ ਬਖੇਰਾ ਕੀਨੇ।
 ਹਰੀ ਚੰਦ ਦੀਰਘ ਧਨੁ ਧਾਰੀ।
 ਤਹਾਂ ਜੰਗ ਕਰਿ ਲੀਨਸਿ ਮਾਰੀ ॥੨੪॥
 ਸਕਲ ਸੈਲਪਤਿ ਦਏ ਭਜਾਈ।
 ਜਮਨਾ ਤਟ ਨਿਜ ਪੁਰੀ ਬਸਾਈ।
 ਕਿਤਿਕ ਸਮਾਂ ਬਸਿ ਤਹਾਂ ਬਸਾਯੋ।
 ਪੁਨ ਅੱਚਕ ਆਨੰਦ ਪੁਰਿ ਆਯੋ ॥੨੫॥
 ਤਹਿੰ ਹੁਇ ਬਿਰ ਪੂਜਨ ਕਰਿ ਕਾਲੀ।
 ਭੀਮਾ ਕੀਨੀ ਬਿਦਤ ਕਪਾਲੀ^੧।
 ਲੇ ਬਰ ਰਚਯੋ ਪੰਥ ਇਕ ਭਾਰੀ।
 ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕਨਿ ਤੇ ਬਿਧਿ ਨਜਾਰੀ ॥੨੬॥
 ਹਮ ਜਬਿ ਗਏ ਨਿਕਟ ਇਕ ਬਾਰੀ।
 ਸਭਿ ਕੋ ਸਿੱਖਜਾ ਹੇਤੁ ਉਚਾਰੀ।
 -ਤੁਮ ਭੀ ਸਿੰਘ ਬਨੋ ਸੁਖ ਪਾਵਹੁ।
 ਰਾਜ ਸਮਾਜ ਸਕਲ ਬਿਰਧਾਵਹੁ ॥੨੭॥
 ਦਿੱਲੀਨਾਥ ਸਾਥ ਹਮ ਦੈਸਾ।
 ਤਿਹ ਸੰਗ ਕਰੀਅਹਿ ਜੰਗ ਵਿਸ਼ੇਸ਼।
 ਲੇਉਂ ਪਿਤਾ ਕਾ ਬੈਰ ਮਹਾਨਾ।
 ਕਰੋਂ ਖਪਾਵਨ ਮੈਂ ਤੁਰਕਾਨਾ-੨੮॥
 ਰਾਵਰਿ ਨਾਮ ਗੁਰੂ ਜਬਿ ਲਯੋ।
 ਸੁਨਿ ਹਮ ਸਕਲ ਤ੍ਰਾਸ ਮਨ ਆਯੋ।
 ਦੇ ਜਵਾਬ ਤਬਿ ਨਾਹਿਨ ਮਾਨੇ।
 ਹਜ਼ਰਤਿ ਕੋ ਨਿਜ ਖਾਵੰਦ ਜਾਨੇ ॥੨੯॥
 ਚੜ੍ਹ ਕਰਿ ਗਏ ਆਪਨੇ ਡੇਰੇ।
 ਹਮ ਤੇ ਪੀਛੇ ਸਿੰਘ ਘਨੇਰੇ।

^੧ਪਾਉਂਟੇ ਵੱਲ।^੨ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਦੇਵੀ।

ਚਾਰਹੁਂ ਬਰਨ ਕਰੇ ਇਕ^{*} ਥਾਇਂ।
 ਇਕਠੇ ਭੋਜਨ ਸਭਿਨਿ ਖੁਵਾਇ ॥੩੦॥
 ਤਿਨ ਸੋਂ ਕਹੈ ਗਹੋ ਹੱਥਜਾਰੰ।
 ਸਦਾ ਜੁੱਧ ਸਨ ਧਰੀਅਹਿ ਪਯਾਰੰ।
 ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੁ ਆਦਿਕ ਮਹਿਪਾਲਾ।
 ਤੁਮ ਕੇ ਸਕਲ ਭਰੈਂਗੇ ਹਾਲਾ ॥੩੧॥
 ਸਭਾ ਮਲੇਛਨਿ ਛਿੱਪ੍ਰੁ ਉਠਾਵਹਿ।
 ਲੂਟ ਕੂਟ ਗਨ ਤੁਰਕ ਖਪਾਵਹਿ।
 ਪਿਤਾ ਮਾਤ ਅਸਿਧੁਜ ਅਸਿ ਕਾਲੀ^੧।
 ਪੰਥ ਸਹਾਇਕ ਨਿਤ ਰਖਵਾਲੀ ॥੩੨॥
 ਤੁਰਕਨਿ ਸਨ ਰਣ ਇਹ ਉਪਦੇਸ਼ੁ।
 ਦੇਤਿ ਤਿਨੈ ਉਤਸਾਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੁ।
 ਪ੍ਰਾਥਮ ਸੈਂਕਰੇ ਸਿੰਘ ਭਏ ਹੈਂ।
 ਅਬੈ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਸਿੰਘ ਭਏ ਹੈਂ ॥੩੩॥
 ਸੋ ਚਢਿ ਕਰਿ ਆਯੁਧ ਕਰ ਧਰਿ ਕੈ।
 ਸੈਲ ਦੇਸ਼ ਲੂਟਤਿ ਨਿਤ ਬਰਿ ਕੈ।
 ਹਮ ਬਹੁ ਛਿਮਾ ਕਰਤਿ ਹੀ ਰਹੇ।
 ਮਿਟਤਿ ਨਹੀਂ ਕਿਮ, ਜਬਿ ਉਰ ਲਹੇ ॥੩੪॥
 ਦਿੱਲੀ ਬਿਖੈ ਆਨਿ ਹਮ ਕਹਯੋ।
 ਤੁਮ ਛਿਗ ਸੁਧਿ ਪਠਿ ਕੈ ਸਭਿ ਲਹਯੋ।
 ਦੈ ਉਮਰਾਵ ਗਏ ਚਢਿ ਜਬੈ।
 ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਲਸਕਰ ਲੇ ਸਬੈ ॥੩੫॥
 ਪਠਿ ਉਪਰਾਲੋ ਕੀਨ ਹਮਾਰਾ।
 ਮਚਯੋ ਜੁੱਧ ਦਾਰੁਨ ਤਿਸ ਬਾਰਾ।
 ਪੈਂਡ ਖਾਨ ਅਰੁ ਸਤਿਗੁਰ ਸੰਗ।
 ਭਯੋ ਜੰਗ ਦੈ ਹਤੇ ਖਤੰਗ ॥੩੬॥
 ਨਿਫਲ ਖਾਨ ਕੇ ਸਰ ਦੈ ਗਏ।
 ਗੁਰ ਇਕ ਮਚਯੋ ਹਯ ਉਥਲਏ।
 ਸੈਫ ਸੰਗ ਸਿਰ ਕਾਟਿ ਉਤਾਰਾ।
 ਦੀਨ ਬੇਗ ਘਾਇਲ ਦੁਖਿ ਭਾਰਾ ॥੩੭॥

*ਇਕ ਕਹਿਣ ਦਾ ਹੀਆ ਪੈਣਾ ਕਠਨ ਸੀ।

^੧ਜਿਸ ਦੇ ਝੰਡੇ ਤੇ ਤਲਵਾਰ ਹੈ (ਭਾਵ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ) ਪਿਤਾ ਹੈ ਤੇ ਮਾਤਾ ਤਲਵਾਰ ਰੂਪ ਕਾਲੀ ਹੈ।

ਖਿਦਰਾਬਾਦ ਗ੍ਰਾਮ ਲਗਿ ਆਏ।
 ਮਾਰਤਿ ਮਰਤਿ ਪਠਾਨ ਪਲਾਏ।
 ਜੇ ਕਰਿ ਲਸ਼ਕਰਿ ਸ਼ਾਹ ਪਲਾਯੋ।
 ਸਿੰਘਨਿ ਦਲ ਪੀਛੇ ਤਿਨ ਧਾਯੋ ॥੩੮॥
 ਹਮ ਰਾਜਨਿ ਕੀ ਗਿਨਤੀ ਕਹਾਂ।
 ਲਰ ਕਰਿ ਸਨਮੁਖ ਠਹਿਰਹਿੰ ਤਹਾਂ।
 ਪੀਛੇ ਤੇ ਪੁਨ ਧੂਮ ਉਠਾਈ।
 ਲੂਟ ਕੂਟ ਕਰਿ ਮਾਰ ਮਚਾਈ ॥੩੯॥
 ਸਕਲ ਸੈਲਪਤਿ ਤਬਹਿ ਬਟੋਰੇ।
 ਮੈਂ ਤਬਿ ਕਹਯੋ ਸੁਨਹੁ ਮਤਿ ਭੋਰੇ !
 ਦਲ ਵਧਤੋ ਨਿਤ ਸਿੰਘਨਿ ਕੇਰਾ।
 ਜਿਨਹੁ ਇਰਾਦਾ ਧਰਯੋ ਬਡੇਰਾ ॥੪੦॥
 ਰਾਜ ਲੇਨਿ ਕੀ ਉਰ ਮਹਿੰ ਇੱਛਾ।
 ਕਰੋਂ ਬੈਠੋ, ਤੁਮ ਕਰਤਿ ਨ ਪਿੱਛਾ^੧।
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਸਮੁਝਾਇ ਹਕਾਰੇ।
 ਮਿਲੇ ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਦਲ ਬਡ ਭਾਰੇ ॥੪੧॥
 ਬਾਈ ਧਾਰਨਿ ਕੀ ਠਕੁਰਾਈ^੨।
 ਕੀਨ ਇਕੱਤ੍ਰ ਚਮੂੰ ਸਮੁਦਾਈ।
 ਆਨਿ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਰਣ ਬਡ ਕਰਯੋ।
 ਬੀਰ ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ ਸੁ ਮਰਯੋ ॥੪੨॥
 ਘਾਇਲ ਸੁਭਟਨਿ ਗਿਨਤੀ ਨਾਂਹਿ।
 ਮਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁੰ ਰਣ ਕੇ ਮਾਂਹਿ।
 ਬਡੀ ਮੁਹਿੰਮ ਗਿਰੇਸ਼ੁਨਿ ਰਹੀ।
 ਨਹੀਂ ਪਰਾਜੈ ਸਤਿਗੁਰ ਲਹੀ^੩ ॥੪੩॥
 ਲਰੇ ਕਿਤਿਕ ਦਿਨ ਖਰਚਯੋ ਦਰਬਾ।
 ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਹਾਰਿ ਪਰੇ ਜਥਿ ਸਰਬਾ।
 ਆਨ ਧੇਨੁ ਕੀ ਦੀਨ ਨਿਕਾਰਾ।
 ਨਿਕਸਯੋ ਗੁਰੂ ਬਜਾਇ ਨਗਾਰਾ ॥੪੪॥
 ਜੰਗ ਬਿਸਾਲ ਡਾਲਿ ਤਤਕਾਲਾ।

^੧ਕਿਉਂ ਬੈਠੇ ਹੋ, ਉਸਦਾ (ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ) ਕਿਉਂ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ।

^੨ਬਾਈ ਧਾਰਾਂ ਦੇ ਰਾਜੇ।

^੩ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਹਾਰ ਨਾ ਖਾਧੀ।

ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਘੇਰ ਲੀਨਿ ਮਿਲਿ ਜਾਲਾ।
 ਲਿਖਯੋ ਆਪ ਕੋ ਪਹੁੰਚਯੋ ਜਬੈ।
 ਸੀਰੰਦ^੧ ਕੋ ਸੂਬਾ ਚਛਿ ਤਬੈ ॥੪੫॥
 ਮਿਲੀ ਆਨਿ ਕਰਿ ਸੈਨ ਮਹਾਂਨੀ।
 ਲਰਯੋ ਸਭਿਨਿ ਸਨ ਬਨਿ ਧਨਪਾਨੀ।
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਸਤੱਦ੍ਰਵ ਕੇ ਪਾਰ।
 ਗਮਨਯੋਂ ਜਾਇ ਬਿਰਯੋ ਤਿਸ ਬਾਰ ॥੪੬॥
 ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਵਨ ਕਰੇ।
 ਸਕਲ ਗਏ ਦਲ ਨਿਜ ਨਿਜ ਘਰੇ।
 ਪੁਨ ਅੱਚਕ ਚਤਿ ਕਰਿ ਤਤਕਾਲਾ।
 ਹੁਤੋ ਗ੍ਰਾਮ ਕਲਮੋਟ ਬਿਸਾਲਾ ॥੪੭॥
 ਲੂਟ ਕੂਟ ਕਰਿ ਸਕਲ ਉਜਾਰੀ।
 ਕੇਤਿਕ ਮਾਨਵ ਦੀਨਸਿ ਮਾਰੀ।
 ਆਨਿ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਮਹਿੰ ਤਬਿ ਬਰਯੋ।
 ਉਧਮ ਅਧਿਕ ਉਠਾਵਨਿ ਕਰਯੋ ॥੪੮॥
 ਦੂ ਉਮਰਾਵ ਪੰਥ ਮਹਿੰ ਆਵਤਿ।
 ਲਰਯੋ ਤਿਨਹੁੰ ਸੋਂ ਬੈਰ ਬਧਾਵਤਿ।
 ਏਕ ਪਠਯੋ ਗੁਰ ਸੋਂ ਮਿਲਿ ਗਯੋ।
 ਸੈਦਬੇਗ ਤਿਨ ਢਿਗ ਬਿਤ ਭਯੋ ॥੪੯॥
 ਬਹੁਰ ਸਵਾ ਲਖ ਸੈਨਾ ਸੰਗ।
 ਦਿਵਸ ਅਲਪ ਭੇ ਮਾਚਯੋ ਜੰਗ।
 ਸਭਿ ਰਾਜੇ ਮਿਲਿ ਕੈ ਤਿਸਕਾਲ।
 ਹੋਨਿ ਲਗਯੋ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਬਿਸਾਲ ॥੫੦॥
 ਗੁਰੂ ਆਪ ਰਣ ਮਹਿੰ ਤਬਿ ਆਯੋ।
 ਸੈਦਖਾਨ ਦੇਖਤਿ ਬਿਕੁਲਾਯੋ।
 ਸਸਤ੍ਰ ਛੋਰਿ ਪਾਇਨਿ ਪਰ ਪਰਯੋ।
 ਨਿਕਸਿ ਗਯੋ ਕਿਹ ਨਹੀਂ ਨਿਹਰਯੋ ॥੫੧॥
 ਹਮਹੁੰ ਜੰਗ ਕਰਿ ਲੂਟ ਮਚਾਈ।
 ਹਨਯੋਂ ਖਾਨ ਰਮਜ਼ਾਨ ਤਹਾਂ ਹੀ।
 ਲਸਕਰ ਹਟਿ ਆਯੋ ਪੁਨ ਉਚੇ।
 ਹੁਇ ਬਟਪਾਰ ਸਿੰਘ ਤਬਿ ਪਰੇ ॥੫੨॥

^੧ਸਰਹਿੰਦ।

ਨਾਸ਼ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਕੋ ਕਰਿ ਦੀਨਿ।
 ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਇਸ ਬਲ ਪੀਨਾ।
 ਹਮ ਹੁਏ ਦੁਖੀ ਪੁਕਾਰੂ ਆਏ।
 ਹਤਹੁ, ਗਹਹੁ, ਦਲ ਪਠਿ ਸਮੁਦਾਏ' ॥੫੩॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਭੀਮਚੰਦ ਪੁਕਾਰ ਕਰਨ'
 ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਪੰਚਮੇ ਅੰਸੂ ॥੫॥

੬. [ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੇ ਸੂਬਿਆਂ ਅੱਗੇ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰਨੀਆਂ]

੫<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਕਾ ਰੁਤਿ ਈ ਅਗਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ>>੨

ਦੋਹਰਾ: ਭੀਮਚੰਦ ਕਰ ਬੰਦਿ ਕੈ ਭਨਯੋ ਸਕਲ ਅਹਿਵਾਲ।

‘ਤੁਮ ਮਾਲਿਕ ਹਮਰੇ ਸਦਾ ਕਰਹੁ ਆਪ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ॥੧॥

ਚੌਪਈ: ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਗਾਦੀ ਪੁਰ ਬੈਸਾ।

ਹੁਕਮ ਚਲਾਵੈ ਸੁਰਪਤਿ ਜੈਸਾ।

ਅਬਿ ਤਿਸ ਤੇ ਕੀਜੈ ਰਖਵਾਰੀ।

ਨਤੁ ਦੈ ਹੈ ਗਿਰ ਦੂਨ ਉਜਾਰੀ ॥੨॥

ਰਾਜ ਅਕਾਰਥ ਹਮਰੋ ਕਰਯੋ।

ਲੂਟ ਕੂਟ ਬਿਨ ਦੁਤਿਜ ਨ ਧਰਯੋ^੧।

ਲਰਿ ਕੈ ਬਹੁਤ ਕਾਲ ਹਮ ਹਾਰੇ।

ਹੁਇ ਲਚਾਰ ਸਭਿ ਇਤਹੁੰ ਪਧਾਰੇ ॥੩॥

ਅਬਿ ਲਸ਼ਕਰ ਜੇ ਪਠਹੁ ਬਡੇਰਾ।

ਤੋਪ ਜੰਬੂਰੇ ਸਾਜ ਘਨੇਰਾ।

ਅਲਪ ਚਮੂੰ ਤੇ ਕਾਜ ਨ ਸਰੈ।

ਤਿਸ ਕੋ ਤ੍ਰਾਸ ਗੁਰੂ ਨਹਿਂ ਧਰੈ ॥੪॥

ਗਹਿ ਲੀਜੈ ਕੈ ਰਣ ਮਹਿਂ ਮਾਰੋ।

ਤੋਂ ਆਪਨੋ ਸਭਿ ਕਾਜ ਸੁਧਾਰੋ।’

ਸੁਨਿ ਨੁਰੰਗ ਮਨ ਭਯੋ ਹਿਰਾਨਾ।

-ਜਿਸ ਨੇ ਏਵ ਕਰਨ ਕੋ ਠਾਨਾ ॥੫॥

ਸੋ ਥੋਰਨਿ ਤੇ ਕਿਮ ਸਧਿ ਆਵੈ^੨।

ਮਾਰਨ ਮਰਨ ਜਿਸੈ ਮਨ ਭਾਵੈ।

ਪੈਂਡਖਾਨ ਬਾਨਨਿ ਸੋਂ ਘਾਯੋ।

ਲਰਿ ਕੈ ਖਾਨ ਵਜੀਦ ਪਲਾਯੋ ॥੬॥

ਸੈਦਬੇਗ ਅਰੁ ਸੈਦੇਖਾਨ।

ਬਨੇ ਮੁਰੀਦ ਪੀਰ ਕੋ ਮਾਨਿ।

ਸਵਾ ਲਾਖ ਸੈਨਾ ਭਜਿ ਆਈ।

ਅਧਿਕ ਸਮਾਜ ਲੁਟਾਇ ਬਿਹਾਈ^੩ ॥੭॥

ਅਸ ਨਹਿਂ ਹੋਇ ਫਤੂਰ ਉਠਾਵੈ।

^੧ਦੂਜਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

^੨ਠੀਕ ਹੋਵੇ।

^੩ਦੌੜ ਗਈ।

ਦਿੱਲੀ ਲਗਿ ਲਰਿਤੇ ਚਲਿ ਆਵੈ।
 ਫਿਰਹਿ ਮੁਲਖੈ^੧ ਹੈ ਤਿਸ ਅਨੁਸਾਰਾ।
 ਪਠੇ ਵਕੀਲ ਨ ਆਇ ਹਕਾਰਾ^੨ ॥੮॥
 ਪੰਥੈ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਨਰ ਨਿਤ ਬਨੈਂ।
 ਆਯੁਧ ਧਰਿ ਧਰਿ ਰਣ ਮਹਿੰ ਹਨੈ-।
 ਕਹਯੋ^੩ ਕੋਪ ਕਰਿ ਕੈ ਤਿਸ ਕਾਲਾ।
 ‘ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਮਹਿੰ ਚਮੂੰ’ ਬਿਸਾਲਾ ॥੯॥
 ਸੋ ਸਭਿ ਰਾਜਨਿ ਕੇ ਸੰਗ ਹੋਇ।
 ਕਰਹਿ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਪਰ ਢੋਇ^੪।
 ਸੀਰੰਦ ਕੋ ਸੂਬਾ ਦਲ ਜੋਰਿ।
 ਸੋਪਿ ਚਢੈ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਓਰ ॥੧੦॥
 ਉਤ ਲਵਪੁਰਿ ਦਿਸ਼ ਦਲ ਜਹਿੰ ਕਹਾਂ।
 ਜਬਰਦਸਤ^੫ ਲੇ ਕਰਿ ਸੰਗ ਮਹਾਂ।
 ਗੁਰ ਕੀ ਦਿਸ਼ਿ ਸਭਿ ਕਰੈਂ ਚੜਾਈ।
 ਅਟਕ ਪ੍ਰਯੰਤ ਚਮੂੰ ਸਮੁਦਾਈ’ ॥੧੧॥
 ਜਬਿ ਅਵਰੰਗ ਇਮ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਾ।
 ਲਿਖੇ ਪੱਤ੍ਰ ਜਹਿੰ ਕਹਿੰ ਬਿਧਿ ਨਾਨਾ।
 ਭੀਮਚੰਦ ਕਰਿ ਹਰਖ ਮਹਾਨਾ।
 ਖਰੋ ਜੋਰਿ ਕਰ ਕਹਤਿ ਸੁਜਾਨਾ ॥੧੨॥
 ‘ਜਬਿ ਗਮਨਹਿਗੀ ਚਮੂੰ ਬਿਸਾਲਾ।
 ਹਮ ਭਿ ਦੇਸ਼ ਨਰ ਜੋਰਹਿੰ ਜਾਲਾ।
 ਏਕ ਬਾਰ ਸਗਰੇ ਬਲ ਕਰਿ ਹੈਂ।
 ਗੁਰੂ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਕੋ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਰਿ ਹੈਂ ॥੧੩॥
 ਜੇ ਨ ਕਰਤਿ ਰਾਵਰਿ ਉਪਰਾਲਾ।
 ਹਮਰੇ ਸਾਥ ਲਰਤਿ ਚਿਰਕਾਲਾ।
 ਵਧਤਿ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤਿ ਦਲ ਬਡ ਕਰਤਿ।
 ਪੁਨ ਇਕ ਦਿਨ ਤੁਮ ਸਨ ਭੀ ਲਰਤਿ ॥੧੪॥

^੧ਮੁਲਕ ਅਸਾਡੇ ਵਲੋਂ ਹਟਕੇ।

^੨ਵਕੀਲ ਭੇਜਿਆ ਸੀ (ਪਰ) ਬੁਲਾਇਆ ਆਇਆ ਨਹੀਂ।

^੩ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ।

^੪(ਨੌਰੰਗ ਨੇ) ਕਿਹਾ।

^੫ਚੜ੍ਹਾਈ।

^੬ਜਬਰਦਸਤ ਖਾਂ ਤਦੋਂ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਫੌਜਦਾਰ ਸੀ।

ਇਸੀ ਹੇਤੁ ਤੇ ਆਪ ਬਿਚਾਰਹੁ।
 ਅਹੈ ਅਲਪ ਰਿਪੁ ਗਹਹੁ ਕਿ ਮਾਰਹੁ।’
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਰਿਦੈ ਤਪਹਿ ਚਵਗੱਤਾ।
 ਰਾਜ ਮਾਨ ਤੇ ਬਹੁ ਮਦਮੱਤਾ ॥੧੫॥
 ਪੈਂਡਖਾਨ ਕੋ ਮਰਿਬੇ ਸੁਨਯੋਂ।
 ਦੀਨ ਬੇਗ ਘਾਇਲ ਤਨ ਭਨਯੋਂ।
 -ਪਾਇ ਦੇਸ਼ ਮਹਿ ਦੁੰਦ ਬਿਸਾਲਾ।
 ਲੋਕ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਕੋ ਕਿਥ ਕਾਲਾ- ॥੧੬॥
 ਕੁਪਯੋ ਅਧਿਕ ਆਇਸੁ ਤਬਿ ਦੀਨਿ।
 ‘ਅਬਿ ਚਚਿ ਜਾਉ ਗਿਰੇਦ੍ਰ ਪ੍ਰਬੀਨ !
 ਲਸ਼ਕਰ ਬਡੋ ਬਟੋਰਨਿ ਕਰੋ।
 ਹੈ ਇਕ ਤਾਨੀ ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਲਰੋ ॥੧੭॥
 ਸਭਿ ਪਰਬਤ ਕੇ ਰਾਜੇ ਮਿਲੋ।
 ਕਰਿ ਕਰਿ ਬਲ ਕੋ ਰਣ ਰਿਪੁ ਭਿਲੋ^੧।
 ਸਭਿ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਫੌਜ ਚਢਾਵਹੁ।
 ਜਯੋਂ ਜਯੋਂ ਕਰਿ ਗੁਰ ਕੋ ਗਹਿ ਲਜਾਵਹੁ’ ॥੧੮॥
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੀ ਪੱਤ੍ਰ ਪਠਾਏ।
 ਤੂਰਨ ਗਨ ਕਾਸਦ ਤਬਿ ਧਾਏ।
 ਭੀਮ ਚੰਦ ਕੋ ਦੈ ਸਿਰੁਪਾਉ।
 ਨਿਜ ਸਮੀਪ ਤੇ ਕੀਨ ਬਿਦਾਉ ॥੧੯॥
 ਦਿੱਲੀ ਕੋ ਪ੍ਰਥਮੈ ਚਲਿ ਆਯੋ।
 ਆਨੰਦਤਿ ਚਿਤ ਡੇਰਾ ਪਾਯੋ।
 ਸੂਬੇ ਸੰਗ ਮਿਲਯੋ ਧਨ ਦੈ ਕੈ।
 ਸਾਹੁ ਮਿਲਨਿ ਬਿਰਤਾਂਤ ਬਤੈ ਕੈ ॥੨੦॥
 ਸਕਲ ਹਕੀਕਤਿ ਕਹਿ ਸਮੁਝਾਈ।
 ‘ਹਜ਼ਰਤ ਕੀ ਆਇਸੁ ਇਮ ਆਈ।
 -ਗਿਰ ਕੀ ਸੈਨਾ ਅਖਿਲ ਬਟੋਰੇ।
 ਭ੍ਰਾਤਾ ਬੰਧੁ ਸਮੂਹ ਨਿਹੋਰੇ^੨ ॥੨੧॥
 ਸੀਰੰਦ ਕੋ ਸੂਬਾ ਲੈ ਜਾਵੋ।

^੧ਇਕ ਤਾਣ ਹੋ ਕੇ ਭਾਵ ਕਿ ਮੁੱਠ ਹੋਕੇ।

^੨ਮਿਲੋ, ਭਾਵ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰੋ।

^੩ਬੇਨਤੀ ਕਰੋ ਭਾਵ ਬੁਲਾਓ।

ਲਵਪੁਰਿ ਕੋ ਨਿਜ ਸੰਗ ਚਢਾਵੇ।
 ਇਮ ਸਭਿ ਦੇਸ਼ਨਿ ਕੇ ਦਲ ਚਢੈਂ।
 ਤੌ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਤੇ ਗੁਰ ਕਢੈਂ ॥੨੨॥
 ਨਤੁ ਥੋਰੇ ਦਲ ਜੇ ਚਢਿ ਜਾਵੈ।
 ਮਾਰਤਿ ਲਰਤਿ ਤੁਫੰਗ ਬਜਾਵੈ।
 ਦਿਛ ਕਾਇਮ ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਰਾਖੈ।
 ਅਰਜੋ ਰਹੈ ਸਭਿ ਸੋਂ ਮਨ ਮਾਖੈ^੧ ॥੨੩॥
 ਸੁਪਨੇ ਮਹਿੰ ਭੀ ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਜਿਨ ਕੇ।
 ਕੇਹਰਿ ਸਮਤਾ ਪਾਈਅਹਿ ਤਿਨ ਕੇ।
 ਥੋਰੇ ਘਨੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਨਹਿੰ ਗਿਨੈ।
 ਸਨਮੁਖ ਪਹੁੰਚਿ, ਕ੍ਰਿਪਾਨਨਿ ਹਨੈ ॥੨੪॥
 ਤਿਸੀ ਹੇਤੁ ਤੇ ਲਸ਼ਕਰ ਘਨੇ।
 ਪਹੁੰਚ ਲਰੈ, ਪਕਰੈਂ, ਕੈ ਹਨੋਂ-। ’
 ਸੁਨਿ ਸੂਬੇ ਗਿਰਪਤਿ ਤੇ ਸਬੈ।
 ਸਭਿ ਕਾਰਨ ਕੋ ਬੂਝਯੋ ਤਬੈ ॥੨੫॥
 ‘ਕੌਨ ਜਾਤ ਕੇ ਭਟ ਤਿਹ ਪਾਸਾ?
 ਜਿਸਤੇ ਅਸ ਤੁਮ ਤ੍ਰਾਸ ਪ੍ਰਕਾਸਾ।
 ਗਿਨਤੀ ਬਿਬੈ ਚਮੂੰ ਕਹੁ ਕੇਤੀ?
 ਲਰਹਿ ਨਿਕਸਿ^੨ ਤੁਮ ਭਾਖਹੁ ਤੇਤੀ ॥੨੬॥
 ਆਪ ਗੁਰੂ ਕਿਆ ਆਯੁਧ ਧਾਰੈ?
 ਕਿਮ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰਿ ਬਹੁ ਨਰ ਮਾਰੈ?
 ਕੈਸੇ ਦੁਰਗ ਮਵਾਸੀ ਪਾਏ।
 ਕੌਨ ਦੇਸ਼ ਕੋ ਰਾਜ ਕਮਾਏ? ॥੨੭॥
 ਸਭਿ ਸਮਾਜ ਤਿਸ ਕਰਜੋ ਬਤਾਵਹੁ।
 ਕਿਮ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਬਹੁ ਠਹਿਰਾਵਹੁ? ’
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਭੀਮ ਚੰਦ ਕਰ ਬੰਦਿ।
 ਭਾਖਯੋ ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਿਲੰਦ ॥੨੮॥
 ‘ਪਟਣੇ ਨਗਰ ਜਨਮ ਗੁਰ ਪਾਏ।
 ਪੂਰਬ ਤੇ ਪੂਰਬ ਇਤ ਆਏ^੩।

^੧ਮਨ ਵਿਚ ਗੁੱਸਾ ਕਰਕੇ।

^੨(ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ) ਨਿਕਲਕੇ ਲੜਨ ਵਾਲੀ ਹੈ।

^੩ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਰਬ ਦਿਸਾ ਤੋਂ ਇਧਰ ਆਏ ਸੇ।

ਅਪਨ ਸਥਾਨ ਜਾਨ ਕਰਿ ਬਾਸੇ।
 ਬਾਲਕ ਬਯ ਮਹਿੰ ਬਲ ਨਹਿੰ ਭਾਸੇ ॥੨੯॥
 ਸਾਂਤਿ ਸੁਭਾਵ ਪਿਤਾ ਇਨ ਕੇਰੋ।
 ਮਾਨੈਂ ਗੁਰ ਕਰਿ ਸਿੱਖ ਘਨੇਰੋ।
 ਤਿਨ ਕੇ ਸਮ ਇਨ ਕੇ ਹਮ ਜਾਨਾ।
 ਦੀਨ ਬਸਨ ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਥਾਨਾ ॥੩੦॥
 ਸੰਗਤਿ ਆਇ ਪੁੰਜ ਹੀ ਜਾਤੀ^੧।
 ਅਨਿਕ ਅਕੋਰਨ ਕੋ ਅਰਪਾਤੀ।
 ਕੇਤਿਕ ਸੰਮਤਿ ਸਮਾਂ ਬਿਤਾਯੋ।
 ਤਰੁਨਪਨ ਜਬ ਤਨ ਮਹਿੰ ਆਯੋ ॥੩੧॥
 ਹਮ ਸੋਂ ਕਰਨ ਸੱਤ੍ਰੂਤਾ ਲਾਗਯੋ।
 ਆਯੁਧ ਵਿੱਦਜਾ ਮਹਿੰ ਅਨੁਰਾਗਯੋ।
 ਏਕ ਬਾਰ ਹਮ ਤਬੈ ਨਿਕਾਸਾ।
 ਆਨ ਕਰਯੋ ਜਮਨਾ ਤਟ ਬਾਸਾ ॥੩੨॥
 ਤਹਿੰ ਭੀ ਦੁੰਦ ਮਚਾਯੋ ਐਸੇ।
 ਦਾਰੁਣ ਯੁੱਧ ਮਚਯੋ ਤਬਿ ਤੈਸੇ।
 ਫਤੇਸ਼ਾਹ ਸੋਂ ਕਰੀ ਲਰਾਈ।
 ਗ੍ਰਾਮ ਦਾਮਲੇ ਖਾਨ ਖਪਾਈ^੨ ॥੩੩॥
 ਪੁਨ ਕੇਤਿਕ ਸੰਮਤਿ ਮਹਿੰ ਆਯੋ।
 ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਕੋ ਆਨਿ ਬਸਾਯੋ।
 ਕਰਨ ਲਗਯੋ ਦੇਵੀ ਕੀ ਪੂਜਾ।
 ਤਜਯੋ ਸਰਬ ਕੀ ਕਾਰਜ ਦੂਜਾ ॥੩੪॥
 ਬਿਦਤ ਕਰੀ ਜਗਦੰਬਾ ਜਬੈ।
 ਬਡ ਉਤਪਾਤ ਰਚਯੋ ਇਕ ਤਬੈ।
 ਖੰਡੇ ਕੀ ਪਾਹੁਲ ਕੋ ਦੇਤਿ।
 ਮਾਨਵ ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਬ੍ਰਿੰਦ ਸੁ ਲੇਤਿ ॥੩੫॥
 ਕਹੈ -ਖਾਲਸਾ ਮੈਂ ਇਹ ਕੀਨਾ।
 ਨਜਾਰੋ ਹਿੰਦੁ ਤੁਰਕ ਤੇ ਚੀਨਾ-।
 ਸਸਤ੍ਰ ਹਾਥ ਤਿਨ ਕੇ ਗਹਿਵਾਵੈ।
 ਮਾਰਨ ਮਰਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦ੍ਰਿੜਾਵੈ ॥੩੬॥

^੧ਬਹੁਤੀਆਂ ਜਾਤੀਆਂ ਦੀ।

^੨(ਕਰਨਾਲ ਜ਼ਿਲੇ ਦੇ) ਦਾਮਲੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਠਾਣ ਜੋ ਭੰਗਾਣੀ ਜੁੱਧ ਵੇਲੇ ਨਿਮਕਹਰਾਮ ਹੋਏ ਸਨ।

ਕਹੈ -ਤੁਰਕ ਸੋਂ ਬੈਰ ਕਰੀਜੈ।
 ਦਿੱਲੀ ਆਇ ਦੇਸ਼ ਸਭਿ ਲੀਜੈ-।
 ਦਿਜ ਖੱਤ੍ਰੀ ਅਰੁ ਬੈਸ ਸੂਦ੍ਰ ਗਨ।
 ਇਕ ਥਲ ਸਭਿਨਿ ਅਚਾਵਤਿ ਹੈ ਭਨਿ ॥੩੭॥
 ਪੂਰਬਲੀ ਮਿਰਜਾਦ ਤਿਆਗੀ।
 ਸਿਰ ਪਰ ਕੇਸ਼, ਕਾਛ ਅਨੁਰਾਗੀ।
 ਏਕ ਬਾਰ ਹਮ ਕੋ ਬੁਲਵਾਏ।
 ਕੇਤਿਕ ਗਿਰਪਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਏ ॥੩੮॥
 ਕਹਯੋ -ਖਾਲਸਾ ਤੁਮ ਹੁਇ ਜਾਵੈ।
 ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ ਰਾਜ ਸਭਿ ਪਾਵੈ।
 ਚਵਗੱਤੇ ਆਦਿਕ ਮਹਿਪਾਲਾ।
 ਸਗਰੇ ਦੇਹਿਂ ਤੁਮਹਿਂ ਕਹੁ ਹਾਲਾ ॥੩੯॥
 ਅਵਰੰਗ ਸੰਗ ਜੰਗ ਕੋ ਕਰੀਅਹਿ।
 ਡੱਤ੍ਰੁ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਪਰ ਧਰੀਅਹਿ।
 ਦਿੱਲੀਨਾਥ ਹਤਯੋ ਪਿਤ ਮੇਰਾ।
 ਸੋ ਬਲਿ ਕਰਿ ਲੈਹੌਂ ਬਡ ਬੈਰਾ- ॥੪੦॥
 ਇਤਿਕ ਇਰਾਦਾ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਯੋ।
 ਸਾਹੁ ਨਾਮ ਤੇ ਮਨ ਬਹੁ ਡਰਯੋ।
 ਹਮ ਤੋ ਸੁਨਤਿ ਸਦਨ ਉਠਿ ਗਏ।
 ਪੀਛੇ ਚਾਰ ਬਰਨ ਸਿਖ ਭਏ ॥੪੧॥
 ਸੋ ਚਾਹਤਿ ਹੈ ਬੈਰ ਬਧਯੋ।
 ਲਰਹਿ ਤੁਮਾਰੇ ਸੰਗ ਰਿਸਾਯੋ।
 ਯਾਂ ਤੇ ਆਪ ਜਾਨੀਅਹਿ ਨੀਕੇ।
 ਇਸ ਬਿਧਿ ਕੇ ਹੈਂ ਸੁਭਟ ਤਿਸੀ ਕੇ ॥੪੨॥
 ਮਾਰਨ ਮਰਨਿ ਜਹਾਂ ਕਹਿਂ ਕਰੈਂ।
 ਥੋਰ ਬਹੁਤ ਕੀ ਕਾਨ ਨ ਧਰੈਂ।
 ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਵਧਤਿ ਜਾਤਿ ਤਿਹ ਪੰਥਾ।
 ਮੈਂ ਸਮੁਝਾਇ ਕਹੀ ਸਭਿ ਸੰਥਾ ॥੪੩॥
 ਹਮ ਸੋਂ ਬੈਰ ਥੋਰ ਹੀ ਅਹੈ।
 ਸੋ ਵਿਰੋਧ ਦਿੱਲੀ ਸਨ ਕਹੈ।
 ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਦੇਸ਼ ਫਤੂਰ ਉਠਾਵੈ।
 ਲੂਟਹਿ ਕੂਟਹਿ ਬਸਨ ਨ ਪਾਵੈ ॥੪੪॥

-ਸ਼ਾਹੁ ਸਾਥ ਕਜੋਂ ਕਰਹੁ ਨ ਜੰਗ-।
 ਯਾਂ ਤੇ ਬੈਰ ਪਰਜੋ ਹਮ ਸੰਗ।
 ਨਿਸ ਦਿਨ ਟਿਕਨ ਦੇਤਿ ਕਿਸ ਨਾਂਹੀ।
 ਖੇਤੀ ਹੈ ਨ ਖੇਤ ਕੇ ਮਾਂਹੀ ॥੪੫॥
 ਅਬਿ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਹੁ ਹਮਾਰੀ।
 ਚਲਿ ਆਏ ਸਭਿ ਸ਼ਰਣਿ ਤੁਮਾਰੀ।
 ਗੜ ਅਨੰਦ ਕੋ ਦੇਹੁ ਛੁਟਾਈ।
 ਸੰਕਟ ਸਗਰੋ ਤਬਿ ਮਿਟਿ ਜਾਈ' ॥੪੬॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਭੀਮ ਚੰਦ ਬਾਕ' ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਖਸ਼ਟਮੇ ਅੰਸੂ ॥੬॥

੨. [ਪਹਾੜੀਆਂ ਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀ ਤਜਾਰੀ]

ੴ ਪਿਛਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਰਤਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ >>

ਦੋਹਰਾ: *ਨਹੀਂ ਰਾਜ ਕਿਸ ਦੇਸ਼ ਕੋ, ਦੁਰਗ ਬਿਸਾਲ ਨ ਕੋਇ।
ਚਮੁੰ ਸਿੰਘ ਕਬਿ ਬਹੁਤ ਹੈ^੧, ਕਬਿ ਘਰ ਗਮਨੈਂ ਸੋਇ ॥੧॥

ਚੱਪਈ: ਆਪ ਗੁਰੂ ਧਨ ਵਿੱਦਜਾ ਪੰਡਿਤਾ।
ਗਜ਼ਬ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਬਾਨਨਿ ਛੰਡਤਿ^੨।
ਪੈਂਡਖਾਨ ਸੇ ਜਿਨਹਿੰ ਖਪਾਏ।
ਤੀਰ ਅਨੁਪਮ ਬ੍ਰਿੰਦ ਚਲਾਏ ॥੨॥
ਸ਼੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਗਾਦੀ ਪਰ ਬਿਰਜੋ।
ਸਤਿਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਬਿਦਤਯੋ^੩।
ਤਿਨ ਕੋ ਸੁਤ ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਹੋਵਾ।
ਮਤਿ ਸੰਤਨ ਕੋ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਜੋਵਾ^੪ ॥੩॥
ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਹਰ ਗੋਬਿੰਦ ਤਿਨ ਨੰਦਾ।
ਭਯੋ ਪ੍ਰਥਮ ਸੋ ਬੀਰ ਬਿਲੰਦਾ।
ਹਜ਼ਰਤਿ ਸ਼ਾਹਜਹਾਂ ਕੇ ਸੰਗ।
ਹਤਿ ਉਮਰਾਵ ਕਰੇ ਵਡ ਜੰਗ ॥੪॥
ਤਿਸ ਕੌ ਪੌਤ੍ਰ ਬਿਲੰਦ ਬਹਾਦੁਰ।
ਪਿਤਾ ਸੰਤ ਸ੍ਰੀ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ।
ਤਿਨਹੁੰ ਜ਼ਿਮੀਂ ਤਹਿੰ ਮੋਲ ਸੁ ਲੀਨੀ।
ਆਨੰਦ ਪੁਰਾ ਬਸਾਵਨ ਕੀਨੀ ॥੫॥
ਇਹ ਸਭਿ ਭੇਵ ਆਪ ਸੋਂ ਕਹਯੋ।
ਕਰਹੁ ਕਾਜ ਜੈਸੇ ਚਿਤ ਚਹਯੋ।
ਭੀਮ ਚੰਦ ਤੇ ਸੁਨਯੋਂ ਬਿਤਾਂਤ।
ਜਾਨਯੋਂ ਸੂਬੇ ਤਬਿ ਭਲਿ ਭਾਂਤ ॥੬॥
ਕਹਯੋ 'ਨ੍ਹਿਪਤਿ! ਲੇ ਕਰਿ ਦਲ ਜਾਵਹੁ।
ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ਾ ਘੇਰਹੁ ਜੰਗ ਮਚਾਵਹੁ।
ਦੋਨੋ ਸੂਬੇ ਹੁਇ ਤੁਮ ਸਾਬ।

*ਪਿਛਲੀ ਗੱਲ ਹੀ ਜਾਰੀ ਹੈ।

^੧ਕਦੇ ਬਹੁਤੀ (ਕੱਠੀ) ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

^੨ਤੀਰ ਚਲਾਉਣ ਵਿਚ ਗਜ਼ਬ ਕਰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਨਿਪੁੰਨ ਹੈ।

^੩ਪਾ:-ਰਾਮਦਾਸ ਸੋਢੀ ਅਵਤਰਯੋ।

^੪(ਉਸਦਾ) ਮਤਾ ਸੰਤਾਂ ਵਾਲਾ ਸੀ (ਅਸਾਂ) ਪਤਾ ਲਾਕੇ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

[ਕਰਿ ਜੋਵਾ=ਚੂੰਡ ਕਰਕੇ, ਪਤਾ ਲਾਕੇ]।

ਲਾਖਹੁਂ ਸੈਨ ਤੁਫੰਗੈਂ ਹਾਥ' ॥੨॥
 ਇਮ ਕਹਿ ਪੱਤ੍ਰ ਲਿਖੇ ਤਤਕਾਲ।
 ਪੁਰਿ ਸਿਰੰਦ ਲਵਪੁਰ ਕੋ ਚਾਲੇ।
 'ਸਗਰੀ ਚਮੁੰ ਲੇਹੁ ਨਿਜ ਸੰਗ।
 ਕਰਹੁ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਗੁਰ ਸੋਂ ਜੰਗ ॥੮॥
 ਮਿਲਹਿ ਤ ਮੇਲ ਲੇਹੁ ਸਨਮਾਨਹੁ।
 ਹਜ਼ਰਤਿ ਕੇ ਸਮੀਪ ਗੁਰ ਆਨਹੁ।
 ਨਤੁ ਗਿਰਪਤਿਨਿ ਸਾਥ ਲਿਹੁ ਸਾਰੇ।
 ਲਰਹਿ ਅਰਹਿਰਣ ਮਹਿੰ ਲਿਹੁ ਮਾਰੇ' ॥੯॥
 ਜਹਿੰ ਜਹਿੰ ਧਾਵਨ ਕਰੇ ਪਠਾਵਨਿੰ।
 'ਚਢਹੁ ਨ ਬਿਲਮਹੁ ਅਪਨੇ ਥਾਵਨਿੰ।'
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਹਰਖਾਯੋ।
 ਭੀਮ ਚੰਦ ਹੁਇ ਤਜਾਰ ਅਲਾਯੋ ॥੧੦॥
 'ਨਿਤਪ੍ਰਤਿ ਸੁਧਿ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਹਿਸਾਇ।
 ਕਰਤਿ ਰਹੋ^੩ ਸਭ ਰੀਤਿ ਸਹਾਇ।'
 ਕਰਿ ਸਲਾਮ ਘਿੰਘਿਆਇ ਘਨੇਰਾ।
 ਸੂਬੇ ਤੇ ਰੁਖਸਦ^੪ ਤਿਹ ਬੇਰਾ ॥੧੧॥
 ਮਜਲ ਬਡੀ ਕਰਿ ਤੂਰਨ ਧਾਯੋ।
 ਦੇਸ਼ ਕਲੂਰ ਆਪਣੇ ਆਯੋ।
 ਜਹਿੰ ਕਹਿੰ ਸੈਲਪਤੀ ਸਮੁਦਾਏ।
 ਲਿਖੇ ਪੱਤਰ ਪਰਧਾਨ ਪਠਾਏ ॥੧੨॥
 ਦਿੱਲੀ ਕੋ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਭਿ ਕਹਯੋ।
 ਲਘੁ ਦੀਰਘ ਸਭਿਹਿਨਿ ਮਨ ਲਹਯੋ।
 ਭਏ ਤਜਾਰ ਨਿਜ ਨਿਜ ਦਲ ਜੋਰੇ।
 ਜਿਸ ਜਿਸ ਮਹਿੰ ਜੇਤਿਕ ਧਰ ਜੋਰੇ^੫ ॥੧੩॥
 ਇੰਦ੍ਰ ਪ੍ਰਸਤੁੰ ਮਹਿੰ ਸੰਗਤਿ ਜੋਈ।
 ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸਭਿ ਲਸ਼ਕਰ ਛੋਈ।

^੧ਹਲਕਾਰੇ ਭੇਜੇ।^੨ਅਪਨੇ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਚੜ੍ਹੋ ਦੇਰ ਨਾਂ ਲਾਓ।^੩ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ।^੪ਵਿਦਾ ਹੋਏ।^੫ਬਲ ਰੱਖਦੇ ਸੀ।^੬ਦਿੱਲੀ।

ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਦੁਰਿ ਲਿਖਿ ਕਰਿ ਅਰਦਾਸੈ।
 ਸੁਧਿ ਹਿਤ ਪਠੀ ਗੁਰੂ ਕੇ ਪਾਸ ॥੧੪॥
 'ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਤੁਮ ਸੰਮੁਖ ਸਭਿ ਭਾਂਤੀ।
 ਸਭਿਨਿ ਰਿਦੇ ਕੀ ਜਾਨਹੁ ਬਾਤੀ।
 ਵਹਿਰ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਕਝੋਂ ਨ ਤੁਮ ਜਾਨਹੁ।
 ਘਟਿ ਘਟਿ ਕੇ ਮਾਲਿਕ ਪਹਿਚਾਨਹੁ ॥੧੫॥
 ਤੁਮ ਸੇਵਾ ਅਰੁ ਅਪਨਿ ਭਲੇ ਹਿਤ।
 ਪਾਤੀ ਲਿਖੀ ਸੁਨੀ ਜਿਸ ਭੀ ਇਤ।
 ਰਾਜਨਿ ਤੁਮ ਪਰ ਕਰੀ ਪੁਕਾਰਾ।
 -ਹਮ ਪਰ ਗੁਰੂ ਬਲੀ ਪਰਿ ਭਾਰਾ^੩ - ॥੧੬॥
 ਦੱਖਣ ਦਿਸ਼ਾ ਅਵਰੰਗੁ ਜੁ ਲਿਖਯੋ^੪।
 ਤਿਨ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ਪਠਿ ਕਰਿ ਸਭਿ ਲਖਯੋ^੫।
 ਦੁਇ ਸੂਬੇ ਪਰ ਹੁਕਮ ਪਠਾਯੋ^੬।
 ਸੋ ਚਲਿ ਕਰਿ ਦਿੱਲੀ ਪੁਰਿ ਆਯੋ^੭ ॥੧੭॥
 ਇਨ ਸੂਬੇ ਲਖਿ ਹਜ਼ਰਤ ਆਸੇ।
 ਦੋਨਹੁਂ ਪਰ ਸੋ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਕਾਸੇ।
 ਲਵਪੁਰਿ ਅਰੁ ਸਿਰੁੰਦ ਬਡ ਲਸਕਰ।
 ਲਰਿਬੇ ਹੇਤੁ ਆਇ ਹੈਂ ਤੁਮ ਪਰ ॥੧੮॥
 ਰਣ ਕੇ ਛੁਧਤਿ ਤੁਰਕ ਗਨ ਆਵੈਂ।
 ਹਜ ਗਜ ਸਾਥ ਚੌਂਪ ਤੇ ਧਾਵੈਂ।
 ਮਿਜਮਾਨੀ ਬਹੁ ਇਨ ਕੇ ਹੇਤੁ^੮।
 ਕਰੀਅਹਿ ਤਜਾਰੀ ਬਨਹੁ ਸੁਚੇਤ ॥੧੯॥
 ਸਿਪਰ ਪਾਤਰਾਂ^੯ ਆਗੇ ਕਰਿ ਕਰਿ।
 ਕੜਛੇ ਪੁੰਜ ਖੜਗ ਕਰ ਧਰਿ ਧਰਿ।
 ਗੁਲਕਾਂ ਸੱਕਰਪਾਰੇ ਬ੍ਰਿੰਦਾ।

^੧ਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦਾ।

^੨ਛਿਪਕੇ ਅਰਦਾਸ ਲਿਖ ਘੱਲੀ।

^੩ਭਾਰੀ ਬਲੀ ਪਿਆ ਹੈ।

^੪ਦੱਖਣ ਵਲ ਨੁਰੰਗੇ ਨੂੰ ਜੋ (ਸੂਬੇ ਨੇ) ਲਿਖਜਾ ਸੀ।

^੫ਅੱਰੰਗੇ ਨੇ ਪੜ੍ਹ ਕਰਕੇ ਜਾਣ ਲਿਆ ਸਾਰਾ ਹਾਲ।

^੬(ਨੁਰੰਗੇ ਨੇ) ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਹੁਕਮਾ।

^੭ਉਹ (ਦੂਤ) ਚੱਲਕੇ ਦਿੱਲੀ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

^੮ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਹੁਣਚਾਰੀ ਵਾਸਤੇ ਭਾਵ ਲੜਨ ਵਾਸਤੇ।

^੯ਛਾਲਾਂ ਰੂਪੀ ਪੱਤਲਾਂ।

ਕਰਹਿੰ ਪਰੋਸਨਿ ਸੁਭਤ ਬਿਲੰਦ ॥੨੦॥
 ਚੱਕ੍ਰ ਜਲੇਬ, ਸੁਹਾਰੀ^੧ ਖਪਰੇ^੨।
 ਬੂੰਦੀ ਅਣੀ ਤੀਰ ਗਨ ਅਪਰੇ^੩।
 ਤੋਪ ਜੰਬੂਰ ਜੰਜੈਲਨਿ ਗੇਰੇ।
 ਮੋਦਕ ਦੇਹੁ ਚਹਤਿ ਨਹਿ ਥੋਰੇ^੪ ॥੨੧॥
 ਪ੍ਰੋਸਨ ਹਾਰ ਬੀਰ ਗਨਯੀਰ।
 ਕਰਹੁ ਇੱਕੜ੍ਹ ਪ੍ਰਭੂ ਇਨ ਭੀਰੁ^੫।
 ਇਮ ਲਿਖਿ ਧਾਵਨੰ^੬ ਹਾਥ ਪਠਾਈ।
 ਤੂਰਨ ਹੀ ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਆਈ ॥੨੨॥
 ‘ਦਿੱਲੀ ਸੰਗਤਿ ਬੰਦਤਿ ਸਬੈ।’
 ਇਮ ਕਹਿ ਅੱਗ੍ਰੁ ਧਰੀ ਗੁਰ ਤਬੈ।
 ਕਰ ਮਹਿੰ ਲੇ ਉਠਾਇ ਕਰਿ ਬਾਚੀ।
 ਦਈ ਸੁਨਾਇ ਸਭਿਨਿ ਕੋ ਸਾਚੀ ॥੨੩॥
 ‘ਗੁਰ ਸੰਗਤ ਕੋ ਧੰਨ’ ਬਖਾਨਾ।
 ‘ਸੁਨਹੁ ਖਾਲਸਾ ! ਕਾਜ ਮਹਾਨਾ।
 ਹੁਇ ਹੈ ਅਬਿ ਘਮੰਡ ਬਲਵੰਡਾ।
 ਸੰਘਰ ਕਰੋ ਬਿਲੰਦ ਪ੍ਰਚੰਡਾ ॥੨੪॥
 ਇਸ ਕੇ ਸਮ ਕੁਛ ਨਾਹਿਨ ਆਛੀ।
 ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਸੁਖਦ ਬਡ ਬਾਛੀ।
 ਦੀਨ ਮਜਬ ਕੋ ਸੁੱਧ^੭ ਬਿਸਾਲਾ।
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਬਡਿਭਾਗੀ ਇਸ ਕਾਲਾ ॥੨੫॥
 ਨਿੜੈ ਜੰਗ ਮਹਿੰ ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰੋ।
 ਸਨਮੁਖ ਬਿਰੋ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਗਨ ਮਾਰੋ।
 ਮਹਾਂ ਸੁਜਸੁ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵਹੁ।
 ਲੇਨਿ ਪਰਮਪਦ^{*} ਕੋ ਮਗ ਜੋਵਹੁ ॥੨੬॥

^੧ਸਾਦੀ ਪੂਰੀ [ਸੰਸ਼., ਸੁਘਹਾਰਾ, ਹਿੰਦੀ, ਸੁਹਾਰੀ]।

^੨ਚੌੜੀ ਮੁਖੀ ਵਾਲੇ ਤੀਰ।

^੩ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਤੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਣੀਆਂ ਬੂੰਦੀ ਹੋਵੇ।

^੪(ਜਿੰਨੇ) ਚਾਹੁੰਣ, ਥੋੜੇ ਨਾ (ਦੇਣੇ)।

^੫ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਇਰਾਂ ਲਈ।

^੬ਹਲਕਾਰੇ ਦੇ।

^੭ਧਰਮ ਦਾ ਯੁੱਧ।

*ਪਰਮ ਪਦ ਦੀ ਕਠਨ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਅੱਗੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ।

ਸੰਮਤਿ ਘਨੇ ਤਪਹਿੰ^੧ ਤਪ ਭਾਰੇ।
 ਬਰਖਾ ਸੀਤ ਰੁ ਉਸਨ ਸਹਾਰੇ।
 ਸੰਕਟ ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੇ ਝਾਲੇ।
 ਸਭਿ ਜਗ ਸੁਖ ਤੇ ਬਨਹਿ ਨਿਰਾਲੇ ॥੨੨॥
 ਤਿਨ ਕੋ ਭੀ ਦੁਰਲਭ ਪਦ ਜੋਇ।
 ਕਰਹਿ ਜਤਨ ਜੋਗੀ ਚਹਿ ਸੋਇ।
 ਰਣ ਮਹਿੰ ਮਿੱਤੁ ਹੋਇ ਸੋ ਪਾਵਹੁ।
 ਏਕ ਪਲਕ ਮਹਿੰ ਤਹਾਂ ਸਿਧਾਵਹੁ ॥੨੩॥
 ਜੋ ਅਬਿ ਲਰਹਿ ਮਰਹਿ ਸਹਿਕਾਮੀ।
 ਸੋ ਤੂਰਨ ਹੁਇ ਸੁਰਪੁਰਿਗਾਮੀ^੨।
 ਤਹਿੰ ਕੇ ਸੁਖ ਭੋਗੈ ਚਿਤ ਚਹੈ।
 ਆਦਿ ਅਪਸਰਾਂ ਜੇਤਿਕ ਅਹੈਂ ॥੨੪॥
 ਪੁਨ ਅਵਨੀ ਪਰ ਹੈ ਹੈ ਰਾਜੇ।
 ਸਭਿ ਸੁਖ ਭੋਗੈ ਵਧਹਿ ਸਮਾਜੇ।
 ਮੇਰੀ ਸਿੱਖੀ ਬਹੁਰ ਕਮਾਇ।
 ਮਿਲਹਿ ਆਨਿ ਮੁਝ ਆਨੰਦ ਪਾਇ ॥੩੦॥
 ਜੋ ਨਿਸ਼ਕਾਮੀ ਜੰਗ ਮਝਾਰਾ।
 ਮਾਰਹਿ ਮਰਹਿ ਗਹਹਿ ਹੱਥਜਾਰਾ?
 ਸੋ ਮਮ ਸੰਗ ਸਦਾ ਹੀ ਰਹੈ।
 ਪਦ ਜੋਗਿਨਿ ਜੋ ਦੁਰਲਭ ਅਹੈਂ^੩ ॥੩੧॥
 ਆਗੇ ਲਾਖਹੁਂ ਛੱਡ੍ਰੀ ਭਏ।
 ਰਣ ਮਹਿੰ ਮੇਰੇ ਸੁਰਗ ਸਭਿ ਗਏ।
 ਛਪੀ ਨਹੀਂ ਇਹ ਜਗ ਮਹਿੰ ਕਥਾ।
 ਜੋਧੇ ਕੋ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਜਥਾ ॥੩੨॥
 ਪੁਨ ਮੈਂ ਤੁਮਰੇ ਸੰਗ ਸਹਾਈ।
 ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਬਿਖੈ ਜਹਿੰ ਜਾਈ^੪।’
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਉਪਦੇਸ਼ਤਿ ਸੂਅਮੀ।
 ਭਯੋ ਖਾਲਸਾ ਸੰਘਰਕਾਮੀ^੫ ॥੩੩॥

^੧ਤਪਦਾ ਰਹੇ।^੨ਸੁਰਗ ਪਹੁੰਚੇਗਾ।^੩ਜੋ ਪਦਵੀ ਜੋਗੀਆਂ ਨੂੰ ਭੀ ਦੁਰਲਭ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦੀ ਪਦਵੀ।^੪ਜਿੱਥੇ ਜਾਓਗੇ।^੫ਜਗ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵਾਲਾ।

ਦੀਪਮਾਲ ਕੋ ਆਯੋ ਮੇਲਾ।
 ਸੰਗਤਿ ਜਿਤ ਕਿਤ ਭਈ ਸਕੇਲਾ।
 ਚਹੁਂਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਹਿਤ ਧਾਏ।
 ਵਸਤੁ ਅਕੋਰ ਦਰਬ ਗਨ ਲਜਾਏ ॥੩੪॥
 ਆਨਂਦਪੁਰਿ ਕੇ ਚਹੁਂ ਦਿਸ਼ਿ ਡੇਰੇ।
 ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਿ ਕੀ ਭੀਰ ਘਨੇਰੇ।
 ਤੁੰਗ ਦਮਦਮੇ ਪਰ ਗੁਰ ਥਿਰੇ।
 ਆਇ ਸਰਬ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੇ ॥੩੫॥
 ਚਾਮੁਰ ਚਾਰ ਚਲਾਚਲ ਹੋਵਤਿ।
 ਬਾਰ ਬਾਰ ਢੁਰਤੇ ਸਭਿ ਜੋਵਤਿ।
 ਮੁਖ ਮੰਡਲ ਪਰ ਕੁੰਡਲ ਡੋਲ।
 ਸੁੰਦਰ ਦ੍ਰਿਗ ਜੁਗ ਉਪਮ ਅਤੋਲ ॥੩੬॥
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਸੰਗਤਿ ਕੋ ਹੇਰਤਿ।
 ਬੈਠ ਖਰੇ ਸਭਿਨਿ ਦਿਸ਼ਿ ਪ੍ਰੇਰਤਿ।
 ਕਰਤਿ ਖਰੋ ਅਰਦਾਸ ਅਗਾਰੀ।
 ਕੋਸ਼ਪ ਕਰਤਿ ਅਕੋਰ ਸੰਭਾਰੀ ॥੩੭॥
 ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿੰ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਾ।
 ‘ਜੋ ਹੱਥਜਾਰ ਧਰੈ ਨਿਜ ਪਾਨਾ।
 ਗੁਰ ਕੀ ਸੇਵਾ ਹਿਤ ਸੋ ਰਹੈ’।
 ਮਿਲਹਿ ਚਾਕਰੀ ਜੇ ਧਨ ਚਹੈ ॥੩੮॥
 ਰਣ ਤੁਰਕਨਿ ਸਨ ਪਰੈ ਹਮਾਰਾ।
 ਜੋਧਾ ਰਹੈਂ ਲੇਹਿੰ ਹੱਥਜਾਰਾ।’
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਜਿਨ ਰਹਿਬੋ ਚਿਤ ਧਰੇ।
 ਤਿਨ ਕੇ ਚਿਹਰੇ ਲੇਖਨਿ ਕਰੇ^੨ ॥੩੯॥
 ਜਿਨ ਕੇ ਛਿਗ ਆਯੁਧ ਤਬਿ ਨਾਂਹੀ।
 ਬਖਸ਼ੇ ਦਰਬਾਰਹੁਂ ਕਰ ਤਾਂਹੀ।
 ਤੀਰ ਤੀਰ ਜੇ ਦੇਸ਼ ਬਿਸਾਲੇ।
 ਮਾੜੇ ਆਦਿ ਸਿੰਘ ਜਹਿੰ ਜਾਲੇ ॥੪੦॥
 ਹੁਕਮ ਗੁਰੂ ਕੋ ਸਭਿ ਪਰ ਗਾਯੋ।
 ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਆਇ ਮੇਲ ਗਨ ਕਯੋ।

^੧ਜੇਵਾ ਲਈ (ਏਥੇ ਹੀ) ਰਹਿ ਜਾਵੇ।

^੨ਹੁਲੀਏ ਅਰਥਾਤ ਨਾਮ ਪਤੇ ਲਿਖ ਲਏ।

ਰਹੇ ਹਜ਼ੂਰ ਬਿਖੈ ਬਹੁ ਸਿੰਘ।
 ਸਸਤ੍ਰਨਿ ਸਹਿਤ ਸੱਤ੍ਰੂ ਮ੍ਰਿਗ ਸਿੰਘੈ ॥੪੧॥
 ਸੰਗਤਿ ਅਪਰ ਲਿਏ ਸਿਰੁਪਾਇ।
 ਗਮਨੇ ਘਰ ਰਜਾਇ ਗੁਰ ਪਾਇ।
 ਪੁਰਿ ਅਨੰਦ ਮਹਿ ਬੀਰ ਬਿਸਾਲੇ।
 ਭਣੀ ਭੀਰ ਜਿਤ ਕਿਤ ਬਿਤ ਜਾਲੇ ॥੪੨॥
 ਗੁਲਕਾਂ ਅਨਿਕ ਘਰੈਂ ਸੁਨਿਆਰੇ।
 ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਰੂਦ ਹੋਤਿ ਹੈਂ ਤਜਾਰੇ।
 ਤੋਮਰ ਸੇਲੇ ਸਾਂਗ ਘਰੰਤੇ।
 ਬਾਨ ਬਨਾਇ ਬਨਾਇ ਧਰੰਤੇ ॥੪੩॥
 ਧਨੁਖ ਕਠੋਰ ਸਮੂਹ ਤਮਾਚੇ।
 ਲੇ ਲੇ ਬਖਸ਼ਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਸਾਚੇ।
 ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਤਜਾਰੀ ਸੰਘਰ ਕੇਰੀ।
 ਕਲਗੀਧਰ ਇਮ ਕਰਤਿ ਘਨੇਰੀ ॥੪੪॥
 ਚਾਕਰ ਅਪਰ ਹਿੰਦੁ ਕੈ ਤੁਰਕਾ।
 ਆਵਤਿ ਰਹਤਿ ਸੁਨਤਿ ਜਸ ਗੁਰ ਕਾ।
 ਰਾਖਹਿੰ ਤਿਸੈ ਲਿਖੈਂ ਦਰਮਾਹਾ^੧।
 ਇਮ ਬਹੁ ਭੀਰ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਮਾਂਹਾ ॥੪੫॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਜੰਗ ਤਿਆਰੀ' ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਸਪਤਮੋ ਅੰਸੂ ॥੨॥

^੧ਸੱਤ੍ਰੂ ਰੂਪੀ ਮਿਰਗਾਂ ਉਤੇ ਸ਼ੇਰ ਵਡਾ।
^੨ਤਨਖਾਹ।

੮. [ਪਹਾੜੀਆਂ ਤੇ ਸੁਬਿਆਂ ਦੀ ਚੜ੍ਹਾਈ]

੨<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ>>੯

ਦੋਹਰਾ: ਭੀਮ ਚੰਦ ਸੈਲੇਂਦ੍ਰ ਕੁਪਿ, ਗਿਰਪਤਿ ਲਏ ਹਕਾਰਿ।
 ਪੂਰਬ ਆਇ ਹੰਡੂਰੀਆਂ, ਨਿਜ ਸੈਨਾ ਕਰਿ ਤਜਾਰ ॥੧॥

ਚੱਪਈ: ਚਢ੍ਹੋ ਘਮੰਡ ਚੰਦ ਤਹਿੰ ਆਯੋ।
 ਸੋ ਅਨੀਕਨੀ ਅਪਨੀ ਲਜਾਯੋ।
 ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜਸੁਪਾਲੀ ਆਇ।
 ਨਾਲੇਗੜੀਏ ਮਿਲਿ ਸਮੁਦਾਇ ॥੨॥

ਕੁੱਲੂ ਅਰੁ ਕੈਂਠਲ ਠਕੁਰਾਈ।
 ਮੰਡਸਪਤੀ ਸੈਨ ਚਢਿ ਆਈ।
 ਜੰਮੂ ਨੂਰਪੁਰੇ ਤੇ ਧਾਏ।
 ਨਗਰ ਹਰੀਪੁਰ ਚਮੂੰ ਬਨਾਏ ॥੩॥

ਚੰਬਿਆਲ ਗਨ ਆਇ ਮਦੂਣੀ।
 ਸਾਹੁ ਅਨੀ ਤੇ ਚੌੰਪ ਸੁ ਦੂਣੀ^੧।
 ਗ੍ਰਾਲੀਏਰ ਸ੍ਰੀ ਨਗਰ ਮਝਾਰੇ।
 ਚਢਿ ਧਾਈ ਸੈਨਾ ਬਲ ਭਾਰੇ ॥੪॥

ਪੁਰਿ ਬਿਸ਼ਹਿਰ^੨ ਕੇ ਸੁਭਟਿ ਭਟੰਤ।
 ਬਿਝੜ ਵਾਲੀਏ ਚੜੇ ਤੁਰੰਤ।
 ਚੰਦੇਸੁਰ ਅਰੁ ਘਨੇ ਦੜੇਲ।
 ਮਿਲਿ ਡਢਵਾਲੀ ਬੰਧਿ ਬੰਧਿ ਟੋਲ ॥੫॥

ਗੁਜਰ ਰੰਘੜ ਬਿੰਦ ਗਵਾਰ।
 ਮਿਲੀ ਚਮੂੰ ਅਰੁ ਪ੍ਰਜਾ ਪਹਾਰ^੩।
 ਦੂਰ ਦੂਰ ਲਗਿ ਡੇਰੇ ਡਾਰੇ।
 ਗਨ ਸਉਰ ਪੈਦਲ ਬਿਸਤਾਰੇ ॥੬॥

ਉਤ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਲਸ਼ਕਰ ਚਢ੍ਹੋ।
 ਲਰਿਬੇ ਹਿਤ ਉਤਸਾਹ ਜਿ ਬਧਯੋ।
 ਦੁੰਦਭਿ ਪੁੰਜ ਬਜਤਿ ਜਿਸ ਮਹੀਆ।
 ਬਰਣ ਬਰਣ ਕੀ ਧੁਜ^੪ ਕਰ ਗਹੀਆ ॥੭॥

ਮਜਲ ਕਰਤਿ ਮਗ ਉਲੰਘਤਿ ਧਾਏ।

^੧ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਫੌਜ ਦੇ ਆਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੂਣਾ ਚਾਉ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੈ।

^੨ਜਿਸਨੂੰ ਰਾਮ ਪੁਰ ਬੁਸ਼ਹਿਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

^੩ਪਹਾੜ ਦੀ ਪ੍ਰਜਾ।

^੪ਝੰਡੇ।

ਪੁਰਿ ਸਿਰੰਦ ਮੈਂ ਸਭਿ ਦਲ ਆਏ।
 ਡੇਰਾ ਕਰਜੋ ਹੇਤ ਬਿਸਰਾਮੂ।
 ਤਹਾਂ ਵਜੀਦਖਾਨ ਕੇ ਧਾਮੂ ॥੮॥
 ਸਭਿ ਸੌਂ ਮਿਲਯੋ ਸੇਵ ਨਿਬਹਾਈ।
 ਆਪ ਚਢਨ ਤਜਾਰੀ ਕਰਿਵਾਈ।
 ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਰੂਦ ਸੁ ਗੁਲਕਾਂ ਦੀਨਿ।
 ਤੋਪ ਜੰਬੂਰਨ ਤਜਾਰੀ ਕੀਨਿ ॥੯॥
 ਘਨੀ ਤੁਰੰਗਨਿ ਚਮੂੰ ਕਰਾਲਾ।
 ਪੈਦਲ ਬ੍ਰਿੰਦ ਤਜਾਰ ਤਤਕਾਲਾ।
 ਜਗ ਸਮਾਜ ਕਰਯੋ ਬਡ ਭਾਰੀ।
 ਮਿਲਯੋ ਤਮਾਮ ਜੁ ਲਸ਼ਕਰ ਤਜਾਰੀ^੧ ॥੧੦॥
 ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤ ਕੇ ਬਜੇ ਨਗਾਰੇ।
 ਸੁਨਿ ਤੁਰੰਗ ਪਰ ਜੀਨਨਿ ਡਾਰੇ।
 ਤਹਿੰ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰ ਕੀ ਸੁਨਿ ਬਾਤਾ।
 ਲਿਖੀ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਸਕਲ ਬ੍ਰਿਤਾਂਤ ॥੧੧॥
 ‘ਮਹਾਰਾਜ ਰਾਜਨ ਕੇ ਰਾਜਾ !
 ਦੰਡਹੁ ਦੁਸ਼ਟ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜਾ !
 ਭੀਮ ਚੰਦ ਮੂਰਖ ਕਹਿਲੂਰੀ।
 ਫਿਰਯੋ ਪੁਕਾਰ ਕਰਤਿ ਇਛ ਪੂਰੀ^੨ ॥੧੨॥
 ਦੱਖਣ ਗਮਨਯੋ ਸ਼ਾਹੁ ਸਮੀਪ।
 ਲਿਏ ਲਰਨ ਕੌਂ ਬ੍ਰਿੰਦ ਮਹੀਪ।
 ਅਵਰੰਗ ਰਿਸਯੋ ਪਠਯੋ ਬਡ ਲਸ਼ਕਰ।
 ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਧਾਏ ਚਿਤ ਰਿਸ ਧਰਿ ॥੧੩॥
 ਅਬਿ ਸਿਰੂੰਦ ਮਹਿੰ ਘਾਲਯੋ ਡੇਰਾ।
 ਇਤ ਤੇ ਲੀਨ ਬਟੋਰ ਬਡੇਰਾ।
 ਤੋਪ, ਰਹਿਕਲੇ, ਪੁੰਜ ਧਮਾਕੇ^੩।
 ਚਲਤਿ ਜਮੂਰੇ ਧਰਾ ਧਮਾਕੇ ॥੧੪॥
 ਆਪ ਵਜੀਦਖਾਨ^{*} ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ।

^੧ਤਿਆਰ ਹੋਕੇ।^੨ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪਾਸ ਪੁਕਾਰ ਕਰਦਾ ਫਿਰਿਆ।^੩ਧਰਤੀ ਧਮਕਦੀ ਹੈ।^{*}ਠੀਕ ਨਾਮ ਵਜੀਦਖਾਨ ਹੈ।

ਰਾਵਰਿ ਸੰਗ ਜੰਗ ਚਹਿ ਭਾਰੀ।
 ਪਹੁੰਚੇ ਹੀ ਸਮਝਹੁ ਨਿਜ ਪਾਸ।
 ਆਪ ਭਿ ਕਰਿ ਲਿਹੁ ਲਰਨਿ ਪ੍ਰਯਾਸ ॥੧੫॥
 ਇਤ ਤੁਰਕਾਨੇ ਕੇ ਸਭਿ ਜੋਰ।
 ਲਖਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਆਯਹੁ ਤੁਮ ਓਰਾ।’
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਲਿਖਿ ਸੰਗਤਿ ਅਰਜੀ।
 ਕਰੀ ਪਠਾਵਨ ਢਿਗ ਸਤਿਗੁਰ ਜੀ ॥੧੬॥
 ਸਰੇ ਦਿਵਾਨ^੧ ਪਢੀ, ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਕੈ।
 ‘ਤੁਰਕ ਸੈਨ ਉਮਡੀ ਇਤਿ ਚਰਿ ਕੈ।’
 ਸੁਨਿ ਕਲਗੀਧਰ ਕ੍ਰੋਧ ਬਿਸਾਲੇ।
 ਸਭਿ ਮਹਿੰ ਕਹੀ ਗਿਰਾ ਇਸ ਢਾਲੇ ॥੧੭॥
 ‘ਮੈਂ ਤੁਰਕਾਨਾ ਸਕਲ ਖਪਾਵੈਂ।
 ਰਾਜ ਤੇਜ ਜਗ ਬਿਖੈ ਉਠਾਵੈਂ।
 ਕਰਿ ਕਰਿ ਕੂਰੇ ਮਾਰਨਿ ਕਰੈਂ।
 ਓਜ ਬਿਸਾਲ ਸਰਬ ਪਰਹਰੈਂ ॥੧੮॥
 ਹਤਹੁ ਖਾਲਸਾ ! ਸ਼ਸਤ੍ਰੁਨਿ ਗਹਿ ਗਹਿ।
 ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਅਪਨਿ ਰਿਪੁ ਲਹਿ ਲਹਿ।’
 ਕਰਤਿ ਹੁਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਇਸ ਬਿਧਿ ਬਾਤੀ।
 ਇਤਨੇ ਮਹਿੰ ਆਯਹੁ ਕਰ ਪਾਤੀ^੨ ॥੧੯॥
 ‘ਲਵਪੁਰਿ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਕਰ ਜੋਰੇ।
 ਅਭਿਬੰਦਨ ਕਰਿ ਚਰਨ ਨਿਹੋਰੇ।
 ਲਿਖੀ ਪੱਤ੍ਰਿਕਾ ਪਠਿ ਅਹਿਵਾਲ।
 ਜਾਨ ਲੀਜੀਐ ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾਲ !’ ॥੨੦॥
 ਲੇ ਕਰਿ ਹਾਥ ਗਿਰੰਥੀ ਬਾਚੀ।
 ਪ੍ਰਥਮੇ ਖੁਸ਼ੀ ਗੁਰੂ ਤੇ ਜਾਚੀ।
 ‘ਲਵਪੁਰਿ ਕੋ ਸੂਬਾ ਬਲਿ ਭਾਰੀ।
 ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਖਾਂ ਕੀਨਸਿ ਤਜਾਰੀ ॥੨੧॥
 ਨਿਕਟ ਦੂਰ ਕੀ ਚਮੂੰ ਬਟੋਰੀ।
 ਆਯੋ ਚਹਤਿ ਆਪ ਕੀ ਓਰੀ।
 ਛੋਟੀ ਵਡੀ ਤੋਪ ਸੰਗ ਲੀਨਿ।

^੧ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਵਿੱਚ।^੨ਹੱਥ ਵਿਚ ਚਿੱਠੀ ਲਈ (ਹਲਕਾਰਾ) ਆਯਾ।

ਕੂਚ ਆਜ ਪੁਰਿ ਤੇ^੧ ਕਰਿ ਦੀਨਿ' ॥੨੨॥
 ਸੁਨੀ ਸਭਾ ਮਹਿੰ ਹਰਖੇ ਸਿੰਘਾ।
 ਮ੍ਰਿਗਨ ਆਦਮਨ ਤੇ ਜਿਮ ਸਿੰਘਾ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਹੁ ਤਕਰਾਈ।
 ਦਏ ਸ਼ਸਤ੍ਰੁ ਸੁਭਟਨਿ ਸਮੁਦਾਈ ॥੨੩॥
 ਰਿਦੇ ਬੀਰ ਰਸ ਸਭਿ ਕੇ ਜਾਗਾ।
 ਕਹੈਂ ਪਰਸਪਰ 'ਹਮ ਬਡਭਾਗਾ।
 ਜੀਤਹਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ ਸੁਖ ਜਸ ਪਾਵਹਿ।
 ਖੁਸ਼ੀ ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਭੁ ਜੋਂ ਹਮ ਭਾਵਹਿ^੨ ॥੨੪॥
 ਜੇ ਗੁਰ ਹਿਤ ਅਬਿ ਤਜਹਿ ਸਰੀਰ।
 ਮਾਰਨ ਮਰਨ ਧਰਹਿ ਰਣ ਬੀਰ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਹੋਇਂ ਪ੍ਰਲੋਕ ਸਹਾਇ।
 ਬਿਰਹਿ^੩ ਉਚ ਪਦਵੀ ਕੋ ਪਾਇ' ॥੨੫॥
 ਕੇਚਿਤ ਕਰਿ ਉਰ ਹਰਖ ਮਹਾਨੇ।
 ਕੀਨੇ ਅਪਨ ਕੇਸਰੀ ਬਾਨੇ।
 ਕਿਨਹੁਂ ਤਿਲੌਨਾ ਅਰੁਨ ਸਰੀਰ^੪।
 ਜੂਝਨਿ ਜੰਗ^੫ ਧਰੇ ਤਨ ਚੀਰ ॥੨੬॥
 'ਚਾਰ ਦਿਵਸ ਕਿਆ ਜਗਮਹਿ ਜੀਵਨ।
 ਕਿਨੋਂ ਨ ਲੇਹਿ ਪਦ ਆਨੰਦ ਬੀਵਨ।
 ਪਿਖੁ ਮਹਾਭਾਰਥ ਕੇ ਰਾਜੇ।
 ਬਾਂਛਤਿ ਸੁਰਗ ਲਚੇ ਕੁਲ ਲਾਜੇ^੬ ॥੨੭॥
 ਨਿਰਸੰਸੈ ਸੁਰਲੋਕ ਸਿਧਾਰੇ।
 ਜਨਮ ਮਰਨ ਕੇ ਕਸ਼ਟ ਨਿਵਾਰੇ।
 ਕਹਾਂ ਜਗਤਿ ਸੁਖ ਦੂੰ ਦਿਨ ਕੇਰਾ।
 ਨਿਸ਼ਚੈ ਮਰਨਿ ਅੰਤ ਕੀ ਬੇਰਾ ॥੨੮॥

^੧ਹਰਨਾਂ ਦੇ ਔਣ ਤੇ।

^੨ਜਿਵੇਂ ਪ੍ਰਭੁ (ਗੁਰੂ ਜੀ) ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲੱਗੇ (ਤਿਵੇਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ) ਅਸੀਂ ਖੁਸ਼ੀ ਕਰਾਂਗੇ। ਅੰਨ੍ਹੇ-ਜੋਂ ਪ੍ਰਭੁ ਭਾਵੈ (ਜੋਂ) ਖੁਸ਼ੀ ਕਰਹਿ ਹਮ।

^੩(ਅਸੀਂ) ਟਿਕਾਂਗੇ।

^੪ਕਿਸੇ ਨੇ (ਤਿਲੌਨਾ=) ਸੁਰਮਈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਲਾਲ (ਪੁਸ਼ਾਕਾ ਸਰੀਰ ਤੇ) ਪਹਿਰਿਆ।

(ਅ) ਕਿਸੇ ਨੇ ਲਾਲ ਵੱਟਣਾ ਸਰੀਰ ਤੇ (ਮਲਿਆ)। [ਤਿਲੌਨਾ=ਮਿੱਠੇ ਤੇਲ ਤੇ ਲਾਲ ਚੰਦਨ, ਛਾਣ ਬੂਰਾ ਆਦਿ ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੋਂ ਬਣਦਾ ਹੈ]।

^੫ਜੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਜਾਣ ਲਈ।

^੬ਅਪਣੀ ਕੁਲ ਦੀ ਲਾਜ ਤੇ ਸੁਰਗ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਰਕੇ ਲੜੇ।

ੴਪਰਿ ਕਰਿ ਮੰਚ ਪ੍ਰਾਣ ਕੋ ਤਜਾਗਨ।
 ਆਯੁਧ ਧਾਰੀ ਤਿਹ ਬਡ ਭਾਗ ਨੌ।
 ਰੁਕਹਿ ਕੰਠ ਕਢ ਤੇ ਦੁਖ ਪਾਵੈ॥
 ਤਜੈ ਮੂਤ੍ਰ ਮਲ ਨਹੀਂ ਨਹਾਵੈ ॥੨੯॥
 ਬਜਾਧ ਬਿਬਿਧ ਬਿਧਿ ਤਨ ਉਪਜਾਇ॥
 ਬਰਖਨ, ਮਾਸਨ ਦਿਨ ਦੁਖ ਪਾਇ॥
 ਅਤਿ ਸੰਕਟ ਤੇ ਛੂਟਹਿ ਪ੍ਰਾਨ।
 ਨਿਸ਼ਚੈ ਬਨੈ ਦੇਹਿ ਕੀ ਹਾਨ੍ਹ॥੩੦॥
 ਯਾਂ ਤੇ ਜੰਗ ਬੀਰਤਾ ਕਰਿ ਕੈ।
 ਦੇਹ ਛਿਨਕ ਮਹਿੰ ਪ੍ਰਾਨ ਨਿਕਰਿ ਕੈ।
 ਅਟਲ ਅਨੰਦ ਬਿਲੰਦੈ ਪਾਇ।
 ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਸਮਾਇ ॥੩੧॥
 ਮੁਕਤਿ ਲੇਹਿ ਜੋਧਾ ਨਿਸ਼ਕਾਮੀ।
 ਬਾਂਛਤਿ ਸੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸਹਿਕਾਮੀ॥
 ਇਹ ਤੌ ਸਦਾਬਰਤ ਗੁਰ ਲਾਯੋ।
 ਲਰੇ ਜੰਗ, ਤਿਨ ਨਿਸ਼ਚੈ ਪਾਯੋ ॥੩੨॥
 ਬਡੇ ਭਾਗ ਤੇ ਨਰ ਤਨ ਹੋਵਾ।
 ਤਿਨ ਤੇ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਭੂ ਗੁਰ ਜੋਵਾ।
 ਪੁਨ ਅਧਿਕਾਇ ਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਲੀਨਾ।
 ਗੁਰਬਾਣੀ ਮਹਿੰ ਨਿਜ ਮਨ ਭੀਨਾ ॥੩੩॥
 ਅਸ ਪਦ ਪਾਇ ਖੋਏ ਨਹਿੰ ਦੈ ਹੈ।
 ਕਜੋਂ ਨ ਸਫਲ ਗੁਰ ਢਿਗ ਕਰਿ ਲੈ ਹੈਂ।
 ਦਸ ਦਿਨ ਅਪਰ ਜੀਏ ਕਜਾ ਹੋਇ।
 ਐਸੇ ਲਾਭ ਤਜੈ ਨਹਿੰ ਕੋਇ' ॥੩੪॥
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਆਪਸ ਕੇ ਮਾਂਹਿ।
 ਕਹੈਂ ਖਾਲਸਾ, ਸੁਨਹਿ ਉਮਾਹਿ।
 ਸਸਤ੍ਰਨਿ ਕੀ ਤਜਾਰੀ ਸਭਿ ਕਰੈਂ।

^੧ਮੰਜੇ ਤੇ ਪੈਕੇ (ਭਾਵ ਬੀਮਾਰ ਪੈਕੇ) ਸਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ ਦਾ ਮਰਨਾ ਉਸ ਦੇ ਬਡੇ ਭਾਗ ਨਹੀਂ ਹਨ।

^੨ਕੰਠ ਦੇ ਰੁਕਣ ਤੇ ਕਢ (ਖਾਂਸੀ ਆਦਿ) ਨਾਲ ਦੁਖ ਪਾਕੇ।

^੩ਤਨ ਵਿਚ ਨਾਨਾ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਉਪਜਣ ਨਾਲ।

^੪ਦਿਨਾਂ, ਮਹੀਨਿਆਂ, ਅਥਵਾ ਵਰਿਹਾਂ ਤਕ ਦੁਖ ਪਾਕੇ।

^੫(ਅੰਤ ਇਕ ਦਿਨ) ਮਰਨਾ ਨਿਸ਼ਚੇ ਹੈ।

^੬ਕਮਨਾ ਵਾਲੇ ਨੂੰ।

ਕਰਨਿ ਖੜਗ ਖਰ ਸਾਨੈਂ ਧਰੈ^੧ ॥੩੫॥
 ਤੀਛਨ ਬਾਢੇ ਲਾਇ ਕਰਿ ਰਾਖੇ।
 ਰਿਪੁ ਕੇ ਅੰਗ ਹਤਨਿ ਅਭਿਲਾਖੇ।
 ਤੋੜੇ ਆਦਿਕ ਤਜਾਰ ਤੁਫੰਗ।
 ਤੀਰਨ ਖਰ ਤੇ ਭਰਹਿ ਨਿਖੰਗ ॥੩੬॥
 ਖਰ ਤੋਮਰ ਕੀ ਅਨੀ ਕਰੰਤੇ^੨।
 ਸੇਲੇ ਭਾਲੇ ਚੱਕ੍ਰ ਧਰੰਤੇ^੩।
 ਬਿਛੂਏ, ਪੇਸ਼ਕਬਜ਼, ਜਮਧਰ ਧਰਿ।
 ਅਲਪ ਤਮਾਂਚੇ ਤਜਿਬੇ ਭਰਿ^੪ ਭਰਿ ॥੩੭॥
 ਸੁੰਦਰ ਸਿਪਰਨਿ ਧਰੈਂ ਬਨਾਇ।
 ਗਮਨੈਂ ਬਾਹਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਲਗਾਇ।
 ਐਚਹਿਂ ਚਾਂਪ ਕਠੋਰ ਸੁ ਜੋਰ੍ਹੀ।
 ਤਜਾਗਹਿਂ ਤੀਰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਜੋਰਿ^੫ ॥੩੮॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਅੰਨ ਕਿਤਿਕ ਮੰਗਵਾਇ।
 ਨਿਜ ਦੁਰਗਨਿ ਮਹਿਂ ਰਖਿ ਸਮੁਦਾਇ।
 ਤੇਲ ਘੁੱਤ ਆਦਿਕ ਲੇ ਧਰੈਂ।
 ਬਾਂਛਤਿ ਵਸਤੁ ਬਟੋਰਨਿ ਕਰੈਂ ॥੩੯॥
 ਬਹੁ ਬਿਜੀਆ ਆਛੀ ਮੰਗਵਾਇ।
 ਰਾਖੇ ਵਹਿਰ ਕੁੱਪ ਬੰਧਵਾਇ।
 ਤਥਾ ਅਫੀਮ ਖਰਚ ਕੋ ਜਾਨੇ।
 ਕੀਨ ਅਨਾਵਨ ਸੁਭਟਨਿ ਖਾਨੇ^੬ ॥੪੦॥
 ਇਸ ਤੇ ਆਦਿ ਜਿਤਿਕ ਰਣ ਤਜਾਰੀ।
 ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਧਰਤਿ ਸੁਧਾਰੀ।
 ਲਗਹਿ ਦਿਵਾਨ ਖਾਲਸੇ ਕੇਰਾ।
 ਲਰਨ ਹੇਤੁ ਢਿਗ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੇਰਾ^੭ ॥੪੧॥

^੧ਤਿੱਖੇ ਕਰਨ ਹਿਤ ਸਾਣ ਤੇ ਖੜਗਾਂ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

^੨ਧਾਰ।

^੩ਤੋਮਰਾਂ ਦੀਆਂ ਅਣੀਆਂ ਤਿੱਖੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

^੪ਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

^੫ਭਰ ਭਰਕੇ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਛੋਟੇ ਤਮਾਂਚੇ (ਪਸਤੌਲ)।

^੬ਜੋਰ ਨਾਲ।

^੭ਜੋੜਕੇ।

^੮ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਖਾਣ ਲਈ।

^੯ਪਾਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਦੇਖਿਆ (ਖਾਲਸਾ)।

ਉਪਦੇਸ਼ਤਿ^੧ ਰਣ ਮਹਿਮਾ ਕਹਿ ਕਹਿ।
 ‘ਲਯੋ ਸੁਜਸੁ ਪਾਵਨ ਕੋ ਮਹਿ ਮਹਿੰ^੨।
 ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਸੱਤ੍ਰੂ ਨਿਜ ਲਹਿ ਲਹਿੈ।
 ਕਰਹੁ ਬਿਨਾਸ਼ ਆਯੁਧਨਿ ਗਹਿ ਗਹਿ ॥੪੨॥
 ਨਿੜੈ ਹੋਇ ਧੀਰਜ ਬਹੁ ਧਰਿ ਧਰਿ।
 ਉਰ ਉਤਸਾਹ ਆਪਨੇ ਕਰਿ ਕਰਿ।
 ਅਪਨਿ ਅਪਨਿ ਮੁਰਚਨਿ ਪਰ ਥਿਰਿ ਥਿਰਿ।
 ਨਿਕਟ ਬਿਲੋਕਹੁ ਮਾਰਹੁ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ ॥੪੩॥
 ਹੇਲਾ ਝਾਲ ਅਰਿਨਿ ਸੌਂ ਅਰਿ ਅਰਿ^੩।
 ਪਿਖਿਹਿੰ ਤੁਮਹਿੰ ਭਾਗਹਿੰਗੇ ਡਰਿ ਡਰਿ।
 ਘਣੀ ਮਾਰ ਕਰੀਯਹਿ ਰਣ ਲਰਿ ਲਰਿ।
 ਜਿਸ ਤੇ ਭੈ ਧਰਿ ਕੰਪੈਂ ਬਰ ਬਰ’ ॥੪੪॥
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਰਿਬੇ ਹੁਇ ਤਜਾਰ।
 ਕਰਹਿ ਪ੍ਰਤੀਖਨ ‘ਮੰਡਹਿੰ ਰਾਰ।’
 ‘ਧੰਨ ਖਾਲਸਾ ਸਤਿਗੁਰ ਸਾਚਾ’^੪।
 ਰਸ ਉਤਸਾਹ^੫ ਬਿਖੈ ਚਿਤ ਰਾਚਾ ॥੪੫॥
 ਆਪ ਅਲਘ ਸੱਤ੍ਰੂ ਸਮੁਦਾਈ।
 ਸਭਿ ਜਗ ਕੇ ਭਟ ਕੀਨਿ ਚਢਾਈ।
 ਤਉ ਅਨੰਦਤਿ, ਨਹਿੰ ਦੁਚਿਤਾਈ।
 ਸਾਵਧਾਨ ਭੇ ਹੋਤਿ ਲਰਾਈ^੬, ॥੪੬॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ ‘ਜੰਗ ਤਿਆਰੀ’ ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟਮੇ ਅੰਸੂ ॥੮॥

^੧(ਗੁਰੂ ਜੀ) ਉਪਦੇਸ਼ਦੇ ਹਨ।

^੨ਧਰਤੀ ਵਿਚ।

^੩ਜਾਣ ਜਾਣਕੇ।

^੪ਵੈਰੀਆਂ ਨਾਲ ਅੜ ਅੜ ਕੇ।

^੫ਕਵੀ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ:-

^੬ਖਾਲਸਾ ਤੇ ਸਚੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਧੰਨ ਹਨ।

^੭ਭਾਵ ਬੀਰ ਰਸ ਤੋਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਬੀਰ ਰਸ ਦਾ ਸਥਾਈ ਭਾਵ ‘ਉਤਸਾਹ’ ਹੈ।

^੮ਲੜਾਈ ਲਈ ਸਾਵਧਾਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

੯. [ਜੰਗ ਅਰੰਭ]

ੴ ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੁਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ >> ੧੦

ਦੇਹਰਾ: ਪੁਰਿ ਸਿਰੰਦ ਤੇ ਚਢਿ ਚਲਜੋ,
ਲਸਕਰ ਬਡੋ ਬਟੋਰਿ।
ਖਾਨ ਵਜੀਦਾ ਕ੍ਰੋਧ ਕੈ,
ਗਮਨਿ ਅਨੰਦਾਪਰਿ ਓਰ ॥੧॥

ਚੱਪਈ: ਸੰਗ ਚਾਰ ਸੈ ਅਰੁ ਪੰਚਾਸੀ।
ਬਜੇ ਨਗਾਰੇ ਧੁਨਿ ਬਡ ਤਾਸ।
ਇਤਨੇ ਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਫ਼ਹਿਰਾਇ।
ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਿਸਲਨਿ ਅੱਗ੍ਰ ਚਲਾਇ ॥੨॥

ਪੈਦਲ ਚਲਤਿ ਤੁਫ਼ੰਗ ਸੰਭਾਰੇ।
ਤਜਾਰ ਤੁਰੰਗਮ ਪਰ ਅਸਵਾਰੇ।
ਤੋਪੈਂ ਚਲੀ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰੀ।
ਉਮਡਜੋ ਦਲ ਜਲ ਸਮ ਬਹੁ ਬਾਰੀ^੧ ॥੩॥

ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਹਿੰ, ਪਟਹਿ, ਸ਼ਰਨਾਈ।
ਰਣਸਿੰਘੇ ਬਾਜਹਿੰ ਸਮੁਦਾਈ।
ਮਹਾਂ ਕੁਲਾਹਲ ਚਾਲਤਿ ਹੋਵਾ।
ਉਡੀ ਧੂਲ ਨਹਿੰ ਸੂਰਜ ਜੋਵਾ ॥੪॥

ਕੈ ਘਨ ਘਟਾ ਬਿਬਹਿ ਕਰਿ ਚਾਲੀ।
ਸਸਤ੍ਰੁ ਦਮੰਕਤਿ^{*}ਛਟਾ ਬਿਸਾਲੀ।
ਬਡੋ ਰੌਰ ਭਾ ਮਾਰਗ ਮਾਂਹੀ।
ਕਹੀ ਬਾਤ ਸੁਨਿਯਤਿ ਕੁਛ ਨਾਂਹੀ ॥੫॥

ਕੈ ਜਲ ਉਮਡਜੋ ਬਡੋ ਸਮੁੱਦ੍ਰ।
ਬੰਧੇ ਟੋਲ ਤਰੰਗ ਅਛੁੱਦ੍ਰ^੨।
ਗਨ ਦੇਸ਼ਨਿ ਕੇ ਆਯੁਧ ਧਾਰੀ।
ਕਹੇ ਸ਼ਾਹ ਉਮਡੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ॥੬॥

ਜਥਾ ਇੰਦ੍ਰ ਕੀ ਆਗਜਾ ਪਾਇ।
ਨਭ ਮਹਿੰ ਚਲੇ ਮੇਘ ਸਮੁਦਾਇ।

^੧੪੫੦ (ਨਗਾਰੇ)।^੨ਸਮੁੱਦ੍ਰ ਦੇ ਜਲ ਵਾਂਝਾ।^{*}ਪਾ:-ਸਸਤਰ ਦਮਕਤਾ।^੩ਛੌਜ ਦੇ ਟੋਲੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਹੋਏ ਇਕ ਵੱਡੇ ਤਰੰਗ ਹਨ। [ਅ+ਕੁਸਤ੍ਰ=ਨਾ ਛੋਟੇ]।^{*}ਪਾ:-ਅਰਡਿੱਦ੍ਰ। ਆਛੁੱਦ੍ਰ।

ਕਰਤੇ ਮਜ਼ਲ ਸਿਵਰ ਕੋ ਪਾਵੈਂ।
 ਹਿਤ ਅਰਾਮ ਕੇ ਨਿਸਾ ਬਿਤਾਵੈਂ ॥੭॥
 ਰੋਪਰ ਉਲੰਘਿ ਸਿਰੁੰਦੀ ਲਸ਼ਕਰ।
 ਉਤਰਜੇ ਸਿਵਰ ਅੱਗੁ ਕੁਛ ਹੈ ਕਰਿ।
 ਜਬਰਦਸਤ ਖਾਂ ਲਵਪੁਰਿ ਤਜਾਗਾ।
 ਗਮਨਯੋਂ ਲਰਨ ਜੰਗ ਅਨੁਰਾਗਾ ॥੮॥
 ਪੈਦਲ ਗਨ ਤੁਰੰਗਨਿ ਕੀ ਸੈਨਾ।
 ਚਲੇ ਸ਼ੀਘੁ ਛਾਈ ਰਜ ਗੈਨਾ^੧।
 ਤੋਪੈਂ ਤੁਪਕ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰੇ।
 ਲੇ ਕਰਿ ਚਢੋ ਕਟਕ ਭਟ ਭਾਰੇ ॥੯॥
 ਚਾਰ ਸੈਂਕਰੇ ਅਰੁ ਪੰਚਾਸਾ।
 ਦੁੰਦਭਿ ਬਾਜੇ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ।
 ਢੋਲ ਪਟਹਿ ਤੁਰਰੀ ਕਰਨਾਈ।
 ਬਾਜਿ ਉਠੇ ਬਾਦਿਤ^੨ ਸਮੁਦਾਈ ॥੧੦॥
 ਇਤਨੇ ਹੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਪ੍ਰਸਥਾਨੇ।
 ਛੋਰੇ ਪਟ ਛੂਟਤਿ ਫਹਿਰਾਨੇ।
 ਲਸ਼ਕਰ ਕੇ ਆਗੂ ਹੁਇ ਚਾਲੇ।
 ਕਰਤਿ ਕੂਚ ਉਠਿ ਰੌਰ ਬਿਸਾਲੇ ॥੧੧॥
 ਮਾਰਗ ਉਲੰਘਿ ਜਥਾ ਕ੍ਰਮ ਸਾਰਾ।
 ਡੇਰਾ ਨਦੀ ਕਿਨਾਰੇ ਡਾਰਾ।
 ਨੌ ਸੈ ਦੁੰਦਭਿ ਦੁਇ ਦਲ ਕੇਰੇ।
 ਨੌ ਸੈ ਝੰਡੇ ਝੁਲਹਿੰ ਅਗੇਰੇ ॥੧੨॥
 ਆਨਂਦਪੁਰਿ ਕੇ ਦੈ ਦਿਸ਼ਾ ਆਏ^੩।
 ਦੂਰ ਦੂਰ ਸੇ ਪਰਹਿੰ ਦਿਸਾਏ।
 ਦਿਸ਼ਾ ਤੀਸਰੀ ਸੈਲਨਿ ਸੈਨਾ।
 ਭੀਮ ਚੰਦ ਅਵਿਲੋਕੇ ਨੈਨਾ ॥੧੩॥
 ਸਭਿ ਰਾਜਨ ਕੇ ਭਲੇ ਸੰਭਾਰਿ।
 ਚਢਿਬੇ ਹਿਤ ਤਬਿ ਲੀਨ ਹਕਾਰਿ।
 ਗਜ ਬਾਜੀਨ ਅਰੋਹਨਿ ਭਏ।

^੧ਅਕਾਸ਼ ਵਿਚ ਧੂੜ ਛਾਈ।

^੨ਵਾਜੇ।

^੩ਇਕ ਪਾਸੇ ਵਲੋਂ ਲਾਹੌਰ ਦਾ ਸੂਬਾ ਦੂਜੀ ਵਲੋਂ ਵਜੀਦਾ।

ਇਕ ਥਲ ਮੇਲ ਸਭਿਨ ਹੁੰ ਕਏ ॥੧੪॥
 ਤੁਰਕਨਿ ਚਮੁੰ ਉਡੀਕਤਿ ਰਹੇ।
 ਜਬਿ ਆਗਮਨ ਦੁਹਨ ਕੋ ਲਹੇ।
 ਤਤਛਿਨ ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ ਚਢਿ ਆਏ।
 ਗਿਰ ਗਨ ਪਤੀ ਮੇਲ ਕਰਿ ਧਾਏ ॥੧੫॥
 ਇਨ ਕੇ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜੇ ਨਿਰਾਲੇ।
 ਨਿਕਸੇ ਪਰਬਤ ਲੈ ਦਲ ਜਾਲੇ।
 ਜਬਰਦਸਤ ਖਾਂ ਉਤਰਯੋ ਪਾਰ।
 ਸਭਿ ਲਸ਼ਕਰ ਤਰਿ^੧ ਸਲਿਤਾ ਬਾਰ ॥੧੬॥
 ਦੋਨੋ ਸੂਬੇ ਮਿਲਿ ਇਕ ਥਾਂਇ।
 ਕਰੀ ਸੁਚੇਤ ਚਮੁੰ ਸਮੁਦਾਇ।
 ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਕੀ ਮਸਲਤਿ ਗਿਨ ਕਰਿ ਕੈ।
 ਗਮਨੇ ਮਗ ਗਜ ਬਾਜੀ ਚਰਿ ਕੈ ॥੧੭॥

ਕਬਿੱਤ: ^੨ਦੁੰਦਭਿ ਸ਼ਬਦ ਭੀਮ, ਘਾਲਤਿ^੩ ਕਦੀਮ ਸੀਮ,
 ਤੁਪਕ ਪਠੀ, ਅਸੀਮ ਮੀਨ ਤਨ ਛੁੱਦ੍ਰ ਕੋ^੩*।
 ਤੋਪੈਂ ਮਹਾਂ ਨੱਕ੍ਰ ਤੁੰਡ ਪਸਰੇ ਅਬੱਕ੍ਰ ਜਿਨ,
 ਸਿਪਰੈਂ ਕਮਠ ਬੇਗ ਧਾਵਤਿ ਅਮੁੱਦ੍ਰ ਕੋ^੪।
 ਸੁਧਾ ਮਤੰਗ ਤੁੰਗ ਸੈਲ ਹੈਂ ਸਪੰਖ ਰੰਗ,
 ਤੋਮਰ ਭੁਜੰਗ ਹੈਂ, ਤੁਰੰਗ ਜੰਤੁ ਰੁੱਦ੍ਰ ਕੋ^੫।
 ਗੁਰੂ ਕੋਪ ਤਵਾ ਪੈ ਪਰਨਿ ਧਾਏ ਜੋਰ ਕਰਿ

^੧ਤਰਕੇ।

^੨ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਕਬਿੱਤ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਦਾ ਰੂਪਕ ਬੱਧਾ ਹੈ:-

^੩ਪਾ:-ਲਾਘਤ=ਉਲਾਂਘ।

^੪ਨਗਾਰੇ (ਜੋ ਵੱਜ ਰਹੇ ਹਨ ਸੋ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਦਾ) ਭਜਾਨਕ ਸ਼ਬਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। (ਕਵਾਇਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਵਾਇਦ ਦੇ ਕਾਇਦਿਆਂ ਵਿਚ ਬੱਧੇ ਸਿਪਾਹੀ ਜੋ) ਕਦਮ ਧਰਦੇ ਹਨ (ਸੋਈ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਦੀ ਹਦ ਬੰਦੀ) ਹੈ, ਬੰਦੂਕਾਂ (ਮਾਨੋਂ) ਮੱਛੀਆਂ ਹਨ। ਯਮ ਰੂਪ ਤਲਵਾਰਾਂ ਮਾਨੋਂ ਛੋਟੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਹਨ। [ਕਦੀਮ=ਅਰਬੀ ਪਦ ਕਦਮ ਨੂੰ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਕਦੀਮ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਪਠੀ=ਮੱਛੀ। (ਸੰਸ.:, ਪਾਠੀਨ)। ਅਸੀਮ=ਧਮ ਰੂਪ ਤਲਵਾਰ (ਸੰਸ.:, ਅਸੀ=ਤਲਵਾਰ। ਮ=ਧਮ)। (ਅ) ਪਠੀ ਅਸੀਮ=ਜੋ ਬੇਹੋਦ ਬੰਦੂਕਾਂ ਘੱਲੀਆਂ ਹਨ]।

^੫ਸੁਧ ਪਾਠ ਐਉਂ ਚਾਹੀਏ:-ਤੁਪਕ ਪਠੀਨ ਅਸੀ ਮੀਨ ਤਨ ਛੁੱਦ੍ਰ ਕੋ। ਅਰਥ:-ਬੰਦੂਕਾਂ ਮੱਛੀਆਂ ਹਨ, ਤਲਵਾਰਾਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਮੱਛੀਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਹਨ।

^੬ਵੱਡੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਸਿੱਧੇ ਪਸਰ ਰਹੇ ਹਨ (ਮਾਨੋਂ) ਮਗਰਮੱਛ ਹਨ, ਢਾਲਾਂ (ਮਨੋਂ) ਕੱਛੂਕੁੰਮੇ ਹਨ ਜੋ ਰੋਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਾਹਲੇ ਦੌੜਦੇ ਹਨ। [ਨੱਕ੍ਰ=ਮਗਰਮੱਛ। ਅਬੱਕ੍ਰ=ਸਿੱਧੇ। (ਸੰਸ.:, ਅ=ਨਹੀਂ। ਵੱਕ੍ਰ=ਟੇਢੇ)। ਸਿਪਰ=ਢਾਲਾ। ਕਮਠ=ਕੱਛੂ। ਅਮੁੰਦ੍ਰ=ਜੋ ਨਾ ਰੁਕੇ (ਸੰਸ.:, ਆ=ਨਹੀਂ। ਮੁੱਦ੍ਰ=ਰੋਕ)]।

^੭ਰੰਗਦਾਰ ਝੰਡੀਆਂ ਵਾਲੇ ਹਾਥੀ (ਮਾਨੋਂ) ਖੰਭਾਂ ਵਾਲੇ ਉਚੇ ਪਹਾੜ ਹਨ, ਤੋਮਰ (ਮਾਨੋਂ) ਸੱਧ ਹਨ, ਘੋੜੇ (ਮਾਨੋਂ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਦੇ) ਭਜਾਨਕ ਜੰਤੁ ਹਨ। [ਰੁੱਦ੍ਰ=ਭਜਾਨਕ। ਜੰਤੁ=ਜੰਤੂ, ਜੀਵ]।

ਚਲਜੇ ਦਲ ਆਇ ਕੈਧੋਂ ਜਲ ਹੈ ਸਮੁੱਦ੍ਰ ਕੋ^੧ ॥੧੮॥

^੨ਦੀਰਘ ਦਮਾਮੇ ਧੁਨਿ ਹੋਤਿ ਹੈ ਗੰਭੀਰ ਤਾ ਮੈਂ

ਘੋਖ ਹੈ ਬਿਸਾਲ ਜਾਮੇ ਚਲਜੇ ਦਲ ਆਵਈ।

ਕੈਧੋਂ ਘਨ ਘਟਾ ਬਨਿ ਸ਼ਾਹੁ ਕੋ ਹੁਕਮ ਪੈਨ

ਪ੍ਰੇਰੇ ਕੀਨ ਤਾਂਹੀ ਕੇ ਅਗੇਰੇ ਉਮਡਾਵਈ।

ਤੋਪਨ ਅਵਾਜ਼ ਮਾਨੇ ਗਾਜ ਪਰੈ ਬਾਰ ਬਾਰ,

ਪਾਵਕ ਪਲੀਤੇ ਕੀ ਧੁਖਤਿ ਚਮਕਾਵਈ।

ਸੁੰਦਰ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ ਸੈਲ ਜਜੋਂ ਬਿਲੰਦ ਪਰ

ਗੋਰੀ ਗੋਰੇ ਓਰੇ ਕੋ ਚਹਤਿ ਬਰਖਾਵਈ^੩ ॥੧੯॥

ਦੋਹਰਾ: ਇਤ ਤੇ ਲਸ਼ਕਰ ਉਮਡਿ ਕੈ, ਤੁਰਕਾਨੇ ਕੋ ਆਇ।

ਉਤ ਤੇ ਸਕਲ ਪਹਾਰੀਏ, ਮਿਲਿ ਕੈ ਦਲ ਸਮੁਦਾਇ ॥੨੦॥

ਕਬਿੱਤ: ਦਲ ਦਿੱਲੀਏਸ਼ ਅਚਲੇਸ਼ ਦੋਊ^੪ ਮਿਲਿ ਧਾਏ

ਧੁਰਵਾ ਸੇ^੫ ਧੋਂਸਾ ਕੀ ਧੁੰਕਾਰ ਉਠੈ ਘੋਰ ਘੋਰ।

ਬਾਂਧੇ ਬਡੇ ਠੱਟ ਭੱਟ ਘੱਟ ਕੇ ਸੰਘਟ ਜੁਟ,

ਲੋਹ ਕੀ ਚਮਕ ਛਟਾ ਛਬਿ ਭਾਂਤਿ ਕੋਰਿੰਦੁ ਕੋਰਿ।

ਗੋਰੇ ਪਰੈਂ ਓਰੇ^੬, ਧੂਮੰ ਅਧਿਕ, ਅੰਧੇਰੇ ਧੂਲੰ,

ਹਲਕੇ ਹਰੌਲ ਹਲਾਹਲੀ ਉਠੈ ਲੋਰਿ ਲੋਰਿ।

^੧ਗੁਰੂ ਕੇ ਕ੍ਰੋਧ ਰੂਪੀ ਤਵੇ ਉਤੇ ਪੈਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਲਕੇ ਮਾਨੋਂ ਦਲ ਭੱਜਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਸਮੁੰਦਰ ਦਾ ਜਲ ਹੈ। [ਤਵਾ-ਲੋਹੇ ਦਾ ਚੱਕ੍ਰਕਾਰ ਟੁਕੜਾ ਜੋ ਅੱਗ ਤੇ ਧਰੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੈ ਉਸ ਤਵੇ ਵਲ ਜਿਸ ਦੀ ਬਾਬਤ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਕੱਠੇ ਹੋਕੇ ਇਕ ਗੜਾੜ ਵਿਚ ਪੈਣ ਤੇ ਉਸ ਗੜਾੜ ਹੇਠ ਇਕ ਤਵਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਸ ਤਵੇ ਪਰ ਇਹ ਪਾਣੀ ਇਕ ਬੂੰਦ ਵਾਂਝੂ ਪੈਕੈ ਸੜ ਜਾਵੇ। ਭਾਵੇਹ ਕਿ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਸਮਾਨ ਦਲ ਗੁਰੂ-ਕੋਪ ਰੂਪੀ ਤੱਤੇ ਤਵੇ ਤੇ ਬੂੰਦ ਵਾਂਝੂ ਸੜੇਗਾ। ਇਸ ਤਵੇ ਦਾ ਅਲੰਕਾਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਵਾਰ ੨੫ ਧੋਂ: ੧੫ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਹੈ]।

^੨ਹੁਣ ਕਵੀ ਜੀ ਬੱਦਲ ਦਾ ਰੂਪਕ ਬੰਨ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਅਰਥ ਦੂਸਰੀ ਤੁਕ ਤੋਂ ਐਉਂ ਚੱਲੇਗਾ:- ਅਥਵਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੇ ਪੌਣ ਬਣਕੇ ਘਨਘੋਰ ਘਟਾਂ (ਰੂਪੀ ਦਲਾਂ) ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਅਗੇ ਅਗੇ ਉਮਡੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਵੱਡੇ ਦਲ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਦਮਾਮਿਆਂ ਦੀ ਧੁਨਿ (ਐਉਂ) ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨੋਂ (ਬੱਦਲਾਂ ਦੀ) ਗੰਭੀਰ ਘੋਖ (ਗਰਜ) ਉਠ ਰਹੀ ਹੈ (ਤੇ ਉਹ ਦਲ) ਚੜ੍ਹਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੋਪਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਨੋਂ ਘੜੀ ਮੁੜੀ ਬਿਜਲੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਲੀਤਿਆਂ ਦੀ ਅੱਗ ਦਾ ਧੁਖਣਾਂ (ਬਿਜਲੀ ਦੀ) ਚਮਕ ਹੈ। ਸੁਹਣਾ ਅਨੰਦਧੁਰ ਮਾਨੋਂ ਉਚਾ ਪਰਬਤ ਹੈ ਜਿਸ ਪਰ (ਦਲ ਰੂਪੀ ਬੱਦਲ) ਗੋਲੇ ਗੋਲੀਆਂ ਰੂਪ ਓਲੇ ਵਰਸਾਏ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

^੩ਇਸ ਕਬਿੱਤ ਸਾਰੇ ਦਾ ਅਰਥ ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਅੰਕ ਪ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

^੪ਦਿਲੀਪਤੀ ਤੇ ਪਹਾੜੀਏ ਰਾਜੇ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਦਲ।

^੫ਬੱਦਲ ਵਰਗੇ।

^੬ਲੋਹੇ ਦੀ ਚਮਕ ਮਾਨੋਂ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਕ੍ਰੋੜ ਕ੍ਰੋੜ ਭਾਂਤ ਦੀ ਛਬੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

^੭ਗੋਲੇ ਮਾਨੋਂ ਗੜੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

^੮ਧੂਮੰਾਂ।

^੯ਧੂੜਾ।

ਤੌ ਲੌ ਹੀ ਬਨਾਵੈ^੧ ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਰਾਉ ਜੋ ਲੌ
 ਛੋਡੈ ਨ ਸਮੀਰ ਤੀਰ ਜੇਹ ਮਾਂਹਿ ਜੋਰਿ ਜੋਰਿ* ॥੨੧॥
 ਰਾਜੇ, ਗਨ ਰਾਣੇ, ਰਾਵ, ਮੀਏਂ ਜੇ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਨਾਵ,
 ਧਾਏ ਚਿਤ ਚਾਵ ਕਰਿ, ਰੇਰਿ ਤੁਰਕਾਨ ਕੋ।
 ਗੁਜਰ ਸਮੂਹ ਮਹਿ ਰੰਘੜ ਹੰਕਾਰ ਭਰੇ,
 ਬਾਈਧਾਰ ਜੋਧੇ ਲੀਨਿ ਸੰਗ ਲੇ ਪ੍ਰਜਾਨ ਕੋ।
 ਸੱਯਦ, ਪਠਾਨ, ਸ਼ੇਖ, ਮੁਗਲ ਬਿਸੇਖ ਮਿਲਿ,
 ਕਾਬਲੀ ਕੰਧਾਰੀ ਯੇ ਮਲੇਛ ਕਿਰਮਾਨ ਕੌੰ^੨।
 ਦਾਉਜ਼ਈ^੩ ਆਏ ਪੈ ਰੁਹੇਲੇ ਬੇਗ ਧਾਏ ਦਲ,
 ਮਿਲਿ ਕੈ ਫਿਰੀਦੀ^੪, ਆਨਿ ਤੇਜ ਕੈ ਕਿਕਾਨ ਕੋ^੫ ॥੨੨॥
 ਦੂਰ ਦੂਰ ਡੇਰੇ ਕਰਿ, ਨੇਰੇ ਹੈ ਨ ਧਾਰਿ ਡਰ,
 ਮਾਨੋ ਜਰਾਸੰਧ ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਪਰ ਆਯੋ ਹੈ।
 ਚਾਰੋਂ ਓਰ ਜਲ ਸਮ ਫੈਲਯੋ ਦਲ ਸਿੰਧ ਬਡੋ^੬
 ਮਾਨਹੁਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਟਾਪੂ ਦਰਸਾਯੋ ਹੈ।
 ਲਰਿਬੇ ਕੌ ਢੂਕੇ ਜਬਿ ਹੇਰੈਂ ਸਭਿ ਸਿੰਘ ਤਬਿ,
 ਜੂਲਾਬੈਨਿ ਹਾਥ ਧਰੇ ਚਾਹਤਿ ਚਲਾਯੋ ਹੈ।
 ਸੁਤਰੀ ਨਗਾਰੇ ਪਰ ਮਾਰੇ ਚੋਬ ਨਾਦ ਭਾਰੇ,
 ਸੂਬੇ ਦੈ ਨਿਹਾਰੇ, ਗੁਰੂ ਤ੍ਰਾਸ ਨਹਿੰ ਪਾਯੋ ਹੈ^੭ ॥੨੩॥
 ਸ਼੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਕੇ ਬਿਲੰਦ ਬਿਰੇ ਦੂਰ ਦੂਰ,
 ਬ੍ਰਿੰਦ ਹੋਇ ਖਾਲਸਾ ਅਨੰਦ ਉਤਸਾਹ ਤੇ।
 ਸੁਰਨਿ ਕੇ ਲਾਲੀ ਮੁਖ ਅਧਿਕ ਬਹਾਲੀ ਭਈ^੮

*ਤਦ ਤਕ ਹੀ (ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਦਾ) ਬਨਾਉ ਹੈ।

^੧ਇਹ ਕਬਿੰਤ ਪਿਛੇ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਰਥ ਓਥੇ ਸਾਰੇ ਦਾ ਲੱਗਾ ਹੋਯਾ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਰਾਸ ਦੁਆਰਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ, ਅੰਕ ੧੩, ਪਾਠਾਂ ਦਾ ਫਰਕ ਕੇਵਲ ਇਤਨਾ ਹੈ:-

ਦਲਦਿਲੀਏਸਾ।

ਦਲ ਜੇ ਦਲੇਸਾ।

ਅਰਥ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਇਕੋ ਹੈ।

ਉਠੈ ਲੋਰਿ ਲੋਰਿ।

ਉਠੈ ਠੌਰ ਠੌਰ।

‘ਠੌਰ ਠੌਰ’ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ‘ਥਾਉਂ ਥਾਈਂ’।

‘ਲੋਰਿ ਲੋਰਿ’ ਦਾ ਅਰਥ ‘ਚਾਹ ਚਾਹ ਕੇ’।

^੨ਕਿਰਮਾਨ ਦੇ ਮਲੇਛ [ਈਰਾਨ ਵਿਚ ਕਿਰਮਾਨ ਨਾਮੇ ਇਕ ਸੂਬਾ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਦੱਖਣ ਪੂਰਬ ਨੂੰ ਹੈ, ਇਰਾਕ ਅਜਮ ਵਿਚ ਹਮਦਾਮ ਦੇ ਨੇੜੇ ਇਕ ਕਿਰਮਾਨ ਸ਼ਾਹ ਨਾਮੇ ਬੀ ਸ਼ਹਿਰ ਹੈ]।

^੩ਦਾਉਜ਼ਈ।

^੪ਅਫ੍ਰੀਦੀ।

^੫ਘੋੜੇ ਤੇਜ਼ ਕੀਤੇ।

^੬ਸਮੁੰਦਰ ਵਰਗਾ ਵੱਡਾ ਦਲ।

^੭ਗੁਰੂ ਜੀ ਡਰੇ ਨਹੀਂ।

^੮ਕਾਇਮ ਹੋਈ ਭਾਵ ਰੋਣਕ ਵਾਲੀ ਹੋਈ ਯਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ।

ਧੀਰਜ ਬਿਸਾਲੀ ਨਹਿਂ ਹਾਲੀ ਗੁਰ ਪਾਹਿ ਤੇ^੧।
 ਭੀਰੁਨਿ ਕੋ^੨ ਭਯੋ ਭਯ, ਛਾਤੀ ਧਰਕਾਤਿ ਬਹੁ,
 ਕੰਪ ਰਹਯੋ ਗਾਤ ਜਾਨੁ ਮਿੱਤੁ ਲੀਨ ਗ੍ਰਾਹ ਤੇ^੩।
 ਜੂਝਨਿ ਕੋ ਕੀਯੋ ਨੇਰ, ਚਾਹੈਂ ਭਟ ਭੇਰ ਭੂਰੈ^੪,
 ਆਗੇ ਹੁਇ ਗਰੂਰ ਸੂਰ ਮਾਰਨ ਕੋ ਚਾਹਤੇ ॥੨੪॥
 ਬੋਰੇ ਜਿਮ ਕੇਹਰੀ ਤੇ ਤ੍ਰਾਸਮਾਨ ਹੋਇ ਕਰਿ
 ਬਨ ਮਿਰਗਾਵਲੀ ਤੇ ਆਏ ਸਮੁਦਾਇ ਹੈਂ।
 ਪਕਰਯੋ ਪਲਾਯੋ ਚਹੈ^੫, ਤੈਸੇ ਬਿਧਿ ਭਈ ਆਇ,
 ਸੂਬੇ ਦੋਊ ਰਾਜੇ ਸਭਿ ਦੇਖੈਂ ਨਿਜ ਦਾਇ ਹੈ।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਹੁਕਮ ਕੀਨ, ‘ਤੋਪਚੀ! ਬਿਲੋਕਿ ਨੀਕੇ,
 ਜਹਾਂ ਖਰੋ ਟੋਲ ਤਹਾਂ ਗੋਰੇ ਕੋ ਪੁਜਾਇ ਹੈ।
 ਸਮੁਖ ਬਿਰਨ ਨਹੀਂ ਦੇਹੁ ਰਿਪੁ ਪੁੰਜ ਹੂੰ ਕੋ,
 ਕਰੋ ਇਨ ਤ੍ਰਾਸ ਆਸ ਪਾਸ ਹੋਇ ਜਾਇ ਹੈ^੬, ॥੨੫॥
 ਆਗਜਾ ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਭੂ ਕੀ ਸੁ ਤੋਪ ਹੁਤੀ ਤਜਾਰ ਤਬਿ
 ਸ਼ਿਸਤ ਕੋ ਬਾਂਧਿ ਬਾਂਧਿ ਅਗਨਿ ਲਗਾਇ ਕਰਿ।
 ਤੂਰਨ ਪਲੀਤਾ ਉਠਯੋ ਗਾਜ ਸਮ ਨਾਦ ਭਯੋ
 ਗੋਰਾ ਚਲਯੋ ਸੂੰਕਤਿ ਸਬੇਗ ਤਹਿਂ ਜਾਇ ਕਰਿ।
 ਦੇਖੈਂ ਦੁਹੂੰ ਓਰ ਕੇ ਅਨੇਕ ਸੂਰਬੀਰ ਭਾਰੀ,
 ਲਗਯੋ ਆਇ ਦੂਰ ਤੇ ਦਿਯੋ ਹੈ ਉਥਲਾਇ ਕਰਿ।
 ਤ੍ਰਾਸ ਉਪਜਾਇ ਕਰਿ ਇਤੇ ਉਤ ਪਾਇ ਕਰਿ,
 ਬੋਲਯੋ ਹੈ^੭ ਰਿਸਾਇ ਕਰਿ ‘ਮਾਰਹੁ ਚਲਾਇ ਕਰਿ’ ॥੨੬॥
 ਸੂਬਨਿ ਤੇ ਸੁਨਿ ਕੈ ਅਗਾਊ ਧਾਇ ਜਾਇ ਪਰੇ
 ਜਹਾਂ ਬੰਧਿ ਮੌਰਚੇ ਬਿਰਯੋ ਹੈ ਬੀਚ ਖਾਲਸਾ^੮।
 ਤੁਪਕਨ^੯ ਤਜਾਰ ਹੁਤੀ, ਏਕ ਬਾਰ ਛੋਰੀ ਮਿਲਿ,

^੧ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੇ ਧੀਰਜ ਨਾਂ ਹੱਲੀ।

^੨ਕਾਇਰਾਂ ਨੂੰ।

^੩ਮਾਨੋਂ ਮੌਤ ਨੇ ਗ੍ਰਾਸ ਲਏ ਹਨ।

^੪ਸਾਰੇ ਭਟ ਭੇੜ=) ਮੁਕਾਬਲਾ ਚਾਹ ਰਹੇ ਹਨ।

^੫ਪਕੜਨਾ ਯਾ (ਸੇਰ ਨੂੰ) ਭਜਾਯਾ ਚਾਹੁਣ।

^੬ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰ ਦਿਓ ਇਹ ਆਸੇ ਪਾਸੇ (ਪਰੇ) ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

^੭(ਸੂਬਾ) ਬੋਲਿਆ।

^੮(ਤੋਪ) ਚਲਾਕੇ ਮਾਰੋ।

^੯ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਵਧਕੇ ਜਾ ਪਏ ਜਿੱਧਰ ਮੌਰਚੇ ਬੱਡ ਰਹੇ ਸਨ, ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਖੜਾ ਸੀ।

^{੧੦}ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ।

ਤੜਾਭੜ ਨਾਦ ਭਯੋ ਤਜਾਗ ਦੀਨ ਆਲਸਾ^੧।
 ਸਿੰਘ ਬਿਰੇ ਓਟ ਲੈ^੨, ਮਲੇਛ ਲੱਛ ਢੁਕੇ ਨੇਰ,
 ਜਾਨੈ ਮਨ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਹੋਇ ਅਬਿ ਕਾਲਸਾ।
 ਸਮੁਖ ਮਦਾਨ ਬੀਚ ਹਾਨ ਭਏ ਪ੍ਰਾਨ ਤਜਿ,
 ਲਾਗਿ ਲਾਗਿ ਗੋਰੀਆਂ ਗਿਰੇ ਹੈਂ ਤਰੁ ਢਾਲਸਾ^੩ ॥੨੭॥

ਸੈਯਾ: ਪੁੰਜ ਤੁਰੰਗ ਨਚਾਇ ਧਵਾਇ ਕੈ
 ਮਾਰਤਿ ਹੈ^੪ ਢਿਗ ਹੈ ਕਰਿ ਗੋਰੀ।
 ਤੀਰ ਸੜਾਸੜ ਛੂਟਤਿ ਹੈਂ ਇਮ
 ਆਵਤਿ ਜਾਤਿ ਦੁਇਨ ਕੀ ਓਰੀ^੫।
 ਹੋਵਨਿ ਲਾਗ ਬਡੇ ਤਬਿ ਸੰਘਰੰ
 ਤੂਰਨ ਤਜਾਗ ਤੁਫੰਗਨਿ ਛੋਰੀ।
 ਛੂਟਤਿ ਹੀ ਤਤਕਾਲ ਲਗੇ ਅਰਿ
 ਬੀਰਨ ਕੋ ਉਰ ਕੈ ਸਿਰ ਫੋਰੀ^੬ ॥੨੮॥

ਦੋਹਰਾ: ਸਿੰਘ ਬੈਠਿ ਕਰਿ ਮੌਰਚੇ, ਓਟਾ ਰਚਯੋ ਬਨਾਇ।
 ਬਿਨਾ ਓਟ ਸੱਤ੍ਰੂ^੭ ਹਤੈਂ, ਗਿਰਹਿੰ ਦੜਾਦੜ ਜਾਇ ॥੨੯॥

ਸੋਰਠਾ: ਲਾਖਹੁਂ ਓਰੜ ਆਇ, ਮਿਲੇ ਮਲੇਛ ਪ੍ਰਹਾਰਤੇ।
 ਨਿਫਲ ਵਾਰ ਸਭਿ ਜਾਇਂ, ਗੁਰ ਰੱਛਜਾ ਤੇ ਲਗਤਿ ਨਹਿ ॥੩੦॥
 ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ ‘ਜੰਗ ਪ੍ਰਸੰਗ’ ਬਰਨੰ ਨਾਮ
 ਨਵਮੇ ਅੰਸੂ ॥੯॥

^੧ਭਾਵ ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ ਚਲਾਈਆਂ।

^੨ਅੰਕ ੨੯ ਵਿਚ ਓਟ ਦਾ ਪਤਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

^੩ਲਗ ਲਗ ਕੇ ਗੋਲੀਆਂ ਬ੍ਰਿਛ ਦੇ ਟਾਹਣਿਆਂ ਸਮ ਡਿੱਗੇ।

^੪(ਤੁਰਕ) ਮਾਰਦੇ ਹਨ।

^੫ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਵਲੋਂ (ਤੀਰ) ਆਉਂਦੇ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

^੬ਜੰਗ।

^੭ਵੈਰੀ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਕਲੇਜਾ ਯਾ ਸਿਰ ਫੋੜਦੀਆਂ ਹਨ (ਗੋਲੀਆਂ)।

^੮ਬਿਨ ਓਟੇ ਸੱਤ੍ਰੂਆਂ ਨੂੰ।

੧੦. [ਜੰਗ ਜਾਰੀ]

ੴ <<ਪਿਛਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਰਕਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ>> ੧੧

ਦੇਹਰਾ: ਛਿਰਜੋ ਜੰਗ ਭਟ ਭੇਰ ਭਾ,
ਉਡੀ ਧੂਲ^{*} ਅਸਮਾਨ।
ਦੁਤਿਜ ਧੂਮ ਬਾਰੂਦ ਕੋ,
ਰਵਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭਾ ਹਾਨ^੧ ॥੧॥

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ: ਭਯੋ ਅੰਧਕਾਰੰ। ਦਿਖੈ ਧੂਮ ਧਾਰੰ^੨।
ਮਹਾਂ ਧੂਮ^੩ ਪਾਈ। 'ਹਲਾਹੱਲ' ਗਾਈ ॥੨॥

ਛੁਟੈਂ ਬਾਨ ਗੋਰੀ। ਦੁਹੂੰ ਓਰ ਜੋਰੀ^੪।
ਘਨੇ ਘਾਵ ਲਾਗੇ। ਲਹੂ ਚੀਰ ਪਾਗੇ^੫ ॥੩॥

ਫਿਰੇ ਛੂਛ ਘੋਰੇ। ਜ਼ਰੀ ਜ਼ੀਨ ਬੋਰੇ^੬।
ਮਿਲੈਂ ਹੇਲ ਘਾਲੈਂ। ਪੁਕਾਰੈਂ ਬਿਸਾਲੈ ॥੪॥

ਡੱਡੈ ਮੋੜਿ ਤੋੜੇ। ਰਿਪੂ ਤੁੰਡ ਫੋੜੇ^੭।
ਚਲੇ ਬਾਜ ਘੋੜੇ। ਨਹੀਂ ਜਾਇਂ ਮੋੜੇ ॥੫॥

ਕਿਉ ਪਾਇ ਗੇੜੇ। ਛੁਕੇ ਜਾਇਂ ਨੇੜੇ^੮।
ਲਗੇ ਅੱਗ੍ਰ ਗੋਰੀ। ਗਿਰੇ ਮੂੰਡ ਫੋਰੀ ॥੬॥

ਪਿਖੈਂ ਅੰਰ ਤ੍ਰਾਸੈਂ। ਨਹੀਂ ਜਾਇਂ ਪਾਸੈਂ।
ਕਹੂੰ ਬੀਰ ਗਾਜੇ। ਨਹੀਂ ਪਾਇ ਭਾਜੇ^੯ ॥੭॥

ਰੁਪੇ ਸਿੰਘ ਬੈਸੇ। ਛੁਧਾ ਸਿੰਘ ਜੈਸੇ।
ਸੰਭਾਰੈਂ ਤੁਫੰਗੈਂ। ਮਹਾਂ ਕ੍ਰੋਧ ਸੰਗੈ ॥੮॥

ਪਿਖੈਂ ਜਾਂਹਿ ਨੇਰੈ^{੧੦}। ਤਕੈਂ ਤਾਂਹਿ ਗੇਰੈਂ।
ਮਹਾਂ ਜੰਗ ਮਾਚਾ। ਰਜੰ ਸ਼੍ਵੋਣ ਰਾਚਾ ॥੯॥

ਭ੍ਰਮੀ ਗੀਧ ਆਈ। ਪਿਖਯੋ ਮਾਸ ਖਾਈ।

^{*}ਪਾ:-ਧੂਮ।^੧ਦੂਜੇ ਬਰੂਦ ਦੇ ਧੂੰਏ ਕਰਕੇ ਸੂਰਜ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ।^੨ਧੂਆਂ ਧਾਰ ਹੀ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।^੩ਰੱਲਾ।^੪ਜੋੜਕੇ। (ਅ) ਜੋਰ ਨਾਲ।^੫ਰੰਗੇ ਗਏ।^੬ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਠੀਆਂ ਜ਼ਰੀ ਨਾਲ ਮੜ੍ਹੀਆਂ ਸਨ।^੭ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਭਨ ਦਿੱਤੇ।^੮ਪਾ:-ਤੋੜੇ।^੯ਕਈ ਗੇੜੇ ਪਾਕੇ ਸੂਰਮੇ ਨੇੜੇ ਜਾ ਛੁਕਦੇ ਹਨ।^{੧੦}ਤੱਜਣਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ।^{੧੧}ਜਿਸ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਆਯਾ ਤੱਕਦੇ ਹਨ (ਸਿੰਘ)।

ਮਰੇ ਸੂਰ ਘੋਰੇ। ਪਰੇ ਪੇਟ ਫੋਰੇ ॥੧੦॥
 ਕਿਸੂ ਟਾਂਗ ਟੂਟੀ। ਤੁਢੰਗਾਨਿ ਛੂਟੀ।
 ਚਮੂੰ ਦੌਨ ਜੂਟੀ। ਪਰੀ ਮਾਰ ਕੂਟੀ ॥੧੧॥
 ਜਬੈ ਹੇਲ ਡਾਰਾ। ਬਕੈਂ ‘ਮਾਰ ਮਾਰਾ’
 ਮਲੇਛੰ ਸੁ ਲੱਛੈ ॥ ਭਏ ਸੋ ਪ੍ਰਤੱਛੈ ॥੧੨॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਨਿਹਾਰੇ ॥ ਸੋ ਜੋਧਾ ਪ੍ਰਚਾਰੇ ॥
 ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਆਦੰ। ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਨਾਦੰ ॥੧੩॥
 ਇਨੈ ਕੋ ਬੁਲਾਏ ॥ ਥਿਰੇ* ਉਚ ਥਾਏ।
 ਪਿਖੈਂ ਜੰਗ ਮਾਚਾ। ਤੁਢੰਗੈਂ ਤਮਾਚਾ ॥੧੪॥
 ਜੰਬੂਰਾਨ ਮਾਰੈਂ। ਜੰਜੈਲਾਂ ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ*।
 ਕਹਯੋ ‘ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਜਾਓ। ਮਲੇਛੈਂ ਹਟਾਓ ॥੧੫॥
 ਭਰੇ ਛੋਤ ਆਏ। ਗਿਨੇ ਜੋ^੨ ਨ ਜਾਏ।
 ਇਤੈ ਸਿੰਘ ਥੋਰੇ। ਰਿਪੂ ਪੁੰਜ ਘੋਰੇ ॥੧੬॥
 ਤੁਮਾਰੇ ਪਿਛਾਰੀ। ਸ਼ਹੀਦਾਨ ਭਾਰੀ।
 ਬਡੋ ਆਇ ਹੱਲਾ। ਨਹੀ ਜਾਇ ਝੱਲਾ ॥੧੭॥
 ਉਭੈ^੩ ਅੱਗ੍ਰ ਜਾਵੇ। ਲਗਾਈ ਮਚਾਵੇ।
 ਸੁਨੇ ਬਾਕ ਐਸੇ। ਬਲੰ ਪਾਇ ਜੈਸੇ ॥੧੮॥
 ਨਮੇ ਠਾਨਿ ਚਾਲੇ। ਮਹਾਂ ਸੱਤ੍ਰੂ ਜਾਲੇ।
 ਲਰੇ ਅੱਗ੍ਰ ਹੋਏ। ਸਭੈ ਬੀਰ ਢੋਏ ॥੧੯॥
 ਤਹਾਂ ਦੂੰ ਭੁਜੰਗੀ^੪। ਗਹੇ ਹੈ ਨਿਸੰਗੀ।

^੧ਮਾਰ ਕੁੱਟ ਪਈ।

^੨ਲੱਖਾਂ ਹੀ।

^੩ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋਏ।

^੪ਨੇ ਡਿੱਠਾ।

^੫ਜੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਿਆ।

^੬ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕਾਂ ਨੂੰ (ਤੁਰੀ ਦੀ) ਅਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ (ਇਉਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਲ) ਸੱਦਿਆ। [ਨਾਦੰ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਹੈ ਜੰਗ ਵਿਚ ਦੂਰ ਅਪਨੀ ਸੈਨਾ ਦੇ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਤੁਰੀ ਆਦਿਕ ਦੇ ਸੰਕੇਤਕ ਬਜਾਉ ਨਾਲ ਅਪਣਾ ਮਤਲਬ ਸਮਝਾ ਦੇਣਾ]।

*ਇਥੇ ਕਵੀ ਜੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਉਚੇ ਟਿਕਾਣੇ ਖਲੋਕੇ ਜੰਗ ਨੂੰ ਦੇਖਣਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੰਦੂਕਾਂ, ਜੰਬੂਰੇ, ਜੰਜੈਲਾਂ ਚਲ ਰਹੇ ਸਨ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦੱਸਕੇ ਤੇ ਅਗਲੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹੁਕਮ ਦੇਣਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

^੭ਭਾਵ ਦੁਸ਼ਮਨ।

^੮ਬਹੁਤੇ ਤੇ ਭਜਾਨਕ।

^੯ਦੋਵੇਂ।

^{੧੦}ਭਾਈ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਭਾਈ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਜੀ।

ਧਰੇ ਚਾਂਪ ਬਾਨਾ। ਕਰੇ ਓਜ ਤਾਨਾ ॥੨੦॥
ਮਲੇਛਾਨਿ ਮਾਰੈਂ। ਪਰਗੰ ਅੱਗ੍ਰਾਹੈਂ।
ਪਹੂੰਚੈ ਸੁ ਜਾਈ। ਪ੍ਰਚੰਡੈ ਲਰਾਈ ॥੨੧॥

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ: ਬਿਰ ਜਬਰਦਸਤ ਅਰੁ ਖਾਂ ਵਜੀਦਾ
ਰਣ ਪਿਖਹਿੰ ਚਮੂੰ ਆਪਨ ਰਸੀਦੈ।
ਗਨ ਸੈਲਪਤੀ ਤਿਨ ਕੇ ਨਜੀਕਾ।
ਦਲ ਦੋਇ ਮਿਲੇ ਰਣ ਹੋਤਿ ਨੀਕ ॥੨੨॥

ਸਸਤ੍ਰਨ ਪ੍ਰਹਾਰ ਬਕ 'ਮਾਰ ਮਾਰ।'
ਕਸਿ ਕਸਿ ਤੁਫੰਗ ਗਨ ਡਾਰਿ ਡਾਰਿ।
ਕਰਿ ਰਵਾਂ ਦਸਤ ਤਕਿ ਦੇਤਿ ਛੋਰਿ।
ਤਬਿ ਪਰੇ ਤੁਰਕ ਕਰਿ ਹੇਲ ਜੋਰ ॥੨੩॥

ਉਤ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਤਿਨ ਸਮੁਖ ਆਇ।
ਕਰਿ ਅਧਿਕ ਕ੍ਰੋਧ ਸਰ ਗਨ ਚਲਾਇ।
ਪਿਖਿ ਤੁਰਕ ਹੇਲ ਭਾ ਰੇਲ ਪੇਲ।
ਬਿਚ ਮਿਲੇ ਸਿੰਘ ਨਹਿੰ ਭੇ ਪਿਛੇਲੈ ॥੨੪॥

ਬਲ ਪਰਜੋ ਖਾਲਸੇ ਪਰ ਬਿਸਾਲ।
ਆਏ ਸ਼ਹੀਦ^੪ ਗੁਰ ਹੁਕਮ ਨਾਲ।
ਕੁਛ ਬਹੀ ਬਾਯੁ ਪਿਖਿਯੰਤਿ ਨਾਂਹਿ।
ਇਕ ਬਾਰ ਮਾਰ^੫ ਤੁਰਕਾਨਿ ਮਾਂਹਿ ॥੨੫॥

ਗਨ ਕਰਾਚੋਲ ਚਾਲੇ ਕਰਾਲ।
ਲਿਪਿ ਲਹੂ ਸੰਗ ਭੇ ਰੰਗ ਲਾਲ।
ਇਤ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ਾਰਹੁੰ ਪਰ ਬਿਲੰਦ।
ਰਿਪੁ ਤੁਰਕ ਪਰੇ, ਲਾਖਹੁੰ ਨਿਕੰਦੋ ॥੨੬॥

ਤਬਿ ਧਰੀ ਮਾਰਿ ਇਕਸਾਰ ਬੀਰ।
ਕਤਲਾਮ ਸ਼ਹੀਦਨ ਕੀਨਿ ਬੀਰ।
ਨਹਿੰ ਦਿਖਤਿ ਕੋਇ ਮਾਰੰਤਿ ਜੋਇ।
ਗਿਰ ਪਰਤਿ ਭੂਮ ਪਰ ਪ੍ਰਾਨ ਖੋਇ ॥੨੭॥

^੧ਪੈਰ ਅਗੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ।

^੨ਪਹੁੰਚੀ ਹੋਈ।

^੩ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਹਟੇ।

^੪ਭਾਵ ਗੁਪਤ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਜੋਧੇ।

^੫ਮਾਰ (ਮਚੀ)।

^੬ਕੱਟ ਦਿੱਤੇ।

ਨਹਿੰ ਗਏ ਸਿੰਘ ਤਹਿੰ ਲੋ ਸੁ ਧਾਇ।
 ਜਹਿੰ ਅੱਗੁ ਸ਼ਹੀਦਨ ਮਾਰ ਪਾਇ।
 ਕਟਿ ਗਿਰੇ ਤੁਰਕ ਰਣ ਮਹਿੰ ਹਜ਼ਾਰ।
 ਕਰਿ ਰਹੇ ਓਜ ਹੱਥਜਾਰ ਮਾਰਿ ॥੨੯॥
 ਗਿਰਤੇ ਮਰੰਤਿ ਦੇਖੰਤਿ ਬੀਰ।
 -ਕਿਮ ਲਗੇ ਘਾਇ- ਨਹਿੰ ਲਖਤਿ ਧੀਰ।
 ਅਟਕੈ ਨ ਕੋਇ ਘੋਰਾ ਨ ਸੂਰ।
 ਕਟ ਗਿਰੇ ਪਿਖਤਿ ਮਿਲਿਯੰਤਿ ਧੂਰ ॥੩੦॥
 ਜਬਿ ਭਈ ਸ਼ਹੀਦਨਿ ਕੀ ਰਸੀਦੈ।
 ਬਿਸਮਾਇ ਰਹਯੋ ਤਬਿ ਖਾਂ ਵਜੀਦ।
 ਕੁਛ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਨਹਿੰ ਕਹਿ ਸਕੰਤਿ।
 'ਮਰਿ ਗਏ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਹਮ ਢਿਗ ਤਕੰਤਿ' ॥੩੧॥
 ਦਲ ਤੁਰਕ ਮਹਿਦ ਘਾਲਯੋ ਸੁ ਹੇਲ।
 ਸਭਿ ਰਹੇ ਤਹਾਂ ਨਹਿੰ ਹਟਿ ਪਿਛੇਲ।
 ਚਮਕੰਤਿ ਖੜਗ ਢਲਕੰਤਿ ਢਾਲ।
 ਕਟਯੰਤਿ ਬੀਰ ਪਗਯੰਤਿ ਲਾਲੈ ॥੩੨॥
 ਕੁਛ ਸਿੰਘ ਅਲਪ ਹੀ ਲਖਹਿ ਜਾਹਿੰ^੪।
 -ਕਿਨ ਮਾਰ ਗੇਰ? ਦਿਖਿਯੰਤਿ ਨਾਂਹਿ-।
 ਅਚਰਜ ਬਿਸਾਲ ਉਰ ਹੋਤਿ ਹੋਰਿ^੫।
 ਗਿਰ ਪਰੇ ਬੀਰ ਖੇਤਹਿ ਬਡੇਰ' ॥੩੩॥
 ਇਮ ਕਹਹਿੰ ਪਰਸਪਰ ਬਹੁ ਲਰਾਹਿੰ^੬।
 ਜੁਰਿ ਗਏ ਸੁਭਟ ਮਿਟਤੇ ਸੁ ਨਾਂਹਿ।
 ਕਟਿ ਕਟਿ ਪਰੰਤਿ ਚਾਲਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨ।
 ਬਹੁ ਪਰੀ ਲੋਘ ਭੈਰਵ ਸਥਾਨ ॥੩੪॥
 ਗਨ ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਕਹਿੰ ਤੁੰਡ ਖੰਡੁ^੭।
 ਤਨ ਖੰਡ ਖੰਡ ਭੜਥੂ ਪ੍ਰਚੰਡ।

^੪ਪਹੁੰਚ, ਭਾਵ ਜਦੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਆ ਪਹੁੰਚੇ।

^੫ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਦੇਖਦਿਆਂ।

^੬ਕਟੇ ਹੋਏ ਸੂਰਮੇ ਲਾਲ ਲਹੂ ਵਿਚ ਰੱਪ ਗਏ।

^੭ਜਿਥੇ ਸਿੰਘ ਥੋੜੇ ਹੀ ਦਿਸਦੇ ਹਨ।

^੮ਦੇਖਕੇ।

^੯ਲੜਨ ਲਗੇ।

^{੧੦}ਕਿਤੇ ਮੂੰਹ ਕੱਟੇ ਗਏ।

ਕਟਿ ਗਏ ਹਾਥ ਅਰੁ ਪਾਉਂ ਬਿੰਦਾ।
 ਕੇਤਿਕ ਚੁਚਾਤਿ ਸ਼੍ਰੋਣਤਿ ਬਿਲੰਦੀ ॥੩੪॥
 ਬਡ ਉਠੋ ਧੂਮ ਛੂਟੈਂ ਤੁਫੰਗ।
 ਗੁਲਕਾਂ ਸੜਾਕ ਗੇਰੈਂ ਤੁਰੰਗ।
 ਕੋ ਆਇ ਚੀਂਕਤੀ ਚੁਭਤਿ ਅੰਗੈ।
 ਨਹਿੰ ਬਚਹਿ ਪ੍ਰਾਣ ਹੁਇ ਪਰਤਿ ਭੰਗ ॥੩੫॥
 ਬਹੁ ਫਿਰੀ ਜੋਗਨੀ ਸ਼੍ਰੋਨਪਾਨ।
 ਲੇਤੀ ਡਕਾਰ ਮੁਖ ਕਰਤਿ ਗਾਨ।
 ਗਨ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਨਾਚੰਤਿ ਆਇ।
 ਭੈਰੋਂ ਕੁਰੂਪ ਅਪਨੋ ਦਿਖਾਇ ॥੩੬॥
 ਚਾਂਵਡ ਚਿਕਾਰੈ, ਕੂਕੈਂ ਸ਼੍ਰੀਗਾਲਿ।
 ਉਡਿ ਕਾਕ ਕੰਕ ਨਭ ਫਿਰਤਿ ਜਾਲ।
 ਬਲ ਕਰਹਿੰ ਤੁਰਕ ਮਿਲਿ ਕੈ ਬਿਲੰਦ।
 ਬਲ ਮੋਰਚਾਨਿ ਕੋ^੪ ਲੇਂ ਨਿਕੰਦ ॥੩੭॥
 ‘ਦੀਜੈ ਹਲਾਇ, ਬਿਰ ਸਿੰਘ ਥੋਰ।
 ਕਰਿ ਕਰਾਚੋਲ ਕੀ ਮਾਰ ਘੋਰ।
 ਕੋ ਰਹੈ ਅਟਕ ਲਸ਼ਕਰ ਬਿਸਾਲ।
 ਸਮਰੱਥ ਜੀਤਥੇ ਜਗਤ ਜਾਲ ॥੩੮॥
 ਅਵਰੰਗ ਮਹਾਂ ਸ਼ਾਹਾਨਸ਼ਾਹ।
 ਤਿਹ ਸੰਗ ਅਰਨ ਅਰਿ ਓਜ ਕਾਹ^੫? ’
 ਇਮ ਕਹਿ ਰਿਸਾਇ ਬਡ ਹੇਲ ਡਾਰਿ।
 ਕਟ ਗਿਰਤਿ ਮਰਤਿ ਅਸਿ ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ॥੩੯॥
 ਛੂਟਹਿੰ ਪ੍ਰਚੰਡ ਬਹੁ ਮੁੰਡ ਤੁੰਡ।
 ਤਨ ਖੰਡ ਖੰਡ ਹੈ ਕਰਿ ਬਿਹੰਡੋ।
 ਗਨ ਫਿਰੀ ਪਰੀ^੬ ਅਸਮਾਨ ਆਇ।
 ਭਟ ਬਰਤਿ^੭ ਘਿਰਤ^੮ ਚਿਤ ਚਾਇ ਚਾਇ ॥੪੦॥

^੧ਬਹੁਤ ਲਹੂ ਚੋਂਦਾ ਹੈ।

^੨ਚੀਕਦੀਆਂ (ਗੋਲੀਆਂ) ਆਕੇ ਅੰਗਾਂ ਵਿਚ ਚੁੱਭ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

^੩ਇੱਲਾਂ ਚੀਕਦੀਆਂ ਹਨ।

^੪(ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ) ਮੋਰਚਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਨੂੰ।

^੫ਅੜਨੇ ਦਾ ਬਲ ਕਿਸ ਵੈਰੀ ਵਿਚ ਹੈ।

^੬ਕੱਟੇ ਜਾਕੇ, ਮਾਰੇ ਜਾਕੇ।

^੭ਪਰੀਆਂ।

ਭਾ ਤੁਮਲੈ^੩ ਜੁੱਧ ਦੋਊ ਦਿਸਾਨ।
 ਚਮਕੰਤਿ ਭਿਗੇ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਕ੍ਰਿਪਾਨ।
 ਅਸਵਾਰ ਕਿ ਪੈਦਲ ਸੋ ਪਹੂੰਚ।
 ਕਟਿਗੇ ਬਿਸਾਲ ਭਟ ਨੀਚ ਉੂਚ ॥੪੧॥
 ਕਹਿੰ ਲਗਿ ਬਖਾਨ ਜਜੋਂ ਮਚਤਿ ਰਾਰ।
 ਜਹਿੰ ਕਹਿੰ ਬਿਬਾਰ ਲੋਬਨ ਸੁਮਾਰੈ।
 ਇਕ ਜਾਮ ਲੋਹ ਸੋਂ ਲੋਹ ਬਾਜਿ।
 ਹਟਿ ਪਰੇ ਤੁਰਕ ਤਜਿ ਲਾਜ ਸਾਜ ॥੪੨॥
 ਬਿਸਮਤਿ ਬਿਸਾਲ ਅਵਲੋਕਿ ਜੰਗ।
 ਅਬਿ ਅਲਘ ਕਾਲ ਦਲ ਇਤਿਕ ਭੰਗ।
 ਕੇਚਿਤ ਕਰੰਤਿ ‘ਹਮ ਰਹੈਂ ਹਾਰ’।
 ਗੁਰ ਕਰਾਮਾਤ ਸਾਹਿਬ ਉਦਾਰ’ ॥੪੩॥
 ਕੇਚਿਤ ਕਰੰਤਿ ‘ਬਹੁ ਓਟ ਲੀਨਿ।
 ਬਿਰ ਮੋਰਚਾਨ ਹੁਇ ਮਾਰ ਕੀਨਿ।
 ਹਮ ਮਰੇ ਬਹੁਤ ਤਿਨ ਕੇ ਨ ਲਾਗ।
 ਸਮ ਥੋੜੇ ਸਥਾਨ ਬਿਰ ਲਗਤਿ ਆਗਾਂ^੪, ॥੪੪॥
 ਸੂਬੇ ਦੁਉਨ ਬਿਸਮਾਇ ਚੀਤ।
 ਇਹ ਪ੍ਰਥਮ ਜੰਗ ਪਾਈ ਨ ਜੀਤ^੫।
 ਸਭਿ ਦਲ ਹਟਾਇ ਜੀਵੰਤਿ ਜੋਇ^੬।
 ਬਿਰ ਭਏ ਸਕਲ ਹੀ ਦੂਰ ਹੋਇ ॥੪੫॥
 ਮਿਲਿ ਸੈਲਪਤਨਿ ਸੋਂ ਮੰਤ੍ਰ ਕੀਨ।
 ‘ਕਿਮ ਭਯੋ ਜੰਗ ਭਟ ਪ੍ਰਾਨ ਹੀਨ?
 ਕਿਮ ਰਹੇ ਲਰਤਿ ਕਰਿ ਦਾਵ ਘਾਵ।
 ਸੋ ਬਿਧਿ ਬਚਾਉ ਜਿਮ ਜੀਤ ਪਾਵ ॥੪੬॥
 ਜਿਮ ਲਰੈਂ ਆਜ ਤਿਮ ਲਰੈਂ ਰੋਜਾ।

^੩ਵਰਦੀਆਂ ਹਨ।^੪ਐਰਕੇ।^੫ਭਾਰੀ।^੬ਲੋਥਾਂ ਦੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਦਾ।^੭ਸਾਡੀ ਹਾਰ ਹੋਸੀ।^੮(ਸਾਡਾ) ਸਥਾਨ ਸੀ ਪੱਧਰਾ (ਅੱਗੇ) ਖੜੋਤੇ ਨੂੰ ਆ ਲਗਦੀ ਸੀ।^੯ਇਸ ਪਹਿਲੇ ਜੰਗ (ਹੱਲੇ) ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਨਾਂ ਪਾਈ।^{੧੦}ਸਾਰਾ ਦਲ ਜੋ ਜੀਉਂਦਾ ਸੀ।

ਸਭਿ ਜਾਹਿ ਛੌਜ ਕੋ ਮਿਟਹਿ ਖੋਜੈ।
 ਨਹਿੰ ਸਿੰਘ ਮਰਜੇ ਰਣ ਦਿਖਹਿ ਕੋਇ।
 ਤੁਰਕਨਿ ਬਿਨਾਸ਼ ਪਿਖਿ ਤ੍ਰਾਸ ਹੋਇ' ॥੪੨॥
 ਤਬਿ ਭੀਮਚੰਦ ਕਰ ਬੰਦਿ ਭਾਖਾ।
 'ਬਿਤਿ ਮੋਰਚਾਨ ਲੇ ਓਟ ਰਾਖਾ।
 ਤੁਮਰੇ ਮਦਾਨ ਰਹਿੰ ਲਰਤਿ ਬੀਰ।
 ਬਹੁ ਪਰੀ ਮਾਰ ਕਿਮ ਪਰਹਿੰ ਧੀਰ ॥੪੩॥
 ਤੁਮ ਸੁਮਤਿਵੰਤਿ ਇਸ ਲਰਹੁ ਨਾਂਹਿ।
 ਹੋਵਤਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਰਣ ਜੀਤਿ ਚਾਹਿ।
 ਤੋਪੈਂ ਸੰਬੂਹ ਸਭਿ ਆਇ ਜਾਇਂ^੧।
 ਰਚਿ ਮੋਰਚਾਨ ਆਛੇ ਟਿਕਾਇ ॥੪੪॥
 ਇਕਸਾਰ ਮਾਰ ਗੋਰਾਨਿ ਦੇਹੁ।
 ਸਭਿ ਸੁਭਟ ਦੂਰ ਹੀ ਰਾਖਿ ਲੇਹੁ।
 ਹਤਿ ਤੋਪ ਪੁੰਜ ਲਿਹੁ ਜੀਤ ਪਾਇ।
 ਮਮ ਬੁੱਧਿ ਆਇ ਇਸ ਰੀਤਿ ਦਾਇ ॥੫੦॥
 ਬਡ ਰਾਠ ਸੁਭਟ^੨ ਸਤਿਗੁਰ ਬਟੋਰਿ।
 ਬਟਪਾਰ ਅਧਿਕ, ਕੈ ਬਿੰਦ ਚੋਰ।
 ਬਿਨ ਖੜਗ ਸੇਲ ਨਹਿੰ ਕਰਤਿ ਬਾਤ।
 ਇਕ ਬਾਰ ਹੇਲਤੇ ਕਟਕ ਜਾਤਿ^੩, ॥੫੧॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨੰ ਨਾਮ
 ਦਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥੧੦॥

^੧ਜਾਰੀ ਛੌਜ ਦਾ ਖੇਜ ਹੀ ਮਿਟ ਜਾਏਗਾ।

^੨ਆ ਜਾਵਣ।

^੩ਬੜੇ ਬੜੇ ਰਾਠ ਸੂਰਮੇ।

^੪ਛੌਜਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਹੱਲਾ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। (ਅ) ਸ਼ੁਧ ਪਾਠ 'ਕਟਤਿ' ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਕੋ ਵਾਰੀ ਹੱਲਾ ਕਰਕੇ ਜਾ ਪੈਂਦੇ ਤੇ ਕੱਟਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

੧੧. [ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਦਾ ਜੰਗ]

੧੦<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ>>੧੨

ਦੋਹਰਾ: ਸੁਨਿ ਸੂਬੇ ਦੋਊ ਹਟੇ, ਲਸ਼ਕਰ ਕੀ ਸੁਧਿ ਲੀਨਿ।
 ਭਏ ਸੁਮਾਰ ਸੁਮਾਰ ਬਿਨ, ਨੌ ਸੈ ਪ੍ਰਾਨ ਬਿਹੀਨ^੧ ॥੧॥

ਭੁਯੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ: ਪੁਨੰ ਖਾਨ ਪਾਨੰ ਕਿਯੋ ਜਾਇ ਡੇਰੇ।
 ਟਿਕੇ ਬੀਰ ਧੀਰੰ ਲਰੇ ਜੋ ਘਨੇਰੇ।
 ਥਿਰੇ ਸਿੰਘ ਗਾਢੇ ਲਰੈਂ ਮੋਰਚਾ ਮੈਂ।
 ਗੁਰੂ ਤੀਰ ਕੇਤੇ ਨਮੋ ਕੈ ਪਗਾ ਸੈਂ^੨ ॥੨॥

‘ਬਡੀ ਮਾਰ ਹੋਈ ਮਹਾਰਾਜ ਜਾਨੋ।
 ਤੁਢੰਗੈਂ ਹਤੀ ਦੇਖਿ ਸੱਤ੍ਰੂ ਮਦਾਨੋ।
 ਦੜਾਦਾੜ ਗੇਰੇ ਫਲੰ ਪੱਕ੍ਰੂ ਜੈਸੇ^੩।
 ਮਹਾਂ ਬੁੱਧਿ ਅੰਧੇ ਹਤੇ ਸੀਘ੍ਰੂ ਤੈਸੇ ॥੩॥

ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਸੰਗੀ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਦੋਊ।
 ਪਹੂੰਚੇ ਜਬੈ ਹੇਲ ਕੋ ਓਜ ਜੋਊ।
 ਗਿਰੇ ਬਿੰਦ ਘੋਰਾ ਮਰੇ ਬੀਰ ਮਾਨੀ।
 ਮਰੇ ਪੁੰਜ ਕੈਸੇ, ਨਹੀਂ ਜਾਇ ਜਾਨੀ’ ॥੪॥

ਪ੍ਰਭੂ ਫੇਰ ਬੋਲੇ ‘ਲਰੋ ਰਾਖਿ ਦਾਊ।
 ਥਿਰੋ ਮੋਰਚਾ ਮੈਂ ਨ ਹੂਜੋ ਅਗਾਊ।
 ਕਰੈ ਨੇਰ ਸੱਤ੍ਰੂ ਤਬੈ ਤਾਕ ਮਾਰਹੁ।
 ਸਵਾਧਾਨ ਬੈਠਹੁ ਨਹੀਂ ਏਵ ਹਾਰਹੁ^੪, ॥੫॥

ਦਿਯੋ ਸਾਲ ਪੱਤ੍ਰੰ ਲਗੇ ਘਾਵ ਜਾਂਹੀ।
 ਘਸਾਵੈਂ ਲਗਾਵੈਂ ਬਚਾਵੈਂ ਸੁ ਤਾਂਹੀ।
 ਕੁਉਂ ਚਾਰ ਜਾਮੰ, ਕੁਉਂ ਆਠ ਜਾਮੰ।
 ਮਿਲੈ ਘਾਵ ਦੇਰੰ ਸੁ ਪਾਵੈਂ ਅਰਾਮੰ ॥੬॥

ਮਰੇ ਸਿੰਘ ਕੇਤੇ ਗਏ ਦੇਵ ਲੋਕੰ।
 ਸੁਖੰ ਪਾਇ ਸਾਰੇ ਮਿਟੀ ਸਰਬ ਸੋਕੰ।
 ਕਿਯੋ ਖਾਨ ਪਾਨੰ ਭਏ ਸਾਵਧਾਨੰ।
 ਥਿਰੇ ਮੋਰਚਾ ਮੈਂ ਮਹਾਂ ਓਜਵਾਨੰ ॥੭॥

ਰਹੇ ਜਾਗ ਆਧੇ ਪਰੇ ਆਧ ਸੋਏ।

^੧ਬੇਸੁਮਾਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਤੇ ਨੌਂ ਸੈ ਮਰੇ।

^੨ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਨਮੋ ਕਰਕੇ।

^੩ਪੱਕੇ ਫਲਾਂ ਵਾਂਗ।

^੪ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਾਰੋਗੇ ਨਹੀਂ।

ਤੁਫੰਗੈਂ ਚਲਾਵੈਂ ਜਿ ਛੂਕੈ ਨ ਕੋਈ^੧।
 ਬਿਠੀ ਰਾਤਿ ਐਸੇ ਭਈ ਪ੍ਰਾਤਿ ਫੇਰੰ।
 ਬਜੇ ਬਿੰਦ ਬਾਜੇ ਸੁ ਨਾਦੰ ਉਚੇਰੰ ॥੮॥
 ਨਗਾਰੇ ਬਜੇ ਢੋਲ ਬਾਜੇ ਸ਼ਨਾਈ^੨।
 ਗੁਰੂ ਪੌਰ ਮੈਂ ਨੌਬਤੰ ਸੋ ਬਜਾਈ।
 ਬਜੇ ਸੰਖ ਭੇਰੀ ਇਕੰ ਬਾਰ ਨਾਦੰ।
 ਸਭੈ ਸੂਯ ਕੈ ਜਾਹਿ ਤੇ ਆਹਿਲਾਦੰ^੩ ॥੯॥

ਨਿਸਾਨੀ ਛੰਦ: ਗੁਰੂ ਹੁਕਮ ਤੇ ਬਜ ਉਠਾਂ, ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ।
 ‘ਹੁਯ ਤਜਾਰੀ ਹੁਇ ਸੈਨ ਕੋ,’ ਪ੍ਰਭੁ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ।
 ‘ਸਜਹਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰੁ ਗਹਿ ਤੁਪਕ ਕੋ, ਚਢਿ ਕੇ ਹਮ ਸੰਗਾ।
 ਚਲਹਿ ਵਹਿਰ ਹਿਤ ਜੰਗ ਕੇ, ਕਰਿ ਹੈਂ ਰਿਪੁ ਭੰਗਾ ॥੧੦॥

ਸੁਨਤਿ ਪ੍ਰਭੂ ਤੇ ਖਾਲਸਾ, ਕੀਨਸਿ ਤਬਿ ਤਜਾਰੀ।
 ਜੀਨ ਤੁਰੰਗਨ ਡਾਲ ਕਰਿ, ਉਤਸਾਹਤਿ ਭਾਰੀ।
 ਕਸੀ ਕਮਰ ਅਸਿ ਪਾਇ ਗਰਿ, ਸਜਿ ਸਿਪਰ ਪਿਛਾਰੀ।
 ਤੋਮਰ ਸੇਲਾ ਸਾਂਗ ਖਰ, ਕਿਨ ਬਰਛੀ ਧਾਰੀ ॥੧੧॥

ਕਿਨਹੁਂ ਧਨੁਖ ਤਰਕਸ਼ ਕਸਾਂ, ਕਿਹ ਲੀਨ ਤੁਫੰਗੈ।
 ਆਯੁਧ ਸਗਰੇ ਧਾਰਿ ਕਰਿ, ਤਜਾਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਸੰਗੈ।
 ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਰਣ ਬਸਤ੍ਰ ਕੋ, ਪਹਿਰੇ ਪਰਚਾਰੂ^੪।
 ਅੰਗ ਨਿਖੰਗ ਸ ਖੜਗ ਧਰਿ, ਧਨੁ ਨਿਠਰ ਉਦਾਰੂ ॥੧੨॥

ਹੁਇ ਕਰਿ ਤਜਾਰ ਤੁਰੰਗ ਪਰ, ਆਰੋਹਨ ਕੀਨੋ।
 ਤਬਿ ਦੁੰਦਭਿ ਰਣਜੀਤ ਪਰ, ਦੁਇ ਚੋਬਨ ਦੀਨੋ।
 ਗਰਜਾਂ ਧੁਨਿ ਗੰਭੀਰ ਤੇ, ਬਹੁ ਦੂਰ ਸੁਨਾਈ।
 ਉਤਸਾਹਤਿ ਹੁਇ ਖਾਲਸਾ, ਚਢਿ ਕੈ ਸਮੁਦਾਈ ॥੧੩॥

ਭਏ ਪਿਛਾਰੀ ਗੁਰੂ ਕੇ, ਤਜਿ ਦੁਰਗ ਜੁ ਦ੍ਰਾਰਾ।
 ਵਹਿਰ ਗਏ ਹਿਤ ਲਰਨ ਕੇ, ਬਡ ਮੰਡਿ ਅਖਾਰਾ।
 ਜਬਰਾ^੫ ਤੁਰਕ ਵਜੀਦ ਦ੍ਰੈ, ਦੇਖਤਿ ਭਏ ਸੈਨਾ।
 ਦੂਰਬੀਨ ਅਨਵਾਇ ਕੈ, ਆਗੇ ਧਰਿ ਨੈਨਾ ॥੧੪॥

ਭੀਮਚੰਦ ਬੈਠਾਂ ਨਿਕਟ, ਬੂਝਨ ਕੋ ਕੀਨਾ।

^੧ਕਿ ਕੋਈ ਨੇੜੇ ਨਾ ਆ ਛੁਕੇ।

^੨ਸ਼ਹਨਾਈ।

^੩ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਕੇ ਸਭ ਨੂੰ ਆਨੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

^੪ਵਿਸੇਸ਼ ਸੁੰਦਰ।

^੫ਜਬਰਦਸਤ ਖਾਂ।

'ਚਢੀ ਤੁਰੰਗਨ ਪਰ ਚਮੂੰ, ਨਿਕਸੀ ਬਲ ਪੀਨਾ।
 ਦੁਰਗ ਪੌਰ ਤੇ ਵਹਿਰ ਕੋ, ਉਮਡਤਿ ਇਤ ਆਵੈ।
 ਇਨ ਮਹਿਂ ਗੁਰ ਹੈ ਕੈ ਨਹੀਂ, ਸਭਿ ਮੋਹਿ ਦਿਸਾਵੈ^੧' ॥੧੫॥
 ਭੀਮ ਚੰਦ ਦੁਰਬੀਨ ਤੇ, ਦੇਖਯੋ ਬਚ ਭਾਖੇ।
 'ਪਿਖਹੁ ਖਾਨ ਜੀ! ਅੱਗ੍ਰ ਸਭਿ, ਰਣ ਕੋ ਅਭਿਲਾਖੇ^੨।
 ਕੰਚਨ ਜੀਨ ਤੁਰੰਗ ਪਰ, ਜਾਹਰ ਝਮਕਾਵੈ।
 ਜਰੇ ਜਵਾਹਰ ਜਗਮਗਤਿ, ਜੋ ਫਾਂਧਤਿ ਆਵੈ ॥੧੬॥
 ਨੀਲਾ ਬਰਣ ਛਬੀਲ ਹਯੈ, ਤਿਸ ਪਰ ਅਸਵਾਰੂ।
 ਮੋਢੇ ਸਬਜ਼ ਕਮਾਨ ਹੈ, ਗਰ ਖੜਗ ਉਦਾਰੂ।
 ਜਿਗਾ ਸੀਸ ਪਰ ਦਮਕਤੀ, ਲਾਗੇ ਗਨ^{*} ਹੀਰੇ।
 ਉੱਚੀ ਕਲਗੀ ਝੂਲਤੀ, ਜਿਹ ਸ਼ੋਭਤਿ ਹੀਰੇ ॥੧੭॥
 ਸੌ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਹਿਤ ਲਰਨ ਅਰੂੜਾ।
 ਕਰੇ ਖੇਤ ਅਬਿ ਭਟਨਿ ਕੋ, ਬਲ ਗਨ ਕਰਿ ਗੂੜਾ^੪।
 ਕਰਿ ਦੀਜੈ ਤੋਪੈਂ ਸ਼ੁਰੂ, ਮਾਰਹੁ ਗਨ ਗੋਰੇ।
 ਸਹਤਿ ਸੈਨ ਕੇ ਉਡਹਿ ਕਿਤ, ਨਹਿਂ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਟੋਰੇ^੫' ॥੧੮॥
 ਹੁਤੀ ਤੋਪ ਗਨ ਤਜਾਰ ਤਬਿ, ਤਿਨ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਾ।
 ਸਾਥ ਮਤਾਬੀ ਦਾਗ ਦੀ, ਉਠਿ ਨਾਦ ਮਹਾਨਾ।
 ਬਹੁ ਜੂਲਾ ਕੋ ਬਮਨਤੀ, ਤਹਿਂ ਧਰਾ ਹਿਲਾਈ।
 ਧੂਮ ਮਾਰ ਅੰਧਾਰ ਭਾ ਕੁਛ, ਲਖਜਾ ਨ ਜਾਈ ॥੧੯॥
 ਹਲੇ ਸੈਲ ਤੇ ਪ੍ਰਤਿ ਧੁਨੀ, ਅਰੜਾਟ ਉਠਾਏ।
 ਗੋਰੇ ਗਨ ਐਸੇ ਚਲੇ, ਕਿਤ ਛੁਹਨ ਨ ਪਾਏ।
 ਗੁਰ ਸਮੇਤ ਸਭਿ ਖਾਲਸਾ, ਰਿਪੁ ਸਨਮੁਖ ਚਾਲਾ।
 ਤੜਾਭੜੀ ਬੰਦੂਕ ਕੀ, ਛੋਰੀ ਤਬਿ ਜਾਲਾ ॥੨੦॥
 ਹੇਰੇ, ਗੋਰੇ ਗਗਨ ਕੋ, ਉਚੇ ਬਹੁ ਚਾਲੇ^੨।
 ਸੂਬੇ ਗਾਰ ਨਿਕਾਰਿ ਕੈ, ਝਿਰਕੰਤਿ ਬਿਸਾਲੇ।

^੧ਜੋ ਸਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਤਦੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ?

^੨ਰਣ ਭੂਮੀ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਅੱਗੇ।

^੩ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਦਾ ਛਬੀਲਾ ਘੋੜਾ।

^{*}ਪਾ:-ਨਗ।

^੪ਭਾਵ ਬੜਾ ਬਲ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੂੰ ਮੈਦਾਨ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮਾਰੇਗਾ। [ਖੇਤ ਕਰਨਾ=ਜੰਗ ਵਿਚ ਮਾਰਨਾ]।

^੫ਟੋਲਿਆਂ ਭੀ ਨਾ ਲੱਭੇ।

^੬ਪਹਾੜ ਹਿਲ ਪਏ ਤੇ (ਪਹਾੜਾਂ ਤੋਂ) ਪ੍ਰਤੀ ਧੁਨੀ ਦਾ ਅਰੜਾਟ ਉਠਿਆ।

^੭ਭਾਵ ਤੋਪਾਂ ਦੇ ਗੋਲੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਤੇ ਨਾ ਪੈਣ ਬਹੁਤ ਉਚੇ ਚੜ੍ਹਕੇ ਦੂਰ ਦੂਰ ਜਾ ਪੈਣ।

‘ਇਲਮ ਤੋਪ ਕੋ ਕਿਤ ਗਯੋ, ਕਿਤ ਲਾਗਯੋ ਨ ਗੋਰਾ।
 ਸਨਮੁਖ ਆਵਤਿ ਦਲ ਚਲਯੋ, ਸਿਰ ਏਕ ਨ ਫੇਰਾ ॥੨੧॥
 ਕਰਿ ਨੀਚੇ ਮੁਖ ਤੋਪ ਕੋ, ਪੁਨ ਸਲਖ ਪ੍ਰਹਾਰੋ।
 ਸੱਤੂ ਹਤੇ ਇਨਾਮ ਕੋ, ਲੀਜੈ ਧਨ ਭਾਰੋ।’
 ਰਿਸਯੋ ਜਾਨਿ ਸੂਬਾ ਸਬੈ, ਪੁਨ ਸ਼ਿਸਤ^੧ ਲਗਾਈ।
 ਫੇਰਿ ਪੇਚ ਤਤਕਾਲ ਹੀ, ਮੁਖ ਨੰਮ੍ਰਿ ਕਰਾਈ ॥੨੨॥
 ਚਲੀ ਤੋਪ ਅਨਗਿਨਤ ਹੀ, ਗੋਰੇ ਗਨ ਧਾਵੈਂ।
 ਲਗਹਿੰ ਧਰਾ ਮਹਿੰ ਗਰਕ ਹੈਂ, ਨਹਿ ਗੁਰ ਲਗਿ ਆਵੈਂ।
 ਜਾਤਿ ਬਾਮ ਕੋ ਦਾਹਨੇ, ਨਹਿੰ ਮੂਰਖ ਜਾਨੈਂ।
 ਬਾਯੁ, ਬਾਰ, ਬੰਨਿ, ਆਦਿ ਗਨ, ਆਇਸੁ ਪ੍ਰਭੁ ਮਾਨੈ^੨ ॥੨੩॥
 ਤਿਸ ਕੋ ਮਾਰਯੋ ਚਹਤਿ ਹੈਂ, ਮਤਿਮੰਦ ਮਲੀਨੇ।
 ਜਬਿ ਤੋਪਨ ਤੇ ਨਹਿੰ ਸਰਯੋ, ਰਿਸ ਦੀਰਘ ਕੀਨੇ।
 ਅਸਵਾਰੀ ਲੇ^੩ ਸੈਨ ਕੋ, ਹਿਤ ਲਰਨ ਅਰੂਢੇ।
 ਬਜੀ ਦੀਹ ਦੁੰਦਭਿ ਤਬੈ, ਉਤਸਾਹਤਿ ਗੁਢੇ ॥੨੪॥
 ਪਟਹਿ ਛੋਲ ਇਕ ਬਾਰ ਗਨ, ਬਾਜੇ ਸਮੁਦਾਏ।
 ਚਢੀ ਚਮੂੰ ਚਿਤ ਚੌੰਪ ਤੇ, ਭਟ ਅੱਗ੍ਰਾ ਧਾਏ।
 ਮਿਲਹਿੰ ਆਨਿ ਆਗੈ ਜਬਹਿ, ਚਲਿ ਬਾਨ ਰੁ ਗੋਰੀ।
 ਭਈ ਤੜਾਭੜ ਤੁਪਕ ਕੀ, ਛੂਟੀ ਜੁਗ ਓਰੀ ॥੨੫॥
 ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਰਿਸ ਧਰੇ, ਧਨੁ ਕਰਯੋ ਕਠੋਰਾ।
 ਖਰ ਖਪਰੇ ਧਰਿ ਧਰਿ ਪਨਚ, ਮਾਰੇ ਅਰਿ ਓਰਾ।
 ਬੀਧਨ ਕੀਨੇ ਭਟ ਤੁਰਕ, ਦਸ ਦਸ ਇਕਬਾਰਾ।
 ਆਗੇ ਪਾਛੇ ਗਿਰਤ ਹੈਂ, ਹਜ ਨਰ ਇਕ ਸਾਰਾ ॥੨੬॥
 ਉਠੀ ਧੂਲ ਅਸੁ ਖੁਰਨ ਤੇ^੪, ਛਾਦਯੋ ਅਸਮਾਨਾ।
 ਭਯੋ ਧੂਮ ਪੁਨ ਦੂਸਰੇ, ਅੰਧੇਰ ਮਹਾਨਾ।
 ਘੋਰਨ ਪਰ ਘੋਰੇ ਗਿਰੇ, ਤਜਿ ਤਜਿ ਕਰਿ ਪ੍ਰਾਨਾ।
 ਆਗੇ ਪਾਛੇ ਸਮਝ ਤੇ, ਹੋਏ ਅੱਗਜਾਨੁ^੫ ॥੨੭॥
 ਹਾਥਨਿ ਧਰੈਂ ਤੁਫੰਗ ਕੋ, ਗਿਰਿ ਖੇਤ ਮਝਾਰੀ।
 ਕਿਤਿਕ ਤੁਰੰਗ ਨਚਾਵਤੇ, ਹੁਇ ਚਮੂੰ ਅਗਾਰੀ।

^੧ਸੇਧਾ।^੨ਪੌਣ ਜਲ ਤੇ ਅਗਨੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਆਗਜਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।^੩(ਘੋੜੇ ਦੀ) ਅਸਵਾਰੀ ਲੈਕੇ।^੪ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਖੁਰਾਂ ਤੋਂ।^੫ਅੱਗੇ ਪਿਛੇ ਦੀ ਖਬਰ ਤੋਂ ਅਗਜਾਨੀ ਹੋ ਗਏ।

ਸੱਯਦ ਮੁਗਲ ਪਠਾਨ ਗਨ, ਉਮਡੰਤਿ ਰੁਹੇਲੇ।
 ਤੀਰਨ ਤੋਮਰ ਤਬਰ ਕੋ, ਤਰਵਾਰਨ ਮੇਲੇ ॥੨੮॥
 ਹਯ ਭਜਾਇ ਕਰਿ ਅੱਗ੍ਰ ਹੈ, ਤਜਿ ਹਤਹਿ^{*} ਤੁਫੰਗੈ^੧।
 ਘਨੋ ਘੁਮੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਭਾ, ਭਟ ਭੇ ਰਨ ਭੰਗੈ।
 ਮਾਰ ਮਾਰ ਲਲਕਾਰ ਕਰਿ, ਮਿਲਿ ਆਪਸ ਮਾਂਹੀ।
 ਗੁਰੂ ਹੁਕਮ ਤੇ ਖਾਲਸਾ, ਵਧਿ ਅੱਗ੍ਰ ਲਰਹੀ ॥੨੯॥

ਸਿਰਖੰਡੀ ਛੰਦ: ਸਿੰਘ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਿ ਜੁੱਟੇ, ਜੂਲਾਬੌਨੀ^੨ ਲੈ।

ਬਹੁਤਨਿ ਕੇ ਸਿਰ ਛੁੱਟੇ, ਲਗਿ ਲਗਿ ਗੋਰੀਆਂ।
 ਕੇਚਿਤ ਕਰ ਪਗ ਟੁੱਟੇ, ਗਿਰੇ ਪਵੰਗਮ^੩।
 ਕੈ ਸਊਰ ਹਯ ਸੁੱਟੇ, ਡਰ ਡਰ ਸ਼ਬਦ ਤੇ^੪ ॥੩੦॥
 ਮਿਲਿ ਗੇ ਦਲ ਸਮੁਦਾਏ, ਸੇਲਨਿ ਸਾਂਗ ਤੇ।
 ਤੀਛਨ ਤੀਰ ਚਲਾਏ, ਸੁੰਕਤਿ ਮਾਰਤੇ।
 ਤੋਮਰ ਹਾਥ ਭ੍ਰਮਾਏ, ਸਨਮੁਖ ਧਾਂਵਦੇ।
 ਸੱਤੂਨਿ ਦੇਹਿ ਧਸਾਏ, ਬਰਮੀ ਸਰਪ ਜਿਉਂ ॥੩੧॥
 ਬਰਛੀਂ ਅਰੁ ਤਰਵਾਰੀਂ, ਭੜਥੂ ਮੱਚਿਆ।
 ਲੋਹੂ ਨਾਲ ਪਖਾਰੀ, ਚਮਕਤਿ ਲਾਲ ਹੈ।
 ਜਨੁ ਸੂਹੀ ਧਰਿ ਸਾਰੀ, ਜੋਗਣ ਦਾਰੁਣਾ^੫।
 ਚਰਿਬੇ ਪਾਨ ਸੁਪਾਰੀ, ਜਮ ਕੀ ਜੀਹ ਕੈਂਦ ॥੩੨॥
 ਤੋਪੈਂ ਦੂਰ ਪਿਛਾਰੀ, ਤਜਿ ਕੈ ਅੱਗ੍ਰ ਹੈ^੬।
 ਲਸਕਰ ਆਇ ਅਗਾਰੀ, ਸੰਘਰ ਰੱਚਿਆ।
 ਤੁਪਕ ਸੰਬੂਹ ਸੰਭਾਰੀ, ਤੜਭੜ ਮਚ ਰਹੀ।
 ਤਕ ਤਕ ਗੁਲਕਾਂ ਮਾਰੀ, ਸ਼ਬਦ ਉਠੰਤਿ ਬਡ ॥੩੩॥
 ਉਠੇ ਗਜ ਛਣਕਾਰੇ, ਗੋਰੀ ਠੋਕਤੇ^੭।
 ਧੁਖੇ ਪਲੀਤੇ ਭਾਰੇ, ਤੋੜੇ ਡਾਂਭਤੇ।
 ਦਸਤਰਵਾਂ ਕਰ ਧਾਰੇ, ਛੋਰੇ ਤਾਕਿ ਕੈ।

^{*}ਪਾ:-ਹਟਹਿ।

^੧ਬੰਦੂਕਾਂ ਚਲਾਕੇ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।

^੨ਬੰਦੂਕਾਂ।

^੩ਘੋੜਿਆਂ ਤੋਂ ਡਿੱਗੇ।

^੪ਲਲਕਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਡਰ ਡਰਕੇ ਘੋੜਿਆਂ ਨੇ ਅਸਵਾਰ ਸੁੱਟੇ।

^੫ਮਾਨੋਂ ਸੂਹੇ ਰੰਗ ਦੀ ਸਾੜੀ ਜੋਗਣਾਂ ਨੇ ਲਈ ਹੈ।

^੬ਯਾ ਜਮ (ਕਾਲ) ਦੀ ਜੀਭ ਹੋਕੇ ਪਾਨ ਸੁਪਾਰੀ ਚੱਬਦੀ ਹੈ।

^੭(ਤੁਰਕ) ਅੱਗੇ ਹੋਏ।

^੮(ਬੰਦੂਕਾਂ ਵਿਚ ਫਿਰਨ ਵਾਲੇ) ਗਜਾਂ ਦੀ ਛਣਕਾਰ ਗੋਲੀ ਠੋਕਦਿਆਂ ਉੱਠਦੀ ਹੈ।

ਬਹੁਰ ਬਰੂਦਹਿੰ ਡਾਰੇ, ਤੁਰਨ ਤਜਾਰ ਹਿਤ ॥੩੪॥

ਨਾਜ਼ ਛੰਦ: ਗੁਰੂ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਬਿਲੰਦ ਹੇਲ ਡਾਰਿਓ।

ਸਮੂਹ ਸਿੰਘ ਸੰਗ ਲੈ, ਤੁਫੰਗ ਕੋ ਸੰਭਾਰਿਓ।

ਬਿਰੁੱਧ ਜੁੱਧ ਸੁੱਧ ਤੇ, ਸੁਕੁੱਧ ਹੋਇ ਆਇਓ^੧।

ਕਠੋਰ ਧਾਰਿ ਚਾਂਪ ਕੋ, ਤੁਰੰਗ ਕੋ ਧਵਾਇਓ ॥੩੫॥

ਸਮੂਹ ਬਾਨ ਤਾਨਿ, ਤਾਨ ਤੇ^੨ ਪ੍ਰਹਾਰਤੇ।

ਦੜਾ ਦੜੀ ਤੁਰੰਗ ਬੀਰ, ਭੂਮ ਬੀਚ ਡਾਰਤੇ।

ਬਹੈ ਸਬੇਗ ਬਾਯੁ ਜਜੋਂ, ਪੁਰਾਤਨੇ ਤਰੋਵਰਾ।

ਊਖਾਰਿ ਮੂਲ ਗੇਰਤੇ, ਭਈ ਸੰਕੀਰਣ ਧਰਾ^੩ ॥੩੬॥

ਬਿਰਜੇ ਕਿ ਆਇ ਅੱਗ੍ਰ^੪ ਜੋ, ਸੁ ਪ੍ਰਾਨ ਹੀਨ ਹੋਵਤੇ।

ਭਜਾਨ ਭੂਰ ਭੂਮਿਕਾ, ਭਗੈਂ ਭਗੈਲ ਜੋਵਤੇ^੫।

ਨਹੀਂ ਜੁ ਨੈਨ ਗੋਚਰਾ^੬, ਬਚਜੇ ਸੁ ਜਿੰਦ ਰਾਖ ਕੈ।

ਇਤੇ ਉਤੇ ਪਲਾਇਗੇ, ਨ ਸਾਮੁਹਾ ਭਿਲਾਖ ਕੈ^੭ ॥੩੭॥

ਗੁਰੂ ਸਮੇਤ ਖਾਲਸੇ, ਧਵਾਇ ਜਾਹਿੰ ਜਾਹਿੰ ਕੋਈ।

ਸੰਘਾਰਿ ਕੈ ਸਥਾਰ ਕੀਨ, ਕੋ ਟਿਕੈ ਨ ਤਾਂਹਿ ਕੋਈ।

ਲਗੰਤਿ ਬਾਨ ਗੋਰੀਆਂ, ਦੁਓਰੀਆਂ ਸੜਾਕਤੇ।

ਪਲਾਇ ਜਾਇਂ ਜੀਵਤੇ, ਮਰੇ ਪਰੇ ਤੜਾਕਤੇ^{੯੦} ॥੩੮॥

ਚੋਪਈ: ਜੁਗ ਸੂਬੇ ਗਿਰਪਤਿ ਮਿਲਿ ਸਾਰੇ।

ਹੇਰਿ ਚਮੂੰ ਪ੍ਰਤਿ ਗਾਰ ਉਚਾਰੇਂ।

ਬਡੇ ਜਤਨ ਤੇ ਸਨਮੁਖ ਕਰੈਂ।

ਕਿਤਿਕ ਪਲਾਵੈਂ, ਕੇਤਿਕ ਮਰੈਂ ॥੩੯॥

ਕੋ ਕੋ ਸਿੰਘ ਘਾਵ ਜੁਤਿ ਹੋਯੋ।

^੧(ਅਕਾਰਣ) ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਜੁੱਧ ਕਰਨੇ ਕਰਕੇ ਸੁੱਧ ਕ੍ਰੋਧ ਚੜ੍ਹ ਆਇਆ। ਸੁੱਧ ਕ੍ਰੋਧ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਧਰਮ ਉਪਕਾਰ ਦੇ ਕੰਮ ਲਈ ਆਵੇ। (ਅ) ਜੁੱਧ ਵਿਚ (ਸੱਤੂ) ਦੇ (ਵਿ+ਰੁੱਧ) ਬਹੁਤ ਅੜਨ ਦੀ (ਸੁਧ=) ਖਬਰ ਪਾਕੇ ਕ੍ਰੋਧ ਆ ਗਿਆ।

^੨ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ।

^੩ਧਰਤੀ ਭਰ ਗਈ।

^੪ਜੋ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਠਹਿਰਦਾ ਹੈ।

^੫ਭਗੈਲ ਭੱਜਦੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

^੬ਭਾਵ ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਨਹੀਂ ਆਯਾ।

^੭ਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ।

^੮ਜਿਸ ਜਿਸ ਤਰਫ ਦੌੜਾਈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

^੯ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ।

^{੧੦}ਤੜੱਕ ਕਰਕੇ (ਗੋਲੀ ਵੱਜੀ) ਨਾਲ ਮਰ ਗਏ।

ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਖਾਲਸੇ ਜੋਯੋ।
 ਯੌਂ ਲਸਕਰ ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਫੇਰੇ।
 ਕੇਚਿਤ ਪਹੁੰਚੇ ਭਾਜਤਿ ਡੇਰੇ ॥੪੦॥
 ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ ਕੇ ਦਲ ਲਰ ਕਰਿ ਹੁੱਟੇ।
 ਬਹੁਰ ਚੌਪ ਤੇ ਸਮੁਖ ਨ ਜੁੱਟੇ।
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਹਟ ਕਰਿ ਪੁਰਿ ਓਰੀ।
 ਆਵਤਿ ਪੁੰਜ ਤੁਫੰਗਨ ਛੋਰੀ ॥੪੧॥
 ਰਣ ਮਹਿੰ ਮਰੇ ਲੋਬ ਉਠਵਾਇ।
 ਘਾਇਲ ਕੋ ਸੰਭਾਲ ਸਭਿ ਥਾਇ।
 ਆਇ ਦੁਰਗ ਮਹਿੰ ਸਤਿਗੁਰ ਬਰੇ।
 ਸਲਖ ਤੁਪਕ ਤੋਪਨਿ ਕੀ ਕਰੇ ॥੪੨॥
 ਦੁਰਜਨ ਰਾਖੇ ਦੂਰ ਹਟਾਇ।
 ਮਾਰੇ ਖੇਤ ਬਿਖੈ ਸਮੁਦਾਇ।
 ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਕਹਿ ਫਤੇ।
 ਹਰਖੇ ਖਾਲਸੇ ਮਹਿੰ ਭਾ ਅਤੇ^੧ ॥੪੩॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥੇ ਖਸਟਮ ਰੁੱਤੇ ‘ਜੰਗ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨੰ ਨਾਮ
 ਇਕਾਦਸ਼ਮੇ ਅੰਸੂ ॥੧੧॥

^੧ਬਹੁਤ।

੧੨. [ਰਾਤੀ ਵੈਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ। ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਦਾ ਜੰਗ]

੧੯<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਕਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ>>੧੩

ਦੋਹਰਾ: ਬੀਤ ਗਯੋ ਬਾਸੁਰ ਸਰਬ, ਨਿਸ ਹੋਈ ਜਬਿ ਆਇ।

ਗਿਰਪਤਿ ਸਭਿ, ਸੂਬੇ ਦੁਉ, ਮਿਲੇ ਆਇ ਇਕ ਬਾਂਦਿ ॥੧॥

ਲਲਿਤਪਦ ਛੰਦ: ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਮਸਲਤ ਲਗੇ ਬਿਚਾਰਨ

‘ਜਾਇ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਜਾਨਾ।
ਕਲ ਤੌਂ ਹੁਤੇ ਗੁਰੂ ਭਟ ਓਟੇ^੧,
ਹਮਰੇ ਖਰੇ ਮਦਾਨਾ ॥੨॥

ਯਾਂ ਤੇ ਮਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਜੋਧਾ
ਮਿੱਟੀ ਮਾਸ ਰਲਾਈ^੨।
ਨਹਿਂ ਸਮੀਪ ਨਿਜ ਢੂਕਨ ਦੀਨੇ
ਮਾਰ ਮਹਾਨ ਮਚਾਈ ॥੩॥
ਗੁਰ ਭਟ ਬਚੇ, ਮਰੇ ਬਹੁ ਹਮਰੇ,
ਜਾਨ ਲੀਨ ਤਬਿ ਹੇਤਾ^੩।
ਆਜ ਲਰੇ ਸਮ ਹੈ ਕਰਿ ਸਾਰੇ
ਬਨਿ ਕੈ ਸਿੰਘ ਸੁਚੇਤਾ ॥੪॥
ਹਮਰੇ ਮਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਦੀਖਤਿ
ਖੇਤ ਸੰਕਰੀਨ^੪ ਹੋਵਾ।
ਗੁਰ ਕੋ ਭਟ ਘਾਇਲ ਭਾ ਕੋ ਨਹਿਂ,
ਮਰਯੋ ਨ ਰਨ ਮਹਿਂ ਜੋਵਾ’ ॥੫॥
ਭੀਮ ਚੰਦ ਤੇ ਆਦਿਕ ਰਾਜੇ
ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਕਰਿ ਭਾਖੇ।
‘ਘਾਤ ਲਰਨ ਕੀ ਐਸੀ ਜਾਨਤਿ
ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਮਨ ਮਹਿਂ ਰਾਖੇ ॥੬॥
ਏਕ ਬਾਰ ਹੀ ਹੇਲ ਘਾਲਿ ਕਰਿ,
ਕਰਤ ਵਾਰ ਮਿਲਿ ਸਾਰੇ।
ਬੰਧਿ ਟੋਲ, ਕਰਿ ਘਾਤ ਹਟਤਿ ਹੈ^੫,
ਹੋਤ ਨ ਕਿਮ ਨਿਰਵਾਰੇ ॥੭॥

^੧ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸੂਰਮੇ ਓਟ ਵਿਚ ਖੜੇ ਸਨ।

^੨ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਮਾਸ ਰਲਾ ਦਿੱਤਾ।

^੩ਤਦੋਂ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਚਣੇ ਦਾ) ਕਾਰਨ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਓਟ ਜਾਣ ਲਈ ਸੀ।

^੪ਭਰ ਗਿਆ ਹੈ।

^੫ਟੋਲੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ ਪਿਛੇ ਹਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਆਗੇ ਲਚੇ ਘੇਰ ਹਮ ਲੀਨਸਿ,
 ਸੰਗ ਵਜੀਦ ਪਠਾਨਾ^੧।
 ਨੀਠ ਨੀਠ ਕਰਿ ਗਮਨਯੋ ਬਚਿ ਕੈ
 ਰੋਕਯੋ ਵਹਿਰ ਮਦਾਨਾ ॥੮॥
 ਅਬਿ ਤੁਮ ਚਛਹੁ ਨ ਲਰਿਬੇ ਕਾਰਨ
 ਰਾਖਹੁਂ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਡੇਰੇ।
 ਦੇਹੁ ਨ ਕਛੂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨ ਅੰਤਰਿ
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਹੁ ਘੇਰੇ ॥੯॥
 ਦੁਰਗ ਮਝਾਰ ਖਰਚਿਬੇ ਕਾਰਨ
 ਜਮਾ ਨ ਵਸਤੂ ਕਾਈ।
 ਘ੍ਰੁੱਤ ਸਨੇਹ ਅੰਨ ਬਹੁ ਨਾਹਿਨ
 ਨਹਿਂ ਬਰੂਦ ਸਮੁਦਾਈ ॥੧੦॥
 ਗੁਲਕਾਂ ਆਦਿ ਵਸਤ੍ਰ ਵਥੁ ਸਗਰੀ
 ਪਾਇਂ ਨ ਜਬਿ, ਨਿਕਸੈਂ ਹੈਂ।
 ਪੁਰਿ ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਤੇ ਮਨਹਿ ਕਰਹੁ ਸਭਿ^੨,
 ਕੋਇ ਨ ਕਿਨਹੂੰ ਦੈਹੈ ॥੧੧॥
 ਦਿਨ ਅਲਪਨਿ ਮਹਿਂ ਹੁਇ ਲਚਾਰ ਬਹੁ
 ਮਿਲਹਿ ਗੁਰੂ ਤਬਿ ਆਪੇ।
 ਜਿਮ ਬਾਂਛਹੁ ਤਿਮ ਕਰਹੁ ਤਬਹਿ ਮਿਲਿ
 ਤੁਮਰੋ ਮਹਿਦ ਪ੍ਰਤਾਪੇ ॥੧੨॥
 ਸਗਰੇ ਮੁਲਖਨ ਕੇ ਤੁਮ ਮਾਲਿਕ
 ਕੌਨ ਅਰੈ ਬਲਧਾਰੀ।
 ਮਹਾਂ ਮਵਾਸੀ ਜ਼ੇਰ ਕਰੇ ਸਭਿ
 ਕਜਾ ਗੁਰ ਬਾਤ ਬਿਚਾਰੀ^੩’ ॥੧੩॥
 ਇਮ ਗਿਰਪਤਿਨਿ ਭਨਯੋ ਸੁਨਿ ਦੋਨਹੁਂ
 ਰਿਦੇ ਮਹਿਦ ਬਿਸਮਾਏ।
 ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਤਾਪਵੰਤ ਮਨ ਜਾਨਯੋਂ,
 ਚਲੀ ਸੁਮਤਿ ਨਹਿਂ ਕਾਏ ॥੧੪॥
 ਸੁਪਤਿ ਜਥਾ ਸੁਖ ਤਊ ਤ੍ਰਾਸ ਕਰਿ

^੧ਵਜੀਰ ਖਾਂ ਪਠਾਣ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੀ।

^੨ਸਭ ਨੂੰ ਮਨੁਂ ਕਰ ਦਿਓ।

^੩ਵਿਚਾਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕੀ ਗਲ ਹੋ ? (ਅ) ਗੁਰੂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਹ ਵਿਚਾਰਨੀ ਹੋਈ।

-ਗੁਰ ਕੇ ਬੀਰ ਨ ਆਵਹਿੰ-।
 ਲਾਖਹੁਂ ਲਸ਼ਕਰ ਜਾਗਤਿ ਆਧੇ,
 ਪਰਿ ਆਧੇ ਸੁਪਤਾਵੈਂ ॥੧੫॥

ਇਤ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਿ ਖਾਨਿ ਪਾਨ ਕੋ
 ਸਭਿ ਕੀ ਸੁਰਤ ਸੰਭਾਰੀ।
 ਸਾਲਪੱਤ੍ਰ ਦੇ ਘਾਇਲ ਸਭਿ ਕੋ
 ਛਦੀ ਕੀ ਪੀਰ ਨਿਵਾਰੀ ॥੧੬॥

ਜੋ ਮਰਿ ਗਏ ਕਰੇ ਸਸਕਾਰਨਿ
 ਮਨ ਬਾਂਛਤ ਕੋ ਦੈ ਕੈ।
 ਪਹੁੰਚੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਲੋਕਹਿ
 ਜਨਮ ਮਰਨ ਦੁਖ ਖੂੰ ਕੈ ॥੧੭॥

ਸੁਪਤਿ ਜਥਾ ਸੁਖ ਰਾਤਿ ਬਿਤਾਈ
 ਉਠਿ ਕਰਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ।
 ਗੁਰਬਾਨੀ ਕੋ ਪਠਹਿ ਖਾਲਸਾ
 ਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਲੇ ਲੇ ॥੧੮॥

ਆਸਾਵਾਰ ਰਬਾਬੀ ਗਾਵੈਂ
 ਸੁਨਹਿ ਏਕ ਮਨ ਹੋਏ।
 ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨ ਠਾਨਿ ਕਰਿ ਸਗਰੇ
 ਰਿਸ ਤੇ ਤੁਰਕਨਿ ਜੋਏ ॥੧੯॥

ਹੁਕਮ ਗੁਰੂ ਕੀਨੇ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ
 ‘ਨਿਜ ਮੁਰਚੇ ਸਵਧਾਨਾ।
 ਅੱਗ੍ਰ ਜਾਇ ਨਹਿੰ ਆਯੁਧ ਖਾਵਹੁ
 ਥਿਰੇ ਰਹਹੁ ਨਿਜ ਥਾਨਾ’ ॥੨੦॥

ਮਾਨਿ ਹੁਕਮਿ ਕੋ ਥਿਰਜੇ ਖਾਲਸਾ
 ਜੂਲਾਬਮਨੀ ਛੋਰੈਂ।
 ਤੁਰਕ ਪ੍ਰਹਾਰੀ ਉਠੇ ਪ੍ਰਾਤਿ ਧਿਖਿ
 ਜਗਤ ਜੂਠ ਮੁਖ ਜੋਰੈਂ ॥੨੧॥

ਮ੍ਰਿਤਕ ਸੰਬੰਧੀ ਹੁਤੇ ਜੁ ਨੇਰੇ
 ਦਾਹ ਕਰੇ ਦਫਨਾਏ।
 ਰਹੇ ਸ਼ੇਖ ਗੋਮਾਈ^੧ ਗੀਧ ਗਨ

^੧ਜਥਮਾਂ ਦੀ।^੨ਹੁੱਕੇ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਜੋੜਦੇ ਹਨ।

ਸਭਿ ਕੇ ਆਮਿਖ ਖਾਏ ॥੨੨॥
 ਕਾਕ ਕੰਕ ਚਾਵੰਡਾ^੧ ਚੀਂਕਤਿ
 ਹਯ ਨਰ ਮਾਸ ਅਹਾਰਾ^੨।
 ਬਿੰਦ ਭੁਮਾਵੈਂ ਉਡ ਅਕਾਸ਼ ਮਹਿੰ
 ਕੇਤਿਕ ਭੂਮਿ ਮਝਾਰਾ ॥੨੩॥
 ਜਿਤਿਕ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਕੇ ਮਗ ਪਹੁੰਚਨਿ
 ਸਭਿ ਰੋਕੇ ਚਹੂੰ ਓਰੇ।
 ਡੇਰੇ ਕਰੇ ਅਨੇਕ ਜੂਥਪਤਿ^੩
 ਘੇਰਯੋ ਭੈ ਕਰਿ ਘੋਰੇ^੪ ॥੨੪॥
 ਨਿਕਟ ਨ ਢੂਕੇ ਲਰਿਬੇ ਕਾਰਨ
 ਦੂਰ ਦੂਰ ਕਰਿ ਫੇਰੇ।
 ਜਥਾ ਸ਼ੇਰ ਤੇ ਡਰ ਕਰਿ ਰੁਕਤੇ
 ਗਨ ਗਜਰਾਜ^੫ ਬਡੇਰੇ ॥੨੫॥
 ਦਿਵਸ ਢਰਯੋ ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਮਾਦਿਕ^{*}
 ਦੋਨਹੁੰ^੬ ਢਿਗ ਮੰਗਵਾਏ।
 ਸੇਵਕ ਲੇ ਚਾਮੀ ਕਰ ਸੰਪਟ੍ਟ,
 ਸਾਰ ਅਫੀਮੈ^੭ ਲਜਾਏ ॥੨੬॥
 ਲਘੁਏਲਾ^{੯੦} ਗਨ ਗਿਰੀ ਬਦਾਮਹਿੰ^{੯੧}
 ਬਿਜੀਆ ਜੁਤਿ ਸਰਦਾਈ।
 ਭਰਯੋ ਕਟੋਰਾ ਦਿਯੋ ਗੁਰੂ ਕਰ
 ਪਾਨ ਕੀਨਿ ਸਮੁਦਾਈ ॥੨੭॥
 ਮਾਵਾ ਪੁਨ ਅਫੀਮ ਕੋ ਖਾਯੋ

^੧ਗਿੱਦੜਾ।^੨ਗਿੱਧਾ।^੩ਖਾਕੇ।^੪ਸੈਨਾਪਤੀਆਂ ਨੇ।^੫ਬਹੁਤਾ ਭੇ ਕਰਕੇ।^੬ਵੱਡੇ ਹਾਥੀ।^{*}ਦੇਖੋ ਰੁਤ ੨ ਅੰਸੂ ੪੪ ਅੰਕ ੨੦ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੂਕਾ।^੭ਫੀਮ ਤੇ ਸੁੱਖਾ।^੮ਸੋਨੇ ਦੀ ਡੱਬੀ।^੯ਪੱਕੀ ਅਫੀਮਾ ਅਸਲੀ ਅਫੀਮਾ।^{੧੦}ਛੱਟੀਆਂ ਲਾਚੀਆਂ।^{੧੧}ਬਦਾਮਾਂ ਦੀਆਂ ਗਿਰੀਆਂ।

ਪੁਨ ਬਿਜੀਆ ਲਘੁ ਪਾਨਾ*।
 ਚਚਿ ਤੁਰੰਗ ਪਰ ਗਮਨੇ ਸੌਚਹਿ
 ਫਿਰ ਆਏ ਤਿਸ ਥਾਨਾ ॥੨੮॥
 ਥਾਨ ਉਤੰਗ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਜਿਹ ਠਾਂ
 ਹੈ ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ਾ ਜੋਈ।
 ਤਿਸ ਹੀ ਦਿਸ਼ ਮਹਿੰ ਕੋਸ ਅਛਾਈ
 ਸੂਬੇ ਉਤਰੇ ਦੋਈ ॥੨੯॥
 ਤੰਬੂ ਸ਼ਮਿਯਾਨੇ ਬਹੁ ਤਾਨੇ
 ਦੂਰ ਦੂਰ ਲਗਿ ਹੋਰੇ।
 ਅਨਿਕ ਬਰਣ ਕੇ ਸ਼ਜਾਮ ਲਾਲ ਗਨ
 ਲਾਗੇ ਸੇਤ ਬਡੇਰੇ ॥੩੦॥
 ਥਾਨ ਥਾਨ ਝੰਡੇ ਬਡ ਗਾਡੇ
 ਬਹੁਤ ਬਰਣ ਕੇ ਸੇਈ।
 ਬੈਠਿ ਉਚ ਥਲ ਪ੍ਰਭੂ ਬਿਲੋਕਤਿ
 ਲਸ਼ਕਰ ਸੱਤ੍ਰਨਿ ਜੋਈ ॥੩੧॥
 ਬੈਠੇ ਲਗੇ ਸੁਚੇਤਾ ਕਰਨੇ
 ਨਿਰਮਲ ਨੀਰ ਸਨਾਨੇ।
 ਬਸਤ੍ਰ ਪਹਿਰ ਕਰਿ ਥਿਰਤਾ ਕੀਨੀ
 ਆਇ ਸਿੰਘ ਤਿਸ ਥਾਨੇ ॥੩੨॥
 ਲਗਾਜੇ ਦਿਵਾਨ ਖਾਲਸੇ ਕੇਰਾ
 ਬਸਤ੍ਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਤਨ ਸਾਜੇ।
 ਜਾਮ ਦਿਵਸ ਤੇ ਸੂਬੇ ਚਚਿ ਕੈ
 ਸੰਗ ਲੀਨ ਸਭਿ ਰਾਜੇ ॥੩੩॥
 ਥੋਰੇ ਨਰ ਲੇ ਸੰਗ ਸੁ ਗਮਨੇ
 ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ ਓਰੀ।
 ਚਲਤਿ ਚਲਤਿ ਕੁਛ ਨਿਕਟ ਪਹੂੰਚੇ
 ਭੀਮ ਚੰਦ ਕਰ ਜੋਰੀ^੧ ॥੩੪॥
 ਜ਼ੇਰਦਸਤ^{*} ਅਰੁ ਖਾਂ ਵਜੀਦ ਪਿਖਿ
 ਥੋਲੇ ਰਾਜਨਿ ਸੰਗਾ।
 ‘ਸਗਰੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਲਗਾਇ ਬਿਲੋਕਹੁ

^੧ਹਥ ਜੋੜਕੇ।

*ਕਵੀ ਜੀ ਕਿਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ੇਰਦਸਤ ਤੇ ਕਿਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬਹੁ ਨਰ ਥਾਨ ਉਤੰਗਾ^੧ ॥੩੫॥
 ਦੂਰਬੀਨ ਪੁਨ ਲਾਇ ਨਿਹਾਰੇ
 ਤੁਰਕਨਿ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ।
 ‘ਇਹ ਕੋ ਹੈ ਥਿਰਿਓ ਮੰਚ ਉਪਰ
 ਢਿਗ ਲਗਿ ਸਭਾ ਉਦਾਰਾ ॥੩੬॥
 ਬਾਰੰਬਾਰ ਚਮਰ ਕੌ ਛੋਰਤਿ
 ਸੂਰਜ ਮੁਖੀ ਅਗਾਰੀ।
 ਜੋਵਰ ਜਰੇ ਜਵਾਹਰ ਜਾਹਰ
 ਜਗਮਗ ਜਗਮਗ ਕਾਰੀ ॥੩੭॥
 ਸੀਸ ਪਾਗ ਪਰ ਜਿਗਾ ਮਨੋਰਹ
 ਕਲਗੀ ਝੁਲਤਿ ਉਤੰਗੀ।
 ਧਨੁਖ ਧਰੇ, ਦੈ^੨ ਤਰਕਸ਼ ਆਗੇ
 ਪੂਰਨ ਸੰਗ ਖਤੰਗੰ^੩ ॥੩੮॥
 ਖੜਗ ਗਾਤਰੇ ਥਿਰਜੋ ਪ੍ਰਕਾਸਤਿ
 ਮਹਿਦ ਮਜਾਜ ਉਚੇਰੇ^੪।
 ਸਾਹਨਸਾਹੁ ਮਨਹੁਂ ਕੋ ਬੈਠਜੋ
 ਬੰਦਹਿ ਚਰਨ ਘਨੇਰੇ ॥੩੯॥
 ਸਿੰਘ ਸੈਂਕਰੇ ਸੰਗ ਅਲਬਾਲਤਿ
 ਸਭਾ ਬਿਸਾਲ ਲਗਾਈ।
 ਸਨਪਬੱਧ ਸਭਿ ਸੇਲੇ ਸਾਂਗਨ
 ਖੜਗ ਤੁਪਕ ਸਮੁਦਾਈ ॥੪੦॥
 ਗੁਰ ਕੋ ਜਥੇਦਾਰ ਹੈ ਕੋਈ
 ਕਿਧੋਂ ਪੁੱਤ੍ਰ ਤਿਨ ਕੇਰਾ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪ ਕਿਧੋਂ ਇਹ
 ਦਿਪਹਿ ਪ੍ਰਤਾਪ ਉਚੇਰਾ ॥੪੧॥
 ਭੋ ਅਚਲੇਂਦ੍ਰ ! ਚਿਨਾਰੀ ਕਰਿਯਹੁ
 ਨੀਕੇ ਮੋਹਿ ਬਤਾਵਹੁ।
 ਕੌਨ ਅਹੈ ਇਤ ਸਨਮੁਖ ਬੈਠਜੋ
 ਸਕਲ ਭੇਦ ਸਮੁਝਾਵਹੁ’ ॥੪੨॥

^੧ਉਚੇ ਥਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਪੁਰਸ਼ ਹਨ।

^੨ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ।

^੩ਬੜੀ ਮਜਾਜ ਉੱਚੀ ਹੈ ਭਾਵ ਆਨਬਾਨ ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਭੀਮ ਚੰਦ ਸੁਨਿ ਕੈ ਕਰ ਬੰਦੇ
 ਭਲੇ ਪਛਾਨਿ ਬਖਾਨਾ।
 ‘ਇਹੀ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕਲਹਿ ਮੂਲ ਸਭਿ
 ਕੀਨੇ ਜੰਗ ਮਹਾਂਨਾ ॥੪੩॥
 ਜਹਿਂ ਕਹਿਂ ਲਰਜੇ ਬਿਜਧ ਕੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
 ਮਨਹੁਂ ਵਸਤੁ ਇਸ ਕੇਰੀ^੧।
 ਕਬਹੁਂ ਸੱਤ੍ਰੂ ਕੇ ਦੀਨਸਿ ਨਾਂਹਿਨ੍^੨,
 ਸੈਲਨਿ ਚਮੂੰ ਨਿਬੇਰੀ ॥੪੪॥
 ਆਦਿ ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ ਸੰਘਾਰੇ
 ਧਨੁ ਬਿੱਦਜਾ ਮੈਂ ਭਾਰੀ।
 ਪੈਂਡਖਾਨ ਬਡ ਤੀਰਮਦਾਜੰ
 ਇਕ ਸਰ ਤੇ ਲਿਜ ਮਾਰੀ ॥੪੫॥
 ਮਰੇ ਬਿਲੋਕਹੁ ਲਰੇ ਪਿਛਾਰੀ
 ਤੀਰਨਿ ਸੰਗ ਪਰੋਏ^੩।
 ਪਰਹਿੰ ਪਾਰ, ਨਹਿਂ ਬਿਰਹਿੰ ਦੇਹਿ ਮਹਿੰ,
 ਬਿਸਮਤਿ ਹੈ ਹੈ ਜੋਏ ॥੪੬॥
 ਪਾਛੇ ਪਾਵ ਨ ਘਾਲਜੇ ਕਬਹੁੰ
 ਬਲ ਕਰਿ ਕਰਿ ਪਚਹਾਰੇ।
 ਦਲ ਸਕੇਲਿ ਬਹੁ ਕਰੀ ਸੂਰਤਾ
 ਟਰਜੇ ਨ ਕਿਮ ਹੀ ਟਾਰੇ ॥੪੭॥
 ਪ੍ਰਥਮ ਕਥਾ ਮੈਂ ਸੁਨੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ
 ਭਯੋ ਸੁ ਅਤਿਰਥਿ ਜੋਧਾ।
 ਥੋਰੇ ਘਨੇ ਸੱਤ੍ਰੂ ਨਹਿਂ ਗਿਨਤੋ
 ਲਰਿ ਮਾਰਹਿ ਧਰਿ ਕ੍ਰੋਧਾ ॥੪੮॥
 ਰਾਮਚੰਦ ਅਤਿਰਥੀ ਭਏ ਹੈਂ
 ਸੋ ਸੁਨਿਬੇ ਮਹਿੰ ਆਏ।
 ਤਿਨ ਸਮ ਪਿਖਜੋ ਬਿਲੋਚਨ ਤੇ ਇਹ
 ਹਨੈ ਲਰਤਿ ਸਮੁਦਾਏ ॥੪੯॥
 ਤੁਮ ਸਮਰਥ ਹੋ ਜਗ ਕੇ ਮਾਲਿਕ

^੧(ਜੈ ਰੂਪੀ) ਵਸਤੂ ਮਾਨੋਂ ਇਸੇ ਦੀ ਹੀ ਹੈ।

^੨ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ (ਬਿਜੈ)।

^੩(ਅਰ ਜੋ) ਪਿਛੇਰੇ ਲੇੜੇ ਹਨ (ਤੁਸਾਡੇ) ਦੇਖਦਿਆਂ ਮਰੇ ਹਨ (ਕੀਕੂੰ) ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਤੇ ਹਨ।

ਗਹਹੁ ਕਿ ਮਾਰਨ ਕੀਜੈ।
 ਗਿਰ ਰਾਜੇ ਦਲ ਪ੍ਰਜਾ ਸਹਿਤ ਸਭਿ
 ਹਾਰ ਪਰੇ ਲਖਿ ਲੀਜੈ ॥੫੦॥
 ਹੁਇ ਲਾਚਾਰ ਹਮ ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਢਿਗ
 ਪਹੁੰਚੇ ਦੱਖਣ ਜਾਈ।
 ਤੁਮ ਸਮੇਤ ਲਸ਼ਕਰ ਬਹੁ ਆਨਯੋਂ
 ਦੈ ਕਰਿ ਚੁਕੇ ਲਰਾਈਂ ॥੫੧॥
 ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੈ ਬਲ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇਰਾ
 ਸੂਬੇ ਕੁੱਧਤਿ ਦੋਈ।
 ‘ਦੇਖਿ ਨਿਪਤ ! ਤੁਝ ਆਗੇ ਅਥਿ ਹਮ
 ਗਹੈਂ ਕਿ ਮਾਰੈਂ ਸੋਈ’ ॥੫੨॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸਟਮ ਰੁਤੇ ‘ਜੰਗ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ
 ਨਾਮ ਦਾਦਸ਼ਮੇ ਅੰਸੂ ॥੧੨॥

‘ਦੇ ਲੜਾਈਆਂ ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹੋ।

੧੩. [ਸੁਬਿਆਂ ਨੇ ਤੋਪਾਂ ਚਲਾਉਣੀਆਂ]

੧੨<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੁਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੧੪

ਦੇਹਰਾ: ਅਵਲੋਕੈ ਦ੍ਰਿਗ ਕ੍ਰੋਧ ਤੇ, ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਕਹਿ ਬਾਤ।

‘ਸੁਨਿ ਬਜੀਦ ਖਾਂ ਅਬਿ, ਇਹਾਂ ਬੈਠੇ ਕਰੀਅਹਿ ਘਾਤ ॥੧॥

ਲਲਿਤਪਦ ਛੰਦ: ਅਲਪ ਬਿਸਾਲ ਤੋਪ ਗਨ ਆਨਹੁੰ

ਏਕ ਬਾਰ ਦਿਹੁ ਛੋਰੀ।

ਸ਼ਿਸਤ ਲਗਾਇ ਹਤੋਂ ਮੈਂ ਆਪੇ

ਤਜਿ ਗੋਰਾ ਗੁਰ ਓਰੀ’ ॥੨॥

ਹੁਕਮ ਦੀਨ ਤਤਕਾਲ ਮੰਗਾਈ

ਲਸਕਰ ਮਾਂਹਿ ਜੁ ਠਾਂਢੀ।

ਸੁਭਟ ਹਜ਼ਾਰਹੁੰ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਜੋਰੀ

ਹੇਰਨ ਕੋ ਰੁਚਿ ਬਾਢੀ ॥੩॥

ਬਿਖਭ ਤੁਰੰਗਨਿ ਐਚਨ ਕਰਿ ਕੈ

ਅਰੁ ਮਾਨਵ ਸਮੁਦਾਈ।

ਬਲ ਤੇ ਪੇਲ ਧਕੇਲਤਿ ਲਜਾਏ

ਨਹੀਂ ਬਿਲੰਬ ਲਗਾਈ ॥੪॥

ਕਰੀ ਬਰੋਬਰ ਬਿਰ ਇਕ ਬੇਰੀ

ਗਜ ਤੇ ਉਤਰਜੋ ਸੂਬਾ।

ਊਚ ਨੀਚ ਤੋਪਨ ਮੁਖ ਕਰਿ ਕੈ

ਤਕੈ ਸ਼ਿਸਤ ਹੁਇ ਕੂਬਾ^੧ ॥੫॥

ਸਰਬ ਸਭਾ ਕੋ ਅਰੁ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ

ਤਾਕਿ ਤਾਕਿ ਬਿਧਿ ਨੀਕੀ।

ਬੈਲੀ ਭਰਿ ਬਰੂਦ ਅਰੁ ਗੋਰਾ

ਕਰਿ ਕਰਿ ਮਤਿ ਨਿਜ ਹੀ ਕੀ ॥੬॥

ਉਤ ਸਿੰਘਨ ਗਤਿ ਇਨ ਕੀ ਪਿਖਿ ਕਰਿ

ਬ੍ਰੰਦ ਤੋਪ ਅਨਮਾਨੀ^੨।

‘ਮਹਾਰਾਜ ਅਵਿਲੋਕਹੁ ਉਤ ਕੌ

ਨੀਚਨ ਦੁਰਮਤਿ ਠਾਨੀ ॥੭॥

ਖਰੇ ਮਤੰਗ ਤੁਰੰਗਮ ਪੁੰਜ

ਮਾਨਵ ਜਹਿਂ ਸਮੁਦਾਏ।

^੧ਕੂਬਾ ਹੋਕੇ।

^੨ਅਨੁਮਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਤੋਪਾਂ ਬਹੁਤ ਆਈਆਂ ਹਨ।

ਤਹਾਂ ਤੋਪ ਗਨ ਲਜਾਵਨ ਕੀਨੀ
 ਹਮ ਹੇਰੀ ਦਿਗ ਲਾਏ ॥੮॥
 ਅਸ ਨਹਿੰ ਹੋਇ ਆਇ ਗਨ ਗੋਰੇ
 ਲਗਹਿੰ ਦਿਵਾਨ ਮਝਾਰੇ।
 ਅੰਗ ਭੰਗ ਕਰਿ ਪ੍ਰਾਨ ਬਿਨਾਸਹਿੰ
 ਔਚਕ ਗਜ਼ਬ ਗੁਜ਼ਾਰੇਂ ॥੯॥
 ਸਨਮੁਖਿ ਤੇ ਉਠਿ ਦਿਸਾ ਦੂਸਰੀ
 ਬਿਰਹੁ ਲਗਾਇ ਦਿਵਾਨਾ।
 ਤੁਰਕ ਸੱਤ੍ਰੂ ਕੋ ਕਹਾਂ ਭਰੋਸਾ
 ਦੁਸਟ ਸੁ ਬੇਈਮਾਨਾ ॥੧੦॥
 ਜਬਿ ਨਿਰਮੋਹ ਆਪ ਪ੍ਰਭੁ ਉਤਰੇ
 ਰਾਜਨਿ ਦਗਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ।
 ਤੋਪ ਸਮੁਖ ਕਰਿ ਤਾਕਿ ਸ਼ਿਸਤ ਕੋ
 ਗੋਰਾ ਔਚਕ ਮਾਰਾ ॥੧੧॥
 ਤੈਸੀ ਬਿਧਿ ਇਨ ਕੀ ਅਬਿ ਦੀਖਤਿ
 ਰਚਯੋ ਪਾਪ ਮਤਿ ਪਾਪੀ।
 ਬਿਨਾ ਜੰਗ ਤੇ ਮਾਰਨ ਚਾਹਤਿ
 ਮੰਦ ਮਹਿਦ ਸੰਤਾਪੀ ॥੧੨॥
 ਆਛੀ ਬਾਤ ਦਾਸਿ ਕਰਿ ਬਿਨਤੀ
 ਜੈਸੀ ਬਿਧਿ ਲਖਿ ਪਾਈ।
 ਆਗੇ ਜਿਮ ਰਾਵਰਿ ਹੁਇ ਮਰਜ਼ੀ
 ਕਰਹੁ ਜਥਾ ਮਨ ਭਾਈ' ॥੧੩॥
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਬੋਲੇ
 'ਸੁਨਹੁ ਖਾਲਸਾ ਪਜਾਰੇ !
 ਕਾਲ ਕੌਚ ਤਨ ਪਹਿਰਨ ਕੀਨੀ
 ਬ੍ਰਹਮ ਕੌਚ ਉਰ ਧਾਰੇ^੨ ॥੧੪॥

^੧ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਛੀ ਬਾਤ ਜਾਣ ਪਾਈ ਹੈ ਦਾਸ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

^੨(ਅਸਾਂ) ਤਨ ਤੇ ਤਾਂ ਕਾਲ ਕਵਚ ਪਹਿਰੀ ਹੈ ਤੇ ਰਿਦੇ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮ ਕਵਚ ਧਾਰੀ ਹੈ। [ਕਾਲ ਕਵਚ=ਕਾਲ ਰੂਪੀ ਸੰਜੋਆ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਸੰਘਾਰ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਕਾਲ, ਮਹਾਂ ਕਾਲ। ਉਸੇ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਹਰ ਵੇਲੇ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸਾਂ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਲਿਵ ਲਾਈ ਹੈ। 'ਚੁੰਭੀ ਰਹੀ ਸੂਤ ਪ੍ਰਭੁ ਚਰਨਨ ਮਹਿੰ' ਇਹ ਸਾਡਾ ਬ੍ਰਹਮ ਕਵਚ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮ ਵਿਚ ਸੁਰਤ ਧਾਰਨੀ ਬ੍ਰਹਮ ਕਵਚ ਹੈ ਯਥਾ:- 'ਰਾਮ ਕਵਚੁ ਦਾਸ ਕਾ ਸੰਨਾਹੁ ॥ ਦੂਤ ਦੁਸਟ ਤਿਸੁ ਪੋਹਤਿ ਨਾਹਿ' ॥ ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਲੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ

ਜਿਸ ਤੇ ਸੇਲ^{*} ਸਾਂਗ, ਸਰ, ਸ਼ਕਤੀ,
 ਤੋਮਰ, ਗੋਰੀ, ਗੋਰਾ।
 ਕੰਟਕ ਦੁਸ਼ਟ ਅਨੇਕ ਜਤਨ ਤੇ
 ਮਾਰਹਿਂ ਜੇ ਹਮ ਓਰਾ ॥੧੫॥
 ਏਕ ਨ ਲਾਗ ਸਕਹਿਂ ਤਨ ਹਮਰੇ
 ਸਭਿ ਉਪਾਇ ਨਿਫਲਾਵੈਂ।
 ਮਹਾਂ ਕਾਲ ਕਾਲੀ ਰਖਵਾਰੀ
 ਦੇ ਕਰਿ ਹਾਥ ਬਚਾਵੈਂ ॥੧੬॥
 ਸਰਬ ਲੋਹ^੧ ਕੀ ਰੱਛਾ ਹਮ ਕੋ
 ਉਠਿਤ ਬੈਠਿਤ ਚਾਲੇ।
 ਪੇਸ਼ ਨ ਜਾਇ ਮਲੇਛਨਿ ਕੋ ਕੁਛ
 ਕਰਤਿ ਉਪਾਇ ਬਿਸਾਲੇ' ॥੧੭॥
 ਇਤਨੀ ਕਹਤਿ ਹੁਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ
 ਛੁਟੀ ਤੋਪ ਸਮੁਦਾਈ।
 ਗਾਜ਼ ਗਾਜ਼ ਕਰਿ^੨ ਬਾਰ ਬਾਰ ਜਨੁ
 ਗਿਰੀ ਸੁ ਗਿਰ ਪਰ ਆਈ ॥੧੮॥
 ਅੰਧ ਧੁੰਧ ਇਕ ਬਾਰ ਭਯੋ ਤਬਿ
 ਉਠਯੋ ਧੁੰਮ ਨਭ ਛਾਯੋ।
 ਖਰੇ ਤੁਰੰਗ ਮਤੰਗ ਨ ਦੀਖਤਿ
 ਨਿਕਟ ਸਥਾਨ ਹਿਲਯੋ ॥੧੯॥
 ਪ੍ਰਤਿ ਧੁਨਿ ਉਠੀ ਸੈਲ ਅਰੜਾਏ
 ਸ਼ਬਦ ਸਹੈਂ ਨਹਿਂ ਸ਼੍ਰੋਨਾ^੩।
 ਕੜਕੈਂ ਤੋਪਾਂ ਬਲ ਬਰੂਦ ਤੇ
 ਆਗੈ ਅਟਕਹਿ ਕੌਨਾ ॥੨੦॥
 ਸਗਰੇ ਗੋਰੇ ਗਿਰ ਕੇ ਸਿਰ ਤੇ^੪
 ਉਚੇ ਨਭ ਕੋ ਜਾਈ।

ਮਹਾਂਕਾਲ ਸਾਨੂੰ ਬਚਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਰਬ ਲੋਹ=ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ ਰੱਖਜਾ ਸਾਨੂੰ ਉਠਦਿਆਂ ਬੈਠਦਿਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ]।

*ਪਾ:-ਸੈਵ।

^੧ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ।

^੨ਬਿਜਲੀ ਵਾਂਝ ਗੱਜਕੇ।

^੩ਕੰਨਾਂ ਨੇ ਅਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸਹਾਰੀ।

^੪ਪਹਾੜ ਦੇ ਸਿਰ ਤੋਂ।

ਬਿਰਜੋ ਦਿਵਾਨ ਸਕਲ ਬਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ
 ਕਿਹ ਕੋ ਛੁਹਨ ਨ ਪਾਈ ॥੨੧॥
 ਉਪਰ ਮੁਖ ਕਰਿ ਦੇਖਤਿ ਹੈਂ ਸਿੰਘ,
 ਸੂਕਤਿ ਜਾਹਿੰ ਅਕਾਸ਼ਾ।
 ਪਰੈ ਸਿਵਰ ਜੇ ਤੁਰਕਨਿ ਘਾਲੇ
 ਤਿਨ ਕੋ ਕਰਤਿ ਬਿਨਾਸਾ^੧ ॥੨੨॥
 ਸੁਭਟ^{*} ਪਵੰਗਮ ਕਰੇ ਸੰਘਾਰਨਿ
 ਹਾਹਾਕਾਰ ਮਚਾਯੋ।
 ਪਿਖਿ ਸੂਬੇ ਤੋਪਨ ਮੁਖ ਉਚਾ
 ਫੇਰਜੋ ਪੇਚ ਨਿਵਾਯੋ ॥੨੩॥
 ਸਗਰੀ ਮਹਿੰ ਬੈਲੀ^੨ ਪੁਨ ਘਾਲੀ
 ਗੋਰਾ ਗਜ ਤੇ ਠੋਕਾ।
 ਕਰੀ ਤਜਾਰ ਪੁਨ ਤਾਕਿ ਸ਼ਿਸ਼ਤ ਕੋ
 ਬਾਰੰਬਾਰ ਬਿਲੋਕਾ ॥੨੪॥
 ਦੁਤਿਯ ਸ਼ਲਖ ਫਿਰ ਤਾਕਿ ਪ੍ਰਹਾਰੀ
 ਦਾਰੁਣ ਨਾਦ ਉਠਾਵਾ।
 ਧੂਮਧਾਰ ਤਹਿੰ ਜਿਤ ਕਿਤ ਪਸਰੀ
 ਨਹਿੰ ਦੇਖਨਿ ਕੁਛ ਪਾਵਾ ॥੨੫॥
 ਗਿਰ ਕੀ ਜਰ ਮਹਿੰ ਗੋਰੇ ਸਗਰੇ
 ਜਾਇ ਲਗੇ ਇਕ ਬਾਰੀ।
 ਪਿਖਹਿ ਖਾਲਸਾ ਹਰਖਤਿ ਹੈ ਕਰਿ
 ਤੁਰਕਨਿ ਕੀ ਮਤਿ ਮਾਰੀ ॥੨੬॥
 ਜਗਤ ਪਤੀ ਕੋ ਚਾਹਤਿ ਹਤਿਬੇ
 ਸੀਪਨੀ^੩ ਸਿੰਧ ਉਲੀਚੈਂ।
 -ਭਗਨੋਂ ਸੈਲ- ਮਸ਼ਕ ਜਿਮ ਚਿਤਵਤਿ,
 ਕੀਟ ਸੁਮੇਰੂ ਖੀਚੈ^੪ ॥੨੭॥
 ਬਿਸਮਤਿ ਸੂਬੇ ਸਰਬ ਤੋਪ ਗਨ

^੧ਭਾਵ ਤੋਪਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਸ਼ਤਾਂ ਗ੍ਰਾਲਤ ਸਨ ਗੋਲੇ ਬਜਾਏ ਦੀਵਾਨ ਪਰ ਛਿੱਗਣ ਦੇ ਕਿਲੇ ਤੋਂ ਪਾਰ ਜਾਕੇ ਘੇਰੇ ਘੱਤੇ ਹੋਏ ਤੁਰਕਾਂ ਪਰ ਹੀ ਪੈਂਦੇ ਸਨ।

^{*}ਪਾ:-ਸੁਭੁ।

^੨ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਲੀ (ਬਾਰੂਦ ਦੀ)।

^੩ਸਿੱਪੀਆਂ ਨਾਲ।

^੪ਕੀੜਾ ਖਿੱਚੇ ਸੁਮੇਰੂ ਨੂੰ।

ਕੁੱਧਤਿ ਹੈ ਕਸਵਾਈ।
 ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੁਧਿ ਬਲ ਅਨਿਕ ਘਾਤ ਤੇ
 ਛੋਰਿ ਦਈ ਸਮੁਦਾਈ ॥੨੮॥
 ਨੀਚੇ ਮੁਖ ਜਬਿ ਕਰਹਿ ਤੋਪ ਕੇ
 ਗਿਰ ਕੀ ਜਰ ਮਹਿ ਲਾਗੈਂ।
 ਜੇ ਉੂਚੋ ਕਰਿ ਛੋਰਹਿ ਗੋਰਾ
 ਤਤਫਿਨ ਜਾਵਤਿ ਆਗੈ ॥੨੯॥
 ਸੂਕਤਿ ਨਭ ਮਹਿ ਨਿਫਲ ਪਰੈ ਕਿਤ
 ਬਾਂਮ ਕਿ ਦਾਹਨ ਜਾਈ।
 ਸਰਬ ਸਭਾ ਯੁਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਬੈਸੇ
 ਚਿੰਤਾ ਕਿਸਹੁਂ ਨ ਕਾਈ ॥੩੦॥
 ਬਾਰ ਬਾਰ ਤਾਕਤਿ ਪੁਨ ਛੋਰਹਿ
 ਕਰਿ ਕਰਿ ਨਿਜ ਮਤਿ ਆਛੇ।
 ਨਹਿਂ ਦਿਵਾਨ ਮਹਿ ਗੋਰਾ ਲਾਗਯੋ
 ਜਹਿਂ ਮਾਰਨ ਕੋ ਬਾਂਛੇ ॥੩੧॥
 ਇਕ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਦੂਸਰ ਕਰਿ ਕਰਿ
 ਤਾਕਿ ਤਾਕਿ ਕਰਿ ਛੋਰੈਂ।
 ਜੇਤਿਕ ਬਿੱਦਜਾ ਕਰਿ ਪਚਿ ਹਾਰੇ
 ਗਯੋ ਨ ਸਤਿਗੁਰ ਧੋਰੈ^੧ ॥੩੨॥
 ਤਜੀ ਸੈਂਕਰੇ ਮੁਹੁਰਮੁਹੂ^੨ ਸਭਿ,
 ਪਾਇ ਬਰੂਦ ਰੁ ਗੋਰਾ।
 ਧੂੰਮਧਾਰ ਤੇ ਅੰਧ ਧੂੰਦ ਭਾ
 ਅਧਿਕ ਮਚਯੋ ਤਬਿ ਸ਼ੋਰਾ ॥੩੩॥
 ਜਤਨ ਕਰਤਿ ਅਰੁ ਤੋਪ ਚਲਾਵਤਿ
 ਤਬਿ ਸੰਧਯਾ ਹੁਏ ਆਈ।
 ਬਹੁ ਬਿਸਮਾਇ ਰਹੇ ਪੁਛਤਾਵਤਿ
 ਬਡੀ ਘਾਤ ਅਬਿ ਪਾਈ^੩ ॥੩੪॥
 ਲਗਤਿ ਜਿ ਗੋਰੇ ਗੁਰ ਸਮੇਤ ਅਬਿ

^੧ਭਾਵ ਗੋਲੰਦਾਜ਼ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਨਾਲਾਇਕ ਕਹਿ ਕਹਿਕੇ ਆਪ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰਾ।

^੨ਕੋਲ, ਨੇੜੇ।

^੩ਬਾਰ-ਬਾਰ।

^੪ਬੜਾ ਦਾਉ ਲੱਗਾ ਸੀ।

ਹੋਤਿ ਸੰਘਾਰਨਿ ਸਾਰੇ।
 ਫਤੇ ਮੁਹਿੰਮ ਲੇਤਿ ਕਰਿ ਸਗਰੀ
 ਕਾਰਜ ਹੋਤਿ ਸੁਧਾਰੇ ॥੩੫॥
 ਤਮ ਪਸਰਯੋ, ਪਰਕਾਸ਼ ਹਾਨ ਭਾ,
 ਹਟਿ ਡੇਰੇ ਕੋ ਚਾਲੇ।
 ਭੀਮਚੰਦ ਸੌਂ ਬੂਝਯੋ ਸੂਬੇ
 ‘ਅਚਰਜ ਪਿਖਯੋ ਬਿਸਾਲੇ ॥੩੬॥
 ਇਹ ਕਜਾ ਭਯੋ ਨ ਜਾਨਯੋ ਜਾਈ
 ਗੋਰੇ ਪੁੰਜ ਚਲਾਏ।
 ਕਿਸ ਨੇ ਪਤਾ ਦਿਯੋ ਕੁਛ ਨਾਂਹੀ
 ਸਤਿਗੁਰ ਨਹਿਂ ਨ ਉਠਾਏ^੧ ॥੩੭॥
 ਉੱਚੇ ਥਲ ਕਰਿ ਲਗਯੋ ਨ ਗੋਰਾ
 ਟਿੱਬਾ ਕਿਧੋਂ ਕੁਢਾਲਾ।
 ਕਿਧੋਂ ਗਿਰਦ ਸੈਂ ਹੁਤੋ ਨਿਸ਼ਾਨ^੨
 ਕੈ ਗੁਰ ਅਜ਼ਮਤ ਵਾਲਾ ॥੩੮॥
 ਗਏ ਉੱਚ ਕੇ ਨੀਚੇ ਲਾਗੇ
 ਬਾਮ ਦਾਹਨੇ ਹੋਏ।
 ਨਹੀਂ ਤ੍ਰਾਸ ਭੀ ਕਿਸ ਨੇ ਪਾਯੋ
 ਉਠਨ ਕਹਾਂ ਕਿਤ ਕੋਏ^੩’ ॥੩੯॥
 ਰਾਜੇ ਭਨਯੋ ‘ਚਲੇ ਗਨ ਗੋਰੇ
 ਮੈਂ ਭੀ ਅਚਰਜ ਮਾਨਾ।
 ਜਾਇ ਨ ਜਾਨੀ ਕਜਾ ਕੁਛ ਹੋਯੋ
 ਕਜਾ ਸੈਂ ਕਰੋਂ ਬਖਾਨਾ ॥੪੦॥
 ਪ੍ਰਥਮ ਲਰਾਈ ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਰੇ
 ਤਹਿਂ ਹਮ ਤੋਪ ਚਲਾਈ।
 ਗੁਰ ਕੋ ਲਗੀ ਨ, ਸਿਖ ਇਕ ਮਾਰਯੋ
 ਦਿਯੋ ਪਤਾ ਢਿਗ ਜਾਈ ॥੪੧॥
 ਹੁਤੋ ਤੋਪਚੀ ਬਿੱਦਜਾ ਨਿਪਨੂ
 ਮਾਰਤਿ ਦੂਸਰ ਗੋਰਾ।

^੧ਕਿਸੇ (ਗੋਲੇ) ਨੇ ਕੁਛ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸਤਿਗੁਰ (ਉਸ ਥਾਵੋਂ) ਉਠੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ।

^੨ਜਾ ਤਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕਿਸੇ ਫੇਰ (ਗੋੜ) ਵਿਚ ਸੀ।

^੩ਕਿਸੇ ਦਾ ਉੱਠਣਾ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਰਿਹਾ।

ਪਿਖਿ ਸਿਖ ਮਰਜੋ ਸੰਧਿ ਸਰ ਧਨੁ ਗੁਰ
 ਤਾਤਕਾਲ ਖਰ ਛੋਰਾ ॥੪੨॥
 ਕੋਸਿਕ ਹੁਤੇ ਪ੍ਰਮਾਨ ਬੀਚ ਕੋ^੧
 ਲਗਯੋ ਭਾਲ ਮਹਿੰ ਜਾਈ।
 ਮਰਜੋ ਸੁ, ਇਕ ਸਰ ਅੱਰ ਚਲਾਯੋ
 ਨਿਕਟ ਖਰੋ ਤਿਸ ਭਾਈ ॥੪੩॥
 ਤਿਸ ਕੇ ਲਗਯੋ ਮਰਜੋ ਸੋ ਤਤਛਿਨ
 ਤੁਪਚੀ ਰਹਯੋ ਨ ਕੋਈ।
 ਯੋਂ ਇਕ ਬਾਰ ਭਈ ਬਿਧਿ ਮਾਰਨ
 ਕੀਨਿ ਸੁਨਾਵਨ ਸੋਈ ॥੪੪॥
 ਤਿਸ ਤੁਪਚੀ ਨੇ ਪਤਾ ਦਿਯੋ ਢਿਗ
 ਖਰੋ ਅੱਗ੍ਰ ਸਿਖ ਮਾਰਨੈ।
 ਤੁਮਰੋ ਗੋਰਾ ਨਿਕਟ ਨ ਪਹੁੰਚਯੋ
 ਟਿੱਬਾ ਹੁਤੋ ਕੁਢਾਰਾ ॥੪੫॥
 ਕਿਤੇ ਅਭਿ ਭਯੋ, ਨ ਬੀਤ ਗਯੋ ਕੁਛ^੨,
 ਕਈ ਬਾਰ ਇਮ ਹੋਵੈ^੩।
 ਤੋਪ ਤੁਪਕ ਇਹ ਬੁਰੀ ਬਲਾਇ ਸੁ
 ਲਗਤਿ ਪ੍ਰਾਨ ਕੋ ਖੋਵੈ' ॥੪੬॥
 ਜ਼ੇਰਦਸਤ ਕਹਿ 'ਮੈਂ ਇਮ ਜਾਨੀ
 ਮੰਤ੍ਰ ਸਿੱਧ ਇਨ ਕੀਨਾ।
 ਸਾਰ ਬੰਦ^੪ ਕਰਿ ਨਿਸ਼ਚਲ ਬੈਠਯੋ
 ਕਛੂ ਤ੍ਰਾਸ ਨਹਿੰ ਚੀਨਾ ॥੪੭॥
 ਨਤੁ ਗੋਰੇ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਚਲਾਏ
 ਇਲਮ ਲਖੋਂ ਮੈਂ ਭਾਰੀ।
 ਹਤਯੋ ਨ ਕੋ, ਸਮੀਪ ਨਹਿੰ ਪਹੁੰਚਯੋ,
 ਯਾਂ ਤੇ ਰਿਵੈ ਬਿਚਾਰੀ' ॥੪੮॥
 ਸੁਨਤਿ ਵਜੀਦ ਖਾਨ ਸਮੁਝਾਇਸਿ

^੧ਵਿਚ ਕੋਹ ਭਰ ਦਾ ਫਾਸਲਾ ਸੀ।

^੨ਉਸ ਤੋਪਚੀ ਨੇ ਪਤਾ ਤਾਂ ਦਿਖਾ ਦਿਤਾ ਸੀ ਜੋ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ) ਕੋਲ ਤੇ ਅੱਗੇ ਖੜਾ ਸਿਖ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

^੩ਵੇਲਾ ਕੁਛ ਬੀਤ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

^੪ਕਈ ਵਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

^੫ਲੋਹਾ ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਭਾਵ ਮੰਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਅਸਰ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ।

'ਮੰਡ੍ਰ ਨ^{*} ਸਿਧ ਕੁਛ ਜਾਨੋ।
 ਪ੍ਰਥਮ ਜੁੱਧ ਮਹਿੰ ਅਧਿਕ ਵਿਰੁੱਧਯੋ
 ਕਰੇ ਬੀਰ ਗਨ ਹਾਨੋ ॥੪੯॥
 ਸਾਹਿਬ ਚੰਦ ਜੂਥਪਤਿ ਗੁਰ ਕੋ
 ਮਾਰਯੋ ਬੀਚ ਲਰਾਈ।
 ਨੀਠ ਨੀਠ ਕਰਿ ਲੋਥ ਉਠਾਈ
 ਜ਼ੋਰ ਲਾਇ ਸਮੁਦਾਈ' ॥੫੦॥
 ਇਮ ਬਾਤਨਿ ਕੋ ਕਰਤਿ ਪਹੂੰਚੇ
 ਨਿਜ ਡੇਰੇ ਬਿਸਰਾਮੇ।
 ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਸੋਵਤਿ ਨਿੰਦਾ
 ਸਗਲੇ ਟਿਕੇ ਨਿਸਾ ਮੇਂ ॥੫੧॥
 ਇਤ ਸਤਿਗੁਰ ਸੌਦਰ ਪਾਠ ਸੰਘਯਾ
 ਚੌਂਕੀ ਪੂਰਨ ਹੋਈ।
 ਖਰੋ ਗਿਰੰਥੀ ਕਰਿ ਅਰਦਾਸਹਿ
 ਸਿਰ ਨਿੰਮ੍ਰੇ ਸਭਿ ਕੋਈ ॥੫੨॥
 ਕੂਰ ਤੁਰਕ ਝਖ ਮਾਰਿ ਰਹੇ ਸਭਿ
 ਕਛੂ ਨ ਬਸ ਬਲ ਚਾਲਾ।
 ਫਤੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਸਭਿਨਿ ਬੁਲਾਈ
 ਉੱਚੇ ਨਾਦ ਉਠਾਲਾ ॥੫੩॥
 ਹਰਖਤਿ ਭਏ ਅਸਤ ਰਵਿ ਹੋਯੋ
 ਗੇ ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਜ ਥਾਨਾ।
 ਕਿਤਿਕ ਖਾਲਸਾ ਥਿਰਯੋ ਮੋਰਚੇ
 ਹੈ ਕਰਿ ਬਹੁ ਸਵਧਾਨਾ ॥੫੪॥
 ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਪੌਢੇ ਸੁਪਤੇ
 ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਮਾਨਤਿ ਕੋਈ।
 ਜਥਾ ਗੁਹਾ^੧ ਮਹਿੰ ਕੇਹਰਿ ਬਾਸੈ
 ਗਜ ਸਮਾਨ ਰਿਪੁ ਜੋਈ ॥੫੫॥
 ਦੋਨਹੁਂ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਸਾ ਮਹਿੰ ਟਿਕ ਗੇ
 ਆਪ ਆਪਨੇ ਥਾਨਾ।
 ਘੇਰਾ ਪਾਇ ਪਰੇ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਮਹਿੰ

^{*}ਪਾ:-ਮੰਡ੍ਰਨਿ।^੧ਗੁਫਾ।

ਡਰਤਿ ਨ ਰਣ ਕੋ ਠਾਨਾ ॥ਪੰਦ॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗਿੰਚੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ
 ਤ੍ਰਯੋਦਸ਼ਮੋਂ ਅੰਸੂ ॥੧੩॥

੧੪. [ਘੇਰਾ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਤੀਰ ਚਲਾਉਣੇ]

੧੩<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ>>੧੫

ਦੋਹਰਾ: ਉਠੇ ਬਹੁਰ ਜਬਿ ਪ੍ਰਾਤ ਭੀ, ਬਾਦਤ ਬਜੈਂ ਬਿਸਾਲ।

ਸੰਖ ਨਫੀਰੀ ਨੌਬਤਾਂ, ਰਣਸਿੰਘੇ ਤਤਕਾਲ ॥੧॥

ਲਲਿਤਪਦ ਛੰਦ: ਬਜੇ ਨਗਾਰੇ ਦੋਊ ਦਿਸ਼ਾ ਮਹਿੰ,

ਉਤਸਾਹਤਿ ਭਟ ਹੋਏ।

ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨ ਬਨੇ ਸਵਧਾਨਾ,
ਨਿਜ ਨਿਜ ਬਾਨ ਖਰੋਏ ॥੨॥

ਰੋਕਹਿ ਤੁਰਕ ਪੰਥ ਜੇ ਪੁੰਜਹਿ^੧,

ਜੋ ਚਾਹਤਿ ਪੁਰਿ ਜਾਯੋ।

ਬ੍ਰਿੰਦ ਵਪਾਰੀ ਵਰਜ ਦੀਏ ਸਭਿ,

‘ਲੂਟ ਲੇਹਿਂਗੇ ਆਯੋ^੨’ ॥੩॥

ਨਿਕਟਿ ਗ੍ਰਾਮ ਅਰੁ ਪੁਰਿ ਜਨ ਜੇਈ,

ਸਭਿ ਮਹਿੰ ਡਿੰਡਮ ਫੇਰਾ।

‘ਆਨੰਦ ਪੁਰਿ ਮਹਿੰ ਕੁਛ ਪਹੁੰਚਾਵੈ,

ਉਚਿਤ ਸਜਾਇ ਬਡੇਰਾ ॥੪॥

ਕਰੋ ਨ ਕੁਛ ਵਿਵਹਾਰ^੩ ਤਹਾਂ ਕੋ,

ਕਰਹਿ ਜਿ ਦੇਵੈ ਲੇਵੈ।

ਦੂਰ ਕਰਿ ਕਰਹਿ ਬਿਦਤ ਹੁਇ ਪਕਰੈ^੪,

ਸਦਨ ਲੂਟ ਤਿਹ ਲੇਵੈਂ^੫ ॥੫॥

ਰੋਪਰ ਅਰੁ ਹੁਸ਼ੀਆਰ ਪੁਰਾ ਪੁਰਿ,

ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਸਭਿ ਠਾਕੇ।

ਦੂਰ ਦੂਰ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਾ ਕਰਿ ਡੇਰੇ,

ਤ੍ਰਸਤਿ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਤਾਕੇ ॥੬॥

ਇਮ ਘੇਰਾ ਕਰਿ ਲਸ਼ਕਰ ਉਤਰਯੋ,

ਆਇ ਜਾਇ ਨਹਿੰ ਕੋਈ।

ਕਬਿ ਕਬਿ ਚਢਹਿ ਖਾਲਸਾ ਇਤ ਉਤ,

ਅਰਹਿੰ ਅਰੀ ਰਣ ਹੋਈ^੬ ॥੭॥

^੧ਜਾਰੇ ਰਾਹਾਂ ਤੋਂ।

^੨ਜੋ ਆਵੇਗਾ ਲੁੱਟ ਲਵਾਂਗੇ।

^੩ਵਪਾਰ।

^੪ਜੋ ਲੁਕ ਛੁਪ ਕੇ ਕਰੇਗਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਣ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਕੜ ਲਵਾਂਗੇ।

^੫ਜੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਅੜੇ ਤਾਂ ਜੁੱਧ ਹੋ ਪਵੇ।

ਚਲਹਿੰ ਤੋਪ ਬੰਦੂਕ ਤੀਰ ਗਨ,
 ਮਾਰਨ ਮਰਿਬੋ ਹੋਵੈ।
 ਮਰਹਿੰ ਸੈਂਕਰੇ ਤੁਰਕ ਜਿ ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ,
 ਸਮੁਖ ਪ੍ਰਾਨ ਕੋ ਖੋਵੈਂ ॥੮॥
 ਕਬਿ ਕਬਿ ਰਹੈਂ ਮੋਰਚਨਿ ਬੈਠੇ,
 ਨਿਜ ਨਿਜ ਥਲ ਸਵਧਾਨਾ।
 ਕਬਹੁਂ ਤੁਫੰਗ ਤੋਪ ਕੋ ਛੋਰਹਿੰ,
 ਹਾਨ ਕਰਹਿੰ ਅਰਿ ਪ੍ਰਾਨਾ ॥੯॥
 ਕਬਿ ਕਬਿ ਨੇਰ ਅਚਾਨਕ ਹੁਇ ਜਬਿ,
 ਚਲਹਿੰ ਤੁਪਕ ਸਮੁਦਾਯਾ।
 ਬਾਜ ਮਨਿੰਦੈ ਬਿੰਦ ਖਾਲਸਾ,
 ਖਗ ਸੱਤ੍ਰੂਨਿ ਪਰਧਾਯਾ ॥੧੦॥
 ਸ੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ,
 ਸਾਹਿਬ ਨਿਕਟ ਹਕਾਰਾ।
 ‘ਸੰਵਧਾਨ ਬਨਿ ਰਹੋ ਕੇਸਗੜ੍ਹ,
 ਕਰਹੁ ਰਿਪੁਨਿ ਤਹਿੰ ਮਾਰਾ ॥੧੧॥
 ਸਿੰਘ ਪੰਜ ਸੈ ਰਾਖ ਸੰਗ ਨਿਜ,
 ਵਹਿਰ ਦੂਰ ਨਹਿੰ ਜਾਵੋ।
 ਤਹਿੰ ਸੱਤ੍ਰੂ ਜੋ ਨੇਰਿ ਕਰਜੋ ਚਹਿ,
 ਮਾਰ ਤੁਫੰਗ ਖਪਾਵੋ ॥੧੨॥
 ਨਿਸ ਮਹਿੰ ਜਾਗ੍ਰਨ ਕਰਹੁ ਬਿਲੋਕਹੁ,
 ਸੁਧ ਰਖਿ ਸੱਤ੍ਰੂਨਿ ਕੇਰੀ।
 ਜੂਲਾਬਮਣੀ ਤਜਾਰ ਧਰਹੁ ਨਿਤ,
 ਹਿੰਦੁ ਤੁਰਕ ਲਿਹੁ ਬੈਰੀ ॥੧੩॥
 ਪਿਤਾ ਹੁਕਮ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ
 ਤਿਸ ਮੁਰਚੇ ਮਹਿੰ ਬਾਸਾ।
 ਸਦਾ ਸੁਚੇਤ ਰਹਤਿ ਗਹਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰੂਨਿ
 ਨਿਜ ਰਿਪੁ ਪੁੰਜ ਬਿਨਾਸਾ ॥੧੪॥
 ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਅਰੁ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ
 ਦ੍ਰੈ ਲੋਹ ਕੋਟ ਮਹਿੰ ਛੋਰੇ।
 ਸਿੰਘ ਪੰਜ ਸੈ ਸੰਗ ਕਰੇ ਨਿਤ
 ਕਰਤਾ ਸੰਘਰ ਘੋਰੇ ॥੧੫॥

ਸਵਾਧਾਨ ਦਿਨ ਮਹਿਂ ਨਿਤ ਰਹਿਤੇ
 ਤਥਾ ਰਾਤਿ ਤਕਰਾਈ।
 ਸੱਤ੍ਰੂ ਸਮੀਪ ਹੋਨਿ ਨਹਿੰ ਦੇਵਹਿਂ
 ਤਜੈਂ ਤੁਪਕ ਸਮੁਦਾਈ ॥੧੬॥
 ਕਬਿ ਹੁਇ ਵਹਿਰ ਕਰੈਂ ਰਣ ਜੂਝਹਿਂ
 ਰਿਪੁ ਗਨ ਕਰਤਿ ਬਿਨਾਸਾ।
 ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੰਗ ਧਯਾਨ ਪਢਹਿਂ ਨਿਤ
 ਜੀਵਨ ਗੁਰ ਭਰਵਾਸਾ ॥੧੭॥
 ਅਗਮ ਪੁਰੇ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਜੋਧਾ
 ਸਿੰਘ ਪੰਜ ਸੈ ਲੀਨੇ।
 ਤਹਾਂ ਸੁਚੇਤ ਰਹੇ ਗਹਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ
 ਰਿਪੁ ਛਿਗ ਹੋਨਿ ਨ ਦੀਨੇ ॥੧੮॥
 ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਬਲਵੰਤ ਬਹਾਦਰ
 ਉਚ ਦਮਦਮੇ ਛੋਰਾ।
 ਇਕ ਸੌ ਸਿੰਘ ਸੰਗ ਮੈਂ ਰਖਿ ਕਰਿ
 ਸੱਤ੍ਰੂਨਿ ਕੋ ਸਿਰ ਫੋਰਾ ॥੧੯॥
 ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੋਧਾ
 ਥਿਰੇ ਹੋਲ ਗੜ੍ਹ ਥਾਨਾ।
 ਸਿੰਘ ਚਾਰ ਸੈ ਸੰਗ ਰਾਖ ਕਰਿ
 ਰਹੈਂ ਸਦਾ ਸਵਧਾਨਾ ॥੨੦॥
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਭੁ ਥਿਰ ਰਹੈਂ ਅਨੰਦਪੁਰਿ
 ਕਬਿ ਕਬਿ ਲਾਇਂ ਦਿਵਾਨਾ।
 ਅਪਨੋ ਆਪ ਦਿਖਾਵਹਿਂ ਤੁਰਕਨਿ
 ਹੋਇ ਪਰੈ ਘਮਸਾਨਾ ॥੨੧॥
 ਗਿਰਨਿ ਦਿਸ਼ਾ ਮਹਿਂ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਰਹਿ
 ਰਾਖਹਿ ਬਹੁ ਤਕਰਾਈ।
 ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਰਚਨਿ ਮਹਿਂ^੧ ਥਾਪੇ
 ਨਿਜ ਜੋਧਾ ਸਮੁਦਾਈ ॥੨੨॥
 ਜੁਗ ਸੂਬੇ ਆਪਸ ਮਹਿਂ ਮਿਲਿ ਕਰਿ
 ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ਾ ਕਿਧ ਡੇਰਾ।
 ਚਮੂੰ ਸਿਰੁੰਦੀ ਸਕਲ ਪਸਾਰੀ

^੧ਮੇਰਚਿਆਂ ਵਿਚ।

ਗਿਰ ਸਤੁੱਦ੍ਰਵ ਲਗਿ ਘੇਰਾ^੧ ॥੨੩॥
 ਦੱਖਨ ਦਿਸ਼ਿ ਦਿੱਲੀ ਕੋ ਲਸਕਰ
 ਅਗਮ ਪੁਰੇ ਲਗਿ ਸਾਰੇ।
 ਤੋਪ ਤੁਪਕ ਤਜਾਰੀ ਕਰਿ ਤਰਕਸ
 ਤਹਾਂ ਮੌਰਚੇ ਧਾਰੇ ॥੨੪॥
 ਪਸ਼ਚਾਮ ਦਿਸ਼ ਮਹਿੰ ਲਵਪੁਰਿ ਸੈਨਾ
 ਆਪਸ ਮਹਿੰ ਮਿਲਿ ਡੇਰੇ।
 ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਤਨਕ ਭੀ ਰਾਖਯੋ^੨
 ਦਿੜ੍ਹੁ ਹੈ ਘਾਲਯੋ ਘੇਰੇ ॥੨੫॥
 ਪਰਬਤ ਦਿਸ਼ ਪਰਬਤ ਪਤਿ ਗਨ ਕੀ
 ਚਮੂੰ ਪਰੀ ਸਵਧਾਨਾ।
 ਗਜ ਬਾਜੀ ਗਨ ਲਗੇ ਤਬੇਲੇ
 ਸ਼ਬਦ ਉਠੈਂ ਜਹਿੰ ਨਾਨਾ ॥੨੬॥
 ਲਾਖਹੁਂ ਲਸਕਰ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਉਤਰਯੋ
 ਤੰਬੂ ਗਨ ਸ਼ਮਿਯਾਨੇ।
 ਜਹਿੰ ਕਹਿੰ ਪਿਖਿਯਤਿ ਕਪੜ ਕੋਟ ਕੋ,
 ਬਰਨ ਬਰਨ ਬਰ ਬਾਨੇ^੩ ॥੨੭॥
 ਤਿਮ ਝੰਡੇ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਮਹਿੰ ਉਚੇ
 ਝੂਲਤਿ ਨਾਨਾ ਰੰਗਾ।
 ਗਜ ਚਿੰਘਾਰਤਿ ਹਯਨਿ ਹਿਰੇਖਾ
 ਉਠਤਿ ਸ਼ਬਦ ਉਤੰਗਾ ॥੨੮॥
 ਲਕਰੀ ਘਾਸ ਨਿਖੂਟੀ ਜਹਿੰ ਕਹਿੰ
 ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੇ ਆਨੈਂ।
 ਭਰਤੀ ਅੰਨ ਘਨੀ ਚਲਿ ਆਵਤਿ
 ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ ਮਹਾਨੈ ॥੨੯॥
 ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨਿ ਦੇਵੈਂ
 ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਰਖਿ ਤਕਰਾਈ।
 ਸ੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਇਸ ਬਿਧਿ ਘੇਰਯੋ

^੧ਪਹਾੜ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦਰਯਾ ਤੱਕ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ।

^੨ਵਿਚ ਵਿੱਚ ਰਤਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ।

^੩ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਕਪੜਿਆਂ ਦੇ ਕੋਟ ਦਿਸਦੇ ਹਨ ਤੇ ਰੰਗਾਂ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਸ੍ਰੇਸ਼ ਭੇਸ (=ਵਰਦੀਆਂ ਪਹਿਨੇ ਹੋਏ ਦਿਸਦੇ ਹਨ)।

ਮਿਲਿ ਮੂਰਖ ਸਮੁਦਾਈ ॥੩੦॥
 ਰਹੈਂ ਮੋਰਚੇ ਨਿਜ ਨਿਜ ਨਿਸ ਮਹਿ
 ਸਿੰਘ ਕਿ ਤੁਰਕ ਪਹਾਰੀ।
 ਜਾਗ੍ਰਤਿ ਰਖੈਂ ਸੁਚੇਤੀ ਸਭਿ ਬਿਧਿ
 ਠਾਂਢੇ ਬਾਰੋ ਬਾਰੀ ॥੩੧॥
 ਦਿਨ ਮਹਿ ਜੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਰੁ ਰਾਜੇ
 ਸਭਿ ਸੂਬਿਨਿ ਢਿਗ ਜਾਵੈਂ।
 ਕਰਹਿੰ ਬਾਰਤਾ ਅਨਿਕ ਬਿਧਿਨਿ ਕੀ
 ਜਤਨ ਸਮੂਹ ਬਨਾਵੈਂ ॥੩੨॥
 ਜੇਰਦਸਤ ਅਰੁ ਖਾਨ ਵਜੀਦਾ
 ਭੀਮਚੰਦ ਕਹਿਲੂਰੀ।
 ਅਪਰ ਗਿਰੇਸ਼ੂਰ ਬਨਹਿੰ ਸਲਾਮੀ
 ਭੂਪਚੰਦ ਹੰਡੂਰੀ ॥੩੩॥
 ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ ਮਸਲਤਿ ਗਿਨਤੇ
 ਬਿਨਤੀ ਭਨਹਿੰ ਬਡੇਰੀ।
 ਕਰਹਿੰ ਕੁਸ਼ਾਮਦ ਤੁਰਕਨਿ ਕੇਰੀ
 -ਕੋਪ ਨ ਹੁਇਂ ਕਿਸ ਬੇਰੀ- ॥੩੪॥
 ਇਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਢਿਗ ਦੌਨ ਸਮੇਂ ਮਹਿ
 ਭਲੇ ਸਿੰਘ ਚਲਿ ਆਵਹਿ।
 ਦਰਸ਼ਨ ਪਰਸਹਿੰ ਹਰਖਹਿੰ ਉਰ ਮਹਿ
 ਬੰਦਹਿੰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵਹਿੰ ॥੩੫॥
 ਸਭਾ ਲਗਹਿ ਕਹਿੰ ਅਨਿਕ ਬਾਰਤਾ
 ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਗੁਰ ਬੈਨਾ।
 ਬਹੁਰ ਮੋਰਚੇ ਥਿਰਹਿੰ ਆਪਨੇ
 ਕਰੈਂ ਗੁਜ਼ਾਰਨਿ ਰੈਨਾ ॥੩੬॥
 ਅੰਤਰ ਅੰਨ ਲਵਨ ਘ੍ਰਿਤ ਆਦਿਕ
 ਸੋ ਬਰਤਨ ਮਹਿੰ ਆਵੈ।
 ਬੰਦ ਵਹਿਰ ਤੇ ਭਯੋ ਸਰਬ ਕੁਛ
 ਨਹਿੰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਬੋ ਪਾਵੈ ॥੩੭॥
 ਇਕ ਦਿਨ ਕਲਗੀਧਰ ਆਨਂਦਪੁਰਿ
 ਬੈਠੇ ਸਭਾ ਲਗਾਈ।
 ਚਮਰ ਚਲਾਚਲ ਢੋਰਤਿ ਸਿਰ ਪਰ

ਪਿਖਹਿ ਚਮੂੰ ਸਮੁਦਾਈ ॥੩੮॥
 ਦੂਰ ਦੂਰ ਲਗਿ ਕਰਹਿ ਬਿਲੋਕਨ
 ਇਤ ਉਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਚਲਾਵੈਂ।
 ਤੰਬੂ ਸ਼ਭਿਯਾਨੇ ਗਨ ਝੰਡੇ
 ਜਿਤ ਕਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਆਵੈਂ ॥੩੯॥
 ਸ਼ਾਲਮਲੀ^੧ ਕੋ ਬਿੱਛ ਹੁਤੇ ਇਕ
 ਜਿਹ ਸਕੰਧੇ^੨ ਸਮੁਦਾਯਾ।
 ਤੁੰਗ ਅਧਿਕ ਵਿਸਤਾਰ ਸਹਿਤ ਸੋ
 ਸਘਨ ਪੱਤ੍ਰ ਕੀ ਛਾਯਾ ॥੪੦॥
 ਤਿਸ ਕੇ ਤਰੇ ਬਿਰੇ ਦੂ ਸੂਬੇ
 ਚੌਪੰਚ ਖੇਲ ਮਚਾਏ।
 ਭੀਮਚੰਦ ਨਿਪ ਭੂਪਚੰਦ ਤੇ
 ਆਦਿ ਨਿਕਟ ਗਿਰਰਾਏ ॥੪੧॥
 ਬੀਡ ਸਭਾ ਜੁਤਿ ਬੈਠੇ ਤਿਹ ਠਾਂ
 ਤੁਰਕ ਮਿਲੇ ਪਰਧਾਨਾ।
 ਰਿਦੇ ਅਨੰਦਤਿ ਕਰਹਿ ਕੁਸ਼ਾਮਤ
 ਕਹਿ ਕਹਿ ਬਾਤਨ ਨਾਨਾ ॥੪੨॥
 ਧਨੁਖ ਕਠੋਰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਆਗੇ
 ਹਾਥ ਬਿਖੇ ਗਹਿ ਲੀਨਾ।
 ਕੰਚਨ ਲਪਟੋ ਸੁੰਦਰ ਖਪਰਾ
 ਤੀਛਨ ਭੀਛਨ ਕੀਨਾ^੩ ॥੪੩॥
 ਤਰਕਸ਼ ਤੇ ਤਬਿ ਕਰਜੋ ਨਿਕਾਸਨ
 ਸੰਧਿ ਪਨਚ ਮਹਿ ਸੋਈ।
 ਕਰਿ ਕੈ ਤਾਨ^੪ ਕਾਨ ਲਗਿ ਤਾਨਾ
 ਸ਼ਬਦ ਬਡੋ ਤਬਿ ਹੋਈ ॥੪੪॥
 ਕਰਿ ਉਦੇਸ਼^੫, ਸੂਬਾ ਜਹਿ ਬੈਠੋ
 ਤਿਤ ਕੋ ਸਤਿਗੁਰ ਤਜਾਗਾ।
 ਹੁਤੇ ਪ੍ਰਯੰਕ ਬਿਰਜੋ ਜਿਸ ਉਪਰ

^੧ਸਿੰਬਲ।^੨ਟਾਹਣੇ।^੩ਬਹੁਤ ਤਿੱਖਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ।^੪ਬਲ।^੫ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਕਰਕੇ [ਸੰਸਥ: ਉਦਸ਼ਯ=ਨਿਸ਼ਾਨਾ। ਲੱਖਜ]।

ਪਾਵੇ ਜਹਿਂ ਸਰ ਲਾਗਾ ॥੪੫॥
 ਖਪਰਾ ਲਗਤਿ ਫਟਯੋ ਸੋ ਤਤਖਿਨ
 ਅੱਚਕ ਉਦਕੇ^੧ ਸਾਰੇ।
 ਤੀਛਨ ਭੀਛਨ ਕੀਨ ਨਿਰੀਛਨ^੨
 -ਖਪਰਾ ਇਹ ਗੁਰ ਮਾਰੇ- ॥੪੬॥
 ਜੇਰਦਸਤ ਨਿਜ ਦਸਤ^੩* ਨਿਕਾਸਯੋ
 ਕਹਿ ਬਜੀਦ ਖਾਂ ਸੰਗਾ।
 ‘ਇਤੀ ਦੂਰ ਸਰ ਪਹੁੰਚਯੋ ਜਿਨ ਕੇ
 ਕਹਾਂ ਓਜ ਨਰ ਅੰਗਾ^੪ ॥੪੭॥
 ਕੋਸ ਅਛਾਈ ਅਹੈ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ
 ਜਹਿਂ ਤੇ ਬੈਠਿ ਪ੍ਰਹਾਰਾ।
 ਨਰ ਤਨ ਕੋ ਕੁਛ ਇਹ ਬਲ ਨਹਿਨ
 ਅਜ਼ਮਤਿ ਕੋ ਬਲ ਭਾਰਾ’ ॥੪੮॥
 ਰਤਨ ਜਰੇ ਬਰ ਬਾਗਰ ਉਪਰ^੫,
 ਹੇਰਤਿ ਸਰਬ ਸਰਾਹਾ।
 ‘ਕੰਚਨ ਲਿਪਤਿ ਮੋਟ ਬਡ ਕਾਨੋ
 ਲੋਹ ਪੁਲਾਈ ਆਹਾ ॥੪੯॥
 ਮੁਖੀ ਅਹੈ ਕਰ ਤਲ ਸਮ ਆਯੁਤ^੬,
 ਨਰ ਤਨ ਕੌਨ ਚਲਾਵੈ।
 ਅਜ਼ਮਤਿ ਜੁਤਿ ਗੁਰ ਕਰੈ ਪ੍ਰਹਾਰਨਿ
 ਇਤੀ ਦੂਰ ਪਹੁੰਚਾਵੈ^੭ ॥੫੦॥
 ਕਹਹੁ ਲਗੈ ਇਹ ਬਚਹਿ ਕੌਨ ਤਬਿ
 ਜਥਾ ਤੋਪ ਕੋ ਗੋਰਾ।
 ਭੜਭੜਾਇ^੮ ਹਮ ਪਰੇ ਸਭੈ ਅਬਿ
 -ਰਖਿ ਖੁਦਾਇ ਤਨ ਮੋਰਾ’- ॥੫੧॥

^੧ਤ੍ਰਬੁਕੇ। (ਅ) ਉੱਠ ਖੜੇ ਹੋਏ।

^੨ਦੇਖਣਾ ਕੀਤਾ।

^੩ਹੱਥ।

^{*}ਪਾ:-ਹਾਥ।

^੪ਨਰ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਵਿਚ ਭਲਾ ਕਿੱਥੇ ਇਤਨਾ ਜ਼ੋਰ ਹੈ।

^੫ਸ੍ਰੇਸ਼੍ਟ ਬਾਗੜ (=ਤੀਰ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਸਿਰਾ) ਰਤਨਾਂ ਨਾਲ ਜਟਿਤ ਹੈ।

^੬ਹੱਥ ਦੀ ਤਲੀਵਤ ਚੌੜੀ।

^੭ਪਾ:-ਪਠਾਵੈ।

^੮ਅੱਭੜਵਾਏ ਘਬਰਾ ਉੱਠਣਾ। (ਅ) ਭੜ ਭੜ ਕਰਦਾ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਭਨਾਂ ਤੇ ਆ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਤਜੋ ਖੇਲ ਚੌਪੰਚ ਕੋ ਤਬਿ ਹੀ
 ਕਹਿ ਕਹਿ ਸਭਿ ਬਿਸਮਾਏ।
 ਦੂਰਬੀਨ ਤਬਿ ਲਾਵਨ ਕੀਨੀ
 ਬੈਠੇ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁਹਾਏ ॥੫੨॥
 ਸਭਾ ਸਹਿਤ ਅਵਲੋਕਤਿ ਸਗਰੇ
 ਚਮਰ ਚਲਾਚਲ ਚਾਰੂ।
 ਪਾਨ ਕਮਾਨ ਪਰੇ ਜੁਤਿ ਬਾਨਹਿ
 ਦੀਪਤਿ ਸ਼ੋਭ ਉਦਾਰੂ ॥੫੩॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥੇ ਖਸਟਮ ਰੁਤੇ 'ਤੀਰ ਪ੍ਰਹਾਰਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਚਤਰਦਸਮੋਂ ਅੰਸੂ ॥੧੪॥

੧੫. [ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਤੀਰ ਨਾਲ ਚਿੱਠੀ]

੧੪<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੁਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੧੯

ਦੇਹਰਾ: ਜਥਾ ਬਾਰਤਾ ਪਰਸਪਰ, ਗਿਰਪਤਿ ਸੂਬਨ ਕੀਨਿ।

ਤਥਾ ਪ੍ਰਭੂ ਜਾਨਤਿ ਭਏ, ਜੋ ਨਿਸਚੈ ਚਿਤ ਚੀਨ^੧ ॥੧॥

ਲਿਤਪਦ ਛੰਦ: ਕਾਗਦ ਕੋ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਲੇ ਕਰਿ
ਹਰਦ ਫਾਰਸੀ ਕੇਰੇ।

ਲਿਖਤਿ ਭਏ ਤਿਸ ਉਪਰ ਆਢੇ
ਰਿਪੁਨਿ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਘਨੇਰੇ ॥੨॥

^੨ਦਾਨਸ਼ਵੰਦਨ ਦਾਨਸ਼ ਕੀਨਸਿ
ਬਿੱਦਯਾ ਕੋ ਅੱਭਯਾਸਾ।

ਕਰਹਿ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤਿ ਹੁਇ ਤਿਹ ਪ੍ਰਾਪਤਿ^੩

ਸੁਭਟ ਧਰਹਿ ਭਰਵਾਸਾ ॥੩॥

ਕਰਮਾਤ ਕੋ ਕਹਿਰ ਕਹੈ ਬਡ
ਕਰਤਿ ਨ ਰਨ ਕੇ ਮਾਂਹੀ।

ਇਹ ਤੌਂ ਕਰਮ ਕਰੀਮ ਕਰਜੋ ਕੁਲ^{*}

ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਅਲਾਹੀ^੪ ॥੪॥

ਭੂਤ ਭਵਿਖਜਤ ਵਰਤਮਾਨ ਮਹਿੰ
ਵਿਦਯਾ ਜਿਨਹੁਂ ਕਮਾਈ।

ਦੁਰਗਮ ਕੋ ਭੀ ਸੁਗਮ ਕਰਤਿ ਹੈਂ,

ਦੁਲਭ ਸੁਲਭ ਹੁਇ ਜਾਈ' ॥੫॥

ਲਿਖਜੋ ਪੱਤ੍ਰ ਸੋ ਕਰਜੋ ਇਕੱਤ੍ਰੈ

ਧਾਰੇ ਸੋ ਸਰ ਬੰਧਾ।

ਬਹੁਰੋ ਧਨੁਖ ਕਠੋਰ ਲਿਯੋ ਕਰ

ਬਾਨ ਪਨਚ ਮਹਿੰ ਸੰਧਾ ॥੬॥

ਤਾਨਿ ਕਾਨ ਲਗਿ ਬਲ ਤੇ ਛੋਡਜੋ

ਚਲਜੋ ਸੁੰਕ ਅਸਮਾਨਾ।

ਦਾਰੁਨ ਸਬਦ ਚਾਂਪ ਤੇ ਹੋਵਾ

^੧ਜੋ ਨਿਸਚੈ ਕਰ ਚਿਤ ਵਿਚ ਦੇਖੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਰਮਾਤ ਹੈ।

^੨(ਤੁਸਾਂ) ਦਾਨਿਆਂ ਨੇ ਦਾਨਾਈ ਲਾਈ ਹੈ (ਕਿ ਇਹ ਕਰਮਾਤ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ) ਵਿਦਯਾ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਹੈ ਜੋ ਨਿਤ ਕਰੇਗਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

^{*}ਪਾ:-ਕੁਛਾ।

^੪ਪਰ ਇਹ ਤਾਂ ਕੁੱਲ ਦੇ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਇਲਾਹੀ ਨੇ ਕਰਮ (=ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾ) ਕੀਤਾ ਹੈ (ਆਸਾਂ ਪਰ)। [ਫਾ:, ਕਰਮ=ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾ। ਕਰੀਮ=ਬਖਸ਼ਿੰਦਾ। ਕੁਲ=ਸਾਰੇ (ਜਗਤ ਦੇ)]।

ਬੈਠੇ ਪਿਖਹਿੰ ਸੁਜਾਨਾ ॥੭॥
 ਗਿਰਪਤਿ ਤੁਰਕ ਜਹਾਂ ਬਿਸਮਾਏ
 ਕਰੈ^੧ ਪਰਸਪਰ ਬਾਤੀ।
 ਸ਼ਾਲਮਲੀ ਕੋ ਬਡੇ ਕਾਂਡ ਜੋ
 ਜਿਸ ਤਰੁ ਤਰ ਨਰ ਪਾਤੀ^੨ ॥੮॥
 ਬਡੇ ਸ਼ਬਦ ਜੁਤਿ ਲਗਯੋ ਜਾਇ ਕਰ
 ਸਭਿਨਿ ਕਰੇ ਦ੍ਰਿਗ ਉਚੇ।
 ਕਹਾਂ ਬਿਲੋਕੈ^੩ ਲਗਯੋ ਆਨਿ ਕਰਿ
 ਦੂਸਰ ਬਾਨ ਪਹੂਚੇ ॥੯॥
 ਨੀਕੇ ਪਿਖਯੋ ਸੁ ਕਾਗਦ ਲਟਕਤਿ
 ਬੰਧਯੋ ਤਾਗੇ ਸੰਗਾ।
 ਅਚਰਜ ਹੈ ਕਰਿ ਦਾਸ ਚਢਾਯਹੁ
 ‘ਆਨਹੁ ਕਾਛਿ ਖਤੰਗਾ’ ॥੧੦॥
 ਤ੍ਰਸਤਹਿ^੪ ਹੁਇ ਕਰਿ ਤੂਰਨ ਚਚਿ ਕਰਿ
 ਕਾਢਯੋ ਠਾਨਿ ਉਪਾਏ।
 ਲੇ ਕਰਿ ਜ਼ੇਰਦਸਤ ਅਵਲੋਕਯੋ
 ਖੋਲਯੋ ਦਸਤ ਲਗਾਏ ॥੧੧॥
 ਪਿਖੇ ਲਿਖੇ ਹੈਂ ਹਰਫ ਪਾਰਸੀ
 ਬਨੀ ਬੈਤ ਬਿਚ ਬਾਚੀ^੫।
 ਲਖਯੋ ਮਾਇਨਾ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਯਹੁ
 ‘ਇਹ ਬਿੱਦਜਾ ਬਿਧਿ ਸਾਚੀ ॥੧੨॥
 ਅਜ਼ਮਤ ਕੀ ਅਜ਼ਮਾਇਸ਼ ਨਾਹਿਨ
 ਇਹ ਅੱਭਜਾਸ ਪ੍ਰਤਾਪਾ।
 ਜਿਨਹੁਂ ਕੀਨ ਤਿਨ ਕੋ ਬਹੁ ਪ੍ਰਾਪਤਿ
 ਧਰੈਂ ਭਰੋਸਾ ਆਪਾ ॥੧੩॥
 ਕਰਾਮਤ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਕੀਨੀ
 ਬਿੱਦਜਾ ਕੀ ਬਡਿਆਈ।
 ਜਿਨ ਬੁਧਿ ਬਲ ਤੇ ਬਹੁ ਅਭਜਾਸੀ

^੧ਕਰਦੇ ਸਨ।^੨ਜਿਸ ਬ੍ਰੁਛ ਹੇਠ ਨਰਾਂ ਦੀ ਪੰਗਤੀ ਬੈਠੀ ਸੀ।^੩ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ।^੪ਜਰ ਡਰਕੇ।^੫ਬੈਂਤਾਂ ਵਿਚ ਬਣੀ (ਹੋਈ ਇਬਾਰਤ) ਫਾਰਸੀ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਦੇਖੀ ਤੇ ਪੜ੍ਹੀ।

ਸੋ ਦੁਰਲਭ ਭੀ ਪਾਈ' ॥੧੪॥
 ਕਹਿ ਵਜੀਦ ਖਾਂ 'ਅਹੈ ਇਸੀ ਬਿਧਿ
 ਜਿਨ ਅੱਭਜਾਸ ਕਮਾਵਾ।
 ਅਸ ਕੋ ਵਸਤੁ ਜੁ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ ਨ
 ਲੇਤਿ ਜੁ ਕਰਤਿ ਉਪਾਵਾ ॥੧੫॥
 ਅਚਰਜ ਅਪਰ ਬਿਚਾਰਹੁ ਚਿਤ ਮਹਿ
 ਹਮ ਤੁਮ ਬਾਤੈਂ ਕੀਨੀ।
 ਕੋਸ ਅਛਾਈ ਪਰ ਸੋ ਬੈਠੇ
 ਤਿਹ ਠਾਂ ਸਗਰੀ ਚੀਨੀ^੧ ॥੧੬॥
 ਗੁਰੂ ਗੰਭੀਰ ਧੀਰ ਧਰਿ ਭਾਰੀ
 ਸਭਿ ਘਟਿ ਅੰਤਰਜਾਮੀ।
 ਕੌਨ ਕਰੈ ਸਮਸਰਤਾ ਤਿਨ ਕੀ
 ਕਰਾਮਾਤ ਕੋ ਸੂਅਮੀ' ॥੧੭॥
 ਇਮ ਕਹਿ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬਹੁ ਬਿਸਮਾਏ
 ਮਿਲੇ ਆਨਿ ਸਮੁਦਾਈ।
 ਪਢਹਿੰ ਪੱਤ੍ਰ ਕੋ ਬਾਨ ਬਿਲੋਕਹਿੰ
 ਕਰਹਿੰ ਤਰੀਫ ਬਡਾਈ ॥੧੮॥
 ਸੱਯਦ, ਸ਼ੇਖ, ਪਠਾਨ, ਮੁਗਲ ਗਨ
 ਆਨਿ ਆਨਿ ਪਰਵਾਰੇ।
 ਸਭਿ ਗਿਰਪਤ ਜੁਤਿ ਸਚਿਵਨਿ ਬੈਠੇ
 ਗੁਰ ਕੋ ਸੁਜਸ ਉਚਾਰੇਂ ॥੧੯॥
 'ਇਤੀ ਸ਼ਕਤਿ ਕੋ ਧਾਰਨਹਾਰੇ
 ਨਰ ਲੀਲਾ ਅਨੁਸਾਰੀ।
 ਹਮ ਸੋਂ ਲਰਤਿ ਬਿਤਜੇ ਚਿਰ ਕਾਲਾ
 ਨਹਿੰ ਕੁਛ ਬਿਘਨ ਬਿਘਾਰੀ' ॥੨੦॥
 ਨਿਜ ਨਿਜ ਉਰ ਮਹਿੰ ਡਰ ਸਭਿ ਧਰਿ ਧਰਿ
 ਗਮਨੇ ਉਠਿ ਉਠਿ ਡੇਰੇ।
 -ਅਸ ਨਹਿੰ ਹੋਹਿ ਗੁਰੂ ਰਿਸ ਕਰਿ ਉਰ
 ਸਰ ਤੇ ਹਮ ਹਤਿ ਗੇਰੇ ॥੨੧॥
 ਕੋਸ ਅਛਾਈ ਹਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ
 ਕਿਵੇਂ ਛੋਰਹਿ ਕਿਸ ਤਾਂਈ^੧।

^੧(ਸਾਡੀ) ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਬਾਤ ਓਥੇ ਜਾਣ ਲਈ।

ਤਉ ਹਮਹਿ ਸਮ ਲਰਤਿ ਕਰਤਿ ਰਣ
 ਇਹ ਤੋ ਬਹੁਤ ਬਡਿਆਈ- ॥੨੨॥
 ਸਗਰੇ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਤਿ ਮਹਿਮਾ
 ਵਹਿਰ ਕਹੈਂ ਬਹੁ ਨਾਂਹੀਂ।
 ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਜਾਨਹਿ
 -ਭਯੋ ਨ ਕੋ ਭਵ ਮਾਂਹੀ- ॥੨੩॥
 ਉਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਵਲੋਕਤਿ ਚਹੁਂ ਦਿਸ਼
 ਤੰਬੂ ਗਨ ਸ਼ਸਿਯਾਨੇ।
 ਗਜ ਬਾਜੀ ਕੇ ਪੁੰਜ ਖਰੇ ਬਹੁ
 ਸਿੰਘਨਿ ਸੰਗ ਬਖਾਨੇ ॥੨੪॥
 ‘ਆਦਿ ਨ ਅੰਤ ਸੈਨ ਕੋ ਲਖਿਯਤਿ
 ਪਰੀ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ ਮਾਂਹੀ।
 ਮਤਿ ਕਾਚੀ ਇਤ ਪਰੇ ਪਰਬਤੀ
 ਚੇਰੇ ਤੁਰਕਨਿ ਚਾਹੀ’ ॥੨੫॥
 ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਕਰ ਜੋਰਿ ਉਚਾਰੀ
 ‘ਆਜ ਤੁਰਕ ਪਤਿ ਰਾਜਾ।
 ਸਿੰਧੁ ਮੇਖਲਾ ਅਵਨੀ ਲੀਨਸਿ
 ਫਿਰੈ ਸੀਸ ਪਰ ਤਾਜਾ ॥੨੬॥
 ਕਹੂੰ ਮਵਾਸ ਨ ਜਗ ਮਹਿਂ ਛੋਰਯੋ
 ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ ਅਸੇਸੂ।
 ਹਾਲਾ ਭਰੈਂ ਤੁਰਕਪਤਿ ਆਗੈ
 ਅਵਰੰਗ ਭਯੋ ਵਿਸੇਸੂ ॥੨੭॥
 ਅਰਹਿ ਕੌਨ, ਹੇ ਪ੍ਰਭੁ ! ਇਨ ਸਨਮੁਖ
 ਉਦੈ ਅਸਤ ਤੁਰਕਾਨਾ।
 ਆਪ ਲਰਹੁ ਸਭਿ ਸਫਾ ਉਠਾਵਹੁ
 ਜਗ ਮਹਿਂ ਰਹਿ ਹਿੰਦੁਵਾਨਾ ॥੨੮॥
 ਰਾਜੇ ਕੁਛ ਰਜਪੂਤ ਰਹੇ ਜਗ,
 ਤਿਨ ਕੀ ਬਹੁ ਮਤਿ ਮਾਰੀ।
 ਦੇ ਕੰਨਜਾ ਤੁਰਕਨਿ ਕੋ ਜੀਵਤਿ
 ਧਿਕ ਤਿਨ ਕੀ ਸਰਦਾਰੀ ॥੨੯॥

^੧ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਛੱਡ ਸਕਦਾ ਹੈ।

^੨ਬਾਹਰੋਂ (ਪ੍ਰਤੱਖ) ਬਹੁਤੀ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ।

ਉਦੈ ਅਸਤ ਕੀ ਲੀਨ ਜਮੀਯਤ^੧
 ਰੱਯਤ ਸਭਿ ਨਰ ਹੋਏ।
 ਤੁਮ ਪ੍ਰਭੁ ਲਰਹੁ ਕਿ ਮਾਰਹੁ ਤੁਰਕਨਿ
 ਅਪਰ ਨ ਜਗ ਮਹਿੰ ਕੋਏ' ॥੩੦॥
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਕਹਿ ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ
 ਸੰਘਾ ਸਮੈਂ ਪਛਾਨਾ।
 ਉਠਿ ਕਰਿ ਚਲੇ ਬੰਦਨਾ ਠਾਨਹਿ
 ਸਿੰਘ ਜੋਰਿ ਜੁਗ ਪਾਨਾ ॥੩੧॥
 ਨਿਜ ਨਿਜ ਮੁਰਚਨਿ ਮਹਿੰ ਸਵਧਾਨੀ
 ਦੁਹੁਂਦਿਸ਼ਿ ਮਹਿੰ ਤਰਕਾਈ।
 ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਗਾਢੇ ਹੋਵਤਿ
 ਸੁਪਤੇ ਰਾਤਿ ਬਿਤਾਈ ॥੩੨॥
 ਦਿਨਪ੍ਰਤਿ ਤੋਪ ਤੁਰਕ ਬਹੁ ਛੂਟਹਿ
 ਮੁਰਚਨਿ ਰਹੈ ਲਰਾਈ।
 ਇਕ ਦਿਸ਼ ਨਦੀ ਦੁਤਿਯ ਦਿਸ਼ ਗਿਰ ਗਨ
 ਸ਼ਬਦ ਹੋਤਿ ਸਮੁਦਾਈ ॥੩੩॥
 ਜਿਤ ਦਿਸ਼ਿ ਪਰਹਿ ਜੰਗ ਨਰ ਦੀਰਘ
 ਤਿਤ ਦਿਸ਼ਿ ਸਿੰਘ ਸਿਧਾਵੈਂ।
 ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰਨ ਲਾਗ ਪਹੁੰਚ ਕਰਿ
 ਰਿਪੁ ਕੀ ਚਮੂੰ ਭਜਾਵੈਂ ॥੩੪॥
 ਕਈ ਬਾਰ ਗਨ ਮਰਹਿੰ ਪਹਾਰੀ
 ਕਈ ਬਾਰ ਤੁਰਕਾਨਾ।
 ਜਿਤ ਦਿਸ਼ਿ ਪਰਹਿ ਜ਼ੋਰ ਬਲ ਦਲ ਕੋ
 ਘਾਲਹਿੰ ਬਡ ਘਮਸਾਨਾ ॥੩੫॥
 ਯਾਂ ਤੇ ਡਰਤਿ, ਨ ਕਰਤਿ ਲਰਾਈ
 ਦਬਕਹਿੰ ਮੁਰਚਨਿ ਮਾਂਹੀ।
 ਨਿਜ ਨਿਜ ਬਲ ਮਹਿੰ ਬਿਰ ਹੁਇ ਬੈਠਤਿ
 ਓਟ ਕਰਹਿੰ ਬਡ ਤਾਂਹੀ ॥੩੬॥
 ਭੀਮਚੰਦ ਸੂਬਨਿ ਸੰਗ ਮਿਲਿ ਕਰਿ
 ਨਿਤ ਸੀਖਜਾ ਅਸ ਦੇਤਾ।
 'ਗੁਰ ਢਿਗ ਤਸਕਰ ਗਨ ਬਟਪਾਰੇ

^੧ਬਹੁਤੇ ਆਦਮੀ ਭਾਵ ਫੌਜ।

ਤਿਨ ਤੇ ਰਹਹੁ ਸੁਚੇਤਾ ॥੩੭॥
 ਮੱਦ੍ਰ ਦੇਸ਼ ਅਧਿਕ ਜੇ ਰਾਠਹਿੰ
 ਬੀਨ ਬੀਨ ਕਰਿ ਰਾਖੇ।
 ਨਿਸ ਮਹਿੰ ਅਧਿਕ ਬਲੀ ਸੇ ਹੋਵਤਿ
 ਮਹਾਂ ਤਿਮਰ ਅਭਿਲਾਖੇ^੨ ॥੩੮॥
 ਅਸ ਨਹਿੰ ਹੋਇ ਨਿਕਸ ਕਰਿ ਨਿਸ ਮਹਿੰ
 ਪਰਹਿੰ ਮੌਰਚੇ ਮਾਂਹੀ।
 ਕਤਲ ਕਰਹਿੰਗੇ, ਔਚਕ ਧਾਵਹਿੰ,
 ਕੁਛ ਬਸ ਚਾਲਹਿੰ ਨਾਂਹੀ ॥੩੯॥
 ਬਹੁਤੇ ਅਹੈਂ ਲੋਹਗੜ ਮਹਿੰ ਸੋ
 ਰਾਖਹੁ ਬਹੁ ਤਕਰਾਈ।
 ਫੇਰਾ ਆਪ ਕਰਹੁ ਤਿਸ ਦਿਸ਼ ਮਹਿੰ
 ਤਜਿ ਸਿਪਾਹ ਸਮੁਦਾਈ' ॥੪੦॥
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਸੁਨ ਜੇਰਦਸਤ ਜੋਂ
 ਕਈ ਬਾਰ ਕਰਿ ਫੇਰੇ।
 ਸੱਜਦ ਸ਼ੇਖ ਘਨੇ ਤਹਿੰ ਤਜਾਗੇ
 ਕਰਿ ਸਵਧਾਨ ਬਡੇਰੇ ॥੪੧॥
 ਜਮਾਦਾਰ ਭਾਰੀ ਤਹਿੰ ਛੋਰਾ
 ਨਾਮ ਸ਼ਰਫਲੀ^੩ ਜਾਂਹੀ। '
 ਸੁਪਤਹੁ ਨਹਿੰ ਨਿਸ ਮਹਿੰ ਬਨ ਗਾਫਲ
 ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਰਾਖਿ ਕਰ ਮਾਂਹੀ ॥੪੨॥
 ਸਵਾਪਾਨ ਦੇਖਤਿ ਉਤ ਰਹੀਏ
 ਦ੍ਰਿਗ ਉਘਾਰ ਕਰਿ ਨੀਕੇ।
 ਨਹਿੰ ਆਲਸ ਕਿਸ ਰੀਤਿ ਕਰਹੁ ਤੁਮ
 ਗਢ ਹੁਇ ਗਯੋ ਨਜੀਕੇ^੪' ॥੪੩॥
 ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਰਫਲੀ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ
 'ਕਜਾ ਨਬਾਬ ਇਮ ਭਾਖਯੋ।
 ਹਜਰਤ ਕੋ ਇਕਬਾਲ^੫ ਬਡੇਰਾ

^੧ਨਾ ਹਾਰਨ ਵਾਲੇ ਸੂਰਮੇ।

^੨ਰਾਤ ਵਾਲੇ (ਕੰਮ ਕਰਨ ਨੂੰ) ਬੜੇ ਬਲੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਬੜਾ ਹਨੇਰਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

^੩ਸ਼ਰਫਲੀ।

^੪ਮੌਰਚਾ ਕਿਲੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੀ ਆ ਗਿਆ ਹੈ।

^੫ਪ੍ਰਤਾਪ।

ਬਿਜੈ ਕਰਨ ਅਭਿਲਾਖਯੋ ॥੪੪॥
 ਕਿਸ ਕੋ ਪ੍ਰਾਨ ਨ ਪਯਾਰੇ ਹੋਵਹਿ
 ਜੋ ਹਮਰੇ ਪਰ ਆਵੈ।
 ਕੇਤਿਕ ਗਢ ਮਹਿਂ ਨਰ ਭਟ^{*} ਠਹਿਰੇ
 ਨਿਕਸ ਜੁ ਮਾਰ ਮਚਾਵੈਂ ॥੪੫॥
 ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਸਿਪਾਹ ਬਿਲੋਕਹੁ
 ਰਿਪੁ ਕੋ ਤ੍ਰਾਸ ਕਰੰਤੀ।
 ਨੀਠ ਨੀਠ ਸਿਖ ਬਿਰੇ ਦੁਰਗ ਮਹਿਂ
 ਵਹਿਰ ਮ੍ਰਿਡੂ ਦਿਖਰੰਤੀ ॥੪੬॥
 ਹੁਕਮ ਕਰੋ ਤੌ ਹੇਲਾ ਘਾਲਹਿ
 ਤੋਰਹਿਂ ਗਢ ਦਰਵਾਜਾ।
 ਕਹਿ ਕਰਿ ਕਹਾ ਤ੍ਰਾਸ ਦਿਖਰਾਵੈ
 ਹਮ ਹੈਂ ਸੁਭਟ ਸਮਾਜਾ' ॥੪੭॥
 ਇਮ ਤਕਰਾਈ ਕਰਤਿ ਮੋਰਚਨਿ
 ਸੂਬੇ ਫਿਰ ਦਿਸ਼ਾ ਚਾਰੋਂ।
 'ਨਿਕਟ ਨ ਛੂਕਹੁ ਬਿਰੇ ਰਹਹੁ ਬਲ
 ਘੇਰਾ ਪੁਰਿ ਕੋ ਡਾਰੋ ॥੪੮॥
 ਲਰਿਬੇ ਮਹਿਂ ਸਮਤਾ ਨਹਿਂ ਬਨਿ ਹੈ
 ਮਰਹਿਂ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਜੋਧਾ।
 ਮਾਰ ਕੂਟ ਪੁਨ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ਹਿਂ ਅੰਤਰ
 ਚਲਹਿ ਨ ਬਸ ਕਿਧ ਕ੍ਰੋਧਾ ॥੪੯॥
 ਅੰਨ ਆਦਿ ਵਸਤੂ ਬੁਰ ਜੈ ਹੈ
 ਤਉ ਗੁਰ ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਸਹਿਂ।
 ਜੇ ਕਰਿ ਲਰਤਿ ਰਹੈਂ ਸਿੰਘਨਿ ਸਨ
 ਲਾਖਹੁਂ ਸੁਭਟ ਬਿਨਾਸਹਿਂ ॥੫੦॥
 ਤਉ ਨ ਸਰ ਹੋਵਹਿ^੧ ਰਣ ਮੰਡਹਿ
 ਅਪਰ ਉਪਾਵ ਨ ਕੋਈ।'
 ਸਗਰੇ ਗਿਰਪਤਿ ਤੁਰਕ ਪ੍ਰਧਾਨਾ
 ਇਹ ਮਸਲਤ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋਈ ॥੫੧॥
 ਲਰਿਬੇ ਤੇ ਸਭਿ ਅੰਗ ਬਚਾਵਹਿ

*ਪਾ:-ਭਵਾ।

^੧(ਕਿਲ੍ਹਾ) ਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਊ। (ਅ) ਜਿੱਤ ਨਹੀਂ ਹੋਊ।

ਮਾਨਿ ਮਰਨ ਕੋ ਤ੍ਰਾਸਾ।
 ਘੇਰਾ ਪਾਇ ਬਿਰੇ ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ਾ ਮਹਿੰ
 ਚਿਰੰਕਾਲ ਜੈ ਆਸਾ^੧ ॥੫੨॥
 ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਇਸ ਭਾਂਤੀ
 ਪਰਜੋ ਚੁਗਿਰਦੇ ਘੇਰਾ।
 ਸਿੰਘਨ ਕੇ ਉਤਸਾਹ ਵਧੈ ਨਿਤ
 ਰਿਪੁ ਸਨ ਲਰਿਬੇ ਕੇਰਾ ॥੫੩॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ
 ਪੰਚਦਸ਼ਮੇ ਅੰਸੀ ॥੧੫॥

^੧ਭਾਵ ਜੈ ਦੀ ਆਸ਼ਾ ਧਾਰਕੇ ਕਿ ਚਿਰਾਕੀ ਹੋਵੇਗੀ।

੧੬. [ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਰਾਤਾਂ ਹੱਲਾ]

੧੫<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ>>੧੭

ਦੋਹਰਾ: ਹੁਤੇ ਦੂਰ ਕੁਛ ਲੋਹਗੜ, ਆਨੰਦ ਪੁਰਿ ਤੇ ਸੋਇ।

ਚੁਕੇ ਮੌਰਚੇ ਨਿਕਟ ਤਿਹਿ, ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਗਾਫਲ ਹੋਇ ॥੧॥

ਲਲਿਤਪਦ ਛੰਦ: ਇਕ ਦਿਨ ਨਿਸਾ ਭਈ ਅੰਧਿਆਰੀ

ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬਚ ਭਾਖਾ।

‘ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਜੀ! ਸਵਾਧਾਨ ਬਨਿ

ਸੁਨਿ ਮੇਰੀ ਅਭਿਲਾਖਾ ॥੨॥

ਸ਼੍ਰੀ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਤੇ ਕੁਛ ਅੰਤਰ,

ਨੇਰ ਨਹੀਂ^੧ ਲਖਿ ਸੋਉ।

ਯਾਂ ਤੇ ਨਿਕਟ ਮੌਰਚੇ ਲਜਾਵਤਿ^੨

ਮਨ ਵਧਾਇ ਸਭਿ ਕੋਊ ॥੩॥

ਅਗਮ ਪੁਰੇ ਅਰੁ ਹੋਲ ਗੜੀ ਮਹਿ

ਅਪਰ ਕੇਸ ਗੜ ਸਾਰੇ।

ਦੂਰ ਦੂਰ ਹੈਂ ਸਭਿ ਥਲ ਮੁਰਚੇ

ਚੁਕੇ ਨਿਕਟ ਹਮਾਰੇ^੩ ॥੪॥

ਅਬਿ ਨਿਸ ਮਹਾਂ ਅੰਧੇਰ ਗੁਬਾਰੀ

ਦੁਰਜਨ ਗਾਫਲ ਭਾਰੇ।

ਧਰੇ ਭਰੋਸਾ ਸੁਪਤ ਪਰੇ ਬਹੁ

ਕੋ ਇਕ ਜਾਗਨ ਹਾਰੇ ॥੫॥

ਊਪਰ ਪਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾਨਨਿ ਐਚਹੁ

ਕਰਹੁ ਲਥੇਰ ਪਥੇਰਾ।

ਏਕ ਵਾਰ ਕਰਿ ਕਰਹੁ ਕਿਨਾਰਾ

ਪਰਿਹੈ ਰੌਰ ਘਨੇਰਾ ॥੬॥

ਨਹੀਂ ਪਛਾਨ ਪਰਸਪਰ ਹੋਵੈ

ਕਟਹਿੰ ਪਰਸਪਰ ਸਾਰੇ।

ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੇ ਕਰਹਿੰ ਫਰਕ^੪ ਫਿਰ

ਨਿਕਟ ਨ ਆਇਂ ਹਮਾਰੇ’ ॥੭॥

^੧ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਸਾਡਾ ਮੌਰਚਾ ‘ਲੋਹ ਗੜ੍ਹ’)।

^੨(ਵੈਰੀ) ਮੌਰਚੇ ਨੇੜੇ ਲਿਆ ਰਹੇ ਹਨ।

^੩(ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਤਾਂ) ਸਭਨੀ ਥਾਈਂ (ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ) ਮੌਰਚੇ ਦੂਰ ਦੂਰ ਹਨ (ਪਰ) ਸਾਡੇ (ਇਹ) ਨੇੜੇ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

^੪ਭਾਵ ਪਰੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ (ਸਾਥੋਂ)।

ਸੁਨਿ ਨਾਹਨ ਸਿੰਘ ਤਿਹ ਸਮੁਝਾਯਹੁ
 ‘ਹੁਕਮ ਨ ਪ੍ਰਭੂ ਬਖਾਨਾ।
 ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਕਹਤਿ -ਨ ਨਿਕਸਹੁ ਬਾਹਰ
 ਦੁਰਗ ਰਹਹੁ ਸਵਧਾਨਾ- ॥੮॥
 ਅਬਿ ਬੂਝਨ ਕੀ ਬਿਧਿ ਨਹਿੰ ਬਨਿ ਹੈ
 ਕ੍ਰਿਪਾਸਿੰਧੁ ਸੁਖ ਮਾਂਹੀ।
 ਨਹੀਂ ਜਗਾਵਨ ਕੈਸੇ ਹੋਵਹਿ
 ਕੁਤੋ ਕਹਹਿੰ ਤੁਵ ਪਾਹੀ’ ॥੯॥
 ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਪੁਨ ਕਹਯੋ ‘ਲਖਹੁ ਇਮ
 ਰਾਜਨੀਤ ਕੀ ਬਾਤੀ।
 ਸਮਾ ਪਾਇ ਰਿਪੁ ਤੇ ਨ ਚੁਕੈ ਕਿਮ
 ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰਹਿ ਸੁ ਘਾਤੀ ॥੧੦॥
 ਤੁਰਕਨਿ ਕੋ ਮਾਰਨ ਮਤਿ ਗੁਰ ਕੋ
 ਇਹ ਬਿਧਿ ਤਿਨ ਅਨੁਸਾਰੇ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਬੂਝਨਿ ਕੀ ਅਬਿ ਨਹਿੰ ਆਛੀ,
 ਸੁਨਿ ਹੈਂ ਸਕਲ ਸਕਾਰੇ^੨ ॥੧੧॥
 ਅਬਿ ਮੈਂ ਭਲੀ ਭਾਂਤਿ ਰਿਪੁ ਜੋਹੇ
 ਪਰੇ ਸੁਪਤ ਇਕ ਸਾਰਾ।
 ਬਹੁਰ ਘਾਤ ਇਹ ਹਾਥ ਨ ਆਵੈ
 ਕਰਹੁ ਸੰਘਾਰ ਸਥਾਰਾ ॥੧੨॥
 ਡਕਿ ਅਫੀਮ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਗਮਨਯੋਂ
 ਆਵਤਿ ਜਾਤਿ ਨਿਹਾਰੇ।
 ਗਾਫਲ ਪਰੇ ਤ੍ਰਾਸ ਬਿਨ ਹੈ ਕੇ
 ਆਛੀ ਬਿਧਿ ਲਿਹੁ ਮਾਰੇ’ ॥੧੩॥
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਸਭਿ ਸਿੰਘ ਜਗਾਏ
 ਸੁੱਖਾ ਪੀਵਨ ਕੀਨੋ।
 ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨ ਠਾਨਿ ਕਰਿ ਸਗਰੇ
 ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਧਰਿ ਲੀਨੋ ॥੧੪॥
 ਜਾਮ ਨਿਸਾ ਤੇ ਤਜਾਰੀ ਠਾਨਤਿ
 ਅਪਰ ਦੁ ਘਰੀ ਬਿਤਾਈ।

^੧ਭਾਵ ਤੈਨੂੰ ਕੀ (ਆਪਣੀ ਸਲਾਹ) ਦੱਸੀਏ।

^੨ਸਵੇਰੇ ਸਾਰੀ (ਗਲ) ਸੁਣ ਹੀ ਲੈਣਗੇ।

ਖਟ ਘਟਿਕਾ ਜਬਿ ਰਹੀ ਰਾਤਿ ਲਖਿ
 ਸਿੰਘ ਤਜਾਰ ਸਮੁਦਾਈ ॥੧੫॥
 ਸਭਿ ਕੋ ਸਮੁਝਾਵਨ ਕਰਿ ਨੀਕੇ
 ‘ਇਕ ਇਕ ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰੇ।
 ਬਹੁਰ ਸ਼ੱਡੂ ਕੇ ਬੀਚ ਨ ਰਹੀਏ
 ਹੂਜੇ ਤੁਰਤ ਕਿਨਾਰੇ’ ॥੧੬॥
 ਪੌਰ ਲੋਹਗੜ ਕੋ ਤਬਿ ਖੋਲਜੋ
 ਨਿਕਸੇ ਸਿੰਘ ਜੁਝਾਰੇ।
 ਖੜਗ ਸਿਪਰ ਦੈ ਕਰ ਮਹਿੰ ਲੀਨੇ
 ਅਛਿਨ ਅਛਿਨ^੧ ਪਗ ਧਾਰੇ ॥੧੭॥
 ਮੌਨ ਧਰੇ ਕੁਛ ਕਰੇ ਸ਼ਬਦ ਨਹਿੰ
 ਔਚਕ ਪਰੇ ਸੁ ਜਾਈ।
 ਮੁੰਡੀਆ ਨਗਨ ਤੁਰਕ ਕਟ ਡਾਰੇ^੨
 ਸਭਿਨਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਚਲਾਈ ॥੧੮॥
 ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ਕਰਿ ਰੌਰ ਮਚਾਯਹੁ
 ਕੂਦਤਿ ਸਿੰਘ ਜੁਝਾਰੇ।
 ਨੀਂਦ ਮਾਂਹਿ ਤੇ ਪਲਕ ਨ ਖੁਲਤੀ
 ਮਾਰਿ ਖੜਗ ਕਟਿ ਡਾਰੇ ॥੧੯॥
 ਆਧੀ ਘੜੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਬਹੀ ਬਹੁ
 ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਗਨ ਹੋਏ।
 ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸੰਭਾਰ ਨ ਕਿਸ ਕੀ ਹੋਈ
 ਕਟਿ ਕਟਿ ਧਰਿ ਪਰ ਸੋਏ ॥੨੦॥
 ਕਿਸ ਕੋ ਮੁੰਡ ਤੁੰਡ ਕਿਹ ਕਾਟਯੋ
 ਕਿਸ ਕੀ ਗ੍ਰੀਵਾ ਨਜਾਰੀ।
 ਕਿਹ ਸਿਕੰਧ, ਭੁਜ, ਹਾਥ ਕਟਯੋ ਕਿਹ,
 ਕਟੈ ਕਿਸ ਪੇਟ ਪਿਛਾਰੀ ॥੨੧॥
 ਜੰਘ ਕਟੀ, ਜਾਨੂ ਕਿਸ ਕਾਟਯੋ,
 ਕਿਸ ਕੇ ਚਰਨ ਬਿਦਾਰੇ।
 ਲੋਚਨ, ਕਰਨ ਕਟੇ ਬਿਲਲਾਵਤਿ

^੧ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ। (ਅ) ਅਛਿੰਨ=ਲਗਾਤਾਰ।

^੨ਨੰਗੀਆਂ ਸਿਰੀਆਂ ਕੱਟ ਸੁੱਟੀਆਂ।

^੩ਲਕਾ।

ਇਕ ਬਾਰੀ ਇਮ ਮਾਰੇ ॥੨੨॥
 ਭਯੋ ਸਬਾਰ ਖੇਤ ਮਹਿੰ ਤੁਰਕਨਿ
 ਜਿਮ ਕਾਸ਼ਟ ਕਟਿ ਡਾਰੇ।
 ਨਿਸਾ ਅੰਧੇਰ ਸ਼ੋਰ ਬਡ ਮਾਚਾ
 ਦਿਖਤਿ ਨ ਹਾਥ ਪਸਾਰੇ ॥੨੩॥
 ਨਿਕਟ ਕਿ ਦੂਰ ਹੁਤੇ ਗਨ ਡੇਰੇ
 ਸਨਧ ਬੱਧ ਹੁਏ ਧਾਏ।
 ਸਿੰਘ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰਿ ਤਤਛਿਨ ਮਹਿੰ
 ਦੁਰਗ ਬਿਖੈ ਸਭਿ ਆਏ ॥੨੪॥
 ਚਲਨਿ ਲਗੀ ਗਨ ਤੁਪਕ ਮਿਲੇ ਪੁਨ
 ਕਛੂ ਪਛਾਨ ਨ ਹੋਈ।
 ਆਪਸ ਬਿਖੇ ਕਟਨ ਸਭਿ ਲਾਗੇ
 ਸੂਝ ਬੂਝ ਨਹਿੰ ਕੋਈ ॥੨੫॥
 ਗੁਲਕਾਂ ਸੰਗ ਮਰੇ ਤਬਿ ਅਨਗਨ
 ਕਟੇ ਖੜਗ ਕੇ ਸੰਗਾ।
 ਇਤ ਉਤ ਲਖੈਂ ਸਿੰਘ ਇਹ ਆਵਤਿ
 ਕਰਤਿ ਆਪ ਮਹਿੰ ਜੰਗਾ^੧ ॥੨੬॥
ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ: ਪਿਤਾ ਪੂਤ ਮਾਰਾ। ਕਿ ਭ੍ਰਾਤੰ ਪ੍ਰਹਾਰਾ।
 ਕਰਾਚੋਲ ਚਾਲੇ। ਨ ਜਾਂਹੀ ਸੰਭਾਲੇ ॥੨੭॥
 ਕਿਸੁ ਨਾਂਹਿ ਪੂਛੇ। ਸੁਧੀ ਤੇ ਸੂ ਛੂਛੇ^੨।
 ਕਰੈਂ ਓਜ ਧਾਵੈਂ। ਪ੍ਰਹਾਰੰ ਚਲਾਵੈਂ ॥੨੮॥
 ਕਟੈਂ ਆਪ ਮਾਂਹੀ। ਦਿਖੇ ਕੋਇ ਨਾਂਹੀ।
 ਪਛਾਨੈਂ ਨ ਆਨਾ। ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾਂ ॥੨੯॥
 ਤਿਸੀ ਮੋਰਚਾ ਮੈਂ। ਸੰਘਾਰੇ ਤਮਾਮੈ।
 ਬਹੜੇ ਸ੍ਰੌਣ ਜਾਈ। ਬਿਰਾ ਲੋਥ ਛਾਈ^੩ ॥੩੦॥
 ਸੁਨਜੋ ਰੌਰ ਸੂਬੇ। ਮਹਾਂ ਚਿੰਤ ਛੂਬੇ।
 ਕਟਜੋ ਮੋਰਚਾ ਕੋ। ਸੁਨਜੋ ਸ਼ੋਰ ਤਾਂ ਕੋ ॥੩੧॥
 ‘ਬਡੋ ਗਜ਼ਬ ਹੋਵਾ। ਨਹੀਂ ਮੂਢ ਜੋਵਾ।
 ਬਨੈ ਕੋ ਉਪਾਵਾ? ਅੰਧੇਰਾ ਸੁ ਛਾਵਾ ॥੩੨॥

^੧ਇਧਰ ਉਧਰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਸਿੰਘ ਅੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਆਪੋ ਵਿਚ ਜੰਗ।

^੨ਬੇਖਬਰੇ।

^੩ਧਰਤੀ ਤੇ ਲੋਥਾਂ ਭਰ ਗਈਆਂ।

ਨਹੀਂ ਰਾਤਿ ਜਾਗੇ। ਤਬੈ ਦਾਵ ਲਾਗੇ।
ਪਰੇ ਸਿੰਘ ਜਾਈ। ਲਖੇ ਜਾਹੁ ਭਾਈ^੧ ॥੩੩॥

ਦੋਹਰਾ: ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਟਿ ਮੌਰਚਾ, ਫਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪਾਇ।
ਤੁਰਕ ਮੂਢ ਮਤਿ ਹੋਇ ਕਰਿ, ਨਾਸ਼ ਭਏ ਦੁਖ ਪਾਇ ॥੩੪॥

ਚੱਪਈ: ਕੰਚਨ ਕੋ ਮੰਦਰ ਬਡ ਸੁੰਦਰ।
ਹੀਰਾ ਮੁਕਤਾ ਲਾਗੇ ਅੰਦਰ।
ਨੀਕੇ ਕਾਰੀਗਰਨਿ ਸੁਧਾਰੀ।
ਤਰੁ ਕੀ ਪੰਕਤਿ ਬੇਲ ਬਿਥਾਰੀ ॥੩੫॥
ਬਹੁਤ ਬਡੂਰਜ ਮਨਿ ਦਮਕਾਈ^੨।
ਅਸ ਘਰ ਸਭਿ ਰੁਤ ਮਹਿੰ ਸੁਖਦਾਈ।
ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਸ ਕੇ ਬੀਚ ਬਿਰਾਜੇ।
ਰੁਚਿਰ ਪ੍ਰਯੰਕ ਤਰੇ ਛਥਿ ਛਾਜੇ ॥੩੬॥
ਰਚੇ ਪੁਰਟ^੩ ਕੇ ਪਾਵੇ ਚਾਰੂ।
ਸਬਜ਼ ਮਾਣੀ ਖਚਿ ਕੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰੂ^੪।
ਮੂੰਗਾ ਅਧਿਕ ਜਾਂਹਿ ਕੇ ਜਰਜੋ।
ਕਿਸੀ ਦੇਸ਼ ਕੋ ਸੁੰਦਰ ਘਰਜੋ ॥੩੭॥
ਰੁਚਿਰ ਮਖਮਲੀ ਛਾਦਿ ਬਿਛੌਨਾ।
ਸੇਜ ਬੰਦ ਸੁੰਦਰ ਦੁਤਿ ਭੌਨਾ।
ਗੁੰਢੇ ਜ਼ਰੀਦਾਰ ਲਟਕੰਤੇ।
ਤਿਸ ਪਰ ਪ੍ਰਭੂ ਬਿਸ੍ਰਾਮ ਕਰੰਤੇ ॥੩੮॥
ਰੌਂਗ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਨਿੰਦਾ ਤਜਾਰੀ।
ਚੌਂਕੀਦਾਰ ਹਕਾਰਸਿ ਆਗੀ।
ਤਿਸ ਕੋ ਕਹਯੋ ‘ਪਠਹੁ ਨਰ ਕੋਈ।
ਕਹਾਂ ਜੰਗ ਮਾਚਯੋ ਲਿਹੁ ਜੋਈ? ॥੩੯॥
ਤਹਿੰ ਕੋ ਸਿੰਘ ਲਜਾਉ ਮਮ ਤੀਰ।
ਸਰਬ ਬਾਤ ਜੋ ਕਹੈ ਸਧੀਰ।’
ਸੁਨਿ ਬਾਹਰ ਤੇ ਸਿੰਘ ਪਠਯੋ।
ਦੌਰਯੋ ਤੁਰਤ ਲੋਹਗੜ ਆਯੋ ॥੪੦॥

^੧ਜਾਕੇ ਦੇਖੋ ਭਾਈ!। (ਅ) ਲਖੇ ਜਾਹਿ=ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

^੨ਲਸਨੀਆਂ ਨਾਮੇ ਮਣੀ ਚਮਕਦੀ ਹੈ। [ਸੰਸ.:, ਵੈਦੂਰਯ]।

^੩ਸੋਨੇ ਦੇ [ਸੰਸ.:, ਪੁਰਟ]।

^੪ਪੰਨੇ ਦੀ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਜੜਤ ਕੀਤੀ ਹੋਈ।

ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਮਿਲਯੋ^੧।
 ‘ਗੁਰੂ ਪਠਾਯੋ ਮੈਂ ਇਤ ਮਿਲਯੋ।
 -ਕਿਮ ਰੌਰਾ ਮਾਚਯੋ ਤੁਮ ਓਰੀ-।
 ਸੁਧਿ ਲੈਬੇ ਹਿਤ ਆਯੋ ਦੌਰੀ ॥੪੧॥
 ਅਪਨੇ ਸਿੰਘ ਸੰਗ ਕਰਿ ਦੀਜੈ।
 ਪਠਹੁ ਤੁਰਤ ਨਹਿ ਬਿਲਮ ਲਗੀਜੈ।’
 ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਨਾਮ ਬਤਾਇ ਬ੍ਰਿਤੰਤਾ।
 ‘-ਫਤੇ ਲਈ- ਕਹੀਏ ਭਗਵੰਤਾ’ ॥੪੨॥
 ਸੰਗ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਪਠਾਯੋ।
 ਤਤਛਿਨ ਚਲਯੋ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਆਯੋ।
 ਬੈਠੇ ਪ੍ਰਭੂ ਬੂਝਯੋ ਤਿਸ ਤਾਂਈ।
 ‘ਕਸ ਰੌਰਾ ਮਾਚਯੋ ਸਮੁਦਾਈ?’ ॥੪੩॥
 ਕਹਯੋ ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਕਰ ਜੋਰਿ।
 ‘ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਭਯੋ ਮੋਰਚੇ ਸ਼ੋਰ?
 ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਦੋਈ।
 ਮੰਤ੍ਰ ਕੀਨ ਮੁਰਚਾ ਢਿਗ ਹੋਈ’ ॥੪੪॥
 ਸਗਰੇ ਸੁਪਤੇ ਤੁਰਕ ਨਿਹਾਰੇ।
 ਤੁਮਰੀ ਦਿਸ਼ਾ ਤੇ ਡਰ ਉਰ ਧਾਰੇ।
 ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਤਬਿ ਕਹਯੋ ਸੁਨਾਈ।
 ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਹਮ ਲੇਂ ਬਖਸ਼ਾਈ ॥੪੫॥
 ਨਿਸ ਅੰਧਜਾਰੀ ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਪਰੇ।
 ਚਰਮ ਧਰੇ^੨ ਖਗ ਨੰਗੇ ਕਰੇ।
 ਕਟੀਆ ਕਰਤਿ ਭਏ ਤੁਰਕਾਨਾ।
 -ਹਾਇ ਖੁਦਾਇ! ਅਲਾਹਿ!- ਬਖਾਨਾ ॥੪੬॥
 ਆਧੀ ਘਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਬਜਾਏ।
 ਕੋ ਹਤਿ ਹੈ^੩ ਕੋ ਘਾਇ ਪਲਾਏ।
 ਤੁਪਕ ਤਮਾਚੇ ਖੜਗ ਨਿਖੰਗਾ।
 ਕਰਾਚੇਲ ਬਹੁ ਲੂਟ ਨਿਸੰਗਾ^੪ ॥੪੭॥

^੧ਆਕੇ ਮਿਲਿਆ ਹਾਂ।

^੨ਕਿ ਨੇੜੇ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ (ਵੈਰੀ ਦਾ) ਮੋਰਚਾ।

^੩ਛਾਲਾਂ ਧਾਰਕੇ।

^੪ਤਲਵਾਰਾਂ ਨਿਸੰਗ ਹੋਕੇ ਲੁਟੀਆ।

ਜਬਹਿ ਮਤਾਬੀ ਜਰੇ ਮਸਾਲਾ।
 ਜਿਤ ਕਿਤ ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਿਸਾਲਾ।
 ਆਇ ਆਪਨੇ ਦੁਰਗ ਸਮਾਏ।
 ਕਿਸ ਕੋ ਲਗੀ ਨ ਤਾਤੀ ਬਾਏ ॥੪੯॥
 ਤੁਰਕ ਫਤੇ ਕੋ ਦੁੰਦਭਿ ਬਾਜਾ।
 ਬਹੁ ਤੁਰਕਨਿ ਕੋ ਲੂਟਿ ਸਮਾਜਾ।
 ਆਪ ਸਹਾਇਕ ਹੈ ਕਰਿਵਾਯੋ।
 ਮਾਰਿ ਖਾਲਸਾ ਉਰ ਹਰਖਾਯੋ' ॥੫੦॥
 ਇਤਨੇ ਮਹਿੰ ਹੋਈ ਭੁਨਸਾਰਾ।
 ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨ ਗੁਰੂ ਤਨ ਧਾਰਾ।
 ਦੋਨਹੁੰ ਜਥੇਦਾਰ ਬੁਲਵਾਏ।
 ਆਇ ਤਬਹਿ ਪਗ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ ॥੫੦॥
 ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਦੇਖਿ ਗੋਸਾਈਂ।
 'ਸਾਧ ਸਾਧ' ਸਭਿਹੂੰਨਿ ਅਲਾਈ।
 'ਇਸ ਬਿਧਿ ਹੀ ਮਾਰਨ ਰਿਪੁ ਬਨੈ।
 ਬਚੈ ਆਪ ਬਲ ਛਲ ਤੇ ਹਨੈ ॥੫੧॥
 ਦੀਜੈ ਤੁਰਕਨ ਸਦਾ ਸਜਾਇ।
 ਰਾਜ ਤੇਜ ਇਨ ਦੇਹੁ ਖਪਾਇ।
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਲਜਤਾ ਸਭਿ ਲਹੈਂ।
 ਨਹੀਂ ਨਗਾਰਬੰਦ ਕੋ ਰਹੈ ॥੫੨॥
 ਗਿਰਪਤਿ ਬਨਿ ਹੈਂ ਤਬੈ ਅਧੀਨ।
 ਰਹੈਂ ਖਾਲਸੇ ਆਗੇ ਦੀਨ।'
 ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਬਰ ਸਤਿਗੁਰ ਪੂਰੇ।
 ਸਿਰੋਪਾਇ ਮੰਗਵਾਇਸਿ ਰੂਰੇ ॥੫੩॥
 ਬਖਸ਼ੇ ਜਥੇਦਾਰ ਜੋ ਦੋਇ।
 ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਸੋਇ।
 ਸਭਿ ਸਿੰਘਨਿ ਕੋ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਾ।
 ਪੁਰਹੁ ਕਾਮਨਾ ਮਨ ਕੀ ਨਾਨਾ ॥੫੪॥
 ਸਭਿ ਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਕਰੀ ਹਰਖਾਇ।
 ਗਏ ਆਪ ਗਢ ਦੇਖਨਿ ਥਾਇ।
 ਸਰਬ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਰੀ ਤਕਰਾਈ।
 ਗੁਲਕਾਂ ਅਰੁ ਬਰੂਦ ਸਮੁਦਾਈ ॥੫੫॥

ਬਹੁਰ ਸਭਾ ਮਹਿਂ ਆਨਿ ਬਿਰਾਜੇ।
 ਜਿਨ ਦੇਖਤਿ ਅਘ ਜੈ ਹੈਂ ਭਾਜੇ।
 ਸੁੰਦਰ ਸੂਰਤ ਮੋਹਤਿ ਮਨ ਕੋ।
 ਸਾਬਤ ਸਿੱਖ ਰਹੇ, ਧੰਨ ਤਿਨ ਕੋ^੧ ॥੫੬॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥੇ ਖਸਟਮ ਰੁਤੇ 'ਮੌਰਚਾ ਕਤਲ ਕਰਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਖੋੜਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥੧੬॥

'ਤਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੰਨ ਹੈ।

੧੨. [ਬਾਘਨ ਤੇ ਬਿੱਜਘੋਖ ਦੇ ਗੋਲੇ ਚਲਾਉਣੇ]

੧੬<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਕਵਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ>>੧੮

ਦੋਹਰਾ: ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਜੋਧਾ ਮਹਾਂ, ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਆਦਿ।

ਸਭਿਨਿ ਸਿੰਘ ਮਨੁ ਕਾਮਨਾ, ਦਈ ਕਰੇ ਅਹਿਲਾਦ^੧ ॥੧॥

ਲਲਿਤਪਦ ਛੰਦ: ਦੇਵਨਿ ਕੋ ਭੀ ਦੁਰਲਭ ਦੀਰਘ

ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਦੀਨੇ।

ਅੰਤ ਸਮੈਂ ਦੈ ਅਪਨ ਸਮੀਪਾ^੨

ਮਹਾਂ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਕੀਨੇ ॥੨॥

ਬਾਨ ਬਾਨ ਪ੍ਰਤਿ ਮੁਰਚਨਿ ਮਾਂਹੀ

ਕਰੇ ਸਿੰਘ ਸਵਧਾਨਾ।

‘ਹੋਨਿ ਸਮੀਪ ਨ ਦੀਜੈ ਦੁਰਜਨ

ਸਸਤ੍ਰਨ ਤੇ ਕਰਿ ਹਾਨਾ’ ॥੩॥

ਬਿਨਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਇਕ ਗੁਰ ਕੀ ਆਸਾ

ਸਿੰਘ ਸੁਚੇਤ ਰਹੰਤੇ।

ਦੁਟਸ਼ ਸਮੀਪੀ ਹੋਨਿ ਨ ਪਾਵੈਂ

ਲਾਖਹੁਂ ਗਿਰਦ ਭ੍ਰਮੰਤੇ ॥੪॥

ਉਤ ਸੂਬੇ ਦੋਨਹੁਂ ਮਿਲਿ ਬੈਠੇ

ਭੀਮਰੰਦ ਢਿਗ ਆਯੋ।

ਗਿਰਪਤਿ ਅਪਰ ਹੰਡੂਰੀ ਆਦਿਕ

ਮਿਲੇ ਆਨਿ ਇਕ ਬਾਯੋ ॥੫॥

ਤੁਰਕ ਮੁਸਾਹਿਬ ਸਜਾਨੇ ਮੁਖਿ ਜੋ

ਬੈਠੇ ਸਰਬ ਸਭਾ ਮੈਂ।

ਸ਼ੋਕ ਪਰਾਜੈ ਤੇ ਚਿਤ ਉਪਜ਼ੋ

ਤਜਿ ਉਤਸਾਹ ਤਮਾਮੇ ॥੬॥

ਭਾਜਿ ਬਚੇ ਜੇ ਮੁਰਚੇ ਮਹਿੰ ਤੇ

ਸੋ ਤਤਕਾਲ ਬੁਲਾਇ।

ਕਰਨ ਲਗੇ ਦਰਿਯਾਫਤ ਤਿਨ ਕੀ

‘ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਦੁਸ਼ਮਨ ਆਏ? ॥੭॥

ਕਿਮ ਆਲਮ ਬਹੁ ਕਰੇ ਦਬਾਵਨਿ

ਗਾਫਲ ਹੈ ਕਰਿ ਸੋਏ।

^੧ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਮਨੋਂ ਕਾਮਨਾ ਦੇਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ।

^੨ਆਪਣੀ ਸਮੀਪਤਾ ਦੇਕੇ।

ਭਈ ਪਰਾਜੈ ਸੁਬਕੀ ਹਮ ਕੋ
 ਜਹਿੰ ਕਹਿੰ ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਕੋਏ^੧ ॥੮॥
 ਕਹਤਿ ਭਏ ਸਭਿ ‘ਸੁਨਿ ਨਵਾਬ ਜੀ !
 ਰਖੀ ਘਨੀ ਤਕਰਾਈ।
 ਜਾਨਿ ਫਜਰ ਕੇ ਵਖਤ ਹੋਇ ਅਬਿ
 ਨਰ ਬਹੁਤੇ ਅਲਸਾਈ ॥੯॥
 ਕਰਤਿ ਰੋਜ ਹੀ ਰਹੇ ਇਸੀ ਬਿਧਿ
 ਫਜਰ ਵਖਤ ਅਲਸਾਏ।
 ਦਿਨ ਮਹਿੰ ਲਰਿ ਹੈਂ ਇਹ ਬਿਸਾਸ ਧਰਿ
 ਜਾਗਤਿ ਕਿਤਿਕ ਰਹਾਏ ॥੧੦॥
 ਇਤਨੇ ਮਹਿੰ ਤਸਕਰ ਕੀ ਸਮਸਰ
 ਆਨਿ ਪਰੇ ਸਮੁਦਾਈ।
 ਪਗਿਯਾ ਕੀ ਨਹਿੰ^੨ ਸੁਧਿ ਸੰਭਾਰੀ
 ਆਯੁਧ ਕਹਾਂ ਉਠਾਈ ॥੧੧॥
 ਸੁਪਤ ਕਟੇ, ਕੋ ਉਠਨ ਨ ਪਾਏ,
 ਕਿਨਹਿੰ ਨ ਬਸਤ੍ਰ ਸੰਭਾਰਾ।
 ਇਮ ਜੁਲਮੀਂ ਤਤਕਾਲ ਕਰਤਿ ਹੀ
 ਸਕਲ ਮੌਰਚਾ ਮਾਰਾ ॥੧੨॥
 ਯਾ ਭੁਦਾਇ ਹਮ ਜਾਨਤਿ ਕਜਾ ਬੇ
 ਦਗਾ ਕਰਹਿੰ ਸੰਘਾਰੈਂ।
 ਏਕ ਘਰੀ ਦਰਮਜਾਨ ਪਰੀ ਨਹਿੰ,
 ਇਮ ਏ ਗਜ਼ਬ ਗੁਜ਼ਾਰੈਂ ॥੧੩॥
 ਸੂਤੇ ਜਾਗਤਿ ਨਹੀਂ ਬਰਾਬਰ^੩
 ਅੱਚਕ ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ।
 ਪੁਨ ਆਪਸ ਮਹਿੰ ਭਿੜੇ ਭੂਲ ਭਟ
 ਭੂਰ ਭਯਾਨਕ ਮਾਰੇ' ॥੧੪॥
 ਜੇਰਦਸਤ ਅਰੁ ਖਾਨ ਵਜੀਦਾ
 ਸੂਬੇ ਛੂਬੇ ਲਾਜਾ।
 ਰਿਦੇ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਿ ਨੇਤ੍ਰ ਫੇਰਿ ਕਰਿ

^੧(ਤੁਸਾਡੀ ਹਾਰ ਹੋਈ, ਸਾਡੀ ਇਸ ਵਿਚ (ਸੁਬਕੀ=) ਛੁਟਿਆਈ ਹੋਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਭ ਕੋਈ ਥਾਂ ਥਾਂ ਸੁਣੇਗਾ।

^੨ਸੌਣ ਵਿਚ ਇਕ ਘੜੀ (ਦੇਰ) ਨਹੀਂ ਪਈ।

^੩ਸੂਤੇ ਜਾਗਦਿਆਂ ਦੇ ਬਰੋਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ।

ਤਾੜ੍ਹੋ ਗਿਰਪਤਿ ਰਾਜਾ ॥੧੫॥
 ‘ਆਪ ਨਿਚਿੰਤ ਹੋਇ ਕਰਿ ਬੈਠੇ
 ਸਾਹ ਚਮੁੰ ਮਰਿਵਾਈ।
 ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਮਰੀ ਬਹੁ ਨਿਬਰੀ
 ਅਪਕੀਰਤਿ ਜਗ ਛਾਈ ॥੧੬॥
 ਕਹੋ ਸ਼ਾਹੁ ਸਨ ਜਬਿ ਤੁਮ ਪਹੁੰਚੇ
 -ਸਤਿਗੁਰ ਢਿਗ ਨਹਿਂ ਸੈਨਾ-।
 ਅਬਿ ਇਹ ਲਰਤਿ ਕੌਨ ਬਿਚ ਹੈ ਕੇ
 ਕਜੋਂ ਨ ਕਹਤਿ ਕੁਛ ਬੈਨਾ? ॥੧੭॥
 ਹਜ਼ਰਤ ਸੁਨਹਿ ਮੁਹਿੰਮ ਮਹਾਂ ਇਮ
 ਲਰਿ ਕਰਿ ਲਸ਼ਕਰ ਗਾਰਾ^੧।
 ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਹਿ ਤਬਿ ਕੌਨ ਸਹਾਰੈ
 ਬਿਨਸੈ ਰਾਜ ਤੁਮਾਰਾ ॥੧੮॥
 ਰਾਤਿ ਮੋਰਚਾ ਕਟੋ ਨਿਕਟ ਤੁਮ
 ਭਏ ਨ ਆਨਿ ਸਹਾਈ।
 ਨਹੀਂ ਭੇਤ ਅੰਤਰ ਤੇ^{*} ਲੇ ਕਰਿ
 ਸੁਧ ਨਹਿਂ ਪ੍ਰਥਮ ਸੁਨਾਈ ॥੧੯॥
 ਲਰਿਬੇ ਕੋ ਤੁਮ ਨਹਿਂ ਬਲ ਘਾਲਹੁ
 ਬੈਠੇ ਹੋਇ ਕਿਨਾਰੇ।
 ਹਮ ਅਬਿ ਕੂਚ ਕਰਹਿ ਚਚਿ ਜਾਵਹਿਂ
 ਪਾਛੇ ਤੁਮ ਕੋ ਮਾਰੇ’ ॥੨੦॥
 ਭੀਮ ਚੰਦ ਅਰੁ ਭੂਪ ਚੰਦ ਜੁਗ
 ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਕਰਿ ਬੋਲੇ।
 ‘ਕਿਮ ਨਬਾਬ ਜੀ! ਦੋਸ਼ ਹਮਾਰੇ
 ਸੁਧ ਕੁਛ ਰਹੀ ਨ ਓਲੇ^੨ ॥੨੧॥
 ਹਮ ਨਿਤ ਕਹਤਿ ਰਹਤਿ ਹਿਤ ਅਤਿ ਜੁਤਿ^੩
 ਤਸਕਰ ਗਨ ਬਟਪਾਰਾ।
 ਕਰੇ ਬਟੋਰਨ ਠੌਰ ਠੌਰ ਤੇ

^੧ਗਾਲ ਦਿੱਤਾ।^{*}ਪਾ:-ਕਿਸ ਨਰ ਤੇ।^੨(ਅਸੀਂ) ਓਲੇ ਸੀ।^੩ਬਹੁਤੇ ਹਿਤ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਂ।

ਗੁਰ ਕੋ ਭਟ ਦਲ ਭਾਰਾ ॥੨੨॥
 ਸਭਿ ਤੇ ਅੱਗ੍ਰ ਮੌਰਚਾ ਹੋਯਸਿ
 ਰਹੇ ਨ ਬਿਚ ਸਵਧਾਨੇ।
 ਕਰੀ ਸਿਆਨਪ ਕਿਨਹੂੰ ਨਾਹਿਨ
 ਪੁੰਜ ਪ੍ਰਾਨ ਕਿਧ ਹਾਨੇ ॥੨੩॥
 ਲਰਿਬੇ ਤੇ ਸਰਬਰ ਨਹਿੰ ਹੋਵਹੁ
 ਲਾਖਹੁੰ ਚਮੂੰ ਖਪਾਵੈ।
 ਰਹਹੁ ਦੂਰ ਬਿਰ ਹੈ ਕਰਿ ਸਗਰੇ
 ਨਿਕਟ ਹੋਨ ਨਹਿੰ ਪਾਵੈਂ ॥੨੪॥
 ਅੰਨ ਆਦਿ ਰੋਕਨਿ ਕਰਿ ਰਖੀਅਹਿ,
 ਆਛੀ ਬਾਤ ਇਸੀ ਮਹਿੰ।
 ਜਾਗ੍ਰਤਿ ਰਹੈਂ ਰਾਤਿ ਕੋ ਸਗਰੇ
 ਜੋ ਭਟ ਥਾਨ ਤਿਸੀ ਮਹਿੰ ॥੨੫॥
 ਹਮ ਅਨੁਸਾਰਿ ਆਪਿ ਕੇ ਸਭਿ ਬਿਧਿ
 ਕਰਹਿੰ ਕਾਰ ਜਿਮ ਭਾਖਹੁ।
 ਲਰਨ ਮਰਨ ਜੀਤਨਿ ਅਰੁ ਹਾਰਨ
 ਦਿਸ਼ਾ ਖੁਦਾਇ ਅਭਿਲਾਖਹੁ' ॥੨੬॥
 ਕਿਤਿਕ ਹਜ਼ਾਰ ਦਰਬ ਗਿਰਪਤਿ ਸਭਿ
 ਸੂਬਨਿ ਕੋ ਪੁਨ ਦੀਨਾ।
 ਜਬਿ ਕੁਛ ਰਿਸਹਿੰ ਇਸੀ ਬਿਧ ਤ੍ਰਾਸਹਿੰ
 ਕਈ ਬਾਰ ਧਨ ਲੀਨਾ ॥੨੭॥
 ਚਢਿ ਸਗਰੇ ਪੁਨ ਗਏ ਬਿਲੋਕਨ
 ਪਰਜੋ ਮੌਰਚਾ ਛੂਛਾ।
 ਕਾਕ ਕੰਕ ਗਨ ਗੀਧ ਸੂਨ ਪਲ
 ਖਾਹਿੰ, ਦੇਖਿ ਤਬਿ ਪੂਛਾ ॥੨੮॥
 'ਜਬਿ ਪਹੁੰਚੇਂ ਤਬਿ⁺ ਗੁਲਕਾ ਲਾਗੇ
 ਲੋਘ ਪਰੀ ਸਮੁਦਾਈ^੧।
 ਦਫਨਾਵਨ ਕੀ ਬਿਧਿ ਨਹਿੰ ਬਨਤੀ,
 ਪਰੇ ਰਹੈਂ ਤਿਸ ਠਾਈ^੨ ॥੨੯॥

^੧ਪਾ:-ਤਬ ਪਹੁੰਚੇ ਅਬਾ।

^੨ਜਦ (ਲੋਘਾਂ ਚੁੱਕਣ) ਪਹੁੰਚਾਂਗੇ (ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ) ਗੋਲੀਆਂ ਲੱਗਣਗੀਆਂ ਤੇ ਲੋਘਾਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਹਨ।

^੩ਪਏ ਰਹਿਣ ਦਿਓ ਇਸੇ ਥਾਵੇਂ।

ਦੂਰ ਮੋਰਚਾ ਹਟਿ ਕਰਿ ਬਾਂਧਹੁ,
 ਨਿਤ ਰਹੀਅਹਿ ਸਵਧਾਨਾ।
 ਗੁਰ ਤੇ ਫਤੇ ਨ ਕਬਹੂੰ ਲੀਨਸਿ
 ਕਈ ਬਾਰ ਰਨ ਠਾਨਾ' ॥੩੦॥
 ਇਮ ਸੁਚੇਤ ਕਰਿ ਸਭ ਥਲ ਫਿਰ ਕਰਿ
 ਜੁਗ ਸੂਬੇ ਅਰੁ ਰਾਜੇ।
 ਪੁਨ ਪਹੁੰਚੇ ਨਿਜ ਸਿਵਰ ਬਿਖੈ ਖਲ
 ਨਹਿੰ ਕੁਛ ਦੁੰਦਭਿ ਬਾਜੇ ॥੩੧॥
 ਪ੍ਰਾਥਮ ਪਹਿਰ ਜੁਗ ਦਿਨ ਕੇ^੧ ਬੀਤੇ
 ਢਰਜੇ ਦੁਪਹਿਰਾ ਹੇਰਾ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਬਿਜੀਆ ਤਬਿ ਅਨਾਇ ਕਰਿ
 ਤੂਰਨਿ ਆਨਤਿ ਚੇਰਾ^੨ ॥੩੨॥
 ਜਰੇ ਜਵਾਹਰ ਕੰਚਨ ਸੰਪਟ
 ਲੇ ਅਫੀਮ ਕੋ ਆਏ।
 ਮਾਵੇ ਕੋ ਪ੍ਰਮਾਣ ਕਰਿ ਤੇਤਿਕ
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮੁਖ ਮਹਿੰ ਪਾਏ* ॥੩੩॥
 ਸੱਚ ਸ਼ਨਾਨ ਠਾਨਿ ਕਰਿ ਬੈਠੇ
 ਉਚੇ ਥਲ ਭਗਵੰਤਾ।
 ਸਿੰਘ ਸੁਚੇਤਾ ਕਰਿ ਕਰਿ ਪਹੁੰਚੇ
 ਦਰਸਹਿੰ ਮੁਖ ਦੁਤਿਵੰਤਾ ॥੩੪॥
 ਲਗਜੇ ਦਿਵਾਨ ਖਾਲਸੇ ਸ਼ੋਭਤਿ
 ਜਿਮ ਜਾਵਦ ਸਮੁਦਾਯਾ।
 ਰੂਪ ਗੁਬਿੰਦ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ
 ਸਸਤ੍ਰਨਿ ਸਹਿਤ ਸੁਹਾਯਾ ॥੩੫॥
 ਕਿਧੋਂ ਕੁਬੇਰ ਬਿਰਜੇ ਬਿਚ ਜੱਛਨ
 ਜ਼ੇਵਰ ਜੋਤਿ ਸੁਹਾਵੈ।
 ਦੇਵਨ ਗਨ ਮਹਿੰ ਕਿਧੋਂ ਇੰਦ੍ਰੂ ਹੈ

^੧ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਪਹਿਰ ਦਿਨ ਦੇ।

^੨ਦਾਸ ਨੇ।

*ਜਗਾ ਜਗਾ ਕਵੀ ਜੀ ਇਸ ਵਰਣਨ ਵਿਚ ਬੜਾ ਰਸ ਲੈਂਦੇ ਜਾਪਦੇ ਹਨ, ਇਸਦਾ ਉਧਾਰ ਪਿੱਛੇ ਦਸ ਆਏ ਹਾਂ। ਇਕ ਗਲ ਇਹ ਬੀ ਹੈ ਕਿ ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਘਰਾਣਿਆਂ ਤੇ ਮੈਨਦਾਬ ਦਿਆਂ ਸਰਦਾਰੀ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਅਫੀਮ ਤੇ ਭੰਗ ਇਕ ਸਰਦਾਰੀ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਜਿਸਨੇ ਅਣਗਿਣਤ ਸਰਦਾਰੀਆਂ ਸਿਖਾਂ ਦੀਆਂ ਡੋਬੀਆਂ ਹਨ।

ਮੁਦਤਿ ਮਹਾਂ ਦੁਤਿ ਪਾਵੈ ॥੩੬॥
 ਕੈ ਮੁਨਿ ਗਨ ਮਹਿੰ ਰਾਮਚੰਦ੍ਰ ਜੀ
 ਬਿਰੇ ਸੁਭਤਿ ਸੁਖਦਾਈ।
 ਤੁੰਗ ਸਥਲ ਪਰ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਬਿਰ ਤਬਿ
 ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਲਗਾਈ ॥੩੭॥
 ਪਰੇ ਜਹਾਂ ਕਹਿੰ ਦੀਰਘ ਡੇਰੇ
 ਤੰਬੂ ਗਨ ਸ਼ਮਿਯਾਨੇ।
 ਝੰਡੇ ਥਾਨ ਥਾਨ ਪਰ ਝੂਲਤਿ
 ਬਹੁਤ ਬਰਨ ਕੇ ਬਾਨੇ^੧ ॥੩੮॥
 ਸਿਵਰ ਪਿਖੋ ਪੁਨ ਸੂਬਨਿ ਕੇਰਾ
 ਤੰਬੂ ਲਗੋ ਬਨਾਤੀ।
 ਤਾਨੋ ਸ਼ਮਿਯਾਨਾ ਬਹੁ ਦੀਰਘ
 ਮਖਮਲ ਕੋ ਬਹੁ ਭਾਂਤੀ ॥੩੯॥
 ਬਿਰੇ ਲੋਕ ਬਹੁ ਖਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ
 ਸ਼ਸਤ੍ਰਨਿ ਜੁਤਿ ਸਵਧਾਨਾ।
 ਤਿਹ ਬਿਲੋਕਿ ਮੁਸਕਾਇ ਕਹੋ ਪ੍ਰਭੁ
 'ਇਹ ਸਨਮੁਖ ਡਰ ਹਾਨਾ'^੨ ॥੪੦॥
 ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਕਰ ਜੋਰਿ ਉਚਾਰੀ,
 ਜਬਹਿ ਪ੍ਰਹਾਰੇ ਬਾਨਾ^੩।
 ਤਬਿ ਡਰਿ ਕਰਿ ਬਿਰ ਦੂਰ ਰਹਤਿ ਭਾ
 ਬਹੁ ਦਿਨ ਬਿਤੇ, ਸੁਹਾਨਾ^{੪+} ॥੪੧॥
 ਪ੍ਰਥਮ ਰੀਤਿ ਹੀ ਬੈਠਨ ਲਾਗੇ
 -ਕਹਾਂ ਤੀਰ ਨਿਤ ਮਾਰੈ^੫-।
 ਅਪਨੋ ਆਪ ਦਿਖਾਵਨ ਕਰਤੇ
 ਤੁਰਕ -ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਹਾਰੈ^{੬-} ॥੪੨॥

^੧ਰੰਗ ਰੰਗ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਏ। (ਅ) ਬਹੁਤ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਲਿਬਾਸ।

^੨ਇਹ (ਵੈਰੀ) ਸਾਹਮਣੇ ਹੀ ਡਰ ਨਾਸ਼ ਕਰਕੇ (ਬੈਠੇ) ਹਨ।

^੩ਜਦੋਂ ਤੀਰ ਮਾਰੇ ਸਨ (ਆਪ ਨੇ)।

^੪ਤਦੋਂ ਡਰਕੇ ਦੂਰ ਬੈਠਣ ਲਗ ਪਏ ਸਨ (ਇਸ ਗਲ ਨੂੰ) ਬਹੁਤ ਦਿਨ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, (ਪਰ ਹੁਣ ਮੁੜ ਇਸ) ਸੁਹਣੇ ਥਾਂ ਉਤੇ.....।

^੫ਪਾ:-ਸੁਜਾਨਾ।

^੬(ਵੈਰੀ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਨ) ਕਿ (ਗੁਰੂ ਜੀ) ਕੇਹੜਾ ਰੋਜ਼ ਰੋਜ਼ ਤੀਰਾ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।

ਤੁਰਕ ਆਪਾ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਥੋਂ ਤਕ (ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ) ਹਾਰੇ ਰਹੀਏ ਭਾਵ ਪਿਛੇ ਰਹੀਏ।

ਸੁਨਿ ਕੈ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਹੁਕਮ ਕਰਯੋ ਤਬਿ
 ‘ਜੁਗ ਤੋਪਨ ਕੋ ਲਜਾਵੇ।
 ਇਸ ਥਲ ਉੱਚੇ ਪਰ ਬਿਰ ਕਰਿ ਕੈ
 ਗੋਰਾ ਡਾਰਿ ਚਲਾਵੇ’ ॥੪੩॥
 ਸੁਨਿ ਆਇਸੁ ਕੋ ਸਿੰਘ ਤੁਰਤ ਹੀ
 ਗਏ ਤੋਪ ਜਹਿੰ ਠਾਢੀ।
 ਅੈਚਨ ਕਰਿ ਆਨੀ ਤਤਫਿਨ ਮਹਿ
 ਚੌਪ ਰਿਦੇ ਮਹਿ* ਬਾਢੀ ॥੪੪॥
 ਇਕ ਕੋ ਬਾਘਨ ਨਾਮ ਧਰਯੋ ਪ੍ਰਭੁ
 ਬਿੱਜਘੋਖ ਕਰਿੰ ਦੂਜੀ+।
 ਕਰ ਦਿਵਾਨ ਆਗੇ ਬਿਰ ਦੋਨਹੁਂ
 ਚੰਦਨ ਪੁਸ਼ਪਨਿ ਪੂਜੀ ॥੪੫॥

ਕਬਿੱਤ: ਗੁਰ ਕੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕੀ ਦੁਲਾਰਨ^੧ ਕਰਨ ਵਾਰੀ,
 ਕਿਧੋਂ ਗੁਰੂ ਮੂਰਤ ਕੀ ਰੱਛਾ ਰੂਪ ਧਾਰੀ ਹੈ^੨।
 ਕਿਧੋਂ ਬਿਜੈ ਆਪਨੋ ਸਰੂਪ ਧਾਰਿ ਠਾਂਢੀ ਢਿਗ,
 ਕਿਧੋਂ ਰੂਪ ਕਾਲਕਾ ਕੋ ਦਾਸਨ ਉਧਾਰੀ ਹੈ^੩।
 ਸਿੰਘਨਿ ਸਹਾਇ ਹੇਤੁ⁺⁺ ਦੇਤਿ ਹੈ ਦਿਖਾਈ ਸੋਇ,
 ਕਿਧੋਂ ਮਿ੍ਨ੍ਹਤੁ ਦੁਰਜਨ ਕੀ ਦਾਰੁਨ ਸੁਧਾਰੀ ਹੈ^੪।
 ਹਿੰਦੁ ਕੋ ਧਰਮ ਧਰਾ ਧਾਰਿਬੇ ਕੋ, ਧੀਰ ਧਰਿ
 ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਤੋਪ ਉਪਮਾ ਬਿਚਾਰੀ ਹੈ^੫ ॥੪੬॥
 ਗਾਢੇ ਗਢ ਢਾਹਿਬੇ ਕੋ, ਦੀਹ ਦਲ ਦਾਹਿਬੇ ਕੋ,
 ਖਾਲਸਾ ਉਮਾਹਿਬੇ ਕੋ ਦੁਰਜਨ ਬਿਹਾਲਕਾ^੬।

*ਪਾ:-ਹਤਨ ਹਿਤਾ।

^੧ਆਨੰਦਧੁਰ ਲੁਟ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਸਿਲਹਖਾਨਾ ਸਭ ਵੈਰੀ ਦਲ ਦੇ ਹੱਥ ਪਿਆ। ਤੋਪਾਂ ਵੀ ਸਰਹਿੰਦ ਆਦਿ ਅੱਪੜੀਆਂ। ਲਾਹੌਰ ਦੋ ਛੋਟੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਅਜੈਬਘਰ ਵਿਚ ਪਈਆ ਹਨ। ਜੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀਆਂ ਖਜਾਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਾਘਨ ਤੇ ਬਿੱਜਘੋਖ ਦੇ ਕੱਦ ਬਹੁਤ ਵਡੇਰੇ ਸਨ ਏਹ ਬਾਘਣ ਬਿੱਜਘੋਖ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਕੋਈ ਹੋਰ ਛੋਟੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਹੋਸਨਾ।

^੨ਭਾਵ ਖਿਡਾਣ ਵਾਲੀ।

^੩ਗੁਰੂ ਮੂਰਤ ਦੀ ਰੱਖਾ ਨੇ ਹੀ ਰੂਪ ਧਾਰਿਆ ਹੈ।

^੪ਦਾਸਨ ਦੇ ਉਧਾਰਨ ਲਈ।

⁺⁺ਪਾ:-ਆਇ।

^੫ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਭਜਾਨਕ ਮੌਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾਈ ਹੈ।

^੬ਹਿੰਦ ਦੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਧੀਰਜ ਧਾਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਤੋਪ ਦੀ ਇਹ ਉਪਮਾ (ਮੈਂ) ਵਿਚਾਰੀ ਹੈ।

^੬ਬਿਹਾਲ ਕਰਨ ਨੂੰ।

ਤੁਰਕਨਿ ਕੋ ਤੇਜ਼ ਤ੍ਰਿਨ ਸੰਚੈ ਸਮ^੧ ਬਧਯੋ ਬਹੁ
 ਤਾਂ ਕੇ ਛਾਰ ਕਰਿਬੇ ਕਹੁ ਮਾਨਹੁ ਜੋਤਿ ਜ੍ਵਾਲਕਾ।
 ਮੇਘਨ ਕੇ ਬੀਚ ਬਸੇ ਗਾਜਿ ਗਾਜਿ ਗਾਜਿ ਜੋਇ
 ਦੂਜੇ ਦੇਹ ਧਾਰੇ ਜਨੁ ਆਈ ਖਲੁ ਘਾਲਕਾ^੨।
 ਦਾਸ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਿਕਾ, ਸੁ ਖਾਲਿਕ ਕੀ ਖਾਲਿਕਾ,
 ਸਰੂਪ ਮਨੋ ਕਾਲ ਕਾ, ਪ੍ਰਗਟ ਭਈ ਕਾਲਕਾ^੩ ॥੪੭॥

ਸੈੜਾ: ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਤਬਿ ਲੇ ਕਰਿ ਆਇਸੁ
 ਡਾਰਿ ਬਰੂਦ ਕਸਯੋ ਤਬਿ ਗੋਰਾ।
 ਤੰਬੂ ਬਨਾਤੀ ਸੌਂ ਸੂਤ ਬੰਧਯੋ ਮੁਖ
 ਕੀਨ ਬਰੋਬਰ ਸ਼ੱਡੂਨਿ ਓਰਾ^੪।
 ਤਾਕ ਭਲੇ ਤਬਿ ਤਜਾਰ ਕਰੀ
 ਤਤਕਾਲ ਪਲੀਤੇ ਪੈ ਲਾਇਸਿ ਤੋਰਾ।
 ਗਾਜ਼ ਗਿਰੀ ਜਨੁ ਦੀਹ ਅਵਾਜ਼ ਤੇ^੫
 ਘੂਕ ਸਬੇਗ^੬ ਰਿਪੂ ਸਿਰ ਫੋਰਾ ॥੪੮॥
 ਬਾਘਨ ਛੋਰਿ ਕੈ ਤਜਾਰ ਕਰੀ,
 ਬਿਜਘੋਖ ਕੋ ਸੁੰਕ ਚਲਯੋ ਤਬਿ ਗੋਰਾ।
 ਸੂਬੇ ਕੋ ਝੰਡਾ ਖਰਾ ਅਵਿਲੋਕ ਕੈ
 ਤਾਕ ਕੈ ਮਾਰਤਿ ਭੇ ਤਿਸ ਓਰਾ।
 ਫੇਰ ਕਸੀ ਨਹਿਂ ਦੇਰ ਲਗੀ
 ਉਰ ਕੰਪ ਉਠੇ ਸੁਨਿ ਕੈ ਰਵਿ ਘੋਰਾ^੭।
 ਥੈਲੀ ਕੋ ਪਾਇ ਕੈ ਠੋਕਤਿ ਹੈਂ ਗਜ,
 ਦੇਤਿ ਪਲੀਤੇ ਮਹਿਂ ਤੂਰਨ ਤੋਰਾ^੮ ॥੪੯॥

ਦੋਹਰਾ: ਤੰਬੂ ਕਲਸ ਉਡਾਇ ਕੈ, ਝੰਡਾ ਦਿਯੋ ਗਿਰਾਇ।
 ਟੂਟ ਪਰਯੋ ਧਰ ਪਰ ਤਬੈ, ਸ਼ੋਰ ਉਠਯੋ ਸਮੁਦਾਇ ॥੫੦॥

^੧ਘਾਹ ਦੇ ਢੇਰ ਵਤਾ।

^੨ਬਿਜਲੀ ਜੋ ਗੱਜ ਗੱਜਕੇ ਬਦਲਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੀ ਹੈ (ਮਾਨੋਂ ਓਹੋ ਹੀ) ਦੂਜੀ ਦੇਹ (ਤੋਪ ਦੀ ਸ਼ਕਲ) ਧਾਰਕੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਨ ਹਿਤ ਆਈ ਹੈ।

^੩ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਰਚੀ ਹੋਈ ਹੈ (ਇਹ ਤੋਪ) ਮਾਨੋਂ ਕਾਲ (ਮੌਤ) ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ ਯਾ ਕਾਲਕਾ (ਦੇਵੀ) ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਈ ਹੈ। [ਅ.:, ਖਾਲਿਕ=ਰਚਨ ਹਾਰਾ। ਖਾਲਿਕਾ=ਰਚੀ ਹੋਈ]।

^੪ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ ਬਨਾਤੀ ਤੰਬੂ ਡੋਰਾਂ ਨਾਲ ਬੰਨ੍ਹਿਆਂ ਸੀ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ੁਕੂਆਂ ਵੱਲ ਬਰੋਬਰ ਕਰਕੇ ਤੋਪ ਦਾ ਮੂੰਹ ਕੀਤਾ।
^੫ਵੱਡੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਾਲ।

^੬ਛੇਤੀ।

^੭ਤਜਾਨਕਸ਼ਬਦ।

^੮ਤੋੜਾ।

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥ ਖਸਟਮ ਰੁਤੇ 'ਤੋਪ ਮਾਰਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ
ਨਾਮ ਸਪਤ ਦਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥੧੭॥

੧੮. [ਘੇਰਾ ਜਾਰੀ। ਭਾਈ ਕਨੁਆ ਜੀ]

੧੭<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਕਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ>>੧੯

ਦੇਹਰਾ: ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗੋਰੇ ਚਲੇ, ਲਗੇ ਸੁ ਲਸ਼ਕਰ ਮਾਂਹਿ।
 ਝੰਡਾ ਟੁਟਿ ਜੁਗ ਖੰਡ ਭਾ, ਤੰਬੂ ਬਿਰੇ ਸੁ ਨਾਂਹਿ ॥੧॥

ਸ੍ਰੀਯਾ: ਖਾਨ ਵਜੀਦ, ਲਹੌਰਪਤੀ ਜੁਗ,
 ਦੇਖਿ ਕੈ ਗੋਰਨਿ ਕੀ ਆਸ ਮਾਰਾ।
 ਡੋਰਿ ਭਜੇ ਅਪਨੋ ਥਲ ਤਾਂ ਛਿਨ
 ਆਯੁਧ ਨਾ ਤਨ ਚੀਰ ਸੰਭਾਰਾ^੧।
 ਵਾਹਨ ਕੌਨ ਉਡੀਕ ਕਰੈ ਤਬਿ
 ਹੋਇ ਬਿਹਾਲ ਭਜੇ ਸਿਰਦਾਰਾ।
 ਬੀਚ ਬਿਰੇ ਦਲ ਆਪਨ ਕੇ ਨਹਿ,
 ਤੁਰਨ ਦੌਰਿ ਕੈ ਕੀਨ ਕਿਨਾਰਾ ॥੨॥

ਗੋਰਨ ਕੀ ਆਸ ਮਾਰ ਕਰੀ
 ਜੁਗ ਤੋਪ ਛੁਟੈਂ ਤਬਿ ਬਾਰੰਬਾਰਾ।
 ਮਾਰ ਦੀਏ ਤੁਰਕਾਨ ਮਹਾਂ ਭਟ
 ਕੀਨ ਬਿਚਾਰ ਨ ਹੈ ਉਪਚਾਰਾ।
 ਭਾਜਤਿ ਹੈਂ ਤਜਿ ਕੈ ਪਟ ਆਯੁਧ,
 ਤ੍ਰਾਸ ਭਯੋ ਤੁਰਕਾਨ ਮੈਂ ਭਾਰਾ।
 ਛੂਟਿ ਗਏ ਸਿਰ, ਟੂਟਿ ਗਏ ਪਗ,
 ਛੂਟਿ ਗਏ ਹੱਥਜਾਰ ਨ ਧਾਰਾ^੨ ॥੩॥

-^੩ਦੀਰਘ ਦੂਰ ਇਤੀ ਲਗਿ ਆਵਹਿ
 ਤੋਪ ਦਰਾਜ ਕਹਾਂ ਆਸ ਭਾਰੀ?
 ਬਿੰਦ ਬਿਤੇ ਦਿਨ ਕੀਨੇ ਨਿਵੇਸ ਕੋ
 ਕੋਇ ਨ ਪਹੁੰਚਿ ਸਕਯੋ ਨਹਿ ਮਾਰੀ।
 ਆਜ ਕਹਾਂ ਇਹ ਕੌਤਕ ਭਾ
 ਜਿਮ ਪੂਰਬ ਤੀਰ ਅਏ ਇਕ ਬਾਰੀ।
 ਹਿੰਦੁਨਿ ਕੋ ਇਹ ਪੀਰ ਕਹਾਵਹਿ
 ਹੈ ਕਰਾਮਾਤ ਕਿ ਆਇ ਅਗਾਰੀ^੪? ॥੪॥

ਅੰਗ ਤੁਰੰਗਨਿ ਭੰਗ ਭਏ,

^੧ਨਾ ਸਸਤ੍ਰ ਤੇ ਨਾ ਸਰੀਰ ਦੇ ਬਸਤਰ ਹੀ ਸੰਭਾਰੇ।

^੨ਧਾਰੇ ਹੋਏ ਹੱਥਜਾਰ ਵੀ ਛੁੱਟ ਗਏ।

^੩ਸੋਚਦੇ ਹਨ:-

^੪(ਇਹ) ਕਰਾਮਾਤ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਅੱਗੇ ਆਏ ਹਨ (ਗੋਲੇ)।

ਬਹੁ ਬੀਰ ਗਿਰੇ ਲਗਿ ਕੈ ਤਨ ਗੋਰੇ।
 ਓਟ ਮਹਿੰ ਜਾਇ ਖਰੇ ਬਿਰ ਹੋਵਤਿ,
 ਹੋਰਤਿ ਬ੍ਰਿੰਦ ਨਿਵੇਸ ਕੀ ਓਰੇ^੧।
 ਸੰਝ ਭਈ ਲਗਿ ਛੂਟਤਿ ਦੌਨਹੁਂ
 ਬਾਘਨ ਸੋ ਬਿਜਘੋਖਨ ਘੇਰੇ।
 ਬੇਗ ਤੇ ਜਾਤਿ ਕਰੈਂ ਉਤਪਾਤ
 ਲਗੈਂ ਭਟ ਗਾਤ ਨ ਜੀਵਤਿ ਛੋਰੇਂ ॥੫॥
 ਸੋਦਰ ਕੇ ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪੂਰਨ
 ਹੋਤਿ ਅੰਧੇਰ ਉਠੇ ਘਰ ਆਏ।
 ਤੋਪਨ ਆਨ ਸਥਾਨ ਕਰੀ ਬਿਰ
 ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕੀ ਫਤੇ ਗਰਜਾਏ।
 ਦੇਗ ਦਈ ਬਰਤਾਇ ਤਬੈ
 ਕਰਿ ਖਾਨ ਰੁ ਪਾਨ ਬਿਰੇ ਨਿਜ ਥਾਏ।
 ਹੈ ਸਵਧਾਨ ਰਹੈਂ ਤੁਰਕਾਨ ਤੇ,
 ਮਾਰਹਿੰ ਸਦਾ ਨਹਿੰ ਮਾਰ ਕੁ ਖਾਏਂ ॥੬॥
 ਖਾਨ ਵਜੀਦ ਲਹੌਰ ਪਤੀ ਤਬਿ
 ਤੂਰਨ ਲੀਨ ਉਠਾਇ ਕੇ ਡੇਰਾ।
 ਆਨ ਸਥਾਨ ਜਹਾਂ ਦਿਢ ਓਟ ਹੈ
 ਬਾਸਿਬੇ ਹੇਤ ਸੁਚੇਤ ਹੈ ਰੇਤਾ।
 ਤੰਬੂ ਉਖਾਰ ਲਏ ਸਗਰੇ ਉਤ
 ਕੀਨੇ ਲਗਾਵਨਿ ਜਾਨਿ ਅਛੇਰਾ।
 ਰਾਤਿ ਕੋ ਜਾਗਿਤ ਹੈ ਸਵਧਾਨ
 ਸਿਪਾਹਨ ਕੋ ਬਹੁ ਬਾਰ ਹੀ ਟੇਰਾ ॥੭॥
 ਤ੍ਰਾਸ ਧਰੇ ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ ਮਹਿੰ
 ਕਰਿ ਦੂਰ ਹੀ ਦੂਰ ਨਿਵੇਸ ਪਰੇ ਹੈਂ।
 ਜੋ ਕਿਸ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਸਿੰਘ ਇਕੱਤ੍ਰ ਹੈ
 ਆਨਿ ਅਨੰਦਪੁਰੇ ਸੁ ਬਰੇ ਹੈਂ।
 ਘਾਤ ਅਨੇਕਨਿ ਤੇ ਪ੍ਰਵਿਸੈਂ
 ਸ਼ਰਧਾ ਗੁਰ ਭਾਉ ਬਿਸਾਲ ਧਰੇ ਹੈਂ।
 ਹੋਤਿ ਜਬੈ ਸੁਧ ਤੋਂ ਪਛੁਤਾਵਹਿੰ
 ਯੋਂ ਤੁਰਕਾਨਿ ਕੀ ਹਾਨ ਕਰੇ ਹੈਂ^੧ ॥੮॥

^੧(ਅਪਣੇ) ਸਾਰੇ ਡੇਰਿਆਂ ਵਲ ਤੱਕ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ: ਲਗੇ ਮੌਰਚੇ ਅਨੰਦਪੁਰਿ, ਦੂਰ ਦੂਰ ਕਰਿ ਘੇਰਾ।
 ਲਾਖਹੁਂ ਛੋਜਾਂ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਨਿ, ਉਤਰੇ ਡੇਰ ਬਡੇਰੈ ॥੯॥

ਚੱਪਈ: ਦੈ ਤੈ ਮਾਸ ਬੀਤ ਇਮ ਗਏ।
 ਦੂਰ ਦੂਰ ਹਟਿ ਡੇਰੇ ਕਏ।
 ਵੈ 'ਗੁਰ ਕੇ ਸੰਗ ਲਰਜੇ ਨਹਿੰ ਜਾਈ।
 ਸੁਭਟ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਦੇਤਿ ਖਪਾਈ ॥੧੦॥

ਉਤਰੇ ਰਹੋ ਘੇਰਿ ਪੁਰਿ ਸਾਰੋ।
 ਜਬਿ ਨਹਿੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਇ ਅਹਾਰੋ।
 ਮਿਲਹਿੰ ਆਪ, ਕੈ ਨਿਕਸਿ ਸਿਧਾਵੈ।
 ਬਿਨਾਂ ਅੰਨ ਕਿਮ ਕਾਲ ਬਿਤਾਵੈ' ॥੧੧॥

ਤ੍ਰਾਸ ਧਰਿ ਜੇ ਮੁਰਚੇ ਨੇਰੇ।
 ਸੋ ਭੀ ਕਰੇ ਦੂਰ ਥਲ ਡੇਰੇ।
 ਏਕ ਉਪਾਵ ਸਿੱਧ ਸਭਿ ਕਰੈਂ।
 -ਅੰਨ ਆਦਿ ਅੰਤਰ ਨਹਿੰ ਬਰੈ ॥੧੨॥

ਜਮਾ ਨਹੀਂ ਗੁਰ ਕੇ ਘਰ ਮਾਂਹੀ।
 ਆਇ ਉਪਾਇਨ ਖਰਚ ਸੁ ਖਾਹੀਂ।
 ਅੰਨ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਮਣ ਨਿਤ ਚਹੀਏ।
 ਜਿਸ ਕੋ ਖਾਇ ਪ੍ਰਾਣ ਨਿਰਬਹੀਏ- ॥੧੩॥

ਸਾਧ ਕਨ੍ਹਯਾ ਇਕ ਗੁਰ ਪਾਸ।
 ਸਭਿ ਮਹਿੰ ਆਤਮ ਲਖਜੋ ਪ੍ਰਕਾਸ।

ਰਾਗ ਨ ਦੈਖ ਹਰਖ ਨਹਿੰ ਸ਼ੋਕ।
 ਸੱਤ੍ਰੂ ਮਿੱਤ੍ਰ ਨਹਿੰ ਭਾਸੈ ਲੋਕ ॥੧੪॥

ਮਸ਼ਕ ਨੀਰ ਕੀ ਭਰਿ ਢਿਗ ਰਾਖੈ।
 ਕਰਹਿ ਪਿਲਾਵਨਿ ਜੋ ਅਭਿਲਾਖੈ।

ਸਿੰਘ ਮੌਰਚੇ ਮਹਿੰ ਬਿਰ ਜੇਈ।
 ਜਲ ਤੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰਹਿ ਫਿਰਿ ਤੇਈ^੩ ॥੧੫॥

ਨਿਕਟ ਮੌਰਚੇ ਤੁਰਕਨਿ ਕੇਰੇ।
 ਨੀਰ ਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਪਜਾਸ ਬਡੇਰੇ।

^੧ਜਦੋਂ ਤੁਰਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ (ਸਿੰਘ ਹੋਰ ਆਕੇ ਅੰਦਰ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ) ਤਦ ਪਛਤਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਹਾਨ ਕਰਨਗੇ (ਗੁਰੂ ਜੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਦਰ ਕੁਮਕ ਜੁ ਪਹੁੰਚ ਰਹੀ ਹੈ)।

^੨ਬੜੇ ਡੇਰੇ।

^੩ਤੁਰਕ ਸਰਦਾਰ ਐਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ:-

^੪ਫਿਰਕੇ ਤਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ।

ਸਭਿ ਦਿਨ ਮੁਰਚੇ ਬਿਖੈ ਬਿਤਾਵੈਂ।
 ਤਿਮਰ ਭਏ ਤੇ ਉਠਿ ਕਰਿ ਜਾਵੈਂ ॥੧੬॥
 ਪ੍ਰਾਤ਼ ਹੋਨਿ ਤੇ ਪ੍ਰਬਲ ਅੰਧੇਰੇ।
 ਬਿਰਹਿ ਜਾਇ ਜੋ ਭਟ ਤਿਸ ਬੇਰੇ।
 ਦਿਨ ਮਹਿੰ ਭੂਖ ਪਿਪਾਸਾ ਸਹੈਂ।
 ਨਿਕਸਨ ਤਿਮਰ ਭਏ ਤੇ ਲਹੈਂ ॥੧੭॥
 ਤਿਨ ਪਰ ਭੀ ਕਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਨੁਯਾ।
 ਭਰਿ ਭਰਿ ਮਸ਼ਕ ਨੀਰ ਬਹੁ ਦੱਯਾ।
 ਜਿਤੇ ਮੋਰਚੇ ਮਹਿੰ ਭਟ ਰਹੈਂ।
 ਦੁਹਨ ਦਿਸ਼ਨਿ ਕੇ ਦੁਰਿ ਦੁਰਿ ਬਹੈਂ ॥੧੮॥
 ਜਲ ਦੁਰਲਭ ਦੋਨਹੁਂ ਦਿਸ਼ਿ ਹੋਇ।
 ਯਾਂ ਤੇ ਦੇਤਿ ਸਾਧ ਮਤਿ ਸੋਇ^੧।
 ਜਿਮ ਸਿੰਘਨਿ ਕੋ ਜਾਇ ਪਿਲਾਵੈਂ।
 ਤਿਮ ਤੁਰਕਨਿ ਕੋ ਨਿਤ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈ ॥੧੯॥
 ਤਿਸ ਕੋ ਦੇਖਿ ਖਾਲਸਾ ਰਿਸੈ।
 ‘ਜਲ ਕਜੋਂ ਦੇਤਿ ਰਿਪੁਨਿ ਗਨ ਬਿਸੈ ?’
 ਕਈ ਬਾਰ ਤਿਸ ਦੇਤਿ ਹਟਾਇ।
 ਸੋ ਨਹਿੰ ਸਿਟੈ ਦੇਤਿ ਜਲ ਜਾਇ ॥੨੦॥
 ਇਕ ਦਿਨ ਦਇਆ ਸਿੰਧੁ ਕੇ ਪਾਸਿ।
 ਹਿਤ ਪੁਕਾਰ ਕੀਨੀ ਅਰਦਾਸ।
 ‘ਹਮ ਬਹੁ ਤੰਗ ਕਰੈਂ ਰਿਪੁ ਬਿੰਦਾ।
 ਦਰਬ ਮੋਰਚੇ ਰਹੈਂ ਬਿਲੰਦ ॥੨੧॥
 ਖਾਨ ਪਾਨ ਨਹਿੰ ਪਹੁੰਚਨਿ ਦੇਤਿ।
 ਸਗਰੇ ਦਿਨ ਦੁਖ ਦੈਬੇ ਹੇਤ।
 ਤਬਿ ਜਲ ਲੇ ਕਰਿ ਸਾਧ ਕਨੁਯਾ।
 ਦੇਤਿ ਤਿਨੈ ਬਹੁ ਕਰਿ ਤ੍ਰਿਪਤੱਯਾ ॥੨੨॥
 ਰਹੇ ਹਟਾਇ ਨਹੀਂ ਇਮ ਮਾਨੈ।
 ਯਾਂ ਤੇ ਇਸ ਮਹਿੰ ਦੋਸ਼ ਪਛਾਨੈਂ।
 ਗਿਰਪਤਿ ਗਨ ਸੋਂ ਮਿਲਜੋ ਲਖੀਜੈ।
 ਕੁਛ ਲਾਲਚ ਕਰਿ ਦੇਤਿ ਜਨੀਜੈ^੨ ॥੨੩॥

^੧ਸਾਧੂ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲਾ।^੨ਕੁਛ ਲਾਲਚ ਕਰਕੇ (ਪਾਣੀ) ਦਿੰਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਨਤੁ ਹਮ ਰਿਪੁ ਕੋ ਕਰਿ ਕਰਿ ਤੰਗਾ।
 ਮਾਰੇ ਹੁਤੇ ਸਰੀਰਨਿ ਭੰਗਾ।’
 ਇਮ ਪੁਕਾਰ ਸੁਨਿ ਸਿੰਘਨਿ ਕੇਰੀ।
 ਸਾਧ ਹਕਾਰਯੋ ਢਿਗ ਤਿਸ ਬੇਰੀ ॥੨੪॥
 ਨਿਕਟ ਬਿਠਾਇ ਸਹਿਤ ਸਨਮਾਨਾ।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਤਬਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ।
 ‘ਕਹਹੁ ਸਾਧ ! ਕੌਂ ਸਹਹੁ ਬਿਖਾਦਾ ?
 ਬੈਠੇ ਕੌਂ ਨ ਰਹਹੁ ਅਹਿਲਾਦਾ ॥੨੫॥
 ਬੀਚ ਜੰਗ ਕੇ ਇਤ ਉਤ ਫਿਰੋ।
 ਜਲ ਕੋ ਅਚਵਾਵਨ ਹਿਤ ਧਰੋ।
 ਸਿੰਘਨਿ ਤੁਮ ਪਰ ਕਰੀ ਪੁਕਾਰਾ।
 ਰਿਪੁ ਗਨ ਕੋ ਦੁਖ ਮਹਿੰ ਦੇਂ ਬਾਰਾ^੧ ॥੨੬॥
 ਜੇ ਨਹਿੰ ਮਿਟੈਂ ਪਿਲਾਵਨ ਚਾਹੈਂ।
 ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਦਿਹੁ ਨਿਜ ਪਖ ਮਾਹੈਂ^੨।
 ਹਮਰੋ ਬੈਰ ਗਿਰੀਸ਼ਨਿ ਸੰਗਾ।
 ਨਾਹਕ ਲਰਤੇ ਹੇਤ ਨ ਜੰਗ^੩ ॥੨੭॥
 ਗ੍ਰਾਮ ਨਗਰ ਤਿਨ ਕੋ ਨਹਿੰ ਰੋਕਯੋ।
 ਜਰਤਿ ਮੂਢ ਮਤਿ ਹਮਹਿੰ ਬਿਲੋਕਯੋ^੪।
 ਜਾਇ ਤੁਰਕ ਕੀ ਸ਼ਰਨੀ ਪਰੋ।
 ਹਮਰੋ ਦੇਸ਼ ਸੁਨਵਾਨ ਕਰੇ ॥੨੮॥
 ਨਿਜ ਸਹਾਇ ਲਸ਼ਕਰ ਲੇ ਆਏ।
 ਕਈ ਲਾਖ ਦੇਖਹੁ ਭਟ ਛਾਏ।
 ਅਨਿਕ ਜਤਨ ਕੈ ਕਟਕ ਬਟੋਰਾ।
 ਪੁਰਿ ਕੋ ਘੇਰ ਲੀਨਿ ਚਹੁੰ ਓਰਾ ॥੨੯॥
 ਹਮਹਿੰ ਅਲੰਬ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੋ।
 ਸਭਿ ਜਗ ਕਰਤਾ ਜੋ ਦੁਖ ਸੁਖ ਕੋ।
 ਸੱਤ੍ਰੂਨਿ ਆਨ ਮੋਰਚੇ ਲਾਏ।
 ਤਿਨ ਕੋ ਸਿੰਘ ਹਨਹਿੰ ਸਮੁਦਾਏ ॥੩੦॥

^੧ਤੂੰ ਦਿੰਦਾ ਹੈਂ ਜਲ।^੨ਆਪਣੇ ਪੱਖੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਪਿਲਾ।^੩ਜੰਗ ਦਾ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਅਨਹੱਕਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਲੜਦੇ ਹਨ।^੪ਮੁਰਖ ਮਤ ਵਾਲੇ ਸਾਨੂੰ ਵੇਖ ਵੇਖਕੇ ਸੜਦੇ ਹਨ।

ਨਹਿੰ ਬੈਰੀ ਗਨ ਕੋ ਜਲ ਦੇਹੁ।
 ਇਹ ਸਿੱਖਜਾ ਉਰ ਮਹਿੰ ਧਰਿ ਲੇਹੁ।’
 ਸਾਧ ਕਨੰਯਾ ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਬਾਨੀ।
 ਹਾਥਿ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਤਬਹਿ ਬਖਾਨੀ ॥੩੧॥
 ‘ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਤੁਮਰੇ ਉਪਦੇਸ਼ੁ।
 ਮੈਂ ਉਰ ਧਾਰਨ ਕਰੋਂ ਹਮੇਸ਼ੁ।
 ਸਦਾ ਚਲੋਂ ਤਿਨਕੇ ਅਨੁਸਾਰੀ।
 ਨਹੀਂ ਬਿਪਰਜੈ ਕਰਿ ਹੋਂ ਕਾਰੀ ॥੩੨॥
 ਜਹਾਂ ਕਹਾਂ ਇਕ ਰੂਪ ਤੁਮਾਰਾ।
 ਨਹਿੰ ਦੂਸਰ ਮੈਂ ਕਹੂੰ ਨਿਹਾਰਾ।
 ਜਿਤਿਕ ਚਰਾਚਰ ਜਗਤ ਬਨਾਯੋ।
 ਚੌਰਾਸੀ ਲਖ ਜੂਨ ਸੁਹਾਯੋ ॥੩੩॥
 ਸਭਿ ਮਹਿੰ ਰਹੇ ਬਿਰਾਜ ਸਮਾਨਾ।
 ਸੱਤ੍ਰੁ ਮਿੱਤ੍ਰ ਕੋ ਜਾਇ ਨ ਜਾਨਾ।
 ਸਭਿ ਥਲ ਤੁਮਰੋ ਰੂਪ ਨਿਹਾਰੋਂ।
 ਭੇਦ ਭਿੰਨ ਕੋ ਨਹੀਂ ਬਿਚਾਰੋਂ ॥੩੪॥
 ਮੋ ਕੌ ਤੋ ਇਮ ਹੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਵੈਂ।
 ਤੁਮ ਬਿਨ ਦੂਸਰ ਨਦਰ ਨ ਆਵੈ।
 ਇਮ ਰਾਵਰ ਕੋ ਹੈ ਉਪਦੇਸ਼ੁ।
 ਸੋ ਉਰ ਧਾਰਯੋ ਬਿਨਾ ਕਲੇਸ਼ੁ ॥੩੫॥
 ਇਤ ਸਿੰਘਨ ਮਹਿੰ ਆਪ ਬਿਰਾਜੈਂ।
 ਉਤ ਤੁਰਕਨ ਮਹਿੰ ਤੁਮ ਹੀ ਛਾਜੈਂ।
 ਨਹੀਂ ਪਹਾਰੀ ਮਹਿੰ ਕੋ ਦੂਜਾ।
 ਜਹਿੰ ਕਹਿੰ ਕਰਹਿੰ ਆਪ ਕੀ ਪੂਜਾ ॥੩੬॥
 ਜਲ ਥਲ ਸਕਲ ਗਗਨ ਅਰ ਅਵਨੀ।
 ਅਹੈ ਖੇਲ ਰਾਵਰ ਕੀ ਰਵਨੀਂ।’
 ਇਮ ਸੁਨਿ ਸੰਤ ਕੱਨ੍ਹਯੇ ਪਾਸ।
 ਪਰਮ ਪ੍ਰਸੰਨ ਭਏ ਗੁਨ ਰਾਸ ॥੩੭॥
 ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਮੁਸਕਾਇ ਬਖਾਨਾ।
 ‘ਸੁਨਹੁ ਖਾਲਸਾ ਮਯਾ ਨਿਧਾਨਾ!੯

੯ਸੁਹਣੀ।

ਸਾਧ ਬਿਤੀ ਇਨ ਲਖਯੋ ਚਰਿੜ੍ਹ।
 ਇਕ ਬਚਿੜ੍ਹ ਮਹਿ ਸੱਤ੍ਰੂ ਨ ਮਿੱਤ੍ਰ੍ਹੁ ॥੩੮॥
 ਇਸ ਕੇ ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਕਹਹੁ ਨ ਕੋਈ।
 ਕਰਹਿ ਜਬੋਚਿਤ ਜਿਮ ਉਰ ਹੋਈ।
 ਨਹਿੰ ਬੈਰੀ ਇਸ ਕੇ ਉਰ ਭਾਸਾ*।
 ਪ੍ਰਭੁ ਇਕ ਸਭਿ ਮਹਿੰ ਲਖਯੋ ਤਮਾਸਾ ॥੩੯॥
 ਉਚ ਭੂਮਿਕਾ ਮਹਿੰ ਮਨ ਬਿਰਯੋ।
 ਨਾਨਾ ਤਜਾਗ ਏਕ ਰਸ ਢਰਯੋ।
 ਧੰਨ ਜਨਮ⁺ ਅਪਨੋ ਇਨ ਕੀਨਾ।
 ਜਿਸ ਕੇ ਬਖਸ਼ੇ, ਹੁਇ ਦੁਖ ਹੀਨਾ ॥੪੦॥
 ਇਹ ਭੀ ਅਪਨੋ ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸੈ।
 ਬਹੁ ਲੋਕਨਿ ਕੀ ਕੁਮਤਿ ਬਿਨਾਸੈ।

*ਇਹ ਸਾਧੂ ਬਿਤੀ ਵਾਲਾ ਹੈ ਇਸਨੇ ਇਹ ਚਰਿੜ੍ਹ ਲਖ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨਾਨੱਤ੍ਰੂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਕ ਹੈ (ਇਸ) ਵਿਚ ਸੱਤ੍ਰੂ ਮਿੱਤ੍ਰੁ (ਦਾ ਭੇਦ ਕੋਈ) ਨਹੀਂ। [ਵਚਿੜ੍ਹ=ਅਨੇਕ ਰੰਗੀ, ਨਾਨੱਤ੍ਰੂ, ਅਨੇਕਤਾ]।

*ਜਾਕੈ ਛੂਟਿ ਗਯੋ ਭ੍ਰਮ ਉਰਕਾ ॥ ਤਹਿ ਆਗੇ ਹਿੰਦੂ ਕਜਾ ਤੁਰਕਾ। [ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਜੀ]।

⁺ਭਾਈ ਕਨੁੱਯਾ ਜੀ ਵਜੀਰਾਵਾਦ ਦੇ ਪਾਸ ਝਨਾਂ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਸੋਧਰੇ' ਜਨਮ ਧਾਰੀ ਹੋਏ। ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਪਰਮਾਰਥ ਦਾ ਸੌਂਕ ਸੀ, ਦਾਨ ਦਾ ਸੁਭਾ ਸੀ। ਧਰਮਸਾਲੇ ਜਾਣ ਦਾ ਚਾਉ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਜਾਤ ਦੇ ਖੱਡ੍ਰੀ, ਕਿੱਤੇ ਵਲੋਂ ਵਪਾਰੀ ਤੇ ਚੰਗੇ ਧਨਾਫ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੇ, ਇਸ ਲਈ ਦਾਨ ਬੀ ਚੌਥਾ ਕਰਦੇ ਸੇ। ਪਹਿਲੀ ਸੰਗਤ ਆਪ ਨੂੰ ਭਾਈ ਨਨੂਆਂ ਜੀ ਦੀ ਮਿਲੀ। ਭਾਈ ਨਨੂਆਂ ਜੀ ਨਾਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨੇ, ਕਵੀ ਤੇ ਨਾਮ ਰਸੀਏ ਸੇ। ਨਨੂਆਂ ਜੀ ਪਰ ਮਿਹਰ ਕਰਕੇ ਨਾਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਨਾਮ ਦਾ ਅੱਭਜਾਸ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅਪਣੇ ਸਿੱਖ ਲਾਹੌਰ 'ਗਦਾ ਨਰਾਇਣੀ' ਜੀ ਪਾਸ ਟੋਰਿਆ ਸੀ। ਗਦਾ ਨਰਾਇਣੀ ਜਨਮ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸੇ ਅਤੇ ਗੁਰ ਘਰ ਤੋਂ ਤਾਰੇ ਹੋਏ ਗੁਰਸਿੱਖ ਸੇ। ਜਦੋਂ ਨਨੂਆਂ ਜੀ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਗਦਾ ਨਰਾਇਣੀ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ: ਜਾਓ ਹੁਣ ਵਿਚਰੋ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੇ ਹੁੰਡੀ ਤਾਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਨਨੂਆਂ ਜੀ ਪ੍ਰਲੋਕ ਗਏ ਤਾਂ ਭਾਈ ਕਨੁੱਯਾ ਜੀ ਉਦਾਸ ਹੋ ਵਜੀਰਾਵਾਦੋਂ ਸੋਧਰੇ ਆਏ। ਫਿਰ ਵੈਰਾਗ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲ ਟੁਚੇ। ਸੰਤ ਬੰਸ ਨਾਮੇ ਇਕ ਸੰਤ ਦੇ ਸਤਿਸੰਗ ਵਿਚ ਰਹੇ, ਫਿਰ ਉਥੋਂ ਇਸ਼ਾਰਾ ਪਾਕੇ ਡਰੌਲੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸੀ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਆਕੇ ਠੰਢ ਪਈ ਤੇ ਪੂਰਨ ਪਦ ਨੂੰ ਅੱਪੜੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਆਗਜਾ ਪਾਕੇ ਫਿਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਲਗੇ। ਕਵੇ ਪਿੰਡ, ਜੋ ਅਟਕ ਤੋਂ ੨੦ ਕੁ ਮੀਲ ਉੱਤੇ ਹੈ, ਡੇਰਾ ਪਾਇਆ। ਇਥੇ ਧਰਮਸਾਲ ਬਨਾਈ ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਚਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਹਰ ਵੇਲੇ ਨਾਵੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਤੇ ਫੇਰ ਦਸਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਲੈਕੇ ਹਜ਼਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਬੀ ਤਲਵਾਰ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈ। ਪਰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਭਾਈ ਕਨੁੱਯਾ ਤੁਸੀਂ ਰੂਹਾਂ ਤੇ ਫੇਰੇ ਪਾਓ, ਤੇਗ ਸਾਨੂੰ ਦੇ ਦਿਓ, ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰੋ ਅਰ ਨਾਮ ਦ੍ਰਿੜਾਓ। ਤੁਸੀਂ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੂਰਮੇ ਹੋ। ਦੂਜੀ ਸਾਖੀ ਉਪਰਲੀ ਜਲ ਵਾਲੀ ਵਰਤੀ। ਫਿਰ ਆਗਜਾ ਪਾਕੇ ਆਪ ਡੇਰੇ ਆਕੇ ਪਰੋਪਕਾਰ ਤੇ ਨਾਮ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹੇ। ਆਪ ਤੋਂ ਵਰੋਸਾਏ ਭਾਈ ਸੇਵਾਦਾਸ ਜੀ ਗੁਰਮੁਖ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਆਪਦੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਦਾ ਨਾਮ 'ਸੇਵਾ ਪੰਥੀ' ਪਿਆ। ਦੂਜੇ ਇਕ ਮੁਗਲ ਸੌਦਾਗਰ ਵੀ ਭਾਈ ਕਨੁੱਯਾ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਨਾਮ ਰਸੀਆਂ ਹੋਇਆ। ਵਪਾਰ ਘਰ ਬਾਰ ਛੱਡਕੇ ਕਵੇ ਹੀ ਰਿਹਾ ਤੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਭਜਨ ਵਿਚ ਬਿਤਾਈ, ਇਸਦਾ ਨਾਮ 'ਨਿਹਾਲ ਨੂਰੀ' ਪੈ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਨੇਕਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰਦੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਤੇ ਨਾਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਆਪ ਸੱਚੰਡ ਜਾ ਬਿਰਾਜੇ। ਆਪ ਦੇ ਵਰੋਸਾਏ ਸੰਤ ਸੇਵਾਦਾਸ ਤੋਂ ਸੰਤ 'ਅੱਡਣ' ਜੀ ਬੜੇ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਗੁਰਮੁਖ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਤੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾਂ ਨੂੰ 'ਅੱਡਣ ਸਾਹੀ' ਬੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਭੂ ਤੇ ਸਭਿ ਸਿੰਘ ਅਨੰਦੈ।
 ਦੈਤ ਹਤੀ ਲਹਿ ਬ੍ਰਹਮ ਅਨੰਦੇ ॥੪੧॥
 ਤਿਸ ਦਿਨ ਤੇ ਨਹਿੰ ਕਿਸ ਕੁਛ ਕਹਯੋ।
 ਤਿਮ ਹੀ ਜਲ ਕੋ ਪਾਵਾਵਤਿ ਰਹਯੋ।
 ਸਰਬ ਮੌਰਚੇ ਮਹਿੰ ਫਿਰਿ ਕਰਕਿ।
 ਜਲ ਕੋ ਦੇਤਿ ਮਸ਼ਕ ਨਿਤਿ ਭਰਿ ਕੈ ॥੪੨॥
 ਇਸ ਕੋ ਨਹਿੰ ਮਾਰਿਤ ਕੋ ਗੋਰੀ।
 ਫਿਰਤਿ ਰਹੈ ਲਰਤੇ ਜੁਗ ਓਰੀ।
 ਸਾਧ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕਰੈਂ।
 ਜਲ ਕੋ ਲੇਤਿ ਤ੍ਰਿਖਾ ਕੋ ਹਰੈਂ ॥੪੩॥
 ਇਮ ਘੇਰਾ ਕਰਿ ਅੰਨ ਹਟਾਯੋ^੧-।
 ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਲਗਿ ਅੰਤਰ ਖਾਯੋ^੨।
 ਲਗਯੋ ਨਿਖੂਟਨਿ ਅੰਨ ਮਹਾਨੇ।
 ਜੇ ਅਵੱਸ ਚਹਿਯਤਿ ਨਿਤ ਖਾਨੇ ॥੪੪॥
 ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਭਾਈ ਕਨੁਯਾ ਸਾਧ ਕੋ'
 ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟਦਸਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥੧੯॥

^੧(ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ) ਅੰਨ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ।

^੨ਅੰਦਰੋਂ ਹੀ ਡਕਦੇ ਰਹੇ (ਸਿੰਘ)।

੧੯. [ਵੈਰੀ ਦੀ ਫੌਜ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਰਸਦ ਲਿਆਂਦੀ]

੧੮<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਕਰ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ>>੨੦

ਦੇਹਰਾ: ਅੰਨ ਭਯੋ ਥੋਰਾ ਜਬੈ, ਛੁਧਤਿ ਰਹਤਿ ਨਰ ਬਿੰਦਾ।

ਚਿਤਵਹਿੰ ਜਤਨ ਅਨੇਕ ਹੀ, ਮਿਲਹਿੰ ਸਿੰਘ ਬਲਵੰਦ ॥੧॥

ਚੱਪਈ: ਕੇਤਿਕ ਸਿੰਘ ਬਿਸਾਲ ਜੁਝਾਰੇ।

ਮਿਲਿ ਆਪਸ ਮਹਿੰ ਮਸਲਤ ਧਾਰੇ।

ਜਹਾਂ ਬਿਲੋਕੈਂ ਅੰਨ ਮਹਾਂਨਾ।

ਬਿਪਨੀ^੧ ਆਦਿ ਵਿਖੈ ਸਵਧਾਨਾ ॥੨॥

ਆਛੀ ਰੀਤਿ ਜੋਹਿ ਸਭਿ ਲੀਨਾ।

ਆਵਨ ਜਾਨਿ ਘਾਤ ਸਭਿ ਚੀਨਾ।

ਤੁਰਕ ਸੱਤ੍ਰੂਗਨ ਹੁਇਂ ਜੁਤਿ ਆਲਸ।

ਤਬਿ ਪਹੁੰਚਨਿ ਕੀ ਠਾਨੀ ਲਾਲਸ ॥੩॥

ਹੋਇ ਤੁਰੰਗਨਿ ਪਰ ਅਸਵਾਰ।

ਸਨਧਬੱਧ ਹੁਇ ਬਲ ਕੋ ਧਾਰਿ।

ਗਏ ਅਚਾਨਕ ਬਡੇ ਬਜਾਰੂ^{*}।

ਭਏ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨਿ ਬੀਰ ਜੁਝਾਰੂ ॥੪॥

ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਜਿਨ ਮਹਿੰ ਮੁਖਿ ਜੋਧਾ।

ਪਰੇ ਤੁਰਕ ਗਨ ਪਰ ਧਰਿ ਕ੍ਰੋਧਾ^੨।

ਅਰਧਨਿ ਕਹਯੋ^੩ ‘ਉਠਾਵਨ ਕੀਜੈ।

ਅੰਨ ਪਿੱਤ ਬਹੁ ਸਿਤਾ ਲਈਜੈ ॥੫॥

ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਵਖੁ ਭੱਖਜਨ ਕੇਰੀ।

ਲੀਜਹਿ ਲੂਟ ਧਾਰਿ ਬਿਨ ਦੇਰੀ।

ਸਭਿਹਿਨ ਤੇ ਆਗੇ ਹਟਿ ਆਵੇ।

ਨਹਿੰ ਸੱਤ੍ਰੂਨਿ ਮਹਿ ਬਿਲਮ ਲਗਾਵੇ’ ॥੬॥

ਇਮ ਕਹਿੰ ਪਰੇ ਧਾਇ ਕਰਿ ਸੂਰੇ।

ਵਿਸਤੁਨਿ ਸੋਂ ਬਜ਼ਾਰ ਜਹਿੰ ਪੂਰੇ।

ਜਿਸ ਦਿਸ਼ਾ ਚਮੂੰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਗਨ ਧਾਰੀ।

ਤਿਤ ਦਿਸ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬਲ ਭਾਰੀ ॥੭॥

ਹਲਾਹੂਲ ਬੋਲਤਿ ਬਿਚ ਬਰੇ।

^੧ਦੁਕਾਨਾਂ ਵਿਚ, ਬਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ।

^੨ਮੁਰਾਦ ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਅੰਨ ਦਾਣੇ ਦੇ ਫੌਜੀ ਬਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਹੈ ਦੇਖੋ ਅੰਕ ੧੮।

^੩ਬਹੁਤੇ ਤੁਰਕਾਂ ਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਕੇ ਜਾ ਪਏ (ਸਿੰਘ)।

^੪ਅੱਧਿਆਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ.....।

ਬਨਕਨ ਤੇ ਵਸਤੂ ਗਨ ਧੇਰੇ।
 ਸਰਬ ਲੂਟ ਕਰਿ ਪੋਟ ਬੰਧਾਈ।
 ਆਧੇ ਸਿੰਘਨਿ ਲੀਨਿ ਉਠਾਈ ॥੮॥
 ਭਈ ਤੁਰਕ ਦਲ ਮਹਿੰ ਸੁਧਿ ਸਾਰੇ।
 ਤਤਛਿਨ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜੇ ਜੁਝਾਰੇ।
 ਸ਼ਸਤ੍ਰੁ ਸੰਭਾਰਤਿ ਹੋਵਤਿ ਤਜਾਰ।
 ਕੋ ਘੋਰਨਿ ਪੈ ਹੈ ਅਸਵਾਰ ॥੯॥
 ਕੇਤਿਕ ਤੁਪਕ ਪਦਾਤੀ ਛੋਰੇ।
 ਭੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਿੰਘਨਿ ਓਰੇ।
 ਦੋ ਸੈ ਜਾਲਾ ਬਮਨੀ ਤਜਾਰ।
 ਰਵਾਂ ਦਸਤ ਕਰਿ ਕੈ ਇਕ ਬਾਰ ॥੧੦॥
 ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਤਤਕਾਲ ਛੁਰਾਈ।
 ਗਿਰੇ ਦੜਾ ਦੜ ਜੇ ਅਗੁਵਾਈ।
 ਉਤ ਸੂਬੇ ਅਰੁ ਗਿਰਪਤਿ ਸਾਰੇ।
 ਭਟਨ ਤਜਾਰ ਕਹਿ ਬਾਰੰ ਬਾਰੇ ॥੧੧॥
 ‘ਘੇਰਹੁ ਦੁਰਗ ਬਿਖੈ ਨਹਿੰ ਬਰੈਂ।
 ਹਤਹੁ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਸਭਿ ਬਾਹਰ ਮਰੈਂ।’
 ਲੈ ਲੈ ਤੁਪਕ ਚਰਮ^੧ ਤਰਵਾਰੈਂ।
 ਤ੍ਰਾਸ ਸਮੇਤ ਹੋਇ ਪਰਵਾਰੈ^੨ ॥੧੨॥
 ਪ੍ਰਥਮ ਛਟੀ ਗਨ ਗੋਰੀ ਤੀਰ।
 ਪੁਨ ਤਰਵਾਰਨਿ ਹੈ ਕਰ ਬੀਰੈ।
 ਤਛਾ ਮੁੱਛ ਕਰਿਤੇ ਚਲਿ ਆਏ।
 ਕਰੇ ਸੰਘਾਰਨ ਜੇ ਅਗੁਵਾਏ ॥੧੩॥
 ਅਪਨੇ ਘਾਇਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਉਠਾਏ।
 ਪਹੁੰਚਿ ਲੋਹਗੜ ਕੇ ਨਿਯਰਾਏ।
 ਤਹਿੰ ਤੇ ਦੜੀ ਤੋਪ ਬਹੁ ਭਾਰੀ।
 ਗੋਰੇ ਚਲਨ ਲਗੇ ਤਿਸ ਬਾਰੀ ॥੧੪॥
 ਹਟਿ ਕਰਿ ਤੁਰਕ ਬਰੇ ਨਿਜ ਲਸਕਰ।
 ਸਿੰਘ ਲੋਹਗੜ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ੇ ਬਲ ਧਰਿ।

^੧ਛਾਲਾਂ।^੨ਘੇਰ ਲਿਆ।

੩ਫਿਰ ਤਲਵਾਰਾਂ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਸੂਰਮੇ।

ਲੂਟਿ ਅੰਨ ਲੇ ਪੋਟ ਬਰੇ ਹੈਂ।
 ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਪੁਨ ਅਚਨ ਕਰੇ ਹੈਂ ॥੧੫॥
 ਰਹੇ ਬਿਸੂਰਤਿ ਤੁਰਕ ਘਨੇਰੇ।
 ‘ਗਜ਼ਬ ਗੁਜ਼ਾਰਯੋ ਅੱਚਕ ਹੇਰੇ।
 ਬਿੰਦ ਸੁਭਟ ਸੰਘਾਰਨ ਕੀਨੇ।
 ਲੂਟ ਬਜ਼ਾਰ ਵਸਤੁ ਗਨ ਲੀਨੇ ॥੧੬॥
 ਬਹੁਰ, ਸਿੰਘ ਜੀਵਤ ਗਢ ਬਰੇ।
 ਹਮ ਲਾਖੋਂ ਪਰ ਨਿਜ ਬਲ ਕਰੇ।’
 ਭੀਮ ਚੰਦ ਸੂਬੇ ਛਿਗ ਆਯੋ।
 ਬੈਠਯੋ ਨਿਕਟ ‘ਸਲਾਮ’ ਅਲਾਯੋ ॥੧੭॥
 ਕਹਯੋ ਬੰਦਿ ਕਰ ‘ਗਜ਼ਬ ਗੁਜ਼ਾਰਾ।
 ਲਸ਼ਕਰ ਕੋ ਲੂਟ ਲੀਨ ਬਜ਼ਾਰਾ।’
 ਇਤਨੇ ਮਹਿੰ ਬਨੀਏਂ ਗਨ ਆਏ।
 ਲੂਟਨ ਕੋ ਬਿਰਤੰਤ ਬਤਾਏ ॥੧੮॥
 ਘਨੋ ਅੰਨ ਕੈ ਘ੍ਰੂਤ ਮਿਸਟਾਨਾ।
 ‘ਇਹ ਲੇ ਗਏ ਬਜਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾ।
 ਅਪਰ ਵਸਤੁ ਕੋ ਹਾਥ ਨ ਡਾਰਾ।
 ਸਭਿ ਤੇ ਪੂਰਨ ਹੁਤੇ ਬਜ਼ਾਰਾ’ ॥੧੯॥
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਭੀਮਚੰਦ ਤਬਿ ਕਹਯੋ।
 ‘ਅੰਤਰ ਕੋ ਬਿਤੰਤ ਇਮ ਲਹਯੋ।
 ਅੰਨ ਗਯੋ ਸ਼ੁਰ ਛਧਾ ਦੁਖਾਏ।
 ਯਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘ ਬਾਜ਼ ਸਮ ਆਏ ॥੨੦॥
 ਅਬਿ ਗੁਰ ਨਿਕਸੈਗੋ ਪੁਰਿ ਛੋਰਿ।
 ਨਿਸ ਮਹਿੰ ਕਬਹਿ ਜਾਇ ਕਿਤਿ ਓਰ।
 ਜਮਾ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਪੁਰਿ ਕੇ ਅੰਤਰ।
 ਹਮ ਤੋ ਜਾਨਤਿ ਹਾਲ ਨਿਰੰਤਰ ॥੨੧॥
 ਸਰ ਮੁਹਿੰਮ ਅਬਿ ਜਾਨੀ ਪਰੈ^੧।
 ਬਿਨਾ ਅੰਨ ਕੋ ਧੀਰ ਨ ਧਰੈ।’
 ਤਬਿ ਸੂਬੇ ਢੂਬੇ ਵਿਚ ਲਾਜਾ।
 -ਲੁਟਯੋ ਬਜ਼ਾਰ ਬੁਰੋ ਬਡ ਕਾਜਾ- ॥੨੨॥
 ਜਬੇਦਾਰ ਨਿਜ ਸਰਬ ਹਕਾਰੇ।

^੧ਮੁਹਿੰਮ ਹੁਣ ਫਤੇ ਹੋਈ ਜਾਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਤਾੜਨ ਕਰਦੇ ਬਾਕ ਉਚਾਰੇ।
 ‘ਕਹਾਂ ਸਿੰਘ ਤੁਮ ਲਾਖਹੁਂ ਬੀਰ?
 ਡਰਤਿ, ਨ ਲਰਤਿ, ਰਹਹੁ ਮਨ ਭੀਰੁ^੧! ॥੨੩॥
 ਅਬਿ ਤੇ ਆਗੇ ਰਹੀਅਰੁ ਤਜਾਰ।
 ਸਭਿਨਿ ਤੁਰੰਗ ਜੀਨ ਕੋ ਡਾਰਿ।
 ਜਿਤ ਕਿਤ ਦੇਖਹੁ ਸਿੰਘ ਜਿ ਆਏ।
 ਰੋਕਹੁ ਤੁਰਤ ਧਾਇ ਅਗੁਵਾਏ ॥੨੪॥
 ਆਲਸ ਕਾਜ ਕਰਯੋ ਪਰਿ ਰਹੇ।
 ਵਸਤੁ ਲੁਟਾਇ ਮਾਰ ਕੋ ਲਹੇ।
 ਪ੍ਰਥਮ ਮੋਰਚਾ ਸਕਲ ਕਟਾਵਾ।
 ਅਪਜਸੁ ਭਯੋ ਸਰਬ ਬਿਦਤਾਵਾ ॥੨੫॥
 ਜਹਿੰ ਕਹਿੰ ਮਾਰਿ ਜਾਤਿ ਹੈਂ ਸਿੰਘ।
 ਜਿਮ ਗਜ ਗਨ ਪਰ ਧਾਵਤਿ ਸਿੰਘੁ^੨।
 ਕਹਾਂ ਭਯੋ ਤੁਮ ਕੋ ਬਲ ਹਾਰਾ?
 ਬਿਜੈ ਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭੀ ਕਿਸ ਬਾਰਾ’ ॥੨੬॥
 ਤਬਿ ਸੂਬੇ ਗਿਰਪਤਿ ਚਢਿ ਸਾਰੇ।
 ਫਿਰੇ ਚਹੂੰ ਦਿਸ਼ ਕਰਤਿ ਨਿਹਾਰੇ।
 ਥਾਨ ਥਾਨ ਪਰ ਕਰਿ ਤਕਰਾਈ।
 ਸੁਭਟ ਮੋਰਚੇ ਦਿਏ ਬਿਠਾਈ ॥੨੭॥
 ‘ਇਹਾਂ ਸੁਚੇਤ ਬਨੇ ਨਿਤ ਰਹੀਯਹਿ।
 ਅੱਗ੍ਰ ਵਧਨ ਕੋ ਚਿਤ ਨਹਿੰ ਚਹੀਯਹਿ।
 ਗਾਫਲ ਹੋਇ ਨ ਧਰਿ ਵਿਸ਼ਵਾਸਾ।
 ਦੇਖਤਿ ਰਹੋ ਰਿਪੁਨਿ ਕੀ ਆਸਾ^੩ ॥੨੮॥
 ਤਜਾਰ ਤੁਫੰਗ ਹਾਥ ਧਰਿ ਰਾਖਹੁ।
 ਨਿਕਸਹਿੰ ਸਿੰਘ ਹਤਹੁ ਚਿਤ ਮਾਖਹੁ^੪।
 ਅਸ ਨਹਿੰ ਹੋਇ ਕਾਟ ਪੁਨ ਜਾਵੈਂ।
 ਨਾਹਕ ਤੁਮਰੇ ਪ੍ਰਾਨ ਗਵਾਵੈਂ ॥੨੯॥
 ਇਮ ਚਹੂੰ ਓਰ ਮੋਰਚੇ ਸਾਰੇ।

^੧ਮਨ ਦੇ ਕਾਇਰ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ।

^੨ਸ਼ੇਰ।

^੩ਵੈਰੀਆਂ ਵੱਲ।

^੪ਦਿਲ ਦੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਮਾਰੋ।

ਫਿਰ ਕਰਿ ਸੂਬੇ ਨ੍ਰਿਪਨ ਨਿਹਾਰੇ।
 ਕਰਿ ਸਵਧਾਨ ਸਥਾਪਨ ਕਰੇ।
 ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਸੀਖਜਾ ਕਰੇ ॥੩੦॥
 ਇਤ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਫਿਗ ਜਬਿ ਗਏ।
 ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਲਏ।
 ਬੰਧਨ ਕਰਿ ਗੁਰ ਫਤੇ ਬੁਲਾਈ।
 ਲੂਟਨ ਕੀ ਸਭਿ ਗਾਥ ਸੁਨਾਈ ॥੩੧॥
 ‘ਸਿੰਘ ਛੁਧਾਤੁਰ ਭਏ ਬਿਸਾਲਾ।
 ਪਿਖਿ ਬਜ਼ਾਰ ਹੇਲੋ ਤਬਿ ਘਾਲਾ।
 ਬੈਬੇ ਹੇਤੁ ਅੰਨ ਬਹੁ ਲਜਾਏ।
 ਤੁਰਕ ਨਿਕਟ ਪਹੁੰਚੇ ਗਨ ਘਾਏ’ ॥੩੨॥
 ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਕਹੋ ‘ਘਾਤ ਲਖਿ ਮਾਰਹੁ।
 ਬਹੁਤਨ ਮਹਿਂ ਨਹਿਂ ਹੇਰਿ ਪਧਾਰਹੁ।
 ਖਾਨ ਪਾਨ ਜੇਤਿਕ ਕਰਿ ਪਾਵੋ।
 ਬਿਰੋ ਸੰਤੋਖ ਧਾਰਿ ਸੋ ਖਾਵੋ’ ॥੩੩॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ ‘ਜੰਗ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨੰ ਨਾਮ
 ਉਨੀਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥੧੯॥

20. [ਜੋਰ ਦੀ ਸ਼ਰੂਆਕੀਤਿਆਂ ਤੁਰਕ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ]
੧੯<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੁਰਕ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨੧

ਦੇਹਰਾ: *ਇਕ ਸਿਖ ਗਹਿ ਲੀਨਸਿ ਤਹਾਂ,
 ਕੈਦ ਕਰਯੋ ਬਲ ਨਾਲ।
 ਸੁੰਨਤ ਕਰਿ, ਸਿਰ ਕੇਸ਼ ਹਰਿ,
 ਤੱਦੀ^੧ ਕੀਨ ਬਿਸਾਲ ॥੧॥

ਚੱਪਈ: ਕਹਿ ਕਰਿ ਕਲਮਾ ਤਬੈ ਪਠਾਯੋ।
 ਤਉ ਸਿੱਖ ਮਨ ਨਾਂਹਿ ਹਲਾਯੋ।
 ਬਲ ਤੇ ਕਰੀ ਸ਼ਰੂਆਤ ਬਿਸਾਰੀ।
 ਖਾਨੇ ਕੋ ਖਵਾਇ ਤਿਸ ਬਾਰੀ ॥੨॥

ਗੁਸਲ ਕਰਾਇ ਅਪਨਿ ਬਿਧਿ ਤਾਂਹੂ।
 ‘ਗੁਰ ਗੁਰ’ ਜਪੈ ਭਲੇ ਉਰ ਮਾਂਹੂ।
 ਸਰਬ ਸ਼ਰੂਆਕ ਕਰਿ ਦੀਨੋ ਛੋਰ।
 ਆਇ ਬਿਸੂਰਤਿ ਸੋ ਗੁਰ ਓਰ ॥੩॥

ਹੁਤੋ ਸਮਾਂ ਪਠਤੇ ਰਹਿਰਾਸ।
 ਗੁਰ ਪਗ ਬੰਦੇ ਹੈ ਕਰਿ ਪਾਸ।
 ਲਗਯੋ ਦਿਵਾਨ ਮਹਾਨ ਨਿਹਾਰੇ।
 ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਿਖ ਖਰੈ ਉਚਾਰੇ ॥੪॥

‘ਮੈਂ ਸਿਖ ਹੋਂ, ਸਾਚੇ ਪਤਿਸ਼ਾਹਿ।
 ਰਣ ਮਹਿ ਲਰਤਿ ਗਿਰਯੋ ਛਿਤ ਮਾਂਹਿ।
 ਭਈ ਮੂਰਛਾ ਹੋਸ਼ ਨ ਕੋਈ।
 ਪਹੁੰਚੇ ਤੁਰਕ ਆਨਿ ਸਭਿ ਕੋਈ ॥੫॥

ਛੁਟੀ ਮੂਰਛਾ ਗਹਿ ਲੇ ਗਏ।
 ਸ਼ਰੂਆਕ ਕੋ ਕਰਤੇ ਭਏ।
 ਕਹਾਂ ਕਰੋਂ ਮੈਂ ਅਬੈ ਉਪਾਇ।
 ਹਿੰਦੂ ਜਨਮ ਸਿਖੀ ਧ੍ਰਮ ਜਾਇ^੨ ॥੬॥

ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਰਹੈ ਰਖਹੁ ਦੁਖ ਪੈਹੋਂ।
 ਨਤੁ ਮੈਂ ਚਿਖਾ ਬਨਾਇ ਜਲ ਹੋਂ।’
 ਬੂਝਯੋ ਗੁਰੂ ‘ਕਰੀ ਕਿਸ ਸ਼ਰੂਆ?

*ਇਹ ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੀ ੩੨ਵੀਂ ਸਾਖੀ ਹੈ।

^੧ਜੋਰਾਵਰੀ।

^੨ਮੇਰਾ ਹਿੰਦੂ ਜਨਮ ਹੈ ਸਿੱਖੀ ਧਰਮ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਬਿ ਸੱਤ੍ਰੂਨ ਕੇ ਬਸ ਮਹਿੰ ਪਰਾ' ॥੭॥
 ਤਬਿ ਸਿਖ ਸਭਿ ਕਰਿ ਜੋਰਿ ਸੁਨਾਈ।
 'ਪੂਰਬ ਸੁੰਨਤ ਮੌਰ ਕਰਾਈ।
 ਕਲਮਾ ਅਰੁ ਨਮਾਜ਼ ਕਰਿਵਾਇ।
 ਕੇਸ ਬਿਆਦਬੀ, ਖਾਨ ਖਵਾਇਂ' ॥੮॥
 ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਬੂਝਯੋ 'ਕਹੁ ਤੂੰ ਸਾਚੇ।
 ਸੰਗ ਤੁਰਕਨੀ ਤੇ ਰਹਿ ਬਾਚੇ^੧?'
 ਸਿਖ ਤਬਿ ਕਹਯੋ 'ਬਚਾਵਨ ਕੀਨ।
 ਪ੍ਰਭੁ ! ਤੁਮ ਹਾਥ ਦੇਇ ਰਖਿ ਲੀਨ' ॥੯॥
 ਤਬੈ ਕਹਯੋ 'ਕਰਿਵਾਇ ਕਰਾਹਿ।
 ਦੇਹੁ ਖਾਲਸੇ ਮਹਿੰ ਬਰਤਾਹਿ।
 ਖਰਾ ਸਿੱਖ ਤੂੰ ਹੈਂ ਸਭਿ ਬੇਰੀ।
 ਬਾਂਹਿ ਗੁਰੂ ਕੇ^੨ ਪਕਰੀ ਤੇਰੀ' ॥੧੦॥
 ਹੁਤੇ ਸਿੰਘ ਜੇ ਤਬੈ ਹਜੂਰੰ।
 ਬੂਝਯੋ ਤਬੈ 'ਕਹਹੁ ਗੁਰ ਪੂਰੰ !
 ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਕਰਿ ਹੋਇ?
 ਕਿਧੋਂ ਨ ਬਨੈ ਬਨਾਵੈ ਸੋਇ^੩' ॥੧੧॥
 ਤਬਿ ਗੁਰ ਬਚਨ ਕਰਯੋ 'ਸੁਨਿ ਭਾਈ।
 ਕਰਹਿੰ ਸ਼ਰੂਾ ਜੇ ਰਿਪੁ ਬੁਰਿਆਈ^੪।
 ਰਿਦੇ ਭਾਵਨਾ ਜਿਸ ਨਹਿੰ ਹੋਇ।
 ਕਰੇ ਜੋਰ ਤੁਰਕ ਨ ਹੈ ਸੋਇ ॥੧੨॥
 ਜਬਿ ਕਾਮੀ^੫ ਹੁਇ ਕਰਤਾ ਸੰਗ।
 ਤਉ ਮਨ ਮਿਲਤਾ ਹੁਇ ਇਕ ਰੰਗ।
 ਮੁਸਲਮਾਨ ਮਾਨ ਤਬਿ ਹੀ ਹੁਇ ਜਾਇ।
 ਮਨ ਹੀ ਕਾਰਨ ਲਖਹੁ ਸਬਾਇਂ^੬ ॥੧੩॥

^੧ਖਾਣਾ ਖੁਆਇਆ।^੨ਤਾਂ ਬਚ ਰਿਹਾ ਹੈਂ ਕਿ ਨਹੀਂ।^੩ਗੁਰੂਕਿਆਂ ਨੇ।^੪ਜੇ ਓਹ ਬਣਾ ਲੈਣ ਤਾਂ ਵੀ ਸਿੱਖ ਮੁਸਲਮਾਨ ਕਿਵੇਂ ਨਾਂ ਬਣੇ? ਭਾਵ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਲੋ ਮਲੀ ਬਣਾ ਲਿਆ ਸਿੱਖ ਸਚਮੁਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨਾ ਬਣ ਜਾਵੇ ਇਹਦਾ ਕੀ ਉਪਾ ਹੈ।^੫ਕਾਮ ਦੇ ਅਧੀਨ।^੬ਅਸਲ ਪਾਠ 'ਬਰਿਆਈ' ਹੈ, ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਕਲਮ ਉਕਾਈ ਹੈ। ਬਰਿਆਈ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਮਲੋ ਮਲੀ। ਯਥ ਸੌ ਸਾਖੀ—'ਜੋਰ ਕੀ ਸ਼ਰੂ ਵੈਰੀ ਕਰਦੇ ਆਏ.....।^੬ਸਭ (ਧਰਮਾਂ) ਦਾ।

ਬਲ ਤੇ ਨਹੀਂ ਭਾਵਨਾ ਫਿਰੈ^੧।
 ਮਮ ਸਿਖ ਤੁਰਕਣਿ ਸੰਗ ਨ ਕਰੈ।
 ਏਕ ਬਾਰ ਹੀ ਭੋਗੈ ਕੋਇ।
 ਮੁਲਸਮਾਨ ਸੋ ਤਤਛਿਨ ਹੋਇ ॥੧੪॥
 ਜੋ ਨਰ ਹਿੰਦੁ ਧਰਮ ਕੋ ਧਰੈ।
 ਬਚੈ ਤੁਰਕਣੀ ਤੇ ਸੋ ਤਰੈ।
 ਜੋ ਪਰ ਨਾਰਿ ਭੋਗ ਪਛਤਾਵੈ।
 ਕੁਛ ਪ੍ਰਾਸ਼ਚਿਤ ਅਘ ਹਿਤ ਕਰਿਵਾਵੈ ॥੧੫॥
 ਕੈ ਗੁਰ ਸਿੱਖਨ ਤੇ ਬਖਸ਼ਾਵੈ।
 ਸੋ ਸਿਖ ਅਘ ਤੇ ਬਖਸ਼ਜੋ ਜਾਵੈ।
 ਜੋ ਤੁਰਕਨਿ ਸਿਖ ਭੋਗਹਿ ਜਾਇ।
 ਸੋ ਨਹਿੰ ਬਖਸ਼ਜੋ ਜਾਇ ਕਦਾਇ ॥੧੬॥
 ਪਾਕੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈ ਸੋਇ।
^੨ਪ੍ਰਾਬਮ ਅਜਾਨ ਜਿ ਭੂਲੈ ਕੋਇ।
 ਮਿਲਿ ਤੁਰਕਨਿ ਸੰਗ ਸਿਖ ਬਨ ਜਾਇ।
 ਸੋ ਭੀ ਛੁਟ ਜਾਇ ਗੁਰ ਧਯਾਇ^੩ ॥੧੭॥
 ਪੁਨ ਸਿੰਘਨਿ ਬੂਝੇ ਗੁਨ ਖਾਨੀ।
 ‘ਬਿੰਦ ਤੁਰਕ ਭੋਗੈਂ ਹਿੰਦਵਾਨੀ।
 ਸਿਖ ਬਦਲਾ ਲੇ ਭਲਾ ਜਨਾਏ^੪।
 ਕਾਂਗੋਂ ਗੁਰ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਬਰਜ ਹਟਾਏ?’ ॥੧੮॥
 ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਬੋਲੇ ਤਿਸ ਬੇਰੇ।
 ‘ਹਮ ਲੇ ਜਾਨੋ ਪੰਥ ਉਚੇਰੇ।
 ਨਹੀਂ ਅਧੋਗਤਿ ਬਿਖੈ ਪੁਚਾਵੈ।
 ਯਾਂ ਤੇ ਕਲਮਲ^੫ ਕਰਨ ਹਟਾਵੈ ॥੧੯॥
 ਪੰਥ ਭੂਤਨਾ ਕੋ ਹੈ ਜੋਈ^੬।
 ਲਿਜੇ ਸੰਭਾਲ ਮੁਹੰਮਦ ਸੋਈ।
 ਨਹਿੰ ਨੀਚਨ ਕੀ ਰੀਤਿ ਅਛੇਰੀ।

^੧ਬਲ ਨਾਲ ਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਫਿਰ ਸਕਦੀ (ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਤੋਂ)।

^੨ਪਹਿਲੀ ਵੇਰ ਜੇ ਕੋਈ ਅਜਾਨ ਪਨੇ ਵਿਚ ਭੂਲਕੇ ਤੁਰਕਨੀ ਨਾਲ ਮਿਲੇ, ਉਹ ਬੀ ਸਿੱਖ ਬਣ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਧਿਆਇਕੇ ਉਹ ਉਸ (ਪਾਪ ਤੋਂ) ਛੁਟ ਜਾਏਗਾ।

^੩ਸਿੱਖ (ਤੁਰਕਣੀਆਂ ਭੋਗਕੇ) ਜੇ ਬਦਲਾ ਲੈ ਲੈਣ ਇਸ ਵਿਚ ਤਾਂ ਭਲਾ ਜਾਣੀਦੀ ਹੈ।

^੪ਪਾਪ।

^੫ਭੂਤਨੇ ਦਾ ਪੰਥ ਹੈ ਜੋ।

ਪਿਖਿ ਅਪਮਾਨ ਕਰਹਿ ਸਭਿ ਬੇਰੀ ॥੨੦॥
 ਗੁਰ ਬਚ, ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਨ, ਕਰੀ ਨਿਯੋਗੈ
 ਆਸ੍ਰਮਾਨ ਤੇ ਮਾਨਨ ਯੋਗੈ*।’

ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਪੁਨ ਸਿੱਖ ਮਿਲਾਯੋ।
 ਕਰਜੋ ਕੜਾਹ ਸਰਬ ਵਰਤਾਯੋ ॥੨੧॥

*ਇਸੀ ਰੀਤਿ ਸਿੱਖ ਕਰਤੇ ਜੰਗ।
 ਹੋਵਨਿ ਲਗੇ ਦੁਖਿਤਿ ਛੁਧਿ ਸੰਗ।
 ਖਾਸ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦਰਬ ਜਿਤੇਕ।
 ਪਾਵਹਿ ਸਤੁਦ੍ਰਵ ਬਿਖੈ ਤਿਤੇਕ ॥੨੨॥
 ਪਸ਼ਮੰਬਰ ਆਦਿਕ ਸਭਿ ਚੀਰ।
 ਫੁਕਵਾਵੈਂ ਪਾਵਕ ਪ੍ਰਭੁ ਧੀਰ।
 ਇਸ ਬਿਧਿ ਸਰਬ ਸਮਾਜ ਨਿਬੇਰੈਂ।
 ਛੂਕੈਂ ਕੈ ਜਲ ਸਲਿਤਾ ਗੇਰੈਂ ॥੨੩॥
 ਲੋਕ ਪੁਕਾਰਨ ਲਾਗੇ ਪੁਰਿ ਮੈਂ।
 ਸਹਜੇ ਨ ਜਾਇ ਛੁਧਾ ਦੁਖ ਉਰ ਮੈਂ।
 ਪ੍ਰਜਾ ਨਿਕਸਿ ਕਰਿ ਗਈ ਵਹਿਰ ਕੋ।
 ਸੁਭਟ ਸਿੰਘ ਨਹਿਂ ਤਜਾਗਯੋ ਗੁਰ ਕੋ ॥੨੪॥
 ਰਹੈਂ ਛੁਧਾਤੁਰ ਤਉ ਲਰਤਿ ਹੈਂ।
 ਸ਼ਤ੍ਰੁਨਿ ਮਾਰਤਿ ਆਪ ਮਰਤਿ ਹੈਂ।
 ਕਹੈਂ ਸਕਲ ਮਿਲਿ ‘ਅਥਿ ਨਹਿਂ ਭਾਗੈਂ।
 ਦੈ ਹੈਂ ਸੀਸ ਗੁਰੂ ਕੇ ਆਗੈ’ ॥੨੫॥
 ਸਿਦਕ ਬਿਖੈ ਸਾਬਤ ਦਿੜ੍ਹ ਰਹੈਂ।
 ਸੰਕਟ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰਨਿ ਸਹੈਂ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਢਿਗ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨੀ।
 ‘ਮਾਤ ! ਗੁਰੂ ਗਤਿ ਜਾਇ ਨ ਜਾਨੀ ॥੨੬॥

*ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਤੇ ਜੋ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਂ ਨੇ ਆਗਜੀ ਕੀਤੀ।

²ਸਾਰੇ ਆਸ੍ਰਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣੇ ਯੋਗ ਹੈ। (ਸਾਰੇ) ਆਸ੍ਰਮਾਨ ਦਾ ਅਰਥ ਸ਼੍ਰੇਸ਼ਟ ਪੁਰਖ ਤੇ ਅਵਸ਼ੇ਷ ਵੀ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ।

*ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਜੁਬਾਨੀ ਏਥੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਥ ਆਪ ਨੇ ‘ਜਾਗਤਿ ਜੋਤ ਜਪੈ ਨਿਸ ਬਾਸਰ’ ਵਾਲਾ ਰਚਿਆ ਹੈ, ਜਾਗੇ ਮਨ ਵਾਲਾ ਤੇ ਉੱਚੇ ਆਚਰਨ ਵਾਲਾ। ਇਸ ਨੇ ਬਦਲੇ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਤੁਰਕਣੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੱਧ ਨਹੀਂ ਕਰਨੇ। ਇਹ ਤੁਰਕਣੀ ਦਾ ਮੇਲ ਪਤਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਪੱਕੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਦੱਸੀ ਹੈ, ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਦਿਲ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦਿਲ ਮਿਲਨਾ ਹੀ ਅਸਲ ਤਬਦੀਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਬਰਨ ਕੋਈ ਪਤਿਤ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪਤਿਤ ਨਹੀਂ ਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਦਿਲ ਤੋਂ ਜੋ ਪਤਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

+ਇਹ ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੀ ੩੭ਵੀਂ ਸਾਖੀ ਹੈ।

ਅੰਨ ਬਿਨਾ ਸਗਰੇ ਮਰਿ ਜੈ ਹੈਂ।
 ਪਾਉ ਪਾਉ ਕਬਿ ਕਬਿ^੧ ਇਕ ਪੈ ਹੈਂ।’
 ਸੁਤ ਕੀ ਕ੍ਰਿਤ ਸੁਨਿ ਦੇਖਨਿ ਕਰਤੀ।
 ਪਰਮ ਦੁਖੀ ਚਿਤ ਚਿੰਤਾ ਧਰਤੀ ॥੨੭॥

ਕਹਿ ਨਹਿਂ ਸਕੈ ਸ੍ਰਾਪ ਤੇ ਡਰੈ।
 -ਰਿਸ ਤੇ ਕੁਛ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਿਂ ਪਰੈਂ।
 ਸੋ ਸਭਿ ਸਾਚ ਹੋਇ ਨਹਿਂ ਟਰੈ-।
 ਕਹਿਨ ਅਕਹਿਨ ਅਨੁਚਿਤ ਬਿਚਰੈ^੨ ॥੨੮॥

ਤਉ ਨਿਕਟ ਜੋ ਦਾਸ ਘਨੇਰੇ।
 ਕਰਹਿੰ ਸੁਨਾਵਨ ਕਸ਼ਟ ਬਡੇਰੇ।
 ਸਿੰਘ ਸੈਂਕਰੇ ਲਰਿ ਕਰਿ ਮਰੈਂ।
 ਬਚੇ ਨ ਜੀਵਨ ਆਸਾ ਧਰੈ^੩ ॥੨੯॥

ਇਕ ਦਿਨ ਮਨ ਕੋ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਿ ਆਈ।
 ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਕਰਿ ਦੁਖ ਤੇ ਤਪਤਾਈ।
 ਕਲਗੀਧਰ ਕੇ ਹੁਇ ਢਿਗ ਖਰੀ।
 ਚਿਤ ਚਿੰਤਾ ਤੇ ਕਹਿ ਰਿਸ ਭਰੀ ॥੩੦॥

‘ਜਗ ਮਹਿਂ ਬਨ ਕਰਿ ਗੁਰੂ ਕਹਾਏ।
 ਸਿਖ ਮਾਰਨ ਹਿਤ ਰਚਯੋ ਉਪਾਏ।
 ਨਿਤ ਉਠਿ ਸਿੰਘ ਅੱਗ੍ਰ ਹੁਇ ਲਰੈਂ।
 ਸਿਰ ਪਰ ਵੈਰੀ ਕੜਕਤਿ ਖਰੇ ॥੩੧॥

ਸਭਿ ਮਹਿਂ ਭੂਖ ਵਰਤਿ ਬਹੁ ਰਹੀ।
 ਨਿਸਦਿਨ ਭੋਜਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਨਹੀਂ।
 ਪੂਰਬ ਦਰਬ ਪਾਇ ਦਰਿਆਇ।
 ਅਬਿ ਨਿਕਾਸ^੪ ਸਭਿ ਦੇਤਿ ਰੁੜਾਇ ॥੩੨॥

ਕੋ ਗੁਨਾਹ ਸਿੱਖਨਿ ਅਸ ਕਰਯੋ।
 ਜਿਸ ਤੇ ਇਤੋ ਕਸ਼ਟ ਤਿਨ ਪਰਯੋ।
 ਪਾਈਆ ਅੰਨ ਪਾਇਂ ਹਿਤ ਖਾਨੇ।
 ਕਿਮਿ ਲਰਿ ਸਕੈਂ ਸਿੰਘ ਬਲ ਹਾਨੇ ॥੩੩॥

^੧ਪਾਉ ਪਾਉ (ਤੇ ਉਹ ਬੀ) ਕਦੀ ਕਦੀ।

^੨ਕਹਿਣਾ ਤੇ ਨਾ ਕਹਿਣਾ ਅਯੋਗ ਵਿਚਾਰਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਨਾਂ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ ਨਾ ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ।

^੩ਜੋ ਬਚੇ ਹਨ ਉਹ ਜੀਵਨ ਦੀ ਆਸਾ ਨਹੀਂ ਧਾਰਦੇ।

^੪ਹੁਣ ਵੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਕੇ।

ਧੀਰਜ ਗਯੋ ਛੂਟ ਸਭਿ ਕੇਰੇ।
 ਤੁਰਕ ਗਿਰੀਸ਼ਨ ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ਾ ਘੇਰੇ।
 ਘਾਲ ਹੇਲ ਲਾਖਹੁੰ ਚਢਿ ਮਾਰੈਂ।
 ਕਿਧੋਂ ਛੁਪਿਤਿ ਹੈ ਪ੍ਰਾਨ ਨਿਕਾਰੈ ॥੩੪॥
 ਸਭਿ ਕੋ ਅੰਤ ਲਖਯੋ ਅਬਿ ਆਵੈ।
 ਹਮ ਸਮੇਤ ਕਿਮ ਜੀਵਨ ਪਾਵੈਂ?
 ਅਬਿ ਭੀ ਬਖਸ਼ਹੁ, ਸੰਗਤ ਤੇਰੀ^੧।
 ਕਯੋਂ ਦੁਖ ਭੁਖ ਵਰਤਾਇ ਬਡੇਰੀ? ’ ॥੩੫॥
 ਸੁਨਿ ਮਾਤਾ ਤੇ ਆਪ ਉਚਾਰਾ।
 ‘ਹਮ ਕੋ ਹੁਕਮ ਦੀਨਿ ਕਰਤਾਰਾ।
 ਤੌ ਇਹ ਪੰਥ ਸੁਧਾਰਨ ਕਰਯੋ।
 ਨਾਮ ਸ਼ਨਾਨ ਆਦਿ ਗੁਨ ਭਰਯੋ ॥੩੬॥
 ਇਸ ਕੋ ਹਮ ਬਿਰਧਾਵਨ ਕਰੈਂ।
 ਨਹੀਂ ਗਾਲਿਬੇ ਕੀ ਇਛ ਧਰੈਂ।
 ਪੂਜਾ ਕੋ ਲੇ ਕਰਿ ਜਬਿ ਖੈ ਹੈਂ।
 ਤਿਸ ਤੇ ਪੰਖ ਘਾਟ ਬਲ ਹੈ ਹੈ ॥੩੭॥
 ਸੁਨਹੁ ਮਾਤ ਇਹ ਪੂਜਾ ਅੰਸ਼।
 ਜ਼ਹਿਰ ਅਹੈ ਬਲ ਬੁਧਹਿ ਭ੍ਰੰਸ^੨।
 ਰਣ ਹਿਤ ਪੰਥ ਖਰੋ ਮੈਂ ਕੀਨ।
 ਛੁਪਿਤਿ ਨਗਨ ਹੀ ਨੀਕੋ ਚੀਨ^੩ ॥੩੮॥
 ਨਰਕ ਬਿਖੈ ਨਹਿਂ ਇਸ ਕੋ ਪਾਵੈਂ।
 ਬੁਰਾ ਨ ਕਰਿਹੋਂ ਗੁਨ ਸਿਖਰਾਵੈਂ।
 ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਅਹੈਂ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹਮ ਤੇਰੇ।
 ਬਿਖ ਨਹਿਂ ਦੇਇ ਸਕਹਿੰ ਕਿਸ ਬੇਰੇ ॥੩੯॥
 ਤਿਮ ਹਮ ਸਿਖ ਪੁੱਤ੍ਰਨਿ ਕਿਸ ਭਾਂਤੀ।
 ਬਿਖ ਪੂਜਾ ਦੇ ਕਰਿ ਹੈ ਘਾਤੀ?
 ਪਾਲਯੋ ਚਾਹੋਂ ਕਰੋਂ ਬਡੇਰਾ।
 ਭੋਗਹਿ ਸੁਖ ਇਤ ਉਤਹਿ ਘਨੇਰਾ ॥੪੦॥
 ਸਤਰੁੱਦ੍ਰ ਮੈਂ ਜੋ ਧਨ ਰਾਖਾ।

^੧ਇਹ ਆਪ ਦੀ ਹੀ ਸੰਗਤ ਹੈ।

^੨ਨਾਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ।

^੩ਭੁੱਖਾ ਨੰਗਾ ਹੀ ਚੰਗਾ ਜਾਣੋਂ।

ਸੁਧ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਹ ਅਭਿਲਾਖਾ।
ਜਿਮ ਬਿਖ ਕੋ ਮਾਰਨ ਕਰਿ ਲੇਹੀ^੧।
ਪੁਨ ਖਾਏ ਰੋਗਨ ਹਤਿ ਦੇਹੀ ॥੪੧॥
ਤਿਮ ਪੂਜਾ ਕੋ ਧਨ ਸੁਧ ਹੋਇ।
ਸਿਖ ਪੁੱਤ੍ਰਨਿ ਲੈ ਦੈ ਹੈਂ ਸੋਇ।
ਪੁਨ ਹੈ ਸਭਿ ਕੋ ਸੁਖਕਾਰੀ।
ਸਮੇਂ ਹੋਇ ਜਬਿ ਲੇਹਿਂ ਨਿਕਾਰੀ ॥੪੨॥
ਏਕ ਸਿੱਖ ਹਮਰੇ ਸੁਭ ਹੋਇ।
ਪਠਹਿੰ ਤਾਂਹਿ ਧਨ ਲੈ ਹੈ ਸੋਇ।
ਨਾਮ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਬਲ ਭਾਰੋ।
ਤਪ ਤਾਪਹਿ ਪੁਨ ਹੋਇ ਸੁਖਾਰੋ^{*} ॥੪੩॥

ਦੋਹਰਾ: ਪਸ਼ਚਾਮ ਤੇ ਉਠਿ ਖਾਲਸਾ,
ਚਮਕੈ ਪੂਰਬ ਪੰਥਾ।
ਦੁਰੈ ਦੁਸ਼ਟ ਸਭਿ ਪਰਬਤੀ,
ਮੌਨ ਮੌਰਜਿ ਕੁਪੰਥ^੨ ॥੪੪॥
ਖਾਲਸਾ ਮਿਲੈ ਮੇਲ ਕਰਿ,
ਖਾਲਸਾ ਟੂਟੇ ਦਿਵਸ^੩।
ਮਿੱਤ੍ਰ ਹਿੰਦਵੀ ਮੌਲਵੀ,
ਗੋਰੇ ਸੁਨੀ ਸੁ ਵੰਸ^੪ ॥੪੫॥
ਬਲੀ ਹੋਇਗਾ ਖਾਲਸਾ,
ਤੁਰਕ ਤੋੜੇਗਾ ਮੌਨ^੫।
ਲੁਟੇ ਗਾਊਂ ਪਰਜਾ ਦੁਖੀ,

^੧ਮਾਰ ਲਈਦਾ ਹੈ।

^੨ਸੌ ਸਾਖੀ (੧੯੦੫) ਤੋਂ ਬੀ ਇਹੋ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਇਹ ਧਨ ਕੱਢੇਗਾ ਯਥਾ—“ਹਮਰਾ ਸਿੱਖ ਹੋਵੇਗਾ ਉਸ ਨੂੰ ਹਮ ਭੇਜਾਂਗੇ, ਅਮਾਨ ਲੇਵੇਗਾ। ਨਾਂ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਹੋਇਗਾ ਵਿਕੁਮੀ ਸੰਸਤ ੧੯੯੯ ਵਰਤੇਗਾ”। ੧੯੯੯ ਵਿਚ ਮ: ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਪੰਜ ਬਰਸ ਦਾ ਸੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਾਰਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ੧੯੯੯ ਤੋਂ ੧੯੦੬ ਤਕ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਤਲੁਜ ਤੋਂ ਧਨ ਕੱਢਿਆ ਸੀ। ੧੯੦੬ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਾ ਰਾਜ ਮੁੱਕ ਗਿਆ। ਜੇ ਇਹ ਗੁਰੂ ਵਾਕ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਪੂਰਨ ਹੋਕੇ ਰਹਿੰਦੇ।

^੩ਜੋ ਖਾਲਸੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਕਰਕੇ ਮਿਲੇਗਾ (ਉਹ ਬਚਿਆ ਰਹੇਗਾ) ਜੋ ਖਾਲਸੇ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਵੇਗਾ ਉਹ ਇਕ ਦਿਨ ਟੁੱਟ ਜਾਏਗਾ। ('ਟੂਟੇ' ਦੇਹੁਰੀ ਦੀਪਕ ਹੈ)।

^੪(ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ) ਮਿੱਤ੍ਰ ਹੋਣਗੇ ਹਿੰਦੀ, ਮੌਲਵੀ, ਗੋਰੇ ਤੇ ਸੁੰਨੀ ਬੰਸ ਵਾਲੇ।

^੫ਮੌਨੀਆਂ ਤੇ ਤੁਰਕਾਂ ਨੂੰ ਤੋੜੇਗਾ।

ਨਜਾਉਂ ਜਾਇਗਾ ਅੱਨੈ ॥੪੬॥
 ਸਿਖਣੀ ਹੁਏ ਵਿਭਚਾਰਣੀ,
 ਪੁਰਖ ਤੁਰਕ ਕੀ ਆਸੈ।
 ਤਾਂ ਦਿਨ ਉਪਜੇ ਖਾਲਸਾ,
 ਸਭਿ ਬਰਨੋ ਕੋ ਪਯਾਸੈ' ॥੪੭॥
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਮਾਤਾ ਤੂਸ਼ਨੀ,
 ਨਹਿੰ ਬੋਲੀ ਸੁਤ ਹੇਰਿ।
 ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਜਾਨਿ ਕੈ,
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਿੰ ਫੇਰ:- ॥੪੮॥
 'ਪਯਾਰੋ ਧਨ ਹੈ ਮਾਤ ਕੋ,
 ਇਹ ਜਾਨੀ ਅਬਿ ਜਾਇ।
 ਰਹਿਣ ਦੇਤਿ ਪਰਵਾਰ ਕੋ,
 ਵਧਨ ਦੇਤਿ ਨਹਿੰ ਕਾਇ' ॥੪੯॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸਟਮ ਰੁਤੇ 'ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਾਂ ਨਾਮ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੨੦॥

^੧ਪਰਜਾ ਨੂੰ ਦੁਖੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਗਿਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੁਟੇਗਾ ਤੇ ਨਜਾਉਂ ਧਰਤੀ ਤੇ ਆ ਜਾਏਗਾ। (ਅ) ਗਿਰਾਂ ਲੁੱਟੇ ਜਾਣਗੇ, ਪਰਜਾ ਦੁਖੀ ਹੋਏਗੀ ਤੇ ਨਜਾਉਂ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਜਾਏਗਾ।

^੨ਜੋ ਤੁਰਕ ਪੁਰਖ (ਪਰ) ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਭਚਾਰਣੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਆਸਾ ਰਖਦੇ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਜਾ ਹੋ ਜਾਏਗੀ, ਭਾਵ ਦੰਡਿਤ ਹੋਣਗੇ। (ਅ) ਵਿਭਚਾਰੀ (ਤ੍ਰੀਸਤਾਂ ਜੋ) ਤੁਰਕ ਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਆਸਾ ਰਖਦੀਆਂ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਜਾ ਆ ਜਾਏਗੀ। ਸੂਚਨਾ:-ਕਈ ਲੋਕ ਸਿਖਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਭਚਾਰੀ ਹੋ ਕੇ ਤੁਰਕ ਪੁਰਖ ਦੀ ਆਸਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਰਥ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਓਹ ਸਿਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ, ਅਤੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਤੇ ਲੁੱਟ ਮਾਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਿੱਖਣੀਆਂ ਕਿਸ ਮਨੋਰਥ ਲਈ ਤੁਰਕ ਪੁਰਖ ਦੀ ਆਸਾ ਕਰਣਗੀਆਂ? ਨਾਲੇ ਜੇ ਸਿੱਖਣੀਆਂ ਦਾ ਆਚਰਨ ਐਸਾ ਨਾਵਾਂ ਹੈਸੀ ਤਾਂ ਅਗਲੀ ਤੁਕ ਵਿਚ ਦਸਿਆ ਹੈ ਖਾਲਸਾ ਜੋ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਹੈ ਕੀਕੂੰ ਉਪਜੇਗਾ? ਇਹ ਫਕੀਰੇ ਮ: ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਖਾਤਰ ਉਸ ਦੇ ਪੱਖੀਆਂ ਵਲੋਂ ਪਾਏ ਗਏ ਸਾਫ ਸਹੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਬਾਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਵਿਭਚਾਰ ਆਦਿ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਚੀਤ ਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਇਹ ਆਖੇਪਕਾਰਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵਾਕ ਰਚਨਾ ਹੈ।

^੩ਸਾਰੇ ਬਰਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹ ਹੋਵੇਗੀ (ਖਾਲਸੀ ਬਣਨ ਦੀ) ਤਿਸ ਦਿਨ ਖਾਲਸਾ ਉਪਜੇਗਾ।

^੪ਹੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਮੇਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਰੂਪੀ ਪਰਵਾਰ ਨੂੰ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦੀ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਸੀ ਤੂੰ ਕਿੱ ਕਿੱ ਨਹੀਂ ਵੱਧਣ ਦਿੰਦੀ।

੨੧. [ਧਨ ਜਾਣ ਤੇ ਸੋਗ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਲੀਕਾਂ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ]

੨੦<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਰਨਾ ਰੁਚਿ ਦ ਅਗਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ>>੨੨

ਦੇਹਰਾ: *ਇਮ ਘੇਰਾ ਬਡ ਪਰ ਰਹਯੋ, ਲਰਹਿ ਖਾਲਸਾ ਜਾਇ।

ਇਕ ਦਿਨ ਤਜਾਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਕਰੀ, ਬਡ ਰਣਜੀਤ ਬਜਾਇ ॥੧॥

ਚੱਪਈ: ਉਤ ਤੇ ਸਕਲ ਗਿਰੇਸ਼ੂਰ ਚੜ੍ਹੇ।

ਮਾਰੂ ਬਜੇ ਜਥਾ ਭਟ ਲੜੇ।

ਰਣਸਿੰਕੇ ਸਰਨਾਈ ਢੋਲ।

ਤੁਰਰੀ ਨਾਦ ਨਗਾਰੇ ਬੋਲ ॥੨॥

ਕਲਗੀਧਰ ਹੈ ਕੈ ਅਸਵਾਰਾ।

ਚਢ੍ਹਯੋ ਖਾਲਸਾ ਆਯੁਧ ਧਾਰਿ।

ਜਹਿਂ ਗਿਰਪਤਨਿ ਮੌਰਚੇ ਕਰੇ।

ਡੇਰੇ ਕਰੇ ਦੂਰ ਜਹਿਂ ਪਰੇ ॥੩॥

ਤਿਤ ਦਿਸ਼ ਕੋ ਗੁਰ ਅੱਗ੍ਰ ਸਿਧਾਰੇ।

ਛੁਟੇ ਤੁਫੰਗਨਿ ਕੇ ਕੜਕਾਰੇ।

ਜੁਟਯੋ ਖਾਲਸਾ ਜੰਗ ਮਝਾਰਾ।

ਜੈ ਬਹੁ ਬਾਰੀ ਕਰੇ ਹੰਕਾਰਾ^੧ ॥੪॥

ਆਗੇ ਵਧਯੋ ਚਲਾਵਤਿ ਗੋਰੀ।

ਦੋਨਹੁਂ ਦਿਸ਼ਾ ਕੇ ਉਰ ਸਿਰ ਫੋਰੀ।

ਸਭਿ ਗਿਰਪਤੀ ਢੁਕੇ ਤਬਿ ਆਈ।

ਲੈ ਲੈ ਨਿਜ ਸਿਪਾਹ ਸਮੁਦਾਈ ॥੫॥

ਜਬਿ ਆਪਸ ਮਹਿ ਦ੍ਰੈ ਦਲ ਜੁੱਟੇ।

ਗੁਲਕਾਂ ਲਗਿ ਲਗਿ ਅੰਗਨ ਫੁੱਟੇ।

ਸਨਮੁਖ ਹੋਇ ਨਹੀਂ ਮੁਖ ਫੇਰੇ।

ਬਜਯੋ ਸਾਰ ਸੋਂ ਸਾਰ ਬਡੇਰੇ ॥੬॥

ਖੋਵਨ ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਹੰਕਾਰ।

ਗੁਰੂ ਮੁਰੇ ਤਬਿ ਜੰਗ ਮਝਾਰ।

ਪੀਛੇ ਖਾਇ ਸ਼ਕਿਸਤ ਪਲਾਈ^੨।

ਹਟੇ ਸਕਲ ਹੀ ਕਰਤਿ ਲਰਾਈ ॥੭॥

ਜਯੋ ਸਿੰਘ ਹਟਤੇ ਵਧੇ ਪਹਾਰੀ।

*ਇਹ ਸੋਂ ਸਾਖੀ ਦੀ ੩੮ ਵੀਂ ਸਾਖੀ ਹੈ।

^੧ਬਹੁਤ ਵੈਰੀ ਜੈ ਕਰਨੇ ਕਰ ਹੰਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

^੨ਪਿੱਛੇ ਹਾਰ ਖਾ ਕੇ (ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਫੱਜ) ਦੌੜੀ।

ਭਰਿ ਰਾਬੇ ਸ਼ਲਖੈਂ ਬਹੁ ਮਾਰੀ।
 ਗੁਰ ਬਿਨ ਠਹਿਰੇ ਕੌਨ ਅਗਾਰੀ।
 ਮਿਲੇ ਆਨਿ ਸੱਤ੍ਰੂ ਗਨ ਭਾਰੀ ॥੮॥
 ਭਾਜੇ ਸਿੰਘ ਤਹਾਂ ਲਗਿ ਆਏ।
 ਗੁਰ ਕੋ ਜਹਿਂ ਸਮਾਜ ਸਮੁਦਾਏ।
 ਠਹਿਰੇ ਨਹੀਂ ਪੈਰ ਵਿਚ ਜੁੱਧਾ।
 ਪਰਜੋ ਜ਼ੋਰ ਗਨ ਰਿਪੁ ਬਹੁ ਕੁੱਧਾ ॥੯॥
 ਕਿਤਿਕ ਤਬੇਲਾ ਸੋ ਲੁਟਿ ਗਯੋ।
 ਧਨ ਪਟ ਆਦਿਕ ਸੱਤ੍ਰੂਨਿ ਲਯੋ।
 ਖਰੇ ਭਏ ਨਹਿਂ ਸਕਹਿਂ ਹਟਾਇ।
 ਰਹੇ ਸਿੰਘ ਬਲ ਅਧਿਕ ਲਗਾਇ ॥੧੦॥
 ਸਿਖ ਰੋਵੈਂ ਬਹੁ ਖਰੇ ਪੁਕਾਰੈਂ।
 ‘ਬਡ ਹੋਯੋ ਨੁਕਸਾਨ’ ਉਚਾਰੈਂ।
 ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਅਬਿ ਜੀਤੈਂ ਕੈਸੇ ?
 ਇਤੋ ਸਮਾਜ ਗਯੋ ਲੁਟ ਐਸੇ ॥੧੧॥
 ਕਿਮ ਜੀਵੈਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਤਿ ਹੈ ਕੈ।
 ਗੁਰ ਕੋ ਕੁਛ ਨਹਿਂ ਸਕੈਂ ਬਚੈ ਕੈ।’
 ਖਰੇ ਹੋਇ ਪੁਨ ਤਜੀ ਤੁਫੰਗੈਂ।
 ਭੇਦਨ ਕਰੇ ਰਿਪੁਨਿ ਕੇ ਅੰਗੈਂ ॥੧੨॥
 ਗਨ ਵਸਤੂ ਲੇ ਹਟੇ ਪਹਾਰੀ।
 ਮੁਰਚਨਿ ਮਹਿਂ ਕਾਇਮ ਪ੍ਰਿਤਧਾਰੀ।
 ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕ ਭਟ ਬੀਰ।
 ਰਣ ਤੇ ਹਟਿ ਪਹੁੰਚੇ ਗੁਰ ਤੀਰ ॥੧੩॥
 ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਅੰਦੇਸਾ ਧਰੈਂ।
 ਬਾਕ ਸੁਨਾਵਨ ਪੁਨ ਪੁਨ ਕਰੈਂ।
 ਮਚਯੋ ਸਭਿਨਿ ਮਹਿਂ ਹਾਹਾਕਾਰ।
 ‘ਲੁਟਯੋ ਸਮਾਜ ਮਹਾਂ ਬਿਸੁਮਾਰੀ ॥੧੪॥
 ਬਸਤ੍ਰੂ ਤੁਰੰਗਮ ਆਦਿਕ ਵਸਤੂ।
 ਮਹਾਰਾਜ ਲੁਟਿ ਗਈ ਸਮਸਤੂ^੧।
 ਕਈ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਕੋ ਕਜਾ ਗਨੇ।

^੧ਬੇਸੁਮਾਰ।^੨ਸਾਰੀ।

ਸੱਤ੍ਰੂ ਪ੍ਰਬਲ ਗਏ ਲੈ ਘਨੇ' ॥੧੫॥
 ਸਭਿ ਕੇ ਉਰ ਕੋ ਗੁਰ ਦੁਖ ਲਹਜੋ।
 ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਸੰਗ ਤਬਿ ਕਹਯੋ।
 ਅਵਨੀ ਪਰ ਦਿਹੁ ਐਚ ਲਕੀਰ।
 ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕੀ ਹੁਇਂ ਅਲਪ ਗਹੀਰੁ ॥੧੬॥
 ਮਾਨ ਬਚਨ ਖੈਂਚੀ ਗਨ ਰੇਖ।
 ਖਰੇ ਸਮੀਪੀ ਪਿਖੈਂ ਅਸ਼ੇਖ।
 ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਦੇਖਿ ਉਚਾਰੀ।
 'ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਮੇਟ ਦਿਹੁ ਸਾਰੀ' ॥੧੭॥
 ਸਕਲ ਬਿਲੋਕਤਿ ਮੇਟੀ ਫੇਰ।
 ਰਹੀ ਨ ਕੋ ਛਿਤ ਛੋਟ ਬਡੇਰ।
 ਤਬਿ ਸਭਿ ਸਿੰਘ ਬੂਝਿਬੈ ਕਰੋੜ।
 'ਹਰਖ ਸ਼ੋਕ ਭੀ ਕੁਛ ਉਰ ਧਰੇ? ॥੧੮॥
 ਕਿਧੋਂ ਭਯੋ ਨਹਿੰ, ਦੇਹੁ ਬਤਾਈ।
 ਰੇਖ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਕੈ ਬਿਨਸਾਈ।'
 ਤਬਿ ਕਰ ਜੋਰਿ ਖਾਲਸੇ ਕਹਯੋ।
 'ਰੇਖ ਨਿਕਾਸੀ ਹਰਖ ਨ ਲਹਜੋੜੁ ॥੧੯॥
 ਮੇਟ ਦਈ ਨਹਿੰ ਸ਼ੋਕ ਉਪਾਵਾ।
 ਰਿਦਾ ਸਮਾਨ ਸਭਿਨਿ ਲਖਿ ਪਾਵਾ।'
 ਸੁਨਿ ਸਿੰਘਨ ਤੇ ਗੁਰੂ ਬਖਾਨਾ।
 'ਹਰਖ ਨ ਸ਼ੋਕ ਜਥਾ ਤੁਮ ਜਾਨਾ ॥੨੦॥
 ਤਥਾ ਗੁਰੂ ਕੋ ਹੋਇ ਨ ਕੋਈ।
 ਹਾਨਿ ਲਾਭ ਮਹਿੰ ਸਮ ਰਹਿੰ ਜੋਈ।
 ਸੰਚੇ ਜਾਇਂ ਪਦਾਰਥ ਸਾਰੇ।
 ਦਰਬ ਆਦਿ ਜੇ ਰਤਨ ਉਦਾਰੇ ॥੨੧॥
 ਗਜ ਬਾਜੀ ਜਿਨ ਮੌਲ ਬਿਸਾਲੇ।
 ਮੁਕਤਾ ਹੀਰੇ ਬ੍ਰਿੰਦ ਪ੍ਰਵਾਲੇ^੪।
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਪਿਖਿ ਅਪਨੀ ਜਾਨਿ।

^੧ਛੋਟੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ।^੨ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ।^੩ਅਥਵਾ ਹਰਖ ਸ਼ੋਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।^੪ਮੁੰਗੇ।

ਗੁਰ ਕੋ ਹਰਖ ਨ ਹੈ ਹਿਤ ਮਾਨਿ ॥੨੨॥
 ਲਾਖਹੁਂ ਕੋ ਸਮਾਜ ਦਿਪਤਾਈ^੧।
 ਸਮਾ ਪਾਇ ਹਾਨੀ ਹੁਇ ਜਾਈ।
 ਤੋਂ ਗੁਰ ਕੇ ਕੁਛ ਸੋਕ ਨ ਹੋਵਹਿ।
 ਨਾਸ਼ਵੰਤਿ ਪੂਰਬ ਹੀ ਜੋਵਹਿ ॥੨੩॥
 ਸਮ ਚਿਤ ਸਦਾ ਰਹਹਿ ਆਨੰਦ।
 ਕਰੈਂ ਬਿਖੇਪ ਨ ਦੁੰਦ ਬਿਲੰਦੈ।
 ਭੂਤ ਭਵਿੱਖਜਤ ਅਰੁ ਬ੍ਰਤਮਾਨ।
 ਹੁਯੋ ਨ ਹੈ ਹੈ ਰਹੈਂ ਸਮਾਨ ॥੨੪॥

ਦੇਹਰਾ: ਹਰਖ ਸੋਗ ਕਾ ਦੇਹੁਰਾ^੨
 ਖਿਨ ਆਵੈ ਖਿਨ ਜਾਇ।
 ਜੋ ਜਾਗੇ^੩ ਸੋ ਸੁਖੀ ਹੁਇ,
 ਸੋਏ^੪ ਸੋ ਦੁਖ ਪਾਇਂ ॥੨੫॥
 ਨਾਮ ਧਿਆਵਹੁ, ਸ਼ਬਦ ਕੋ
 ਅਰਥ ਬਿਚਾਰਹੁ ਨਿੱਤ।
 ਗੁਰਬਾਨੀ ਸਿੱਖਜਾ ਬਿਨਾ
 ਤਿਨਾ ਨ ਸੋਗੀ ਮਿੱਤੁੰ^੫ ॥੨੬॥
 ਮਿਲਿ ਮਲਿ ਨਾਈ ਕਾਮਣੀ
 ਖੋੜਸ ਕਰੇ ਸਿੰਗਾਰ।
 ਖਸਮ ਨ ਭਾਈ ਕਹਾਂ ਫਲ
 ਸੋ ਸ਼ਰਮਿੰਦੀ ਨਾਰ ॥੨੭॥
^੬ਗੁਰੂ ਜੁ ਆਇਆ ਨਾਮ ਧਰਿ
 ਲਹਿਰੀ ਲੁਭਕੀ ਦੂਰੁੰ।
 ਸੋਈ ਸਿਖ, ਭਾਣਾ ਧਰੇ

^੧ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਾਕੇ।^੨ਬੜੇ ਦੁੰਦ (ਹਰਖ ਸੋਕ ਆਦਿ) ਵਿਖੇਪ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। (ਅ) ਵਿਖੇਪ ਤੇ ਕਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ।^੩ਭਾਵ ਇਹ ਸਰੀਰ।^੪ਗਜਾਨ ਵਿਚ।^੫ਅਵਿੱਦਜਾ ਨਿੰਦ੍ਰਾ ਵਿਚ।^੬ਤਿੰਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਮਿੱਤੁੰ !^੭ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਜੋ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਧਾਰਕੇ ਆਯਾ ਹੈ (ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸਿਖ ਹਾਂ) ਉਹ ਲੋਭ ਦੀ ਲਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੈ। (ਅ) ਗੁਰੂ ਜਗਤ ਵਿਚ ‘ਨਾਮ’ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ (ਦੇਣ ਲਈ), ਲੋਭ ਦੀ ਲਹਿਰ ਉਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਕਾ ਭਾਣਾ ਧਾਰਨ ਕਰੇ ਭਾਵ ਲੋਭ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹੇ ਉਹ ਹਜ਼ੂਰ ਹੈ ਸਦਾ ਗੁਰੂ ਕੇ।^੮ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਯਾਸ ਪਿਛਲੇ ਪੰਨੇ ਦੇ ਅੰਕ ੧੧ ਵਿਚ ਹੈ।

ਗੁਰ ਕੇ ਸਦਾ ਹਜ਼ੂਰ^੧ ॥੨੮॥

ਚੱਪਈ: ਇਮ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਸੁਨਿ ਬੈਨ।
 ਪਰਚੇ ਸੁਖ ਸੋਂ ਸਿੰਘ ਸਚੈਨ।
 ਖਾਨ ਪਾਨ ਕਰਿ ਜਾਮਨਿ ਮਾਂਹੀ।
 ਸੁਪਤੇ ਕੇਚਿਤ, ਕੇਚਿਤ ਨਾਂਹੀ ॥੨੯॥
 ਭਣੀ ਪ੍ਰਾਤਿ ਸਭਿ ਸੌਚ ਸ਼ਨਾਨੇ।
 ਗੁਰਬਾਣੀ ਬਹੁ ਪਾਠ ਬਖਾਨੇ।
 ਸੂਰਜ ਉਦੇ ਗੁਰੂ ਛਿਗ ਆਏ।
 ਨਹਿੰ ਸਿੰਘਨ ਕੇ ਮੁਖ ਬਿਕਸਾਏ ॥੩੦॥
 ਇਕ ਤੋਂ ਸੱਤ੍ਰੂ ਲੂਟਿ ਲੇ ਗਏ।
 ਦੁਤੀਏ ਭਾਜ ਪਰਾਜੈ ਲਏ।
 ਇਨ ਕਾਰਨ ਤੇ ਲਾਜ ਬਿਲੋਚਨ।
 ਰਿਦੇ ਬਿਖੈ ਸੋਚਹਿ ਬਹੁ ਸੋਚਨਿ ॥੩੧॥
 ਨਹਿੰ ਉਤਸਾਹ ਕਿਸੀ ਮਹਿੰ ਦੀਖਾ।
 ਘਰ ਕੇ ਬਿਗਰੇ ਕਾਜ ਸਰੀਖਾ^੨।
 ਪਿਖਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਲਗੀਧਰ ਭਏ।
 ਪ੍ਰੇਮ ਅਪਨਿ ਮਹਿੰ ਪਰਖਨ ਕਏ ॥੩੨॥
 -ਅਰਪਯੋ ਸਭਿਨਿ ਅਗਾਰੀ ਸੀਸ-।
 ਇਮ ਲਖਿ ਦਯਾ ਕਰੀ ਜਗਦੀਸ਼।
 ਕਹਯੋ ਅਖਿਲ ਸਨ ਤਥਹਿ ਸੁਨਾਇ।
 'ਮੇਰਾ ਸਿਖ ਸੋਈ ਚਿਤ ਭਾਇ^੩ ॥੩੩॥
 ਚਢਹਿ ਜੰਗ ਕੋ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਸੁ ਧਾਰੈ।
 ਹਤਹਿ ਰਿਪੁਨ ਪਗ ਪਾਛ ਨ ਡਾਰੈਂ।
 ਸ਼ੇਰ ਸਮਾਨ ਆਪ ਕੋ ਮਾਨੈ।
 ਹੇਰਿ ਸੱਤ੍ਰੂ ਕੋ ਰਿਸ ਮਨ ਠਾਨੈ ॥੩੪॥
 ਨਹੀਂ ਦੀਨਤਾ ਅੰਗੀਕਾਰੈ।
 ਜਹਿੰ ਲਗਿ ਬਲ ਪਹੁੰਚੈ ਤਹਿੰ ਮਾਰੈ।
 ਹਿੰਮਤ ਕੋ ਹਿਮਾਯਤੀ ਹਰਿ ਹੈ।

^੧ਤੇ ਸਿੱਖ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਗੁਰੂ ਕੇ ਹਜ਼ੂਰ ਸਦਾ ਭਾਣਾ ਧਰੇ।

^੨ਜਿਵੇਂ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਗੜ ਜਾਣ ਤੇ ਉਦਾਸ ਹੋ ਜਾਈਦਾ ਹੈ।

^੩ਮੇਰੇ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਓਹੀ ਸਿੱਖ ਭਾਉਂਦਾ ਹੈ।

(ਅ) ਮੇਰੀ ਓਹੀ ਸਿੱਖ ਹੈ (ਜਿਸਦੇ) ਚਿੱਤ ਵਿੱਚ) ਪ੍ਰੇਮ ਹੈ।

ਜਿਤਿਕ ਹੋਇ ਉਤਸਾਹਿਤ ਕਰਿ ਹੈ^੧ ॥੩੫॥
 ਚਢਹੁ ਖਾਲਸਾ ਪਲਟਾ ਲੀਜੈ।
 ਦੁਸ਼ਟ ਅਰਿਸ਼ਟਨ ਕੋ^੨ ਹਤਿ ਕੀਜੈ। ’
 ਇਮ ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਕਰਿ ਹੁਸ਼ੀਯਾਰ।
 ਤਤਛਿਨ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਹੁਇ ਅਸਵਾਰ ॥੩੬॥
 ਸੰਗ ਖਾਲਸਾ ਨਿਖਲ ਚਢਾਯੋ।
 ਜੰਗ ਗਿਰੇਸ਼ਨਿ ਸੰਗ ਮਚਾਯੋ।
 ਨਿਜ ਨਿਜ ਮੁਰਚਨਿ ਤੁਰਕ ਚਮੂੰ ਗਨ।
 ਬਿਰੇ ਸੁਚੇਤ ਹੋਇ ਭੈ ਧਰਿ ਮਨ ॥੩੭॥
 ਤਿਮ ਹੀ ਸਿੰਘ ਸਮੁਖ ਤਿਨ ਬਿਰੇ।
 ਤਜਾਰੀ ਤੁਪਕਨਿ ਕੀ ਕਰਿ ਧਰੇ।
 ਜਿਤ ਦਿਸ਼ਿ ਮਹਿੰ ਸਭਿ ਪਰੇ ਪਹਾਰੀ।
 ਤਿਤ ਕੋ ਗਈ ਪ੍ਰਭੂ ਅਸਵਾਰੀ ॥੩੮॥
 ਜੂਲਾ ਬਮਣੀ ਛੋਰਨਿ ਕਰੀ।
 ਬਹੁਰ ਬਰੂਦ ਰੁ ਗੋਰੀ ਭਰੀ।
 ਉਤ ਤੇ ਬਾਜੇ ਬਿੰਦ ਨਗਾਰੇ।
 ਸਨਧਬੱਧ ਜੋਧਾ ਬਲਿ ਭਾਰੇ ॥੩੯॥

ਸੰਖਨਾਰੀ ਛੰਦ: ਜੁਟੇ ਦੋਇ ਪਾਸੇ। ਪਰੀ ਮਾਰ ਨਾਸੇ।
 ਗੁਰੂ ਧੀਰ ਦੈ ਕੈ। ਅਗੈ ਸਿੰਘ ਕੈ ਕੈ ॥੪੦॥
 ਲਰਾਈ ਮਚਾਈ। ਤੁਫੰਗੈਂ ਚਲਾਈ।
 ਛੁਟੇ ਮੁੰਡ ਛਾਤੀ। ਪਰੇ ਪ੍ਰਾਨ ਹਤੀ ॥੪੧॥
 ਗੁਰੂ ਓਜ ਪਾਏ। ਗਏ ਸਿੰਘ ਧਾਏ।
 ਬਟੇਰਾ ਦਿਸਾਵੈ। ਜਥਾ ਬਾਜ ਜਾਵੈ ॥੪੨॥
 ਛੁਧਾ ਸ਼ੇਰ ਹੋਏ। ਜਥਾ ਮ੍ਰਿੱਗ ਜੋਏ।
 ਕਰਜੋ ਓਜ ਹੱਲਾ। ਨਹੀਂ ਕਾਹੁੰ ਝੱਲਾ ॥੪੩॥
 ਪਰੇ ਮੌਰਚਾ ਮੈਂ। ਦਏ ਕਾਟ ਤਾ ਮੈਂ।
 ਪਲਾਏ ਪਹਾਰੀ। ਤਜੀ ਧੀਰਿ ਭਾਰੀ ॥੪੪॥
 ਕਰਾਚੇਲ ਚਾਲੇ। ਨ ਜਾਈ ਸੰਭਾਲੇ।
 ਬਡੇ ਬੀਰ ਬੰਕੇ। ਲਰੇ ਜੇ ਨਿਸ਼ਕੇ ॥੪੫॥

^੧ਜਿੰਨਾਂ ਕੁ ਹੱਸ ਕੇ ਉਤਸਾਹ ਕਰਕੇ ਕਰੇ।

^੨ਵਿਪਦਾ ਨੂੰ। (ਅ) ਉਪੱਦ੍ਰਵੀਆਂ ਨੂੰ।

^੩ਤਿੰਨ੍ਹਾਂ (ਮੌਰਚਿਆਂ ਵਿਚ)।

ਸੁ ਘਾਲਯੋ ਘਮੰਡਾ। ਭਏ ਖੰਡ ਖੰਡਾ।
 ਫਤੇ ਪਾਇ ਜੁੱਧਾ। ਹਟੇ ਸਿੰਘ ਸੁੱਧਾ ॥੪੯॥
 ਮਹਾਂ ਮੌਦ ਕਾਯੋ। ਬਿਜੈ ਕੋ ਬਜਾਯੋ।
 ਬਡੋ ਨਾਦ ਹੋਵਾ। ਗੁਰੂ ਦਰਸ ਜੋਵਾ ॥੫੦॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ
 ਏਕ ਬੀਸਮੋ ਅੰਸੂ ॥੨੧॥

੨੨. [ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਜਲ ਰੋਕਨ ਤੇ ਫਿਰ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ]

੨੧<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ>>੨੩

ਦੋਹਰਾ: ਉਪਰ ਤੇ ਜਲ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ, ਲਘੁ ਨਾਰੇ ਚਲਿ ਆਇ।

ਸਕਲ ਕਾਜ ਪਿਯਨਾਦਿ^੧ ਜੇ, ਕਰਤਿ ਸਿੰਘ ਸਮੁਦਾਇ ॥੧॥

ਚੌਪਈ: ਤਿਤ ਦਿਸ਼ ਡੇਰੇ ਪਰੇ ਪਹਾਰੀ।

ਭੀਮ ਚੰਦ ਢਿਗ ਸਚਿਵ ਉਚਾਰੀ।

‘ਜਾਤਿ ਵਹਿਰ ਤੇ ਜਲ ਵਿਚ ਘੇਰੇ^੨।

ਕਝੋਂ ਨਹਿੰ ਰੋਕਹੁ ਰਹੈ ਪਿਛੇਰੇ ? ॥੨॥

ਜਿਸ ਤੇ ਰਿਪੁ ਗਨ ਸੰਕਟ ਪਾਵੈਂ।

ਕੋ ਅਸ ਨ੍ਰਿਪਤ, ਨਹੀਂ ਜੁ ਬਨਾਵੈ^੩।’

ਸੁਨਤਿ ਗਿਰੇਸੁਰ ਬਹੁਤ ਪਠਾਏ।

ਪਾਇ ਬੰਧ ਜਲ ਕੋ ਉਲਟਾਏ ॥੩॥

ਸੁਸ਼ਕ ਗਯੋ ਜਲ ਜਬਿ ਨਹਿੰ ਆਯੋ।

ਖੋਟ ਪਹਾਰੀ ਕੋ ਲਖਿ ਪਾਯੋ।

ਗਏ ਸਿੰਘ ਅਰਦਾਸ ਬਖਾਨੀ।

‘ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਰੋਕ ਲਿਯੋ ਰਿਪੁ ਮਾਨੀ ॥੪॥

ਕਰਨਿ ਸੁਚੇਤਾ ਆਦਿਕ ਕਾਰਾ।

ਸਰਬ ਖਾਲਸਾ ਕਰਤਿ ਸੁਖਾਰਾ,’

ਸੁਨਿ ਬਿਨਤੀ ਨਿਜ ਦਾਸਨ ਕੇਰੀ।

ਕਲਗੀਧਰ ਬੋਲੇ ਤਿਸ ਬੇਰੀ ॥੫॥

‘ਸਤੁੱਦ੍ਰਵ ਸਲਿਤਾ ਸ਼ਕਤਿ ਸਮੇਤਾ।

ਸੋ ਜਲ ਦੇਇ ਖਾਲਸੇ ਹੇਤਾ।

ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਕੀ ਰੋਕੀ ਨਹਿੰ ਰਹੈ।

ਨਿਖਲ^੪ ਖੁਟਾਈ ਤਿਨ ਕੀ ਲਹੈ’ ॥੬॥

ਇਮ ਕਹਿ ਲਜਾਵਨਿ ਹੇਤ ਬਖਾਨਾ।

ਨਿਜ ਤਰਕਸ਼ ਤੇ ਦੇ ਕਰਿ ਬਾਨਾ।

‘ਪਹੁੰਚਹੁ ਸਤਦ੍ਰਵ ਕੇਰਿ ਕਿਨਾਰੇ।

ਹਮਰੋ ਦਿਹੁ ਸੰਦੇਸ਼ ਉਚਾਰੇ ॥੭॥

-ਆਇ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਸਮੋਂ ਬਡ ਹੋਵਾ।

^੧ਪੀਣ ਤੋਂ ਆਦਿ ਲੈਕੇ।

^੨ਭਾਵ ਅੰਦਰ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹਨ।

^੩ਜੇ (ਵੈਰੀ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦੇਣ ਦੀ ਸੂਰਤ) ਨਾ ਬਣਾਵੇ।

^੪ਸਾਰੀ।

ਸੱਤ੍ਰਨਿ ਲਾਖਹੁਂ ਲਸਕਰ ਢੋਵਾ।
 ਹਮ ਤੇਰੇ ਬਹੁ ਚਿਰ ਤਟ ਬਾਸੀ।
 ਬਿਲਸੇ ਅਧਿਕ ਬਿਲਾਸਹਿੰ ਪਾਸੀ ॥੮॥
 ਪੰਥ ਰਚਯੋ ਜਗ ਪਾਪਨਿ ਖਾਪਨ।
 ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਉਬਾਰਿ ਸਥਾਪਨ।
 ਤੁਰਕਨਿ ਸਨ ਇਨ ਬੈਰ ਧੁਖਾਵਨੀ।
 ਲਰਿ ਕਰਿ ਨਿਤ ਰਿਪੁ ਬਲੀ ਖਪਾਵਨ ॥੯॥
 ਇਸ ਕਾਰਨ ਰਣ ਮਹਿਦ ਅਖਚੇ।
 ਹਮ ਨੇ ਘਾਲੇ ਹੋਇਂ ਪਵਾਰੇ^੧।
 ਜਲ ਪਹੁੰ ਚਾਇ ਹਿਮਾਜਤ ਕਰੀਅਹਿ-।
 ਇਮ ਸਿੰਘਹੁ ਤਟ ਪਹੁੰਚਿ ਉਚਰੀਅਹਿ ॥੧੦॥
 ਬਹੁਰ ਤੀਰ ਤੇ ਤੀਰ ਲਕੀਰੈ।
 ਖੈਂਚਤਿ ਪਹੁੰਚਹੁ ਪੁਰਿ ਮਹਿੰ ਬੀਰ।
 ਹਟਿ ਕੈ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਨ ਕਰਹੁ ਪਿਛਾਰੀ।
 ਬਿਨਾ ਬਿਲੋਕੇ ਗਮਹੁ ਅਗਾਰੀ ॥੧੧॥
 ਜਿਹ ਠਾਂ ਚਹੁ ਤਹਾਂ ਜਲ ਆਵੈ।
 ਤੁਮਰੇ ਸਕਲ ਕਾਜ ਨਿਬਹਾਵੈ।’
 ਸੁਨਿ ਕਲਗੀਪਰ ਕੀ ਬਰ ਬਾਨੀ।
 ਨਿਕਟ ਜਿ ਤਬਿ ਸ਼ਰਧਾ ਧਰਿ ਮਾਨੀ ॥੧੨॥
 ਲੇ ਕਰਿ ਬਾਨ ਪ੍ਰਭੂ ਤੇ ਗਯੋ।
 ਜਾਇ ਕਿਨਾਰੇ ਪਹੁੰਚਤਿ ਭਯੋ।
 ਸਤੁੱਦ੍ਰਵ ਕੋ ਸਭਿ ਕਹਯੋ ਸੰਦੇਸਾ।
 ‘ਯਾਦ ਕਰਹਿੰ ਤੁੜ ਗੁਰ ਜਗਤੇਸਾ ॥੧੩॥
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪੁਨੀਤ।
 ਤੋਹਿ ਬੁਲਾਵਨ ਚਾਹਤਿ ਚੀਤ।
 ਅਪਨੋ ਬਾਨ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਦੀਨਾ।’
 ਇਮ ਕਹਿ ਨਿਜ ਮੁਖ ਫੇਰਨਿ ਕੀਨਾ ॥੧੪॥
 ਐਂਚਿ ਲਕੀਰ ਤੀਰ ਕੀ ਤੀਰੈ^੨।

^੧ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਵੈਰ ਧੁੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ।

^੨ਪੁਆੜੇ ਭਾਵ ਜੰਗ।

^੩ਕਿਨਾਰੇ ਤੋਂ ਲੈਕੇ ਬਾਣ ਦੀ ਲਕੀਰ।

^੪ਕੰਢੇ ਤੇ ਤੀਰ ਨਾਲ ਲੀਕ ਖਿੱਚਕੇ।

ਗਮਨਯੋ ਪੁਨ ਪੁਰਿ ਦਿਸ਼ਾ ਕੇ ਬੀਰ।
 ਰੇਖ ਨਿਕਾਰਤਿ ਆਵਤਿ ਆਗਾ।
 ਸਤਦ੍ਰਵ ਜਲ ਪੀਛੇ ਤਿਸ ਲਾਗਾ ॥੧੫॥
 ਤੀਰ ਲਕੀਰ ਨੀਰ ਗੰਭੀਰ।
 ਗਮਨਯੋਂ ਆਇ ਬੀਰ ਪੁਰਿ ਤੀਰ।
 ਮਨ ਮਹਿੰ ਭਯੋ ਭਰਮ ਤਿਸ ਕੇਰੇ।
 -ਆਵਤਿ ਜਲ ਕੈ ਨਹੀਂ ਪਿਛੇਰੇ ॥੧੬॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਜਾ ਇਨ ਮਾਨੀ।
 ਕਿਧੋਂ ਨ ਮਾਨੀ^੧ ਆਇ ਨ ਪਾਨੀ^੨-।
 ਗ੍ਰੀਵ ਮੌਰਿ ਕੈ ਕੀਨੋ ਬਿਲੋਕਨ।
 ਆਇ ਪ੍ਰਵਾਹ, ਨ ਹੁਇ ਕਿਮ ਰੋਕਨ ॥੧੭॥
 ਨਦੀ ਤੀਰ ਤੇ ਤੀਰ ਲਕੀਰੈ।
 ਤਹਿੰ ਕੋ ਆਵਤਿ ਨੀਰ ਗਹੀਰ।
 ਗੰਗਧਾਰ ਸਮ ਉੱਜਲ ਧਾਰਾ।
 ਹੋਇ ਦੁਗਧ ਸਮ ਬੇਗਹਿ ਧਾਰਾ ॥੧੮॥
 ਰਿਦੈ ਸਿੰਘ ਕੇ ਦੀਰਘ ਭਾਸੈ।
 ਜਨੁ ਜਲ ਧਾਰ ਆਇ ਲਖਿ ਤਾਸੈ^੩।
 ਬਹੁਰ ਬਿਚਾਰਤਿ ਭਾ ਉਰ ਐਸੇ।
 -ਹਮਰੋ ਹੁਇ ਬਚਾਇ ਅਬਿ ਕੈਸੇ ॥੧੯॥
 ਮੈਂ ਲੇ ਕਰਿ ਜਬਿ ਪੁਰਿ ਮਹਿੰ ਬਰੋਂ।
 ਜਹਿੰ ਕਹਿੰ ਜਲ ਬਿਸਾਲ ਕੌ ਕਰੋਂ।
 ਦੁਰਗ ਆਦਿ ਸਭਿ ਸਦਨ ਗਿਰਾਵੈ।
 ਜਲ ਆਗੈ ਕੋ ਠਹਿਰਨ ਪਾਵੈ ॥੨੦॥
 ਨਿਸ ਕੋ ਸਮਾ, ਨ ਜਾਨੈ ਕੋਈ।
 ਲਖਹਿੰ ਲੋਕ ਕਜਾ ਪਰਲੈ ਹੋਈ।
 ਨਰ ਨਾਰੀ ਨਿਰਨੈ ਕਜਾ ਕਰੈਂ।
 ਜਲ ਕੋ ਕਸ਼ਟ ਅਚਾਨਕ ਪਰੈ ॥੨੧॥
 ਅਬਿ ਮੈਂ ਜੇ ਕਰ ਜੋਰਿ ਹਟਾਵੋਂ।

^੧ਇਸ (ਪਾਣੀ) ਨੇ ਮੰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ?

^੨ਪਾਣੀ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ।

^੩ਤੀਰ ਦੀ ਲਕੀਰ।

^੪ਮਾਨੋਂ ਜਲ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਆ ਰਿਹਾ ਉਸ ਨੇ ਜਾਣਿਆਂ।

ਨਰ ਨਾਰਿਨ ਜੁਤਿ ਨਗਰ ਬਚਾਵੈਂ।
ਜੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕੋ ਲੇ ਕਰਿ ਜਾਵਉਂ।
ਲਗੈ ਪਾਪ ਬਲ ਹੈ ਨ ਮਿਟਾਵਉ^੧- ॥੨੨॥

ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਬਿਚਾਰ ਕਰ ਬੰਦੇ।
‘ਬੰਭੁ ਪ੍ਰਵਾਹ ਜੁ ਬੇਗ ਬਿਲੰਦੇ।’
ਲਜਾਵਨ ਹਾਰ ਜਬੈ ਇਮ ਕਹਯੋ।
ਪੁਰਿ ਤੇ ਪਰੇ ਪ੍ਰਵਾਹੁ ਹਟਿ ਰਹਯੋ ॥੨੩॥

ਜਬਿ ਇਸ ਕੋ ਕੁਛ ਦੀਖਯੋ ਨਾਂਹੀ।
ਤਹਿੰ ਤੇ ਚਲਿ ਆਯੋ ਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ।
ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਕੋ ਕਰਿ ਨਮੋ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬੋਲਯੋ ਤਿਹ ਸਮੋ ॥੨੪॥

‘ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ! ਬਖਸ਼ਹੁ ਖਤਾ ਹਮਾਰੀ।
ਰੋਕਯੋ ਆਵਤਿ ਦੀਰਘ ਬਾਰੀ।
ਜਬਿ ਮੈਂ ਤੀਰ ਲਕੀਰ ਨਿਕਾਰੀ।
ਆਯੋ ਬਡੋ ਪ੍ਰਵਾਹੁ ਪਿਛਾਰੀ ॥੨੫॥

ਜਲ ਕੋ ਭੈ ਕਰਿ ਬਿਨੈ ਬਖਾਨੀ।
ਹਟਯੋ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦਿਖੰਤਿ ਨਿਸ਼ਾਨੀ^੨।
ਭਯੋ ਲੋਪ ਪੁਨ ਦੇਖਯੋ ਨਾਂਹੀ।
ਭਈ ਖਤਾ ਜਲ ਲਜਾਵਨਿ ਮਾਂਹੀ’ ॥੨੬॥

ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਬੋਲੇ ਤਹੀ^੩*।
‘ਸਮਾ ਪਾਇ ਐਹੈ ਇਤ ਸਹੀ।
ਹੁਇ -ਹਿਮਾਇਤੀ ਨਾਲਾ- ਨਾਮੂ।
ਬਹੈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਬਿਮਲ ਅਭਿਰਾਮੂ ॥੨੭॥

ਘਾਟ ਸੁਪਾਨ ਬਨਹਿੰ ਇਸ ਕੇਰੇ।
ਜੇ ਮੱਜਹਿੰ ਫਲ ਪੁੰਨ ਬਡੇਰੇ।
ਕਲਮਲ ਨਾਸ਼ ਕਰਹਿੰ ਚਿਰ ਕਾਲਾ।’
ਇਮ ਕਹਿ ਤੂਸ਼ਨ ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ॥੨੮॥

ਇਸੀ ਰੀਤਿ ਘੇਰਾ ਪਰਿ ਰਹਯੋ।

^੧ਫਿਰ ਮੇਰੇ ਵਿਚ ਹਟਾਵਣੇ ਦਾ ਬਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

^੨(ਉਸਦੀ) ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਦਿੱਤ ਰਹੀ ਹੈ।

^੩ਤਿਸ ਤਾਈਂ।

*ਪਾ:-ਅਬ ਰਹੀ।

ਅੰਨ ਨਿਖੂਟਤਿ ਸਭਿ ਦੁਖ ਲਹਯੋ।
 ਕਠਨ ਖੇਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਅਰੰਭਾ।
 ਸੁਨਿ ਪਿਖਿ ਸਭਿ ਕੇ ਹੋਤਿ ਅਚੰਭਾ ॥੨੯॥
 ਸਿੱਖਨਿ ਕੋ ਸੁਇਨੇ ਸਮ ਤਾਵਨਿ।
 ਦੇਨਿ ਕਸੌਟੀ ਸੁਧ ਬਨਾਵਨਾ।
 ਜੋ ਬਾਰਹਿ ਬੰਨੀ ਲਗ ਭਯੋ।
 ਪਦ ਅਘਟਨ ਸੋ ਪੁਨ ਮਿਲਿ ਗਯੋ^੧ ॥੩੦॥
 ਸਿੱਖੀ ਤਿੱਖੀ ਜਯੋਂ ਖਗ ਧਾਰਾ।
 ਤਿਸ ਪਰ ਚਲਿਬੈ ਕਠਨ ਦੁਖਾਰਾ।
 ਪ੍ਰੇਮ ਲੀਨ ਦੀਨਸਿ ਮਨ ਵੱਟੇ^੨।
 ਰਹੈ ਸਾਬਤੀ ਸਿਰ ਕੇ ਸੱਟੇ^੩ ॥੩੧॥
 ਜਿਨ ਪਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੁਰ ਕੀਨਿ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਚਰਨ ਸੌਂਪ ਮਨ ਦੀਨਾ।
 ਸ਼ਾਮੀ ਅੱਗ੍ਰ ਸੀਸ ਕੋ ਅਰਪੇ।
 ਕਾਟਨ ਕਰਹਿ ਤਾਂ ਕਯੋਂ ਉਰ ਡਰਪੇ ॥੩੨॥
 ਤਜਯੋ ਅਪਨਹੋਂ ਅਰਪਯੋ ਜਬੈ।
 ਹੰਤਾ ਕਰਹਿ ਕੂਰ ਹੁਇ ਤਬੈ।
 ਤਿਮ ਸਭਿ ਸਿੰਘਨਿ ਅਰਪੇ ਪ੍ਰਾਨਾ।
 ਗੁਰ ਹਿਤ ਹੀ ਚਾਹਤਿ ਚਿਤ ਹਾਨਾ^੪ ॥੩੩॥
 ਮਹਾਂ ਛੁਧਿਤਿ ਹੈ ਦਿਵਸ ਗੁਜਾਰੈਂ।
 ਕਟ ਕਸਿ ਰਹੈਂ ਤੁਫੰਗਨ ਮਾਰੈਂ।
 ਪਾਉ ਪਾਉ ਭਰ ਕਬਿ ਕਬਿ ਅੰਨ।
 ਬਨੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਤੇ ਅਚਵੰਨ^੫ ॥੩੪॥
 ਕੇਚਿਤ ਕਰਿ ਅਬੇਰ੍ਦੀ ਨਿਕਸੰਤੇ।
 ਤਿਮਰ ਭਏ ਬਡ ਨਹੀਂ ਦਿਖੰਤੇ।
 ਜਾਇ ਵਹਿਰ ਤੇ ਲਜਾਵਨਿ ਕਰੈਂ।

^੧ਨਾ ਘਟਨੇ ਵਾਲੀ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪੁੱਜਾ ਭਾਵ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਟਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਮੁਰਾਦ ਹੈ ਸਿੱਖ ਫੇਰ ਗਿਰਾਉ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਪਰਮ ਪਦ ਤੇ ਟਿਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

^੨ਪ੍ਰੇਮ ਲਿਆ ਤੇ ਮਨ ਬਦਲੇ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ।

^੩ਸਿਰ ਦੇ ਵੱਟੇ ਸਿਦਕ ਕਾਇਮ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

^੪ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਹਾਨਾ (ਭਾਵ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣਾ) ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

^੫ਖਾਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ।

^੬ਦੇਰੀ ਨਾਲ।

ਕੇਚਿਤ ਨਾਮ ਆਸਰੇ ਬਿਰੈਂ ॥੩੫॥
 ਇਕ ਦਿਨ ਸਿੰਘਨ ਕਰੀ ਸਲਾਹਾ।
 ਆਨਹਿੰ ਅੰਨ ਗ੍ਰਾਮ ਕਿਸ ਮਾਂਹਾ।
 ਕਰਿ ਮਸਲਤ ਨਿਸ ਮਹਿੰ ਚਲਿ ਗਏ।
 ਦੂਰ ਦੂਣ ਮਹਿੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਏ ॥੩੬॥
 ਜਾਇ ਤਹਾਂ ਇਕ ਗ੍ਰਾਮ ਨਿਹਾਰਯੋ।
 ਬਰੇ ਅਚਾਨਕ ਅਰਯੋ ਸੁ ਮਾਰਯੋ।
 ਟੋਰਿ ਸਦਨ ਕੋ ਅੰਨ ਜਿਤੇਕ।
 ਬੰਧਯੋ ਪੋਟਨ ਬਿਖੈ ਤਿਤੇਕ ॥੩੭॥
 ਕੇਤਿਕ ਲਾਦ ਲੀਨ ਨਿਜ ਘੋਰੇ।
 ਘ੍ਰੂਤ ਮਿਸਟਾਨ ਪਾਇ ਜੋ ਟੋਰੇ।
 ਵਸਤੁ ਜੁ ਬੈਬੈ ਕੀ ਤਹਿੰ ਪਾਈ।
 ਸੋ ਸਭਿ ਸਿੰਘਨਿ ਲੀਨਿ ਉਚਾਈ ॥੩੮॥
 ਲੇ ਕਰਿ ਨਿਕਸਿ ਚਲੇ ਮਗ ਪਰੇ।
 ਪੀਛੇ ਰੌੱਰ ਮਹਾਂ ਨਰ ਕਰੇ।
 ਗਹਿ ਗਹਿ ਹਾਥਨਿ ਮਹਿੰ ਹੱਥਜਾਰੇ।
 ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਪਰੇ ਸੰਬੂਹ ਪਿਛਾਰੇ ॥੩੯॥
 ਜਿਨ ਸਿਰ ਪੋਟ ਸੁ ਆਗੈ ਕਰੇ।
 ਪਾਛੇ ਰਹੇ ਤੁਪਕ ਕਰ ਧਰੇ।
 ਪਰੇ ਗੈਲ^੧ ਸੇ ਮਾਰ ਹਟਾਏ।
 ਤਮ ਮਹਿੰ ਡਰਤਿ ਨ ਕੋ ਨਿਯਰਾਏ ॥੪੦॥
 ਬੈਬੈ ਹਿਤ ਦਿਨ ਕਿਤਿਕ ਗੁਜ਼ਾਰਾ।
 ਆਨਯੋ ਅੰਨ ਤ੍ਰਾਸ ਨਿਰਵਾਰਾ।
 ਬਰੇ ਦੁਰਗ ਮਹਿੰ ਫਤੇ ਬੁਲਾਈ।
 ਬਿਸਰਾਮੇ ਕਰਿ ਤਜਾਰ ਸੁ ਖਾਈ ॥੪੧॥
 ਕਿਤਿਕ ਦਿਵਸ ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਬਿਤਾਏ।
 ਬਹੁਰ ਛੁਧਾ ਤੇ ਸਿਖ ਬਿਕੁਲਾਏ।
 ਬਿੜਨ ਕੀ ਲੇਂ ਛੀਲ ਉਤਾਰੀ।
 ਕੂਟ ਕਰੈਂ ਬੈਬੈ ਹਿਤ ਤਜਾਰੀ ॥੪੨॥
 ਕੇਤਿਕ ਲੇ ਤਰੁਵਰ ਕੇ ਪਤ।
 ਧਰਹਿੰ ਅਗਨ ਪਰ ਰੀਧਹਿੰ ਖਾਤ।

^੧(ਜੋ) ਪਿਛੇ ਪਏ।

ਕੇਤਿਕ ਫਿਰਿ ਕੈ ਜਿਤ ਕਿਤ ਟੋਰ।
 ਫਲ ਛੂਲਨ ਕੋ ਆਨਹਿੰ ਤੋਰ ॥੪੩॥
 ਅਧਿਕ ਛੁਧਾ ਕੋ ਸਿੰਘ ਸਹਾਰੈਂ।
 ਹੋਇ ਜੰਗ ਤੌ ਆਯੁਧ ਮਾਰੈਂ।
 ‘ਅਰਪਹਿੰ ਸੀਸ ਨਹੀਂ ਕਿਤ ਜਾਵੈਂ।
 ਗੁਰ ਹਿਤ ਦੈ ਹੈਂ ਦੇਰ ਨ ਲਾਵੈਂ’ ॥੪੪॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ ‘ਸਤਦ੍ਰਵ ਨਾਲ ਲਿਆਵਨ’
 ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਬਾਈਸਮੋਂ ਅੰਸੂ ॥੨੨॥

੨੩. [ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਲੰਗਰ ਮਸਤਾਨੇ]

੨੨<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੁਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨੪

ਦੋਹਰਾ: ਪਾਵੈਂ ਸੰਕਟ ਛੁਧਾ ਕੋ, ਤਉ ਰਹੈਂ ਧ੍ਰਿਤਿ ਧਾਰਿ।
 ਲਰਹਿੰ ਜੰਗ ਕੈ ਅੰਨ ਹਿਤ, ਕਰਹਿੰ ਉਪਾਇ ਬਿਚਾਰ ॥੧॥

ਚੱਪਈ: ਅਰਧ ਨਿਸਾ ਮਹਿੰ ਨਿਕਸੇ ਫੇਰਾ।
 ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਸਿੰਘ ਸੁ ਭੂਖ ਬਡੇਰਾ।
 ਗਏ ਕੋਸ ਕੇਤਿਕ ਚਲਿ ਜਬੈ।
 ਗ੍ਰਾਮ ਅਪਰ ਅਵਲੋਕਨੋ ਤਬੈ ॥੨॥

ਬਰੇ ਜਾਇ ਤਿਨ ਸਦਨ ਮਝਾਰੇ।
 ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਦੈ ਕੈ ਡਰ ਭਾਰੇ।
 ਅੰਨ ਨਿਕਾਸਿ ਲੀਨ ਮਨ ਭਾਯੋ।
 ਬੰਧਿ ਬੰਧਿ ਕਰਿ ਸੀਸ ਉਠਾਯੋ ॥੩॥

ਜਿਤਿਕ ਉਠਾਇ ਲੀਨ ਲੇ ਚਲੇ।
 ਹੈ ਸੁਚੇਤ ਹਟਤਨੋਂ ਸਭਿ ਮਿਲੇ^੧।
 ਲਰਜੋ ਨ ਕੋਊ ਮਿਲਜੋ ਨ ਅਰੀ।
 ਆਇ ਦੁਰਗ ਮਹਿੰ ਖੁਸ਼ੀ ਸੁ ਕਰੀ ॥੪॥

ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਸੂਬੇ ਸੈਲੇਸ਼ੇ^੨।
 ਮਿਲਿ ਕੈ ਚਿੰਤਾ ਕਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼।
 ‘ਕਿਤ ਕੋ ਜਾਇ ਸਿੰਘ ਲੇ ਆਵੈਂ।
 ਅੰਤਰ ਅੰਨ ਬਰੇ ਭਟ ਖਾਵੈਂ’ ॥੫॥

ਸੁਨਿ ਗਿਰਪਤਨ ਰਾਹੁ ਦਿਖਰਾਏ।
 ਇਤ ਕੋ ਗਏ ਉਤਹੁ ਚਲਿ ਆਏ।
 ਦੇਖਿ ਘਾਤ ਸਿੰਘਨ ਕੀ ਸਾਰੀ।
 ਤੁਰਕਨਿ ਰਖੀ ਚਮੂੰ ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ ॥੬॥

ਦਸ ਬੀਸਕ ਨਰ ਹੋਰਨ ਹਾਰੇ।
 ਸਭਿ ਮਾਰਗ ਕੋ ਕਰਤਿ ਨਿਹਾਰੇ।
 ਲਗੇ ਰਹੇ ਲੈਬੇ ਹਿਤ ਭੇਤਾ।
 ਨਹਿੰ ਜਾਨਜੋਂ ਸਿੰਘਨ ਸੰਕੇਤ^੩ ॥੭॥

ਇਕਠੇ ਹੋਇ ਗਮਨ ਤਬਿ ਕੀਨ।

^੧ਹਟਣ ਵੇਲੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਮਿਲੇ।^੨ਗਿਰਪਤੀ।^੩ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਇਸ (ਵੈਰੀਆਂ) ਦੀ ਮਿਥੀ ਗਲ ਨੂੰ ਨਾ ਜਾਣਿਆਂ।

ਅੰਨ ਲੈਨ ਕੋ ਜਿਤ ਦਿਸ਼ ਚੀਨ।
 ਦੂਰ ਗਏ ਜਬਿ ਚਲਿ ਕਰਿ ਸੋਊ।
 ਗ੍ਰਾਮ ਜਹਾਂ ਜਾਨਤਿ ਥੇ ਜੋਊ ॥੮॥
 ਤੁਰਕਨਿ ਕੇ ਨਰ ਹੇਰਿ ਸਿਧਾਏ।
 ਗਏ ਸਿੰਘ ਜਿਤ ਕੋ ਸੁ ਬਤਾਏ।
 ਚਢੀ ਚਮੂੰ ਭਾਰੀ ਤਤਕਾਲਾ।
 ਘਾਟਾ ਰੋਕਯੋ ਜਾਇ ਬਿਸਾਲਾ ॥੯॥
 ਲੇ ਕਰਿ ਅੰਨ ਹਟੇ ਮਗ ਤਾਂਹੀ।
 ਭਯੋ ਭੇੜ ਭਾਰੀ ਭਟ ਜਾਂਹੀ।
 ਜਬਿ ਦੁਇ ਦਿਸ਼ਨਿ ਪਿਖੇ ਰਿਪੁ ਆਏ।
 ਬਨੇ ਸੁਚੇਤ ਸੂਰ ਸਮੁਦਾਏ ॥੧੦॥
 ਛੁਟੀ ਬਿੰਦ ਤਬਿ ਜੂਲਾਬਮਣੀ।
 ਗੁਲਕ ਬਰੂਦ ਭਰੀ ਅਰਿਦਮਣੀ।
 ਸਿਰ ਤੇ ਪੋਟ ਉਤਾਰੀ ਸਬੈ।
 ਸੱਤੂਨਿ ਸਮੁਖ ਸਿੰਘ ਭੇ ਤਬੈ ॥੧੧॥
 ਛੋਰਿ ਤੁਫੰਗਨ ਕੋ ਤਤਕਾਲੇ।
 ਆਗੇ ਭਏ ਖੜਗ ਗਹਿ ਢਾਲੇ।
 ਖਰੇ ਰੋਕ ਸੱਤੂ ਜਹਿੰ ਘਾਟੇ।
 ਤਹਿੰ ਲੌਂ ਪਹੁੰਚਿ ਬੋਲ ਬਹੁ ਡਾਟੇ ॥੧੨॥
 ਨਿਕਮਨਿ ਜਤਨ ਬਿਲੋਕਿ ਬਿਚਾਰੇ।
 ਨਹਿੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਯਾ ਕਰਹਿੰ ਬਿਚਾਰੇ।
 ਆਪਸ ਬਿਖੈ ਕਹਿਨ ਤਬਿ ਲਾਗੇ।
 'ਸਿੰਘਹੁ ਸੁਨਹੁ ਬਚਤਿ ਨਹਿੰ ਭਾਗੇ ॥੧੩॥
 ਜੇ ਅਬਿ ਮਿਲਹਿੰ ਤਊ ਨਹਿੰ ਛੋਰਹਿੰ।
 ਮਾਰਨ ਮਰਨ ਹਮਹੁ ਸਨ ਲੋਰਹਿੰ।
 ਯਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਾਨ ਦੇਨ ਹੀ ਬਨੇ।
 ਧਰਮ ਗਏ ਕਯਾ ਜੀਵਹੁ ਘਨੇ ॥੧੪॥
 ਦੋਨਹੁ ਲੋਕ ਨਹੀਂ ਅਬਿ ਖੋਵਹੁ।
 ਮਰਨਿ ਸਮੈਂ ਗੀਦੀ ਨਹਿੰ ਹੋਵਹੁ।
 ਸਨਮੁਖ ਗਮਨਹੁ ਜਹਿੰ ਰਿਪੁ ਘਾਟੇ।

^੧ਜਿਥੇ ਸੁਰਮੇ ਸਨ ਓਥੇ ਭਾਰੀ ਭੇੜ ਹੋ ਪਿਆ।

^੨ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਵਾਲੀ।

ਕਾਟਹੁ ਖੜਗਨ ਤੇ ਅਧਵਾਟੇ ॥੧੫॥
 ਘਟ ਮਹਿੰ ਪ੍ਰਾਨ ਰਹੇ ਬਿਰ ਜਾਵਦਾ।
 ਬਾਹਹੁ ਤਰਵਾਰਨ ਕੋ ਤਾਵਦਾ।
 ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਸਿਮਰਤਿ ਮਰਹੁ।
 ਜਨਮ ਮਰਨ ਭਵਜਲ ਤੇ ਤਰਹੁ' ॥੧੬॥
 ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਵਾਰਨ ਕਰਿ ਨੰਗੀ।
 ਛੁਪਿਤਿ ਸ਼੍ਰਮਤਿ ਬਹੁ ਦੁਰਬਲ ਅੰਗੀ।
 ਗੁਰ ਕੋ ਪ੍ਰੇਮ ਅਧਿਕ ਬਲ ਭਰਯੋ।
 ਭਿੜੇ ਭੇੜ ਭਟ ਸੰਘਰ ਕਰਯੋ ॥੧੭॥
 ਕਿਹ ਇਕ ਦੁਇ ਕਿਹ ਤ੍ਰੈ ਅਰੁ ਚਾਰੇ।
 ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ਕਰਿ ਮਰੇ ਜੁਝਾਰੇ।
 ਪੰਚ, ਖਸ਼ਟ, ਕਿਹ ਸਪਤ, ਅਸ਼ਟ ਹਤਿ।
 ਗਿਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਦੀਨੇ ਰਣ ਗੁਰ ਹਿਤ ॥੧੮॥
 ਤੁਰਕਨਿ ਚਮੂੰ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਧਾਈ।
 ਥੋਰੇ ਸਿੰਘ ਕਹਾਂ ਬਨਿ ਆਈ*।
 ਤੁਰਕ ਸੈਂਕਰੇ ਲੇ ਕਰਿ ਸੰਗ।
 ਮਰੇ ਬੀਰ ਕਰਿ ਕੈ ਬਡ ਜੰਗ ॥੧੯॥
 ਕਰੇ ਕਤਲ ਸਭਿ ਤੁਰਕਨਿ ਘੇਰਿ।
 ਤਹਿੰ ਤੇ ਹਟੇ ਮਾਰ ਕਰਿ ਫੇਰ।
 ਇਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੋ ਸੁਧ ਨਹਿੰ ਪਾਈ।
 ਚਢੈਂ ਤਿਨੋ ਹਿਤ ਲੇਤਿ ਬਚਾਈ ॥੨੦॥
 ਪੁਨ ਰੁਕਿ ਗਏ ਨ ਮਾਰਗ ਪਾਯੋ।
 ਤੁਰਕਨਿ ਦਲ ਦੀਰਘ ਚਲਿ ਆਯੋ।
 ਇਤ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਧਰਤਿ ਪ੍ਰਤੀਛਨ।
 ਨਹਿੰ ਆਏ ਤਬਿ ਕਰੇ ਨਿਰੀਛਨੈ ॥੨੧॥
 ਹੁਇ ਨਿਰਾਸ ਗੁਰ ਕੋ ਢਿਗ ਗਏ।
 ਸਕਲ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਬਤਾਵਤਿ ਭਏ।
 'ਅਮੁਕੇ ਸਿੰਘ ਅੰਨ ਕੇ ਕਾਰਨ।
 ਗਏ ਹੁਤੇ ਮਿਲਿਗੇ ਰਿਪੁ ਦਾਰੁਨ ॥੨੨॥
 ਘਾਟਾ ਰੋਕਿ ਸੰਘਾਰਨਿ ਕਰੇ।

*ਪਾ:-ਨੂਨ ਕੀ ਨਜਾਈਂ।

^੧ਨਿਰਨੇ ਕੀਤੇ।

ਏਕ ਨ ਬਚਯੋ ਲਰੇ ਤਹਿੰ ਮਰੇ।
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਘ ਤਿਨ ਕੀ ਗਤਿ ਕਰੀਅਹਿ।
 ਸੇਵਕ ਲਖਿ ਨਿਜ ਬਿਰਦ ਬਿਚਰੀਅਹ' ॥੨੩॥
 ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਛੁਰਮਾਵਤਿ ਭਏ।
 'ਬਿਨਾ ਹੁਕਮ ਤੇ ਵੈ ਕਯੋਂ ਗਏ।
 ਬੂਝਤਿ ਹਮ ਕੋ ਪੁਨ ਵੈ ਜਾਤੇ।
 ਬਨਤਿ ਸਹਾਇਕ ਤਬਿ ਸਭਿ ਭਾਂਤੇ ॥੨੪॥
 ਤਉ ਸਾਬਤੀ ਸੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਨੀ।
 ਕਰੋਂ ਪਲਤ ਮਹਿੰ^੨ ਬਹੁ ਕੱਲਜਾਨ।
 ਜਹਿੰ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਬਾਸਹਿ ਮੇਰੀ।
 ਤਹਾਂ ਬਾਸ ਦੀਨਸਿ ਹਿਤ ਹੇਰੀ ॥੨੫॥
 ਮੁਕਤਿ ਸਮੀਪੈ ਦਈ ਸਭਿ ਹੀ ਕੋ।
 ਬਹੁਤ ਅਨੰਦ ਪਾਇਂ ਹਿਤ ਜੀ ਕੋ।
 ਰਖਹਿੰ ਸਾਬਤੀ ਜੇ ਸਿਖ ਮੇਰੇ।
 ਦੇਹਿੰ ਪ੍ਰਾਨ ਨਹਿੰ ਲਾਵਤਿ ਦੇਰੇ ॥੨੬॥
 ਸਹਿਕਾਮੀ ਸਭਿ ਲੈ ਹੈਂ ਰਾਜ।
 ਭੋਗੈਂ ਭੂਆ ਕੇ ਸਕਲ ਸਮਾਜ।
 ਪੁਨ ਸਤਿਸੰਗ ਕਰੈਂ ਭਵ ਤਰੈਂ।
 ਨਿਸ਼ਕਾਮੀ ਗਤਿ ਲੇ ਰਣ ਮਰੈਂ' ॥੨੭॥
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਕਹਿ ਤੂਸ਼ਨਿ ਹੋਏ।
 ਛੁਧਿਤਿ ਸੁਭਟ ਰਹਿੰ ਪੁਰਿ ਸਭਿ ਕੋਏ।
 ਆਦਿ ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਹਾਥੀ ਖਰੇ।
 ਲਾਖਹੁੰ ਧਨ ਕੇ ਹਯ ਛੁਧ ਮਰੇ ॥੨੮॥
 ਐਸੋ ਕਛੂ ਸੂਂਗ ਵਰਤਾਯੋ।
 ਪਰਖਯੋ ਸਿਦਕ ਜਿਨਹੁੰ ਠਹਿਰਾਯੋ।
 ਇਕ ਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕੇਰ ਅਧਾਰ।
 ਕਟ ਕਸਿ ਸਿੰਘ ਰਹੈਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ॥੨੯॥
 ਕਬਿ ਕਬਿ ਪਾਉ ਅੰਨ ਕੋ ਖਾਵੈਂ।
 ਪਠਿ ਬਾਨੀ ਸਤਿਨਾਮ ਧਿਆਵੈਂ।

^੧ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਪ੍ਰਾਣ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ)।

^੨ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿਚ।

^੩ਸਾਮੀਪ ਮੁਕਤੀ।

ਏਕ ਰਜਤਪਣ ਸੇਰ ਬਿਕੰਤਾ^੧।
 ਸੋ ਭੀ ਖੋਜਤਿ ਕਹੂੰ ਲਭੰਤਾ ॥੩੦॥
 ਲਾਖਹੁੰ ਕੇ ਹਯ ਖਰੇ ਤਬੇਲੇ।
 ਖਾਇਂ ਮਲੀਦਾ ਸਦਾ ਮਹੇਲੇ^੨।
 ਤਿਨ ਕੇ ਦੇਤਿ ਨਹੀਂ ਬਹੁ ਖਾਨੇ।
 ਦੁਰਬਲ ਹੋਏ ਮਾਸ ਸੁਕਾਨੇ ॥੩੧॥
 ਤਿਮ ਹਾਥੀ ਜਿਨ ਕੀਮਤਿ ਨਾਂਹਿ।
 ਲਾਖਹੁੰ ਖਰਚੈਂ ਤਉ ਨ ਪਾਹਿ।
 ਤ੍ਰਿਣ ਦਾਨੇ ਬਿਨ ਸੂਕਤਿ ਖਰੇ^੩।
 ਤਿਨ ਕੇ ਦਾਸ ਛੁਧਾ ਦੁਖ ਭਰੇ ॥੩੨॥
 ਅਤਿ ਸੂਖਮ ਜਿਨ ਭਏ ਸਰੀਰ।
 ਧਰਹਿੰ ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਭੂਖੇ ਧੀਰ।
 ਸਗਰੇ ਸਿੰਘਨ ਕੀ ਗਤਿ ਤੈਸੇ।
 ਛੁਧਾ ਕਸਟ ਸਭਿ ਕੋ ਇਕ ਜੈਸੇ ॥੩੩॥
 ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਇਮ ਛੁਧਤਿ ਬਿਤਾਏ।
 ਏਕ ਸਮੈ ਚਲਿ ਕਰਿ ਤਹਿ ਆਏ।
 ਖਾਸ ਤੁਰੰਗ ਮਤੰਗ ਤਵੇਲਾ।
 ਜਿਨ ਪਰ ਬੀਤਯੋ ਕਾਲ ਦੁਹੇਲਾ^੪ ॥੩੪॥
 ਜਬੈ ਹਯਨਿ ਮਹਿੰ ਗਏ ਗੁਸਾਈਂ।
 ਹੇਰਿ ਹੇਰਿ ਹਰਿਰਤਿ ਹਿਹਨਾਈ।
 ਧਰ ਪਰ ਖੁਰ ਹਿਤ ਸ਼ਬਦ ਉਠਾਵੈਂ।
 ਗਜ ਫੁੰਕਾਰਤਿ ਸੁੰਡ ਭ੍ਰਮਾਵੈਂ ॥੩੫॥
 ਤਿਨ ਕੇ ਸੇਵਕ ਦੁਇ ਕਰ ਜੋਰਿ।
 ਬਿਨੈ ਕਰੀ ਲਹਿ ਛੁਧਿ ਦੁਖ ਘੋਰ।
 ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ! ਅਬਿ ਹੈਂ ਹਤਿ ਪ੍ਰਾਨ।
 ਬਿਨਾ ਅੰਨ ਤੇ ਜੀਵਤ ਹਾਨ ॥੩੬॥
 ਭੋਜਨ ਦੇਹੁ ਕਿ ਦਿਹੁ ਸੰਤੋਸ਼ਾ।
 ਜਿਸ ਤੇ ਹਮ ਕੋ ਹੋਇ ਭਰੋਸਾ।

^੧ਸੇਰ ਅੰਨ ਰੁਪੱਖੇ ਦਾ ਵਿਕਦਾ ਹੈ।

^੨ਮਲੀਦ=ਚੂਰੀ। ਨਿਹਾਰੀ ਜੋ ਗੁੜ ਛੋਲਿਆਂ ਦਾ ਆਟਾ ਆਦਿ ਮਲਕੇ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਮਹੇਲਾ=ਗੁੜ ਮੌਠ ਗਾਜਰਾਂ ਉਬਾਲੇ ਹੋਏ। ਗੁੜ ਤੇਲ ਮੌਠ ਮਾਂਹ ਆਦਿ ਉਬਾਲੇ ਹੋਏ।

^੩ਖੜੇ ਸੁੱਕਦੇ ਹਨ।

^੪ਦੁਖਦਾਈ।

ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਕਰੁਨਾ।
 ਨਰ ਘੇਰੇ ਮਹਿੰ ਸਭਿ ਤੁਮ ਸ਼ਰਨਾ ॥੩੨॥
 ਹਾਡ ਚਾਮ ਤੇ ਤਨ ਬਨਿ ਰਹੇ।
 ਬਲ ਪਲ^੧ ਰਕਤ ਨ ਰੰਚਕ ਅਹੋ।
 ਸਹੈਂ ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਸੰਕਟ ਏਤਾ।
 ਚਹੀਏ ਨਿੱਤ ਜੁ ਖੈਬੇ ਹੇਤ' ॥੩੮॥
 ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਤੇ ਅਨਸੁਨ ਹੀ ਕੀਨਿ^੨।
 ਬ੍ਰਿਤੀ ਉਦਾਸ ਨ ਉੱਤਰ ਦੀਨ।
 ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਬਿਖੈ ਕਰਿ ਸਭਿ ਇਕ ਸਾਰੀ।
 ਗਏ ਬਹੁਤ ਤੂਸਨ ਮੁਖ ਧਾਰੀ ॥੩੯॥
 ਸ੍ਰੋਤਾ ! ਸੁਨਹੁ ਕਹਤਿ ਬ੍ਰਿਧ ਭਾਈ^੩।
 ਕਿਤ ਮਗ ਮੈਂ ਪਹੁੰਚਯੋ ਤਹਿੰ ਜਾਈ^{੪*}।
 ਦਰਸਨ ਕਰਿ ਪਦ ਟੇਕਯੋ ਮਾਥਾ।
 ਖੁਸ਼ੀ ਕਰੀ ਬਹੁ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਾਥਾ ॥੪੦॥
 ਬਹੁਰ ਜਾਇ ਮੈਂ ਡੇਰਾ ਕਰਯੋ।
 ਸਰਬ ਦੁਰਗ ਸਿੰਘਨਿ ਸੁਨਿ ਪਰਯੋ।
 ਮਿਲਿ ਕੈ ਸਭਿ ਆਏ ਮੁਝ ਪਾਸ।
 ਮਹਾਂ ਛੁਧਾਤਰ ਜਿਧਨ ਨ ਆਸ ॥੪੧॥
 ਕਹਯੋ ਸਭਿਨਿ 'ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪਾਸ।
 ਚਲਿ ਕੈ ਆਪ ਕਰਹੁ ਅਰਦਾਸ।
 -ਸਾਥ ਸੁਖੀ ਰਖਿ ਰਿਪੁ ਕੋ ਮਾਰਨ^੫-।
 ਇਹ ਕੀਨਸਿ ਉਪਦੇਸ਼ ਉਚਾਰਨਿ ॥੪੨॥
 ਸੋ ਅਬਿ ਸਮਾ ਆਪ ਪ੍ਰਭੂ ਕਰੀਏ।
 ਮਰਤਿ ਸਭਿਨਿ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਉਬਰੀਏ।
 ਦੇਹੁ ਅੰਨ, ਜਿਸ ਤੇ ਬਚਿ ਰਹੈਂ।
 ਨਹੀਂ ਛੁਧਾ ਕੇ ਸੰਕਟ ਸਹੈਂ' ॥੪੩॥
 ਸਭਿ ਕੀ ਗਤਿ ਜੁਤਿ ਕਸਟ ਨਿਹਾਰੀ।

^੧ਮਾਸ।^੨ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸੁਣਕੇ ਅਣਸੁਣੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।^੩ਭਾਈ ਰਾਮ ਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ.....।^੪ਮੈਂ ਕੋਈ ਰਸਤਾ (ਪਾਕੇ) ਓਥੇ (ਅਨੰਦਪੁਰ ਘੇਰੇ ਵਿਚ) ਜਾ ਪਹੁੰਚਾ।^{*}ਦੇਖੋ ਗੁਰ ਬਿ: ਧਿਆ ੨੦; ਅੰਕ ੧੨੨।^੫ਸਾਈਆਂ ਨੂੰ ਸੁਖੀ ਰੱਖਕੇ ਤੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਹੈ।

ਜਥਾ ਕ੍ਰਿਖੀ ਸੂਰਤਿ ਬਿਨ ਬਾਰੀ।
 ਇਕ ਦਿਨ ਬੀਚ ਪਾਇ^੧, ਗੁਰ ਪਾਸ।
 ਸਭਿ ਦਿਸ਼ ਤੇ ਕੀਨਸਿ ਅਰਦਾਸ ॥੪੪॥
 ‘ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਮੈਂ ਕੱਹੋਂ ਬਿੜੰਤ।
 ਸੁਨੀਏ ਪ੍ਰਭੁ ਮਾਲਕ ਭਗਵੰਤ !
 ਨਿਜ ਕੁਟੰਬ ਕੀ ਸੁਧਿ ਨਹਿੰ ਲੇਤਿ।
 ਜਿਨ ਕੋ ਆਇ ਪੁਜਯੋ ਮ੍ਰਿਤੁ ਹੇਤ ॥੪੫॥
 ਬਿਨ ਭੋਜਨ ਇਕ ਦਿਨ ਬਿਤਵਾਇ।
 ਪ੍ਰਾਨੀ ਕੀ ਸੁਧਿ ਬੁਧਿ ਸਭਿ ਜਾਇ।
 ਬੀਤਯੋ ਮਾਸ ਛੁਧਿਤਿ ਹੀ ਰਹਿਤੇ।
 ਨਹੀਂ ਪਾਉ ਭੀ ਇਕ ਦਿਨ ਲਹਿਤੇ ॥੪੬॥
 ਕਸਿ ਕਟ ਬਹੁਰੋ ਜੰਗ ਕਰੰਤੇ।
 ਬਿਨ ਅਧਾਰ ਯਾਂ ਤੇ ਬਿਸਮੰਤੇ।
 ਰਾਤਿ ਸਕਲ ਮਹਿੰ ਜਾਗ੍ਰਨ ਕਰੈਂ।
 ਬੈਠਿ ਮੌਰਚਨਿ ਦਿਨ ਮਹਿੰ ਲਰੈਂ ॥੪੭॥
 ਬਾਰਨ, ਬਾਜੀ^੨, ਬੀਰ ਬਿਸਾਲੇ।
 ਸਰਬ ਭਾਂਤ ਕੇ ਸੇਵਕ ਜਾਲੇ।
 ਦਰਸ ਆਪ ਕੋ, ਇਸੀ ਭਰੋਸੇ।
 ਬੀਤਹਿ ਸਭਿ ਦਿਨ ਧਰਿ ਸੰਤੋਸ਼ੇ ॥੪੮॥
 ਜੀਵਨ ਹੇਤੁ ਅਪਰ ਨਹਿੰ ਜਾਨਾ।
 ਧਯਾਨ ਆਪ ਕੋ ਜਾਇ ਨ ਪ੍ਰਾਨਾ।
 ਸਭਿ ਅਲਪੱਗਯ ਕਹਾਂ ਗਤਿ ਜਾਨੈਂ।
 ਲਖਹੁ ਆਪ ਹੀ ਜੋ ਕ੍ਰਿਤ ਠਾਨੈਂ ॥੪੯॥
 ਅਬਿ ਮਰਿਬੇ ਮਹਿੰ ਦੇਰ ਨ ਕੋਈ।
 ਬੋਲ ਸਕਹਿ ਨਹਿੰ ਬਿਹਬਲ ਹੋਈ।
 ਚਹੂੰ ਓਰ ਤੁਰਕਨਿ ਕੋ ਘੇਰਾ।
 ਯਾਂ ਤੇ ਸਭਿ ਕੋ ਕਸ਼ਟ ਬਡੇਰਾ’ ॥੫੦॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ ‘ਛਧਤ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨੰ ਨਾਮ
 ਤੀਨ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੨੩॥

^੧ਇਕ ਦਿਨ ਦਾ ਫਰਕ ਪਕੇ।

^੨ਹਾਜੀ, ਘੋੜੇ।

੨੪. [ਇਕ ਸਿੱਖ ਨੇ ਪਾਰਸ ਭੇਟਾ ਕੀਤਾ]

੨੩<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੁਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨੫

ਦੋਹਰਾ: ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬਿਨੈ ਜੁ ਮੈਂ ਕਹੀ, ਕਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਸੁਜਾਨ।

ਦੇਨਿ ਲਗੇ ਪੁਨ ਅੰਨ ਕੋ, ਪਰਖੇ ਸਿੰਘ ਮਹਾਨ ॥੧॥

ਚੌਪਈ: ਦੇ ਕਰਿ ਕਸ਼ਟ ਸੁੱਧ ਉਰ ਕਰੋ।

ਉਚਿਤ ਮਹਾਂ ਸੁਖ ਕੋ ਉਰ ਧਰੋ।

ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਭਏ ਸਭਿ ਪਾਇ ਅਹਾਰਾ।

ਗਜ ਬਾਜੀਨਿ ਦੀਨਿ ਤਬਿ ਚਾਰਾ ॥੨॥

ਜੇ ਮਰਿ ਗਏ ਗੁਰੂ ਪੁਰਿ ਬਸੇ।

ਜੀਵਤਿ ਲਰਤਿ ਫਿਰਤਿ ਕਟ ਕਸੇ।

ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸ ਬਿਤੇ ਸੁਖ ਪਾਈ।

ਕਿਸੂ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਸੰਗਤਿ ਆਈ ॥੩॥

ਘੇਰਾ ਹੇਰਿ ਠਠਕ ਹਿਜ ਰਹੋ।

ਜਤਨ ਰਚਹਿ -ਕਿਮ ਗੁਰਮੁਖਿ ਲਹੇ^੧-।

ਘਾਤ ਪਾਇ ਕਿਸ ਹੂੰ ਧਨ ਦੀਨੋ।

ਅੰਤਰਿ ਜਾਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਨ ਕੀਨੋ ॥੪॥

ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਦਰਸ਼ਨ ਸੁਖੁ ਪਾਇ।

ਭਾਂਤਿ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਭੇਟ ਚਢਾਇ।

ਏਕ ਸਿੱਖ ਤਿਨ ਮਹਿੰ ਗੁਨਵੰਤਾ।

ਪਾਰਸ ਪਾਸ ਛੁਪਾਇ ਰਖੰਤਾ ॥੫॥

ਤੁਰਕ ਆਦਿ ਜੇ ਅਪਰ ਨਰੇਸ਼ਾ।

ਤਿਨ ਤੇ ਧਾਰਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਵਿਸ਼ੇਖਾ।

ਦੇਖਿ ਦਸਾ ਤਹਿੰ ਸਿੰਘਨਿ ਕੇਰੀ।

ਨਿਖੁਟੀ ਸਕਲ ਵਸਤੁ ਇਸ ਬੇਰੀ ॥੬॥

-ਸਭਿ ਹੀ ਕਸ਼ਟ ਪਾਇ ਕਰਿ ਰਹੋ।

ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਭੋਜਨ ਨਹਿੰ ਲਹੇ।

ਇਹ ਪਾਰਸ ਮੈਂ ਗੁਰ ਕੋ ਦੈ ਕੈ।

ਦਾਰਿਦ ਸਕਲ ਬਿਨਾਸੀ ਕੈ ਕੈ ॥੭॥

ਸੁਖ ਸੋ ਲਹੈਂ ਮਹਾਂ ਫਲ ਏਹੈ।

ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਂ ਜਬਿ ਲੇਹਿ-।

^੧ਕਿਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੀਏ।

^੨ਸੁਖ ਨਾਲ ਲੈਣਗੇ (ਵਸਤੂਆਂ ਨੂੰ ਸਿੰਘ) ਇਸ ਦਾ ਬੜਾ ਫਲ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਤਤਕਾਲ ਨਿਕਾਸਾ।
 ਧਰਯੋ ਚਰਨ ਅਰਬਿੰਦਨਿ ਪਾਸਾ ॥੮॥
 ਮਨ ਮਹਿੰ ਕਰਿ ਹੰਕਾਰ ਘਨੇਰਾ।
 ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬੋਲਯੋ ਤਿਸ ਬੇਰਾ।
 ‘ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਇਹ ਪਾਰਸ ਮੈਂ ਦੀਨ।
 ਜਿਸ ਤੇ ਸਭਿ ਦਾਰਿਦ ਹੁਇ ਹੀਨ ॥੯॥
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਬਹੁ ਕਾਜ ਸੁਧਾਰੈ।
 ਤੁਰਕਨਿ ਤੇ ਨਾਂਹਿਨ ਦਲ ਹਾਰੈ।
 ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਧਨ ਕਰੈ, ਗੁਸਾਈ!
 ਦੁਖ ਭੁਖ ਸਭਿ ਕੋ ਦੇਹਿ ਗੁਵਾਈ’ ॥੧੦॥
 ਇਮ ਕਹਿ ਮਨ ਮਹਿੰ ਗਰਬ ਕਰੰਤਾ।
 -ਮੈਂ ਗੁਰ ਪਰ ਉਪਕਾਰ ਧਰੰਤਾ-।
 ਜਾਨਿ ਰਿਦੇ ਕੀ ਕਰ ਮਹਿੰ ਗਹਯੋ।
 ਨੀਕੀ ਰੀਤਿ ਸੁ ਪਾਰਸ ਲਹਯੋ^੧ ॥੧੧॥
 ਪੁਨ ਜਲ ਮਹਿੰ ਸੋ ਦਯੋ ਬਗਾਈ।
 ਜਹਿੰ ਤੇ ਖੋਜੇ ਹਾਥ ਨ ਆਈ।
 ਹੇਰਤਿ ਸਿੱਖ ਭਯੋ ਹੈਰਾਨਾ।
 ਇਕ ਟਕ ਪ੍ਰਭੂ ਕੋ ਦੇਖਨਿ ਠਾਨਾ ॥੧੨॥
 -ਵਸਤੁ ਅਮੋਲਕ ਦੁਰਲਭ ਭਾਰੀ।
 ਕਿਤਹੁੰ ਨ ਪੱਯਤਿ ਜਗਤ ਮਝਾਰੀ।
 ਤਿਸ ਕੀ ਕੀਮਤਿ ਗੁਰੂ ਨ ਜਾਨੀ।
 ਪਾਹਨ ਸਮ ਗੇਰਯੋ ਬਿਚ ਪਾਨੀ ॥੧੩॥
 ਕਯੋਂ ਮੈਂ ਦਿਯੋ- ਬਿਸੂਰਤ ਘਨੋ।
 ਭਯੋ ਚਿੰਤ ਬਸਿ ਕੈਦੀ ਮਨੋ।
 ਉਰ ਸੰਤਾਪ ਮੇਟਿਬੇ ਕਾਰਨ।
 ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਕੀਨੇ ਬਾਕ ਉਚਾਰਨ ॥੧੪॥
 ‘ਕਹਾਂ ਦਰਬ ਤੇਰੋ ਕੁਛ ਗਯੋ?
 ਮੁਖ ਮੁਰਝਾਇ ਬਿਸੂਰਤਿ ਭਯੋ।
 ਪਥਰੀ ਅਰਪਨ ਕਰਿ ਧਰਿ ਭਾਇ।
 ਲਖੀ ਨਿਕਮੀ ਦਈ ਬਗਾਇ’ ॥੧੫॥
 ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਸਿਖ ਕਹਿਤ ਅਗੇਰੇ।

^੧(ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ) ਦੇਖਿਆ।

‘ਪਥਰੀ ਜਿਨ ਜਾਨਹੁ^੧ ਗੁਰ ਮੇਰੇ !
 ਨਹਿਂ ਅਵਨੀ ਥਲ ਮਹਿਂ ਕਿਸ ਥਾਨਾ।
 ਇਹ ਪਾਰਸ ਜਾਨਹੁਂ ਗੁਨਵਾਨਾ ॥੧੬॥
 ਬਾਜੀ, ਬਾਰਨ, ਬੀਰ^੨ ਬਿਸਾਲੇ।
 ਦੇਖੇ ਛੁਧਤਿ ਸਭੈ ਜਨ ਜਾਲੇ।
 ਲਰਤਿ ਘਨੇ ਤੁਰਕਨ ਕੇ ਸੰਗ।
 ਜਾਨਜੋਂ ਦਾਰਿਦ ਕੇਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ॥੧੭॥
 ਦੇ ਹੌਂ ਗੁਰ ਕੋ ਦਰਬ ਉਪਾਵੈਂ।
 ਰਖਿ ਸੈਨਾ ਬਡ ਜੰਗ ਮਚਾਵੈਂ।
 ਸਗਲ ਜਗਤ ਹੈ ਹੈ ਅਨੁਸਾਰੀ।
 ਜਿਸ ਕੋ ਚਹੈਂ ਰਖੈਂ ਦੇ ਮਾਰੀ ॥੧੮॥
 ਰਾਵਰ ਕਰੀ ਕ੍ਰਿੱਤ ਅਬਿ ਐਸੇ।
 ਗੇਰਜੋ ਪਾਰਸ ਪਾਹਨ ਜੈਸੇ।’

ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਸਿਥਲ ਹੋਇ ਕਰ ਕਹਯੋ^੩।
 ‘ਸੋ ਹਮ ਨੇ ਪਾਰਸ ਨਹਿਂ ਲਹਜੋ ॥੧੯॥
 ਜੇ ਕੀਮਤਿ ਜਾਨਤਿ ਬਡ ਤਾਂਹੀ।
 ਤੌਂ ਕਜੋਂ ਗੇਰ ਦੇਤਿ ਜਲ ਮਾਂਹੀ।
 ਅਬਿ ਚਿੰਤਾ ਨਿਜ ਰਿਦੇ ਬਿਸਾਰੋ।
 ਪਾਰਸ ਹਮਰੋ ਦੇਹ ਬਿਚਾਰੋ ॥੨੦॥
 ਸਭਿ ਮਾਇਆ ਜਿਨ ਕੇ ਅਨੁਸਾਰੀ।
 ਚਹੈਂ ਦੇਤਿ^੪ ਚਹਿ ਛੀਨੈਂ ਸਾਰੀ।’
 ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਤੂਸ਼ਨ ਮਨ ਮਹਿਂ ਕਹਯੋ।
 -ਕਿਮ ਜਾਨਹਿਂ ਕੁਛ ਹਮ ਨਹਿਂ ਲਹਜੋ ॥੨੧॥
 ਸਕਲ ਜਗਤ ਕੇ ਮਾਲਿਕ ਜੋਈ।
 ਤੌਂ ਪਾਰਸ ਦਿਖਰਾਵਹਿਂ ਸੋਈ।
 ਕੈ ਪਾਰਸ ਸਮ ਛੁਇ ਕੈ ਕਾਹੂੰ।
 ਕੰਚਨ ਕਰਹਿ ਬਨਾਵਨਿ ਤਾਂਹੂ ॥੨੨॥
 ਪਤਾ ਰਿਦੇ ਮੇਰੇ ਤਬਿ ਆਵੈ।

^੧ਪੱਥਰੀ ਨਾ ਜਾਣੋ।^੨ਐੜੇ, ਹਾਥੀ, ਸੂਰਮੇ।^੩ਛਿੱਲੇ ਜਿਹੇ ਹੋਕੇ ਕਿਹਾ।^੪ਚਾਹੀਏ ਦੇਵੀਏ।

ਬਨਿ ਦੇਖੇ ਕਿਮ ਮਨ ਪਤਿਆਵੈ-।
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਗਿਨਤੀ ਬਹੁ ਕਰਿ ਕੈ।
 ਬੈਠਿ ਰਹਯੋ ਚਿਤ ਚਿੰਤਾ ਧਰਿ ਕੈ ॥੨੩॥
 ਤਿਸ ਕੀ ਲਖਿ ਕੈ ਗਤਿ ਮਹਾਰਾਜਾ।
 ਸਿਖ ਕੋ ਭਰਮ ਮਿਟਾਵਨਿ ਕਾਜਾ।
 ਕਰਨਿ ਪਿਸ਼ਾਬ ਉਠੇ ਚਲਿ ਗਏ।
 ਬੈਠਿ ਨਿਕਟ ਹੀ ਛੋਰਤਿ ਭਏ^੧ ॥੨੪॥
 ਉਠਿ ਕਰਿ ਖਰੇ ਭਏ ਤਬਿ ਹੇਰੇ।
 ਤਿਹ ਸਿਖ ਕੋ ਲੇ ਆਖਯ ਨੇਰੇ^੨।
 ਆਨਹੁਂ ਜਲ ਕੋ ਹਾਥ ਪਖਾਰੈਂ।
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਲੇ ਪਹੁੰਚਯੋ ਤਿਸ ਬਾਰੈਂ ॥੨੫॥
 ਬਿਤ ਹੈ ਗੁਰ ਕੇ ਹਾਥ ਧੁਵਾਏ।
 ਸਿਖ ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਿਸ਼ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਚਲਾਏ।
 ਜਹਿੰ ਜਹਿੰ ਧਾਰਾ ਧਰਨੀ ਪਰੀ।
 ਕੁੰਦਨ^੩ ਕੀ ਜਗਮਗ ਦੁਤਿ ਕਰੀ ॥੨੬॥
 ਕਿਤਿਕ ਦੇਰਿ ਲਗਿ ਰਹਯੋ ਬਿਚਾਰਤਿ।
 ਠੀਕ ਕਰਨ ਕੋ^੪ ਨੀਕ ਨਿਹਾਰਤਿ।
 ਚਾਮੀਕਰ ਭਾ ਨਿਸ਼ਚੈ ਕੀਨ।
 ਬੈਠਯੋ ਆਨਿ ਹਰਖ ਤੇ ਹੀਨ ॥੨੭॥
 ਮਹਿਮਾ ਲਖੀ, ਤਉ ਪਛਤਾਵੈ।
 -ਕਯੋਂ ਮੈਂ ਦਿਯੋ ਜਿ ਬਾਦ ਗੁਵਾਵੈ^੫-।
 ਮਨਹੁਂ ਲੂਟ ਲੀਨੇ ਬਨ ਮਾਂਹੂ।
 ਗਿਨਤੀ ਗਨਤਿ ਅਨਿਕ ਮਨ ਮਾਂਹੂ ॥੨੮॥
 ਸਿਖ ਕੀ ਚਿੰਤਾ ਹਤਨੇ ਹੇਤਾ।
 ਬੋਲੇ ਸ਼੍ਰੀ ਸੋਢੀ ਕੁਲ ਕੇਤਾ।
 'ਜੇ ਅਭਿਲਾਖਤਿ ਹੈ ਚਿਤ ਪਾਰਸ।
 ਤੌ ਜਲ ਮਹਿੰ ਬਰੀਐ ਤਜਿ ਆਰਸੁੰ ॥੨੯॥

^੧ਭਾਵ ਪਿਸ਼ਾਬ ਕੀਤਾ।^੨ਉਸ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਨਾਉਂ ਲੈਕੇ ਨੇਤੇ (ਸੱਦਿਆ)।^੩ਸੋਨੇ ਦੀ।^੪ਤਸੱਲੀ ਕਰਨ ਨੂੰ।^੫ਜੇ ਬਿਰਥਾ ਗੁਵਾਉਣਾ ਸੀ।^੬ਆਲਸਾ।

ਟੁਬਕੀ ਲਾਉ ਬੀਨ ਲੈ ਆਉ।
 ਰਾਖਹੁ ਸਮੀਪ ਰਿਦੈ ਹਰਖਾਉ।’
 ਉਠਿ ਨ ਸਕੈ ਸੁਨਿ ਕੈ ਦਬਿ ਲਾਜਾ^੧।
 ਛੋਰਿ ਨ ਸਕੈ ਲਹੈ ਬਡ ਕਾਜਾ ॥੩੦॥
 ਕਿਤਿਕ ਬਿਲਮ ਕਰਿ ਕਹਿ ਗੁਰ ਬਾਨੀ^੨।
 ‘ਲਿਹੁ ਪਾਰਸ ਬਰੀਅਹਿ ਬਿਚ ਪਾਨੀ।’
 ਨਹਿੰ ਉਠਿ ਸਕਯੋ, ਬਹੁਰ ਗੁਰ ਕਹਯੋ।
 ਨੀਠ ਨੀਠ ਉਠਿ ਬਰਿਬੇ ਚਹਯੋ ॥੩੧॥
 ਮੂੰਦੇ ਨੈਨ ਕਾਨ ਅਰੁ ਨਾਸਾ।
 ਲਾਵਤਿ ਟੁਬਕੀ ਪਿਖਯੋ ਤਮਾਸਾ।
 ਪਾਰਸ ਸੰਚੇ ਗੰਜ ਘਨੇਰੇ।
 ਜਬਰ ਜਵਾਹਰ ਜੋਤਿ ਬਡੇਰੇ ॥੩੨॥
 ਬਰਣ ਬਰਣ ਕੀ ਮਣਿ ਗਣ ਜਹਾਂ।
 ਪਿਖਤਿ ਸਿੱਖ ਬਿਸਮਯੋ ਮਨ ਮਹਾਂ।
 ਹੀਰੇ ਉੱਜਲ ਮੁਕਤਾ ਗੋਲ।
 ਪਰੇ ਬਿਕੀਮਤ ਜਹਾਂ ਅਤੋਲ ॥੩੩॥
 ਸੁਨੇ ਨ ਦੇਖੇ ਅਜਬ ਜਵਾਹਰ।
 ਬਿਦਤ ਜੋਤਿ ਜਿਨ ਹੂੰ ਕੀ ਜਾਹਰ।
 ਨੌ ਨਿੱਧਾਂ ਗੁਰ ਕੇਰਿ ਖਜ਼ਾਨਾ^੩।
 ਪਿਖੀ ਬਿਭੂਤਿ ਮਹਾਂਨ ਮਹਾਨਾ ॥੩੪॥
 ਨਿਕਸਯੋ ਤਤ ਛਨ ਭ੍ਰਮ ਕੋ ਖੋਵਾ।
 ਪਿਖਿ ਪਰਚਾ^੪ ਨਿਰਮਲ ਸਿਖ ਹੋਵਾ।
 ਲਪਟਯੋ ਚਰਨ ਸਰੋਜਨ ਜਾਈ।
 ‘ਛਮਹੁ ਛਮਹੁ ਲਖਿ ਦਾਸ ਗੁਸਾਈਂ! ॥੩੫॥
 ਅਹੋਂ ਅਜਾਨ, ਨ ਮਹਿਮਾ ਜਾਨੀ।
 ਅਬਿ ਜਾਨੀ ਜੇ ਕਰੁਨਾ ਠਾਨੀ।
 ਲਖਯੋ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਭੇਵ ਤੁਮਾਰਾ।
 ਕਹਾਂ ਚਰਿੱਤ੍ਰ ਆਪ ਨੇ ਧਾਰਾ ॥੩੬॥

^੧ਲੱਜਾ ਨਾਲ ਦੱਬਿਆ।^੨ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ।^੩ਖਜ਼ਾਨੇ।^੪ਕਰਮਾਤਾ।

ਕੋਟਹੁਂ ਸੁਰਤਰੁ^੧ ਅਰ ਸੁਰਧੇਨੁ।
 ਕੋਟਹੁਂ ਪਾਰਸ ਤੁਮ ਪਗ ਰੇਨੁ।
 ਮੈਂ ਮੂਰਖ ਗਰਬਯੋ ਕੁਛ ਥੋਰੇ^੨।
 ਜਾਨੇ ਨਹਿਂ ਐਸੂਰਜ ਪ੍ਰਭੁ ਤੇਰੇ ॥੩੭॥
 ਸਭਿ ਜਗ ਮੰਗਤ ਇਕ ਤੁਮ ਦਾਤੇ।
 ਦਾਨ ਆਪ ਕੋ ਸੁਰ ਨਰ ਖਾਤੇ।
 ਪਾਰਸ ਧਾਤ ਛੁਏ ਜਬਿ ਕੋਊ।
 ਕੰਚਨ ਰੂਪ ਹੋਤਿ ਹੈ ਸੋਊ ॥੩੮॥
 ਤੁਮਰੋ ਥੂਕ ਧਰਨ ਪਰ ਪਰੈ।
 ਮਾਟੀ ਤੇ ਪਾਰਸ ਕੋ ਕਰੈ।
 ਚਹਹੁ ਦਾਸ ਕੋ ਨਉ ਨਿਧਿ ਦੈਹੋ।
 ਛੀਨ ਇੰਦਰ ਕੋ ਰੰਕ ਬਨੈਹੋ ॥੩੯॥
 ਸਕਲ ਕਲਾ ਸਮਰਥ ਸੁਖ ਦਾਤਾ।
 ਅਬਿ ਕੁਛ ਭੇਦ ਆਪ ਕੋ ਜਾਤਾ।’
 ਸੁਨਿ ਕਲਗੀਧਰ ਪੁਨ ਸਮੁਝਾਯੋ।
 ‘ਤੇਰੇ ਉਰ ਕੋ ਭਰਮ ਮਿਟਾਯੋ ॥੪੦॥
 ਆਗੇ ਸਿੱਖਜਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹੁ ਇਮ ਧਰੀਏ।
 ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਕੇ ਨਿਕਟ ਸਿਧਰੀਏ।
 ਉਰ ਮੈਂ ਧਰਹੁ ਨ ਗਰਬ ਬਡਾਈ।
 ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਨਿਜ ਮਹਿ ਲਖਿ ਲਘੁਤਾਈ ॥੪੧॥
 ਆਦਿ ਤੁਰਕਪਤਿ ਅਪਰ ਨਰੇਸ਼ਾ।
 ਲਾਖਹੁਂ ਲਖਹਿੰ ਜਿ ਸ਼ੜ੍ਹੁ ਅਸ਼ੇਸ਼ਾ।
 ਏਕ ਬਾਨ ਕੀ ਮਾਰ ਨ ਸੋਈ।
 ਕਰੋਂ ਭਸਮ ਸਗਰੋ ਜਗ ਜੋਈ ॥੪੨॥
 ਮਾਨੁਖ ਬਪੁਰੇ ਕਹਾਂ ਅਗਾਰੀ।
 ਕਰੋਂ ਸੁਰਾਸੁਰ ਤ੍ਰਾਸਤਿ ਭਾਰੀ।
 ਕਲੀ ਕਾਲ ਨਰ ਲੀਲਾ ਜੈਸੇ।
 ਬਰਤੈਂ ਤਿਸ ਅਨੁਸਾਰੀ ਤੈਸੇ ॥੪੩॥
 ਬਾਜੀ, ਬਾਰਨ, ਬੀਰ ਜੁ ਭੂਖੇ।
 ਸਹਯੋ ਅਨੇਕ ਰੀਤਿ ਇਨ ਦੂਖੇ।

^੧ਕਲਪ ਬਿੱਖਾ।^੨ਥੋੜੇ ਤੇ ਹੀ।

ਸੁੱਧ ਆਤਮੇ ਹੁਇ ਹੁਇ ਮਰੈਂ।
 ਸੰਚਤਿ ਕਰਮ ਸਕਲ ਹੀ ਜਰੈ^੧ ॥੪੪॥
 ਮੁਕਤਿ ਸਮੀਪ ਲਹੈਂ ਪੁਨ ਸਾਰੇ।
 ਨਿਪਤਿ ਬਨਹਿੰ ਜੋ ਕਾਮਨ ਧਾਰੇ^੨।
 ਚਾਰ ਪਦਾਰਥ ਕਰ ਤਲ ਪਾਵੈਂ।
 ਬਿਨ ਤਪ ਤਪੇ ਹਾਥ ਨਹਿੰ ਆਵੈ ॥੪੫॥
 ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਇਨ ਕੋ ਕਰਹਿੰ ਭਲੇਰੋ।
 ਜੋ ਇਕ ਬਾਰ ਬਨਜੋ ਸਿਖ ਮੇਰੋ।
 ਹੁਇ ਸਹਾਇ ਕਰਿ ਹੋਂ ਕਲਜਾਨਾ।
 ਜਨਮ ਮਰਨ ਗਨ ਸੰਕਟ ਹਾਨਾ ॥੪੬॥
 ਇਸ ਤੇ ਆਦਿ ਹੇਤ ਹੈਂ ਆਨੈ^੩।
 ਜਾਨੈਂ ਮੇਰੇ ਸਿੱਖ ਮਹਾਨਾ।’
 ਸਿਖ ਤਬਿ ਕਹਯੋ ‘ਖੇਲ ਸਭਿ ਠਾਨੋ।
 ਅਪਨੇ ਚਰਿਤ ਆਪ ਹੀ ਜਾਨੋ ॥੪੭॥
 ਹਮ ਅਲਪੱਗਜ ਕਹਾਂ ਕਹਿ ਜਾਨੈ^੪।
 ਜਥਾ ਜੋਗ ਤੁਮ ਕੌਤਕ ਠਾਨੈਂ।’
 ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਗੁਰ ਤਾਂਹਿ ਬਖਾਨਾ।
 ‘ਮਾਂਗਹੁ ਬਰ ਇੱਛਾ ਜਿਮ ਠਾਨਾ’ ॥੪੮॥
 ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਿਖ ਤਬੈ ਸੁਨਾਯੋ।
 ‘ਤੁਮ ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਸਭਿ ਕਿਛ ਪਾਯੋ।
 ਜੇ ਅਬਿ ਦਯੋ ਚਹਤਿ ਗੁਰ ਮੇਰੋ।
 ਮੇਟ ਦੇਹੁ ਭਵਜਲ ਕੇ ਫੇਰੇ ॥੪੯॥
 ਤੁਮਰੇ ਸੰਗ ਪ੍ਰਸੰਗ ਜਿ ਮੇਰਾ।
 ਜੇ ਨਰ ਪਛਹਿੰ ਸੁਨਹਿੰ ਇਕ ਬੇਰਾ।
 ਸੋ ਸਿਖ ਸ਼ਰਧਾ ਗੁਰ ਕੀ ਪਾਇ।
 ਤੁਮਰੇ ਚਰਨਿ ਜਾਇ ਸਮਾਇ’ ॥੫੦॥
 ਗੁਰੂ ‘ਤਥਾਸਤੁ^੫’ ਤਬਿ ਕਹਿ ਦੀਨ।
 ਪਾਸ ਰਹਯੋ ਪੁਨ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਬੀਨ।

^੧ਸੰਚਤ ਕਰਮ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਜੇ ਫਲ ਹੋਣਾ ਹੈ) ਉਹ ਸਭ ਸੱਤ ਜਾਣਗੇ।

^੨ਜੋ ਕਾਮਨਾ ਧਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

^੩ਹੋਰ ਵੀ।

^੪ਕੀਹ ਕੀਹ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ।

^੫ਐਸਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਇ ਗੁਰ ਸੋਂ ਲਿਵਲਾਗੀ।
 ਮੁਕਤਿ ਉਚਿਤ ਹੋਯੋ ਬਡਭਾਗੀ ॥੫੧॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਪਾਰਸ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ
 ਚਤੁਰਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੨੪॥

੨੫. [ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ ਸਿਪਾਰਸ਼]

੨੪<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੁਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੨੬

ਦੋਹਰਾ: ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਬਹੁਰ, ਬਨੀ ਕਠਨ ਸਭਿਹੁੰਨਾ।

ਖਾਨ ਪਾਨ ਨਿਖੁਟਯੋ ਜਬੈ; ਛੁਧਤਿ, ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਕਿਸ ਹੂੰ ਨੈ ॥੧॥

ਚੱਪਈ: ਮਾਰਗ ਘਾਟੇ ਰੋਕਨ ਕਰੋ।

ਬਲ ਬਲ ਪ੍ਰਤਿ ਸਵਧਾਨੀ ਧਰੋ।

ਮਰੇ ਸਿੰਘ ਬਾਹਰ ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੇ।

ਬਰਜਨ ਭੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬਚਨ ਤੇ ॥੨॥

ਲੈਬੇ ਹੇਤ ਅੰਨ ਕੋ ਫੇਰੋ।

ਗਮਨੇ ਨਹੀਂ ਪਰੇ ਬਿਚ ਘੇਰੋ।

ਲਰਿਬੇ ਹੇਤ ਨਿਕਸਿ ਨਿਤ ਜੈ ਹੈਂ।

ਅਧਿਕ ਛੁਧਤਿ ਹੀ ਜੰਗ ਮਚੈ ਹੈਂ ॥੩॥

ਤਰੁਵਰੁ ਕੀ ਛੀਲਕ ਲੇ ਕੋਈ।

ਖਾਵੈਂ ਰੀਧਨ ਕਰਿ ਕਰਿ ਸੋਈ।

ਘਾਸ ਕਿ ਬੂਟਾ ਦਲ^੨ ਫਲ ਲੇਤਿ।

ਅਚਵਹਿੰ ਪ੍ਰਾਨ ਰਾਖਿਬੇ ਹੇਤ ॥੪॥

ਕੇਚਿਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪਠਿ ਕਰਿ ਕੈ।

ਇਸੀ ਆਸਰੇ ਰਹਤਿ ਬਿਚਰਿ ਕੈ।

ਮੁਨੀ ਹੋਤਿ ਜਿਸ ਪੌਨ ਅਹਾਰੀ।

ਅੰਤਰਮੁਖੀ ਬਿੱਤਿ ਕੋ ਧਾਰੀ ॥੫॥

ਤਨਹੰਤਾ ਕੋ ਤਜਤਿ ਬਿਤਾਵੈਂ।

ਛੁਧਿਤਿ ਕਸ਼ਟ ਤੇ ਨਹੀਂ ਡੁਲਾਵੈਂ।

ਇਕ ਦਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਤਰੁਵਰੁ ਹੇਰੋ।

ਬੂਝੇ ਸੰਗ ਹੁਤੇ ਤਿਸ ਬੇਰੇ ॥੬॥

‘ਇਹ ਕਿਸ ਬਿੱਛਨਿ ਛੀਲ ਉਤਾਰੀ।’

ਸੁਨਤਿ ਦਾਸ ਗਨ ਤਬਹਿ ਉਚਾਰੀ।

‘ਭੁਖ ਦੁਖ ਤੇ ਬਜਾਕੁਲ ਬਹੁ ਹੈ ਕੈ।

ਸਿੰਘ ਅਚੈਂ ਵਿਚ ਅਗਨਿ ਰਿਝੈ ਕੈ’ ॥੭॥

ਤਬਿ ਗੁਰ ਕਹਯੋ ‘ਹਟਾਵਨ ਕੀਜੈ।

ਇਸ ਭੋਜਨ ਤੇ ਰੋਗੀ ਥੀਜੈ।’

^੧ਰੱਜ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਆਵੇ।

^੨ਪੱਤੇ।

ਬਰਜਨ ਕੀਨੇ ਸਭਿ ਹੀ ਫੇਰ।
 ਵਹਿਰ ਪਰਜੋ ਸੱਤ੍ਰਨਿ ਕੋ ਘੇਰ ॥੮॥
 ਕਿਤਿਕ ਅਸ਼ਰਧਕ ਮਾਤ ਸੁਨਾਵੈਂ।
 ‘ਗੁਰ ਮਤਵਾਲੇ ਬਾਕ ਅਲਾਵੈਂ।
 ਤੁਮ ਕਰਿ ਜਤਨ ਬਚਾਵਹੁ ਸਾਰੇ।
 ਨਤੁ ਹੋਵੈ ਸਭਿ ਕੇਰ ਸੰਘਰੇ ॥੯॥
 ਬਨਿ ਕੈ ਦੀਨ ਜਾਇ ਘਿਘਾਵੈਂ।
 ਕਜੋਂ ਨਹਿਂ ਇਨ ਕੈ ਪ੍ਰਾਨ ਬਚਾਵੈਂ ॥
 ਜੋ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਸਦਾ ਹੀ ਚਹੈਂ।
 ਬਖਸ਼ੇ ਭੋਜਨ ਲਰਿਤੇ ਰਹੈਂ ॥੧੦॥
 ਰਣ ਕੋ ਤਜਾਗਨ ਜੇ ਮਨ ਠਾਨੈਂ।
 ਤਜਹਿਂ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਕਹੂੰ ਪਯਾਨੈਂ।
 ਚਮਰਾ ਹਾਡ ਰਹੇ ਤਨ ਕੇਰੇ।
 ਭੇ ਪਿੰਜਰ ਸੁਕਿ ਮਾਸ ਘਨੇਰੇ ॥੧੧॥
 ਜੀਵ ਦਾਨ ਸਭਿ ਕੋ ਅਬਿ ਦੀਜੈ।
 ਜਾਨ ਆਪਨੇ ਰੱਛਾ ਕੀਜੈ।’

ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਕਹਿ ਜਨਨੀ ਸਾਬ।
 ਲਜਾਏ ਜਹਿਂ ਬੈਠੇ ਗੁਰ ਨਾਬ ॥੧੨॥
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਗ ਚਲਾਯੋ।
 ਸੰਕਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਤੇ ਨੀਠ ਸੁਨਾਯੋ।
 ‘ਮਹਾਂ ਛੁਧਾ ਬਜਾਪੀ ਸਭਿ ਮਹੀਆ।
 ਨਿਰਬਲ ਭੇ ਸਰੀਰ ਜਹਿਂ ਕਹੀਆ’ ॥੧੩॥
 ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਬੋਲੀ ‘ਇਮ ਕਰੋ।
 ਇਨ ਕੋ ਤ੍ਰਿਪਤ ਕਰੋ ਤੌ ਲਰੋ।
 ਜੇ ਨਹਿਂ ਮਾਨਹੁ, ਕੀਜਹਿ ਪਯਾਨਾ^੪।
 ਇਨ ਦ੍ਰੈ ਬਿਨ ਨਹਿ ਬਾਚਹਿੰ ਪ੍ਰਾਨਾ ॥੧੪॥
 ਹੇਰਹੁ ਸਰਬ ਸ਼ਰੀਰਨਿ ਹਾਲਾ।
 ਨਿਰਬਲ ਦੁਰਬਲ ਭਏ ਬਿਸਾਲਾ।

^੧ਗੁਰੂ ਜੀ ਮਤਵਾਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਵਾਕ ਕਰਦੇ ਹਨ।

^੨ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਜਾਏਗੀ।

^੩ਇਹ ਦੀਨ ਹੋਕੇ ਜਾ ਜਾਕੇ (ਗੁਰਾਂ ਪਾਸ) ਘਿਘਾਉਂਦੇ ਹਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬਚਾਉਂਦੇ।

^੪(ਤਾਂ) ਇਥੋਂ ਟੁਰ ਚੱਲੋ।

ਜੀਵਤਿ ਰਹੈਂ ਕਰੈਂ ਪੁਨ ਦਾਈਆ^੧।
 ਲੇਹਿ ਅਨੰਦਪੁਰ ਅਪਨ ਛੁਡਾਈਆ ॥੧੫॥
 ਮਰੇ ਪਿਛਾਰੀ ਕਛੂ ਨ ਫੇਰ।
 ਪਰੇ ਸੁ ਦੀਖਿਂ ਮਾਟੀ ਢੇਰ^੨।
 ਜੀਵਨ ਲਗਿ ਹੀ ਸਭਿ ਕਿਛ ਜਾਨੈਂ।
 ਜੋ ਜਗ ਮਹਿ ਬਿਹਾਰ ਸਭਿ ਠਾਨੈਂ ॥੧੬॥
 ਨਾਂਹਿ ਤ ਸਕਲ ਸਿੰਘ ਇਮ ਕਰੈਂ।
 -ਆਇਸੁ ਬਿਖੈ ਆਪ ਹੀ ਅਹੈਂ।
 ਕਰਹੁ ਹੁਕਮ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਮਚਾਵੈਂ।
 ਸੱਤ੍ਰ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਕੋ ਤਨ ਘਾਵੈਂ ॥੧੭॥
 ਆਪ ਮਰੈਂ ਤਿਨ ਕੇ ਵਿਚ ਬਰਿ ਕੈ।
 ਸਗਰੇ ਸੰਕਟ ਦੇਹੁ ਨਿਵਰਿਕੈ-।
 ਸਗਲ ਕੁਟੰਬ ਆਪ ਕੋ ਜਾਨ।
 ਦੀਜੈ ਅਬੈ ਪ੍ਰਾਨ ਕੋ ਦਾਨ' ॥੧੮॥
 ਇਮ ਸੁਨਿ ਮਾਤਾ ਤੇ ਸਿਖ ਬੈਸੇ।
 ਸਭਿਨ ਸੁਨਾਇ ਭਨਯੋਂ ਗੁਰ ਐਸੇ।
 'ਪੂਜਾ ਕੋ ਧਨ ਨਿਕਟ ਹਮਾਰੇ।
 ਸੋ ਨਹਿ ਦੈਬੋ ਬਨਹਿ ਅਹਾਰੇ ॥੧੯॥
 ਸੋ ਛੁਟਵਾਇ ਮਨਿੰਦ ਹਲਾਹਲ^੩।
 ਰਚਯੋ ਪੰਥ ਹਮ ਦੀਨੀ ਪਾਹੁਲ।
 ਜੇਕਰਿ ਅਚਹਿੰ, ਨ ਵਧਹਿ ਪ੍ਰਤਾਪੂ।
 ਨਹਿ ਰਣ ਵਿਖੈ ਹੋਹਿ ਰਿਪੁ ਖਾਪੂ ॥੨੦॥
 ਜਗ ਮਹਿ ਰਹੈਂ ਦਾਰਿਦੀ ਸਦਾ।
 ਮਰਹਿੰ ਨਰਕ ਮਹਿੰ ਵਾਸੈਂ ਤਦਾ।
 ਮੁਗਲ ਪਠਾਨਨਿ ਸੋਂ ਛਿਤ ਛਾਈ।
 ਕਿਮ ਤਿਨ ਸਨ ਕਰਿ ਸਕਹਿੰ ਲਰਾਈ ॥੨੧॥
 ਸਚਿਵ, ਸੈਨ, ਦੂਗ^੪, ਕੋਸ਼, ਰੁ ਦੇਸ਼।
 ਲੱਛਣ ਨਿਪ ਕੇ ਅਹੈਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼।

^੧ਜੇ ਜੀਵਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਫੇਰ (ਆ) ਦਾਈਆ ਕਰਨਗੇ।

^੨ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਢੇਰ ਹੀ ਪਿਆ ਦਿਸੇਗਾ।

^੩ਜ਼ਹਿਰ ਵਰਗਾ (ਜਾਣਕੇ)।

^੪ਦੁਰਗ, ਕਿਲਾ।

ਤਿਨ ਕੋ ਮਾਰਿ, ਗਰਦ ਮਹਿੰ ਮੇਲਨ।
 ਹਤਿ ਕਰਿ ਤੀਰ ਤੁਢੰਗਨਿ ਸੇਲਨ ॥੨੨॥
 ਅਬਿ ਤਪ ਕਰਹਿੰ ਸ਼ਕਤਿ ਕੋ ਪਾਵੈਂ।
 ਏਕ ਸਿੰਘ ਲਾਖਹੁਂ ਪਰ ਧਾਵੈ।
 ਖੜਗਕੇਤੁ ਨਿਤ ਬਨੈ ਸਹਾਇ।
 ਸੁਤ ਪਰ ਹੋਤਿ ਪਿਤਾ ਜਿਸ ਭਾਇ ॥੨੩॥
 ਗੋਦ ਮਾਤ ਦੇਵੀ ਕੇ ਪਾਯਹੁ।
 ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲਨ ਬਨੈ ਸਹਾਯਹੁ।
 ਛੁਧਾ ਪਿਪਾਸਾ ਕਸ਼ਟ ਬਿਸਾਲੇ।
 ਬਨਹਿੰ ਪੰਥ ਕੋ, ਲੇ ਸਭਿ ਝਾਲੇ^੧ ॥੨੪॥
 ਇਮ ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਭਨਤਿ ਸੁਨੰਤੇ।
 ਮਹਾਂਛੁਧਤਿ ਕੋ ਭਏ ਬਿਤੰਤੇ।
 ਉਤ ਰਾਜੇ ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਪਛਤਾਵਹਿੰ।
 ਉਜਰਜੇ ਦੇਸ਼ ਦਰਬ ਖਰਚਾਵੈਂ ॥੨੫॥
 ਨਹਿੰ ਮੁਹਿੰਮ ਕਿਮ ਪੂਰਨ ਭਈ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਅਤਿਸੈ ਲਈ।
 ਲਾਖਹੁਂ ਫੌਜਾਂ ਖਰਚ ਬਿਸਾਲੇ।
 ਲਕਰੀ ਘਾਸ ਅੰਨ ਤੇ ਜਾਲੇ ॥੨੬॥
 ਹੋਨਿ ਨ ਪਾਵੈ ਕਤਹੂੰ ਖੇਤੀ।
 ਸੈਲ ਦੇਸ਼ ਭਾ ਅਪਦਾ ਸੇਤੀ।
 ਗੁਰ ਕੋ ਲਿਖਹਿੰ ‘ਤਜਹਿੰ ਪੁਰ ਜਾਹਿੰ^੨।
 ਏਕ ਬਾਰ ਹੁਇ ਹਮਰੇ ਪਾਹਿ ॥੨੭॥
 ਲਸਕਰ ਫੇਰ ਸਕਲ ਚਚਿ ਜਾਵੈ^੩।
 ਤਬਹਿ ਬਸਨ ਹਿਤ ਸਤਿਗੁਰ ਆਵੈਂ।’
 ਇਮ ਸਲਾਹ ਕਰਿ ਲਿਖੇ ਪਠਾਏ।
 ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਕੇ ਛਿਗ ਆਏ ॥੨੮॥
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਂਹਿਨ ਮਾਨੀ।
 ਕਪਟੀ ਪਰਬਤ ਕੇ ਨਰ ਜਾਨੀ।
 ਪੂਜਤਿ ਪਾਹਨ, ਭੀ ਮਤਿ ਪਾਹਨ।

^੧ਸਭ ਝੱਲ ਲੈਣਗੇ।^੨ਸ਼ਾਹਿਰ ਛੋੜ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਓ।^੩ਤੁਰ ਜਾਏਗਾ।

ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਕਦਾਚਿਤ ਲਖੀਅਹਿ ਨਾਹਿਨ ॥੨੯॥
 ਸਭਿ ਸਿੰਘਨ ਮਹਿਂ ਨਹੀਂ ਜਨਾਈ।
 ਕਈ ਬੇਰ ਲਿਖ ਪੱਤ੍ਰ ਪਠਾਈ।
 ਇਕ ਦਿਨ ਸਿੰਘਨ ਲਗਯੋ ਦਿਵਾਨਾ।
 ਸਭਿ ਮਹਿਂ ਆਵਤਿ ਭਾ ਪਰਵਾਨਾ ॥੩੦॥
 ਲੈਕੇ ਪੰਮਾ ਤਿਨਹੁਂ ਅਮਾਤ੍ਰੀ।
 ਕਰਤਿ ਸਪਥ ਕੋ ਭਾਖਤਿ ਬਾਤ।
 ‘ਨਹਿਂ ਰਾਜਨ ਕੇ ਮਨ ਛਲ ਕੋਈ।
 ਚਹੈਂ ਕਿ ਜੰਗ ਸਮਾਪਤਿ ਹੋਈ’ ॥੩੧॥
 ਪਠਯੋ ਸਭਿਨਿ ਮਹਿਂ ਸੁਨਿ ਇਸ ਭਾਂਤੀ।
 ‘ਕਰਿ ਕੈ ਧਰਮ ਲਿਖੀ ਹਮ ਪਾਤੀ।
 ਜਿਤਿਕ ਸਮਾਜ ਆਦਿ ਧਨ ਭਾਰੇ।
 ਲੇ ਕਰਿ ਨਿਕਸਹੁ ਸਭਿ ਸੰਭਾਰੇ ॥੩੨॥
 ਜਿਤ ਚਿਤ ਬਾਂਛਹੁ ਤਿਤਹਿ ਪਯਾਨਹੁ।
 ਤੁਰਕ ਰੁ ਹਮ ਤੇ^੨ ਸੰਕ ਨ ਮਾਨਹੁ।
 ਦਿਸ਼ ਜਿਤ ਕਹਹੁ ਛੋਰ ਦੇਂ ਰਾਹੂ।
 ਨਿਜ ਪਰਵਾਰ ਸਹਿਤ ਚਲਿ ਜਾਹੂ’ ॥੩੩॥
 ਸੁਨਿ ਬੀਰਨ ਕੋ ਧੀਰਜ ਆਯੋ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਢਿਗ ਜਾਇ ਬਤਾਯੋ।
 ‘ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਮਾਨਹਿਂ ਨਹਿਂ ਇਹ ਪਾਤੀ।
 ਤੁਮ ਬਿਨ ਕਹਿ ਨ ਸਕਹਿਂ ਹਿਤ ਬਾਤੀ’ ॥੩੪॥
 ਇਮ ਕਹਿ ਮਾਤਾ ਕੋ ਸੰਗ ਲਯਾਏ।
 ਮਨਵਾਯੋ ਚਾਹਤਿ ਸਮੁਦਾਏ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਬੈਠੀ ਹੁਇ ਨੇਰੇ।
 ਸਕਲ ਖਾਲਸਾ ਮਿਲਿ ਤਿਸ ਬੇਰੇ ॥੩੫॥
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਸੁਤ ਕੋ ਸਮੁਝਾਵੈ।
 ‘ਅਬਿ ਤੋ ਬਾਤ ਭਲੀ ਹੁਇ ਜਾਵੈ।
 ਸਭਿ ਰਿਪੁ ਕਰਹੀਂ ਧਰਮ ਇਮਾਨੈ।
 ਨਿਕਸਹੁ ਸਭਿਨਿ ਬਚਾਵਹੁ ਪ੍ਰਾਨ ॥੩੬॥

ਮੰਤ੍ਰੀ।

^੨ਤੁਰਕਾਂ ਤੌਂ ਤੇ ਸਾਡੇ ਤੇ।

^੩ਸਾਰੇ ਵੈਰੀ ਧਰਮ ਤੇ ਈਮਾਨ (ਜਾਮਿਨ) ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸੁਖੀ ਸਾਥਿ ਅਰੁ ਤੁਮ ਸੁਖ ਪਾਵੋ।
 ਕਹੇ ਮਾਤ ਕੇ ਬਾਤ ਕਮਾਵੋ।
 ਤਜਹੁ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਦੇਰਿ ਨ ਕੀਜੈ।
 ਪ੍ਰਾਨ ਦਾਨ ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਦੀਜੈ ॥੩੭॥
 ਜੇ ਹੁਇ ਅੰਤਰ ਖਰਚ ਬਿਸਾਲਾ।
 ਬਨਹਿ ਲਰਨ ਤੁਮ ਕੋ ਚਿਰਕਾਲਾ।
 ਸਰਬ ਭਾਂਤਿ ਕੋ ਸੰਕਟ ਅੰਤਰ।
 ਤਜਗਨਿ ਕੋ ਸੁਭ ਲਖਹੁ ਨਿਰੰਤਰ ॥੩੮॥
 ਕੇਵਲ ਚਹੈਂ ਭੂਮਿਕਾ ਸੋਈ।
 ਕਪਟ ਘਾਤ ਕੋ^੧ ਕਰੈਂ ਨ ਕੋਈ।
 ਅਬਹਿ ਸਮਾ ਆਛੈ ਨਿਕਸੈਬੈ।
 ਅਵਸਰ ਬਿਤਜੋ ਹਾਥ ਨਹਿੰ ਪੈਬੈ ॥੩੯॥
 ਦੇਖਹੁ ਛੁਧਿਤਿ ਕਿਤੇ ਦਿਨ ਬੀਤੇ।
 ਜੂਝਹਿੰ ਰੈਨ ਦਿਵਸ ਨਿਰਭੀਤੇ।
 ਉਤ ਗਿਰਪਤਿ ਅਰੁ ਸ਼ਾਹ ਸਮੇਤ।
 ਅਹਦ ਧਰਮ ਕੋ ਕਰਹਿੰ ਸੰਕੇਤ^੨ ॥੪੦॥
 ਹੇਰਹੁ ਲਸ਼ਕਰ ਬਡਜੋ ਬਡੇਰਾ।
 ਖੂਆਜੇ^{*} ਆਨਿ ਕੀਨ ਅਬਿ ਡੇਰਾ।
 ਬੀੜੇ ਕੋ ਉਠਾਇ ਢਿਗ ਸ਼ਾਹੂ।
 ਹਤਨਿ ਕਿ ਪਕਰਨਿ ਆਯਹੁ ਪਾਹੂ ॥੪੧॥
 ਚੁਕਹੁ ਨਹੀਂ ਲਿਹੁ ਸਭਿਨਿ ਬਚਾਇ।
 ਜੀਵਨ ਕੇ ਸਮ ਭਲੀ ਨ ਕਾਇ।
 ਜੀਵਨ ਤੇ ਸਗਰੇ ਬਿਵਹਾਰ।
 ਜੀਵਤਿ ਕਰਿ ਹੈਂ ਜਤਨ ਹਜ਼ਾਰ' ॥੪੨॥
 ਸਿੰਘਨਿ ਅਰੁ ਜਨਨੀ ਤੇ ਸੁਨਿ ਕੈ।
 ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਸਭਿ ਤੇ ਬੇ ਰੁਖ ਬਨਿ ਕੈ।
 ਕੁਛ ਕਠੋਰਤਾ ਸਹਿਤ ਬਖਾਨਾ।
 'ਪਰਬਤ ਬਾਸੀ ਗਨ ਡੁਗਰਾਨ'^੩ ॥੪੩॥

^੧ਕਪਟ ਦਾ ਦਾਉ।^੨ਇਕਰਾਰ।^{*}ਖੂਆ ਮਰਦੂਦ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਉਂ ਖਿਜ਼ਰ ਖਾਂ ਸੀ।^੩ਸਾਰੇ ਡੋਗਰੇ।

ਨਿਤ ਹੀ ਪੂਜਤਿ ਬਹੁਤ ਪਖਾਨਾ^੧।
 ਯਾਂ ਤੇ ਮਤਿ ਪਾਖਾਨ ਸਮਾਨਾ।
 ਸਭਿ ਕੂੜੇ ਕੂੜਾ ਕਰ ਜੋਰਾ^੨।
 ਕੂੜੇ ਪੰਮਾ ਫਿਰਤਿ ਬਹੋਰਾ ॥੪੪॥
 ਵਧਹਿ ਖਾਲਸਾ ਜਾਨਹਿ ਨਾਂਹੀ।
 ਲੈ ਹੈ ਪਲਟਾ ਛੋਰਹਿ ਕਾਂਹੀ?
 ਇਨ ਕੋ ਕਿਮ ਹੈ ਹੈ ਪਤਿਆਰਾ।
 ਇਨ ਕੇ ਕਹੇ ਕਹਾਂ ਇਤਬਾਰਾ ॥੪੫॥
 ਚਵਰਤਾ ਭੀ ਮੂਰਖ ਮੱਤਾ।
 ਗਿਰਪਤਿ ਜੁਤਿ ਕੂਰੇ ਰਸ ਰੱਤਾ।
 ਨਹਿ ਬਿਰ ਬੁੱਧੀ ਚਪਲ ਅਜਾਨੇ।
 ਇਨ ਕੋ ਕੂਰ ਇਨਹਿ ਕਰਿ ਹਾਨੇ^੩’ ॥੪੬॥
 ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸਟਮ ਰੁਤੇ ‘ਜਨਨੀ ਸੰਬਾਦ’ ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਪੰਚਬੀਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥੨੫॥

^੧ਪੱਥਰ।^੨ਕੂੜਾ ਜੋੜ ਤੋੜ ਕਰਕੇ। (ਅ) ਝੂਠੇ ਹੱਥ ਜੋੜਨੇ ਕੀਤੇ ਹਨ।^੩ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਝੂਠ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਕਰੇਗਾ।

੨੬. [ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੇ ਇਟਾਂ ਪੱਥਰ ਖਜ਼ਾਨਾ ਜਾਣਕੇ ਲੁਟੇ]

੨੫<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਕਰ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ>>੨੨

ਦੋਹਰਾ: *ਕਹੋ ਬਹੁਤ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਭੂ, ਜਨਨੀ ਆਦਿ ਜਿ ਸਿੱਖ।

ਨਹਿੰ ਮਨ ਲਜਾਵਤਿ ਸਾਚ ਕੋ, ਹੋਇ ਜੁ ਬਾਤ ਭਵਿੱਖ^੧ ॥੧॥

ਚੌਪਈ: ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਤਬਹਿ ਬਿਚਾਰਾ।

ਇਨਹੁਂ ਦਿਖਾਵਹੁਂ ਕਰਿ ਪਤਿਆਰਾ^੨।

ਪੰਮਾ ਅਪਨਿ ਹਜ਼ੂਰ ਹਕਾਰਜੋ।

ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਵਤਿ ਤਿਸੈ ਉਚਾਰਜੋ ॥੨॥

‘ਅਵਰੰਗਾ ਅਰੁ ਗਿਰਪਤਿ ਸਾਰੇ।

ਸਹਤ ਸਮਾਜ ਜਿ ਚਹਤਿ ਨਿਕਾਰੇ।

ਪੰਚ ਹਜ਼ਾਰ ਬ੍ਰਿਖਭ ਬਨਜਾਰੇ।

ਭੇਜ ਦੇਹੁ ਹਮ ਕੋਸ਼ ਨਿਕਾਰੇਂ ॥੩॥

ਪ੍ਰਥਮ ਹਮਾਰੀ ਦੌਲਤ ਜਾਵੈ।

ਤਿਸ ਪਸ਼ਚਾਤੀ ਨਿਕਰਿ ਸਿਧਾਵੈਂ।

ਅਪਰ ਸਮਾਜ ਸਾਬ ਹਮ ਰਾਖੈਂ।

ਜੰਗਲ ਦੇਸ਼ ਜਾਨਿ ਅਭਿਲਾਖੈ^੩ ॥੪॥

ਇਮ ਸੁਨਿ ਪੰਮਾ ਬਾਹਰ ਗਯੋ।

ਗਿਰਪਤਿ ਸਾਬ ਕਹਤਿ ਬਿਧ ਭਯੋ।

ਸੁਨਿ ਕੈ ਹਰਖੇ ਸਭਿ ਹੀ ਮਾਨੀ।

ਉਮਰਾਵਨ ਭੀ ਨੀਕੇ ਜਾਨੀ ॥੫॥

ਨਿਤ ਕੋ ਰਣ ਮੁਹਿੰਮ ਮਿਟ ਜਾਇ।

ਆਪੇ ਅਪਨੇ ਸਦਨ ਸਿਧਾਇਂ।

ਲਸਕਰ ਬਿਖੈ ਬ੍ਰਿਖਭ ਬਨਜਾਰੇ।

ਕਰੇ ਬਟੋਰਨ ਤਤਫਿਨ ਸਾਰੇ ॥੬॥

ਬ੍ਰਿਖਭ ਗੋਨ ਜੁਤਿ^੪ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ।

ਭੇਜ ਦੀਏ ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਬਾਰ।

ਆਨਿ ਬਿਰੇ ਢਿਗ ਪ੍ਰਭੂ ਪੁਨ ਕਹਯੋ।

‘ਧਰਮ ਇਮਾਨ ਦੁਹਨ ਜਿਮ ਲਹਯੋ^੫ ॥੭॥

*ਸੋ ਸਾਖੀ ਦੀ ਇਹ ੧੯੮ਵੀਂ ਸਾਖੀ ਹੈ।

^੧ਜੇ ਭਵਿੱਖਜਤ ਵਿਚ ਹੋਣੀ ਹੈ ਉਹ ਮਨ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਵਦੇ ਸਿੱਖ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ।

^੨ਅਜਮਾਯਸ ਕਰਕੇ ਦੱਸੀਏ। (ਅ) ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਦੇਈਏ ਤਾਂ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਗੇ।

^੩ਛੱਟਾਂ ਸਮੇਤ।

^੪(ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੇ) ਧਰਮ (ਤੁਰਕਾਂ ਨੇ) ਈਮਾਨ ਜਿਵੇਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ (ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ) ਲਖਾਇਆ ਹੈ।

ਸੋ ਕਰਿ ਕੈ ਹਮਰੇ ਢਿਗ ਆਨੋ^੧।
 ਤੌ ਹਮ ਜਾਨੈਂ ਸਾਚ ਬਖਾਨੋ।’
 ਪੁਨ ਪੰਮਾ ਪਹੁੰਚਯੋ ਸਭਿ ਪਾਸ।
 ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਕੋ ਕੀਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥੮॥
 ਧਰਮ ਗਿਰੇਸ਼ੁਨਿ ਤਬਿ ਕਰਿ ਦੀਨ।
 ਸ਼ਿਵ ਠਾਕਰ ਕੀ ਆਨਹਿੰ ਕੀਨ।
 ਤੁਰਕਨ ਕਰਯੋ ਇਮਾਨ ਪਠਾਵਾ^੨।
 ਜਿਮ ਪ੍ਰਭੁ ਕਹਯੋ ਤਥਾ ਮੰਗਵਾਵਾ ॥੯॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੋਸ਼ਪ ਕੋ ਬੁਲਵਾਯੋ।
 ਪ੍ਰਥਮ ਸਭਿਨਿ ਤੇ ਕਰਿ ਸਮੁਝਾਯੋ।
 ‘ਟੂਟੀ ਪਨਹੀ ਜੀਨ ਪੁਰਾਨੇ।
 ਬੁਰਦ ਪੋਸ਼ ਹੈਂ ਜਿਤਕ ਮਹਾਨੇ^੩ ॥੧੦॥
 ਮਰੇ ਤੁਰੰਗਮ ਚਰਮ ਅਨੇਕ।
 ਸੰਚਵਾਇ ਕਰਿ ਹਾਡ ਜਿਤੇਕ।
 ਸੰਚਿ ਠੀਕਰੀ ਬਾਸਨ ਫੂਟੇ।
 ਜੀਰਣ ਬਸਤ੍ਰ ਸਾਜ ਸਭਿ ਟੂਟੇ ॥੧੧॥
 ਸਕਲ ਗੋਨ ਭਰਿ ਕੀਜਹਿ ਤਜਾਰੀ।
 ਨਿਸਾ ਪਰਹਿ ਦਿਹੁ ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਰੀ।
 ‘ਕੋਟਵਾਲ ਕੀਨੋ ਤਿਮ ਕਾਜੂ।
 ਲੀਓ ਸਕੇਲ ਪੁਰਾਨ ਸਮਾਜੂ ॥੧੨॥
 ਬਿੰਦ ਚੰਡਾਲ ਚਮਾਰਨ ਪ੍ਰੇਰੇ।
 ਬਿਸ਼ਟਾ ਅਸਤ ਭਰੰਤਿ ਘਨੇਰੇ।
 ਪੁਨ ਘੋਰਨ ਕੀ ਲੀਦ ਭਰਾਈ।
 ਸੂਕੇ ਗੀਲ ਚਰਮ ਸਮੁਦਾਈ ॥੧੩॥
 ਜਿਨ ਤੇ ਬਹੁ ਗਿਲਾਨ ਦੁਰਗੰਧਾ।
 ਐਸੇ ਮਾਸ ਪਾਇ ਦਿਯ ਬੰਧਾ।
 ਜਿਸ ਕੇ ਛੁਹੇ ਧਰਮ ਹੁਇ ਹਾਨੀ।
 ਐਸੇ ਭਰਿ ਭਰਿ ਗੋਨ ਮਹਾਨੀ ॥੧੪॥

^੧ਭਾਵ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਸੁਗੰਦਾਂ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਿਆਓ।

^੨ਸਹੁ।

^੩ਈਮਾਨ ਕਰ ਭੇਜਿਆ ਹੈ ਭਾਵ ਸਹੁ ਕਰਕੇ ਕੁਰਾਨ ਘੱਲਿਆ ਹੈ।

^੪ਜਾਮੇ ਤੇ ਕਪੜੇ ਹਨ (ਪੁਰਾਣੇ) ਤੇ ਜਿੰਨੇ ਬਹੁਤੇ (ਸਾਰੇ ਹੀ) [ਅ.: , ਬਰੁਦੁ=ਜਾਮਾ]।

ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਗੋਨ ਭਰਿਵਾਈ।
 ਬਿਨ ਦੇਖੇ ਤੇ ਸਰਬ ਸਿਵਾਈ।
 ਨਿਸਾ ਪਰੀ ਲਗਿ ਕੀਨਸ ਤਜਾਰੀ।
 ‘ਲਾਦਹੁ’ ਆਗਯਾ ਗੁਰੂ ਉਚਾਰੀ ॥੧੫॥
 ਵਹਿਰ ਸਭਿਨਿ ਢਿਗ ਲਿਖੇ ਪਠਾਏ।
 ‘ਅਬਿ ਚਾਹਤਿ ਹਮ ਨਿਕਰ ਸਿਧਾਏ।’
 ਸੁਧ ਤਹਿ* ਪਸਰੀ ਅਪਨਿ ਬਿਰਾਨੇ।
 ‘ਛੋਰਿ ਦੁਰਗ ਪ੍ਰਭੁ ਚਲੇ ਪਯਾਨੇ ॥੧੬॥
 ਪ੍ਰਥਮ ਖਜ਼ਾਨਾ ਕਰਹਿ ਨਿਕਾਰਨਾ।
 ਬਹੁਰ ਗੁਰੂ ਕਰਿ ਕੂਚ ਪਧਾਰਨਾ।’
 ਅੰਤਰ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨੀ ਇਹ ਬਾਤ।
 ਲਸ਼ਕਰ ਸਗਰੇ ਮਹਿੰ ਬੱਖਜਾਤ ॥੧੭॥
 ਗਿਰਪਤਿ ਰਾਜੇ ਜੇਤਿਕ ਰਾਨੇ।
 ਉਰ ਹਰਖੇ -ਰਣ ਮਿਟੌ ਮਹਾਨੇ-।
 ਜੇਰਦਸਤ, ਖੂਜਾ, ਰੁ ਵਜੀਦ।
 ਵਹਿਰ ਗੁਰੂ ਕੀ ਲਖੀ ਰਸੀਦੀ ॥੧੮॥
 ਰਿਦੇ ਮੁਦਿਤ ਭੇ ਸ਼ੋਕ ਮਿਟਾਏ।
 ਕ੍ਰਿਖਿ ਮੁਰਝਾਇ ਮਨੋ ਜਲ ਪਾਏ।
 ਕੋਟਵਾਲ ਗੁਰ ਕੇ ਢਿਗ ਗਯੋ।
 ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਪੁਨ ਭਾਖਤਿ ਭਯੋ ॥੧੯॥
 ‘ਰਾਤਿ ਅੰਧੇਰੀ ਤਿਮਰ ਮਹਾਨਾ।
 ਮਗ ਨਹਿੰ ਸੂਝੇ ਆਵਨ ਜਾਨਾ।
 ਨਹੀਂ ਤੇਲ ਜੇ ਜਲਹਿੰ ਮਸਾਲਾ।
 ਚਲਤੇ ਹੋਇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਿਸਾਲਾ ॥੨੦॥
 ਜਿਮ ਆਇਸੁ ਹੁਇ ਬਨਹਿ ਉਪਾਇ।’
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਰਾਇ।
 ਅਪਨਿ ਹਾਥ ਤੇ ਬਰਛਾ ਦੀਨ।
 ‘ਲੇਹੁ ਕੂਪ ਢਿਗ ਜਾਹੁ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥੨੧॥
 ਤਿਸ ਉਪਰ ਤੋਮਰ ਧਰਿ ਦੀਜੈ।
 ਇਕ ਦਿਸ਼ਾ ਤੇਲ ਨਿਕਾਸਨਿ ਕੀਜੈ।

*ਪਾ:-ਸੁਹਰਤ।

^੧ਬਾਹਰ ਪਹੁੰਚਣਾ ਲਖਿਆ [ਫਾ:, ਰਸੀਦ=ਪਹੁੰਚੇ]।

ਦੂਸਰ ਦਿਸ਼ਾ ਰਹੈ ਜਲ ਤੈਸੇ।
 ਖਾਨ ਪਾਨ ਹਿਤ ਲੀਜੈ ਵੈਸੇ ॥੨੨॥
 ਅਹੈਂ ਬ੍ਰਿਖਭ ਜੋ ਪੰਚ ਹਜ਼ਾਰਾ।
 ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਤਿਹ ਸੀਂਗ ਬਿਚਾਰਾ।
 ਸਭਿ ਪਰ ਦਿਹੁ ਮਸਾਲ ਬੰਧਵਾਇ।
 ਤੇਲ ਕੂਪ ਤੇ ਲਿਹੁ ਨਿਕਸਾਇ' ॥੨੩॥
 ਲੇ ਗੁਰ ਕਰ ਤੇ ਤੋਮਰ ਆਏ।
 ਧਰੇ ਕੂਪ ਪਰ ਕਾਢਨ ਲਾਏ।
 ਦੇਖਤਿ ਬਿਸਮੈ ਹੁਇ ਕਰਿ ਸਾਰੇ।
 ਬੰਧਿ ਮਸਾਲਨਿ ਸਗਰੇ ਡਾਰੇ* ॥੨੪॥
 ਲੋਕ ਸੈਂਕਰੇ ਲਗੇ ਸੁਧਾਰਨ।
 ਕਰੀ ਮਸਾਲਨ ਤਤਛਿਨ ਜਾਰਨ।
 ਹੁਕਮ ਗੁਰੂ ਕੋ ਪੁਨ ਇਮ ਭਯੋ।
 'ਖੀਨ ਖਾਬ ਜੇਤਿਕ ਬਚਿ ਗਯੋ ॥੨੫॥
 ਦੈ ਦੈ ਗਜ ਗੁਣਨ ਪਰੀ ਡਾਰੇ।'
 ਤਿਮ ਹੀ ਤਤਛਿਨ ਤਿਨ ਪਰ ਧਾਰੇ²।
 ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਜਬਿ ਜਰੀ ਮਸਾਲਾ।
 ਜਿਤ ਕਿਤ ਦਿਪਤ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਬਿਸਾਲਾ ॥੨੬॥
 ਲਸ਼ਕਰ ਵਹਿਰ ਤਜਾਰ ਪਿਖਿ ਹੋਏ।
 ਮਨ ਮਹਿੰ ਚਹਿੰ ਲੂਟਯੋ ਸਭਿ ਕੋਏ।
 ਲਾਖਹੁੰ ਬੀਰ ਤਜਾਰ ਹੁਇ ਠਾਂਢੇ।
 ਦੇਖਤਿ ਦਰਬ ਗੁਰੂ ਅਬਿ ਕਾਢੇ ॥੨੭॥
 ਉੱਚੋ ਅਹੈ ਮੌਰਚਾ ਜੋਈ।
 ਤਿਸ ਕੇ ਛਿਗ ਛਿਗ ਕੀਨੇ ਸੋਈ।
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਸਭਿ ਬ੍ਰਿਖਭ ਨਿਕਾਰੇ।
 ਉੱਪਰੈ ਤੋਪਹਿੰ ਕੀਨਸਿ ਤਜਾਰੇ ॥੨੮॥
 ਬਹੁ ਜੂਲਾ ਬਮਨੀ ਗਹਿ ਹਾਥ।
 ਖਰੇ ਕਰੇ ਤਹਿੰ ਸਿੰਘ ਗਨ ਨਾਥ³।

*ਪਾ:-ਸਗਰੀ ਜਾਰੇ।

¹ਗੁਣਾਂ ਉਤੇ।

²ਤਿਵੇਂ (ਜਿਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ) ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤਾ।

³ਭਾਵ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ।

⁴ਪਾ:-ਸਾਥ।

ਆਪ ਅਨੰਦਪੁਰੇ ਚਲਿ ਬੈਸੇ।
 ਕਪਟੀ ਹਤਹਿੰ, ਪਿਖਨਿ ਕੋ ਤੈਸੇ^੧ ॥੨੯॥
 ਹਾਂਕਤਿ ਚਾਲੇ ਬਿੰਦ ਲਬਾਨੇ।
 ਪਸਰਯੋ ਸਭਿਨਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮਹਾਨੇ।
 ਰਾਜਨ ਕੀ ਸਿਪਾਹ ਗਨ ਆਈ।
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਦੇਖਤਿ ਨਿਕਟਾਈ ॥੩੦॥
 ਖੀਨਖਾਬ ਕੀ ਚਮਕਤਿ ਜ਼ਰੀ।
 ਜਾਨੀ ਦੌਲਤ ਅਚਰਜ ਭਰੀ।
 ‘ਕੰਚਨ ਚਾਂਦੀ ਹੋਇਂ ਜਵਾਹਰ।
 ਪਿਖਿਯਤਿ ਬਡ ਪ੍ਰਭਾਉ ਹੀ ਜਾਹਰ’ ॥੩੧॥
 ਸੁਨਿ ਰਾਜਨ ਭੀ ਧਰਮ ਬਿਸਾਰਾ।
 ਉਮਰਾਵਨਿ ਇਮਾਨ ਕੋ ਹਾਰਾ।
 ‘ਸਪਤ ਮਾਸ ਦੁਖ ਪਾਵਤਿ ਰਹੇ।
 ਲਰਤਿ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਮ੍ਰਿਤੁ ਕੋ ਲਹੇ ॥੩੨॥
 ਦਰਬ ਕਰੋਰਹੁੰ ਬਿਚ ਤੇ ਚਾਲਾ।
 ਜਿਸ ਤੇ ਡ੍ਰਿਪਤੈ ਸੈਨ ਬਿਸਾਲਾ।
 ਖਾਲੀ ਦੁਰਗ ਰਹੇ ਕਜਾ ਲੈ ਹੈਂ।
 ਚਢਹਿ ਗੁਰੂ ਕਿਸ ਦੇਸ਼ ਸਿਧੈ ਹੈ’ ॥੩੩॥
 ਵਧਯੋ ਲੋਭ ਮਨ ਬਿਖੈ ਘਨੇਰਾ।
 ਧਰਮ ਇਮਾਨ ਹਤਯੋ ਤਿਸ ਬੇਰਾ।
 ਸ਼ਿਵ ਠਾਕਰ ਅਰ ਕਸਮ ਕੁਰਾਨਾ।
 ਬਜਾਪਯੋ ਲੋਭ, ਦਯੋ ਕਰਿ ਹਾਨ^੨ ॥੩੪॥
 ਪਰੇ ਪਹਾਰੀ ਪੂਰਬ ਆਇ।
 ਭਯੋ ਰੌਰ ਦਈ ਲੂਟ ਮਚਾਇ।
 ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਨਰ ਦਸ ਬੀਸ ਕਿ ਚਾਲੀ।
 ਬਿੰਖਭ ਸਹਿਤ ਸਭਿ ਗੋਨ ਸੰਭਾਲੀ ॥੩੫॥
 ਤਿਨ ਪਰ ਸਾਠ ਕਿ ਸੌ ਮਿਲਿ ਆਏ।
 ਕਰਿ ਬਲ ਬਾਹਨ ਛੀਨਤਿ ਜਾਏ।
 ਸੌ ਨਹਿੰ ਦੇਤਿ ਲੜਨ ਜੜ ਲਾਗੇ।
 ਸਸਤ੍ਰ ਪਰੇ ਚਲਿ, ਕੇਤਿਕ ਭਾਗੇ ॥੩੬॥

^੧ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ।^੨ਭਾਵ ਕਸਮਾਂ ਆਦਿ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਪਰਯੋ ਰੌਰ ਕੋਸਨ ਲਗਿ ਸੁਨਿਯਤਿ।
 ਜਨੁ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਮਥਿਬੇ ਕਹੁ ਜਨੀਯਤਿ।
 ਜਬਿ ਆਪਸ ਮਹਿੰ ਰਾਰ ਮਚਾਈ।
 ਤਬਿ ਉਪਰ ਤੇ ਤੋਪ ਚਲਾਈ ॥੩੭॥
 ਗਾਜਤਿ ਗਾਜ ਸਮਾਨ ਮਹਾਂਨੀ।
 ਕਰੇ ਸੱਤ੍ਰੂ ਸਮੁਦਾਇ ਸੁ ਹਾਨੀ।
 ਲਗੀ ਹੋਨਿ ਗੋਰਨਿ ਕੀ ਮਾਰ।
 ਜਿਸ ਤੇ ਮਰੇ ਹਜ਼ਾਰ ਜੁਝਾਰ ॥੩੮॥
 ਕੁਛ ਆਪਸ ਮਹਿੰ ਮੂਰਖ ਮਰੇ।
 ਕੁਛ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਾਰ ਅਰਿ ਹਰੇ^੧।
 ਲੇਲੇ ਗੋਨ ਗਏ ਨਿਜ ਡੇਰੇ।
 ਧਰੇ ਛੁਪਾਇ ਨਹੀਂ ਦ੍ਰਿਗ ਹੇਰੇ ॥੩੯॥
 ਨਿਜ ਨਿਜ ਮਹਿੰ ਕਰਿ ਕਰਿ ਤਕਰਾਈ।
 ਖਾਨ ਪਾਨ ਥਲ ਗੂਨ ਛਪਾਈ।
 ਜਹਿੰ ਪੂਜਾ ਠਕਰ ਕੀ ਕਰੈਂ।
 ਸਾਂਭ ਸਾਂਭ ਕਰਿ ਗੁਪਤੀ ਧਰੈਂ ॥੪੦॥
 ਜਾਨਹਿੰ -ਹਮ ਸਭਿ ਕਿਛ ਲੇ ਆਏ।
 ਪੁੱਤ੍ਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਲਗਿ ਬੈਠਹਿੰ ਖਾਏ।
 ਲਰਨ ਮਰਨ ਸਫਲੇ ਅਬਿ ਭਯੋ।
 ਘਾਲੀ ਘਾਲ ਜਿਤਿਕ ਧਨ ਲਯੋ- ॥੪੧॥
 ਰਖੀ ਦੁਰਾਇ ਭਏ ਥਿਰ ਡੇਰੇ।
 ਮੁਖ ਤੂਸਨ ਮਨ ਮੁਦਤਿ ਬਡੇਰੇ।
 ਨਹਿੰ ਜਾਨਹਿੰ ਮੂਰਖ ਅਲਪੱਗਜ।
 ਚਾਹੈਂ ਛਲਯੋ ਗੁਰੂ ਸਰਬੱਗਜ ॥੪੨॥
 ਸੁਮਤਿ ਨਿਧਾਨ ਗੁਰੂ ਮਨ ਭਯੋ।
 ਅਜਬ ਦਗੇ ਪਰ ਦਗਾ ਦਿਖਾਯੋ^੨।

^੧ਵੈਰੀ ਨਾਸ਼ ਕੀਤੇ।

^੨ਸਹੁੰ ਖਾਕੇ ਮਾਰ ਮਾਲ ਲੁਟਣ ਆ ਪਏ ਇਹ ਵੈਰੀ ਨੇ ਦਗਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਸਹੁੰ ਤੋੜਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਰਮ ਛਲਿਆ ਗਿਆ। ਜੋ ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਛਲਦਾ ਹੈ ਉਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਬੀ ਛਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਦਗੇ ਪਰ ਦਗਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦ ਦੇਖਣਗੇ ਕਿ ਮਾਲ ਬੀ ਕੁਛ ਹਥ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਹੋਰ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਛਲ ਕਰਨ ਦਾ ਫਲ ਛਲੇ ਜਾਣਾ ਮਿਲਿਆ।

ਇਧਰ ਇਸ ਕੌੜਕ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਰੌਸ਼ਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਰੁਸਤੀ ਪਰ ਹਨ ਤੇ ਵੈਰੀ ਦੀ ਸਹੁੰ ਅਮੰਨਾ ਕਰਨੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਛਲ ਕੋ ਕਰਤਿ ਧਰਮ ਛਲਵਾਯੋ^੧।
 ਨਰਕ ਉਚਿਤ ਭੇ ਕਛੂ ਨ ਪਾਯੋ ॥੪੩॥
 ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਸੋਂ ਜੋ ਛਲ ਠਾਨੈ।
 ਛਲਯੋ ਜਾਇ ਦੈ ਲੋਕ ਸੁ ਹਾਨੈ।
 ਲੂਟਿ ਗਵਾਰ ਸਰਬ ਲੇ ਗਏ।
 ਨਿਸ ਮਹਿੰ ਨਹੀਂ ਨਿਹਾਰਤਿ ਭਏ ॥੪੪॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਦਗਾ ਕਰਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ
 ਨਾਮ ਖਸ਼ਟ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੨੬॥

ੴ ਧਰਮ ਗੁਆ ਲਿਆ।

੨੭. [ਵਕੀਲ ਦਾ ਆਉਣਾ]

੨੬<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਕਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ>>੨੮

ਦੋਹਰਾ: ਭਏ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਬਿਲੋਕਤੇ, ਨਿਜ ਨਿਜ ਥਾਇਂ ਛੁਪਾਇ।

ਤੰਬੂ ਮਹਿਂ ਠਾਕੁਰ ਨਿਕਟ, ਖੋਲੀ ਗੋਨ ਬਨਾਇ ॥੧॥

ਚੌਪਈ: ਦਾਸਨ ਆਦਿਕ ਸਕਲ ਹਟਾਏ।

ਆਪਹਿ ਖੋਲਨ ਕੋ ਲਲਚਾਏ।

ਅੰਤਰ ਤੇ ਕਰਿ ਡਾਰ ਨਿਕਾਰੇ।

ਚਮਰੇ ਪਨਹੀ ਹਾਡ ਨਿਹਾਰੇ^੧ ॥੨॥

ਹੇਰਤਿ ਗੇਰਹਿ ਦੂਰ ਬਗਾਵਹਿਂ।

ਬਿਸ਼ਟਾ ਹਾਥ ਲਗੇ ਪਛਤਾਵਹਿਂ।

ਇਕ ਤੌ ਅਪਨਾ ਧਰਮ ਗਵਾਯੋ।

ਦੁਤੀਏ ਲੇਤੇ^੨ ਜੰਗ ਮਚਾਯੋ ॥੩॥

ਤ੍ਰਿਤੀ ਨਿਪਾਕ^੩ ਜੁ ਛੁਵਤਿ ਭਏ।

ਮਾਰੇ ਬਿਨਾ ਮੂੜ ਮਰਿ ਗਏ।

ਲੱਜਤਿ ਆਪਸ ਮਹਿਂ ਨਹਿਂ ਕਹੈਂ।

ਰਿਦੈ ਬਿਸੂਰਨ ਕੋ ਬਹੁ ਲਹੈਂ ॥੪॥

ਧਿੱਕ ਧਿੱਕ ਅਪਨੇ ਜਨਮ ਬਖਾਨੈਂ।

ਧਰਮਹੀਨ ਕੀ ਦੁਰਗਤਿ ਜਾਨੈਂ।

ਭਯੋ ਸਭਿਨਿ ਕੋ ਤਬਿ ਉਪਹਾਸਾ।

ਬਿਕਸੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪੇਖਿ ਤਮਾਸਾ ॥੫॥

ਕਹਤਿ ਸਿੰਘ ਜੇ ਨਿਕਟ ਹਕਾਰੇ।

‘ਕਹਿੰ ਦੁਰਜਨ ਕੇ ਧਰਮ ਨਿਹਾਰੇ ?

ਸਭਿ ਤੁਮ ਹਮਰੇ ਪਾਸ ਬਖਾਨਤਿ।

-ਗਿਰਪਤਿ ਤੁਰਕ ਧਰਮ ਕੋ ਠਾਨਤਿ- ॥੬॥

ਸਭਿ ਪਰਬਤ ਬਾਸੀ ਮਤਿ ਕਾਚੇ।

ਇਹ ਕਬਿ ਬੈਨ ਭਨਹਿ ਨਹਿਂ ਸਾਚੇ।

ਹਮ ਕਹਿ ਰਹੇ ਨ ਛਲ ਤੁਮ ਜਾਨਾ।

ਜੇ ਕਰਤੇ ਤਜਿ ਦੁਰਗ ਪਯਾਨਾ^੪ ॥੭॥

ਤੁਰਕ ਗਿਰੇਸੁਨਿ ਕੀ ਬਡ ਸੈਨਾ।

^੧(ਗੁਣਾਂ) ਲੈਣ ਵੇਲੇ।

^੨ਅਪਵਿੱਤ੍ਰ।

^੩ਵੇਖਿਆ ਜੇ ?

^੪ਜੇ ਅਸੀਂ ਕਿਲਾ ਛੱਡ ਟੁਰ ਜਾਂਦੇ।

ਸਭਿ ਆਵਤਿ ਹਮ ਪਰ, ਪਿਖ ਨੈਨਾ^੧।
 ਜੂਝਤਿ ਸਕਲ ਸਿੰਘ ਬਡ ਬੀਰ।
 ਲਾਖਹੁਂ ਲਸ਼ਕਰ ਅਰਿ ਕੀ ਭੀਰ ॥੮॥
 ਹੋਤਿ ਲਚਾਰੀ ਹਮ ਕੋ ਤਬੈ।
 ਜੂਝ ਜਾਤਿ ਦਲ ਸਿੰਘਨਿ ਤਬੈ।
 ਅਬਿ ਤੌ ਸਭਿ ਕੌ ਭਈ ਪ੍ਰਤੀਤ।
 ਦੁਰਜਨ ਕਰਤਿ ਦਗਾ ਛਲ ਚੀਤ ॥੯॥
 ਤੁਰਕ ਪਹਾਰੀ ਪਰ ਬਿਸਵਾਸ।
 ਧਰੈ ਨ ਮਮ ਸਿਖ ਜੋ ਮਤਿ ਰਾਸ।
 ਅਪਰ ਕਿਤਿਕ ਦਿਨ ਕਸਟ ਸਹੀਜੈ।
 ਭਲੋ ਜਾਨਿ ਨਿਜ ਧੀਰਜ ਕੀਜੈ ॥੧੦॥
 ਬਿਜੈ ਪਰਾਜੈ ਸੁਖ ਦੁਖ ਜੋਈ।
 ਗੁਰ ਉਰ ਸਮਸਰ ਚਾਹ ਨ ਕੋਈ।
 ਸਤ ਚੇਤਨ ਅਨੰਦਾਤਮ ਬ੍ਰਹਮ।
 ਇਸ ਬਿਨ ਦੈਤ ਅਪਰ ਸਭਿ ਭਰਮ^੨ ॥੧੧॥
 ਅਸ ਨਿਸ਼ਚਾ ਜਿਨ ਕੇ ਉਰ ਸਾਚੇ।
 ਸੋ ਕਹੁ ਕਜੋਂ ਕੂਰੇ ਕਚ ਰਾਚੇ।
 ਯਾਂ ਤੇ ਲਖਹੁ ਖਾਲਸੇ ਹੇਤਾ।
 ਇਹ ਸਭਿ ਹੋਵਤਿ ਖੇਲ ਸਚੇਤਾ^੩ ॥੧੨॥
 ਜਿਤਨੋ ਸੰਕਟ ਸੁਖ ਅਧਿਕੰਤਾ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਨੇਤ ਇਮ^੪ ਨਿਤ ਬਰਤੰਤਾ।
 ਸ੍ਰੀ ਨਾਨਕ ਇਮ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ।
 ਦੁਖ ਦਾਰੂ ਸੁਖ ਰੋਗ ਮਹਾਨਾ^{*} ॥੧੩॥
 ਅੰਤਰ ਬਿਰੋ, ਨਚਿੰਤ ਕਰਾਰੇ^੫।
 ਫਿਰ ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਲੇਹੁ ਅਹਾਰੇ।
 ਸ੍ਰੀ ਅਸਿਧੁਜ ਕੇ ਪਿਖਹੁ ਤਮਾਸੇ।

^੧ਤੁਸੀਂ ਅੱਖੀਂ ਵੇਖਦੇ। (ਅ) ਦੇਖਦੇ ਦੇਖਦੇ।

^੨ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਸਭ ਭਰਮ ਤੇ ਦੈਤ ਹੈ।

^੩ਤਾਂਤੇ ਸਮਝ ਲਓ (ਕਿ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ) ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਹਿਤ ਲਈ ਜਾਣ ਬੁੱਝਕੇ ਖੇਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ..... (ਅ) ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਸੁਚੇਤ ਹੋਣੇ ਲਈ ਇਹ ਸਭ ਖੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

^੪ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਨੀਯਤਕੀਤੀ, ਹੋਣਹਾਰ, ਭਾਣਾ ਇਉਂ ਹੀ.....।

^{*}ਤੁਕ ਐਉਂ ਹੈ:-ਦੁਖ ਦਾਰੂ ਸੁਖ ਰੋਗ ਭਇਆ।

^੫ਨਚਿੰਤ ਤੇ ਤੱਕੜੇ ਹੋਕੇ ਅੰਦਰ ਟਿਕੋ।

ਬਿਬਿਧ ਬਿਧਨਿ ਕੇ ਅਜਬ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ੇ ॥੧੪॥
 ਅਵਨੀ ਰਾਜ ਤੇਜ ਬਿਰਧਾਵਨਿੱ।
 ਸਿਰ ਸੱਤ੍ਰੁਨਿ ਕੇ ਚਰਨ ਟਿਕਾਵਨਿ।
 ਅਲਪ ਬੀਜ ਤੇ ਬਹੁ ਬਿਸਥਾਰਨਿ।
 ਬਹੁ ਬਿਸਤਰ ਕੋ ਮੂਲ ਉਖਾਰਨੈ ॥੧੫॥
 ਜੈਇਨ ਕੇ ਹੇਤੁ ਤਪਹਿੰ ਗਨ ਤਪਨੇ।
 ਤਪੁ ਕੋ ਤਪਹਿੰ ਜਾਨ ਹਿਤ ਅਪਨੇ।
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਕੀਨਸਿ ਹਮ ਸੰਗ।
 ਦੁਖ ਪੈ ਹੈਂ ਇਹ ਸਭਿ ਸੁਖ ਭੰਗੁ ॥੧੬॥
 ਪਲਟਾ ਲੇਹਿ ਖਾਲਸਾ ਮੇਰਾ।
 ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਮਹਿੰ, ਬਡੀ ਨ ਦੇਰਾ।
 ਦਗਾ ਬੁਰਾ, ਸਿੰਘੁ ! ਨਹਿੰ ਕਰੀਏ।
 ਰਣ ਮਹਿੰ ਲਰਤੇ ਸੱਤ੍ਰੁ ਸੰਘਰੀਏ' ॥੧੭॥
 ਮਾਤਾ ਆਦਿ ਲੋਕ ਸਭਿ ਘਰ ਕੇ।
 ਗੁਰ ਪਰ ਸਿਦਕ ਧਰਯੋ ਹਿਤ ਧਰਿ ਕੇ।
 ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ਕੋ ਸਾਚੋ ਜਾਨਯੋ।
 ਗਿਰਪਤਿ ਤੁਰਕਨ ਕੂਰ ਬਖਾਨਯੋ ॥੧੮॥
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕਹਿ ਸਿਖ ਸਮੁਝਾਏ।
 ਭਲੇ ਮਹਾਤਮ ਫਲਹਿ ਸੁਨਾਏ।
 ਤਉ ਸੰਤੋਖ ਨਹੀਂ ਕਿਨ ਕੀਨਾ।
 ਮਹਾਂ ਕਸ਼ਟ ਸਿਰ ਉਪਰ ਚੀਨਾ ॥੧੯॥
 ਕੁਛ ਧੀਰਜ ਧਰਿ ਸਿਖ ਪੁਨ ਰਹੇ।
 ਗੁਰ ਬਚ ਤੇ ਨਿਜ ਨੀਕੋ^੪ ਲਹੇ।
 ਮੁਰਚਨਿ ਮਹਿੰ ਰਾਖਹਿੰ ਤਕਰਾਈ।
 ਸਭਿ ਨਿਸ ਜਾਗਹਿੰ ਰਖਿ ਚੁਕਸਾਈ ॥੨੦॥
 ਬਿਨਾ ਅੰਨ ਤੇ ਭਏ ਲਚਾਰ।

^੧ਭਾਵ ਖਾਲਸੇ ਦਾ।^੨ਬਹੁਤ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਉਖੇੜ ਦੇਣੀ ਹੈ ਭਾਵ ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ।^੩ਇਨ੍ਹਾਂ (ਬਾਤਾਂ) ਵਾਸਤੇ ਸਾਰੇ ਤਪ ਤਪ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜੋ ਆਪਣਾ ਭਲਾ ਸਮਝਕੇ ਤਪ ਨੂੰ ਤਪਣਗੇ ਐਸੀਆਂ ਨੂੰ ਅਸਾਂ ਸੰਗੀ ਬਨਾਇਆ ਹੈ, ਏਹ ਸਾਰੇ ਸੁੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰਕੇ ਦੁੱਖ ਪਾਉਣਗੇ ਭਾਵ ਦੁੱਖ ਨੂੰ ਕਬੂਲਣਗੇ। (ਅ) ਇਨ੍ਹਾਂ (ਖਾਲਸੇ) ਵਾਸਤੇ ਅਸਾਂ ਤਪ ਤਪੇ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਜੋ ਹਿਤੁ ਹੈਨ ਸੋ ਤਪ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਤਪ ਰਹੇ ਹਨ। (ਵੈਰੀਆਂ ਨੇ) ਐਉਂ (ਦਗਾ) ਕੀਤਾ ਹੈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ; ਏਹ (ਵੈਰੀ ਆਪਣੇ) ਸਾਰੇ ਸੁਖ ਗਵਾਕੇ ਦੁਖ ਪਾਉਣਗੇ।^੪ਭਲਾ।

ਇਕ ਗੁਰ ਦਰਸ਼ਨ ਕੇ ਆਧਾਰ।
 ਸੰਕਟ ਸਹੈਂ ਕਸੇ ਕਟ ਰਹੈਂ।
 ਆਯੁਧ ਧਰੇ ਰਿਪੁਨਿ ਕੋ ਲਹੈਂ ॥੨੧॥
 ਤਉ ਕਸ਼ਟ ਤੇ ਪੀਰਜ ਹਾਲੀ।
 ਬਲ, ਪਲ^੧, ਸ੍ਰੋਣਤ, ਤੇ ਤਨ ਖਾਲੀ।
 ਕਹਾਂ ਕਰੈਂ ਕੁਛ ਲਖਜੋ ਨ ਜਾਈ।
 ਗੁਰ ਚਰਿੱਤ੍ਰ ਕੋ ਪਾਰ ਨ ਪਾਈ ॥੨੨॥
 ਅਧਿਕ ਛੁਧਾ ਦੁਖ ਸਹਜੋ ਨ ਪੈਰੈ।
 ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਭਿ ਨਹੀਂ ਅੰਨ, ਕਜਾ ਕਰੈਂ।
 ਘਾਟ ਬਾਟ^੨ ਕੀ ਸਭਿ ਤਕਰਾਈ।
 ਤੁਰਕ ਗਿਰੇਸੁਨਿ ਕੀਨ ਬਨਾਈ ॥੨੩॥
 ਕਿਤਿਕ ਬਿਤੇ ਦਿਨ ਜਬਿ ਇਸ ਭਾਂਤੀ।
 ਪੁਨ ਆਈ ਅਵਰੰਗ ਕੀ ਪਾਤੀ।
 ਕਸਮ ਕੁਰਾਨ ਆਦਿ ਕੀ ਖਾਈ।
 ‘ਤੁਮਰੋ ਬੁਰੋ ਨ ਚਿਤਹਿਂ ਕਦਾਈ ॥੨੪॥
 ਜੇ ਕੈਸੇ ਤੁਮ ਬੁਰਾ ਤਕਵੈਂ।
 ਨਹਿਂ ਦਰਗਾਹ ਠੌਰ ਹਮ ਪਾਵੈਂ।
 ਸਚ ਜਾਨੋ ਇਹੁ ਲਿਖਜੋ ਹਮਾਰੋ।
 ਤਜੋ ਅਬੈ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਅਖਾਰੋ ॥੨੫॥
 ਹਮਰੀ ਓਰ ਆਪ ਚਲਿ ਆਵਹੁ।
 ਹੁਇ ਹੈ ਮੇਲ ਸਦਾ ਹਰਖਾਵਹੁ।
 ਇਤ ਆਵਨ ਜੇ ਚਾਹਤਿ ਨਾਂਹੀ।
 ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਬਿਚਰਹੁ ਜਗ ਮਾਂਹੀ ॥੨੬॥
 ਏਕ ਬਾਰ ਤਜਿ ਦੁਰਗ ਲਰਾਈ।
 ਇਹ ਮਾਨਹੁਂ ਬਨਿ ਮੇਲ ਤਦਾਈ।’
 ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਕਹਯੋ ‘ਨ ਸਾਚ ਤੁਮਾਰੇ।
 ਕਰਹੁ ਅਨਤ, ਮੁਖ ਆਨ ਉਚਾਰੇ^੩’ ॥੨੭॥
 ਪੁਨ ਅਵਰੰਗ ਢਿਗ ਲਿਖਜੋ ਪਠਾਯੋ।
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਲਿਖਿ ਕਰਿ ਫੇਰ ਪੁਚਾਯੋ।

^੧ਮਾਸ।^੨ਘਾਟਾਂ ਤੇ ਰਾਹਾਂ ਦੀ। (ਅ) ਘਾਟਾਂ ਦੇ ਰਾਹਾਂ ਦੀ।^੩ਤੁਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹੋਰ ਹੋ ਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮੂੰਹ ਹੋਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਭਲੋ ਵਕੀਲ ਲਵਾਇ^੧ ਪ੍ਰਵਾਨਾ।
 ਸਭਿ ਗਿਰਪਤਿ ਕੀਨੇ ਇਕ ਥਾਨਾ ॥੨੮॥
 ਕਰਿ ਸਲਾਹ ਸਭਿ ਆਨੰ^੨ ਪਵਾਈ।
 ਰਾਜਨਿ ਕੇ ਵਕੀਲ ਸਮੁਦਾਈ।
 ਜੇ ਪ੍ਰਥਮੈ ਲੂਟਨ ਕੋ ਗਏ।
 ਤਿਨ ਕੋ ਦੰਡ ਦੇਤਿ ਨਿਪ ਭਏ ॥੨੯॥
 ਸਭਿ ਸ਼ਰਮਿੰਦਰਤਿ ਭਏ ਲੁਟੇਰੇ।
 ਲੀਨੇ ਦਰਬ ਖਤਾ ਤਿਨ ਹੇਰੇ।
 ਸ਼ਾਹ ਦੂਤ ਲੈ ਗਿਰਪਤਿ ਦੂਤ^੩।
 ਅੰਤਰ ਬਰੇ ਕਰਨਿ ਕੋ ਸੂਤ ॥੩੦॥
 ਜਹਿਂ ਸਤਿਗੁਰ ਬੈਠੇ ਤਹਿਂ ਆਏ।
 ਸਕਲ ਜੋਰਿ ਕਰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ।
 ਬੈਠੇ ਨਿਕਟ ਕਹਯੋ ਨਿਜ ਕਾਜ।
 ‘ਸੁਨੀਅਹਿ ਗੁਰੂ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ! ॥੩੧॥
 ਪਰਵਾਨਾ ਲਿਖਿ ਸ਼ਾਹ ਪਠਾਯੋ।
 ਮੈਂ ਲੇ ਕਰਿ ਤਹਿਂ ਤੇ ਚਲਿ ਆਯੋ।
 ਹਜ਼ਰਤ ਚਿਤ ਕੋ ਹਿਤ ਕਰਿ ਕਹਯੋ।
 ਮਿਲਿਬੋ ਰਾਵਰ ਕੇ ਸੰਗ ਚਹਯੋ ॥੩੨॥
 ਉਤ ਮੁਹਿੰਮ ਕਰਿ ਅਟਕਯੋ ਸੋਇ।
 ਨਤੁ ਆਵਤਿ ਇਤ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਇ।
^੪ਮੁਝ ਸੋਂ ਬਾਤੇਂ ਕਰੈਂ ਜੁਬਾਨੀ।
 ਪਰਵਦਿਗਾਰ ਮਿਲਿਨਿ ਕੀ ਜਾਨੀ^੫ ॥੩੩॥
 ਸ਼ਾਹੁ ਸਮੀਪ ਤਰੀਫ ਤੁਮਾਰੀ।
 ਬਹੁ ਲੋਕਨਿ ਸਭਿ ਰੀਤਿ ਉਚਾਰੀ।
 -ਬਲੀ ਬਹਾਦੁਰ ਪੀਰਨ ਪੀਰ।
 ਜਨੁ ਖੁਦਾਇ ਹੀ ਆਪ ਸਰੀਰ- ॥੩੪॥

^੧ਲਿਆਇਆ।^੨ਸੌਂਹ।^੩ਸ਼ਾਹ ਦੇ ਦੂਤ ਪਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਦੂਤ ਨੂੰ (ਨਾਲ) ਲੈਕੇ।^੪ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਜੁਬਾਨੀ ਗੱਲਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ, (ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ) ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਆਕੇ ਜੁਬਾਨੀ ਗਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਦੀਆਂ, ਜਾਣ ਲਓ।

(ਅ) ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜੁਬਾਨੀ ਜੋ ਬਾਤ ਕੀਤੀ ਹੈ, (ਉਹ ਸਭ) ਮਿਲਨ ਦੀ (ਮੈਂ) ਜਾਣੀ ਹੈ, ਪਰਵਰਦਗਾਰ (ਦੀ ਸਹੁੰ)।

ਕਾੜੀ ਅਰ ਉਮਰਾਵ ਘਨੇਰੇ।
 ਕਰਤਿ ਆਪ ਕੋ ਸੁਜਸੁ ਬਡੇਰੇ।
 ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਅਭਿਲਾਖਾ ਬਡ ਸਾਹੂ।
 ਯਾਂ ਤੇ ਮੌਹਿ ਪਠਯੋ ਤੁਮ ਪਾਹੂ ॥੩੫॥
 ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ ਲਿਖਿ ਦੀਨਿ।
 ਹਰਫ ਜੁ ਥੋਰੇ ਲੀਜਹਿ ਚੀਨਿ।
 ਅਹਿਦ ਕਰੇ ਬਿਚ ਦਿਯੋ ਖੁਦਾਇ।
 ਸਪਥ ਮੁਹੰਮਦ ਕੀ ਤਿਨ ਖਾਇ ॥੩੬॥
 ਜਿਮ ਰਾਵਰ ਕੋ ਮਨ ਪਤਿਆਵੈ।
 ਤਿਮ ਤੁਮ ਚਲਹੁ ਨ ਕੋ ਅਟਕਾਵੈ।
 ਜੇ ਹਜ਼ਰਤ ਕੋ ਆਸੈ ਐਸੇ।
 ਅਪਰ ਬੁਰੋ ਕਰਿ ਸਕੈ ਸੁ ਕੈਸੇ? ॥੩੭॥
 ਗਿਰਪਤਿ ਸਗਰੇ ਕਰਿ ਕਰਿ ਆਨ।
 ਪਠੇ ਆਪ ਕੇ ਢਿਗ ਪਰਧਾਨ।
 ਠਾਕੁਰ ਧੇਨੁ ਧਰਮ ਬਿਚ ਦੀਨੇ।
 ਤਜਹੁ ਜੰਗ ਅਬਿ ਆਛ ਸੁ ਚੀਨੇ' ॥੩੮॥
 ਪੁਨ ਪੰਮਾ ਬੋਲਯੋ ਕਰ ਜੋਰਿ।
 'ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਸਭਿ ਨੰਸ੍ਰੀ ਤੁਮ ਓਰ।
 ਨਹਿੰ ਪੂਰਬ ਕੀ ਬਾਤ ਬਿਚਾਰੋ।
 ਕਾਜ ਅਚਾਨਕ ਕਰਯੋ ਬਿਗਾਰੋ ॥੩੯॥
 ਕਿਸ ਰਾਜੇ ਕੋ ਮਤਿ ਇਮ ਨਾਂਹੀਂ।
 ਪਰੇ ਲੁਟੇਰੇ ਬੈਲਨਿ ਮਾਂਹੀ।
 ਕਰਿ ਸਾਬਤ ਸਭਿ ਹੀ ਗਹਿ ਲੀਨੇ।
 ਮਾਰਨ ਕਰੇ ਕੈਦ ਬਹੁ ਕੀਨੇ ॥੪੦॥
 ਪਰਯੋ ਸਭਿਨਿ ਮਹਿ ਅਬਿ ਡਰ ਭਾਰੀ।
 ਨਹਿੰ ਕੋ ਹੇਰਹਿ ਓਰ ਤੁਹਾਰੀ।
 ਏਕ ਬਾਰ ਤਜਿ ਦੁਰਗ ਸਿਧਾਰਹੁ।
 ਪੁਨ ਬਿਚਰਹੁ ਜਹਿੰ ਇੱਛਾ ਧਾਰਹੁ' ॥੪੧॥
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਦੂਤਨ ਬਚ ਕਹੇ।
 ਜਿਮ ਕੰਚਨ ਘਟ ਮਹਿ ਬਿਖ ਅਹੇਂ।

^੧ਇਹ ਸਲਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ।

^੨ਜਿਵੇਂ ਸੋਨੇ ਦੇ ਘੜੇ ਵਿਚ ਜ਼ਹਿਰ ਹੋਵੇ।

ਕਹੀ ਲਾਪਚਾਰੀ^੧ ਸਭਿ ਬਾਤ।
 ਗੁਰ ਕੇ ਉਰ ਸਗਰੀ ਬਿੱਖਜਾਤ ॥੪੨॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਵਕੀਲ ਆਮਦਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਸਪਤ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੨੨॥

^੧ਕਬਨ ਮਾੜ੍ਹ ਚਾਪਲੋਸੀ ਦੀ ਗਲ।

੨੮. [ਅਨੰਦਪੁਰ ਤਜਣ ਦੀਆਂ ਸਲਾਹਾਂ। ਬਿਦਾਵਾ]

੨੯<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਕਰ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ>>੨੮

ਦੋਹਰਾ: ਸੁਨਿ ਸਭਿ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਯੋ, ‘ਇਹ ਦਰੋਗ^੧ ਕੀ ਬਾਤ।
ਬੰਚਕਤਾ ਤੁਮ ਕਰਤਿ ਹੋ, ਰਾਜ ਤੇਜ਼ ਹੁਇ ਘਾਤ ॥੧॥

ਚੱਪਈ: ਜਿਮ ਆਗੇ ਸਭਿ ਕੀਨਸਿ ਆਨ।
ਬਹੁਰ ਬਿਨਾਸ਼ਯੋ ਧਰਮ ਇਮਾਨ।
ਨਿਜ ਤੇ ਪ੍ਰਥਕ ਬਨਾਇ ਲੁਟੇਰੇ।
ਨਰਕ ਸਹੇਰਯੋ ਕਸ਼ਟ ਬਡੇਰੇ ॥੨॥
ਇਮ ਹੀ ਰਾਜ ਤੇਜ਼ ਤੁਮ ਹਾਰੋ।
ਜਗ ਤੇ ਸਫ਼ਾ ਉਠਹਿ ਇਕਬਾਰੋ।’
ਇਮ ਕਹਿ ਤੂਸ਼ਨ ਭਏ ਗੁਸਾਈਂ।
ਹਾਰੇ ਕਹਿ ਵਕੀਲ ਸਮੁਦਾਈ ॥੩॥
ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਢਿਗ ਸੁਧਿ ਤਬਿ ਗਈ।
ਦੂਤਨਿ ਕਹੀ ਸੁ ‘ਅਨਬਨ ਭਈ।
ਨਹਿਂ ਮਾਨਹਿਂ ਕਲਗੀਧਰ ਕਿਸ ਕੀ।
ਤਿਨ ਸੋਂ ਬੋਲਹਿ ਬਾਨੀ ਰਿਸ ਕੀ’ ॥੪॥
ਸੁਨਿ ਕੈ ਅਪਨੇ ਨਿਕਟ ਹਕਾਰੇ।
ਸਗਲੇ ਮਾਤਾ ਪਾਸ ਪਧਾਰੇ।
ਕਹਿਵਤ^੨ ਸ਼ਾਹੁ ਗਿਰੇਸ਼ਨਿ ਕੇਰੀ।
ਸਰਬ ਵਕੀਲਨਿ ਭਾਖੀ ਫੇਰੀ ॥੫॥
‘ਸੁਨਹੁ ਮਾਤ ! ਪਰਤੀਤ ਕਰੀਜੈ।
ਸਭਿ ਕੀ ਕਹੀ ਸਾਚ ਲਖਿ ਲੀਜੈ।
ਸਤਿਗੁਰ ਨਹਿਂ ਮਾਨਹਿਂ, ਕਹਿ ਰਹੇ।
ਪ੍ਰਥਮ ਬਾਰਤਾ ਪਰ ਰਿਸ ਲਹੇ ॥੬॥
ਸਰਬ ਲੁਟੇਰੇ ਕੈਦ ਪਰੇ ਹੈਂ।
ਦੰਡ ਸਾਸਨਾ ਦੇਨਿ ਕਰੇ ਹੈਂ।
ਅਬਿ ਕਰ ਜੋਰਿ ਖਤਾ ਬਖਸ਼ਾਵੈਂ।
ਤਉ ਨਹੀਂ ਮਨ ਮਹਿੰ ਕੁਛ ਲਜਾਵੈਂ’ ॥੭॥
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਮਾਤਾ ਉਰ ਬਿਰਮਾਈ।
-ਏਤੀ ਸਪਥ ਸਾਚ ਇਨ ਖਾਈ-।

^੧ਝੂਠ।

^੨ਆਖੀ ਹੋਈ ਗਲ, ਸੁਨੇਹਾ।

ਸਕਲ ਸਿੰਘ ਅਰੁ ਮਾਤਾ ਮਿਲੇ।
 ਨਿਕਸਨਿ ਪੁਰਿ ਤੇ ਮਾਨਯੋ ਭਲੇ ॥੮॥
 ‘ਜਯੋਂ ਕਯੋਂ ਕਹਿ ਕਰਿ ਗੁਰੂ ਨਿਕਾਰੋ।
 ਤਬਿ ਮਿਟ ਹੈ ਇਹ ਜੰਗ ਅਖਾਰੋ।’
 ਆਨਿ ਗੁਰੂ ਢਿਗ ਕਰਯੋ ਜਵਾਬ।
 ‘ਮਹਾਰਾਜ ! ਅਬਿ ਤਜਹੁ ਸ਼ਿਤਾਬ ॥੯॥
 ਛੁਧਾ ਕਸ਼ਟ ਹਮ ਬਹੁਤ ਸਹਾਰਯੋ।
 ਹੁਇ ਲਚਾਰ ਤੁਮ ਪਾਸ ਉਚਾਰਯੋ।
 ਨਿਕਸੇ ਚਹੈਂ ਪ੍ਰਾਨ ਛੁਧਿਆਰੋ।
 ਕਿਮ ਹਮ ਰਾਖਿਹਿ ਧੀਰਜ ਧਾਰੇ’ ॥੧੦॥
 ਇਤਨੇ ਮਹਿੰ ਮਾਤਾ ਚਲਿ ਆਈ।
 ਬੈਠਿ ਨਿਕਟ ਸੁਤ ਕੋ ਸਮੁਝਾਈ।
 ‘ਕਯੋਂ ਅਬਿ ਚਾਹਤਿ ਸਭਿ ਕੋ ਮਾਰਯੋ।
 ਸਿੱਖਨਿ ਤੁਮਰਾ ਕਹਾਂ ਬਿਗਾਰਯੋ ॥੧੧॥
 ਮਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਲਰਿ ਲਰਿ ਆਗੇ।
 ਬਚੇ, ਅੰਨ ਬਿਨ ਮਰਬਿ ਲਾਗੇ।
 ਹੇਲਾ ਪਰੈ ਕਤਲ ਹੁਇ ਜੈ ਹੈਂ।
 ਕੋ ਲਾਖਹੁ ਲਸਕਰ ਅਟਕੈ ਹੈ ॥੧੨॥
 ਸ਼ਾਹੁ ਗਿਰੇਸੂਰ ਭਾਖਤਿ ਸਾਰੇ।
 ਕਿਮ ਇਹ ਕੂਰ ਬਨਹਿ, ਧ੍ਰਮ ਹਾਰੇ^੧।
 ਜੇ ਨਹਿੰ ਮਾਨਹੁੰਗੇ ਇਹ ਬਾਤ।
 ਤਜਹਿੰ ਸਾਥ ਤੁਮਰੋ ਬੱਖਜਾਤ ॥੧੩॥
 ਘਰ ਕੇ ਭੀ ਸਗਰੇ ਤਜਿ ਜਾਵੈਂ।
 ਜਿਤ ਕਿਤ ਹੈ ਕਰਿ ਪ੍ਰਾਨ ਬਚਾਵੈਂ।
 ਪੁਨ ਏਕਲ ਰਹਿ ਕਰਹਹੁ ਕਹਾਂ।
 ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਪ੍ਰਾਨਨ ਪ੍ਰਿਜ ਮਹਾਂ’ ॥੧੪॥
 ਸੁਨਿ ਸਿੰਘਨ ਤੇ ਅਰੁ ਬਚ ਮਾਤਹਿ।
 ਰਿਸ ਕਰਿ ਕਹਿਤ ਭਏ ਬਿੱਖਜਾਤਹਿ।
 ‘ਜੋ ਅਬਿ ਨਿਕਸਹਿ ਬਚਹਿ ਸੁ ਨਾਈ^੨।
 ਹਮਰੋ ਦੋਸ਼ ਲਖਹੁ ਨਹਿੰ ਕਾਈ ॥੧੫॥

^੧ਕਿਵੇਂ ਝੂਠੇ ਹੋਕੇ (ਸਾਰੇ ਹੀ) ਧਰਮ ਹਾਰ ਜਾਣਗੇ।

^੨ਬਚੇਗਾ ਨਹੀਂ।

ਪਸਰਹਿ ਜਹਿਂ ਕਹਿਂ ਇਹੀ ਪ੍ਰਸੰਗ।
 -ਹਤੇ ਗਏ ਸਗਰੇ ਬਿਚ ਜੰਗ-।
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬਿਸਮੈ ਬਹੁਰ ਬਿਚਾਰਹਿਂ।
 -ਆਸਮੰਜਸ ਕਜੋਂ ਭਈ^੧- ਉਚਾਰਹਿਂ ॥੧੬॥
 -ਕਜੋਂ ਨ ਭਏ ਸਤਿਗੁਰ ਰਖਵਾਰੇ।
 ਜੇ ਸੰਗੀ ਸਦ ਰਹਿਬੇਹਾਰੇ-।
 ਯਾਂ ਤੇ ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਸਕਲ ਬਿਦਾਵਾ।
 ਚਲੇ ਜਾਹੁ ਜਿਤ ਜਿਹ ਮਨ ਭਾਵਾ ॥੧੭॥
 ਜੇ ਹੋਵਹੁ ਹਮਰੇ ਅਨੁਸਾਰੀ।
 ਤੌ ਚਿਤ ਚਾਹ ਕਰੈਂ ਰਖਵਾਰੀ^੨।
 ਖੜਗ ਕੇਤੂ ਪ੍ਰਭੂ ਬਨਹਿ ਸਹਾਇ।
 ਰਿਪੁ ਤੇ ਦੇ ਕਰਿ ਹਾਥ ਬਚਾਇ ॥੧੮॥
 ਦੋਨਹੁਂ ਬਾਤਨ ਮਹਿਂ ਜਿਮ ਭਾਵੈ।
 ਸੋ ਕਰਿ ਚਲੋ, ਨ ਕੋ ਅਟਕਾਵੈ।’
 ਮਾਤਾ ਕੀ^{*} ਰਿਸ ਲਖਿ ਕਹਿ ਸਹੀ।
 ਬਿਨ ਸਨੇਹ ਬਾਨੀ ਗੁਰ ਕਹੀ ॥੧੯॥
 ਭਈ ਕਸ਼ਟ ਤੇ ਬਿਹਬਲ ਮਾਈ।
 -ਕਹਾਂ ਕਰੈ ਕੁਛ ਕਹੀ ਨ ਜਾਈ।
 ਸੁਤ ਪਯਾਰੇ ਕਿਮ ਤਯਾਗਨ ਕਰੈ।
 ਨਹਿਂ ਤਯਾਗੇ, ਜਾਨਹਿਂ -ਹਮ ਮਰੈਂ- ॥੨੦॥
 ਤਿਮਹੀ ਦੁਬਿਧਾ ਸਿੰਘਨਿ ਬਜਾਪੀ।
 -ਪ੍ਰਣ ਥੋ ਗੁਰ ਤਜਿ ਹੈਂ ਨ ਕਦਾਪੀ।
 ‘ਹਮ ਨਹਿਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਤੁਮ ਨਾਂਹੀ।’
 ਇਹ ਕਿਮ ਲਿਖੀ ਜਾਇ ਪ੍ਰਭੂ ਪਾਹੀ- ॥੨੧॥
 ਚਿਤ ਸੋਚਨ ਕੋ ਸੋਚਤਿ ਸਾਰੇ।
 ਕੁਛ ਨ ਸਕਹਿਂ ਕਰਿ, ਦੁਬਿਧਾ ਧਾਰੇ।
 ਗਏ ਵਕੀਲ ਸਭਿਨਿ ਸਨ ਕਹਯੋ।
 ‘ਸਤਿਗੁਰ ਰਣ ਕੋ ਹਠ ਧਰਿ ਰਹਯੋ ॥੨੨॥

^੧ਉਲਟੀ ਗਲ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਈ।

^੨ਦਿਲੋਂ ਚਾਹਕੇ ਰਾਖੀ ਕਰਾਂਗੇ।

*‘ਕੀ’ ਪਾਠ ੧੮੧੨ ਦੇ ਲਿਖੇ ਨੁਸਖੇ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਠੀਕ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਉਪ੍ਰੰਤ ੧੮੧੯ ਤੇ ਮਗਰਲੇ ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਠ ‘ਭੀ’ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਆਯਾ ਹੈ, ਜੋ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਦੀ ਅਨਗਹਿਲੀ ਦਾ ਫਲ ਹੈ।

ਤਉ ਬਾਤ ਇਕ ਬਿਧਿ ਬਨਿ ਆਵੈ।
 ਮਾਤਾ ਕੋ ਹਮ ਪੁਨ ਸਮੁਝਾਵੈ।
 ਬਿਨਤੀ ਕਰੈਂ ਗਿਰੀਸੁਨਿ ਦਿਸ਼ ਤੇ।
 ਦੇਹਿਂ ਭਰੋਸਾ ਬਿਧ ਜਿਸ ਕਿਸ ਤੇ ॥੨੩॥
 ਸੋ ਅਪਨੇ ਸੁਤ ਕੋ ਸਮੁਝਾਵੈ।
 ਜੋਂ ਕਿੋਂ ਕਰਿ ਨਿਕਸਨਿ ਮਨਵਾਵੈ।
 ਜੇ ਜਨਨੀ ਕੋ ਕਹਯੋ ਨ ਮਾਨੈ।
 ਤਉ ਇਮ ਹੋਇ ਬਾਤ, ਹਮ ਜਾਨੈ ॥੨੪॥
 ਪੌਤ੍ਰੇ ਆਦਿਕ ਗੁਰ ਪਰਿਵਾਰ।
 ਨਿਕਰਹਿੰ ਵਹਿਰ ਬਿਨਾ ਅਨੁਸਾਰੀ।
 ਇਸ ਬਿਧਿ ਭੇਦ ਪਰੈ ਗੁਰ ਘਰ ਮਹਿੰ।
 ਹੋਇ ਇਕਾਕੀ ਸਮਐਂ ਉਰ ਮਹਿੰ ॥੨੫॥
 ਬਹੁਰ ਆਪ ਭੀ ਨਿਕਰਨ ਕਰੈਂ।
 ਠਹਿਰਹਿੰ ਨਹੀਂ ਜੰਗ ਪਰਹਰੈਂ।’
 ਭੀਮ ਚੰਦ ਖੂਆ ਮਰਦੂਦ।
 ਕਹਯੋ ਵਕੀਲਨਿ ਜੋ ਮਉਜੂਦ^੧ ॥੨੬॥
 ‘ਇਹ ਨੀਕੀ ਤੁਮ ਨੀਤਿ ਬਿਚਾਰੀ।
 ਕਰਹੁ ਜਤਨ ਇਸ ਕੋ ਮਤਿ ਭਾਰੀ।’
 ਕਹਿਲੂਰੀ ਕਹਿ ‘ਲਿਹੁ ਮਮ ਨਾਮੂ।
 ਕਰਹੁ ਮਾਤ ਕੇ ਚਰਣ ਪ੍ਰਣਾਮੂ ॥੨੭॥
 ਜਿਮ ਹਮ ਧਰਮ ਕਰੈਂ, ਕਹਿ ਦੀਜੈ।
 ਏਕ ਬਾਰ ਪੁਰਿ ਤਜਾਗਨ ਕੀਜੈ।
 ਧਨ ਆਦਿਕ ਸਾਮੱਗ੍ਰੀ ਭਾਰੀ।
 ਲੀਜਹਿ ਅਪਨੀ ਸਰਬ ਸੰਭਾਰੀ ॥੨੮॥
 ਮੈਂ ਹੁਇ ਚਲਿਹੋਂ ਸੰਗ ਤੁਮਾਰੇ।
 ਦੇਉਂ ਲੰਘਾਇ ਬਿੰਦ ਦਲ ਸਾਰੇ।
 ਪੁਨ ਗਮਨਹੁ ਚਿਤ ਚਾਹਤਿ ਜਹਾਂ।
 ਲਸਕਰ ਪਰੇ ਮੋਹਿ ਦੁਖ ਮਹਾਂ^੨ ॥੨੯॥
 ਦੇਸ਼ ਗਿਰਨਿ ਕੋ ਭਯੋ ਬਿਨਾਸ਼ੀ।

^੧ਭਾਵ, ਆਗਿਆ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ।

^੨ਉਹਨਾਂ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜੋ ਮਉਜੂਦ ਸਨ।

^੩(ਸ਼ਾਹੀ) ਲਸਕਰ ਆ ਪਏ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਦੁਖ ਹੈ।

ਉਜਰੀ ਪ੍ਰਤਾਪ ਕਹਾਂ ਕ੍ਰਿਖ ਰਾਸੀ^੧।
 ਯਾਂ ਤੇ ਚਹੋਂ ਜੁ ਮਿਟੈ ਬਖੇਰਾ।
 ਮਾਨਹੁਂ ਬਿਨੈ ਸਹਿਤ ਬਚ ਮੇਰਾ ॥੩੦॥
 ਉਤ ਹਜ਼ਰਤ ਬਹੁ ਲਿਖੇ ਪਠਾਏ।
 ਹਿਤ ਕਰਿ ਮਿਲਿਬੇ ਹੇਤੁ ਬੁਲਾਏ।’
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਦੂਤਨਿ ਸਨ ਕਹਿ ਕੈ।
 ਪਠੇ ਮਾਤ ਢਿਗ ‘ਨਿਕਸਹਿਂ ਚਹਿ ਕੈ’ ॥੩੧॥
 ਪ੍ਰਥਮ ਸਕਲ ਹੀ ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਏ।
 ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਏ।
 ਬੈਠਿ ਗਏ ਬਿਰਤਾਂਤ ਬਖਾਨਾ।
 ‘ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਜਾਨ ਮਹਾਨਾ ! ॥੩੨॥
 ਉਮਰਾਵਨ ਅਰੁ ਗਿਰਪਤਿ ਸਾਰੇ।
 ਸਭਿ ਇਕ ਥਲ ਮਿਲਿ ਇਕ ਮਤ ਧਾਰੇ।
 ਹਜ਼ਰਤ ਲਿਖਿ ਤਾਕੀਦ ਪਠਾਈ।
 ਬੋਲਨ ਆਪ ਸਾਥ ਲਲਚਾਈ ॥੩੩॥
 ਬਿਬਿਧਿ ਬਿਧਿਨਿ ਕੇ ਗੁਨਿ ਸੁਨ ਥਾਰੇ^੨।
 -ਆਵਹਿਂ ਆਪ ਕਿ ਲੇਹਿਂ ਹਕਾਰੇ-।
 ਸਾਹੁ ਆਪ ਜੇ ਚਾਹਤਿ ਐਸੇ।
 ਬਿੱਪ੍ਰੈ ਅਪਰ ਕਰੈ ਕੋ ਕੈਸੇ ॥੩੪॥
 ਤਜਹੁ ਜੰਗ ਕੀ ਬਾਤ ਨ ਨੀਕੀ।
 ਜਿਸ ਮਹਿਂ ਮ੍ਰਿਤੁ ਹੋਇ ਸਭਿ ਹੀ ਕੀ।
 ਏਕ ਬਾਰ ਤਜਿ ਦੁਰਗ ਸਿਧਾਰਹੁ।
 ਪੁਨ ਜਹਿਂ ਇੱਛਾ ਤਹਾਂ ਬਿਹਾਰਹੁ^੩, ॥੩੫॥
 ਕਹੀ ਨ ਤਿਨ ਕੀ ਸਤਿਗੁਰ ਮਾਨੀ।
 ‘ਤੁਮ ਸਭਿ ਝੂਠ ਕਹਤਿ ਹੋ ਬਾਨੀ।
 ਜੋ ਨਿਤ ਪੂਜਾ ਕਰਹਿਂ ਪਖਾਨ।
 ਤਿਨ ਕੀ ਬੁੱਧਿ ਪਖਾਨ ਸਮਾਨ ॥੩੬॥
 ਅਰ ਅਵਰੰਗ ਕੋ ਕਹਾਂ ਬਿਸਾਸੂ।
 ਰਾਜ ਹੇਤ ਕਰਿ ਪਿਤਾ ਬਿਨਾਸੂ।

^੧ਸਾਰੀ ਖੇਤੀ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਰਹੀ।

^੨ਆਪ ਜੀ ਦੇ।

^੩ਫਿਰੋ।

ਬਡਾ ਭ੍ਰਾਤ ਜੋ ਦਾਰਸ਼ਕੋਹ।
 ਸਤਿਸੰਗੀ ਤਿਹ ਸੌਂ ਕਰਿ ਧੋਰ ॥੩੨॥
 ਮਾਰਿ ਦਿਯੋ ਨਹਿੰ ਬਿਲਮ ਲਗਾਈ।
 ਤਿਮ ਹੀ ਅਪਰ ਹਤੇ ਜੁਗ ਭਾਈ।
 ਸੋ ਅਬਿ ਕਹਾਂ ਅਹਦ ਕੋ ਜਾਨਹਿ।
 ਦੌਲਤ ਹੀ ਖੁਦਾਇ ਕਰਿ ਮਾਨੈ' ॥੩੯॥
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਨਾਈ।
 ਪੁਨ ਉਠਿ ਗਏ ਜਹਾਂ ਬਿਰ ਮਾਈ^੧।
 ਭੇਦ ਦੰਡ ਸੋ ਬਾਕ ਮਿਲਾਵੈ^੨।
 ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਤੇ ਮਾਤਹਿੰ ਸਮੁਝਾਵੈ^੩ ॥੩੯॥
 'ਸੁਨਹੁ ਮਾਤ ! ਬਾਤਹਿ ਬਿੱਖਜਾਤ।
 ਨਿਪ ਉਮਰਾਵ ਸਪਥ ਸਭਿ ਖਾਤ।
 ਜਿਮ ਮਨ ਮਾਨਹਿ ਧਰਮ ਕਰਾਵਹੁ।
 ਤਿਨ ਪਰ ਨਿਜ ਬਿੱਸੂਆਸ ਟਿਕਾਵਹੁ ॥੪੦॥
 ਨਿਕਸਹੁ ਵਹਿਰ ਨ ਕਰਹੁ ਅੰਦੇਸ਼ਾ।
 ਲੇਹੁ ਬਚਾਇ ਪ੍ਰਵਾਰ ਅਸ਼ੇਸ਼ਾ।
 ਬਿਰੋ ਕੌਨ ਕਾਰਜ ਸਰ ਜਾਇ।
 ਜੇ ਨਿਕਸਹੁ ਕਜਾ ਹੁਇ ਬਿਗਰਾਇ ॥੪੧॥
 ਜਹਿ ਕਹਿੰ ਸੰਗਤਿ ਹੈ ਗੁਰ ਕੇਰੀ।
 ਜਹਿੰ ਬੈਠਹੁ ਤਹਿੰ ਆਇ ਘਨੇਰੀ।
 ਨਗਰ ਤੁਮਾਰਾ ਰਹੈ ਸਦਾਇ।
 ਅਬਿ ਨਿਕਸਹੁ ਦਿਹੁ ਰਾਰੈ ਮਿਟਾਇ ॥੪੨॥
 ਲਾਖਹੁਂ ਲੋਕ ਵਹਿਰ ਹਰਖਾਵਹਿਂ।
 ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਤੁਮਰੀ ਸੁਖ ਪਾਵਹਿ।
 ਨਾਹਕ ਇਨ ਕਰਿ ਰਖਯੋ ਬਖੇਰਾ।
 ਮਾਤਾ ! ਤੁਮ ਮਿਟਾਇ ਇਕ ਬੇਰਾ ॥੪੩॥
 ਪ੍ਰਥਮੈ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ ਸਮੁਝਾਓ।
 ਜਿਮ ਮਾਨਹਿ ਤਿਮ ਹੀ ਮਨਵਾਓ।

^੧(ਵਕੀਲ) ਗਏ ਮਾਈ ਜੀ ਪਾਸ।

^੨ਅਰਥਾਤ ਭੇਦ ਦੰਡ ਦੋਹਾਂ ਭਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਕੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਕੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਭੇਦ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਘਰ ਵਿਚ ਪਾਟਕ ਪੈ ਜਾਵੇ, ਦੰਡ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਭੈ ਦਿਖਾਕੇ ਡਰਾਇਆ ਜਾਵੇ।

^੩ਝਗੜਾ।

ਨਹੀਂ ਸੁਭਾਵ ਫਿਰੈ ਜੇ ਫੇਰੇ^੧।
 ਅਹੈ ਸੁਭਾਵ ਬਿਸਾਲ ਕਰੇਰੇ^੨ ॥੪੪॥
 ਤੌ ਅਪਨੀ ਤਜਾਰੀ ਤੁਮ ਕਰੋ।
 ਪੰਥ ਦੇਸ਼ ਜੰਗਲ ਕੇ ਪਰੋ।
 ਪੀਛੇ ਆਪ ਨਿਕਸਿ ਕਰਿ ਐ ਹੈਂ।
 ਕੈ ਤੁਮਰੇ ਹੀ ਸੰਗ ਮਿਲੈ ਹੈਂ ॥੪੫॥
 ਵਧਯੋ ਬਖੇਰਾ ਇਮ ਹੁਇ ਥੋਰਾ।
 ਜੇ ਨਹਿੰ ਮਾਨਹੁੰ ਰਣ ਹੁਇ ਘੋਰਾ।’
 ਇਮ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਕੋ ਸਮੁਝਾਯੋ।
 ਜਜੋਂ ਕਜੋਂ ਨਿਕਸਨਿ ਕੋ ਠਹਿਰਾਯੋ ॥੪੬॥
 ਕਹਯੋ ਮਾਤ ਤਬਿ ‘ਤੁਮ ਅਬਿ ਜਾਵਹੁ।
 ਧਰਮ ਇਮਾਨ ਦੁਹਨਿ ਤੇ ਲਜਾਵਹੁ।
 ਮੈਂ ਸੁਤ ਕੋ ਸਮੁਝਾਇ ਦਿਖਾਵਉਂ।
 ਦੇਖਤਿ ਰਿਦੇ ਪ੍ਰਤੀਤ ਉਪਵਾਉਂ ॥੪੭॥
 ਠਾਕੁਰ ਧੇਨੁ ਬਿੱਪ੍ਰ ਲੈ ਆਵੈ।
 ਕਰੇ ਸਪਥ ਗਿਰਪਤੀ ਪਠਾਵੈ।
 ਹਜ਼ਰਤ ਦਿਸ਼ ਤੇ ਸੱਯਦ ਆਵੈ।
 ਆਨ ਸਮੇਤ ਕੁਰਾਨ ਉਠਾਵੈ’ ॥੪੮॥
^੩‘ਆਛੀ ਬਾਤ ਮਾਤ ! ਹਮ ਜਾਇਂ।
 ਜਿਮ ਤੁਮ ਉਚਰਹੁ ਤਿਮ ਲੇ ਆਇਂ।’
 ਕਹਿ ਕਰਿ ਦੂਤ ਵਹਿਰ ਕੋ ਗਏ।
 ਨਿਪੁਨਿ^੪ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਾਵਤਿ ਭਏ ॥੪੯॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥੇ ਖਸਟਮ ਰੁਤੇ ‘ਵਕੀਲ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ
 ਨਾਮ ਅਸਟ ਬਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੨੮॥

^੧ਭਾਵ ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪ੍ਰੇਰਿਆਂ ਨਾ ਪ੍ਰੇਰੇ ਜਾਣ।

^੨ਬਹੁਤ ਕਰਤਾ ਹੈ।

^੩ਦੂਤ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ।

^੪ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ।

੨੯. [ਮਾਤਾ ਜੀ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਨਿਕਲਨ ਹਿਤ ਕਹਿਣਾ]

੨੮<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੱਤਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੦

ਦੋਹਰਾ: ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਕੇ ਸੰਗ ਮਿਲਿ, ਛੁਧਤਿ ਸਿੰਘ ਸਮੁਦਾਇ।

ਕਰਿ ਮਸਲਤ ਆਵਤਿ ਭਏ, ਜਹਿਂ ਬੈਠੇ ਗੁਰਰਾਇ ॥੧॥

ਚੌਪਈ: ਪੂਰਬ ਸਿੱਖਨਿ ਬਿਨੈ ਬਖਾਨੀ।

‘ਸਤਿਗੁਰ ਕੀਜੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਮਹਾਨੀ।

ਅਪਨੇ ਜਾਨਿ ਪ੍ਰਾਨ ਦਿਹੁ ਦਾਨਾ।

ਮਤੋ ਜੰਗ ਕੋ ਕਰੀਅਹਿ ਹਾਨਾ ॥੨॥

ਦਾਈਆ ਬਹੁਰ ਖਾਲਸੇ ਕੇਰਾ।

ਲਰਹਿ ਸਮਾਜ ਬਟੋਰਿ ਬਡੇਰਾ।

ਜੰਗਲ ਚਲਹੁ ਮਵਾਸੀ ਮਹਾਂ।

ਪਹੁੰਚ ਨ ਸਕੈ ਤੁਰਕ ਦਲ ਜਹਾਂ ॥੩॥

ਇਹਾਂ ਦੁਰਗ ਮਹਿਂ ਨਿਬਰਜੋ ਸਰਬ।

ਅੰਨ ਨ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਖਰਚੇ ਦਰਬ।

ਅਪਰ ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਕਿਮ ਕਰ ਆਵੈ।

ਬਿਤਜੋ ਸਮੈਂ ਬਹੁ ਜੰਗ ਮਚਾਵੈਂ ॥੪॥

ਨਿਕਸੇ ਹੁਇ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਕੱਲਜਾਨ।

ਹੋਹਿ ਸਰਬ ਕੁਛ, ਬਚਹਿਂ ਜਿ ਪ੍ਰਾਨ।

ਛੁਧਾ ਕਸ਼ਟ ਤੇ ਜੇ ਮਰਿ ਗਏ।

ਪੁਨ ਕੋ ਲਰਹਿ ਖਾਕ ਹਮ ਭਏ ॥੫॥

ਦੇਖਹੁ ਸਿੱਖਨਿ ਕੋ ਹਿਤ ਕਰਿ ਕੈ।

ਘਾਲੀ ਘਾਲ ਖੇਦ ਬਹੁ ਭਰਿ ਕੈ।

ਅਬਹਿ ਬਿਦਾਵਾ ਨਾਂਹਿ ਲਿਖਾਵੇ।

ਖਾਰਜ ਸਿੱਖੀ ਤੇ ਨ ਕਰਾਵੇ ॥੬॥

ਛੁਧਾ ਕਸ਼ਟ ਤੇ ਲਿਖਿ ਕਰਿ ਦੈਂਗੇ।

ਪ੍ਰਾਨ ਬਚਾਵਨਿ ਹੇਤੁ ਚਹੈਂਗੇ।

ਮਰਨ ਲਗਯੋ ਨਰ ਕਜਾ ਨਹਿਂ ਕਰੈ।

ਜੀਵਨ ਹੇਤੁ ਸਰਬ ਪਰਹਰੈ ॥੭॥

ਅਪਨਿ ਪੰਥ ਕੇ ਬਨਹੁ ਸਹਾਇ।

ਲੇਹੁ ਕਸ਼ਟ ਤੇ ਪ੍ਰਾਨ ਬਚਾਇ।’

ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਦੀਨ ਬੈਨ ਗੁਰ ਬੋਲੇ।

‘ਧੀਰਜ ਧਰਹੁ, ਨਹੀਂ ਮਨ ਡੋਲੇ ॥੮॥

ਹਮ ਤੁਮਰੇ ਸੁਖ ਹੂੰ ਕੋ ਚਾਹੈਂ।
 ਨਹਿੰ ਜਾਨਹੁੰ ਇਹ ਛਲੀ ਮਹਾਂ ਹੈਂ।
 ਗੁਜਰਹਿ ਬੁਰਾ ਤੁਮਾਰੇ ਸਿਰ ਪਰ।
 ਚਹੌਂ ਬਚਾਵਨਿ ਤਿਸਤੇ ਹਿਤ ਧਰਿ ॥੯॥
 ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਇਮ ਔਰ ਬਿਤਾਵੋ।
 ਪੁਨ ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਭੋਜਨ ਖਾਵੋ।
 ਬਾਸੁਰ ਬੀਸ ਕਿ ਬਸਹੁ ਉਨੀਸ।
 ਕੈ ਅਠਾਰ ਸਿਮਰਹੁ ਜਗਦੀਸ਼ ॥੧੦॥
 ਕਿਧੋਂ ਸਪਤ ਦਸ ਖੋੜਸ ਰਹੋ।
 ਕੈ ਦਸ ਪੰਚ ਬਿਰਹੁ ਸੁਖ ਲਹੋ।
 ਇਤਨੇ ਦਿਨ ਮਹਿੰ ਦੋਨਹੁ ਲੋਕ।
 ਕਰਹੁ ਸੁਧਾਰਨ ਮੇਟਹੁ ਸ਼ੋਕ' ॥੧੧॥
 ਪੁਨ ਸਿਖ ਕਹੈਂ 'ਸੁਨਹੁ ਗੁਰ ਪੂਰੇ !।
 ਅਬਿ ਤੋਂ ਨਿਕਸਨ ਹੀ ਬਨਹਿ ਜ਼ਰੂਰੇ।
 ਏਕ ਦਿਵਸ ਭੀ ਬਸਯੋ ਨ ਜਾਈ।
 ਨਿਕਸਨ ਕੋ ਚਾਹਤਿ ਸਮੁਦਾਈ ॥੧੨॥
 ਬਜਾਕੁਲ ਭਏ ਛੁਧਿਤਿ ਧ੍ਰਿਤ ਹਾਰਾ।
 ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ ਸਨ ਲਰਿ ਕਿਯੋ ਅਖਾਰਾ।
 ਹਾਰਿ ਪਰੇ ਮੂਰਖ ਝਖ ਮਾਰਿ।
 ਯਾਂ ਤੇ ਕਰਿਹੈਂ ਸਪਥ ਉਦਾਰ ॥੧੩॥
 ਅਬਿ ਨਿਕਸਨ ਤੁਮ ਕੋ ਬਨੈਂ।
 ਜਿਸ ਤੇ ਰਹੈਂ ਪ੍ਰਾਨ ਕੇ ਸਨੈਂ।'
 ਪੁਨ ਗੁਰ ਕਹਯੋ 'ਪੰਚ ਦਸ਼ ਦਯੋਸਾ'^੧।
 ਜੇ ਨਹਿੰ ਰਹਿਤੇ ਧਾਰਿ ਭਰੋਸਾ ॥੧੪॥
 ਚੌਦਹਿ, ਤੇਰਾ, ਦੂਦਸ਼ ਰਹੋ।
 ਪੁਨ ਮਨ ਭਾਵਤਿ ਸੁਖ ਸਭਿ ਲਹੋ।
 ਇਕਾਦਸ਼, ਦਸ਼, ਨੌ, ਅਸ਼ਟ ਬਸੀਜੈ।
 ਰਿਪੁ ਹਟ ਜਾਹਿ ਇਹਾਂ ਸੁਖ ਲੀਜੈ ॥੧੫॥
 ਜੇ ਓਰਕ ਹੀ ਕਰਹੁ ਪਿਆਰੇ !
 ਸਪਤ ਦਿਵਸ ਲਿਹੁ ਧੀਰਜ ਧਾਰੇ।

^੧(ਤੁਸੀਂ) ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਇਹ (ਤੁਰਕ) ਮਹਾਂ ਛਲੀ ਹਨ।

^੨ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨ।

ਅਬਿ ਨਿਕਸ ਹੁਇ ਗਜ਼ਬ ਗੁਜ਼ਾਰਨ।
 ਬਚਹੁ ਨਹੀਂ ਹੁਇ ਸਭਿਨਿ ਸੰਘਾਰਨ ॥੧੯॥
 ਜਿਮ ਬਾਲਿਕ ਪਿਖਿ ਰੂਪ ਅਗਨਿ ਕੋ।
 ਬਰਨਿੰ ਚਹੈ ਨਹਿਂ ਲਖੈ ਜਰਨ ਕੋ।
 ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਸੰਭਾਰਨ ਕਰੈਂ।
 ਬਰਜਤਿ ਪਕਰਹਿੰ -ਬੀਚ ਨ ਪਰੈ- ॥੨੦॥
 ਤਜੋਂ ਹਮ ਤੁਮ ਕੋ ਬਹੁ ਬਰਜੰਤੇ।
 ਬੁਰਾ ਹੋਤਿ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਲਖੰਤੇ।’
 ਸੁਨਿ ਸਿਖ ਕਹੈਂ ‘ਬੁਰਾ ਅਬਿ ਨਾਂਹੀ।
 ਲਖਯਤਿ ਬੁਰਾ ਦੁਰਗ ਕੇ ਮਾਂਹੀ ॥੧੮॥
 ਅੰਨ ਬਿਨਾਂ ਸਗਰੇ ਮਰਿ ਜੈ ਹੈਂ।
 ਕੈ ਸਿਲਿ ਸ਼ੱਡੂ ਕਤਲ ਕਰਿ ਦੈ ਹੈਂ।
 ਦੋਨਹੁੰ ਮਹਿੰ ਤੇ ਇਕ ਹੂੰ ਜੈ ਹੈ।
 ਬਚਹਿੰ ਨ ਪੁਨ, ਨ ਉਪਾਇ ਬਨੈ ਹੈ ॥੧੯॥
 ਅਬਿ ਤੌਂ ਰਹਯੋ ਜਾਇ ਨਹਿਂ ਸੂਮੀ।
 ਲਖਹੁ ਖੇਦ ਅਭਿ^੨ ਅੰਤਰਜਾਮੀ! ’
 ਇਮ ਬੋਲਤਿ ਭੇ ਸਿੰਘ ਅਗਾਰੀ।
 ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਆਨਿ ਉਚਾਰੀ ॥੨੦॥
 ‘ਹਠ ਨਹਿਂ ਗਹਹੁ ਪੁੱਤ੍ਰ ! ਅਬਿ ਚਲੀਏ।
 ਰਿਪੁ ਤੇ ਵਹਿਰ ਤੁਰਤ ਹੀ ਠਿਲੀਏ^੩।
 ਨਿਜ ਕੁਟੰਬ ਕੋ ਲੇਹੁ ਬਚਾਇ।
 ਭਈ ਬਾਤ ਓਰਕ ਕੀ ਆਇ ॥੨੧॥
 ਜਿਮ ਤੁਮਰੇ ਉਰ^{*} ਹੁਇ ਬਿੱਸ੍ਤਾਸਾ।
 ਤਥਾ ਸਪਥ ਕਰਵਾਉ ਅਨਾਸ਼^੪।
 ਮੈਂ ਕਹਿ ਦਿਯੋ ਨਿਪਤ ਤੇ ਬਿੱਪ੍ਰ^੫।
 ਆਨਹਿ ਆਨ ਧੇਨੁ ਕੀ ਛਿੱਪ੍ਰ ॥੨੨॥
 ਸਾਹੁ ਦਿਸ਼ਾ ਤੇ ਸੱਯਦ ਆਵੈ।

^੧ਵਿਚ ਵੜਨਾ।^੨ਰਿਦੇ ਵਿਚ।^੩ਲੰਘ ਜਾਈਏ।^੪ਪਾ:-ਮਨ।^੫ਸੱਚੀ ਸੌਹੁੰ ਕਰਵਾਓ (ਵੈਰੀਆਂ ਤੌਂ) [ਅਵਿਨਾਸ਼=ਅਨਾਸ਼=ਨਾਸ ਰਹਿਤ, ਪੱਕੀ, ਸੱਚੀ]।^੬ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਹਮਣ ਰਾਜੇ ਪਾਸੋਂ.....।

ਸਿਰ ਪਰ ਅਹਿਦ ਕੁਰਾਨ ਉਠਾਵੈ^੧।
 ਇਤੇ ਧਰਮ ਠਾਨਤਿ ਹੈਂ ਬਾਹਰ।
 ਕਹਾਂ ਬਿਨਾਸੈਂਗੇ ਕਰਿ ਜਾਹਰ ॥੨੩॥
 ਅਬਿ ਤੋ ਬਨੈ ਬਾਤ ਮਨ ਭਾਈ।
 ਪੁਨ ਅਵਸਰ ਅਸ ਹਾਥ ਨ ਆਈ।
 ਪ੍ਰਬਲ ਸੱਤ੍ਰੁ ਪੁਨ ਚਢਿ ਗਢਿ ਬਰੈ।
 ਕਹੋ ਕੌਨ ਤਬਿ ਬਰਜਨ ਕਰੈ ॥੨੪॥
 ਬਹੁਤ ਬਿਸਤਰੀ^੨, ਬੇ ਬਸ ਹੋਇ।
 ਇਕ ਛਿਨ ਮਹਿੰ ਮਰਿ ਹੈਂ ਸਭਿ ਕੋਇ।
 ਜੇ ਤ੍ਰੀਮਤਿ ਨਿਜ ਹਤੈਂ ਕਟਾਰ।
 ਮਰਿ ਮਰਿ ਜਾਇਂ ਉਦਰ ਕੋ ਫਾਰਿ ॥੨੫॥
 ਐਸੇ ਗਜ਼ਬ ਕਰਯੋ ਕਿਮ ਚਹੋ।
 ਨਰ ਤ੍ਰਿਯ ਮਰੇ ਆਪ ਕਿਆ ਲਹੋ।’
 ਸੁਨਿ ਮਾਤਾ ਕੋ ਪੁਨ ਸਮੁਝਯੋ।
 ‘ਭੇਦ ਨ ਦੁਸ਼ਟਨ ਕੋ ਤੁਮ ਪਾਯੋ ॥੨੬॥
 ਪ੍ਰਥਮ ਦਿਖਾਇ ਨ ਭਈ ਪ੍ਰਤੀਤ।
 ਤਿਨ ਪਰ ਧਰਹੁ ਭਰੋਸਾ ਚੀਤ।
 ਜਿਸ ਕੁਟੰਬ ਕੋ ਚਹੈਂ ਬਚਾਯੋ।
 ਕਿਮ ਸੱਤ੍ਰੁ ਛੋਰਹਿ ਮਿਲਿ ਜਾਯੋ ॥੨੭॥
 ਬੁਰੀ ਹੋਨੀਂ ਸੋ ਭਲੀ ਪਰੇਖੀ।
 ਜਿਮ ਹੁਇ ਭਲੀ ਬੁਰੀ ਸੋ ਦੇਖੀ।
 ਤੁਮ ਜਾਨਹੁ ਜਿਨ ਜਿਨ ਜਨ ਜਾਨਾ^੩।
 ਲਿਖਹੁ ਬਿਦਾਵਾ ਕਰਹੁ ਪਯਾਨਾ ॥੨੮॥
 ਸਭਿ ਜਾਨਹਿੰ -ਗੁਰ ਰਹੇ ਹਟਾਇ।
 ਨਹਿੰ ਬਚ ਮਾਨੇ ਮਰੇ ਸੁ ਜਾਇ^੪-।’

^੧ਸਿਰ ਤੇ ਕੁਰਾਨ ਚੁੱਕਕੇ ਅਹਦ ਕਰੇ।

^੨ਬਹੁਤ ਖਿੱਲਰੀ ਹੋਈ (ਫੌਜ)।

^੩ਤੁਸੀਂ ਜਾਣੋ, ਜਿਸ ਜਨ ਤੇ ਜਾਣਾ ਹੈ.....। ਤੁਸੀਂ ਜਾਣੋਂ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੁਹਾਡੀ ਹੈ।

^੪ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰ ਜੀ ਜੋ ਬਾਹਰ ਹੋਣਾ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਕੇ ਬੀ ਦਿਖਾ ਚੁਕੇ ਸਨ, ਫਿਰ ਬੀ ਸਿੱਖ ਹਟਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਾਹਰ ਜੋ ਖੇਚਲ ਹੋਣੀ ਹੈ ਉਸ ਭੁੱਲ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੁਸਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਹੋਵੇ ਜੋ ਭੁੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਡੀ ਭੁੱਲ ਦੀ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੇਰੇ ਬਚਨ ਤੁਸੀਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨ ਰਹੇ, ਤਾਂਤੇ ਆਪਣੀ ਭੁੱਲ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਪਾਓਗੇ।

ਅਸ ਹਠ ਕੇ ਬਚ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਾਰੇ।
 ਬਿਹਬਲ ਚਿੰਤਿ ਖਰੇ ਦੁਆਰੇ ॥੨੯॥
 ਪੌਤ੍ਰ ਜੁਗਮ ਥੋਰੀ ਬਯ ਵਾਰੇ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਚਿਤ ਕੇ ਅਤਿ ਪਯਾਰੇ।
 ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰਤਿ -ਸੰਗ ਇਨ ਲੈ ਕੈ।
 ਕਰੋਂ ਬਚਾਵਨ ਪੁਰਿ ਨਿਕਸੈ ਕੈ— ॥੩੦॥
 ਭਯੋ ਕਸ਼ਟ ਚਿਤ ਕਹਯੋ ਨ ਜਾਇ।
 ਬੈਠੀ ਬਹੁਰ ਜਾਇ ਨਿਜ ਥਾਇ।
 ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਸਿੰਘ ਜਾਇ ਢਿਗ ਬੈਸੇ।
 ਇਕ ਇਮਿ ਸੰਕਟ ਸਭਿ ਕੋ ਤੈਸੇ ॥੩੧॥
 ਮਾਤ ਬਿਲੋਚਨ ਤੇ ਜਲ ਜਾਵਤਿ।
 ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ ਪੌਛਤਿ ਦੁਖ ਪਾਵਤਿ।
 ਮਹਿਲ ਗੁਰੂ ਕੇ ਦੋਨਹੁੰ ਰੋਦਤਿ।
 ਬੈਠੀ ਸਾਸ ਸਮੀਪ ਅਮੋਦਤ ॥੩੨॥
 ਤਿਮ ਹੀ ਬਯਾਕਲ ਸਿੰਘ ਬਿਸਾਲੇ।
 ਪਿਖਿੰ ਮਾਤ ਲੋਚਨ ਜਲ ਡਾਲੇ।
 ਕੁਛ ਕਰਿ ਸਕਹਿੰ ਨ ਬਹੁ ਬਿਕੁਲਾਏ।
 ਨਿਕਰਨ ਠੀਕ ਮਤੋ ਠਹਿਰਾਏ ॥੩੩॥
 -ਸਤਿਗੁਰ ਹੁਇ ਬੈਠੇ ਮਤਵਾਲੇ।
 ਹਿਤ ਅਨਹਿਤ ਨਹਿੰ ਸਕਹਿੰ ਕੁਢਾਲੇ^੧।
 ਇਨ ਹਠ ਰਣ ਕੋ ਮਨ ਮਹਿੰ ਧਾਰਯੋ।
 ਨਿਕਸਨ ਸਮੋਂ ਨ ਭਲੋ ਬਿਚਾਰਯੋ- ॥੩੪॥
 ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ ਪਛਤਾਵਤਿ ਮਾਤਾ।
 -ਕਹਾਂ ਕਰਮ ਮਮ ਲਿਖਯੋ ਬਿਧਾਤਾ।
 ਸਭਿ ਤੇ ਪੂਰਬ ਮੈਂ ਕਿਮ ਮਰੋਂ।
 ਸੁਤ ਪੌਤ੍ਰਨਿ ਦੁਖ ਜਿਜਤਿ ਨ ਭਰੋਂ ॥੩੫॥
 ਸ੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ! ਸੁਖ ਕਰੋ।
 ਸੰਕਟ ਪਰਯੋ ਅਧਿਕ ਸੋ ਹਰੋ।
 ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਮਾਤਾ ਸੁਖ ਦਾਤੀ !
 ਸੁਤ ਕੀ ਮਤਿ ਕੀਜੈ ਅਵਿਦਾਤੀ^੨ ॥੩੬॥

^੧ਹਿਤ ਤੇ ਅਨਹਿਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ (ਪਛਾਣ) ਸਕਦੇ (ਐਸੀ) ਕੁਢੱਵੀ (ਗੱਲ ਆ ਬਣੀ ਹੈ)।

^੨ਉੱਜਲਾ।

ਜਿਮ ਅਪਨੋ ਪਰਵਾਰ ਬਚਾਵੈਂ।
 ਸੋ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਨ ਕੌਂ ਡੁਰਿ ਆਵੈ।
 ਕਿਸੇ ਮੈਂ ਕਰੋਂ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨਹਿੰ ਮਾਨੈ।
 ਕਹਾਂ ਦੈਵ ਹਮ ਗਤਿ ਕੋ ਠਾਨੈ^੧ ॥੩੭॥
 ਲਿਖਹਿੰ ਬਿਦਾਵਾ ਜੇ ਚਲਿ ਜਾਵੈਂ।
 ‘ਬਚਹਿੰ ਨਹੀਂ’ ਸੁਤ ਬਾਕ ਅਲਾਵੈਂ।
 ਜਜੋਂ ਕਜੋਂ ਕਹਯੋ ਸਾਚ ਜਿਨ ਕੇਰਾ।
 ਪਰਖਯੋ ਬਹੁਤ ਬਾਰਿ ਦ੍ਰਿਗ ਹੇਰਾ ॥੩੮॥
 ਰਹੈਂ ਦੁਰਗ ਮਹਿੰ, ਨੀਕ ਨ ਸੋਈ।
 ਨਿਕਰਨ ਮਸਲਤਿ ਕਹਿ ਸਭਿ ਕੋਈ।
 ਅਬਿ ਅਰਿ ਮਾਨਹਿ, ਕਰਹਿ ਨਿਕਾਰਨ।
 ਪੁਨ ਹਟਿ ਜਾਇ ਕਰੈ ਬਿਚ ਮਾਰਨ-^{*} ॥੩੯॥
 ਇਮ ਹੀ ਸਿੰਘ ਧਰੈਂ ਦੁਚਿਤਾਈ।
 ਚਹੈਂ ਵਹਿਰੈ^੨, ਗੁਰ ਤਜਯੋ ਨ ਜਾਈ।
 -ਜਿਨ ਆਗੇ ਘਾਲਨ ਕੋ ਘਾਲ।
 ਸੇਵਾ ਕਰਤੇ ਰਹੇ ਬਿਸਾਲ ॥੪੦॥
 ਜੁਗ ਲੋਕਨਿ ਕੇ ਜੌਨ ਸਹਾਈ।
 ਅਸ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਕਿਮ ਤਜਿ ਜਾਈ।
 ਗੁਰੂ, ਸਮੈਂ ਇਸ ਹਠ ਕੋ ਧਾਰਾ।
 ਨਹਿੰ ਨਿਕਸਹਿੰ ਚਹਿੰ ਜੰਗ ਅਖਾਰਾ ॥੪੧॥
 ਮਿਲਿ ਸੌਂ ਦੋ ਸੈ ਮਸਲਤ ਕਰੈਂ।
 ਬਨੀ ਕਠਨਤਾ ਧੀਰ ਨ ਧਰੈਂ।
 ਛੁਧਾ ਕਸ਼ਟ ਬਡ ਜਾਇ ਨ ਝਾਲਾ।
 ਅਬਿ ਲੋਂ ਕਾਟਯੋ ਕਾਲ ਦੁਖਾਲਾ ॥੪੨॥
 ਨੀਠ ਨੀਠ ਕਿਮ ਰਹਿਬੇ ਪ੍ਰਾਨਾ।
 ਰਹਯੋ ਨ ਜਾਇ ਅਬਹਿ ਗਢ ਥਾਨਾ।
 ਅੰਨ ਬਿਨਾ ਤਰਸਾਇਂ ਘਨੇਰੇ।
 ਨਹਿੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੁਨ ਹੈਂ ਦਿਢ ਘੇਰੇ ॥੪੩॥
 ਸਪਤ ਦਿਵਸ ਮਹਿੰ ਕਹਿੰ ਤੇ ਆਵੈ।

^੧ਅਸੀਂ ਕੀਕੂੰ ਦੈਵਗਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕੀਏ। [ਠਾਨਨਾ=ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਨਿਸਚੈ ਕਰ ਸਕਣਾ]।

^{*}ਇਹ ਸਾਖੀ ਸੌਂ ਸਾਖੀ ਦੀ ਪਥਰੀਂ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਓਥੇ ਦੇਵੀ ਤੋਂ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀ।

^੨ਬਾਹਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਨਾਹਕ ਸਭਿ ਕੇ ਪ੍ਰਾਨ ਗੁਵਾਵੈਂ।
 ਨਹੀਂ ਮਵਾਸ ਰਹਯੋ ਅਬਿ ਜਾਇ।
 ਛੁਧਤ ਮਰੈਂ ਸਿਖ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਇਂ ॥੪੪॥
 ਨਾਹਕ ਲਰਨ ਮਰਨ ਅਬਿ ਇਹਾਂ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਉਰ ਆਇ ਨ ਕਹਾਂ।
 ਸਭਿ ਜੇ ਨਿਕਸਿ ਚਲਹੁਗੇ ਰਾਹੂ।
 ਰਹਿਹੈਂ ਗੁਰੂ ਦੁਰਗ ਕੇ ਮਾਹੂ ? ॥੪੫॥
 ਚਲੈਂ ਸੰਗ ਹੀ^੧ ਇਨ ਬਨ ਆਵੈ।
 ਭਲੀ ਨਹੀਂ ਇਹ ਲਿਖਤ ਕਰਾਵੈ।
 ਸਿੱਖੀ ਬੀਜ ਜਾਇ^੨ ਜਗ ਮਾਂਹੀ।
 ਨਿੰਦਾ ਹੁਇ ਹਮਰੀ ਜਹਿਂ ਕਾਂਹੀ ॥੪੬॥
 ਚਲਹਿਂ ਨਿਕਸਿ ਪ੍ਰਭੁ ਬਿਨਾ ਲਿਖਾਏ।
 ਸਭਿ ਹੀ ਸੁਭ ਕਾਰਜ ਬਨਿ ਜਾਏ।
 ਨਾਂਹਿਤ ਲਿਖਹੁ ਬਿਦਾਵਾ ਚਲਹੁ।
 ਜੀਵਤਿ ਰਹੋ ਫੇਰ ਕਬਿ ਮਿਲਹੁ' ॥੪੭॥
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਸਭਿ ਦੁਰਗ ਮਝਾਰਾ।
 ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਜਹਿਂ ਜਹਿਂ ਕਰਹਿਂ ਉਚਾਰਾ।
 ਚਲਾ ਚਲੀ ਸਭਿਹਿਨਿ ਮਹਿਂ ਭਈ।
 ਛੁਧਿਤਿ ਅਧਿਕ ਤੇ ਧੀਰ ਨ ਲਈ ॥੪੮॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸਟਮ ਰੁਤੇ 'ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਅਰ ਸਿੰਘਨ'
 ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਉਨਤੀਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥੨੯॥

^੧ਕੋਈ ਬਾਤ।^੨ਨਾਲ ਹੀ ਚਲਣਗੇ।^੩ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

੩੦. [ਬਿਦਾਵਾ ਲਿਖਾਯਾ। ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ]

੨੯<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੁਕਰਾ ਰੁਚਿ ਦੁ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੧

ਦੇਹਰਾ: ਢਿਗ ਖੂਜੇ ਮਰਦੂਦ ਕੇ, ਲਿਖਾ ਨੁਰੰਗ ਪਠਾਇ।

‘ਕਸਮ ਖੁਦਾਇ ਕੁਰਾਨ ਦੀ, ਕਸਮ ਪਿਕੰਬਰ ਖਾਇ ॥੧॥

ਚੱਪਈ: ਮੋਹਿ ਹਾਥ ਕੋ ਲਿਖਾਯੋ ਸੁ ਲੈ ਕੇ।

ਸੱਯਦ ਕਿਸੇ ਭਲੇ ਕੋ ਦੈ ਕੇ।

ਸਿਰ ਪਰ ਧਰਿ ਕੈ ਜਾਇ ਕੁਰਾਨ।

ਮਿਲਹਿ ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਕਰਹਿ ਬਖਾਨ ॥੨॥

ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਕਰਿ ਗੁਰ ਮਨ ਪਤਿਆਵੈ।

ਸੋ ਕਰਿ ਦੇਹੁ ਨਿਕਸਿ ਜਿਮ ਆਵੈ।

ਜਜੋਂ ਕਜੋਂ ਕਰਿ ਗੁਰ ਕਰਹੁ ਨਿਕਾਰਨਿ।

ਮੁਝ ਲਗਿ ਪਹੁੰਚਹਿ ਤਜਿ ਰਣ ਦਾਰੁਨ’ ॥੩॥

ਸਭਿ ਉਮਰਾਵ ਬਿੰਦ ਗਿਰ ਰਾਜੇ।

ਮਿਲੇ ਏਕ ਥਲ ਮਸਲਤ ਕਾਜੇ।

ਸਕਲ ਵਕੀਲ ਭਏ ਮਉਜੂਦ।

ਤਬਿ ਬੋਲਯੋ ਖੂਜਾ ਮਰਦੂਦ ॥੪॥

‘ਹਜਰਤ ਲਿਖਿ ਭੇਜਯੋ ਪਰਵਾਨਾ।

ਜਿਮ ਮਾਤਾ ਚਹਿ ਧਰਮ ਇਮਾਨ।

ਤਿਮ ਲਿਖਿ ਪਠਹੁ ਨ ਬਿਲਮ ਲਗਾਵਹੁ।

ਸਭਿ ਰਾਜੇ ਦਿਜ ਭਲੇ ਬੁਲਾਵਹੁ ॥੫॥

ਇਤ ਅੰਤਰ ਤੇ ਨਿਕਸ ਨ ਹਾਰੇ^੧।

ਉਤ ਹਜਰਤ ਤੁਰਨਤਾ ਧਾਰੇ।

ਦਿਨ ਮਹਿ ਇਕ ਦੁਇ ਸੁਤਰ ਸਉਰ।

ਭੇਜਤਿ ਸ਼ਾਹ ਅਹੈ ਬਹੁ ਦੂਰ’ ॥੬॥

ਜ਼ੇਰਦਸਤ ਬੋਲਯੋ ‘ਇਕ ਮਾਈ^੨।

ਨਿਕਸਯੋ ਚਹੈਂ ਸਿੰਘ ਸਮੁਦਾਈ।

ਰਹੇ ਸੁ ਓਦਰ ਅੰਨ ਬਿਹੀਨੇ।

ਗਏ ਵਕੀਲ ਦੇਖਿ ਸਭਿ ਚੀਨੇ’ ॥੭॥

ਭੀਮਚੰਦ ਕਹਿ ‘ਸੁਨਹੁ ਨਵਾਬ!

ਇਸ ਕਾਰਜ ਕੋ ਕਰਹੁ ਸ਼ਿਤਾਬ।

^੧ਇਧਰੋਂ (ਗੁਰੂ ਜੀ) ਅੰਦਰੋਂ ਨਾ ਨਿਕਲੇ ਤੇ ਨਾ ਹਾਰੇ।

^੨ਮਾਤਾ ਜੀ।

ਮੌਰ ਵਕੀਲ ਮਾਤ ਸਮੁਝਾਈ।
 ਅਸ ਨਹਿੰ ਹੋਇ ਬਹੁਰ ਫਿਰ ਜਾਈ' ॥੮॥
 ਕਹਯੋ ਵਜੀਦ 'ਕਰਹੁ ਅਬਿ ਤਜਾਰ।
 ਸੱਯਦ ਦਿਜਬਰ ਲੀਨ ਹਕਾਰਿ।
 ਧੇਨੁ ਚੂਨ ਕੀ^੧ ਧਰਿ ਕਰਿ ਥਾਰੀ।
 ਰਾਖੇ ਸਾਲਗਰਾਮ ਅਗਾਰੀ ॥੯॥
 ਲਿਖਿ ਕਾਗਦ ਪਰ ਸਪਥ ਸਭਿਨਿ ਕੀ।
 ਧੇਨੁ ਨਿਕਟ ਧਰਿ ਛੁਰੀ ਨਗਨ ਕੀ।
 'ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ! ਤਕਹਿੰ ਜਿ ਬੁਰਾ ਤਿਹਾਰੋ।
 ਲਗਹਿ ਪਾਪ ਗੋ ਬੱਧ ਕੇ ਭਾਰੋ ॥੧੦॥
 ਸਭਿ ਹਮ ਪਰਹਿੰ ਧਰਮ ਤੇ ਢੂਰ।
 ਜੋ ਤੁਮ ਸੋਂ ਹਮ ਬੋਲਹਿੰ ਕੂਰ।
 ਸਾਲਗਰਾਮ ਇਸ਼ਟ ਕੀ ਆਨ।
 ਤਕਹਿੰ ਬੁਰਾ ਅਘ ਲਾਗਹਿ ਆਨ' ॥੧੧॥
 ਜੰਮੂਪਤਿ ਭੂਪਤਿ ਕਹਿਲੂਰੀ।
 ਗਿਰਪਤਿ ਸਭਿ ਆਦਿਕ ਹੰਡੂਰੀ।
 ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਸਪਥ ਮੁਹਰ ਸਭਿ ਕਰੀ।
 ਦਿਜਬਰ ਅਰੁ ਵਕੀਲ ਤਿਸ ਘਰੀ ॥੧੨॥
 ਸੱਯਦ ਸਿਰ ਪਰ ਧਰੀ ਕੁਰਾਨ।
 ਲਿਖਾ ਨੁਰੰਗ ਕਾ ਲੀਨਸਿ ਪਾਨ।
 ਦੋਨਹੁੰ ਕੋ ਆਗੈ ਸਭਿ ਕਰਿ ਕੈ।
 ਬਿੰਦ ਵਕੀਲ ਗਏ ਗਢ ਬਰਿ ਕੈ ॥੧੩॥
 ਪ੍ਰਥਮ ਗੁਰੂ ਪਗ ਬੰਦਨ ਕੀਨਿ।
 ਸਾਹੁ ਹਕੀਕਤ ਸਭਿ ਕਹਿ ਦੀਨਿ।
 'ਇਹ ਦੇਖਹੁ ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਜ ਹਾਥ।
 ਲਿਖਿ ਕਰਿ ਪਠਯੋ ਆਪ ਕੇ ਸਾਥ ॥੧੪॥
 ਇਹ ਸੱਯਦ ਸਿਰ ਧਰੀ ਕੁਰਾਨ।
 ਕਸਮ ਪਿਕੰਬਰ ਲਿਖੀ ਮਹਾਨ।
 ਬੀਚ ਖੁਦਾਇ ਦਿਯੋ ਕਰਿ ਨੇਹੂ^੨।
 ਮਿਲਿਬੇ ਕੀ ਅਭਿਲਾਖ ਅਛੇਹੂ ॥੧੫॥

^੧ਆਏ ਦੀ ਗਾਂ।^੨ਪ੍ਰੇਮ ਕਰ।

ਇਹ ਦਿਜ ਸਭਿ ਗਿਰਪਤਨਿ ਪਠਾਯੋ।
 ਸਾਲਗ੍ਰਾਮ ਸਿਰ ਧਰਿ ਕਰਿ ਆਯੋ।
 ਨਿਜ ਨਿਜ ਮੁਹਰ ਲਿਖਤ ਕਰਿ ਦੀਨੀ।
 ਥਾਲੀ ਬਿਖੈ ਧੇਨੁ ਬਿਰ ਕੀਨੀ ॥੧੬॥
 ਅਬਿ ਤੌਂ ਕਰੋ ਰਿਦੈ ਬਿਸਵਾਸੂ।
 ਚਲਿ ਕਰਿ ਮਿਲਹੁ ਸ਼ਾਹ ਚਹਿ ਪਾਸੂ।’
 ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਨਹਿੰ ਮਨ ਲਜਾਵਤਿ ਭਏ।
 ਤਬਿ ਮਾਤਾ ਕੇ ਤੀਰ ਸਿਧਏ ॥੧੭॥
 ਮਸਤਕ ਟੇਕਿ ਬੈਠਿ ਕਰਿ ਭਾਖਾ।
 ‘ਸੁਨਹੁ ਮਾਤ ! ਜਿਮ ਤੁਮ ਅਭਿਲਾਖਾ।
 ਸੋ ਬਿਧਿ ਹਜ਼ਰਤ ਕੀਨਿ ਪਠਾਈ।
 ਤਿਮ ਹੀ ਸਪਥ ਗਿਰੇਸੁਨਿ ਖਾਈ ॥੧੮॥
 ਲੇ ਨਿਕਸਹੁ ਅਪਨੋ ਪਰਿਵਾਰਾ।
 ਜਿਤ ਇੱਛਾ ਤਿਤ ਕਰਹੁ ਪਧਾਰਾ।
 ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਬਿਰ ਰਹੋਂ ਨ ਇਹਾਂ।
 ਨਿਕਸ ਚਲਹਿਂਗੇ ਪਹੁੰਚਹੁ ਜਹਾਂ’ ॥੧੯॥
 ਦੇਖਿ ਅਨੰਦਤਿ ਜਨਨੀ ਭਈ।
 ਸੁਤ ਸਮੁਝਾਵਨਿ ਕੋ ਪੁਨ ਗਈ।
 ਕਹਿੰ ਲਗਿ ਕਰੋਂ ਕਥਾ ਬਿਸਥਾਰਾ।
 ਨਹਿੰ ਮਾਨੈਂ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਉਚਾਰਾ ॥੨੦॥
 ਰਾਇ ਗੁਲਾਬ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ ਦੋਊ^੧।
 ‘ਜਨਨੀ ਭਨੈ ਮਾਨ ਲਿਹੁ ਸੋਊ।
 ਕਰਿ ਲੀਨੇ ਬਡ ਜੰਗ ਅਖਾਰੇ।
 ਨਿਕਸਹੁ ਲਿਹੁ ਬਚਾਇ ਪਰਵਾਰੇ’ ॥੨੧॥
 ਭਈ ਕੋਪ ਮਨ ਮਾਤ ਬਡੇਰੀ।
 ਲਿਖਜੋ ਬਿਦਾਵਾ ‘ਜਨਿਨਿ ਨ ਤੇਰੀ।’
 ਉਠਿ ਕਰਿ ਆਈ ਕੀਨਸਿ ਤਜਾਰੀ।
 ਜੁਗ ਪੱਤ੍ਰੇ ਪ੍ਰਿਯ ਕਰੇ ਅਗਾਰੀ ॥੨੨॥
 ਉਚਰਜੋ ਸੂਤ^੨ ਸੰਗ ਤਤਕਾਲਾ।
 ‘ਸਜੰਦਨ ਕੀਜੈ ਤਜਾਰ ਬਿਸਾਲਾ।

^੧ਦੋਨਾਂ ਨੇ (ਕਹਿਆ)।^੨ਰਥਵਾਹੀ।

ਤ੍ਰਿਪਤ ਤੁਰੰਗਨ ਦੇਹੁ ਨਿਹਾਰੀ।
 ਡਾਰੋ ਜੀਨ ਨ ਧਰੋ ਅਵਾਰੀ' ॥੨੩॥
 ਦੇਖਿ ਮਾਤ ਕੀ ਗਤਿ ਪ੍ਰਿਤ ਹਾਲੇ।
 ਲਿਖਿਨਿ ਬਿਦਾਵਾ ਸਿੰਘ ਦੁਖਾਲੇ।
 ਕਾਗਦ ਦੀਹ^੧ ਕਲਮ ਰੁਸ਼ਨਾਈ^੨।
 ਸ੍ਰੀ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਸ ਰਖਾਈ ॥੨੪॥
 ਲਾਗੇ ਲਿਖਿਨਿ ਬਿਦਾਵਾ ਸਾਰੇ।
 ਚਹੈਂ ਬਚਾਯੋ ਪ੍ਰਾਨਨ ਪਜਾਰੇ।
 ਮਹਾਂ ਕਸ਼ਟ ਸਭਿ ਕੌ ਤਬਿ ਹੋਵਾ।
 ਕਰਜੋ ਜੁ ਪ੍ਰਣ ਸੋ ਸਗਰੇ ਖੋਵਾ ॥੨੫॥
 ਗੁਰੂ ਤਜੇ ਨਹਿੰ, ਤਜਜੋ ਸਰੀਰੈ।
 ਪਛਤਾਵਤਿ ਚਿਤ ਭਏ ਅਧੀਰ।
 ਪਿਖਹਿੰ ਪਰਸਪਰ ਲਿਖਤੇ ਜਾਹਿੰ।
 ਹੋਇ ਉਦਾਸ ਗੁਰੂ ਲਿਖਵਾਹਿ ॥੨੬॥
 ਚਾਲੀ ਸਿੰਘ ਰਹੇ ਹਠ ਧਾਰਿ।
 ਨਹੀਂ ਲਿਖਹਿੰ, ਗੁਰ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰ।
 'ਤੁਮ ਭੀ ਲਿਖਹੁ ਬਨਹੁ ਸਭਿ ਸੰਗੀ।
 ਕਜੋਂ ਹਟਿ ਰਹੇ, ਨ ਹੁਇ ਇਕ ਰੰਗੀ' ॥੨੭॥
 ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਆਦਿ।
 ਸੁਨਿ ਪਿਖਿ ਕੈ ਬਿਸਮੇ ਸੰਬਾਦ।
 ਕਹਨਿ ਲਗੇ 'ਹਮ ਲਿਖਹਿੰ ਨ ਕੋਈ।
 ਘਾਲੀ ਘਾਲ ਬਾਦ ਹੁਇ ਸੋਈ ॥੨੮॥
 ਦੋਨਹੁਂ ਲੋਕਨਿ ਸੰਗ ਸਹਾਈ।
 ਅਸ ਗੁਰ ਕੋ ਕਜੋਂ ਕਰਿ ਤਜਿ ਜਾਈਂ।
 ਨਿਕਸਹੁ ਦੁਰਗ ਕਿ ਰਹੀਐ ਅੰਤਰ।
 ਹਮ ਨਹਿੰ ਛੋਰੈਂ ਸੰਗ ਨਿਰੰਤਰ' ॥੨੯॥
 ਇਕ ਦੁਇ ਬਾਰਿ ਕਹਜੋ ਗੁਰ ਫੇਰ।
 'ਕਜੋਂ ਤੁਮ ਲਿਖਹੁ ਨ? ਲਾਵਹੁ ਦੇਰ।'

^੧ਵੱਡਾ।^੨ਸਿਆਹੀ।^੩(ਪ੍ਰਣ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸੀਸ ਦਿਆਂਗੇ ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਤਜਾਗਾਂਗੇ, ਹੁਣ ਕੀ ਕੀਤਾ ਕਿ) ਗੁਰੂ ਛੱਡਿਆ ਪਰ ਸ੍ਰੀਰ (ਦਾ ਪਿਆਰ) ਨਾ ਛੁੱਟਾ।

ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਭਿ ਕਰੀ ਪ੍ਰਣਾਮ।
 ‘ਹਮ ਤੇ ਰਹੈਂ ਆਪ ਕੀ ਸ਼ਾਮ’ ॥੩੦॥
 ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਆਦਿਕ ਪੰਚੇ।
 ਪੰਚਹੁੰ ਮੁਕਤੇ ਸਿੱਖੀ ਸੰਚੇ।
 ਦਸ ਇਹ ਰਹੇ ਤੀਸ ਸਿੱਖ ਅੰਗ।
 ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕ ਭਟ ਮੌਰੈ ॥੩੧॥
 ਚਾਲੀ ਸਿੰਘ ਨਹੀਂ ਤਬਿ ਲਿਖਯੋ^੨।
 ਅਪਰ ਸਭਿਨਿ ਲਿਖਿ ਦੀਨਸਿ ਪਿਖਯੋ।
 -ਰਹਯੋ ਬੀਜ- ਉਰ ਗੁਰੂ ਬਿਚਾਰਾ।
 -ਵਧੈ ਪੰਥ ਪੁਨ ਮੋਹਿ ਉਦਾਰਾ ॥੩੨॥
 ਹੁਇ ਸਾਬਤ ਰਣ ਜੂਝਹਿੰ ਜੋਈ।
 ਅਵਨੀ ਰਾਜ ਭੋਗ ਹੈ ਸੋਈ-।
 ਕਾਗਦ ਲਿਖਯੋ ਜੇਬ ਲੇ ਡਾਰਾ।
 ਬਹੁਰ ਵਕੀਲਨਿ ਪਾਸ ਹਕਾਰਾ ॥੩੩॥
 ‘ਸਭਿ ਕੀ ਆਨ ਕਰੀ ਲਿਖਿ ਜੋਈ।
 ਕਾਗਦ ਹਮ ਕੋ ਦੀਜੈ ਸੋਈ।’
 ਕਹਿਲੂਰੀ ਆਦਿਕ ਸਭਿ ਲਿਖਯੋ।
 ਸੋ ਕਾਗਦ ਕਰ ਮਹਿੰ ਲੋ ਪਿਖਯੋ ॥੩੪॥
 ਪੁਨ ਅਵਰੰਗ ਕੋ ਲਿਖਯੋ ਮੰਗਯੋ।
 ਲਿਯੋ ਸੰਭਾਰ ਜੇਬ ਮਹਿੰ ਪਾਯੋ।
 ਸਭਿ ਕੋ ਕਹਯੋ ‘ਤਜਾਰ ਹੁਇ ਜਾਵੈ।
 ਨਿਕਸਹੁ ਵਹਿਰ ਭਲੇ ਮਗ ਪਾਵਹੁ’ ॥੩੫॥
 ਤੰਬੂ ਦੀਰਘ ਅਲਪ ਬਨਾਤੀ।
 ਨਾਨਾ ਚਿੱਤ੍ਰਤਿ ਬਨੀ ਕਨਾਤੀ।
 ਇਕ ਥਲ ਕਰਿ ਕੈ ਆਗ ਲਗਾਈ।
 ਬਸਤ੍ਰਾਦਿਕ ਸਭਿ ਦੀਏ ਜਲਾਈ ॥੩੬॥
 ਬਚਯੋ ਖਜਾਨਾ ਜੇਤਿਕ ਸ਼ੇਖ।
 ਪਾਯਹੁ ਸਤੁਦ੍ਰਵ ਬਿਖੇ ਅਸ਼ੇਖ।
 ਬਾਸਨ ਕੰਚਨ ਰਜਤ ਕਿ ਪੀਤਰ।
 ਡਾਰਿ ਦੀਏ ਸਭਿ ਜਲ ਕੇ ਭੀਤਰ ॥੩੭॥

^੧ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਿਰੋਮਣ।

^੨ਨਾ ਲਿਖਿਆ (ਬਿਦਾਵਾ)।

ਕਿਤਿਕ ਵਸਤੂ ਗਾਡੀ ਵਿਚ ਧਰਨੀ।
 ਵਹਿਰ ਨ ਰਾਖੀ ਕਛੁ ਅਰਿ ਹਰਨੀ^੧।
 ਅਗਨਿ ਕਿ ਜਲ ਕੈ ਧਰਨਿ ਗਡਾਈ।
 ਸੋ ਸਭਿ ਦਫਤਰ ਪਰ ਲਿਖਵਾਈ ॥੩੮॥
 ਤਿਨ ਕੇ ਨਾਮ ਲਿਖੀ ਸਭਿ ਵਸਤੂ^੨।
 ਥਾਨ ਥਾਨ ਪ੍ਰਤਿ ਸੌਂਪਿ ਸਮਸਤੂ।
 ਤੀਛਨ ਸ਼ਸਤੂ ਸਕਲ ਕਢਵਾਏ।
 ਸਿੰਘਨ ਕੇ ਅੰਗਨ ਲਗਵਾਏ ॥੩੯॥
 ਪੁਨ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਸਭਿ ਕੋ ਫੁਰਮਾਏ।
 ‘ਨਿਕਸਹੁ ਰਾਤ ਮਹਾਂ ਤਮ ਛਾਏ।
 ਭੋਰ ਹੋਤਿ ਲੋਂ ਪਹੁੰਚਹੁ ਦੂਰ।
 ਸਾਵਧਾਨ ਹੁਜਹੁ ਬਨਿ ਸੂਰ’ ॥੪੦॥
 ਇੱਕੀ ਸੈ ਕੋਸਨਿ ਲਗਿ ਰਾਜੂ।
 ਅਪਰ ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਗਿਨਹਿਂ ਸਮਾਜੂ।
 ਸੈਨ ਕੋਸ਼ ਅਨਗਨ ਜਿਸ ਪਾਸੀ।
 ਪਚ ਹਾਰਜੋ ਅਵਰੰਗ ਬਲਰਾਸੀ ॥੪੧॥
 ਆਨਾਂਦਪੁਰਿ ਕੇ ਹੇਤੁ ਛੁਡਾਵਨਿ।
 ਸਭਿ ਗਿਰਪਤਿ ਕੋ ਦਲ ਚਚਿ ਆਵਨਿ।
 ਮੂਰਖ ਲਾਇ ਲਾਇ ਬਲ ਹਾਰੇ।
 ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ ਸੂਰਮਾ ਸਾਰੇ ॥੪੨॥
 ਕਿਸ ਕੋ ਬਲ ਨਹਿਂ ਚਲਜੋ ਕਦਾਈ।
 ਪਚਿ ਪਚਿ ਬੈਠੇ ਰਿਪੁ ਸਮੁਦਾਈ।
 ਨਹੀਂ ਦੂਣ ਛੋਰੀ ਕਿਸ ਕਾਲ।
 ਰਾਖਜੋ ਅਪਨੋ ਤੇਜ ਬਿਸਾਲ ॥੪੩॥
 ਸਿੱਖ ਸਖਾ ਕੋ ਬਾਯੁ ਨ ਤਾਤੀ।
 ਸੁਖ ਸੋਂ ਸੁਪਤਿ ਨ ਦਿਏ ਅਗਤੀ^੩।
 ਗਿਰ ਕੇ ਜਨ ਰਾਜੇ ਸਮੁਦਾਈ^੪।
 ਅਪਨਿ ਤੇਜ ਤਰ ਰਖੇ ਦਬਾਈ ॥੪੪॥

^੧ਵੈਰੀ ਦੇ ਲੁਟਣ ਲਈ ਬਾਹਰ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦਿਤੀ।

^੨ਭਾਵ ਜਲ ਅਗਨੀ ਤੇ ਧਰਤੀ ਦੇ ਖਾਤੇ ਪਾ ਦਿਤੀਆਂ।

^੩ਵੈਰੀ।

^੪ਪਹਾੜੀ ਲੋਗ ਤੇ ਰਾਜੇ।

ਗੁਰੂ ਬਹਾਦਰ ਬਡੇ ਬਡੇਰੇ।
 ਰਿਪੁ ਦਸ * ਲਾਖ ਨ ਛੂਕੇ ਨੇਰੇ।
 ਕੋਸ ਕੋਸ ਲਗਿ ਦੂਰ ਟਿਕਾਏ।
 ਮਾਰ ਹਜ਼ਾਰਹੁੰ ਬੀਰ ਖਪਾਏ ॥੪੫॥
 ਸੋ ਪ੍ਰਭੁ ਆਪ ਦੁਰਗ ਕੌਂ ਛੋਰਿ।
 ਚਹੜੇ ਪਯਾਨਾ ਦੱਛਨ ਓਰ।
 ਸਭਿ ਕੇ ਗਰਬ ਬਡੇ ਕਰਿ ਭੰਜਨ।
 ਸੰਤਨਿ ਜਨ ਕੇ ਮਨ ਕਰਿ ਰੰਜਨ ॥੪੬॥
 ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦਿਖਾਇ ਬਿਚੱਛਨਿ।
 ਚਾਹਤਿ ਭਏ ਜਾਨਿ ਪੁਨ ਦੱਛਨ।
 ਜਿਮ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੀਨ ਰਣ ਸੁਘਰਾ^੧।
 ਪੁਨ ਦੱਛਨ ਗਮਨੇ ਤਜਿ ਮਥੁਰਾ ॥੪੭॥
 ਸਿਖ ਕੁਟੰਬ ਤੇ ਭਏ ਉਦਾਸੈ।
 ਤਜੋ ਸਨੇਹ ਜਾਨਿ ਦੁਖ ਰਾਸ।
 ਚਲੜੇ ਚਹਤਿ ਤਜਿ ਕਰਿ ਧਨ ਧਮੂ।
 ਜਿਮ ਤਜਿ ਔਧਿ^੨ ਗਏ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮੂ ॥੪੮॥
 ਕਹੋ ਕਹਾਂ ਲਗਿ ਗੁਰੂ ਬਡਾਈ।
 ਜਿਨ ਕੇ ਚਲਿਤ ਲਖੇ ਨਹਿੰ ਜਾਈਂ।
 ਰਹਿਨ ਦੁਰਗ ਮਹਿੰ ਕਿਨੇ ਨ ਮਾਨਯੋਂ।
 ‘ਚਲਹੁ ਤਜਾਰ ਹੈ’ ਤਬਹਿ ਬਖਾਨਯੋ ॥੪੯॥
 ਸ਼ਾਹ ਗਿਰੇਸ਼ ਵਕੀਲ ਘਨੇਰੇ।
 ਭੇਦ ਦੰਡ ਕਰਿ ਜਤਨ ਬਡੇਰੇ।
 ਗੁਰੂ ਅਭੁੱਲ ਮਨਾਏ ਨਿਕਸਨਿ।
 ਮਾਤ ਖਾਲਸੇ ਕੋ ਕਹਿਬੈ ਮਨਿ^੩ ॥੫੦॥
 ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ ‘ਦੁਰਗ ਨਿਕਸਨ ਤਿਆਰੀ’
 ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੩੦॥

^੧ਪਾ:-ਦਲ।

^੨ਚੰਗਾ।

^੩ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਤੇ ਕੁਟੰਬ ਤੋਂ।

^੪ਅਜੁੱਧਯਾ।

^੫ਅਭੁੱਲ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਤੇ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਨਿਕਸਨਾ ਮਨਾਇਆ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ) ਕਹਿਣਾ ਮੰਨਕੇ (ਨਿਕਲਨਾ ਪਿਆ)।

੩੧. [ਅਨੰਦਪੁਰ ਛੋੜਨਾ]

੩੦<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੁਰਕਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੨

ਦੇਹਰਾ: ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਜੇ ਗੁਰ ਬਾਕ ਕੋ, ਭਏ ਤਜਾਰ ਸਮੁਦਾਇ।
ਆਯੁ ਗਨ ਸਿੰਘਨਿ ਧਰੇ, ਹੁਇ ਸਵਧਾਨ ਤਦਾਇ ॥੧॥

ਚੱਪਈ: ਅਪਨੇ ਅਪਨੇ ਬੰਧਿ ਬੰਧਿ ਭਾਰਾ।
ਸ਼ਸਤ੍ਰੁ ਧਰੇ, ਸਿਰ ਲੀਨਸਿ ਧਾਰਿ^੧।
ਜਿਸ ਕੋ ਸ਼ਕਤਿ ਉਠਾਵਨ ਕੇਰੀ।
ਸੋ ਤਿਨ ਸੀਸ ਧਰੀ ਤਿਸ ਬੇਰੀ ॥੨॥
ਚਾਰ ਘਟੀ ਜਬਿ ਨਿਸਾ ਗੁਜ਼ਾਰੀ।
ਨੀਕੇ ਭਈ ਸਭਿਨਿ ਕੀ ਤਜਾਰੀ।
ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਤਬਿ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਾ।
'ਕਰੈਂ ਇਕੱਤ੍ਰੁ ਬਿਹੀਰ ਪਿਆਨਾ'^੨ ॥੩॥
ਸੁਨਿ ਆਇਸੁ ਕੋ ਨਰ ਚਲਿ ਪਰੇ।
ਦੁਰਗ ਵਹਿਰ ਨਿਕਸੇ ਦੁਖ ਭਰੇ।
ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ ਕੋ ਮੁਖ ਕਰਿ ਚਲੇ।
ਕੋ ਅਗੈ ਕੋ ਪਾਛੈ ਮਿਲੇ ॥੪॥
ਪਹਿਰ ਨਿਸਾ ਬੀਤੀ ਜਿਸ ਕਾਲਾ।
ਮਾਤਾ ਤਜਾਰ ਸਮਾਜ ਸੰਭਾਲਾ।
ਇਕ ਖੱਚਰ ਪਰ ਲਾਦੀ ਮੁਹਰੈਂ।
ਇਕ ਦੁਇ ਦਾਸ ਚਲੇ ਕਰਿ ਮੁਹਰੈ^੩ ॥੫॥
ਲਘੁ ਪੌੜ੍ਹੇ ਦੋਨਹੁਂ ਲੇ ਸਾਥ।
'ਸਜੰਦਨ ਚਢਹੁ' ਕਹਯੋ ਗੁਰ ਨਾਥ।
ਪ੍ਰਥਮ ਅਪਨਿ ਤੇ ਦੁਉ ਚਢਾਏ।
ਬਹੁਤ ਚਢੀ ਮਾਤਾ ਸਹਿਸਾਏ ॥੬॥
ਸਤਿਗੁਰ ਮਹਿਲ ਸੁੰਦਰੀ ਮਾਤਾ।
ਅਰੁ ਸਾਹਿਬ ਦੇਵੀ ਚਿਤ ਸ਼ਾਤਾ।
ਨਮੋ ਕਰੀ ਗੁਰ ਕੌ ਕਰ ਜੋਰੇ।
ਦੋਨਹੁਂ ਤਬਿ ਅਰੂਢਿ ਕਰਿ ਡੋਰੇ ॥੭॥
ਆਇਸ ਪਾਇ ਨਿਕਸਿ ਕਰਿ ਚਾਲੀ।

^੧(ਭਾਰ) ਮਿਟ ਤੇ ਚਾ ਲਏ ਤੇ ਸਸਤ੍ਰ ਲਾ ਲਏ।

^੨ਵਹੀਰ ਇਕੱਠਾ ਹੋਕੇ ਤੁਰਨਾ ਕਰੇ।

^੩ਅਗੇ।

ਸਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਬਹੁ ਤਮ ਵਾਲੀ।
 ਅਪਰ ਜਿ ਨਰ ਨਹਿੰ ਲਰਨੇ ਹਾਰੇ।
 ਸੋ ਮਿਲਿ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਵਹਿਰ ਪਧਾਰੇ ॥੮॥
 ਗਯੋ ਬਹੀਰ ਉਲੰਘ ਕਈ ਕੋਸਾ।
 ਬੈਠੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦੁਰਗ ਸਰੋਸਾ।
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਸਭਿ ਕਰਿ ਕਰਿ ਤਜਾਰ।
 ਚਲੇ ਲੋਕ ਸਭਿ ਪੰਥ ਮਝਾਰ ॥੯॥
 ਸਾਵਧਾਨ ਜੋ ਸ਼ਸਤ੍ਰੁ ਸਮੇਤ।
 ਰਖੇ ਸਿੰਘ ਢਿਗ ਲਰਿਬੇ ਹੇਤ।
 ਡੇਢਕ ਜਾਮ ਜਾਮਨੀ ਗਈ।
 ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਜ ਤਜਾਰੀ ਕਈ ॥੧੦॥
 ਨਿਕਸੇ ਪ੍ਰਥਮ ਗਏ ਤਿਸ ਜਾਇ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਥਾਇ।
 ਖਰੇ ਹੋਇ ਦਰਬਾਰ ਅਗਾਰੀ।
 ਕਰਿ ਅਰਦਾਸ ਬੰਦਨਾ ਧਾਰੀ ॥੧੧॥
 ਬਹੁਰੋ ਉਚੇ ਕੀਨ ਬਖਾਨ।
 ‘ਹੈ ਕੋ ਸਾਧ ਰਹੈ ਇਸ ਥਾਨ?
 ਝਾਰੂ ਦੀਪਕ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਕਰੈ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਸੇਵ ਹਿਤ ਧਰੈ’ ॥੧੨॥
 ਤੀਨ ਬਾਰਿ ਗੁਰ ਬਚਨ ਉਚਾਰਾ।
 ਨਹਿੰ ਕੋ ਬੋਲਯੋ ਡਰ ਉਰ ਧਾਰਾ।
 ਅਚਰਜ ਸੂਂਗ ਬਿਸਾਲ ਅਰੰਭੇ।
 ਰਹੀ ਨ ਧੀਰਜ ਭਏ ਅਚੰਭੇ ॥੧੩॥
 ਇਕ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਾਧ ਢਿਗ ਖਰਯੋ।
 ਤਿਸੈ ਬਿਲੋਕਤਿ ਬਾਕ ਉਚਰਯੋ।
 ‘ਬਸਹੁ ਇਹਾਂ ਤੁਮ ਸੇਵਾ ਕਰੋ।
 ਕਰਿ ਸੇਵਾ ਨਿਜ ਜਨਮ ਸੁਧਰੋ’ ॥੧੪॥
 ਮਹਾਂਦੇਵ ਤਿਸ ਕਾ ਗੁਰ ਬੋਲਾ।
 ‘ਖਾਇ ਕਹਾਂ ਤੇ ਰਹੈ ਅਡੋਲਾ?
 ਮਹਾਂ ਕੁਮਤਿ ਧਰਿ ਨੀਚ ਪਹਾਰੀ।
 ਕਰਹਿੰ ਬੈਰ ਪਸ਼ਚਾਤ ਤੁਮਾਰੀ ॥੧੫॥

‘ਤਿਸ ਦਾ ਮੁਰਸ਼ਿਦ ਮਹਾਂਦੇਵ ਸ੍ਰੀ ਸੋ ਬੋਲਿਆ।

ਭੋਜਨ ਚਹੀਐ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਖਾਨੇ।
 ਤੁਮ ਬਿਨ ਹਮ ਕੋ ਕੁਝੂ ਨ ਜਾਨੇ।
 ਕਹੈਂ ਕਹਾਂ ਰਾਵਰ ਸਭਿ ਜਾਨੇ।
 ਸੇਵਹਿ ਨਿਤ, ਕਰਿ ਦੇਹੁ ਠਿਕਾਨੇ^੧ ॥੧੯॥
 ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖਿ ਤੇ ਤਿਸਹਿ ਉਚਾਰਾ।
 ‘ਇਹ ਸਾਚੋ ਹੈ ਗੁਰ ਦਰਬਾਰਾ।
 ਅੰਨ ਭਰੀ ਗਾਡੀ ਇਹ ਖਰੀ।
 ਸੋ ਸੰਭਾਰਿ ਰਾਖੋ ਲਿਹੁ ਧਰੀ ॥੨੦॥
 ਸੰਧਯਾ ਸਮੈਂ ਸਦਾ ਗੁਰ ਦਰਸਨ।
 ਬਰਤਹਿ ਵਿਚ ਦਿਵਾਨ ਕੇ ਪਰਸਨੈ।
 ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ ਕਮੀ ਨ ਕਾਈ।
 ਨਿਸ ਦਿਨ ਹਮ ਤੁਮੈ ਹੋਹਿਂ ਸਹਾਈ ॥੨੧॥
 ਨਹਿਂ ਕਿਮ ਗਮੀ ਕਰਹੁ ਮਨ ਮਾਂਹੀ।
 ਇਸ ਥਲ ਕਮੀ ਹੋਇ ਕਿਮ ਨਾਂਹੀ।’
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਕਹਿ ਧੀਰਜ ਦੀਨੀ।
 ਤਬਿ ਤਿਨ ਸੁਨਿ ਪਦ ਬੰਦਨ ਕੀਨੀ ॥੧੯॥
 ਰਹਯੋ ਧੀਰ ਧਰਿ ਗੁਰ ਬਚ ਮਾਨੇ।
 ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰਤਿ ਪਯਾਨੇ।
 ਸਜਯੋ ਤੁਰੰਗਮ ਤਤਫਿਨ ਆਯੋ।
 ਭਏ ਅਰੂਢਨ ਚਲਨੋ ਭਾਯੋ ॥੨੦॥
 ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਸਾਬਾ।
 ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਆਗੈ ਚਲਿ ਨਾਬਾ।
 ਮੁਕਤੇ ਸਿੰਘ ਬਾਮ ਦਿਸ਼ਾ ਚਲੇ।
 ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਭਲੇ ॥੨੧॥
 ਪ੍ਰਭੂ ਕੇ ਦਾਹਨ ਪਾਸੇ ਹੋਇ।
 ਪੀਛੇ ਚਲੇ ਸਿੰਘ ਸਭਿ ਕੋਇ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਲੇ ਬੀਚ ਪਯਾਨੇ।
 ਚਢਯੋ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਨੁ ਪਾਨੇ ॥੨੨॥
 ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦੂਸਰ ਨੰਦ।

^੧ਠਿਕਾਨਾ ਕਰ ਦਿਓ।^੨ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਵਿਚ ਦਰਸਨ ਪਰਸਨ ਹੋਵੇਗਾ। (ਆ) ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਨਾਲ ਦਰਸਨ ਹੋਵੇਗਾ।^੩ਤੁਹਾਡੇ।

ਚਲੇ ਪਿਤਾ ਪਸ਼ਚਾਤ ਅਮੰਦੀ।
 ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਆਦਿਕ ਸਿਖ ਘਨੇ।
 ਧਨੁਖ ਤੁਢੰਗ ਅੰਗ ਧਰਿ ਬਨੇ ॥੨੩॥
 ਤੋੜੇ ਸੁਲਗਤਿ ਕਸੇ ਦੁਗਾੜੇ।
 ਜੜੇ ਕਲਾ ਪਰ ਮੋੜਤਿ ਝਾੜੇ।
 ਲਈ ਬਰੂਦ ਜਮਾਇ ਪਲੀਤੇ।
 ਕਿਨ ਸਰਪੋਸੈ ਉਘਾੜਨਿ ਕੀਤੇ ॥੨੪॥
 ਕੇਤਿਕ ਖਚਰਨਿ ਤੀਰਨ ਭਾਰ।
 ਲਾਦ ਲਈ ਚਾਲੀ ਪ੍ਰਭੂ ਲਾਰ।
 ਫਨੀਅਰ ਸੇ ਖਪਰੇ ਖਰ ਖਰੇ।
 ਸੇਲੇ, ਤੌਮਰ, ਸਾਂਗਨਿ ਧਰੇ ॥੨੫॥
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਗਮਨਹਿੰ ਮਗ ਬੀਚ।
 ਦੂਰ ਖਰੇ ਪਿਖਿ ਉਚ ਰੁ ਨੀਚ।
 ਕੇਤਿਕ ਕੋਸ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਸਥਾਨੇ।
 ਅੰਧ ਭਏ ਰਿਪੁ ਨਾਂਹਿ ਨ ਜਾਨੇ ॥੨੬॥
 ਕਰਹਿੰ ਪ੍ਰਤੀਖਨ -ਨਿਕਸਹਿੰ ਜਬੈ।
 ਘੇਰਿ ਗੁਰੂ ਕੋ ਗਹਿ ਲਿਹੁ ਤਬੈ-।
 ਰਾਮ ਘਨੌਲੇ* ਲਗਿ ਚਲਿ ਆਏ।
 ਸਿੰਘ ਪੰਚ ਸੈ ਗੋਲ ਬਨਾਏ ॥੨੭॥
 ਦੁਰਜਨ ਖਰੇ ਰਹੇ ਪਸ਼ਚਾਤੀ।
 ਕਰਿ ਅਨੁਮਾਨ ਸਕਲ ਸੁਧਿ ਜਾਤੀ।
 -ਗੁਰੂ ਦੁਰਗ ਮਹਿੰ ਅਬਿ ਬਿਰ ਨਾਂਹੀ।
 ਰੌਰਾ ਨਹਿੰ ਲਖੀਅਤਿ ਦਿਸ਼ ਤਾਂਹੀ ॥੨੮॥
 ਜਾਨਜੋਂ ਪਰੈ ਅਗਾਰੀ ਗਏ।
 ਮਾਰਗ ਦੂਰ ਉਲੰਘਤਿ ਭਏ-।
 ਇਮ ਲਖਿ ਕਰਿ ਅਸਵਾਰ ਧਵਾਏ।
 ਸੂਨ ਪਰਜੋ ਗਢ ਦੇਖਜੋ ਜਾਏ ॥੨੯॥
 ਤਬਿ ਖਾਜਾ ਮਰਦੂਦ ਗੁਲਾਮ।

*ਛੇਤੀ ਛੇਤੀ।

²ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਨਾਲੀ ਵਿਚ ਦੋ ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਕੱਸੀਆਂ। (ਅ) ਦੋ ਗੋਲੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਬੰਦੂਕਾਂ।

³ਪੁਰਾਣੀ ਤੋੜੇਦਾਰ ਬੰਦੂਕਾਂ ਦੇ ਪਲੀਤੇ ਤੇ ਇਕ ਢੱਕਣ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

⁴ਚੰਗੇ ਤੇ ਤਿੱਖੇ।

*ਕੀਰਤਪੁਰ ਤੋਂ ਪੂਰਬ ਰੁਖ ਨੂੰ ਗਿਰਾਂ ਹੈ ਅੱਠ ਨੌਂ ਕੋਹ ਦੀ ਵਿੱਖ ਤੇ। ਏਥੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਹੈ।

ਰਿਸਿ ਬੋਲਯੋ ਦਲ ਸੰਗ ਤਮਾਮ।
 ‘ਘੇਰਹੁ ਅੱਗ੍ਰ ਜਾਇ ਕਰਿ ਐਸੇ।
 ਜਿਸ ਤੇ ਨਿਕਸਿ ਜਾਇ ਨਹਿੰ ਕੈਸੇ’ ॥੩੦॥
 ਜਥੇਦਾਰ ਸਰਦਾਰ ਘਨੇਰੇ।
 ਕਰਿ ਕਰਿ ਕੁੱਧਤਿ ਸਗਰੇ ਪ੍ਰੇਰੇ।
 ਭੀਮਚੰਦ ਕੋ ਭਾਖਿ ਪਠਾਯੋ।
 ‘ਤੈਂ ਅਪਨੋ ਦਲ ਕਯੋ ਅਟਕਾਯੋ ॥੩੧॥
 ਪ੍ਰੇਰਹੁ ਸਭਿ ਪਰਬਤ ਕੀ ਸੈਨਾ।
 ਘੇਰਹਿ ਜਾਇ, ਗਹੈ ਪਿਖਿ ਨੈਨਾ।’
 ਖਾਨ ਵਜੀਦ ਸਿਰੁੰਦੀ ਧਾਯੋ।
 ਲਾਖਹੁਂ ਲਸ਼ਕਰ ਲੇ ਉਮਡਾਯੋ ॥੩੨॥
 ਜੋਰਦਸਤ ਸੂਬਾ ਲਵਪੁਰਿ ਕੋ।
 ਦੌਰ ਚਲਯੋ ਪਕਰਨਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ।
 ਬੇਸੁਮਾਰ^੧ ਜਿਮ ਨਿਸ ਅੰਧਜਾਰੀ।
 ਸੈਨਾ ਉਮਡੀ ਸਭਿ ਇਕਵਾਰੀ ॥੩੩॥
 ਗੁਰ ਸੂਰਜ ਕੋ ਪਕਰਨ ਹੇਤ^੨।
 ਗਹਿ ਗਹਿ ਆਯੁਧ ਉਮਡੇ ਖੇਤ।
 ਕੋ ਆਗੈ ਕੋਊ ਪਸ਼ਚਾਤ।
 ਦੌਰਤਿ ਜਾਤਿ ਗਿਰੈ ਕੋ ਖਾਤ^੩ ॥੩੪॥
 ਕਿਤਿਕ ਪਰਸਪਰ ਲਗਹਿ ਧਕੇਲੇ।
 ਬਾਜੀ ਲਰਤਿ ਸਉਰਨਿ ਮੇਲੇ^੪।
 ਕਰਿ ਤੂਰਨਤਾ ਪਹੁੰਚੇ ਆਇ।
 ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਪੀਛੇ ਜਹਿੰ ਜਾਇ^੫ ॥੩੫॥
 ਸੁਨਿ ਕੈ^੬ ਸ਼ਬਦ ਹਟਾਵਨ ਕਰੇ।
 ‘ਕੌਨ ਅਹੋ ਤੁਮ? ਰਹੀਅਹਿ ਖਰੇ !’

^੧ਬੇਅੰਤ ਸੈਨਾ।^੨ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਕਮਾਲ ਹੈ।^੩ਕੋਈ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਡਿਗਦਾ ਹੈ।^੪ਅਸਵਾਰ ਘੋੜਿਆਂ ਨੂੰ (ਦੁੜਾਊਂਦੇ ਹਨ ਵਧ ਵਧਕੇ) ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਘੋੜੇ (ਖਹਿਕੇ) ਲੜ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। (ਅ) ਅਸਵਾਰ ਐਉਂ ਮੇਲ ਮੇਲ (ਕੇ ਦੁੜਾਊਂਦੇ ਹਨ ਘੋੜੇ, ਕਿ ਮਾਨੇ) ਬਾਜੀ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ (ਕਿ ਕੌਣ ਅੱਗੇ ਪੁੱਜਦਾ ਹੈ)।^੫ਜਿਥੇ ਸਿੰਘ ਜਾਂਦੇ ਸੀ ਪਿਛੇ ਆ ਗਏ।^੬(ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ) ਸੁਣਕੇ।

ਦੁਇ ਦਿਸ਼ ਦੁਸ਼ਮਨ ਜਾਨੇ ਗਏ।
 ਸਸਤ੍ਰਨਿ ਗਹਿ ਸੁਚੇਤ ਸਭਿ ਭਏ ॥੩੬॥
 ਜੂਲਾ ਬਮਣੀ ਦੁਸ਼ਟਨਿ ਦਮਣੀ।
 ਛੁਟਨਿ ਲਗੀ ਸਨਮੁਖ ਰਿਪੁ ਸ਼ਮਣੀ।
 ਦਗਾ ਕਰਜੋ ਮਿਲਿ ਤੁਰਕ ਪਹਾਰੀ।
 ਤਬਿ ਜਾਨੀ ਸਿੰਘਨਿ ਸੁਧਿ ਸਾਰੀ ॥੩੭॥
 -ਇਸੀ ਹੇਡੁ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹਟਾਵਤਿ-।
 ਸਮੁਝਿ ਸਿੰਘ ਸਭਿ ਚਿਤ ਪਛਤਾਵਤਿ।
 ਅਬਿ ਕਜਾ ਹੋਇ ਛੋਰਿ ਗਢ ਧਾਏ।
 ਲਰਿਬੇ ਸਨਮੁਖ ਹੀ ਬਨਿ ਆਏ ॥੩੮॥
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਿਤਿਕ ਦੂਰ ਚਲਿ ਆਗੇ।
 ਖਰੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਿਸ ਜਾਗੇ।
 ਤੁਰਕਨਿ ਅਨੀ ਕਿ ਮੁਗਲ ਪਠਾਨਾ।
 ਘਰੇ ਆਨਿ ਕਰਿ ਆਯੁਧ ਪਾਨਾ ॥੩੯॥
 ਛੁਟੇ ਤੜਾਭੜ ਤੁਪਕ ਤੜਾਕੇ।
 ਮਿਲੇ ਬੀਰ ਛਿਗ ਅਧਿਕ ਲੜਾਕੇ।
 ਸ਼ਜਾਮ ਤਿਮਰ ਮਹਿਂ ਧੁਖੇ ਪਲੀਤੇ।
 ਚਮਕਹਿੰ ਬਹੁ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਂ ਕੀਤੇ ॥੪੦॥
 ਜਿਮ ਖੱਦਜੋਤਨਿ ਕੋ ਸਮੁਦਾਈ।
 ਚਮਕਤਿ ਹੈ ਇਸ ਬਿਧਿ ਦਮਕਾਈ^੧।
 ਸ਼ਬਦ ਹੋਤਿ ਜਿਮ ਗਾਜਤਿ ਗਾਜਾ।
 ਸੈਲ ਟੋਲ ਪਰ ਭਟ ਤਰੁ ਸਾਜ^੨ ॥੪੧॥
 ਦੂਰ ਦੂਰ ਲਗਿ ਸ਼ਬਦ ਸੁਨੰਤੇ।
 ਗੁਲਕਾ ਸ਼ੂਕਰਿ ਛੁਟੈਂ ਤੁਰੰਤੇ।
 ਚਮੂੰ ਤੁਰਕ ਕੀ ਚੜ੍ਹੁ ਕਰਿ ਆਈ।
 ਤ੍ਰਾਸਹਿੰ ਦੂਰ ਦੂਰ ਬਿਰਤਾਈ^੩ ॥੪੨॥
 ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਤੇ ਨਿਕਸਨ'
 ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਇਕ ਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੩੧॥

^੧ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋਯਾ।

^੨ਪਾ:-ਦਿਪਤਾਈ।

^੩ਪਹਾੜ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਬਿੱਛਾਂ ਦੀ ਸਾਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਇਉਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਟੋਲੇ (ਦੇ ਟੋਲੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ)।

^੪ਖੜੀ ਰਹੀ।

੩੨. [ਪਿਛੋਂ ਪਹਾੜੀਆਂ ਤੇ ਸੂਬਿਆਂ ਨੇ ਆ ਪੈਣਾ। ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਬੱਧਾ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ]

੩੧<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੜਕਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੩

ਦੋਹਰਾ: ਕੀਰਤਪੁਰ ਕੋ ਉਲੰਘ ਕੈ, ਪੁਨ ਆਏ ਨਿਰਮੋਹ।

ਮੁਗਲ ਪਠਾਨਨ ਆਇ ਕੈ, ਲਰੇ, ਲਖਯੋ ਤਬਿ ਧੋਹੈ ॥੧॥
 ਰਾਇ ਗੁਲਾਬ ਰੁ ਸਜਾਮ ਸਿੰਘ, ਪਿਖਿ ਲਿਖ ਪੱਤ੍ਰਾ ਦੀਨੈ।
 ‘ਜਾਹੁ ਰਾਜ ਸਿਰਮੌਰ ਕੇ, ਮਿਲਹੁ ਭੂਪ ਤਬਿ ਚੀਨ’ ॥੨॥
 -ੴਤੁਰਕਨਿ ਸੰਗ ਬਿਰੋਧ ਹਮ, ਏਹ ਭੇਜੇ ਤੁਮ ਪਾਸ।
 ਦੇਹੁ ਗ੍ਰਾਮ ਸੇਵਹੁ ਇਨਹੁਂ, ਬਾਸਹਿਂ ਕਰਹਿ ਅਵਾਸ- ॥੩॥
 ਲਈ ਲਿਖਤ ਨ੍ਰਿਪ ਢਿਗ ਗਏ, ਗੁਰ ਕੋ ਲਿਖਯੋ ਪਛਾਨਿ।
 ਗ੍ਰਾਮ ਦਯੋ ਗਿਰਵੀਂ ਤਬੈ, ਬਸੇ ਤਿਸੀ ਇਸਥਾਨ ॥੪॥

ਨਰਾਜ ਛੰਦ: ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਖਰੇ ਕਛੂਕ ਹੋਇ ਕੈ।

-ਲਰੇ^੫ ਪਿਛਾਰਿ ਆਨਿ ਕੈ- ਸੁਨੰਤਿ ਨਾਦ ਜੋਇ ਕੈ।
 ਮਨਿੰਦ ਟੀਡ ਬਿੰਦ ਕੇ^੬, ਬਿਲੰਦ ਸ਼ੋਰ ਘਾਲਿਓ।
 ਤੁਢੰਗ ਛੋਰਿ ਛੋਰਿ ਕੈ, ਅਗਾਊ ਪਾਊਂ ਡਾਲਿਓ ॥੫॥
 ਸੁਨੰਤਿ ਨਾਦ ਜਾਨਿ ਕੈ, ਧੁਖੇ ਪਲੀਤ ਹੋਰਿ ਕੈ।
 ਕਰੰਤਿ ਸੂਧ ਤਾਂਹਿ ਓਰ, ਗੋਰਿ ਛੋਰਿ ਟੇਰਿ ਕੈ।
 ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪਾਇ ਰੋਪਿ, ਠਾਂਢ ਗਾਢ ਹੋਇਓ।
 ਰੁਕੇ ਸੁਲੱਛ ਸੂਰਮੇ, ਮਨੋ ਕਪਾਟ ਜੋਇਓ^੭ ॥੬॥
 ਕਿਧੋਂ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੀਰ ਕੋ, ਪਹਾਰ ਹੋਇ ਰੋਕਿਓ।
 ਬਿਸਾਲ ਜੰਗ ਮੰਡਿ ਕੈ, ਖਰੇ ਕਰੇ ਬਿਲੋਕਿਓ।
 ਸਮੂਹ ਹੂਹ ਦੇਤਿ ਹੈਂ, ਨ ਖੇਤ ਸਿੰਘ ਛੋਰਿਓ।
 ਸੜਾਸੜੀ ਤਤਾਰਚੇ^੮, ਪ੍ਰਹਾਰ ਬਿੰਦ ਮੋਰਿਓ ॥੭॥
 ਸਮਾਨ ਸਰਪ ਢੂਕਤੇ, ਸਰੀਰ ਛੋਰਿ ਪਾਰ ਹੈਂ।

^੧ਤਦ (ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ ਛਲ ਜਾਣਿਆਂ।

^੨ਨੂੰ ਵੇਖਕੇ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ) ਚਿੱਠੀ ਲਿੱਖ ਦਿੱਤੀ (ਤੇ ਕਿਹਾ.....)।

^੩ਚਿੱਠੀ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਸੀ।

^੪ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮੁ ਹੈ; ਯਥਾ- ‘ਦੇਖ ਭੂਪ ਪਢ ਕਰ ਅਭਿਲਖੇ। ਗਿਰਵੀ ਨਾਮ ਗ੍ਰਾਮ ਦੇ ਰਖੇ’। [ਉਤ੍ਰ ਐਨ ਅੰਸੂ ੩੫ ਅੰਕ ੨]।

^੫ਤੁਰਕ ਲੜੇ ਹਨ ਪਿਛੋਂ ਦੀ ਆਕੇ।

^੬ਟਿੱਡੀ ਦੇ ਦਲ ਵਾਂਝ੍ਹੀ।

^੭ਭਾਵ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੈਰ ਜਮਾਕੇ ਪੱਕੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੜਾ ਹੋਗਿਆ ਤੇ ਲੱਖਾਂ ਵੈਰੀ ਰੁਕ ਗਏ ਮਾਨੋ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ) ਤਖਤੇ ਜੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

^੮ਵੈਰੀ ਖੜੇ ਕਰ ਲਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਿੱਠਾ ਕਿ.....।

^੯ਤੀਰ।

ਲਗੇ^੧ ਨ ਫੇਰ ਜੀਵਤੇ, ਗਿਰੰਤਿ ਤੁੰਡ ਭਾਰ ਹੈ।
 ਤੁਫੰਤਿ ਕੋ ਹੁੰਕਾਰਤੇ, ਪੁਕਾਰਤੇ, ਬਿਹਾਲ ਕੋ।
 ਦ੍ਰੜੰਤਿ ਕੋ ਤੁਰੰਗ ਤੇ, ਬ੍ਰੜੰਤਿ ਪਾਇ ਕਾਲ ਕੋ^੨ ॥੮॥
 ਗੁਰੂ ਸੁ ਨੰਦ ਸੂਰਮਾ, ਹਠੀਲ ਜੰਗ ਖੇਤ ਕੋ।
 ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਕੀ, ਸੁ ਲਜ ਰਾਖਿ ਜੇਤ ਕੋ^੩।
 ਬਹੀਰ ਦੂਰ ਜਾਇ ਕੈ, ਪਹੂੰਚਿਓ ਸੰਭਾਰਿ ਕੈ।
 ਰਿਪੂਨ ਕੀ ਨ ਆਂਚ ਲਾਗੈ^੪, ਛੇਮ ਤੇ ਪਧਾਰਿ ਕੈ ॥੯॥
 ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਸਨੇ ਸਨੇ ਪਯਾਨਿ ਕੈ।
 ਸੁਨੰਤਿ ਨਾਦ ਜੰਗ ਕੋ, ਤੁਫੰਗ ਕੇ ਮਹਾਨ ਕੈ।
 ‘ਲਰੈ ਸੁ ਕੋਨ?’ ਬੂਝਿਓ, ਸਮੂਹ ਕੀ ਸੰਭਾਰ ਲੈ।
 ‘ਬਿਲੰਦ ਬੀਰ ਕੌਨ ਹੈ? ਬਿਲੋਕਿ ਰੋਕ ਸਾਰ ਲੈ^੫ ॥੧੦॥

ਸੋਚਾ: ਟਿੱਬੀ ਸ਼ਿਆਮ ਸਥਾਨ,

ਠਾਂਢੇ ਭਏ ਬਿਚਾਰ ਕੈ।

-ਸੰਗ ਨ ਪੁੱਤ੍ਰ ਮਹਾਨ-

ਜਾਨਜੋ -ਤਿਨ ਰਣ ਘਾਲਿਓ- ॥੧੧॥

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ: ਬਡੇ ਜੰਗ ਨਾਦੀ। ਸੁਨਜੋ ਬੀਰ ਬਾਦੰਦੀ।

ਖਰੇ ਆਪ ਹੋਏ। ਢਿਗੈ ਸਿੰਘ ਜੋਏ ॥੧੨॥

‘ਰਖੇ ਰੋਕਿ ਬੀਰੰ। ਧਰੀ ਪੁੱਤ੍ਰ ਧੀਰੰ।

ਸਹਾਈ^੬ ਸਿਧਾਵੈ। ਚਲੇ ਮੇਲ ਆਵੈ^੭’ ॥੧੩॥

ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜੋਧਾ। ਚਲਜੋ ਧਾਰਿ ਕ੍ਰੋਧਾ।

‘ਕਰੋ ਮੋਹਿ ਆਗਜਾ। ਜਹਾਂ ਜੁੱਧ ਜਾਗਜਾ ॥੧੪॥

ਪਹੂੰਚੰ ਸੁ ਜਾਈ। ਬਨੀਜੈ ਸਹਾਈ^੮।

ਸੁਪੁੱਤ੍ਰੰ ਤੁਹਾਰਾ। ਜਹਾਂ ਓਜ ਭਾਰਾ’ ॥੧੫॥

ਸੁਨੀ ਦਾਸ ਬਾਨੀ। ਸੁ ਆਗਜਾ ਬਖਾਨੀ।

^੧(ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਲੱਗੇ।

^੨ਕੋਈ ਘੋੜਿਆਂ (ਦੇ ਖੁਰਾਂ) ਨਾਲ ਦਰੜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਰੜ ਬਰੜ ਕਰਦੇ ਮਰਦੇ ਹਨ। [ਦ੍ਰੜੰਤ=ਦਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬ੍ਰੜੰਤ=ਬਰੜ ਬਰੜ। ਪੀੜਾਂ ਦੀ ਅਵਾਜ਼]।

^੩ਜਿੱਤਣ ਦੀ।

^੪ਵੈਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਆਂਚ ਵੀ ਨਾ ਲੱਗੀ।

^੫ਬੜਾ ਬਹਾਦਰ ਕੌਣ ਹੈ (ਜਿਸ ਵੈਰੀ) ਰੋਕਿਆ ਹੈ? (ਜਾਓ) ਦੇਖਕੇ ਖਬਰ ਲਿਆਓ।

^੬ਬਡਾ ਰੌਲਾ ਜੰਗ ਦਾ ਤੇ ਬੀਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ੋਰ ਸੁਣਿਆ।

^੭ਸਹਾਇਤਾ ਹੇਤਾ।

^੮(ਨਾਲ) ਮਿਲਾਕੇ ਚਲੇ ਆਓ।

^੯(ਆਪ) ਸਹਾਇਕ ਹੋਵੋ।

‘ਕਰੋ ਜੁੱਧ ਜਾਓ। ਸਭੈ ਸੱਤ੍ਰੂ ਘਾਓ ॥੧੬॥
 ਬਨੇ ਬੇਇਮਾਨਾ। ਸਫ਼ਾ ਹੋਇ ਹਾਨਾ^੧।
 ਪਹਾਰੀ ਨ੍ਰਿਪਾਲਾ। ਮਹਾਂ ਮੂਢ ਜਾਲਾ ॥੧੭॥
 ਤਿਨੋ ਧਰਮ ਨਾਸ਼ਾ। ਕੁਕਰਮੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਾ।’
 ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਮਾਨੀ। ਕਰੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ॥੧੮॥
 ਹਟਯੋ ਬੀਰ ਭਾਰੀ। ਕਰੰ ਚਾਪ ਧਾਰੀ।
 ਲਏ ਤੀਰ ਤੀਖੇ। ਫਨੀਚੈ ਸਰੀਖੇ^੨ ॥੧੯॥
 ਕਿਤੇ ਸਿੰਘ ਸੰਗੀ। ਚਲੇ ਹੈਂ ਭੁਜੰਗੀ।
 ਜਹਾਂ ਸੈਨ ਰੋਕੀ। ਦਿਸ਼ਾ ਸੋ ਬਿਲੋਕੀ ॥੨੦॥
 ਗੁਰੂ ਪਾਇ ਹੇਰੇ^੩। ਸੁ ਪਾਜ਼ਰੇ ਘਨੇਰੇ।
 ਧਰਯੋ ਸੀਸ ਜਾਈ। ‘ਪ੍ਰਲੋਕੰ ਸਹਾਈ ॥੨੧॥
 ਗਹੋ ਬਾਹੁ ਮੇਰੀ। ਪਰਯੋ ਸ਼ਰਨਿ ਤੇਰੀ।’
 ਗੁਰੂ ਦੀਨ ਥਾਪੀ। ‘ਕਰੋ ਸੱਤ੍ਰੂ ਖਾਪੀ ॥੨੨॥
 ਜਹਾਂ ਮੋਹਿ ਬਾਸਾ। ਰਖੋਂ ਤੋਹਿ ਪਾਸਾ।
 ਧਰੋ ਮੋਰਿ ਧਯਾਨਾ। ਜੁੜੋ ਸੱਤ੍ਰੂ ਹਾਨਾ ॥੨੩॥

ਦੋਹਰਾ: ਜਿਤਿਕ ਰਿਦੇ ਮਹਿੰ ਕਾਮਨਾ,

ਪੰਥ ਸ੍ਰਦਾਰੀ ਪਾਇਂ।
 ਭੋਗਹਿੰ ਧਰਨੀ ਰਾਜ ਕੋ, ਮੋਹਿ ਮਿਲਹਿੰ ਪੁਨ ਆਇ ॥੨੪॥

ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ: ਜਿਤੇ ਮੋਹਿ ਸੰਗੀ। ਲਰੈਂਗੇ ਭੁਜੰਗੀ^੪।

ਬਨੈ ਤੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ^੫। ਭੁਗੈਂ ਸੂਖ ਨਾਨਾ’ ॥੨੫॥
 ਬਰੰ ਐਸ ਦੀਨੋ। ਮਹਾਂ ਮੋਦ ਕੀਨੋ।
 ਨਮੇ ਕੀਨਿ ਚਾਲਾ। ਸੁ ਜੋਧ ਬਿਸਾਲਾ ॥੨੬॥
 ਬਡੀ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਧਯੋ। ਤਿਸੀ ਥਾਂਵ ਆਯੋ।
 ਗੁਰੂ ਨੰਦ ਜੋਧਾ। ਦਿਲੰ ਪੁੰਜ ਰੋਧਾ^੬ ॥੨੭॥
 ਬਡੇ ਉਚ ਗਾਜਾ। ਮਹਾਂ ਜੁੱਧ ਸਾਜਾ।
 ਤਜੇ ਤੀਰ ਤੀਖੇ। ਬਿਧੇ^੭ ਬੀਰ ਦੀਖੇ ॥੨੮॥

^੧ਭਾਵ ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਾ ਹੀ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

^੨ਸੱਪਾਂ ਵਰਗੇ।

^੩ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨ ਦੇਖੇ।

^੪ਮੇਰੇ ਨਾਲ (ਹੋਕੇ) ਸੂਰਮੇ ਲੜਨਗੇ।

^੫ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁਖੀਆਂ ਹੋਵੇਂਗਾ।

^੬(ਜਿੱਥੇ) ਗੁਰੂ ਨੰਦ ਜੋਧੇ ਨੇ (ਸੱਤ੍ਰੂ) ਦਲ ਸਾਰੇ ਨੂੰ ਰੋਕ ਰਖਿਆ ਸੀ।

^੭ਪਾ:-ਬਧੇ।

‘ਗੁਰੂ ਨੰਦ ਆਛੇ। ਕਰੇ ਬੋਲ ਪਾਛੇ।
 ਭਯੋ ਆਪ ਆਗੇ^੧। ਮਹਾਂ ਕ੍ਰੋਧ ਜਾਗੇ ॥੨੯॥
 ਕਹਯੋ ‘ਪੰਥ ਜਾਓ। ਗੁਰੂ ਪੈ ਸਿਧਾਓ।
 ਖਰੇ ਸੋ ਉਡੀਕੈਂ। ਚਲੈਂ ਫੇਰ ਨੀਕੇ’ ॥੩੦॥
 ਕਹੈ ਬਾਰ ਬਾਰੀ^੨। ‘ਚਲੀਜੈ ਅਗਾਰੀ।’
 ਗੁਰੂ ਪੁੱਤ੍ਰ ਜੋਧਾ। ਪਿਖੇ ਸੱਤ੍ਰੂ ਕ੍ਰੋਧਾ ॥੩੧॥
 ਨਹੀਂ ਜਾਨ ਚਾਹਾ। ਰਣੰ ਖੇਤ ਮਾਂਹਾ।
 ਪਿਤਾ ਬਾਕ ਜਾਨਾ। -ਨ ਮੇਟੋਂ- ਪਛਾਨਾ ॥੩੨॥
 ਗੁਰੂ ਓਰ ਚਾਲਾ^੩। ਬਡੋ ਜੁੱਧ ਘਾਲਾ।
 ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਗਾਢਾ। ਰਿਪੁ ਰੋਕਿ ਠਾਢਾ ॥੩੩॥

ਦੋਹਰਾ: ਗੁਰ ਢਿਗ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਇਕ, ਰੰਘਰੇਟਾ ਬਡ ਬੀਰ।
 ਤਿਸ ਕੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਯੋ, ‘ਗਛ^੪ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੀਰ’ ॥੩੪॥

ਲਲਿਤਪਦ ਛੰਦ: ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਧਰਿ ਧੀਰਜ ਬੋਲਯੋ
 ‘ਮਮ ਚਿਤ ਕੀ ਤੁਮ ਜਾਨੀ।
 ਪਹੁੰਚਯੋ ਚਹੋਂ ਤਿਨਹੁੰ ਢਿਗ ਮੈਂ ਚਲਿ,
 ਆਇਸੁ ਆਪ ਬਖਾਨੀ ॥੩੫॥

ਇਸ ਸਲਿਤਾ ਲਗਿ ਮੈਂ ਲੇ ਪਹੁੰਚੋਂ
 ਹਿੰਸਤ ਏਤਿਕ ਦੀਨੀ^੫।
 ਆਗੇ ਚਹਹੁ ਸੁ ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾਨਿਧਿ!
 ਪਰੀ ਲਰਾਈ ਪੀਨੀ^੬’ ॥੩੬॥
 ਸਰਸਾ ਨਾਮ ਹੁਤੋ ਇਕ ਨਾਲਾ
 ਤਿਸ ਕੇ ਤਟ ਗੁਰ ਠਾਢੇ।
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਜੀਵਣ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬੋਲੇ
 ‘ਗਮਨਹੁ ਹੈ ਕਰਿ ਗਾਢੇ ॥੩੭॥
 ਪਹੁੰਚੋ ਇਸ ਨਾਲੇ ਕੇ ਤਟ ਲੌਂ
 ਇਹ ਮਰਜ਼ੀ ਜੇ ਤੋਹੀ।
 ਆਇ ਇਹਾਂ ਲਗਿ ਹੀ ਤੂੰ ਪਹੁੰਚੈ

^੧ਗੁਰੂ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ (ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ) ਆਵਜ਼ ਦੇਕੇ ਪਿਛੇ ਕੀਤਾ ਤੇ ਆਪ ਅੱਗੇ ਹੋ ਗਿਆ (ਉਦੇ ਸਿੰਘ)।

^੨ਮੁੜ ਮੁੜ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ (ਉਦੇ ਸਿੰਘ)।

^੩ਚੱਲਿਆ (ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ)।

^੪ਜਾਓ।

^੫(ਭਾਵ ਆਪ ਨੇ) ਏਨੀ ਹਿੰਸਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਦੀ ਤਕ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਆ ਪਹੁੰਚਾਂਗਾ।

^੬ਸਖਤ।

ਆਗੇ ਗਮਨ ਨ ਹੋਹੀ ॥੩੮॥
 ਕਹਤਿ ਜਹਾਂ ਲਗਿ ਪਹੁੰਚਨ ਤੈਂ ਅਬਿ,
 ਤਹਿੰ ਲੋਂ ਆਇਂ ਨਿਸੰਸੈ।
 ਬਿਲਮ ਨ ਕਰਹੁ ਪਯਾਨਹੁ ਸਨਮੁਖ
 ਸਮੁਦਾਈ ਰਿਪੁ ਧੂਸੈ^੧ ॥੩੯॥
 ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਭੂ ਬਾਕ, ਗਯੋ ਹਠ ਕਰਿ ਕੈ,
 ਸੀਘ੍ਹ ਪਹੂੰਚਯੋ ਜਾਈ।
 ਉਚੇ ਬੋਲਤਿ ਸਿੰਘ ਪਛਾਨਤਿ
 ਫੈਲਯੋ ਤਮ ਸਮੁਦਾਈ ॥੪੦॥
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਮਾਰਤਿ ਰਿਪੁ ਗਨ ਕੋ
 ਆਵਤਿ ਗੁਰ ਸੁਤ ਚਾਲਾ।
 ਮਿਲਯੋ ਜਾਇ ਸਭਿ ਬਾਤ ਬਖਾਨੀ^੨
 'ਚਲੀਅਹਿ ਮਗ ਇਸ ਕਾਲਾ ॥੪੧॥
 ਕਰੈਂ ਪ੍ਰਤੀਖਨ, ਮੋਹਿ ਪਠਾਯੋ,
 ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਰਿਪੁ ਰੋਕੇ^੩।'
 ਸੁਨਿ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੁਭਟ ਪ੍ਰਭੂ ਸੁਤ
 ਮਿਟੇ ਤੁਰਕ ਅਵਲੋਕੈ^੪ ॥੪੨॥
 ਤਉ ਗਮਨ ਕਰਿ ਸਨੇ ਸਨੇ ਚਲਿ
 ਲਰਤਿ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਜਾਨਾ^੫।
 ਆਗੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਬਿਹੀਰ ਸਭਿ,
 ਰਣ ਤੇ ਤ੍ਰਾਸਤਿ ਪਯਾਨਾ^੬ ॥੪੩॥
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਤਿਨ ਰੱਛਕ ਹੈ ਕਰਿ
 ਮਾਰਗ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਚਾਲੇ।
 ਰੋਪਰ ਲਗਿ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰੇ ਸਭਿ,
 ਪੀਛੇ ਜੰਗ ਬਿਸਾਲੇ^੭ ॥੪੪॥

^੧ਨਾਸ਼ ਕਰਦੇ।^੨ਜੀਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਹੀ।^੩(ਉਧਰ) ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੈਰੀ ਰੋਕ ਰਖਿਆ ਹੈ।^੪ਤੁਰਕ ਮਿਟੇ ਹੋਏ (ਦੂਰ ਰਹੇ ਹੋਏ) ਦੇਖੇ।^੫ਫਿਰ ਬੀ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਚਲੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਾਣ ਲਿਆ ਕਿ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ।^੬ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਜੋ ਵਹੀਰ ਸੀ ਉਹ ਸਾਰਾ ਜੰਗ ਤੋਂ ਡਰਦਾ ਭੱਜਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।^੭ਉਸ ਵਹੀਰ ਦੇ ਰੱਛਕ ਹੋਕੇ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਜਾਂਦੇ ਰੋਪੜ ਤਕ ਸਾਰੇ ਪੁਚਾ ਦਿੱਤੇ, ਪਿਛੋਂ ਭਾਰੀ ਜੁਧ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ (ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ)।

ਸਿੰਘ ਪੰਚ ਸੈ ਸੰਗ ਹੁਤੇ ਭਟ
 ਗਢ ਕੋ ਜਬਿ ਤਜਿ ਆਏ।
 ਕੇਤਿਕ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਕੇ ਸੰਗੀ
 ਲਰਤਿ ਜੰਗ ਮਹਿੰ ਜਾਏ ॥੪੫॥
 ਕੇਤਿਕ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੇ ਹੁਇ ਸੰਗੀ
 ਜੂਲਾ ਬਮਣੀ ਛੋਰੈਂ।
 ਔਰ ਸਕਲ ਕਲਗੀਧਰ ਕੇ ਛਿਗ
 ਮਿਲਹਿੰ, ਸੱਤੂ ਹਤਿ ਮੋਰਹਿੰ ॥੪੬॥
 ਸੁਨਹੁੰ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਸੋਂ ਰਣ ਭਾ ਜਿਮ^੧
 ਛੂਕੇ ਤੁਰਕ ਪਹਾਰੀ।
 ਜਾਨਯੋਂ -ਗੁਰੂ ਇਹਾਂ ਰਣ ਘਾਲਤਿ,
 ਪਕਰ ਕਿਧੋਂ ਲਿਹੁ ਮਾਰੀ- ॥੪੭॥
 ਪਾਇ ਜ਼ੋਰ ਅਨਗਨਤ ਚਮੂੰ ਤਬਿ
 ਉਮਡੀ ਓਰੜ ਆਈ।
 ਧੁਖਹਿੰ ਪਲੀਤੇ, ਛੂਟਹਿੰ ਗੁਲਕਾ,
 ਗਿਰਹਿੰ ਬੀਰ ਸਮੁਦਾਈ ॥੪੮॥
 ਰੁਪਯੋ ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਤਜਤਿ ਨ ਥਲ ਕੋ
 ਹਤਹਿ ਤੀਰ ਕਰਿ ਕ੍ਰੋਧਾ।
 ਲਲਕਾਰਤਿ 'ਮਾਰਹੁ ਰਿਪੁ ਗਨੁ ਕੋ'
 ਇਮ ਕਹਿ ਆਗਾ ਰੋਧਾ^੨ ॥੪੯॥
 ਤਮ ਮਹਿੰ ਗਿਰਹਿੰ ਤੁਰਕ,
 ਗਿਰ ਬਾਸੀ, ਘਾਲਹਿੰ ਹੇਲ ਬਿਸਾਲੇ।
 ਬਹੁਤ ਅਲਪ ਕੁਛ ਲਖੇ ਨ ਜਾਂਹੀ
 ਭਾ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਕਰਾਲੇ ॥੫੦॥
 ਹੜ ਹੜ ਹਸਤਿ ਜੋਗਨੀ ਨਾਚਹਿੰ
 ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਬੈਤਾਲਾ।
 ਜੰਬੁਕ ਬ੍ਰਿੰਦ ਪੁਕਾਰੈਂ ਦਾਰੁਣ
 ਆਮਿਖ ਭਖੈਂ ਬਿਸਾਲਾ ॥੫੧॥
 ਤਮ ਮਹਿੰ ਜਿਮ ਜੀਂਗਣੈ ਝਮਕੰਤੇ

^੧ਜਿਵੇਂ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਜੰਗ ਹੋਇਆ ਸੋ ਸੁਣੋ।

^੨(ਵੈਰੀ ਦਾ ਅੱਗਾ) ਰੋਕ ਰਖਿਆ।

ਅਟਿਟਾਣੇ।

ਧੁਖੈਂ ਪਲੀਤੇ ਪੁੰਜਾ।
 ਤੜ ਭੜ ਸ਼ਬਦ ਧਾਨ ਬਹੁ ਲੈ ਜਿਮ
 ਭਾੜ ਬਿਖੈ ਕਿਨ ਭੁੰਜਾ^੧ ॥੫੨॥
 ਗਿਰਹਿੰ ਸਿੰਘ ਸਨਮੁਖ ਹਤਿ ਸ਼ੱਡੁਨਿ
 ਬਰੈਂ ਬਰੰਗਨੈ ਆਈ।
 ਛੋਥ ਪੋਬਨਾ ਹੋਤਿ ਜਹਾਂ ਕਹਿੰ
 ਅਟਕ ਪੈਰੋ ਗਿਰ ਜਾਈ^੨ ॥੫੩॥
 ਤਿਸ ਉਪਰ ਤੀਜਾ ਗਿਰ ਪਰਿ ਹੈ^੩
 ਦਰੜੇ ਆਪਸ ਮਾਂਹੀ।
 ਪਰੇ ਕਰਾਹੈਂ ਉਠਿ ਹੁੰਕਾਰਾ
 ‘ਹਾਇ ਹਾਇ’ ਬਹੁ ਪ੍ਰਾਹੀਂ ॥੫੪॥
 ਬਿਨ ਮਾਰੇ ਸ਼ੱਡੁ ਗਨ ਮਰਿ ਗੇ
 ਗਿਰੇ ਠੋਕਰਾਂ ਖੈ ਕੇ।
 ਜੇਰਦਸਤ ਅਰੁ ਖਾਨ ਵਜੀਦਾ
 ਬੋਲੇ ਉਚ ਰਿਸੈ ਕੇ ॥੫੫॥
 ‘ਕਹਾਂ ਭਯੋ ਤੁਮ ਕਯੋਂ ਬਲ ਹਾਰਯੋ,
 ਅਲਪ ਸਿੰਘ ਨਹਿੰ ਮਾਰੇ।
 ਪਕਰੋ ਗੁਰ ਕੋ ਨਹਿੰ ਤ ਮਾਰ ਦਿਹੁ
 ਲਾਖਹੁਂ ਤੁਮ ਬਲ ਹਾਰੇ’ ॥੫੬॥
 ਜਥੇਦਾਰ ਜੇ ਨਿਕਟ ਖਰੇ ਥੇ
 ਦੇ ਕਰਿ ਗਾਰਿ ਪਠਾਏ।
 ‘ਜਾਨ ਨ ਪਾਵੈ ਗੁਰੂ ਜੰਗ ਕਰਿ,
 ਪਕਰਹੁ’ ਕਹਿ ਕਹਿ ਧਾਏ ॥੫੭॥
 ‘ਹਜ਼ਰਤਿ ਬਖਸ਼ੈ ਬਹੁ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ਾਂ
 ਜੇ ਗੁਰ ਗਹਿ ਲੇ ਚਾਲੈਂ।’
 ਇਮ ਕਹਿ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਧਾਇ ਪਰ ਖਲ
 ਤਜੀ ਤੁਢੰਗਨਿ ਜਾਲੈਂ ॥੫੮॥
ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ: ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਸੰਘਾਰੇ। ਖਰੇ ਧੀਰ ਧਾਰੇ।

^੧ਧਾਨ ਬਹੁਤੇ ਲੇਕੇ ਜਿਵੇਂ ਭੱਠੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਭੁੰਨਦਾ ਹੈ।

^੨ਦੇਵ ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ, ਅਪੱਸਰਾਂ।

^੩ਇਥੋਂ ਵੈਰੀਆਂ ਦਾ ਹਾਲ ਦੱਸਣ ਲੱਗੇ ਹਨ।

^੪ਲੋਥਾਂ ਦਾ ਢੇਰ ਜਿੱਥੇ ਹੋਵੇ ਪੈਰ ਅਟਕਦੇ ਡਿਗ ਪੈਣ।

^੫ਤੀਜਾ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਨਹੀਂ ਸਿੰਘ ਹਾਲੇ। ਬਡੇ ਹੇਲ ਘਾਲੇ ॥੫੮॥
 ਲਗੈ ਆਨ ਗੋਰੀ।
 ਤਨੂ ਦੇਤਿ ਫੋਰੀ।
 ਮਿਲੈਂ ਹੱਥ ਵੱਚੈਂ।
 ਮਹਾਂ ਓਜ ਸੱਬੈ ॥੫੯॥
 ਤੁਫੰਗਾਨਿ ਡਾਰੀ। ਕ੍ਰਿਪਾਨੈ ਨਿਕਾਰੀ।
 ਜੁਟੇ ਸਿੰਘ ਸੂਰੇ। ਬਡੇ ਕ੍ਰੋਧ ਪੂਰੇ ॥੬੦॥
 ਦਗਾ ਦੁਸ਼ਟ ਕੀਨੇ। ਅਧਰਮੀ ਸੁ ਚੀਨੇ।
 ਲਰੇ ਮਾਰ ਕੇਤੇ। ਗਿਰੇ ਸਿੰਘ ਖੇਤੇ ॥੬੧॥
 ਰਹੇ ਫੇਰ ਥੋਰੇ। ਪਰਜੋ ਖੇਤ ਘੋਰੇ।
 ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰੋਧਾ। ਰੁਪਜੋ ਪੈਰ ਜੋਧਾ ॥੬੨॥
 ਹਟਜੋ ਨਾਂਹਿ ਪਾਛੇ। ਤਜੈ ਬਾਨ ਆਛੇ।
 ਮਿਲੇ ਸ਼ੱਤੂ ਆਈ। ਚਹੂੰ ਓਰ ਧਾਈ ॥੬੩॥
 ਘਿਰਜੋ ਬੀਚ ਘੇਰੇ। ਬਿਲੋਕੇ ਚੁਫੇਰੇ।
 ਤਉ ਧੀਰ ਧਾਰੇ। ਤਜੈ ਤੀਰ ਸਾਰੇ ॥੬੪॥
 ਭਯੋ ਛੂਛ ਭਾਥਾ। ਤਜਜੋ, ਚਾਮ ਹਾਥਾ।
 ਕਰਾਚੋਲ ਕਾਢੇ^੧। ਕਿਤੇ ਦੁਸ਼ਟ ਬਾਢੇ ॥੬੫॥
 ਜਿਤੇ ਸਿੰਘ ਸੰਗੀ। ਕ੍ਰਿਪਾਨੈਂ ਸੁ ਨੰਗੀ।
 ਲਏ ਘੇਰ ਸਾਰੇ। ਜਥਾ ਖੇਤ ਬਾਰੇ^੨ ॥੬੬॥
 ਮਨੋ ਚੰਦ ਭਾਨਾ^੩। ਪ੍ਰਵਾਰੇ ਮਹਾਨਾ।
 ਚਲੇ ਬਾਨ ਗੋਰੀ। ਦਈ ਦੇਹਿ ਫੋਰੀ ॥੬੭॥
 ਬਡੇ ਖੱਗ ਬਾਹੇ। ਮਹਾਂ ਸ਼ੱਤੂ ਗਾਹੇ।
 ਗਿਰੇ ਸਿੰਘ ਮਾਰੇ। ਸੁ ਸੁਰਗੰ ਸਿਧਾਰੇ ॥੬੮॥
 ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਏਕੂ। ਪ੍ਰਹਾਰੈ ਅਨੇਕੂ।
 ਜਿਤੈ ਕੂਦਿ ਜਾਵੈ। ਤਿਤੈ ਮਾਰਿ ਘਾਵੈ ॥੬੯॥
 ਨਹੀਂ ਨੇਰ ਛੂਕੇ। ‘ਹਤੇ’ ਭਾਖਿ ਕੂਕੇ^੪।
 ਨਹੀਂ ਨੇਰ ਹੋਵੈਂ। ਰੁਪਜੋ ਸਿੰਘ ਜੋਵੈਂ ॥੭੦॥

^੧ਭੱਥਾ ਖਾਲੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਸੋ ਛਡਿਆ ਤੇ ਢਾਲ (ਅਰ) ਤਲਵਾਰ ਕੱਢ ਲਈ [ਚਾਮ=ਢਾਲ]। ਪਰ ਜਾਪਦਾ ਐਉਂ ਹੈ ਕਿ ਪਾਠ ‘ਤਜਜੋਂ ਚਾਂਪ ਹਾਥਾ’ ਸੀ ਕਿ ਹੱਥੋਂ ਧਨੁਖ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਗੇ ਪਾਠ ਹੈ ਕਿ ਤਲਵਾਰ ਪਕੜ ਲਈ।

^੨ਵਾੜ ਜਿਵੇਂ ਖੇਤ ਨੂੰ (ਘੇਰਦੀ ਹੈ)।

^੩ਮਾਨੋਂ ਚੰਦ ਸੂਰਜ ਨੂੰ।

^੪‘ਮਾਰ ਲੋ’ ਕਹਿਕੇ ਕੂਕਦੇ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ: ਤੁਰਕ ਪਹਾਰੀ ਬਹੁ ਹਤੇ,
ਖੇਤ ਪਰਜੋ ਸਮੁਦਾਇ।
ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਏਕ ਹੀ,
ਲਰਤਿ ਲਾਖ^੧ ਰਿਪੁ ਆਇ ॥੨੨॥

ਚੱਪਈ: ਬਹੁ ਜੂਲਾਬਮਣੀ ਤਬਿ ਤਜਾਗੀ।
ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਕੇ ਕੇਤਿਕ ਲਾਗੀ।
ਘਾਇਲ ਭਯੋ ਸ਼੍ਰੋਣ ਨਿਚੁਰੰਤਾ।
ਭੀਗੇ ਸਰਬ ਚੀਰ ਦਿਖਰੰਤਾ ॥੨੩॥
ਨਹੀਂ ਮੂਰਛਾ ਪਾਇ ਸੁ ਤਾਂਹਿੰ^੨।
ਬਹੁਰੋ ਖੜਗ ਹਨੈ ਰਨ ਮਾਂਹਿ।
-ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਇਹੀ- ਜਾਨਿ ਰਿਪੁ ਅਰੇ^੩।
-ਹੈ^੪ ਕਰਿ ਹਤਿ, ਘਾਇਲ ਕੋ ਮਰੇ^੫- ॥੨੪॥
ਕਰਿ ਕਰਿ ਹੇਲ ਧਾਇ ਢਿਗ ਢੂਕੇ।
'ਮਾਰ ਮਾਰ' ਕਰਿ ਕੈ ਮੁਖ ਕੂਕੇ।
ਤਉ ਨਿਕਟ ਨਹਿੰ ਪਹੁੰਚੇ ਰਿਪੁ ਗਨ।
-ਮਾਰਹਿ ਜੋਧਾ- ਇਮ ਲਖਿ ਡਰ ਮਨ ॥੨੫॥
ਡੇਢ ਪਹਿਰ ਲੋਂ ਰਿਪੁ ਦਲ ਰੋਕੇ।
ਹਨੇ ਧਾਇ ਜਿਤ ਜਾਇ ਬਿਲੋਕੇ^੬।
ਦੇਵ ਬਧੂ ਲੇ ਆਇ ਬਿਬਾਨੇ।
'ਮੈਂ ਬਰ ਹੌਂ, ਮੈਂ ਬਰੌਂ' ਬਖਾਨੇ ॥੨੬॥
'ਐਸੋ ਮਹਾਂਬੀਰ ਮਮ ਲਾਖਕਾ।
ਲਰਹਿ ਇਕਾਕੀ ਲਾਖਹੁੰ ਘਾਇਕਾ।'
ਚਲੀ ਹਜ਼ਾਰਹੁੰ ਜਬੈ ਤੁਫੰਗੰ।
ਫੋਰਿ ਦਏ ਸਗਰੇ ਹੀ ਅੰਗੇ ॥੨੭॥
ਮਸਤਕ ਬਿਖੈ ਲਗੀ ਜਬਿ ਗੋਰੀ।
ਗਿਰਜੋ ਸਮੁਖ ਹੀ ਸੱਤ੍ਰੂਨਿ ਓਰੀ।
ਰਿਸ ਤੇ ਕਟਹਿ ਅਧਰ ਸੰਗ ਦੰਤਾ।
ਭਯੋ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਕੋ ਇਮ ਅੰਤਾ ॥੨੮॥

^੧ਲੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ।

^੨ਤਦ ਬੀ ਮੂਰਛਤ ਨਾ ਹੋਇਆ।

^੩ਵੈਰੀ ਇਹ ਜਾਣਕੇ ਇਸ ਨਾਲ ਅੜੇ ਕਿ ਇਹੀ ਗੁਰੂ ਹੈ।

^੪(ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਾਥੀ ਘਾਇਲ ਹੋਕੇ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਮਰ ਗਏ ਹਨ ਵੈਰੀ ਇਹ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹਨ।

^੫ਜਿਧਰੋਂ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਵੱਲ) ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਅੱਗੇ ਵੱਧਕੇ ਉਸਨੂੰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ।

ਦੇਖਿ ਦੇਵਤਾ ਸਭਿ ਬਿਸਮਾਏ।
 ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਜਾਨਹਿੰ ਸਮੁਦਾਏ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਸਿਮਰਤਿ ਉਰ ਕਰਿ ਧਯਾਨ।
 ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਛੋਰੇ ਤਬਿ ਪ੍ਰਾਨ ॥੨੯॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਥਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥੇ ਖਸਟਮ ਰੁਤੇ 'ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਬੱਧ' ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਦੈ ਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੩੨॥

੩੩. [ਭਾਈ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਬੱਧਾ ਜੰਗ]

੩੨<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੁਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੪

ਦੋਹਰਾ: ਸਭਿ ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਸੰਗਿ ਲੈ, ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਬਲ ਸੂਰ।

ਗੁਰੂ ਨਿਕਟ ਪਦੀ ਪਾਇ ਬਡ, ਜਗ ਮਹਿੰ ਜਸ ਭਰਪੂਰ ॥੧॥

ਭੁਜੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ: ਸਭੈ ਸਿੰਘ ਸੂਰੇ ਜਬੈ ਮਾਰ ਲੀਨੇ।

ਪਹਾਰੀ ਮਲੇਛੈਂ ਬਿਲੋਕੈਂ ਸੁ ਚੀਨੇ^੨।

ਮਹਾਂ ਮੋਦ ਧਾਰਯੋ 'ਗੁਰੂ ਮਾਰਿ ਲੀਨੋ।

ਫਤੇ ਆਜ ਹੋਈ, ਨਹੀਂ ਜਾਨਿ ਦੀਨੋ ॥੨॥

ਜਿਸੀ ਨੇ ਪਹਾਰੀ ਘਨੇਰੇ ਖਪਾਏ।

ਚਿਰੰਕਾਲ ਬੀਤਾ ਮਹਾਂ ਜੰਗ ਪਾਏ।

ਘਨੀ ਸ਼ਾਹ ਕੀ ਸੈਨ ਜੂਝੰਤਿ ਮਾਰੀ।

ਕਿਤੇ ਮਾਸ ਬੀਤੇ ਦਿਯੋ ਖੇਦ ਭਾਰੀ ॥੩॥

ਨਹੀਂ ਖੇਤ ਤੇ ਹਾਰ ਲੈ ਕੇ ਪਧਾਰੇ।

ਬਡੇ ਕੇਸਰੀ ਚੰਦ ਤੇ ਆਦਿ ਮਾਰੇ।

ਬਡੋ ਬੀਰ ਥੋ ਪੈਂਡਖਾਨੰ ਬਿਦਾਰਾ।

ਮਹਾਂ ਓਜ ਤੇ ਤਾਂਹਿ ਕੋ^੩ ਆਜ ਮਾਰਾ ॥੪॥

ਬਡੀ ਦੂਣ ਸੈਲਾਨ ਕੀ ਸੈਲ ਜੋਗਾ^੪।

ਉਜਾਰੀ, ਪ੍ਰਹਾਰੇ ਜੁ ਥੇ ਬੀਰ ਲੋਗਾ।

ਘਨੇ ਦੇਸ਼ ਦੇਸ਼ੰ ਜਸੰ ਜਾਂਹਿ ਗਾਵੈਂ।

ਧਰੈਂ ਤ੍ਰਾਸ ਜੋਧੇ ਨਹੀਂ ਨੇਰ ਜਾਵੈਂ ॥੫॥

ਲਰੰਤੇ ਚਹਯੋ ਜੋ ਸਦਾ ਜੀਤ ਲੇਤਾ।

ਅਰੇ ਲਾਖ ਬੈਰੀ ਨਹੀਂ ਪੀਠ ਦੇਤਾ।

ਸਭੈ ਹਿੰਦੁਵਾਨਾ ਗੁਰੂ ਜਾਨਿ ਮਾਨੈ।

ਮਰਯੋ ਆਜ ਸੋਉ ਘਨੇ ਬੀਰ ਹਨੈ ॥੬॥

ਭਯੋ ਜੰਗ ਕੋ ਅੰਤ ਹੋਤੋ ਹਮੇਸ਼ਾ^੫।

ਰਹੈ ਜੀਵਤੇ ਭੇੜ ਪਾਵੈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ^੬।

ਕਹੈਂ ਆਪ ਮਹਿੰ ਯੋਂ ਮਲੇਛੈਂ ਪਹਾਰੀ।

^੧ਮੁਰਾਤਬਾ।

^੨ਪਹਾੜੀਆਂ ਤੇ ਮਲੇਛਾਂ ਨੇ ਵੇਖਕੇ ਪਛਾਣਿਆਂ (ਕਿ ਗੁਰੂ ਹੈ ਇਹੋ)।

^੩ਉਸ (ਗੁਰੂ) ਨੂੰ।

^੪ਸੈਰ ਕਰਨ ਦੇ ਲਾਇਕ ਪਹਾੜੀ ਦੂਨ।

^੫ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਜੰਗ ਜੋ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜੋ ਅੱਗ ਮੁੱਕਾ।

^੬ਜੇ ਜੀਵਦਾ ਰਹਿਦਾ ਤਾਂ ਬੜਾ ਭੇੜ ਪਾਉਂਦਾ।

ਨਹੀਂ ਮੂਢ ਜਾਨੈਂ ਗੁਰੂ ਖੇਲ ਧਾਰੀ ॥੭॥
 ਬਡੇ ਤੀਰ ਮਾਰੇ ਹਯੰਗਾਤ ਪਾਰੇ ੧।
 ਨਰੰ ਬਾਪੁਰੇ ਤੇ ਕਹੋ ਕਿੱਤੇ ਨਮਾਰੇ ?
 ੨ਜਥਾ ਨੀਰ ਰੋਕੇ ਗਿਰੰ, ਅੱਗ੍ਰ ਰੋਕਾੜੈ।
 ਢਹੇ ਤੇ ਚਲੇ ਫੈਲ ਤੈਸੇ ਬਿਲੋਕਾੜੈ ॥੮॥
 ਦਲੰ ਅੱਗ੍ਰ ਦੌਰਜੋ ਮਿਲੇ ਤਾਂਹਿ ਆਈਉ।
 ਗੁਰੂ ਨੰਦ ਸੰਗੇ ਜਹਾਂ ਥੀ ਲਰਾਈ।
 ਨਦੀ ਸੋ ਚਢੀ ਮੀਂਹ ਵੁੱਠੋ ਉਚਾਏਂ।
 ਕਿਤੇ ਸਿੰਘ ਕੇ ਬੇਗ ਬੀਚੇ ਬਹਾਏਂ ॥੯॥

ਨਰਾਜ ਛੰਦ: ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੂਰਮਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਪਾਰ ਹੋਇਓ।
 ਲਰੇ ਮਲੇਛ ਬਾਹਨੀ ਬਿਸਾਲ ਬਿੰਦ ਢੋਇਓ।
 ਛੁਟੰਤਿ ਹੈਂ ਤੁਫੰਗ ਚੈਂ, ਚਲਾਇਂ ਤੀਰ ਤੀਛਨਾ।
 ਲਗੰਤਿ ਫੌਰ ਦੇਤਿ ਹੈਂ ਸਰੀਰ ਕੋ, ਨਿਰੀਛਨਾੜੈ ॥੧੦॥
 ਦੁ ਉਰੀਆਂ ਜੁ ਗੋਰੀਆਂ ਕਸੰਤਿ ਫੇਰ ਛੋਰੀਆਂ।
 ਸੁਕੰਤਿ^{੧੦*} ਸੀਸ ਉਪਰੇ ਲਗੰਤਿ ਦੇਹਿ ਫੋਰੀਆਂ।
 ਮਚਾਇ ਸ਼ੋਰ ਠੌਰ ਕੋ ਅਮੋਰ ਠੌਰ ਜੰਗਕੇ^{੧੧}।
 ਮਿਲੇ ਪ੍ਰਬੀਰ ਮਾਰਤੇ ਹਕਾਰਿ ਸੱਤ੍ਰ ਸੰਗ ਕੇ^{੧੨} ॥੧੧॥

ਦੋਹਰਾ: ਨਦੀ ਤੀਰ ਲਗਿ ਆਇਗੇ, ਸਿਖ ਰੰਘਰੇਟਾ ਜੋਇ।
 ਪਿਖਿ ਕੈ ਦਲ ਬਲ ਰਿਪੁਨਿ ਕੋ, ਭਯੋ ਨੇਰ ਕਿਝ ਢੋਇ ॥੧੨॥
 ਅਪਰ ਸਿੰਘ ਕੇਤਿਕ ਬਿਰੇ, ਹੋਨਿ ਲਗਯੋ ਸੰਗ੍ਰਾਮ।

^੧ਘੋੜਿਆਂ ਦੇ ਸ੍ਰੀਰ ਪਾੜੇ। (ਅ) ਪਾਰ ਹੋ ਗਏ।

^੨ਇਥੋਂ ਭਾ: ਜੀਵਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅੱਗੇ ਵਧਕੇ ਲੜਨਾ ਤੇ ਗੁਰ ਸੁਤ ਨੂੰ ਮੋੜਨ ਦਾ ਹਾਲ ਚੱਲਿਆ ਹੈ।

^੩ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ (ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਅੱਗੇ) ਪਹਾੜ ਆ ਜਾਵੇ ਤਿਵੇਂ ਅੱਗ ਰੋਕਿਆ (ਆਉਂਦੇ ਵੈਰੀ ਦਾ)।

^੪(ਫਿਰ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਪਹਾੜ) ਵੈ ਪਵੇ (ਤਾਂ ਰੁਕਿਆ ਪਾਣੀ) ਫੈਲਕੇ ਚਲਦਾ ਹੈ ਤੈਸੇ ਦੇਖਿਆ (ਜੀਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ)।

^੫ਦਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੌੜਿਆ ਤੇ ਉਥੇ ਆ ਸਿਲਿਆ ਜਿੱਥੇ.....।

^੬ਕਿਸੇ ਉਚੇ ਥਾਂ ਮੀਂਹ ਵੱਸਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਨਦੀ ਚੜ੍ਹ ਆਈ ਸੀ।

^੭ਅਪਣੇ ਵੇਗ ਵਿਚ ਬਹਾ ਲੈ ਗਈ ਨਦੀ)।

^੮ਬਹੁਤੀਆਂ।

^੯ਅੱਖਾਂ। (ਅ) ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

^{੧੦}ਸੂਕਤੀਆਂ ਹਨ।

^{*}ਪਾ:-ਸੁਕਾਤ।

^{੧੧}ਜੰਗ ਦੀ ਜੋ ਅਮੋੜ ਥਾਂ ਸੀ ਉਸ ਥਾਂ ਤੇ ਸ਼ੋਰ ਜਾ ਮਚਾਇਆ।

^{੧੨}ਸੰਗ ਦੇ ਵੈਰੀਆਂ (ਭਾਵ ਤੁਰਕਾਂ) ਨੂੰ ਵੰਗਾਰ ਕੇ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਸੂਰਮੇ ਜਾ ਮਿਲੇ। [ਸੰਸ:ਪ੍ਰਵੀਰ=ਚੰਗਾ ਸੂਰਮਾ]।

ਨਿਕਟ ਢੁਕੇ, ਰੋਕੇ, ਹਤੇ; ਪਹੁੰਚਤਿ ਭਟ ਜਮ ਧਾਮ ॥੧੩॥

ਸੈਯਾ: ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਬਿਰਜੋ ਤਿਹ ਠਾਂ

ਗਨ ਸਿੰਘਨਿ ਹਾਥ ਤੁਫੰਗ ਸੰਭਾਰੇ।
 ਪਾਇ ਬਰੂਦ ਕਸੈਂ ਗੁਲਕਾ ਦੁਇ
 ਠੋਕਨ ਤੇ ਛਣਕੈਂ ਗਜ ਭਾਰੇ।
 ਹਾਥਨਿ ਪੈ ਧਰਿ ਤਾਕ ਰਵਾਂ ਕਰਿ
 ਡਾਂਭਤਿ ਪਾਵਕ ਤੂਰਨ ਧਾਰੇ।
 ਮਾਰਤਿ ਹੈਂ ਛਿਗ ਆਵਤਿ ਨਾ,
 ਡਰ ਦੇਤਿ ਮਹਾਂ, ਰਹਿੰ ਦੂਰ ਬਿਡਾਰੇ ॥੧੪॥
 ਹੇਲ ਕੋ ਘਾਲਿ ਬਿਸਾਲ ਪਰੇ
 ਖਲ ਮਾਰਤਿ ਬੋਲਨ ਕੇ ਲਲਕਾਰੇ।
 ਖਾਇ ਕੈ ਮਾਰ ਹਟੈਂ ਪਿਛੁਵਾਇ ਕੈ,
 ਕੋ ਮਰਿ ਜਾਤਿ ਤ੍ਰਸੰਤਿ ਨਿਹਾਰੇ^੧।
 ਜੀਵਣ ਸਿੰਘ ਰੁਪਜੋ ਪਗ ਠਾਢ ਹੈ
 ਛੋਰਿ ਤੁਫੰਗਨਿ ਸੰਗ੍ਰ ਪ੍ਰਹਾਰੇ।
 ਹੇਲ ਕੋ ਝਾਲਤਿ, ਚਾਲਤਿ ਮੰਦਹਿ,
 ਘਾਲਤਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂਨਿ ਕੋ ਦੁਖ ਭਾਰੇ ॥੧੫॥
 ਕੇਤਿਕ ਸਿੰਘ ਗਏ ਮਰਿ ਕੈ
 ਗੁਲਕਾਂ ਲਗਿ ਫੂਟੇ ਪਰੇ ਨਿਜ ਅੰਗਾ।
 ਰੋਕਨ ਕੇ ਹਿਤ ਠੋਕਤਿ ਹੈਂ ਗਜ
 ਬ੍ਰਿੰਦ ਬਿਲੋਕਤਿ ਛੋਰਿ ਤੁਫੰਗਾ।
 ਘਾਇਲ ਘੂਮਤਿ ਝੂਮ ਗਿਰੈਂ
 ਜਿਮ ਬਾਯੂ ਉਖਾਰਿ ਕਰੈ ਤਰੁ ਭੰਗਾ।
 ਪੁੰਜ ਮਲੈਂ ਹਿਤ ਭੰਜਨ ਕੇ
 ਹੁਇ ਗੰਜਨ ਸ੍ਰੋਣਤ ਰੰਗ ਸੁਰੰਗਾ^੨ ॥੧੬॥
 ਆਨ ਪਰੇ^੩ ਕਰਿ ਜੋਰ ਮਹਾਂ
 ਚਹੂੰ ਓਰਨ ਤੇ ਰਣ ਘੋਰ ਮਚਾਯੋ।
 ਤੀਰ ਤਿਸੀ ਸਲਿਤਾ ਬਿਰ ਹੋਇ

^੧ਵੇਖਕੇ ਹੀ ਡਰ ਨਾਲ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। (ਅ) ਕੋਈ ਮਰਦੇ ਕੋਈ ਡਰਦੇ ਵੇਖੀਦੇ ਹਨ।

^੨ਬਹੁਤੇ (ਤੁਰਕ) (ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ) ਮਾਰਨ ਲਈ ਮਿਲਕੇ ਆ ਪੈਂਦੇ ਹਨ (ਪਰ ਆਪ) ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਲਹੁ ਨਾਲ ਲਾਲ ਰੰਗੇ ਜਾਕੇ।

^੩ਭਾਵ ਤੁਰਕ ਆ ਪਏ।

ਬਡੋ ਚਲਤਾ ਜਲ ਬੇਗ ਬਹਾਯੋ।
 ਛੋਡ ਦਈ ਇਕ ਸੰਗ ਤੁਫੰਗਨ
 ਸਿੰਘ ਜਿਤੇਕ ਸਮੂਹਨਿ ਘਾਯੋ।
 ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਗਿਰੇ ਸਭਿ
 ਪ੍ਰਾਨ ਦਏ ਗੁਰ ਕੋ ਪੁਰਿ ਪਾਯੋ ॥੧੭॥
 ਪਾਰ ਪਰੇ ਕਿਤਨੇ ਜਲ ਤੇ
 ਚਲਤੇ ਬਲ ਤੇ, ਟਲਤੇ ਨ ਲਰਾਈ^੧।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਸੁਤ ਬੀਰ ਬਡੋ
 ਰਿਪੁ ਰੋਕਿ ਬਿਲੋਕਤਿ ਮਾਰਗ ਜਾਈ^੨।
 ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਬੋਲਿ ਫਤੇ ਜੁਤਿ
 ਜਾਇ ਮਿਲਯੋ ਪਿਤ ਕੋ ਹਰਿਖਾਈ।
 ਕੇਤਿਕ ਸਿੰਘਨਿ ਜੰਗ ਕਰੇ
 ਨਿਜ ਸੰਗ ਹੁਤੇ ਸੁ ਹਤੇ ਸਮੁਦਾਈ ॥੧੮॥
 ਕੇਤਿਕ ਘਾਇਲ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਚਾਲਤਿ ਪੁੰਜ
 ਸੰਭਾਲਤਿ ਲਜਾਇ ਲਵਾਏ^੩।
 ਸਿੰਘ ਉਦੇ ਰਿਪੁ ਰੋਕਿ ਲਿਯੋ ਭਟ
 ਲਾਖਹੁਂ ਆਯੁਧ ਆਨਿ ਚਲਾਏ।’
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ ਢਿਗ ਭਾਖਤਿ
 ‘ਬੰਭ ਮਨਿੰਦ ਬਿਰਯੋ ਤਿਸ ਜਾਏ^੪।
 ਤੀਰ ਪਿਖੇ ਰਿਪੁ, ਤੀਰ ਦਿਯੇ ਬਹੁ,
 ਬੀਰ ਗਏ ਖਪਿ ਕੈ ਸਮੁਦਾਏ ॥੧੯॥
 ਚਾਰ ਘਰੀ ਇਕ ਜਾਮ ਲਰਯੋ ਬਲ
 ਬਾਹੁਨਿ ਤੇ ਬਹੁ ਬੀਰਨ ਕੋ।
 ਬੀਧਤਿ ਗੇਰਤਿ, ਟੇਰਤਿ ਹੈਂ ਅਰਿ,
 ਜਾਚਤਿ ਕੇਤਿਕ ਨੀਰਨ ਕੋ^੫।
 ਹੇਰਤਿ ਹੈਂ ਮੁਖ ਟੇਰਤਿ ਹੈਂ
 ਮਿਲਿ ਘੇਰਤਿ ਹੈਂ ਚਹਿੰ ਪੀਰਨ ਕੋ^੬।

^੧ਕਿਤਨੇ ਚਲਦੇ ਜਲ ਤੋਂ ਬਲ ਨਾਲ ਪਾਰ ਹੋਕੇ ਲੜਾਈ ਤੋਂ ਟਲਦੇ ਨਹੀਂ।

^੨ਸੱਤੂਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਪੈ ਗਈ ਵੇਖਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਬੀਰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਰਸਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

^੩ਨਾਲ ਲੈ ਆਂਦੇ ਹਨ।

^੪ਉਸ ਥਾਂ ਬਹ ਵਾਂਝੂੰ (ਉਦੈ ਸਿੰਘ) ਬਿਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

^੫ਕਈ ਪਾਣੀ ਮੰਗਦੇ ਹਨ।

^੬ਵੇਖਦੇ ਹਨ, ਰੌਲਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਮਿਲਕੇ ਘੇਰਾ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵਿਚ ਨਪੀੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਫੋਰਿ ਸਰੀਰਨਿ ਬੀਰਨ ਕੇ,
 ਹੁਇ ਛੁਛ ਤੁਨੀਰਹਿ ਤੀਨਰ ਕੋ^੧ ॥੨੦॥
 ਮਜਾਨ ਤੇ ਖੈਚ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਲਈ,
 ਬਲਵਾਨ ਮਹਾਂਨ ਦਿਏ ਬਿਚਲਾਈ।
 ਛੋਭ ਤੇ ਛਾਲ ਮਹਾਂ ਉਛਲੈ
 ਕਟਿ ਅੰਗ ਨਿਸੰਗਹਿ ਭੰਡ ਸਦਾਈ।
 ਹੈ ਇਕ ਸੰਗ ਮਲੇਛ ਤੁਫੰਗ
 ਦਈ ਗਨ ਛੋਰ, ਕਰੀ ਸਮੁਹਾਈ^੨।
 ਭਾਲ ਮੈਂ ਲਾਗਿ ਬਿਸਾਲ ਗਈ
 ਫੁਟਿ ਕੈ ਦਸ ਦੂਅਰ ਤਹਾਂ ਮ੍ਰਿਤੁ ਪਾਈ ॥੨੧॥
 ਆਇ ਗਏ ਸਲਿਤਾ ਤਟ ਪੈ ਜਬਿ
 ਤਉ ਹਮ ਪੈ ਬਡ ਜੋਰ ਕੋ ਘਾਲਾ।
 ਮਾਰਿ ਕੈ ਤੀਰਨਿ ਬੇਧਿ ਸਰੀਰਨਿ
 ਬੀਰਨ ਕੇ ਬਡ ਹੇਲ ਕੋ ਝਾਲਾ।
 ਜੀਵਣ ਸਿੰਘ ਮਰਯੋ ਤਿਹ ਠਾਂ
 ਗੁਲਕਾ ਲਗਿ ਕੈ ਪਦ ਪਾਇ ਬਿਸਾਲਾ^੩।
 ਤਾਂ ਛਿਨ ਮੈਂ ਚਚਿ ਨਾਰੋ ਗਯੋ ਜਲ
 ਹੋਇ ਗੰਭੀਰ ਸਬੇਗ ਤੇ ਚਾਲਾ ॥੨੨॥
 ਕੇਤਿਕ ਸਿੰਘ ਗਏ ਬਹਿ ਬੀਚਹਿ
 ਨੀਠ ਹੀ ਨੀਠ ਤੇ ਆਇ ਉਰਾਰਾ।
 ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ! ਅਬਿ ਆਪ ਸੁਨੋਂ
 ਦਲ ਆਇ ਘਨੋਂ ਜਿਹ ਵਾਰ ਨ ਪਾਰਾ।
 ਦੇਰ ਕਰਹੁ ਨਹਿਂ ਆਪ ਉਲੰਘਹੁ
 ਤੂਰਨਤਾ ਕਰਿ ਕੈ ਬਲ ਭਾਰਾ।’
 ਯੌ ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਲਿਤਾ ਜਲ ਕੌ
 ਤਬਿ ਕੋਪ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਸ੍ਰਾਪ ਉਚਾਰਾ ॥੨੩॥
 ‘ਸਰਸਾ ਨਾਰਾ ਬਡੋ ਗੁਰ ਮਾਰਾ,
 ਲਹਯੋ ਇਹ ਅੱਸਰ ਨੀਰ ਬਢਾਯੋ।’

^੧(ਵੈਰੀ) ਬੀਰਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਫੋੜਦਿਆਂ ਭੱਥਾ ਤੀਰਾਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੋਗਿਆ।

^੨ਤਦੋਂ ਨਿਸੰਗ ਹੋਕੇ ਅੰਗ ਕੱਟਕੇ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕੀਤਾ।

^੩ਸਾਹਮਣੇ ਪਾਸੇ ਕਰਕੇ।

^੪ਵੱਡੀ ਵਦਵੀ ਪਾ ਲਈ।

ਹੈ ਅਬਿ ਲੋਂ ਇਹ ਬਾਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧ
 ਗੁਰੂ ਮੁਖ ਤੇ ਜਿਮ ਸ੍ਰਾਪ ਅਲਯੋ।
 ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਤਬੈ ਕਰ ਜੋਰਤਿ
 ਦੀਨ ਬਨਯੋ ਹਿਤ ਬਾਕ ਸੁਨਾਯੋ।
 ‘ਸਿੰਘ ਅਜੀਤ ਮਿਲੇ ਅਬਿ ਆਇ ਕੈ,
 ਪਛੇ ਰਹਯੋ ਸੁ ਮਰਯੋ ਰਣ ਪਾਯੋ’ ॥੨੪॥
 ਆਪ ਤੁਰੰਗ ਧਵਾਇ ਚਲੋ,
 ਬਿਰ ਸਿੰਘ ਰਹੈਂ ਰਿਪੁ ਰੋਕਨ ਕੋ।
 ਪੰਥ ਕੇ ਮੂਲ ਅਹੋ ਨਿਕਸੋ
 ਪੁਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਇ ਅਨੇਕਨ ਕੋ।
 ਜੇ ਹਮ ਸੇ ਮਰ ਜਾਹਿੰ ਘਨੇ,
 ਬਹੁ ਫੇਰ ਬਨੈਂ, ਤਜਿ ਸ਼ੋਕਨ ਕੋ।
 ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭ ! ਜੀਵਹੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪੀਵਹੁ,
 ਨਾ ਬਿਗਰੈ ਸਿਖ ਲੋਕਨ ਕੋ’ ॥੨੫॥
 ਫੇਰ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ
 ਮਿਲੇ ਕਰ ਜੋਰ ਉਚਾਰਤਿ ਹੈਂ।
 ‘ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭ ! ਜੰਗ ਤਜੋ, ਪ੍ਰਸਥਾਨਹੁ,
 ਮਾਨਹੁ, ਸਿੰਘ ਬਿਚਾਰਤ ਹੈਂ।
 ਰਾਵਰ ਤੇ ਹੁਇਂ ਲਾਖਹੁ ਫੇਰ,
 ਅਹੋ ਸਭਿ ਮੂਲ ਸੁਧਾਰਤਿ ਹੈਂ’।
 ਆਪ ਕਹੋ ਜਹਿੰ ਪੁੰਜ ਬਿਰੈਂ ਹਮ,
 ਰੋਕਹਿ ਸੱਤ੍ਰ ਸੰਘਾਰਤਿ ਹੈਂ’ ॥੨੬॥
 ਬਾਰ ਹੀ ਬਾਰ ਬਿਨੈ ਬਹੁ ਬੋਲਤਿ
 ਬੀਰਨ ਬਾਤ ਕੌ ਮਾਨਿ ਗੁਸਾਈਂ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਬਿਚ ਸਜੰਦਨ ਕੇ,
 ਜੁਗ ਨੰਦਨ ਨੰਦ ਕੇ^੪ ਸੰਗ ਚਢਾਈ।
 ਤਾਂਹਿ ਸੁਭਾਖ ਕਰੀ ਸਮੁਝਾਵਨ

^੧ਜੇ ਪਿੱਛੇ ਰਹੇ ਸੀ (ਸਿੰਘ) ਸੋ ਜੁੱਧ ਕਰਕੇ ਮਰ ਗਈ।

^੨ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਨਾ ਵਿਗੜੇ।

(ਆ) ਸਿੱਖ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੁਛ ਨਾ ਵਿਗੜੇਗਾ।

^੩(ਆਪ ਸਭ ਦਾ) ਮੂਲ ਹੈ (ਤੇ ਸਭ ਨੂੰ) ਸੁਧਾਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ।

^੪ਵੇਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਾਂਗੇ ਤੇ ਰੋਕਾਂਗੇ।

^੫ਭਾਵ ਦੋ ਪੋਤਰਿਆਂ ਨਾਲ।

‘ਲੈ ਅਗਵਾਨ^੧ ਚਲੋ ਸਹਸਾਈ।
ਏਕ ਦੁ ਰਾਤ ਕਹੂੰ ਬਸਿ ਕੈ
ਤਟ ਸੌਦ੍ਰਵ^੨ ਕੇ ਗਮਨੋਂ ਪਿਖਿ ਥਾਈ’ ॥੨੭॥

ਸੋਚਾ: ਦਿੱਲੀ ਕੇ ਬਸਨੀਕ, ਏਕ ਸਿੱਖ ਲਸ਼ਕਰ ਬਿਖੈ।
ਅੱਚਕ ਨਜੀਕ ਕਰੀ, ਚਰਨ ਗੁਰ ਬੰਦਨਾ ॥੨੮॥
‘ਕਹੋ ਆਪ ਕੁਛ ਕਾਜ, ਜੋ ਮੇਂ ਤੇ ਕੁਛ ਬਨਿ ਸਕੈ।
ਰਾਜਨ ਕੇ ਮਹਾਰਾਜ! ਸਕਲ ਕਲਾ ਸਮਰੱਥ ਤੁਮ’ ॥੨੯॥
ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਿੰ ਤਾਂਹਿ, ‘ਨੀਕੇ ਅਵਸਰ ਮਹਿੰ ਮਿਲਯੋ।
ਜਾਤ ਬਿਹੀਰੈ ਮਾਂਹਿ, ਜੁਗ ਡੋਰੇ ਤਿਨ ਸੋਂ ਮਿਲੇ ॥੩੦॥
ਪੁਨ ਰੋਪਰ ਕੇ ਬੀਚ, ਕਿਸ ਕੇ ਸਦਨ ਉਤਾਰ ਦਿਹੁ।
ਲਖੈ ਉਚ ਨਹਿੰ ਨੀਚੈ^੩, ਨਹਿੰ ਸੰਕਾ ਚਿਤ ਧਾਰੀਅਹਿ’ ॥੩੧॥
ਸਿਖ ਬੋਲਯੋ ਕਰ ਬੰਦਿ ‘ਮਮ ਸਨਬੰਧੀ ਘਰ ਬਸਹਿ।
ਕਰਹੁ ਸਹਾਇ ਬਿਲੰਦ, ਤਹਾਂ ਉਤਾਰੋਂ ਜਾਇ ਕਰਿ ॥੩੨॥
ਪੂਰਨ ਗੁਰੂ ਮਹਾਨ, ਮੈਂ ਸਿਖ ਹੋਇ ਨ ਡਰਤਿ ਹੋਂ।
ਰੱਛਹੁ ਆਪ ਸੁਜਾਨ, ਕਰੋ ਅਜਤਨ ਅਰਾਧਨਾ^੪’ ॥੩੩॥

ਸ੍ਰੈਯਾ: ਯੋਂ ਕਹਿੰ ਆਇਸੁ ਪਾਇ ਤਬੈ ਸਿਖ
ਜਾਇ ਬਹੀਰ ਕੀ ਭੀਰ ਮਹਿੰ ਡੋਰੇ।
ਤੂਰਨਤਾ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਕੋ
ਤਹਿੰ ਧਾਇ ਗਯੋ ਫਿਰਿ ਕੈ ਤਹਿੰ ਟੋਰੇ।
‘ਮਾਤ! ਬਿਰੋ ਨਹਿੰ, ਜਾਹੁ ਅਬੈ,
ਨਿਸ ਬੀਤ ਚਲੀ ਹੁਇ ਚਾਹਤਿ ਭੋਰੇ।
ਸੱਤ੍ਤੂਨਿ ਪਾਪ ਦਗਾ ਸਭਿ ਕੀਨ,
ਮਿਲੈਂ ਗਨ ਆਇ ਸਮ ਬਿਤ ਥੋਰੇ^੫ ॥੩੪॥
ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਆਇਸੁ ਮੋਹਿ ਦਈ
ਪੁਰਿ ਮੈਂ ਸਨਬੰਧ, ਕਰੋ ਤਹਿੰ ਡੇਰਾ।
ਸੈਨ ਤੇ ਲੇਹੁ ਬਚਾਇ ਤਹਾਂ
ਪੁਨ ਆਪ ਚਲੋ ਜਿਹ ਠਾਂ ਘਰ ਮੇਰਾ।
ਰਾਵਰ ਕੀ ਬਹੁ ਸੰਗਤਿ ਹੈ

^੧ਅਗੇ ਲੈਕੇ (ਪੋਤਰਿਆਂ ਨੂੰ)

^੨ਸਤਲੁਜ।

^੩ਉਚ ਨੀਚ ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਸਕੇਗਾ।

^੪ਭਾਵ ਮੈਂ ਇਹੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ (ਕਿ ਇਹ ਕਾਜ) ਬਿਨ ਯਤਨ (ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿਓ)।

^੫ਥੋੜਾ ਸਮਾਂ ਬੀਤਿਆਂ ਆ ਪਹੁੰਚਣਗੇ।

ਕਰਿ ਪੰਗਤ ਸੇਵਹਿਂ ਸਾਂਝ ਸਵੇਰਾ।
 ਫੇਰ ਮਿਲੋ ਜਿਸ ਬਨ ਟਿਕੈਂ ਗੁਰ,
 ਹੋਇ ਰਹਯੋ ਅਬਿ ਜੰਗ ਬਸੇਰਾ' ॥੩੫॥
 ਯੌਂ ਕਹਿ ਕੈ ਨਿਜ ਸੰਗ ਲਏ
 ਤਮ ਬਿੰਦ ਹੁਤੇ ਘਰ ਮਹਿੰ ਉਤਰਾਏ।
 ਏਕ ਹੀ ਰਾਤਿ ਬਸੇ ਗੁਰ^{*} ਰੋਪਰ
 ਭੋਰ ਹੈ ਗਾਡੀ ਮੈਂ ਲੀਨ ਚਢਾਏ।
 ਦਿੱਲੀ ਕੇ ਪੰਥ ਪਰੇ ਤਬਿ ਹੂੰ
 ਚਲਿ ਕੈ ਦਿਨ ਕੇਤਿਕ ਮਹਿੰ ਤਹਿੰ ਆਏ।
 ਕਾਹੂੰ ਨੈ ਭੇਦ ਲਖਯੋ ਨ ਪਿਖਯੋ
 ਰਿਪੁ ਆਂਖਨਿ ਮਹਿੰ ਰਜ ਪੁੰਜ ਕੋ ਪਾਏ ॥੩੬॥
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਜਰੀ ਜੁਗ ਪੌਤ੍ਰਨਿ ਕੇ ਜੁਤਿ
 ਸਜੰਦਨ ਕੋ ਕਰਿ ਬੇਗ ਚਲਾਈ।
 ਦੈ ਮਹਿਲਾ ਜਿਸ ਜਾਤਿ ਭਈ ਸੁ
 ਕਥਾ ਕਹਿ ਸ਼੍ਰੋਤਨਿ ਬਿੰਦ ਸੁਨਾਈ।
 ਔਰ ਬਹੀਰ ਗਯੋ ਤਟ ਰੋਪਰ
 ਆਨਿ ਮਲੇਛ ਮਿਲੇ ਸਮੁਦਾਈ।
 ਆਪਨੇ ਆਪਨੇ ਰਾਹ ਪਰੇ
 ਕੁਛ ਲੂਟ ਲਿਏ ਬਡ ਬਾਹਨੀ ਆਈ ॥੩੭॥
 ਫੇਰ ਕਰੀ ਬਿਨਤੀ ਬਹੁ ਸਿੰਘਨਿ
 'ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਤੁਮ ਆਪ ਸਿਧਾਵੋ।'
 ਹਾਥ ਕੋ ਜੋਰਿ ਨਿਹੋਰਿਤ ਹੈਂ
 'ਬਿਰ ਦਾਸ ਰਹੈਂ ਜਿਸ ਬਾਕ ਅਲਾਵੋ।
 ਲਾਖਹੁਂ ਸੱਤ੍ਰੂ ਚਹੈਂ ਤੁਮ ਕੋ,
 ਨਹੀਂ ਬੀਚ ਫਸੋ, ਨਹਿੰ ਜੰਗ ਮਚਾਵੋ।
 ਪੰਤ ਕਹੈ ਸਭਿ ਮਾਨਹੁ ਕਜੋਂ ਨਹਿੰ,
 ਤੇਜ ਤੁਰੰਗ ਕਰੇ ਚਲਿ ਜਾਵੋ' ॥੩੮॥
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੂਯ ਬਿਚਾਰਤਿ ਭੇ
 ਇਮ ਨੇਤਿੰ ਅਕਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੁਰ ਕੇਰੀ।
 ਤੋਰਿ ਤੁਰੰਗਮ ਤੂਰਨਤਾ ਜੁਤਿ
 ਰੋਪਰ ਕੋ ਉਲੰਘੇ ਤਿਸ ਬੇਰੀ।

*ਸੁਧੁ ਪਾਠ-'ਪੁਰ ਰੋਪਰ' ਚਾਹੀਏ, ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਕਲਮ ਉਕਾਈ ਹੈ।

ਸਿੰਘ ਖਰੇ ਤਹਿਂ ਕੇਤਿਕ ਭੇ
 ਸਭਿ ਛੋਰਤਿ ਹੈਂ ਗੁਲਕਾਂ ਬਹੁਤੇਰੀ।
 ਰੋਕਤਿ ਰੋਕ^੧, ਬਿਲੋਕਤਿ ਹੈਂ
 ਨਿਸ ਬੀਤ ਚਲੀ ਲਗ ਹੋਨਿ ਸਵੇਰੀ ॥੩੯॥
 ਸੂਰਮੇ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਸੰਗ ਸਾਯੁਧ
 ਪੰਚ ਰੁ ਤੀਸ^{*} ਗਏ ਤਿਸ ਕਾਲਾ।
 ਔਰ ਭਿਰੇ ਭਟ ਸਾਥ ਮਲੇਛਨ
 ਛੋਰਿ ਤੁਢੰਗਨ ਕੋ ਰਣ ਘਾਲਾ।
 ਮਾਰ ਹਜ਼ਾਰਹੁੰ ਨਾਸ਼ ਕਰੇ
 ਬਹੁ ਲੋਟਤਿ ਹੈਂ ਲਗਿ ਘਾਵ ਕਰਾਲਾ।
 ਬਾਜ ਮਰੇ ਜੁਤਿ ਜੀਨ ਪਰੇ,
 ਕਿਤ ਛੂਛ ਫਿਰੇ ਅਸਵਾਰਨ ਡਾਲਾ^੨ ॥੪੦॥
 ਘੋਰ ਘਮੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਪਰਜੋ
 ਤਨ ਖੰਡਹਿ ਖੰਡ ਪਰੇ ਧਰਨੀ।
 ਸਿੰਘ ਕੇ ਹਾਥ ਛੁਟੀ ਗੁਲਕਾ
 ਨਿਫਲੀ ਨਹਿਂ ਜਾਤ ਗੁਰੂ ਬਰਨੀ^੩।
 ਮਾਰ ਬਿਨਾਸ਼ਤਿ ਬੀਰ ਕਿ ਬਾਜ ਕੋ
 ਲਾਗਤਿ ਹੀ ਸੁ ਕਰੈ ਕਰਨੀ^੪।
 ਮੁੰਡ ਫੁਟੇ ਕਿਸ ਤੁੰਡ ਫੁਟੇ
 ਕਿਸ ਅੰਗ ਕਟੇ ਅਰਿ ਸੋਂ ਅਰਨੀ^੫ ॥੪੧॥
 ਕੌ ਲਗਿ ਔਰ ਬਖਾਨ ਕਰੋਂ
 ਹਨਿ ਕੈ ਬਹੁ ਬੀਰ ਮਲੇਛ ਪਹਾਰੀ।
 ਸਿੰਘ ਸ਼ਹੀਦ ਭਏ ਸਗਰੇ
 ਭਟ ਪੰਚ ਬਚੇ ਤਨ ਹੋਇ ਸੁਮਾਰੀ^੬।
 ਸੂਰਜ ਗੈਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭਯੋ ਤਮ
 ਭਾਜਿ ਗਯੋ, ਜਗ ਭੀ ਉਜਿਆਰੀ।

^੧ਰੋਕ ਰੋਕਦਿਆਂ।

^{*}੩੫ ਤੇ ਪੰਜ ਚਾਲੀ ਹੋ ਗਏ।

^੨ਨੂੰ ਡੇਗ ਕੇ।

^੩ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਵਰ ਦਿਤਾ ਸੀ।

^੪ਇਹ ਕਰਨੀ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

^੫ਵੈਰੀ ਨਾਲ ਅੜਕੇ।

^੬ਜਖਮੀ ਹੋਕੇ।

ਸ੍ਰੋਣਤਿ ਚੂਵਤਿ ਸੋ^੧ ਗਮਨੇ ਮਗ

ਖੋਜਿ ਭਲੇ ਪ੍ਰਭੁ ਕੀ ਅਸਵਾਰੀ ॥੪੨॥

ਦੋਹਰਾ: ਕਈ ਹਜ਼ਾਰਨਿ ਸੱਤ੍ਰੂ ਕੋ, ਮਗ ਲਰਿ ਕੀਨ ਬਿਨਾਸ਼।

ਆਨੰਦਪੁਰਿ ਰੋਪਰ ਲੱਗੋਂ, ਮਰੇ ਪਰੇ ਭਟ ਰਾਸ ॥੪੩॥

ਉਡੇ ਬਿਹੰਗਮ ਆਦਿ ਗ੍ਰਿਧ, ਆਮਿਖ ਖਾਇ ਭ੍ਰਮਾਹਿ।

ਬੀਸ ਕੋਸ ਲਗਿ ਬੀਚ ਮੈ, ਪਲ ਭੱਖੀ^੨ ਦਿਖਰਾਹਿ ॥੪੪॥

ਬਾਜੀ ਬੀਰ ਹਜ਼ਾਰ ਹੀ, ਜਿਤ ਕਿਤ ਮਰੇ ਦਿਖੰਤਿ।

ਜੰਬੁਕ, ਕੂਕਰ, ਕਾਕ, ਖਗ; ਕੰਕ ਸੁ ਗੀਧ ਭ੍ਰਮੰਤਿ ॥੪੫॥

ਲਾਖੋਂ ਦਲ ਪਸ਼ਚਾਤ ਗੁਰ, ਮਾਰਤਿ ਮਰਤੇ ਆਇ।

ਪਰਜੋ ਖੇਤ ਲਰ ਭਟਨ ਕੋ, ਸੁਪਤਿ ਮਨੋ ਬਹੁ ਥਾਇ ॥੪੬॥

ਸਿੰਘ ਸੈਂਕਰੇ ਮ੍ਰਿਤੁ ਪਰੇ, ਤੁਰਕ ਪਹਾਰੀ ਬਿੰਦ।

ਦਿਵਸ ਚਢੇ ਜਾਨੇ ਪਰੇ, ਭਾ ਘਮਸਾਨ ਬਲੰਦ ॥੪੭॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ
ਤੀਨ ਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੩੩॥

^੧ਭਾਵ ਓਹ ਪੰਜ ਸਿੰਘ।

^੨ਮਾਸ ਖਾਣ ਵਾਲੇ ਪੰਛੀ।

੩੪. [ਚਮਕੌਰ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿਚ ਜੁੱਧ]

੩੩<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੁਰਕਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੫

ਦੋਹਰਾ: ਆਪ ਆਪ ਕੋ ਹੁਏ ਗਯੋ, ਜੋ ਬਹੀਰ ਗੁਰ ਕੇਰ੍ਹੀ।

ਕੋ ਲੂਟਯੋ ਕੋ ਬਚ ਰਹਯੋ, ਕੋ ਲਰਿ ਮਿਤੁ ਤਿਸ ਬੇਰ ॥੧॥

ਭੁਜੰਗ ਛੰਦ: ਚਲੇ ਆਪ ਨਾਥੰ ਦਿਸ਼ਾ ਦੱਛਨੀ ਕੋ।

ਹੁਤੇ ਮਾਜਰਾ ਬੂਰੂ^੧ ਨਾਮੰ ਜਿਸੀ ਕੋ।

ਤਿਸੀ ਗ੍ਰਾਮ ਆਏ ਥਿਰੇ ਥੋਰ ਕਾਲਾ।

ਕਹਯੋ ਦਾਸ ਕੋ ‘ਨੀਰ ਆਨੋ ਉਤਾਲਾ’ ॥੨॥

ਸੁਨੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡੋਰ ਲੋਟਾ ਸੰਭਾਰਾ।

ਤਹਾਂ ਕੂਪ ਤੇ ਨੀਰ ਨੀਕੋ ਨਿਕਾਰਾ।

ਗੁਰੂ^੨ ਕੋ ਦਿਯੋ ਆਨਿ ਲੀਨੋ ਤਦਾਈ।

ਚੁਲੇ ਕੀਨ ਨੇਤ੍ਰੰ ਪਖਾਰੇ ਬਨਾਈ ॥੩॥

ਕਛੂ ਪਾਨ ਕੀਨੰ ਮਲੰ ਹੀਨ ਪਾਨੀ^੩।

ਹੁਤੇ ਸਿੰਘ ਸੰਗੀ ਜਿਨੇ ਚਾਹ ਠਾਨੀ^੪।

ਮੁਖੰ ਧੋਇ ਲੀਨਾਂ ਚਹਯੋ ਪਨ ਕੀਨਾ।

ਚਲੇ ਫੇਰ ਆਗੇ ਜਹਾਂ ਪੰਥ ਚੀਨਾ ॥੪॥

ਲਲਿਤਪਦ ਛੰਦ: ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਇਕ ਮਾਨਵ ਆਯੋ
ਜਾਤਿ ਤੁਰਕ ਕੇ ਡੇਰੇ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੰਗ ਮਿਲਯੋ ਕਰਿ ਬੰਦਨ

ਬੂਝਯੋ ਸਿੰਘਨ ਹੇਰੇ ॥੫॥

‘ਕਿਤਤੇ ਆਯੋ ਜਾਇਂ ਕਹਾਂ ਕੋ ?

ਉਤਲਾਵਤਿ ਚਲਿ ਰਾਹੂ ?’

ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਭਿ ਤਿਨ ਸਕਲ ਬਤਾਈ

‘ਜਾਉਂ ਤੁਰਕ ਦਲ ਮਾਂਹੂ ॥੬॥

ਖੁਆਜ ਮਰਦ ਨੇ ਚਮੂੰ ਹਕਾਰੀ

ਗੁਰ ਗਹਿਬੇ ਕੇ ਹੇਤੂ।

ਸੋ ਦਸ ਲਾਖ ਆਇ ਅਸਵਾਰਹਿ

ਆਨਿ ਮਿਲਹਿ, ਦਿਊਂ ਭੇਤੂ^੫ ॥੭॥

^੧ਭਾਵ ਜਿੱਧਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਰਾਹ ਮਿਲਿਆ ਓਧਰ ਹੀ ਚਲਾ ਗਿਆ।

^੨ਬੂਰ ਮਾਜਰਾ ਪਿੰਡ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਇਸ ਤੋਂ ਚਮਕੌਰ ਸੱਤ ਕੁ ਮੀਲ ਹੈ, ਗੁਰਦਾਰਾ ਹੈ।

^੩ਨਿਰਮਲ ਜਲ।

^੪ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇੱਛਾ ਕੀਤੀ।

^੫ਭਾਵ ਇਹ ਭੇਤ ਦੇਣ ਆਇਆ ਹਾਂ।

ਰਹੀ ਨਿਕਟ ਆਵਤਿ ਬਡ ਸੈਨਾ
 ਵਾਰ ਨ ਪਾਰ ਦਿਸੰਤਾ।
 ਅਨਿਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਨੇਕ ਨਗਾਰੇ
 ਜਜੋਂ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਉਮਢੰਤਾ' ॥੮॥
 ਤਨਕ ਭਨਕ^੧ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ
 ਚਹੁਂ ਦਿਸ਼ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਚਲਾਈ।
 ਪੀਛੇ ਲਾਖਹੁਂ ਲਸ਼ਕਰ ਆਵਤਿ
 ਕਰਿ ਘਮਸਾਨ ਲਰਾਈ ॥੯॥
 ਆਗੇ ਦਸ ਲਖ ਕੀ ਸੁਧਿ ਸੁਨਿ ਕੈ
 ਚਿਤ ਮਹਿੰ ਕੀਨ ਬਿਚਾਰਾ।
 -ਹਿਤ ਲਰਿਬੇ ਕੇ ਸਭਿ ਚਲਿ ਆਏ
 ਜੇ ਨ ਲਰਹਿੰ ਇਸ ਬਾਰਾ ॥੧੦॥
 ਕਹਾਂ ਕਹੈਂਗੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਸਮੂਹੰ
 ਗੁਰੂ ਲਰਜੋ ਨਹਿੰ ਪਾਯੋ^੨।
 ਕੋ ਗਢ ਲੇ ਕਰਿ ਜੰਗ ਮਚਾਵਹਿੰ^੩-
 ਇਮ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਭਾਯੋ ॥੧੧॥
 ਗ੍ਰਾਮ ਨਾਮ ਚਮਕੌਰ ਜਿਸੀ ਕੋ
 ਥਲ ਉਚੇ ਪਰ ਹੇਰਾ।
 -ਇਸ ਮਹਿੰ ਬਰਿ ਘਮਸਾਨ ਮਚਾਵਹਿੰ
 ਲਸ਼ਕਰ ਹਤਹਿੰ ਘਨੇਰਾ ॥੧੨॥
 ਹਾਥ ਦਿਖਾਵਹਿੰ ਦੇਖਹਿੰ ਇਨ ਕੇ-
 ਇਮ ਨਿਸ਼ਚੇ ਠਹਿਰਾਈ।
 -ਛੋਰਿ ਚਲਹਿੰ ਇਹ ਬਾਤ ਨ ਆਛੀ
 ਪਿਖਹਿੰ ਮਲੇਛ ਲਰਾਈ ॥੧੩॥
 ਹਿੰਦੁ ਪਹਾਰੀ ਧਰਮ ਬਿਨਾਸ਼ਜੋ
 ਤੁਰਕ ਸੁ ਬੇਈਮਾਨਾ।
 ਇਨ ਕਰਮਨਿ ਤੇ ਤੇਜ ਘਟੈ ਰਿਪੁ
 ਡਾਰ ਸ ਮੂਲ ਪ੍ਰਹਾਨਾ^੪- ॥੧੪॥

^੧ਛੋੜੀ ਕਨਸੋ।^੨ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜਾਣਕੇ ਨਹੀਂ ਲੜਿਆ। (ਅ) ਨਾ ਲੱਭਿਆ ਤੇ ਨਾ ਲੜਿਆ।^੩ਜੰਗ ਮਚਾਈਏ।^੪ਮੁੱਢ ਡਾਲਾਂ ਸਮੇਤ ਨਾਸ਼ ਹੋਸੀ। ਡਾਲ ਰਾਜੇ ਤੇ ਮੁੱਢ ਨੌਰੰਗਾ।

ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋ ਮਗ ਛੋਰਾ
 ਚਲੇ ਠੌਰ ਚਮਕੌਰੰ।
 ਉੱਚੇ ਥਲ ਪਰ ਗ੍ਰਾਮ ਪਿਖਯੋ ਸੁਭ
 ਨਹਿੰ ਸਮੀਪ ਕੋ ਅੰਰੰ ॥੧੫॥
 ਕਰਨ ਕਰਾਵਨ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਸਮਰਥ
 ਕਰਨ ਹੁਤੋ ਜਿਮ ਕਾਜੰ।
 ਤਥਾ ਬਨਾਉ ਬਨਾਵਤਿ ਜਹਿੰ ਕਹਿੰ
 ਗਮਨੇ ਸੰਗ ਸਮਾਜੰ ॥੧੬॥
 ਪਹੁੰਚੇ ਗ੍ਰਾਮ ਦੱਛਨੀ ਦਿਸ਼ ਮਹਿੰ
 ਤਹਾਂ ਬਾਗ ਸੁਭ ਹੇਰਾ।
 ਸਿੰਘਨਿ ਸਹਿਤ ਬਰੇ ਤਿਸ ਅੰਤਰ
 ਉਤਰੇ ਕੀਨਸਿ ਡੇਰਾ ॥੧੭॥
 ਜੋ ਖੱਚਰ ਤੀਰਨਿ ਸੰਗ ਲਾਦੀ
 ਖਰੀ ਕਰਿ ਤਿਸ ਬਾਨਾ।
 ਨਿਕਟ ਤੁਰੰਗਮ ਠਾਢੋ ਕੀਨਸਿ
 ਕਰਿ ਕਾਜੇ ਬਲਵਾਨਾ^੧ ॥੧੮॥
 ਅਪਰ ਸਰਬ ਹੀ ਉਤਰੇ ਭਟ ਬਰ
 ਫਰਕ ਫਰਕ^੨ ਕਰਿ ਬੈਸੇ।
 ਉਚ ਮਜਾਜ ਬਿਨਾ ਰੁਖ ਪਿਖਿ ਕਰਿ
 ਤਰੁਨ ਤਰਨਿ ਹੈ ਜੈਸੇ^੩ ॥੧੯॥
 ਹੋਇ ਨ ਸਕੈ ਸਮੀਪ ਸਿੰਘ ਕੋ,
 ਕਹਨਿ ਸ਼ਕਤਿ ਕਿਸ ਮਾਂਹੀ?
 ਦੁਰਨਿਰੀਛ^{*} ਦਰਸ਼ਨ ਤਿਸ ਛਿਨ ਮਹਿੰ,
 ਮੌਨ ਧਰੇ ਕਹਿੰ ਨਾਂਹੀ^੪ ॥੨੦॥
 ਜਟਤਿ ਜਰਾਵ ਜਵਾਹਰ ਜਾਹਰ

^੧ਬਲਵਾਨ ਘੋੜੇ ਨੂੰ ਕਾਜੇ ਕੀਤਾ (ਕਾਜੇ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਲਈ ਦੇਖੋ ਗੁ: ਨਾ: ਪ੍ਰ: ਉ: ਧਿਆ ੪੨ ਅੰਕ ੨੫)।
^੨ਵਿੱਥ ਵਿੱਥ ਤੇ।

^੩ਬਿਨਾ ਰੁਖ ਤੇ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ) ਉੱਚੀ ਮਜਾਜ ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਸੂਰਜ ਵਤ ਤੇਜ਼ ਵੇਖ ਕੇ।

^{*}ਕਈ ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਠ ‘ਦੁਰਜ ਨਰੀਛ’ ਹੈ, ਜੋ ਆਸੁੱਧ ਹੈ। ਦੁਰਨਿਰੀਛ ਪਾਠ ੧੯੧੨ ਵਾਲੇ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਹੈ ਤੇ ਓਥੇ ਅਗਲੇ ਪਦ ਦਾ ਪਾਠ ‘ਦਰਸ਼ਨ’ ਹੈ। ਹੋਰ ਨੁਸਖਿਆਂ ਵਾਂਛ ‘ਦਰਸ’ ਪਾਠ ਨਹੀਂ।

^੪(ਜਿਵੇਂ) ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਸੂਰਜ ਵੱਲ ਤੱਕਣਾ ਕਠਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ) ਦਰਸ਼ਨ ਉਸ ਛਿਨ ਵਿਚ ਦੁਰ ਨਿਰੀਛ ਸੀ, (ਸਿੱਖ) ਚੁੱਪ ਹਨ ਕੁਛ ਕਹਿੰਦੇ ਨਹੀਂ। [ਸੰਸ: ਦੁਰ ਨਿਰੀਕਸ਼ਜ=ਜਿਸ ਵਲ ਤੱਕਿਆ ਨਾਂ ਜਾ ਸਕੇ, ਜੈਸੇ ਸੂਰਜ]।

ਜਗਮਗ ਜਗਮਗ ਜੋਤੀ।
 ਕੁੰਡਲ ਕਰਨ, ਕਰਨ ਕਲ ਕੰਕਨ^੧,
 ਮਾਲ ਬਿਸਾਲ ਸੁ ਮੌਤੀ ॥੨੧॥
 ਜਿਗਾ ਜਟਤਿ ਸ਼ੁਭ ਰਤਨ ਅਨਿਕ ਬਿਧਿ
 ਕਲਗੀ ਝੁਲਤਿ ਉਤੰਗੀ।
 ਨਵਰਤਨੇ ਜਨੁ ਮਿਸ ਕਰਿ ਤਨ ਕੋ
 ਨਵ ਗ੍ਰਹ ਗੁਰ ਭੁਜ ਸੰਗੀ ॥੨੨॥
 ਸਬਜ਼ ਸਰਾਸਨ^੨ ਸੁੰਦਰ ਸਾਜੇ
 ਸੁਵਰਨ ਸੁ ਵਰਨ ਗੋਸ਼ੇ^੩।
 ਆਯੁਤ, ਨਿਠੁਰ, ਪੀਨ^੪ ਕਰ ਧਰਿ ਕਰਿ
 ਤੁਰਕ ਅਰਿਨਿ ਪਰ ਰੋਸੇ ॥੨੩॥
 ਕਸਜੇ ਨਿਖੰਗ ਖਤੰਗ ਸੰਗ ਭਰਿ,
 ਖਪਰੇ ਖਰੇ ਪੁਲਾਦੀ^੫।
 ਤੀਛਨ ਤੀਛਨ ਪੀਨ ਕਾਨ ਜਿਨ
 ਬਡੇ ਕਿਤਿਕ ਮਰਜਾਦੀ^੬ ॥੨੪॥
 ਇਕ ਤੌਲਾ ਕੰਚਨ ਇਕ ਸਰ ਕੋ
 ਪਰ ਦੀਰਘ ਦਰਸਾਏ।
 ਚੰਦ੍ਰਹਾਸ ਦਿਸ਼ਾ ਦੂਸਰ ਦੀਪਤਿ
 ਕੰਚਨ ਮੁਸ਼ਟ ਜਰਾਏ ॥੨੫॥
 ਕੇਤਿਕ ਬਾਨ ਪਾਨ ਮਹਿ ਲੇ ਕਰਿ
 ਭੂ ਪਰ ਮੁਖੀ ਟਿਕਾਈ।
 ਫੌਕਨਿ ਪਰ ਕਰ ਜੁਤਿ ਸਿਰ ਧਰਿ ਕਰਿ
 ਬਿਰ ਤਰੁਵਰ ਤਰ ਥਾਂਈ^੭ ॥੨੬॥
 ਕਰਤਿ ਜੁੱਧ ਕੁੱਧਤਿ ਰਿਪੁ ਬਧਿ ਕਰਿ
 ਲਰਤਿ ਸਿੰਘ ਸਭਿ ਮਾਰੇ।

^੧ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਵਾਲੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਸੁਹਣੇ ਕੜੇ।

^੨ਧਨੁਖ।

^੩ਸਹਣੇ ਰੰਗ ਵਾਲੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਗੋਸ਼ੇ (ਧਨੁਖ ਦੇ)।

^੪ਦੌੜਾ, ਕਠੋਰ ਤੋ ਸੋਟਾ (ਧਨੁਖ)।

^੫ਫੌਲਾਦ ਦੇ ਚੰਗੇ ਤੇ ਦੌੜੇ ਫਲ ਵਾਲੇ ਤੀਰ।

^੬ਤੀਰ ਕਈ ਵੱਡੇ ਹਨ, ਕਈ ਦਰਮਿਆਨੇ ਹਨ (ਪਰ ਹਨ) ਤੁੱਖੇ ਤੇ ਭਜਾਨਕ (ਤੇ) ਕਾਨੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੌਟੀਆਂ ਹਨ।

^੭ਬਾਗੜਾਂ ਉਤੇ ਹੱਥ ਸਮੇਤ ਸਿਰ ਧਰਕੇ ਬਿੱਛਾ ਦੇ ਤਲੇ ਦੀ ਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਬੈਠੇ।

ਤਿਨ ਮਹਿੰ ਤੇ ਬਚਿ ਪੰਚ ਸਿੰਘ ਭਟ
 ਆਏ ਚਲੇ ਪਿਛਾਰੇ ॥੨੭॥
 ਘਾਵ ਲਗੇ ਬਹੁ ਸ੍ਰੋਣਤਿ ਨਿਚੁਰਤਿ
 ਭੀਜੇ ਚੀਰ ਸਰੀਰਾ।
 ਗੁਰ ਬਲ ਤੇ ਚਲਿ ਦਲ ਖਲ ਦਲਮਲ,
 ਖਲਭਲ ਤੇ ਧਰਿ ਧੀਰਾ^੧ ॥੨੮॥
 ਨਮੋ ਕੀਨ ਸਿਰ ਨੰਮ੍ਰਿ ਹੁਇ ਕੈ
 ਪੁਨ ਗੁਰ ਫਤੇ ਬੁਲਾਈ।
 'ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਸੁਨੋ ਰੋਕਤੇ ਲਸ਼ਕਰ^੨
 ਸਿੰਘ ਲਰੇ ਸਮੁਦਾਈ ॥੨੯॥
 ਪੂਰਬ ਉਦੇ ਸਿੰਘ ਰਣ ਕਰਿ ਕੈ
 ਹਤੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਖੋਟੇ।
 ਕੁਛ ਸਿੰਘਨਿ ਸਨ ਪ੍ਰਾਨ ਅੰਤ ਭਾ,
 ਅਟਕ ਛੁਟੇ ਮਤਿ ਮੋਟੇ^੩ ॥੩੦॥
 ਬਹੁਰ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਲਰਿਤੇ
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਚਲਿ ਆਏ।
 ਬੀਸ ਕੋਸ ਲੌਂ ਬਾਜੀ ਬੀਰਨ
 ਪਰੇ ਮਰੇ ਛਿਤ ਛਾਏ ॥੩੧॥
 ਤੁਰਕ ਪਹਾਰੀ ਸਿੰਘ ਸੰਗ ਹੀ
 ਸ੍ਰੋਣਤ ਭੂਮ ਪਸਾਰਾ।
 ਲਾਲ ਨਿਹਾਲੀ ਜਨੁ ਵਿਛਾਇ ਕਰਿ
 ਪਰਿਗੇ ਸ੍ਰੂਮ ਨਿਰਵਾਰਾ ॥੩੨॥
 ਸਗਰੇ ਸਿੰਘ ਜਿ ਗਢ ਤੇ ਨਿਕਸੇ
 ਲਰਿ ਲਰਿ ਕਰਿ ਤਨ ਛੋਰਾ।
 ਹਮ ਪੰਚਹੁਂ ਅਰਿ ਸਨ ਲਰਿ ਲਰਿ ਕਰਿ
 ਪਹੁਂਚੇ ਤੁਮਰੀ ਓਰਾ ॥੩੩॥
 ਤੁਰਕ ਪਹਾਰੀ ਲਸ਼ਕਰ ਅਨਗਨ
 ਆਵਤਿ ਸਕਲ ਪਿਛਾਰੀ।

^੧(ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ) ਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬਲ ਨਾਲ ਚਲਕੇ (ਖਲ=) ਵੈਰੀ ਦੇ ਦਲ ਨੂੰ ਮਲ ਸੁਟਿਆ ਤੇ ਖਰਬਾਟ ਤੋਂ ਬੀ ਧੀਰਜ ਧਾਰਿਆ ਹੈ।

^੨ਲਸ਼ਕਰ ਨੂੰ ਰੋਕਦਿਆਂ।

^੩ਮੋਟੀ ਮਤ ਵਾਲਿਆਂ (ਭਾਵ ਤੁਰਕਾਂ) ਦੇ ਅੱਗੋਂ ਜੋ ਅਟਕਾਰਾ ਸੀ ਸੋ ਛੁਟ ਗਿਆ।

ਹਮ ਕੋ ਮਗ ਮਹਿੰ ਮਿਲਯੋ ਜਾਤਿ ਨਰ
 ਤਿਨ ਇਸ ਭਾਂਤਿ ਉਚਾਰੀ ॥੩੪॥
 ਸਾਹੁ ਪਠਾ ਦਸ ਲਖ ਦਲ ਅਉਰੈ
 ਖੂਜੈ ਮਰਦ ਹਕਾਰਾ।
 ਗਹਿਬੇ ਹਿਤ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਆਯੋ,
 ਭੂਰ ਪਰਾ ਬੰਧ ਲਾਰਾ^੧ ॥੩੫॥
 ਦਗਾ ਤੁਰਕਪਤਿ ਗਿਰਪਤਿ ਚਿਤਵਯੋ,
 ਮਾਨਹੁਂ ਸਾਚ ਨ ਰਾਈ।
 ਘਟਾ ਸਮਾਨ ਬਡੀ ਦੁਹਿੰ ਦਿਸ਼ ਤੇ
 ਚਮੂੰ ਚਢੀ ਉਮਡਾਈ ॥੩੬॥
 ਜਤਨ ਕਰਨ ਕੋ ਅਵਸਰ ਆਛੋ
 ਜਿਸ ਬਿਧਿ ਬਨੈ ਬਨਾਵੇ।
 ਬਿਨਾ ਬਿਲਮ ਹੀ ਪਹੁੰਚੇ ਲਖੀਅਹਿ
 ਫਿਰ ਨਹਿੰ ਬਨਹਿੰ ਉਪਾਵੇ ॥੩੭॥
 ਭਨਯੋਂ ਸੈਨ ਸੌਂ ਤੁਰਤ ਨੁਰੰਗੇ
 -ਗੁਰੂ ਨਿਕਟ ਤੁਮ ਜਾਵੇ।
 ਮਿਲੈ ਜਿ ਆਵਤਿ ਪੰਥ ਬਿਖੈ ਕਿਤ
 ਤਉ ਤੁਰਤ ਗਹਿ ਲਜਾਵੇ- ॥੩੮॥
 ਆਪ ਰਹੇ ਕਹਿ ਕਿਨਹੁਂ ਨ ਮਾਨੀ^੨
 ਮਿਤੂ ਸਭਿਨਿ ਨਿਯਰਾਈ।
 ਬੰਚਕ ਨਿਪੁਨ^੩ ਨੁਰੰਗਾ ਬਾਦੀ,
 ਕਸਮ ਦਰੋਗਹਿ ਖਾਈ^੪ ॥੩੯॥
 ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਹਥ
 ਚਹਹੁ ਕਰਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਭਾਰੀ।
 ਹਮ ਅਲਪੱਗਜ ਕਹਾਂ ਗਤਿ ਜਾਨਹਿ
 ਭੂਤ ਭਵਿਖ ਉਰਧਾਰੀ' ॥੪੦॥

ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੈ ਕਲਗੀਧਰ ਚਿਤਵਤਿ
 -ਸ਼ਾਹੁ ਨੁਰੰਗਾ ਦ੍ਰੋਹੀ।

^੧ਸਫ਼ਾਂ ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਬਹੁਤਾ ਤੁੰਮਲ ਆਇਆ।^੨ਰਾਈ ਜਿੰਨਾਂ ਵੀ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨੌਰੰਗੇ ਤੇ ਪਹਾੜੀ ਰਾਜਿਆਂ (ਧੀ ਸਹੁੰ ਵਿਚ) ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦਗਾ ਚਿਤਵਿਆ।^੩ਆਪ ਕਹਿ ਰਹੇ ਸਾਓ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੰਨੀ ਨਹੀਂ (ਆਪ ਦੀ ਕਹਿਣੀ)।^੪ਛਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਬੀਨ।^੫ਝੁਠੀ ਸਹੁੰ ਖਾਪੀ।

ਸੱਤ੍ਰੁ ਅਹੈ ਅਰੁ ਗਿਰਪਤਿ ਸਗਰੇ
 ਕੂੜ ਮਿਲੇ ਸਭਿ ਧੋਹੀ- ॥੪੧॥
 ਸਿੰਘਨ ਦਿਸ਼ ਬਿਲੋਕਿ ਪ੍ਰਭੁ ਬੋਲੇ
 ‘ਦੇਖਹੁ ਗ੍ਰਾਮ ਮਝਾਰੀ।
 ਕਾਚ ਹਵੇਲੀ ਦੀਰਘ ਕੀਨਸਿ
 ਉਚੇ ਥਾਨ ਉਸਾਰੀ ॥੪੨॥
 ਕਾਚੀ ਗੜ੍ਹੀ ਅਟਾਰੀ ਦੀਖਤਿ
 ਜੁਗ ਛਾਤਨ ਕੀ ਹੋਵੈ।
 ਇਸ ਕੋ ਮਾਲਕ ਪੰਚ^੧ ਜਾਟ ਕੋ
 ਤਿਹ ਆਨਹੁਂ ਹਮ ਜੋਵੈ’ ॥੪੩॥

ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਪੰਚ ਸਿੰਘ ਤਬਿ ਉਠਿ ਕਰਿ
 ਗਮਨੇ ਗ੍ਰਾਮ ਮਝਾਰਾ।
 ਹੁਤੋ ਅਥਾਈ^੨ ਕੇ ਵਿਚ ਬੈਠਜੋ
 ਤੂਰਨ ਜਾਇ ਨਿਹਾਰਾ ॥੪੪॥
 ‘ਜ਼ਿਮੀਦਾਰ ਤੂੰ ਪੰਚ ਗ੍ਰਾਮ ਕੋ
 ਗੁਰੂ ਹਕਾਰਨਿ ਕੀਨੋ।
 ਉਪਬਨ ਮਹਿੰ ਉਤਰੇ ਕਰੁਨਾਨਿਧਿ
 ਚਲੀਅਹਿ ਬਿਲਮ ਬਿਹੀਨੋ’ ॥੪੫॥
 ਸੁਨਿ ਰਾਹਕ ਹਿਤ ਟਾਰ ਕਰਨਿ ਕੋ
 ਸਿੰਘਨਿ ਸੰਗ ਬਖਾਨਾ।
 ‘ਨਹਿੰ ਅਕੋਰ ਕੁਛ ਮੌਰ ਸਮੀਪਹਿ
 ਰਿਕਤ ਪਾਨ ਨਹਿੰ ਜਾਨਾ’ ॥੪੬॥

ਏਕ ਸਿੰਘ ਸੁਨਿ ਤੂਰਨ ਆਯੋ
 ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਸਾਥ ਉਚਾਰਾ।
 ‘-ਤਜਾਰ ਉਪਾਇਨ ਅਬਿ ਕਿਛ ਨਾਹਿਨ
 ਰਿਕਤ ਪਾਨ- ਕਹਿ ਟਾਰਾ^੩’ ॥੪੭॥

ਦਯਾਸਿੰਘ ਦੀਨਾਰ ਪੰਚ ਦੇ
 ਤੂਰਨ ਸਿੰਘ ਪਠਾਯੋ।
 ਦਈ ਚੌਧਰੀ ਕੇ ਤਬਿ ਕਰ ਮਹਿੰ

^੧ਲੰਬਰਦਾਰ।^੨ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਉਹ ਥਾਂ ਜਿਥੇ ਬੈਠਕੇ ਲੋਕੀ ਸਲਾਹਾਂ ਤੇ ਪੰਚੇਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸੱਥ।^੩ਟਾਲਾ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਲੇ ਕਰਿ ਸੋ ਉਠਿ ਆਯੋ ॥੪੮॥
 ਉਪਬਨ ਮਹਿੰ ਕਰਿ ਸਤਿਗੁਰ ਦਰਸਨ
 ਧਰਿ ਦੀਨਾਰ ਅਗਾਰੀ।
 ਬੰਦਨ ਪਦ ਅਰਬਿੰਦਨ ਪਰ ਕਰਿ
 ਬੈਠਜੋ ਸੱਕਾ ਧਾਰੀ ॥੪੯॥
 ਨਹਿੰ, ਸਮਝਜੋ ਘਰ ਲੈਨ, ਪੇਚ ਕੋ
 ਜੜ ਹੈ ਸਨਮੁਖਿ ਦੇਖੈ ।
 ਬੂੜੀ ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਪੂਰਬ,
 ਭਾਖੀ ਸ੍ਰੋਧ ਵਿਸ਼ੇਖੈ ॥੫੦॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਯੋ ‘ਕਿਲਾ ਜਸ ਤੇਰੋ
 ਸੋ ਹਮ ਕੋ ਦਿਖਰਾਵੋ।
 ਕਿਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੋ ਰਚਯੋ ਪ੍ਰਕਾਰ^੨
 ਪੌਰ ਠੌਰ ਦਿਛ ਗਾਵੋ’ ॥੫੧॥
 ਸੁਨਤਿ ਜਾਣ ਹਹਿਰਯੋ^੩ ਉਰ ਦੀਰਘ
 ਜਤਨ ਨ ਪਾਇ ਬਿਚਾਰੇ।
 -ਲਖਹੁਂ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਗੈਲ ਮਹਿੰ ਇਨ ਕੇ-
 ਜਾਨਿ ਫਰੇਬ ਉਚਾਰੈ^੪ ॥੫੨॥
 ‘ਮਹਾਂਗਾਜ ! ਏ ਦੁਰਗ ਨ ਜਾਨਹੁ
 ਬਸਿਬੇ ਕੋ ਘਰ ਕੀਨਾ।
 ਬੁਰਜ ਨ ਮੁਰਚਾ ਪੌਰ ਨ ਗਾਢੋ
 ਪਰਖਾ ਦੀਰਘ ਹੀਨਾ^੫ ॥੫੩॥
 ਏਕ ਅਟਾਰੀ ਏਹ ਜੁ ਦੀਖਤਿ
 ਕਾਮ ਨ ਲਰਿਬੇ ਕੇਰੀ^੬।
 ਦੁਇ ਤ੍ਰੈ ਘਰ ਜਾਣ ਕੇ ਅੰਤਰ
 ਬਾਂਟੀ ਭ੍ਰਾਂਤ ਨਿਬੇਰੀ^੭ ॥੫੪॥

^੧(ਉਹ) ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਕਿ ਘਰ ਲੈਣਗੇ ਪਰ (ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ) ਪੇਚ (ਛਲ) ਸੁੱਝਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ (ਕਿ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਾ ਦੇਵੇ, ਇਸ ਲਈ) ਜੜ ਹੋਕੇ ਸਾਹਮਣੇ (ਬਿਤਰ ਬਿਤਰ) ਤੱਕਦਾ ਸੀ। (ਅੰਕ ੫੨, ਪੰਥ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਅਰਥ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਛਲ ਫੇਰ ਰਾਹਕ ਦੇ ਜੀ ਵਿਚ ਫੁਰ ਰਿਹਾ ਸੀ)।

^੨ਫਸੀਲਾ। [ਸੰਸਾ:, ਪ੍ਰਕਾਰ=ਗਿਰਦੇ ਦੀ ਕੰਧ]।

^੩ਕੰਬ ਗਿਆ।

^੪ਜਾਣਕੇ ਫੇਰ ਦੀ ਗਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ।

^੫ਖਾਈ ਵੱਡੀ ਨਹੀਂ ਹੈ [ਸੰਸਾ:, ਪਰਿਖਾ]।

^੬ਲੜਨ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਨਹੀਂ।

^੭ਭ੍ਰਾਵਾਂ ਨੇ ਵੰਡਕੇ ਨਿਬੇੜ ਛੱਡੀ ਹੈ।

ਪੁੰਜ ਤ੍ਰਿਯਨ ਕੋ ਪਰਦਾ ਰਾਖੈਂ
 ਬਸੈਂ ਇਸੀ ਕੇ ਮਾਂਹੀ।
 ਨਾਂਹਿ ਤ ਮੈਂ ਤੁਮ ਕੋ ਲੇ ਚਾਲਤਿ
 ਪਿਖਨ ਅਟਕ ਕਿਛ ਨਾਂਹੀ ॥੫੫॥
 ਬਹੁ ਭ੍ਰਾਤਨ ਕੋ^੧ ਸਾਂਝਾ ਘਰ ਹੈ
 ਪ੍ਰਵਿਸ਼ ਨ ਪੁਰਖ ਬਿਰਾਨਾ^੨।
 ਬਡੇ ਹਮਾਰੇ ਹੇਤੁ ਮ੍ਰਿਜਾਦਾ
 ਪ੍ਰਥਮੈ ਨੇਮ ਬਖਾਨਾ^੩ ॥੫੬॥
 ਲਰਿਬੇ ਉਚਿਤ ਹੁਤੋ ਜੇ ਗਢ ਇਹ
 ਚਿੰਤਾ ਹੋਤਿ ਨ ਕੋਈ।
 ਤੁਮ ਤੇ ਆਛੋ ਅਪਰ ਕੌਨ ਹੁਇ
 ਜਿਸ ਹਿਤ ਰਾਖਤਿ ਗੋਈ^੪ ॥੫੭॥
 ਮਹਾਂ ਚਤੁਰ ਸਤਿਗੁਰ ਨਿਧਿ ਬੁਧਿ ਕੇ
 ਲਖਿ ਫਰੇਬ ਹੁਇ ਠਾਢੇ।
 ਸਿੰਘਨ ਤੇ ਪਕਰਾਇ ਜਾਟ ਕੋ
 ‘ਨਹਿੰ ਛੂਟਹਿ, ਗਢ ਗਾਵੇ^੫*’ ॥੫੮॥
 ਸੰਗ ਸੀਘ੍ਰਤਾ ਚੜੇ ਤੁਰੰਗਮ
 ਚਲੇ ਗ੍ਰਾਮ ਕੋ ਆਏ।
 ਦੁਰਬਲ ਜਾਟ ਪਿਖਜੋ ਇਕ
 ਆਗੇ ਤਿਹ ਸੋਂ ਪ੍ਰਭੂ ਅਲਾਏ ॥੫੯॥
 ‘ਕਹਾਂ ਦੁਰਗ ਕੋ ਪੌਰ ਬਤਾਵਹੁ
 ਚਲਿ ਆਗੇ ਖੁਲ੍ਹਵਾਵਹੁ।
 ਹੇਰਨ ਹੇਤ ਹਮਹੁ ਨੇ ਬਰਨਜੋ^੬

^੧ਭ੍ਰਾਵਾਂ ਦਾ।^੨ਬਿਗਨਾ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।^੩ਨੇਮ ਕਿਹਾ ਹੈ (ਕਿ ਓਪਰੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਵੜਨ ਦੇਣਾ)।^੪ਛਪਕੇ।^੫ਛੂਟ ਨਾ ਜਾਵੇ ਪੱਕੀ ਗੰਢ ਦੇ ਲਓ ਭਾਵ ਬੰਨ੍ਹ ਲਓ। [ਗਢ=ਗੰਢ। ਗਾਵੇ=ਪੱਕੀ]।

^{*}ਗੁਰ ਸ਼ੋਭਾ ਵਿਚ ਜੱਟ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਕੜਨਾ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਓਥੇ ਜੱਟ ਨੇ ਆਪੇ ਗੜ੍ਹੀ ਦੇ ਦੇਣੀ ਲਿਖੀ ਹੈ। ‘ਗੁਰ ਸ਼ੋਭਾ’ ਸੂ: ਪ੍ਰ: ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਆਦਿਕਾਂ ਤੋਂ ਪੁਰਾਤਣ ਹੈ। ਓਥੇ ਐਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-ਖਬਰ ਸੁਣੀ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਨੇ ਮੱਧ ਬਸੇ ਚਮਕੌਰ। ਸੁਨਤ ਬਚਨ ਤਤਕਾਲ ਹੀ ਵਹੁ ਆਯੋ ਉਠ ਦਉਰ। ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਐਸੇ ਕਹਯੋ ਬਿਨਤੀ ਸੁਣੋ ਕਰਤਾਰ। ਬਸੇ ਮੱਧ ਚਮਕੌਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ। ਤਬ ਸੁਆਰ ਸਾਹਿਬ ਭਏ ਛਾਡਿ ਬਾਗ ਕੋ ਠਉਰ। ਸਿੰਘ ਸਾਥ ਸਥਿ ਹੀ ਲੀਏ ਆਇ ਬਸੇ ਚਮਕਉਰ ॥੨॥ ੪੨੯॥

^੬ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਸਕਲ ਭੇਤ ਸਮੁਝਾਵਹੁ' ॥੬੦॥
 ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬੋਲਯੋ 'ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ !
 ਮੈਂ ਮਾਲਕ ਅਧਿ ਕੇਰੋ।
 ਘਰ ਦਾਰਿਦ ਸਭਿ ਗੁਜਰ ਤੰਗ ਹੈ
 ਵਧਯੋ ਸ਼ਰੀਕਾ ਮੇਰੋ ॥੬੧॥
 ਜੇ ਕੁਛ ਦਰਬ ਦੇਹੁ ਅਬਿ ਮੇ ਕੌ
 ਗਢ ਦੈਹੋਂ ਤੁਮ ਤਾਂਈ।
 ਜੇ ਖੋਲਹਿ ਨਹੀਂ ਭ੍ਰਾਤ ਕਿਵਾਰਾ
 ਬਿਰ ਅੰਤਰ ਦਿਢਤਾਈ ॥੬੨॥
 ਮਮ ਘਰ ਮਹਿ ਇਕ ਅਲਧ ਦੂਰ ਹੈ
 ਤਹਿਂ ਕੋ ਕਰੋ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ।
 ਭੀਤਰ ਹੈ ਤੁਮ ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਲਾਖਕ
 ਚਹਹੁ ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਤ ਤੈਸਾ* ॥੬੩॥
 ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਤਰਗਸੇ^੨ ਤੇ ਬਾਹਰ
 ਮੁਹਰ ਪਚਾਸ ਨਿਕਾਰੀ।
 ਦੁਰਬਲ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਕਰ ਦੀਨਸਿ
 ਹਰਖਤਿ ਚਲਯੋ ਅਗਾਰੀ ॥੬੪॥
 ਗਏ ਪੌਰ ਕੀ ਠੌਰ ਨਿਹਾਰੀ
 ਅਪਰ ਸਕਲ ਤਕਰਾਈ।
 ਕਰੇ ਕਿਵਾਰ ਅਸੰਜਤਿ ਗਾਢੇ
 ਹੁਇ ਅੰਤਰ ਦਿਢਤਾਈ ॥੬੫॥
 ਰਹਯੋ ਖੁਲਾਇ ਜਾਟ ਜੋ ਦੁਰਬਲ
 ਅੰਤਰ ਕੇ ਨਹਿਂ ਮਾਨੈਂ।
 ਸਿੰਘਨਿ ਭਨਯੋ 'ਹਨੋਂ ਇਹ ਮਾਲਕ
 ਪਕਰਯੋ ਲੇਹੁ ਪਛਾਨੈ^੩' ॥੬੬॥
^੪'ਪਕਰਹੁ ਮਾਰਹੁ' ਤਉ ਨ ਖੋਲਹਿ,
 ਲੁਟ ਜੈ ਹੈ ਸਭਿ ਗ੍ਰਾਮਾ।

^੧ਅੰਦਰ ਤਕਤਾਈ ਕਰਕੇ ਠਹਿਰਨਗੇ।

*ਇਹ ਆਦਮੀ ਗੜ੍ਹੀ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੈ ਪਰ ਹੇ ਜ਼ਰਾ ਗਰੀਬ।

^੨ਭੱਥੇ ਵਿਚੋਂ।

^੩ਇਹ ਜੋ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਮਾਲਕ ਅਸੀਂ ਮਾਰ ਦਿਆਂਗੇ ਇਹ ਪਛਾਣ ਲਓ।

^੪ਅੰਦਰਲੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ।

^੫ਚਾਹੋ ਫੜੋ ਚਾਹੋ ਮਾਰੋ।

ਲਾਖਹੁਂ ਲਸ਼ਕਰ ਬੈਰੀ ਤੁਮਰੋ
 ਨਾਸ਼ ਹੋਹਿ ਮਮ ਧਾਮਾ' ॥੬੭॥
 ਅਪਨੇ ਸਦਨ ਦਿਸ਼ਾ ਤਬਿ ਗਮਨਯੋਂ
 ਕਹਿ ਤਾਕੀ ਖੁਲਿਵਾਈ।
 ਪ੍ਰਥਮ ਜਾਟ ਬਰ ਸੰਗ ਬਰੇ ਗੁਰ,
 ਤਜਿ ਤੁਰੰਗ ਤਿਸ ਥਾਈ ॥੬੮॥
 ਪੰਚ ਸਿੰਘ ਪੁਨ ਤਜਿ ਤਜਿ ਹਯ ਕੋ
 ਅੰਤਰ ਭਏ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਾ।
 ਖੋਲਿ ਪੌਰ ਕੋ ਸਿੰਘ ਬਰੇ ਤਬਿ
 ਦਈ ਸਜ਼ਾਇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ^{੧+} ॥੬੯॥
 ਦਏ ਨਿਕਾਰ ਵਹਿਰ ਨਰ ਤ੍ਰਿਯ ਸਭਿ
 ਕਹਿ ਕਰਿ ਬਡ ਦੇ ਤ੍ਰਾਸਾ।
 ਲਰਨ ਸਮੱਗ੍ਰੀ ਅੰਤਰ ਲੇ ਗਨ
 ਦਿਛ ਕੀਨੋ ਚਹੁੰ ਪਾਸਾ ॥੭੦॥
 ਕਰੀ ਮੋਰਚਾਬੰਦੀ ਤਤਛਿਨ
 ਬਾਹੀ ਪੌਰ ਅਟਾਰੀ^੨।
 ਚਹੋ ਜੁ ਅੰਤਰ ਸੰਚਨ ਕਰਿ ਕੈ
 ਬੈਠੇ ਗੁਰ ਭਟ ਭਾਰੀ ॥੭੧॥
 ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਚਮਕੌਰ ਆਗਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਚਤੁਰ ਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੩੪॥

^੧ਭਾਵ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਡਰ ਦੇਕੇ।

^੨ਗੁਰ ਸ਼ੋਭਾ ਦੇ ਲਿਖੇ ਮੂਜਬ ਏਹ ਸਭ ਗਲਤ ਹੈ। ਦੇਖੋ ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੇ ਹੇਠਲੀ ਟੂਕਾ।

^੩ਅਟਾਰੀ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਦੀ ਬਾਹੀ ਵੱਲ।

੩੫. [ਚਮਕੌਰ ਵਿੱਚ ਸਾਵਧਾਨੀ]

੩੪<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੁਕਰਾ ਰੁਚਿ ਦ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੬

ਦੋਹਰਾ: ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰਿ ਕਾਇਮੀ, ਬਿਰੇ ਦੁਰਗ ਕੇ ਮਾਂਹਿ।

ਪੀਛੇ ਲਸਕਰ ਸੱਤ੍ਰੂ ਕੋ, ਖੋਜਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾਂਹਿ^੧ ॥੧॥

ਲਲਿਤਪਦ ਛੰਦ: ਕੇਚਿਤ ਕਹੈਂ ‘ਗੁਰੂ ਰਣ ਸੂਝਯੋ
ਬਹੁਤੇ ਬਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰੇ।

ਅਰਜੋ ਰਹਯੋ ਕਰਿ ਜੁੱਧ ਬਡੇਰਾ
ਬ੍ਰਿਦਹਿ ਬੀਰ ਬਿਦਾਰੇ’ ॥੨॥

ਕੇਚਿਤ ਕਹੈਂ ‘ਅੱਗ੍ਰੂ ਹੀ ਗਮਨਯੋ
ਖੋਜ ਤੁਰੰਗ ਨਿਹਾਰੋ।

ਨਹਿੰ ਮਰਿਬੇ ਮਹਿੰ ਰਣ ਤੇ ਆਵਤਿ
ਕਰਾਮਾਤਿ ਅਤਿ ਭਾਰੋ ॥੩॥

ਤਮ ਮਹਿੰ ਲਰਤੇ ਕਛੂ ਨ ਸੂਝਯੋ
ਕੋ ਬਚ ਕੋ ਲਰਿ ਮਾਰਾ^੨।

ਮਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁੰ ਬੀਰ ਤੁਰੰਗਮ
ਪਰਯੋ ਖੇਤ ਰਣ ਭਾਰਾ’ ॥੪॥

ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਮਿਲਿ ਨਿਰਣੈ ਕਰਿ ਕਰਿ
-ਕਿਤ ਗਮਨੇ ? -ਨਹਿੰ ਸੂਝੈ।

ਆਗੇ ਤੇ ਪਾਛੇ ਤੇ ਆਵਤਿ
ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸੁਧਿ ਬੂਝੈ^੩ ॥੫॥

ਨਿਸ ਮਹਿੰ ਤਿਮਰ ਪਰਸਪਰ ਲਰਿ ਮਰਿ
ਘਾਇਲ ਤੁਰਕ ਪਹਾਰੀ।

ਸੁਰਤ ਸੰਭਾਰਿ ਸੰਭਾਰਿ ਪਰੇ ਮਗ
ਤ੍ਰਾਸ ਕਰੈਂ ਉਰ ਭਾਰੀ ॥੬॥

ਜੇ ਅਨੰਦਪੁਰਿ ਕੀ ਬਡ ਸੈਨਾ
ਰੋਪਰ ਲਰਿ ਲਰਿ ਹਾਰੇ।

ਤਿਨ ਤੇ ਛੂਟਯੋ ਸੰਗ ਗੁਰ ਕੇਰਾ
ਪਚਿ ਪਚਿ ਝਖੇ ਗਵਾਰੇ ॥੭॥

ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਜੋ ਦਸ ਲਖ ਪਹੁੰਚੀ

^੧(ਗੁਰੂ ਜੀ) ਲੱਭਦੇ ਨਹੀਂ।

^੨ਕੌਣ ਬਚਿਆ ਤੇ ਕੌਣ ਲੜ ਕੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

^੩ਅੱਗੋਂ ਪਿਛੋਂ ਆਉਂਦਿਆਂ ਤੋਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ।

ਤਿਨਹੁਂ ਗੁਰੂ ਸੁਧਿ ਪਾਈ।
 ‘ਨਿਕਸਿ ਆਨੰਦ ਪੁਰਿ ਤੇ ਬਹੁ ਜੂਝੇ
 ਰਹੀ ਚਮੂੰ ਪਿਛਵਾਈ ॥੮॥
 ਨਾਮ ਗ੍ਰਾਮ ਚਮਕੌਰ ਤੁੰਗ ਥਲ
 ਆਇ ਸੁ ਕਾਇਮ ਕੀਨਾ।’
 ਦਈ ਸਕਲ ਸੁਧਿ ਗਯੋ ਜਾਟ ਇਕ
 ‘ਹਮ ਕੋ ਗੁਰ ਗਹਿ ਲੀਨਾ ॥੯॥
 ਦੈ ਸਜਾਇ ਘਰ ਛੀਨ ਸੁ ਲੀਨਾ
 ਆਪ ਬਰਜੋ ਬਿਚ ਆਈ।
 ਚਾਲੀ ਕੈ ਪਚਾਸ ਸੰਗ ਭਟ ਹੈਂ
 ਅਪਰ ਮਰੇ ਸਮੁਦਾਈ ॥੧੦॥
 ਨਰ ਦਾਰਾ ਜੇ ਸਦਨ ਮਝਾਰਾ
 ਦਏ ਕਾਢਿ ਬਰਿਆਈ।
 ਭਯੋ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਆਪ ਗਢ ਲਖਿ ਕਰਿ
 ਹੈ ਨਹਿੰ ਸਕਹਿ ਲਰਾਈ ॥੧੧॥
 ਨਹਿੰ ਮੁਰਚਾ, ਨਹਿੰ ਪਰਖਾ^੧ ਦੀਰਘ,
 ਪੌਰ ਠੌਰ ਨਹਿੰ ਗਾਢੀ।
 ਗਮਨਤਿ ਮਾਰਗ ਪਿਖਿ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਭਾ
 ਚਲਹੁ ਆਪ ਲਿਹੁ ਕਾਢੀ’ ॥੧੨॥
 ਸੁਨੇ ਤੁਰਕ ਤਬਿ ਹਜਨਿ ਧਵਾਏ
 ਗਨ ਧੌਂਸੇ ਧੁੰਕਾਰੇ।
 ਉਡੀ ਧੂਰ ਅਸਮਾਨ ਗਯੋ ਭਰਿ
 ਬਡੋ ਅੰਧੇਰ ਗੁਬਾਰੇ ॥੧੩॥
 ਛਾਦ ਲੀਨ ਸੂਰਜ ਕੋ ਸਾਰੇ
 ਹਾਥ ਪਸਰ ਨ ਦੀਖੇ।
 ਚਲੀ ਆਇ ਚਮਕੌਰ ਚਮੂੰ ਸਭਿ
 ਉਛਲਿ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਸਰੀਖੇ ॥੧੪॥

ਸੈਯਾ: ਜੇ ਤੁਰਕਾਨ ਬਿਖੈ ਸਰਦਾਰ
 ਕਹੋਂ ਤਿਨ ਨਾਮ ਸੁਨੋ ਸਮੁਦਾਈ।
 -ਨਾਹਰਖਾਂ ਭਟ, ਗੈਰਤਖਾਂ ਪੁਨ,
 ਖਾਨ ਪੁਲਾਦ ਨੇ ਬਾਗ ਉਠਾਈ।

^੧ਖਾਈ।

ਖਾਂ ਇਸਮਾਇਲ, ਖਾਨ ਬਹਾਦਰ,
ਖਾਂ ਅਸਮਾਨ ਅਯੋ ਛਿਗ ਧਾਈ।
ਖਾਂ ਸੁਲਤਾਨ, ਜਹਾਂਨਖਾਂ ਬੀਰ
ਪਠਾਨਨ ਭੀਰ ਗਨੀ ਕਿਮ ਜਾਈ ॥੧੫॥

ਕਬਿੱਤ: ਮੀਆਂ ਖਾਨ, ਭੂਰੇਖਾਨ, ਸੈਦਖਾਨ, ਨੂਰੇਖਾਨ,
ਫੂਲਖਾਨ, ਗੁਲਖਾਨ, ਹੁਸੈਨਖਾਨ ਧਾਯੋ ਹੈ।
ਬਲੀ ਬੇਗ ਮੁਗਲ ਕਮਾਨ ਗਹਿ ਬੇਗ ਜੁਤਿ
ਅਪਰ ਖਲੀਲਖਾਨ ਦਲ ਉਮਡਾਯੋ ਹੈ।
ਮਿਰਜ਼ਾ ਹਯਾਤਬੇਗ, ਸੈਨਾ ਸੌਂ ਕਮਰਬੇਗ,
ਸੱਯਦ ਮਹਿਸੂਦ ਅਲੀ ਯੌਂ ਸ਼ਿਤਾਬ ਆਯੋ ਹੈ।
ਬੀਰ ਬੇਗ ਜਾਫਰ ਇਮਾਨ ਹਾਨਿ ਕਾਫਰ ਭੇ
ਕਸਮ ਕੁਰਾਨ ਕੀ ਕੁਫਰ ਕਹਿਵਾਯੋ ਹੈ ॥੧੬॥
ਕੇਉਂ ਰੰਗ ਕਾਰੇਂ ਹੈਂ, ਕਰੂਪ ਹੀ ਸੁਧਾਰੇ ਸਾਰੇ,
ਕੇਉਂ ਰੰਗ ਭੂਰੇ ਜੰਗ ਸੂਰੇ ਜਗ ਜਾਨੀਐ।
ਪਸ਼ਤੋ ਬਕਨ ਹਾਰੇ, ਉਜ਼ਬਕ ਭਾਰੇ ਭਾਰੇ^੧,
ਕਾਬਲੀ ਕੰਧਾਰੀ, ਦਾਊਜਈ^੨ ਕੋ ਬਖਾਨੀਐ।
ਹਬਸੀ, ਪਸੌਰੀ, ਕੇਉਂ ਬਲਖ ਬੁਖਾਰੀ ਹੁਤੇ,
ਰੂਸੀ, ਗਨ ਰੂਮੀ, ਗ੍ਰਿਹ ਗਜ਼ਨੀ ਪ੍ਰਮਾਨੀਐ।
ਕੇਉਂ ਢੱਠੇ, ਭੱਖਰੀ^੩, ਇਰਾਨੀ ਔਂ ਅਰੇਵੀ^੪ ਮਿਲਿ
ਕੇਉਂ ਕਸਮੀਰੀ^੫ ਜਿਨ ਬੋਲ ਨ ਪਛਾਨੀਐ ॥੧੭॥
ਆਈ ਦਸ ਲਾਖ ਜਬਿ ਪੀਛੇ ਕੀ ਜੁ ਸੈਨਾ ਸਭਿ
ਸੁਨੀ ਸੁਧਿ ਖੂਜ ਮਰਦੂਦ ਆਦਿ ਧਾਏ ਹੈਂ।
'ਗੁਰੂ ਚਮਕੌਰ ਠੌਰ ਕਾਇਮੀ ਕਰੀ ਹੈ ਦੌਰਿ,
ਆਈ ਚਮੂੰ ਔਂਰ ਤਿਨੋ ਫੇਰ ਘੇਰ ਪਾਏ ਹੈਂ।
ਜੂਝੇ ਨ ਪਿਛਾਰੀ ਜੰਗ^੬, ਹੋਤਿ ਹੈ ਅਗਾਰੀ ਅਬਿ,
ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਮੂਹ ਹਯ ਹੂਹ ਦੈ ਭਜਾਏ ਹੈਂ।

^੧ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਕੌਮ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ਜੋ ਬੜੇ ਕੱਦਾਵਾਰ ਤੇ ਉਜੱਡ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਉਜ਼ਬਕ ਉਜੱਡ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। [ਤੁ:, ਉਜ਼ਬਕ]।

^੨ਦਾਊਦ ਜਈ।

^੩ਠਟਾ ਤੇ ਭੱਖਰ ਸਿੰਧ ਵਿਚ ਹੈਨ, ਇਕ ਭੱਖਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੱਛੋਂ ਵਿਚ ਬੀ ਹੈ।

^੪ਅਰਬੀ।

^੫ਬਾਰਬਰਦਾਰੀ ਵਿੱਚ ਕਸਮੀਰੀ ਭਾਵੇਂ ਹੋਣ ਜੰਗੀ ਤਾਂ ਕਸਮੀਰੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ।

^੬ਪਿੱਛੇ ਜੋ ਜੰਗ ਹੋਇਆ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਮਾਰੇ ਨਹੀਂ ਗਏ।

ਯੂਥਪ^੧ ਵਜੀਦ ਖਾਂ ਸਿਰੁੰਦ ਕੇ ਬਿਲੰਦ ਸੂਬਾ
 ਲੈ ਕੇ ਸੰਗ ਬਾਹਨੀ ਉਮਡਿ ਕਰਿ ਆਏ ਹੈਂ ॥੧੮॥
 ਸੂਬਾ ਲਵਪੁਰਿ ਕੇ ਦਸਤ ਜ਼ੇਰ ਨਾਮ ਜਿਸ
 ਸੁਨੀ ਸੁਧਿ ਸਾਰੀ ਦਲ ਭਾਰੀ ਜੁਤਿ ਧਯੋ ਹੈ।
 ਪਰਬਤ ਬਾਸੀ ਬਾਈ ਧਾਰਨ ਕੇ ਰਾਜੇ ਸਭਿ
 ਲੈ ਲੈ ਸੈਨ ਆਪਨੀ ਕੋ ਬਿੰਦ ਉਮਡਾਯੋ ਹੈ।
 ਮੀਏਂ ਰਾਵ ਰਾਨੇ ਕੌਨ ਸ਼ਕਤਿ ਬਖਾਨੇ ਤਿਨ
 ਮਾਚਤਿ ਕੁਲਾਹਲ ਬਿਸਾਲ ਹੀ ਸੁਨਾਯੋ ਹੈ।
 ਰੰਘਰ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਅੱਰ ਗੁੱਜਰ ਗਵਾਰ ਮਿਲਿ
 ਆਇ ਚਮਕੋਰ ਚਹੂੰ ਓਰ ਘੋਰੇ ਪਾਯੋ ਹੈ ॥੧੯॥
 ਅਵਨੀ ਅਕਾਸ਼ ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੋ ਬਿਨਾਸ਼ ਕੀਨ,
 ਭਯੋ ਤਮ ਰਾਸ ਉਡ ਪਾਂਸੂ ਫਲ ਫੈਲ ਪੈ^੨।
 ਦੀਖਿਤ ਨ ਆਂਖ ਤੇ, ਸੁਨੈ ਨ ਬੋਲ ਭਾਖਤੇ,
 ਗੁਰੂ ਕੇ ਗਹੈਂ ਕਾਂਖਤੇ^੩ ਲਖਿਤਿ ਆਇ ਗੈਲ ਪੈ।
 ਚਾਰੋਂ ਓਰ ਸ਼ੋਰ ਕੈ, ਚਹੰਤਿ ਹੇਲ ਰੌਰਿ ਕੈ
 ਮਲੇਛ ਆਇ ਦੌਰਿ ਕੈ ਛਥੀਲੇ ਬਡੇ ਛੈਲ ਪੈ^੪।
 ਜੈਸੇ ਮੇਲ ਮੇਲ ਕੈ ਸ਼ਲਭ^੫ ਚੈਸ ਕੇਲ ਕੈ,
 ਧਰੇ ਬਿਸਾਲ ਐਲ ਕੈ ਦੁਰਗ ਦੀਹ ਸੈਲ ਪੈ^੬ ॥੨੦॥
 ਧਰਨੀ ਗਗਨ ਏਕ ਹੈ ਗਏ ਬਿਬੇਕ ਬਿਨ^੭
 ਖੇਹ ਖਰ ਪੁੰਜ ਕੀ ਪਸਾਰੀ ਦਸ ਦਿਸ ਮੈਂ।
 ਮਾਨੋ ਘਨ ਘਟਾ ਘਨੇ ਘਨ ਕੀ ਘੁਮੰਡ ਘਰੀ^੮
 ਘੋਰ ਘੋਖ ਘੋਖਿ ਕੈ ਮਿਲੀ ਹੈ ਭੂਮ ਭ੍ਰਿਸ ਮੈਂ।

^੧ਸੈਨਾਪਤੀ।^੨ਹਨੇਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ (ਪਾਂਸੂ=ਧੂੜੀ ਉਡਕੇ ਫੈਲ ਗਈ ਆਕਾਸ਼ ਤੇ।)^੩ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪਕੜਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।^੪ਛਥੀ ਵਾਲੇ ਛੈਲ (ਗੁਰੂ ਜੀ) ਉਪਰ।^੫ਭੰਬਟ, ਮੱਕੜੀ।^੬ਬੜਾ ਰੌਲਾ ਪਾਕੇ ਭਾਰੀ ਕਿਲੇ ਰੂਪੀ ਪਹਾੜ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ।^੭ਭਾਵ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਅਸਮਾਨ ਦੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।^੮ਮਾਨੋ ਘਨੇਘਨ ਕੀ ਘਨ ਘਟਾ ਘੁਮੰਡ ਘਰੀ=ਬਹੁਤਿਆਂ ਬਦਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਘਣੀਆਂ ਘਟਾਂ ਉਮੰਡਕੇ ਘਰ ਗਈਆਂ।^੯ਘੋਰ ਘੋਖ ਘੋਖ ਕੈ ਮਿਲੀ ਹੈ ਭੂਮ ਭ੍ਰਿਸ ਮੈ=ਭਜਾਨਕ (ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ) ਗੱਜ ਗੱਜ ਕੇ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ (ਉਤੋਂ) ਡਿੱਗਕੇ ਭੂਮੀ ਨਾਲ। ਭਾਵ ਧੂੜ ਇੰਨੀ ਚੜ੍ਹ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮਾਨੋ ਬੱਦਲ ਹਨ ਤੇ ਫੇਰ ਉਹ ਧੂੜ ਹੇਠਾਂ ਢੱਠ ਰਹੀ ਤੇ ਧਰਤੀ ਵਿਚ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ ਮਾਨੋ ਬੱਦਲ ਜ਼ਿਮੀਂ ਨਾਲ ਰਲ ਰਹੇ ਹਨ। [ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ: ਭ੍ਰਿਸ਼ ਪਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ 'ਬਹੁਤੇ', ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਧਾਰੂ ਅਰਥ ਹੈ ਡਿੱਗਣਾ। ਭ੍ਰਿਸ਼=ਡਿੱਗਣਾ]।

ਮੰਦਰ ਪਹਾਰ ਗਢ^੧ ਜਾਂਹੀ ਕੇ ਮਝਾਰ ਖਰੋ
 ਚਾਰੋਂ ਓਰ ਪਾਰਾਵਾਰ^੨ ਐਸੀ ਛਬਿ ਜਿਸ ਮੈਂ।
 ਗਿਨੇ ਮਤ ਕਿਸ ਮੈਂ^੩ ਅਸੰਖਤਾ ਹੈ ਤਿਸ ਮੈਂ,
 ਬਿਲੋਕਿ ਲੋਕ ਬਿਸਮੈਂ, ਸੁ ਆਯੋ ਦਲ ਰਿਸ ਮੈਂ ॥੨੧॥
 ਪੁੰਜ ਹੈਂ ਮਤੰਗ ਪੈ ਪਤਾਕਾ ਜਿਨ ਸੰਗ ਧਰੀ,
 ਸੈਲ ਹੈਂ ਸਪੰਖ ਤੁੰਗ^੪ ਇਤੇ ਉਤ ਧਾਵਤੇ।
 ਬਾਦਿਤ ਜੇ ਬਾਜਤਿ ਹੈਂ ਦੀਰਘ ਸੋ ਗਾਜਤਿ ਹੈਂ,
 ਅਨਿਕ ਤੁਰੰਗ ਜਲਜੰਤੁ ਜਜੋਂ ਪਲਾਵਤੇ^੫।
 ਸਾਂਗ, ਸੇਲ, ਸ਼ਕਤੀ, ਸੁ ਤੋਮਰ ਤਰੰਗ^੬ ਭਏ
 ਧੁਖਤਿ ਪਲੀਤੇ ਬੜਵਾਗਨਿ ਉਠਾਵਤੇ।
 ਗ੍ਰਾਮ ਚਮਕੋਰ ਕੈ ਜਹਾਜ ਕੌਂ ਸਮਾਜ ਭਰਜੋ
 ਚਾਹਤਿ ਡੁਬੋਯੋ, ਗੁਰ ਕੇਵਟ ਤਰਾਵਤੇ ॥੨੨॥
 ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਅੌ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੀਰ ਜੁਗ
 ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਪੰਚ ਸਿੰਘ ਪਰਿ ਧੀਰਜੇ।
 ਮੁਕਤੇ ਸੁ ਪੰਚ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਸਿੰਘ, ਧਯਾਨ ਸਿੰਘ,
 ਦਾਨ ਸਿੰਘ, ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਜਾਸੈਂ ਬਰ ਬੀਰਜੇ।
 ਆਲਮ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ, ਸ਼ਜਾਮ ਸਿੰਘ, ਸੋ ਮੁਹਰ ਸਿੰਘ,
 ਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਤੀਰ^੭ ਜੇ।
 ਕੋਠਾ ਸਿੰਘ ਏਕ ਰੰਘਰੇਟਾ ਸਿੰਘ ਜਾਨੀਜਿਤ,
 ਏਕ ਰਵਦਾਸੀਆ ਮਦਨ ਸਿੰਘ ਬੀਰ ਜੇ ॥੨੩॥
 ਗਢ ਮੈਂ ਸੁਚੇਤ ਭਏ ਲਾਖੋਂ ਦਲ ਦੇਖ ਲਏ
 ਬੋਲੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ‘ਸੁਨੋ ਬਾਕ ਖਾਲਸਾ !
 ਸਭਿ ਕੋ ਹਟਾਇ ਰਹੇ, ਪਤੇ ਕੋ ਦਿਖਾਇ ਰਹੇ,
 ਦਗੇ ਕੋ ਬਤਾਇ ਰਹੇ, ਸੱਤ੍ਰੂਨਿ ਕੀ ਲਾਲਸਾ^੮।
 ਸਿੱਖਜਾ ਕੋ ਸਿਖਾਇ ਰਹੇ, ਸੁਖ ਦੇ ਲੁਭਾਇ ਰਹੇ,

^੧ਮੰਦ੍ਰਾਚਲ ਪਰਬਤ ਰੂਪੀ ਕਿਲਾ।

^੨ਸਮੁੰਦਰ।

^੩ਕਿਸ ਵਿਚ ਬੁੱਧੀ ਹੈ ਕਿ ਗਿਣ ਸਕੇ।

^੪ਮਾਨੋ ਖੰਭਾਂ ਸਹਿਤ ਪਹਾੜ ਹਨ ਉੱਚੇ।

^੫ਜਲ ਦੇ ਜੀਵਾਂ ਵਾਂਕ ਭੱਜੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ।

^੬ਲਹਿਰਾਂ।

^੭ਪਾਸ ਹਨ।

^੮ਜੇ ਸਤ੍ਰੂਆਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ (ਸਾਨੂੰ ਦੁਗਾ ਦੇਣ ਦੀ)।

-ਦੁਖ ਕੇ ਸੁਨਾਇ ਰਹੇ, ਜੈਬੋ ਲਖੋ ਕਾਲ ਸਾ^੧-।
 ਰਹਿਬੋ ਮਨਾਇ ਰਹੇ, ਬੇ ਰੁਖ ਬਨਾਇ ਰਹੈ^੨,
 ਮ੍ਰਿਤੁ ਤੇ ਬਚਾਇ ਰਹੇ ਧਰਯੋ ਹਠ ਬਾਲ ਸਾ^੩ ॥੨੪॥
 ਕਹਿਬੋ ਨ ਮਾਨਯੋ ਕਿਨ, ਕਾਲ ਨ ਪਛਾਨਯੋ ਮਨ,
 ਦਗਾ ਨਹਿੰ ਜਾਨਯੋ ਲਿਖਿ ਦੀਨੋ ਜਯੋ ਲਿਖਾਇਓ।
 ਭਏ ਅਨਜਾਨ, ਹਿਤ ਆਪਨੋ ਨ ਧਾਰਯੋ ਚਿਤ,
 ਰਹੇ ਸਮੁਝਾਇ, ਨਿਕਸਨ ਏਕ ਭਾਇਓ।
 ਕਸਮ ਕੁਰਾਨ ਕੀ ਰਸੂਲ ਬੀਚ ਦੀਨੋ ਹੁਤੇ
 ਦੇਖੋ ਖਲ ਨੀਚ ਹੂੰ ਨੇ ਦਲ ਕੋ ਪਠਾਇਓ।
 ਖਾਲਸੇ ਕੇ ਕਰੇ ਛੋਰਿ ਦੁਰਗ ਅਨੰਦਪੁਰਿ
 ਪਰੀ ਅਬਿ ਭੀਰ ਸਕੈ ਕੌਨ ਹੈ ਸਹਾਇਓ ॥੨੫॥
 ਹਿੰਦੂ ਜੇ ਪਹਾਰੀ ਧੇਨੁ ਸਪਥ ਉਚਾਰੀ,
 ਧਰਿ ਠਾਕੁਰ ਅਗਾਰੀ, ਬਿਚ ਬਿੱਪ੍ਰ ਦੇ ਪਠਾਯੋ ਹੈ।
 ਤੈਸੇ ਹੀ ਮਲੇਛ ਪਤਿ ਖੂਜਾ ਮਰਦੂਦ ਪਠਯੋ
 ਧਰਮ ਇਮਾਨ ਦੋਨੋ ਹਾਨਿ ਕੈ ਦਿਖਾਯੋ ਹੈ।
 ਅਬਿ ਤੋ ਉਪਾਇ ਸਾਮ, ਦਾਮ, ਭੇਦ, ਬਨੈ ਨਹਿੰ,
 ਚੌਥੇ ਦੰਡ ਬਨੈ ਦਲ ਲਾਖੋਂ ਚੜਿ ਆਯੋ ਹੈ।
 ਗੀਦਰ ਕੀ ਮੌਤ ਨਹਿੰ ਮਰੋ ਰਿਪੁ ਹਾਥਨਿ ਤੇ
 ਕਰੋ ਜੁੱਧ ਗਾਢੋ ਜਿਮ ਪੂਰਬ ਮਚਾਯੋ ਹੈ ॥੨੬॥
 ਮਹਾਂ ਨੀਚ ਪਾਪੀ ਕੂਰ ਲਾਪੀ^੪ ਦਗਾ ਕੀਨੋ ਜਿਮ
 ਪਲਟੇ ਕੋ ਲੈ ਹੈ ਪੰਥ, ਮੂਲ ਦੈ ਉਖਾਰਿ ਕੈ।
 ਜੇਤੋ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਕਰੋਗੇ ਅਬਿ ਮਾਰਨ ਕੋ
 ਤੇਤੋ ਰਾਜ ਭੋਗੋਗੇ ਜਨਮ ਨਿਜ ਧਾਰਿ ਕੈ।
 ਕਾਮਨਾ ਕੋ ਪੂਰ ਹੋਹਿ, ਮਿਲੋਗੇ ਜ਼ਰੂਰ ਮੋਹਿ,
 ਰਾਖਿਹੋਂ ਹਜ਼ੂਰ ਜੋਰ ਬਿਧ * ਨਿਰਵਾਰਿ ਕੈ^੫।
 ਜੁੱਧ ਕੇ ਸਮਾਨ ਤਪ ਜੱਗ ਕੋ ਬਿਧਾਨ ਨਹਿੰ

^੧ਜਾਣਾ ਮੌਤ ਵਰਗਾ ਹੈ।^੨ਸਭਨਾਂ ਤੋਂ ਆਪ ਨੂੰ ਬੇਰੁਖੇ ਭਾਵ ਗੁੱਸੇ ਵਾਲੇ ਬਣਾਈ ਰੱਖਿਆ।^੩(ਪਰ ਸਭਨਾਂ ਨੇ) ਬਾਲਾਂ ਵਰਗਾ ਹੱਠ ਧਾਰੀ ਰੱਖਿਆ।

(ਆ) ਇਸਤ੍ਰੀਆਂ ਵਰਗਾ ਹੱਠ ਧਾਰੀ ਰੱਖਿਆ।

^੪ਝੂਠ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ।

* ਪਾ:-ਜੋਗ ਬੰਧਾ ਕਿਤੇ—‘ਜੋਰ ਬੰਧ’ ਬੀ ਹੈ।

^੫ਬ੍ਰਹਮਾ ਦਾ ਬੀ ਬਲ ਦੂਰ ਕਰਕੇ ਭਾਵ ਬ੍ਰਹਮਾ ਦੀ ਲਿਖੀ ਰੇਖਾ ਨੂੰ ਬੀ ਮੇਟਕੇ।

ਏਕ ਘਟੀ ਬੀਚ ਦੋਨਹੁਂ ਲੋਕ ਲੇ ਸੁਧਾਰਿ ਕੈ^੧ ॥੨੭॥
 ਆਠ ਆਠ ਸਿੰਘ ਏਕ ਏਕ ਬਾਹੀ ਦੀਨੀ ਤਿਨੈ,
 ਤੀਸ ਦੋਇ ਸਿੰਘ ਗਹਿ ਆਯੁਧ ਭੇ ਸਾਵਧਾਨ।
 ਕੋਠਾ ਸਿੰਘ ਏਕ, ਅੱ ਮਦਨ ਸਿੰਘ ਦੋਨੋ ਹੂੰ ਕੋ
 ਦੀਨੋ ਪੌਰ 'ਗਾਢੇ ਰਹੋ ਕੀਜੈ ਰਿਪੁ ਹੇਰਿ ਹਾਨ।
 ਗੁਲਕਾ ਬਰੂਦ ਨਹਿੰ ਡਾਰੀਏ ਤੁਫੰਗ ਬੀਚ,
 ਤੋੜਾ ਦੇਹੁ ਡਾਂਭਿ ਡਾਂਭਿ, ਛੂਟਿਹੈਂ, ਨ ਸੰਕ ਠਾਨਿੈ।
 ਦੋਨਹੁ ਸੁਤੈ^੨, ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਪਾਸ ਰਾਖੇ,
 ਪ੍ਰਵਿਸ਼ੇ ਅਟਾਰੀ ਮਹਿੰ ਕਮਾਨ ਬਾਨ ਤਾਨਿ ਪਾਨ ॥੨੮॥
 ਆਲਮ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ੍ਰ ਅੱਰ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਦੋਨੋ ਬੀਰ
 ਫਿਰੈ ਚਾਰੋਂ ਓਰ ਸੁਧ ਸਭਿ ਕੀ ਰਖਨ ਕੋ।
 ਗੁਰੂ ਆਗੇ ਸੀਸ ਦੀਨੇ, ਕੀਨੇ ਪ੍ਰਣ ਸਭਿ ਹੂੰ ਨੇ,
 ਮਾਰੈਂਗੇ ਮਲੇਛਨਿ ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ ਆਯੁਧਨ ਕੋ।
 ਨੀਰ ਅਰੁ ਅੰਨ ਲੀਨੋ ਜੇਤਿਕ ਸੁ ਹਾਥ ਆਯੋ
 ਖਾਯੋ ਮਨ ਭਾਯੋ ਸਵਾਧਾਨ ਕੀਨ ਤਨ ਕੋ।
 ਬੀਰ ਰਸ ਰਾਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਰਾਤੇ^੩, ਨੈਨ,
 ਰਾਤੋ ਮੁਖ ਰੋਸ ਮੈਂ, ਬਿਲੋਕੈਂ, ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਗਨ ਕੋ ॥੨੯॥
 ਆਹਨ^੪ ਮਨਿੰਦ ਬਿੰਦ ਬਿੰਦ ਹੋਇ ਆਇ ਦਲ
 ਦਸ ਲਾਖ ਆਯੋ ਨਯੋ, ਪੂਰਬ ਸੁ ਢੂਕੇ ਹੈਂ।
 ਭਾਜੇ ਲੋਕ ਗ੍ਰਾਮ ਉਤਪਾਤ ਕੋ ਬਡੋ ਬਿਲੋਕਿ,
 ਛੋਰਿ ਛੋਰਿ ਤੁਰਨ ਸਦਨ ਕਿਤ ਲੂਕੇ ਹੈਂ।
 ਕੇਉ ਅਗਵਾਨੀ ਹੋਇ ਜਾਇ ਕੈ ਮਲੇਛ ਮਿਲੇ,
 ਕਾਰਨ ਬਤਾਵਨਿ ਕੇ, ਮਾਰਿ ਉਚੇ ਰੂਕੇ ਹੈਂ।
 ਚਾਰੋਂ ਓਰ ਹੇਲ ਘਾਲ ਆਏ ਜਿਸ ਕਾਲ ਢਿਗ
 'ਮਾਰੋ ਮਾਰੋ, ਲੇਹੁ ਗਹਿ ਸੂਰ' ਕੂਰ ਕੂਕੇ ਹੈਂ ॥੩੦॥

^੧'ਤੱਖਸਾਗ ਤੇ ਜੱਗ ਦੇ ਬਿਧਾਨ ਦੀ ਜੁੱਧ ਨਾਲ ਸਮਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, (ਜੁੱਧ ਨਾਲ) ਇਕ ਘੜੀ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਲੋਕ ਸੁਧਾਰ ਲਈਏ ਹਨ। [ਬਿਧਾਨ=ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰ ਨੇ ਜੋ ਕਰਮ ਕਰਨ ਯੋਗ ਕਹੇ ਹਨ]।

^੨(ਇਸ ਵਿੱਚ) ਸੰਕਾ ਨਾ ਕਰੋ।

^੩ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ।

^੪ਲਾਲ।

^੫ਮਕੜੀ, ਟਿੱਡੀ। ਪੋਠੋਹਾਰ ਵਿਚ (ਅਹਿਣ=) ਗੜੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

^੬ਪਹਿਲੇ ਵੀ ਆ ਢੁੱਕੇ।

^੭ਉੱਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰਕੇ (ਸੱਦੇ) ਹਨ [ਸੰਸ.:, ਰੁ=ਸ਼ਬਦ। ਹਿੰਦੀ, ਰੂਕਾ=ਸ਼ਬਦ ਕਰਨਾ ਯਾ ਆਵਾਜ਼]।

^੮'ਫੜ ਲਓ ਸੂਰਮੇ' ਕੂੜੇ (ਵੈਰੀ) ਕੂਕਦੇ ਹਨ।

ਦੋਹਰਾ: ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਬਿ ਨੇਰ ਭਾ, ਬਿਰੇ ਗ੍ਰਾਮ ਮਹਿਂ ਆਏ।

ਅੰਤਰ ਤੇ ਤਬਿ ਸੂਰਮੇ, ਗੋਰੀ ਸਰ ਬਰਖਾਇਂ ॥੩੧॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਚਮਕੌਰ ਘੇਰਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ
ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਪੰਚ ਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੩੫॥

੩੬. [ਚਮਕੌਰ ਯੁੱਧ ਆਰੰਭ]

੩੫<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੱਤਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੨

ਦੇਹਰਾ: ਜਾਤਿ ਜਿ ਸਨਮੁਖ ਦੁਰਗ ਕੇ,

ਸਰ ਗੋਲੀ ਲਗਿ ਘਾਇ।

ਗਿਰੈਂ ਦੜਾ ਦੜ ਤੁਰਤ ਹੀ,

ਏਕ ਬਾਰ ਸਮੁਦਾਇ ॥੧॥

ਭੁਯੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ: ਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਚਾਰੇ 'ਸੁਨੋ ਸਿੰਘ ਮੇਰੋ।

ਜਬੈ ਸਾਮ ਦਾਮੰ ਨ ਭੇਦੰ ਸੁਹੇਰੇ।

ਤਬੈ ਆਯੁਧੋਂ ਪੈ ਨਿਜੰ ਹਾਥ ਘਾਲੈ^੧।

ਬਨੀ ਬਾਤ ਸੋਈ ਸਮੈਂ ਯੌਨ ਟਾਲੈ ॥੨॥

ਪੁਰਾ^੨ ਤੀਰ ਗੋਰੀਨ ਤੇ ਮਾਰਿ ਗੇਰੋ।

ਮਿਟੈਂ ਨ ਅਗਤੀ ਜਬੈ ਨੇਰ ਹੇਰੋ।

ਕਰਾਚੋਲ ਕਾਢੋ ਕਰੋ ਖੰਡ ਖੰਡੋ।

ਤਛਾ ਮੁੱਛ ਕਾਟੋ ਘਮੁੰਡੋ ਪ੍ਰਚੰਡੋ' ॥੩॥

ਪ੍ਰਭੂ ਬਾਕ ਸੁਨਿ ਕੈ ਭਏ ਸਾਵਧਾਨਾ।

ਕਰੈਂ ਤਾਨ ਤਾਨਾ ਤਜੈਂ ਚਾਂਪ ਬਾਨਾ^੩।

ਚਲੇ ਸਰਪ ਜੈਸੇ ਬਿਧੈਂ ਦੋਇ ਚਾਰੀ।

ਤਜੈਂ ਪ੍ਰਾਨ ਕੋ ਬੀਰ ਬੰਕੇ ਜੁਝਾਰੀ ॥੪॥

ਬਰੂਦੰ ਨ ਗੋਰੀ ਦੁਹੂੰ ਨਾਂਹਿ ਪਾਵੈਂ।

ਪਲੀਤਾ ਪਿਖੈਂ ਤਾਂਹਿ ਤੋੜਾ ਡੱਭਾਵੈ।

ਤੁਫੰਗੈਂ ਛੁਟੈਂ ਨਾਦ ਹੋਵੈਂ ਘਨੇਰੇ।

ਕੜਾ ਕਾੜ ਮਾਚੀ ਛੁਟੀ ਏਕ ਬੇਰੇ ॥੫॥

ਗਿਰੇ ਬੀਰ ਘੋਰਾਨਿ ਤੇ ਭੂਮ ਜਾਈ।

ਮਨੋ ਕੈਫੈਂ ਪੀਕੇ ਲਿਟੇ ਬੀਰ ਖਾਈ।

ਕਿਸੂ ਮੁੰਡ ਛੂਟੇ ਕਿਸੂ ਤੁੰਡ ਤੂਟੈ।

ਲਗੈ ਬੇਗ ਗੋਰੀ ਭੁਜਾ ਟਾਂਗ ਟੂਟੈ ॥੬॥

'ਹਲਾ ਹੱਲ' ਬੋਲੈਂ, ਰਹੇ ਤੁੰਡ ਮਾਂਹੀ^੪।

ਲਗੈ ਬਾਨ ਦੇਹੀ, ਬਚੈਂ ਪ੍ਰਾਣ ਨਾਂਹੀ।

^੧ਤਦੋਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਏ।

^੨ਪਹਿਲੋਂ।

^੩ਬਲ ਨਾਲ ਤਾਣਕੇ ਕਮਾਨ ਵਿਚ ਬਾਣ ਛੱਡਦੇ ਹਨ।

^੪ਸ਼ਰਾਬ।

'ਹੱਲਾ ਹੱਲਾ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੀਰ ਆ ਦੇਹ ਵਿਚ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਗਿਰੈਂ ਅੱਗ੍ਰ ਆਂਧੇ, ਚਲੇ ਪੁੰਜ ਆਵੈਂ।
 ਮਰੇ ਫੇਰ ਪਾਛੇ ਨਹੀਂ ਕੋ ਸਿਧਾਵੈ^੧ ॥੭॥
 ਗਿਰੇਂਦੰ ਤਬੇ ਭੀਮਚੰਦਾਦਿ ਸਾਰੇ।
 ਹੁਤੇ ਗ੍ਰਾਮ ਕੇ ਜਾਟ ਤੀਰੰ ਹਕਾਰੇ।
 ਲਗੇ ਬੂਝਿਬੇ ‘ਸਿੰਘ ਕੇਤੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ ?
 ਘਨੇ ਬਾਨ ਮਾਰੈਂ ਕਿ ਗੋਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੇ ॥੮॥
 ਦੜਾਦਾੜ ਸੂਰੇ ਗਿਰੈਂ ਭੂਮ ਮਾਂਹੀ।
 ਜਿਤੇ ਨੈਨ ਦੇਖੇ, ਕਹੋ ਕਹੋਂ ਨ ਤਾਂਹੀ ?’
 ਸੁਨੇ ਜਾਟ ਬੋਲੇ ‘ਗਿਨੇ ਹੈਂ ਨ ਕੋਈ।
 ਪਚਾਸੇ ਕਿ ਚਾਲੀ ਇਤੇ ਬੀਚ ਹੋਈ ॥੯॥
 ਤਿਨੋਂ ਮਹਿੰ ਕਿਤੇ ਘਾਵ ਖਾਏ ਬਿਹਾਲੇ।
 ਚਲਜੇ ਸ੍ਰੋਣ ਜਾਤੇ ਮਰੈਂ ਆਜ ਕਾਲੇ।
 ਬਡੀ ਬਾਹਰੀ ਸੈਨੇ^੨ ਪਾਵੈ ਨ ਪਾਰਾ।
 ਕਹਾਂ ਹੋਹਿੰ ਗਾਢੇ^੩ ਅਬੈ ਲੇਹੁ ਮਾਰਾ ॥੧੦॥
 ਭਰੈਂ ਧੂਲ ਮੂਠੀ ਕਿਲੇ ਮਹਿੰ ਜਿ ਪਾਵੈਂ।
 ਸਭੈ ਸਿੰਘ ਸੰਗੇ ਮਝਾਰੇ ਦਬਾਵੈ^੪।
 ਕਹਾਂ ਜੰਗ ਹੋਵੈ ਅਬੈ ਲੇਹੁ ਮਾਰੀ।
 ਕਹਾਂ ਏਕ ਰੱਤੀ ਕਹਾਂ ਮੇਰੁ ਭਾਰੀ’ ॥੧੧॥
 ਸੁਨੀ ਭੀਮਚੰਦੰ ਗਯੋ ਪਾਸ ਖੂਜੇ।
 ‘ਕਹਾਂ ਦੇਰ ਧਾਰੀ, ਕਰੋ ਕਹੋਂ ਨ ਕਾਜੇ ?
 ਬਡੋ ਹੇਲ ਮੇਲੋ ਮਰੈ ਜਾਉ ਮਾਰੀ^੫।
 ਬਚੇ ਬੀਰ ਜੇਤੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ ਮਝਾਰੀ^੬ ॥੧੨॥
 ਹਤੌ ਨਾਂਹਿ ਭਾਵੈਂ ਗੁਰੂ ਕੋ ਗਹੀਜੈ।
 ਅਹੈਂ ਸਿੰਘ ਜੇਤੇ ਤਿਨ੍ਹੋਂ ਮਾਰਿ ਦੀਜੈ।
 ਕਹਾਂ ਬੀਰ ਚਾਲੀ ਸੁ ਚਾਲੀ ਹਤੈਂਗੇ^੭।
 ਕਰੋ ਹੇਲ ਲਾਖੋਂ ਸੁ, ਯਾਂ ਤੇ ਗਹੈਂਗੇ’ ॥੧੩॥

^੧ਪਿੱਛੇ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਮੁੜਦਾ।^੨ਬਾਹਰ ਬੜੀ ਸੈਨਾ ਹੈ।^੩(ਅੰਦੂਲੇ) ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਚਿਰ ਅਟਕਣਗੇ।^੪ਸਾਰੇ ਸਿੰਘਾਂ ਸਮੇਤ (ਕਿਲੇ) ਵਿਚ (ਗੁਰੂ ਨੂੰ) ਦਬਾ ਦੇਣ।^੫ਮਰਦੇ ਜਾਓ ਤੇ ਮਾਰਦੇ ਜਾਓ। (ਅ) ਜਾਉ ਮਾਰੀ ਮਰੇ=ਮਾਰੀ ਜਾਓ (ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਮਰ ਜਾਣਗੇ)।^੬ਜਿੰਨੇ ਸੂਰਮੇ ਬਚੇ ਸਨ, ਸਾਰੇ ਗੜ੍ਹੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।^੭ਚਾਲੀ (ਤੁਰਕ) ਹੀ ਮਾਰ ਲੈਣਗੇ।

ਭਨੈ ਸੁਯ ਖੂਜਾ ਵਜੀਦੰ ਹਕਾਰਾ^੧।
 ਲਹੌਰੀ ਬੁਲਾਯੋ ਦੁਉ ਸੋਂ ਉਚਾਰਾ।
 ‘ਅਨੰਦੰ ਪੁਰੀ ਮਹਿੰ ਜਥਾ ਸਾਤ ਮਾਸੰ।
 ਲਰੰਤੇ ਬਿਤਾਏ ਰਹੇ ਆਸ ਪਾਸੰ ॥੧੪॥
 ਇਹਾਂ ਬੀ ਤਥਾ ਬਾਤ, ਜੀ ਮੈਂ ਬਚਾਰੀ।
 ਤਮਾਸਾ ਪਿਖੋ ਠਾਢ਼ੀ^੨, ਲੇਤੇ ਨ ਮਾਰੀ^੩।
 ਕਹਾਂ ਸਿੰਘ ਚਾਲੀ ਛੁਧਾ ਤੇ ਬਿਹਾਲੇ।
 ਕਹਾਂ ਬੀਰ ਲਾਖੋਂ ਫਿਰੈਂ ਆਲਬਾਲੇ’ ॥੧੪॥
 ਸੁਨੀ ਦੋਇ ਸੂਬਾਨਿ ਖੂਜੇ ਡਰਾਏ^੪।
 ਸਮੀਪੀ ਸਮੂਹਾਂਨਿ ਉਚੇ ਸੁਨਾਏ^੫।
 ‘ਬਿਲੋਕੋ ਕਹਾਂ ਹੇਲ ਮੇਲੋ ਨ ਸਾਰੇ।
 ਬਰੋ ਬੀਚ ਧਾਵੇ ਭੁਜਾਂ ਓਜ ਧਾਰੇ’ ॥੧੬॥
 ਤਿਨਹੁਂ ਨੇ ਅਗਾਰੀ ਕਹਯੋ ਕੋਪ ਕੈ ਕੈ।
 ‘ਪਿਲੋ ਸਰਬ ਆਗੋ^੬, ਖਰੇ ਕਜੋਂ ਬਿਰੈ ਕੈ।
 ਚਹੂੰ ਓਰ ਮਹਿੰ ਹਾਲ ਹੂਲੰ ਮਚਾਓ।
 ਇਕੰਬਾਰ ਹੇਲਾ ਸਭੋ ਨੋ ਧਕਾਓ^੭*’ ॥੧੭॥
 ਮਥੈਂ ਸਿੰਧੁ ਮਾਨੋਂ ਦੁਉ ਦੈਂਤ ਦੇਵੰ।
 ਗਿਰੰ ਮੰਦਰੰ ਕੋਟ ਕੀ ਸ਼ੋਭ ਏਵੰ।
 ਗੁਰੂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਬਿੰਦੰ ਅਟਾਰੀ ਸੁ ਸ਼੍ਰੀਗੰਦੋ।
 ਬਿਰੇ ਤੁੰਗ^੯ ਥਾਨੰ ਦਿਧੈਂ ਐਸ ਢੰਗੀ ॥੧੮॥
 ਜਬੈ ਰੌਰ ਮਾਚਾ ਛੁਕੇ ਨੇਰ ਆਈ।
 ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਤੁਫੰਗੈਂ ਛੁਟੀ ਧੂਮ ਪਾਈ।
 ਲਗੇ ਕੰਧ ਸੋਂ ਆਨ ਕੇਤੇ ਸਿਪਾਹੀ।

^੧(ਭੀਮ ਚੰਦ ਦਾ ਵਾਕ) ਸੁਣਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਖੂਜਾ ਵਜੀਦੇ ਨੂੰ ਬੁਲਕੇ।

^੨ਖੜੋਤੇ ਤਮਾਸਾ ਦੇਖਦੇ ਹੋ।

^੩ਮਾਰ (ਕਿਉਂ) ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਭਾਵ ਛੇਤੀ ਮਾਰੋ।

^੪ਭਾਵ, ਦੋਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਨੇ ਖੁਆਜੇ ਦੀ ਧਮਕੀ ਸੁਣੀ।

^੫ਅਪਨੇ ਨੇੜੇ ਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚੀ ਸੁਨਾਇਆ (ਦੋਹਾਂ ਨੇ)।

^੬ਸਾਰੇ ਅੱਗੇ ਨੂੰ ਟੁੱਟ ਕੇ ਪਵੋ [ਸੰਸ.:, ਪਿਲ=ਪ੍ਰੇਰਨਾ। ਹਿੰਦੀ: ਪਿਲਨਾ=ਟੁੱਟ ਕੇ ਪੈਣਾ]।

^੭ਸਾਰੇ ਇੱਕੋ ਵਾਰ ਧੱਕ ਕੇ ਹੱਲਾ ਕਰੋ।

*ਪਾ:-ਧਕਾਇਓ।

ਪਿਲੇ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੰਦ੍ਰਾਚਲ ਪਰਬਤ ਦੀ।

^੮ਧੂਰ ਉਪਰ।

^੯ਉਚੇ।

ਚਢੇ ਉਪਰੇ ਹਾਥ ਘਾਲੇ ਤਦਾਹੀ ॥੧੯॥
 ਤਬੈ ਸਿੰਘ ਕੋਧੇ ਕਹੋ ਆਪ ਮਾਂਹੀ।
 ‘ਕਰਾਚੋਲ ਬਾਹੋ ਚਛੈਂ ਆਨ ਤਾਂਹੀਂ।’
 ਛੁਟੀ ਬਾਨ ਗੋਰੀ ਨ ਛੂਛੇ ਪਰੰਤੀ।
 ਗਿਰੈਂ ਕੰਧ ਨੀਚੇ ਕ੍ਰਿਪਾਨੈਂ ਕਟੰਤੀ ॥੨੦॥
 ਪਗੰ ਉਚ ਹੋਵੈਂ ਗਿਰੈਂ ਸੀਸ ਨੀਚੈ।
 ਪਰੇ ਕੰਧ ਕੀ ਮੂਲ ਮਹਿੰ ਸ੍ਰੋਣ ਸੀਚੈ।
 ਕਰਾਹੈਂ ਕਿਤੇ ਕੋਇ ਨੀਚੈ ਦਬਾਏ।
 ਕਛੂ ਜੀਵਤੇ ਪ੍ਰਾਨ ਹਾਨੈਂ ਗਿਰਾਏ ॥੨੧॥
 ਬਡੇ ਹੇਲ ਘਾਲਜੋ, ਗੁਰੂ, ਸਿੰਘ ਝਾਲਾ।
 ਪਰੇ ਕੰਧ ਕੇ ਜਾਇ ਨੀਚੇ ਉਤਾਲਾ।
 ਅਟਾਰੀ ਚਢੇ ਏਕ ਤਾ ਮੈਂ ਦਰੀਚੀ^੩।
 ਬਿਰੇ ਬੀਚ ਤਾਂਕੇ ਕਰੈਂ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਮੀਚੀ^੪ ॥੨੨॥

ੱਚਪਈ: ਬੈਠੇ ਤਹਾਂ ਗੁਰੂ ਬੀਰਾਸਨ।
 ਪਕਰੇ ਘੋਰ ਕਠੋਰ ਸਰਾਸਨ।
 ਕਟ ਤੇ ਤਰੇ ਤਰੇ ਤਨ ਓਟੇ^੫।
 ਕੰਧ ਦਰੀਚੀ^੬ ਕੀ ਤਹਿੰ ਛੋਟੇ ॥੨੩॥
 ਕਟ ਤੇ ਉਪਰ ਜਿਤਿਕ ਸਰੀਰ।
 ਤਿਸੈ ਬਿਲੋਕੈ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂਨਿ ਭੀਰ।
 ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਜਵਾਹਰ ਜੇਈ।
 ਝਮਕਹਿੰ ਬਿਦਤਿ ਜਨਾਵਹਿੰ ਤੇਈ ॥੨੪॥
 ਤੀਰ ਤੁਨੀਰਹਿ ਤੀਰ ਬਿਖੇਰੇ^੭।
 ਕਰਨ ਉਤਾਇਲ ਕੋ ਤਿਸ ਬੇਰੇ।
 ਤੁਰਤ ਉਠਾਇ ਪਨਚ ਬਗਵਾਰਹਿੰ।
 ਤਾਨਿ ਕਾਨ ਲੌਂ ਬਾਨ ਚਲਾਵਹਿੰ ॥੨੫॥
 ਇਕ ਕੋ ਮਾਰਿ ਦੂਸਰੇ ਲਾਗੈ।

^੧ਜੋ ਆਨ ਚੜ੍ਹੇ ਤਿਸ ਨੂੰ ਮਾਰੋ ਤਲਵਾਰ।

^੨ਕਈ ਜੀਉਦੇ ਡਿੱਗਕੇ ਹੀ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

^੩(ਗੁਰੂ ਜੀ) ਅਟਾਰੀ ਚੜ੍ਹੇ ਸਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਕ ਬਾਰੀ ਸੀ।

^੪ਉਸ ਵਿੱਚ ਟਿਕੇ (ਗੁਰੂ ਜੀ) ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ।

^੫ਲੱਕ ਤੋਂ ਹੇਠ ਹੇਠ ਤਨ ਨੂੰ ਓਟ ਸੀ।

^੬ਉਥੇ ਬਾਰੀ ਦੀ ਕੰਧ ਛੋਟੀ ਸੀ।

^੭ਭੱਥੇ ਵਿਚੋਂ ਤੀਰ (ਕੱਢ ਕੇ) ਪਾਸੇ ਖਿੰਡਾਏ ਰੱਖੇ ਸਨ।

ਤ੍ਰਿਤੀ ਚਤਰ ਬੀਧਤਿ ਚਲਿ ਆਗੈ।
 ਪੰਚਮ ਖਸ਼ਟਮ ਸਪਤਮ ਮਾਰਿ।
 ਦਸ ਲਗਿ ਬੀਧਤਿ ਮਾਰਤਿ ਪਾਰ ॥੨੬॥
 ਏਕ ਬਾਰ ਸਰ ਲਗਿ ਦਸ ਮਾਰੇ।
 ਗਿਰਿ ਗਿਰਿ ਪਰਤੇ ਜਥਾ ਮੁਨਾਰੇ।
 ਚਲਹਿੰ ਵਹਿਰ ਤੇ ਲਾਖਹੁਂ ਗੋਰੀ।
 ਤਕਿ ਤਕਿ ਮਾਰਤਿ ਗਨ ਗੁਰ ਓਰੀ ॥੨੭॥

ਸਿਰਖੰਡੀ ਛੰਦ: ਹਲਾ ਹਲੀ ਭਟ ਜੁੱਟੇ ਭੜਥੂ ਮੱਚਿਆ।
 ਚੜੇ ਕੰਧ ਪਰ ਸੁੱਟੇ ਮੁੰਡੀਆ ਹੇਠਵੇ^੧।
 ਕੇਤਿਕ ਪਚਿ ਪਚਿ ਹੁੱਟੇ ਘਾਇਲ ਗਿਰਿ ਪਰੇ।
 ਮਰਿਗੇ ਪ੍ਰਾਣ ਨਿਖੁੱਟੇ ਟੱਟਰ^੨ ਫੁੱਟਿ ਕੈ ॥੨੮॥
 ਨੇਜੇ ਬੰਬਲਿਆਲੇ ਤੁੱਟ ਨ ਤੋੜਤੇ^੩।
 ਰੁੰਡ ਮੁੰਡ ਬਡ ਢਾਲੇ ਲੋਥੈਂ ਗੁੱਥੀਆਂ^੪।
 ਪਹੁੰਚੇ ਬੀਰ ਮੁਛਾਲੇ ਨੰਗੇ ਖੜਗ ਲੈ।
 ਗਹਿ ਕੇ ਹਾਥਨਿ ਢਾਲੇ ਸਨਮੁਖ ਆਂਵਦੇ ॥੨੯॥
 ਭਿੜੇ ਭੇੜ ਭਟ ਭਾਰੇ ਭਭਕੈਂ ਭੀਖਣੁ^੫।
 ਭਕ ਭਕ ਘਾਵ ਭਕਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਨਿਕਸਿ ਕੈ।
 ਰਹਿਗੈ ਨੈਨ ਉਘਾਰੇ ਮਾਨੋ ਦੇਖਿਦੇ।
 ਲੋਹੂ ਬਹੇ ਪਨਾਰੇ ਛਿਤ ਰੰਗੀਨ ਕਰਿ ॥੩੦॥
 ਸਿਰ ਤਲਵਾਏ ਛਿੱਗੇ ਜਜੋਂ ਨਟ ਬਾਜੀਆਂ।
 ਬਹੁ ਲੋਹੂ ਪਟ ਭਿੱਗੇ ਖੇਲਤਿ ਫਾਗ ਜਜੋਂ।
 ਧਾਇ ਕੰਧ ਸੌਂ ਲੱਗੇ ਘਾਵਨ ਤੇ ਡਰੇਂ।
 ਕਿਤਿਕ ਮਾਰ ਪਿਖਿ ਭੱਗੇ ਭੀਰੂ^੬ ਭੈ ਕਰੇ ॥੩੧॥
 ਇਕ ਸਨਮੁਖ ਲਲਕਾਰੇ ਮਾਰਿ ਬੰਗਾਰਦੇ।
 ਇਕਨੀ ਖੜਗ ਉਭਾਰੇ ਢਾਲਨਿ ਰੋਕਦੇ।
 ਤਥਾ ਮੁੱਛ ਕਰਿ ਡਾਰੇ ਹਾਥਨਿ ਪੈਰ ਤੇ।

^੧ਸਿਰ ਹੇਠਾਂ ਸੁਟਦੇ ਹਨ।^੨ਖੇਪਰੀ।^੩ਛੁੱਮਣਾਂ ਵਾਲੇ ਨੇਜੇ (ਆਪ) ਨਹੀਂ ਟੁੱਟਦੇ (ਪਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੱਗਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਤੋੜਦੇ ਹਨ।^੪(ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਬਹੁਤੇ ਸਿਰ ਧੜ ਵੱਚਕੇ ਡੇਗੇ ਤੇ ਲੋਥਾਂ ਗੁਥਾਵੱਥ (ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ)।^੫ਭਾਵ ਭਯਾਨਕ ਭੱਬਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ।^੬ਮਰਨ ਤੋਂ ਡਰਕੇ ਕੰਧ ਨਾਲ ਜਾ ਲੱਗੇ।^੭ਕਾਇਰ।

ਬਜੇ ਹਜ਼ਾਰ ਨਗਾਰੇ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਓਰੜੇ* ॥੩੨॥
 ਜਿਤ ਕਿਤ ਧੂਮ ਉਤਾਰੀ ਧੂਮ ਕਿ ਧੌਲਰੇ^੧।
 ਕਿਧੋਂ ਘਟਾ ਇਕਸਾਰੀ ਪਸਰੀ ਜਹਿਂ ਕਹਾਂ।
 ਹਾਥ ਬਜਾਵੈਂ ਤਾਰੀ ਜੋਗਨ ਨੱਚੀਆਂ।
 ਕਾਲੀ ਕਹਿ ਕਿਲਕਾਰੀ ਖੱਪਰ ਪੂਰਿਆ ॥੩੩॥
 ਬੀਰ ਬਵੰਜਾ ਧਾਏ ਸੰਘਰ ਦਾਰੁਣੈ^੨।
 ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ ਸਮੁਦਾਏ ਕਰਤਿ ਬਿਨੋਦ ਕੋ।
 ਭਰਿ ਖੱਪਰ ਮੁਖ ਲਾਏ ਸ਼੍ਰੋਣਤਿ ਪੀਂਵਦੇ।
 ਆਮਿਖ ਭੱਖ ਅਘਾਏ ਡਕੈਂ ਡਕਾਰ ਲੇ ॥੩੪॥
 ਮਨਹੁਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਬਿਚ ਰੁਕੇ ਨੰਦਨਿ ਸੰਗ ਲੈ^੩।
 ਜਰਾਸੰਧ ਦਲ ਢੁੱਕੇ ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ ਫਿਰ ਘਨੇ।
 ਕੋਪ ਕਰੇ ਕਰਿ ਕੁੱਕੇ^੪ ਕਪਟੀ ਕੂਰ ਗਨ।
 ਪ੍ਰਾਨ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਮੁਕੇ ਗੋਰੀ ਬਾਨ ਲਗਿ ॥੩੫॥
 ਮਜਾਨਹੁਂ ਤੇਗੇ ਕੱਢੇ ਦਮਕਹਿੰ ਦਾਰੁਣੇ।
 ਮੁੰਡ ਕਿ ਰੁੰਡਹਿ ਵੱਡੇ ਮੋਢੇ ਮੁੱਢ ਤੇ।
 ਧਾਵੈਂ ਚੌੰਪਤਿ ਚੱਢੇ^੫ ਦੇਤਿ ਉਬੱਲ ਕੈ।
 ਬਾਢੀ ਬਾਢ ਕਿ ਬੱਢੇ* ਚੀਰਤਿ ਸਾਫ ਤਨੈ ॥੩੬॥
 ਮਨਹੁਂ ਗਗਨ ਮਹਿਂ ਤਾਰੇ ਮੇਲ ਸਕੋਲਿ ਕੈ।
 ਲਿਯੋ ਚੰਦ ਪਰਵਾਰੇ ਅਨਗਨ ਆਇ ਕੈ।
^੬ਖੜਗ ਤੜਿਤ ਰੈਬਾਰੇ ਮੇਲਤ ਮੇਲ ਕੋ^੬।
 ਦੈ ਦਿਸ਼ ਭਟ ਕਿਲਕਾਰੇ ਉੱਧਤਿ ਜੁੱਧ ਤੇ ॥੩੭॥
 ਨਵਨਾਮਕ ਛੰਦ:
 ਕੁਪਿ ਕੁਪਿ ਅਤਿ ਅਤਿ। ਕਹਿ ਕਹਿ ਦਲਪਤਿ।
 ਪਠਿ ਪਠਿ ਨਰ ਬਰਾ। ਖੜਗਨਿ ਧਰਿ ਧਰਿ ॥੩੮॥
 ਜਿਤ ਕਿਤ ਫਿਰਿ ਫਿਰਿ। ਪਿਖਿ ਪਿਖਿ ਬਿਰਿ ਬਿਰਿ।

*ਪਾ:-ਓਰ ਤੇ।

^੧ਧੂੰਏ ਦੇ ਧੌਲਰ ਬਣ ਗਏ।

^੨ਕਰੜੇ ਜੰਗ ਵਿਚ। (ਅ) ਹਰ ਪਾਸਿਓਂ ਸ਼ੋਰ ਮਚਾ ਰਹੇ (ਧੂਮ ਕਿਧੋਂ ਲਚੇ=) ਮਾਨੋਂ ਸ਼ੋਰ ਹੀ ਲੜ ਰਿਹਾ ਹੈ।

^੩ਮਾਨੋਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਪੁੱਤ੍ਰ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਰੁਕੇ ਹਨ। [ਨੰਦਨ=ਪੁੱਤ੍ਰ]। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ=ਪ੍ਰਦੁਮਨ]।

^੪ਕੁੱਕੇ।

^੫ਚੌੰਪ ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ।

*ਪਾ:-ਪਢੇ।

^੬ਮਾਨੋਂ ਤ੍ਰਿਖਾਣ ਨੇ ਤ੍ਰਿੱਖੀ (ਧਰ) ਨਾਲ (ਐਸੇ) ਵੱਚੇ ਕਿ ਤਨ ਨੂੰ ਸਫਾ ਚੀਰ ਸੱਟਦੇ ਹਨ।

^੭ਤਲਵਾਰ ਮਾਨੋਂ ਬਿਜਲੀ ਹੈ ਜੋ ਮੇਲ ਮੇਲਣ ਵਿਚ ਰਹਿਬਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ [ਰੈਬਾਰੀ=ਰਹਿਬਰੀ]।

ਚਢਨ ਚਹਤਿ ਚਿਤਾ ਦੁਰਗ ਅਲਪ ਭਿਤ^੧ ॥੩੯॥
 ਹੁਇ ਹੁਇ ਛਿਗ ਛਿਗ। ਲਗਿ ਲਗਿ ਡਿਗ ਡਗ।
 ਗੁਲਕਨਿ ਸਰ ਖਰ। ਅਰਿ ਬਪੁ ਬਰਿ ਬਰਿ^੨ ॥੪੦॥
 ਜਿਯਨਿ ਸੁ ਹਰਿ ਹਰਿ। ਧਰ ਪਰਿ ਪਰਿ ਪਰਿ^੩।
 ਰੁਧਿਰ ਅਧਿਕ ਬਹਿ। ਅਰੁਣ ਬਰਣ ਤਹਿ ॥੪੧॥
 ਲਹਿ ਲਹਿ ਡਰ ਡਰ। ਇਤ ਉਤ ਟਰਿ ਟਰਿ।
 ਠਟਕ ਰਹਿਤਿ ਹਿਯ। ਮ੍ਰਿਤਕ ਨਿਰਖਲਿਯ^੪ ॥੪੨॥
 ਮਿਟਤਿ ਹਟਤਿ ਜਬਿ^੫। ਦਲਪਤਿ ਕਹਿ ਤਬਿ।
 'ਕਿਤਹਿ ਟਰਤਿ ਅਬਿ? ਲਜ ਕੁਲ ਹਤਿ ਸਬਿ ॥੪੩॥
 ਚਢਹੁ ਦੁਰਗ ਪਰ। ਭੁਜ ਬਲ ਕਰਿ ਕਰਿ।
 ਅਲਪ ਅਹਹਿੁ ਅਰਿ। ਤੁਮ ਕਿਤ ਲਖਿ ਨਰੋ^੬? ' ॥੪੪॥
 ਇਮ ਸੁੱਤ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ। ਧ੍ਰਿਤ ਧਰਿ ਪੁਨ ਪੁਨ।
 ਗੁਲਕਨਿ ਹਨਿ ਹਨਿ। 'ਹਤਿ ਹਤਿ' ਭਨਿ ਭਨਿ ॥੪੫॥
 ਖਰ ਖਗ ਕਟਿ ਕਟਿ। ਧਰਿ ਪਰਿ ਲਟਿ ਲਟਿ।
 ਝਟ ਕਰਿ ਸਟ ਪਟ^੭। ਭਿਗ ਲਗਿ ਝਟਪਟ^੮ ॥੪੬॥
 ਉਮਡਿ ਉਮਡਿ ਭਟਾ ਘੁਮੰਡ ਘੁਮੰਡਿ ਘਟੋ^੯।
 ਬਰਖਤਿ ਸਰ ਖਰ। ਪਰਖਤਿ ਨਰ ਬਰ ॥੪੭॥
 ਤੁਮਲ ਸਮਰ ਮਚਿ^{੧੦}। ਰੁਧਰਨਿ ਰਜ ਰਚਿ।
 ਕਰਦਮ ਪਗ ਗਡ^{੧੧}। ਇਮ ਹੁਇ ਗਡ ਬਡ^{੧੨} ॥੪੮॥

ਦੋਹਰਾ: ਕਹੋਂ ਕਹਾਂ ਲਗ ਸੁੱਧ ਕੋ,
ਭਯੋ ਪ੍ਰਥਮ ਕੀ ਹੇਲ^{੧੩}।
ਸੁਥ ਲੋਥ ਪਰ ਲੋਥ ਗੁਥਿ,

^੧ਛੋਟੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਵਾਲਾ।

^੨ਵੈਰੀ ਦੇ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਚ ਵੜ ਵੜ ਕੇ।

^੩ਧਰਤੀ ਤੇ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

^੪ਦੇਖਕੇ।

^੫ਜਦੋਂ (ਤੁਰਕ ਜੋਧੇ) ਹਟਦੇ ਤੇ ਪਿੱਛੇ ਮੁੜਦੇ ਹਨ, ਤਦੋਂ.....।

^੬ਤੁਸੀਂ ਕਿਤਨੇ ਲੱਖਾਂ ਹੋ ਨਰਾ। (ਅ) ਤੁਸੀਂ (ਅੰਦਰ) ਕਿਤਨੇ ਕੁ ਆਦਮੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ।

^੭ਭਾਵ ਡਾਢੀ ਕਾਹਲੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। (ਅ) ਕੱਪੜੇ ਸੁਟਕੇ ਬੀ ਅਰਥ ਕਰਦੇ ਹਨ।

^੮ਕੰਧ ਤੀਕ ਝਪਟਦੇ ਹਨ।

^੯ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਟਾਂ ਘਰਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

^{੧੦}ਭਾਰੀ ਜੰਗ ਮੱਚਿਆ।

^{੧੧}ਚਿੱਕੜ ਵਿਚ ਪੈਰ ਗਡੇ ਗਏ।

^{੧੨}ਹੇਠਾਂ ਉਪਰ, ਗਿਚ ਮਿਚ।

^{੧੩}ਪਹਿਲੇ ਹੱਲੇ ਪਰ ਜੋ.....।

ਢੇਰ ਬਰੇ ਰਣ ਮੇਲ ॥੪੯॥
 ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕਰ ਕਾਰਮੁਕ^੧,
 ਬਿਰੇ ਦਰੀਚੀ ਬੀਚ।
 ਸਰ ਖਰ ਕੀ ਬਰਖਾਂ ਕਰੀ,
 ਅਰਿ ਸੈਂਕਰਿ ਕਰਿ ਮੀਚ ॥੫੦॥
 ਤਿਮ ਹੀ ਸਿੰਘਨ ਤੁਪਕ ਗਹਿ,
 ਗੁਲਕ ਬਰੂਦ ਬਿਹੀਨ।
 ਅਗਨ ਪਲੀਤੇ ਪਰ ਡੱਭੈ,
 ਮ੍ਰਿਤਕ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਕੀਨ ॥੫੧॥
 ਧਰਿ ਅਚਰਜ ਉਰ ਸਰਬ ਅਰਿ,
 ਦੁਰਗ ਹੇਰਿ ਚਹੂੰ ਓਰ।
 ਲੋਘਨ ਕੋ ਜਨ ਕੋਟ ਭਾ,
 ਪਸਰਯੋ ਸ਼੍ਰੋਣਤਿ ਘੋਰ ॥੫੨॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥੇ ਖਸਟਮ ਰੁਤੇ 'ਚਮਕੋਰ ਜੰਗ' ਬਠਨੰ ਨਾਮ
 ਖਸਟ ਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੩੬॥

^੧ਧਨੁਖ। ਬਾਂਸ ਦਾ ਧਨੁਖ [ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਮਿੰਥ ਜੀ ਦੇ ਚਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੇ ੩੦੦ ਸਾਲਾ ਸ਼ਹੀਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ

੩੭. [ਚਮਕੋਂ ਗੜ੍ਹੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਜੂਝਣਾਂ]

੩੬<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤਤਕਾਲ ਰੁਤਿ ਵੇਂ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੭

ਦੋਹਰਾ: ਪੌਰ ਠੌਰ ਕੋ ਆਵਈਂ,
ਦੌਰਿ ਦੌਰਿ ਅਰਿ ਬੀਰਾ।
ਕੋਠਾ ਸਿੰਘ ਗੁਲਕਾਂ ਹਤੇ,
ਮਦਨ ਸਿੰਘ ਧਰਿ ਧਰਿ ॥੧॥

ਨਰਾਜ ਛੰਦੁ: ਦੂਹੁੰਨ ਤਾਕਿ ਤਾਕਿ ਕੈ, ਤੁਫ਼ੰਗ ਠੋਕਿ ਗੋਰੀਆਂ।

ਅੰਤੀ ਹਜ਼ਾਰ ਓਰੜੇ ਸਮੁਹ ਸੌਂਹ^੧ ਛੋਰੀਆਂ।

ਲਗੀ ਕਿਤੇਕ ਅੰਗ ਮਹਿੰ, ਨਿਸੰਗ ਹੋਇ ਭਾਖਿਓ।

‘ਪ੍ਰਭੂ ਨਿਦੇਸ਼ ਦੀਜੀਏ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੀਜ ਕਾਂਖਿਓ ॥੨॥

ਪਧਾਰਿ ਪੌਰ ਬਾਹਰੇ, ਸ ਦੌਰ ਜੰਗ ਘਾਲਿ ਹੈਂ।

ਕਿਪਾਨ ਕਾਢ ਮਜਾਨ ਤੇ, ਨਿਦਾਨ ਸੱਤ੍ਰ ਛਾਲ ਹੈਂ।

ਹਸੇ ਕਿਪਾਲ ਦੇ ਖਸ਼ੀ, ਕਹੜੇ ਦਿਖਾਇ ਹਾਥ ਕੋ।

‘ਪੁਵੇਸ਼ ਪੰਜ ਸੈਨ ਬੀਚ, ਕਾਟਿ ਕਾਟਿ ਮਾਥ ਕੋੜੇ’ ॥੩॥

ਗਰ ਬਖਾਨ ਸੇਜ ਕੈ, ਪਯਾਨੈ ਦੌਨ ਸਰਮੇ।

ਕਿਵਾਰ ਖੋਲਿ ਪੌਰ ਕੇਰ, ਦੌਰਿ ਦੌਰਿ ਦਰ ਮੇ।

ਦਿਖਾਇਬੇ ਕਿਪਾਲ ਕੋ, ਬਿਸਾਲ ਜੰਗ ਘਾਲਿਓ।

ਬਚਾਇ ਵਾਰ ਢਾਲ ਮਹਿੰ, ਅਰੀਨ ਮਾਰਿ ਡਾਲਿਓ ॥੪॥

ਪਭ ਬਿਸਾਲ ਉਜ ਦੀਠ^੩, ਪਾਇਂ ਉਰ ਜਾਹਿਂ ਕੀ।

ਕਿਪਾਰ ਸੌਣ ਦੇਖਿ ਭੀਬ, ਧੀਬ ਨਾਸ਼ ਤਾਂਹਿ ਕੀ^{੧੪}

ਸਥੇ ਨਾ ਝਾਲ ਸਾਖੇ, ਮੜੰਗ ਹੋਵਿ ਸੇਰ ਕੋ।

ਕਟੰਤਿ ਅੰਗ ਸੱਤ ਕੇ ਕਵੰਤਿ ਧਾਇ ਹੇਜ ਕੈ

ਬਿਲੋਕਿ ਦਸਟ ਪਸਟ ਜੇ* ਅਨਿਸਟ ਜਾਨ ਆਪਣੇ।

ਤਜਾਵਰੰ ਤਹਿਤ ਹੋਤਿ ਸਿੰਘ ਭਰ ਖਾਣੇ॥

ਲੁਟੀ ਜ਼ਬੀਸ ਤੀਸ ਅੰਤਾ ਅੰਤਾ ਵੋਰ ਜੀਨਿਓ।

ବାହୁ ବାହୁ କର୍ମଚାରୀ, ଏହି କୋଟିର ପାଇଁ ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰ

ੴ ਪਾਖਿਆਲ

ੴ ਕਾਗਿਹਾਂ ਸਨਕੇ ਵਰ ਪਦੇ।

^੮ਲਹੁ ਦੀ ਭਰੀ ਕਿਪਾਨ ਦੇਖਕੇ ਤਦੋਂ (ਉਹਨਾਂ) ਕਾਇਰਾਂ ਦਾ ਧੀਰਜ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਓਹ (ਸਿੱਖ) ਦੇੜੇ।

ਪਾਪਣੇ ਦਖਦਾਈ ਜਾਣਕੇ।

*पा०-के।

ੴ ਮਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਸਿੰਘਾਂ ਵਲ ਤਫ਼ੁਗਾਂ ਛੱਡੀਆਂ।

ਪ੍ਰਭੂ ਮੁਖਾਰਬਿੰਦ ਤੇ, ਸਰਾਹਿਂ ਜੰਗ ਤਾਂਹਿ ਕੋ।
 ‘ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅੱਤ ਸਿੰਘ, ਦੌਰ ਜੰਗ ਜਾਹਿ ਕੋ।’
 ਖਜ਼ਾਨ ਸਿੰਘ, ਦਾਨ ਸਿੰਘ, ਧਯਾਨ ਸਿੰਘ ਤੀਨਹੂੰ।
 ‘ਹਨੈਂ ਮਲੇਛ ਬਾਹਿਰੇ’, ਹੁਕਮ ਭਾਖਿ ਲੀਨ ਹੁੰ^੧ ॥੨॥
 ਪਯਾਨ ਠੌਰ ਪੌਰ ਕੇਰਿ ਦੌਰ ਦੌਰ ਬਾਹਿਰੇ।
 ਭ੍ਰਮਾਇ ਸਾਂਗ ਸੇਲ ਕੇ, ਬਿਲੋਕਿ ਲੋਕ ਆਹਰੇ^੩।
 ਪਰੋਇ ਗੇਰ ਗੇਰ ਕੈ, ਬਡੇਰ ਓਜ ਧਾਰਿ ਕੈ।
 ਮਨਿੰਦ ਸ਼ੇਰ ਭੀਮ ਹੈ, ਸਮੂਹ ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ਕੈ ॥੮॥
 ਨਿਹਾਰ ਆਇ ਸਾਮੁਹੇ, ਅਧੀਰ ਹਾਰਿ ਭਾਜਤੇ^੪।
 ਸਕੋਪ ਤੁੰਡ, ਨੈਨ ਲਾਲ, ਡਾਲ ਸੱਤ੍ਰੂ ਗਾਜਤੇ^੫।
 ਕਿਤੇਕ ਲੈ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਆਨ, ਹਾਨ ਹੇਤੁ ਬਾਹਤੇ^੬।
 ਉਛਾਲ ਪੈਰ ਛਾਲ ਕੇ, ਬਚਾਇ ਅੰਗ ਤਾਂਹਿ ਤੇ^੭ ॥੯॥
 ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਪਾਇ ਕੇ, ਕਲਾਪ ਖਾਪਿ ਸੱਤ੍ਰੂ ਕੋ^੮।
 ਫਿਰੈ ਬਿਸਾਲ ਸੈਨ, ਜੰਗ ਠਾਨਤੇ ਬਚਿੜ੍ਹ ਕੋ^੯।
 ਕਿਤੇਕ ਮਾਸ ਭੂਖ, ਖੇਦ ਧਾਰਿਓ ਮਹਾਂਨ ਹੀ।
 ਰਹਯੋ ਨ ਅੰਸ ਗਾਤ ਮਹਿਂ, ਨ ਮਾਸ ਸ਼੍ਰੋਣਵਾਨ ਹੀ^{੧੦} ॥੧੦॥
 ਮਨਿੰਦ ਓਜ ਕੇਹਰੀ, ਕਰੰਤਿ ਜੇ ਫਿਰੰਤਿ ਹੈ।
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਕੀ, ਜੁਝੰਤਿ ਹੀ ਤਰੰਤਿ^{*} ਹੈ^{੧੧}।
 ਹਜ਼ਾਰ ਹੀ ਤੁਫੰਗ ਸੰਗ, ਅੰਗ ਅੰਗ ਫੌਰਤੇ^{੧੨}।
 ਤਉ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਬਾਹਤੇ, ਨ ਰੰਚ ਤੁੰਡ ਮੋਰਤੇ^{੧੩} ॥੧੧॥

^੧‘ਬਾਹਰ ਜਾਕੇ ਮਲੇਛ ਮਾਰੀਏ’ ਇਹ ਕਹਿਕੇ ਹੁਕਮ ਲੀਤਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ।

^੨ਦਰਵੱਜੇ ਦੀ ਥਾਂ ਤੋਂ ਜਾਕੇ।

^੩ਲੋਕ ਉਹਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਉੱਦਮ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹਨ।

^੪ਜੋ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ ਬੇ-ਹੌਸਲਾ ਹੋਕੇ ਭਜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

^੫ਵੈਰੀ ਉੱਤੇ ਗਜ (ਕੇ ਪੈਂਦੇ) ਹਨ।

^੬ਕਈ (ਵੈਰੀ) ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਲੈਕੇ ਮਾਰਨ ਲਈ ਆਕੇ ਵਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

^੭(ਸਿੰਘ) ਉਛਲਕੇ ਛਾਲ ਮਾਰਕੇ ਆਪਣੇ ਅੰਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ।

^੮ਗੁਰੂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਾਪ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਖਪਾਉਂਦੇ ਹਨ।

^੯(ਗਿਰਦੇ) ਫਿਰ ਰਹੀ ਬਹੁਤੀ ਸੈਨਾ ਵਿਚ ਬਚਿੜ੍ਹ ਜੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ।

^{੧੦}ਸਰੀਰ ਵਿਚ (ਮਾਸ ਦੀ) ਅੰਸ ਨਹੀਂ ਰਹੀ (ਤੇ ਜੋ ਕੁਛ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ) ਮਾਸ ਲਹੂ ਵਾਲਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਆ।

^{੧੧}*ਪਾ:-ਤੁਰੰਤਾ।

^{੧੨}ਪਰ ਫੇਰ ਜੋ ਸ਼ੇਰ ਵਾਂਗੂੰ ਬਲ ਕਰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਇਹ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ ਕਿ ਜੂਝਦੇ ਹਨ ਤੇ ਤਰਦੇ ਹਨ ਭਾਵ ਲੜ ਕੇ ਮੁਕਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

^{੧੩}(ਵੈਰੀ) ਫੌਰਦੇ ਹਨ।

^{੧੪}(ਸਿੰਘ) ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਮੋੜਦੇ।

ਦੋਹਰਾ: ਪੰਚ ਸਿੰਘ^੧ ਗਢ ਵਹਿਰੰ ਹੈ, ਮਰੇ ਮਾਰ ਅਤਿ ਬਿੰਦ।
ਅਪਰਨ ਚੌਪ ਬਿਲੰਦ ਭੀ, 'ਹਮ ਇਮ ਕਰੈਂ ਨਿਕੰਦ ॥੧੨॥

ਚੱਪਈ: ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਸਧੀਰਜ ਹੋਈ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇਨਿ ਲੇਨਿ ਮਹਿੰ ਜੋਈ।
ਖੁਸ਼ੀ ਲਈ 'ਮੈਂ ਜਾਉਂ ਇਕਾਕੀ।
ਪਿਖੁ ਲਰਾਈ ਨਿਜ ਕਰੁਨਾ ਕੀ' ॥੧੩॥
ਹੁਕਮ ਕਰਯੋ ਗੁਰੁ ਸਾਹਿਬ ਪੂਰੇ।
'ਲਰਹਿ ਲਾਖ ਸੋਂ ਇਕ ਸਿੰਘ ਸੂਰੇ।
ਸਾਚ ਬਚਨ ਅਬਿ ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਵਹੁ।
ਬੇਇਮਾਨ ਗਨ ਮਾਰਿ ਗਿਰਾਵਹੁ' ॥੧੪॥
ਸੁਨਤਿ ਹੁਕਮ ਕੋ ਵਹਿਰ ਸਿਧਾਰਾ।
ਬਜੈ ਲੋਹ ਸੋਂ ਲੋਹ ਕਰਾਰਾ।
ਦਲ ਮਲੇਛ ਕੋ ਜਲਨਿਧੀ ਭਾਰਾ।
ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਮਕਰ ਆਕਾਰਾ^੨ ॥੧੫॥
ਬਰਯੋ ਬੀਚ ਇਤ ਉਤ ਫਿਰਿ ਤਬੈ।
ਹਲਾਚਲੀ ਮਹਿੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਸਭੈ।
ਹੇਲੋ ਹੋਨਿ ਤੁਰੰਗ ਬਿਸਾਲੇ^੩।
ਸਿੰਘ ਮਕਰੰ ਗਹਿ ਖੜਗ ਉਠਾਲੇ ॥੧੬॥
ਪਹੁੰਚਤਿ ਸਨਮੁਖ ਜਿਸੇ ਬੰਗਾਰਾ।
ਅਰਧੋ ਅਰਧ ਚੀਰ ਸੋ ਡਾਰਾ।
ਰਿਸਯੋ ਸਿੰਘ ਮੁਖ ਭੀਮ ਬਿਸਾਲਾ।
ਸਮੁਖ ਨ ਹੋਇ ਸਕਹਿ ਜਨੁ ਕਾਲਾ^੪ ॥੧੭॥
ਸੇਲੇ ਭਾਲੇ ਸਾਂਗ ਪ੍ਰਹਾਰੈ।
ਤੋਮਰ ਦੀਰਘ ਰਿਸ ਧਰਿ ਮਾਰੈ।
ਫਾਂਦਤਿ, ਸਭਿਨ ਬਚਾਵਤਿ ਘਾਵਤਿ।
ਧਾਵਤਿ, ਕਾਟਤਿ, ਖੜਗ ਚਲਾਵਤਿ ॥੧੮॥

^੧ਦੋ ਪਹਿਲੇ ਤੇ ਤਿੰਨ ਹੁਣ ਵਾਲੇ।

^੨ਕਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ।

^੩ਸਮੁੰਦ੍ਰ।

^੪ਮਗਰਮੱਛ ਵਰਗਾ।

^੫ਬਹੁਤੇ ਹੱਲੇ ਹੋਣੇ ਤ੍ਰੰਗ ਹਨ।

^੬ਮਗਰਮੱਛ ਰੂਪ ਸਿੰਘ ਨੇ।

^੭ਮਾਨੋਂ ਮੌਤ ਹੈ।

ਜਿਤ ਦਿਸ ਜਾਤਿ ਸੀਘੁ ਤੇ ਦੌਰਿ।
 ਰਿਪੁ ਇਤ ਉਤ ਹੁਇ ਤਯਾਗਤਿ ਠੋਰ।
 ਨਿਭੈ ਬੀਰ ਬਾਂਕੋ ਮੁਖ ਲਾਲੀ।
 ਸਮਸ਼ ਮੂਛ ਦੈ ਬੰਕ ਬਿਸਾਲੀ ॥੧੯॥
 ਰੂਪ ਭਯੰਕੁਰ ਜਮ ਹੈ ਮਾਨੋ।
 ਕਰਾਚੇਲ ਕੈ ਦੰਡ ਪਛਾਨੋ ॥
 ਰਿਪੁ ਗਨ ਮਾਰਤਿ ਘਾਇਲ ਹੋਵਾ।
 ਬਹੋ ਰੁਧਰ ਬਹੁ ਹਰਖਤਿ ਜੋਵਾ ॥੨੦॥
 ਭੀਗੇ ਚੀਰ ਸ਼ਰੀਰ ਸਧੀਰ।
 ਬਿਚਰਤਿ ਰਿਪੁ ਗਨ ਮਹਿੰ ਬਰ ਬੀਰ।
 ਲਸ਼ਕਰ ਮਬਜੋ ਸਿੰਘ ਸਮ ਜਬੈ।
 ਖਾਂਜਾ ਮਰਦ ਪੁਕਾਰਜੋ ਤਬੈ ॥੨੧॥
 'ਕਹਾਂ ਭਯੋ ਤੁਮ ਕੋ ਬਲ ਹਾਰਜੋ।
 ਏਕ ਸਿੰਘ ਲਾਖਨ ਨਹਿੰ ਮਾਰਜੋ।'
 ਤੜ ਭੜ ਸ਼ਲਖ ਤੁਫੰਗਨ ਕੇਰੀ।
 ਛੁਟੀ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਫਿਰ ਇਕ ਬੇਰੀ ॥੨੨॥
 ਬੀਸ ਪਚੀਸ ਲਗੀ ਤਬਿਆਇ।
 ਤੋਰਜੋ ਫੋਰਜੋ ਤਨ ਸਭਿ ਥਾਇ।
 ਖਰੋ ਮਰਜੋ ਸਨਮੁਖ ਹੀ ਗਿਰਜੋ।
 ਤਨਕ ਨ ਮੁਰਜੋ ਬੀਰ ਰਸ ਭਰਜੋ ॥੨੩॥
 ਜੁੱਧ ਬਿਲੋਕਿ ਪ੍ਰਸੰਨ ਗੁਸਾਈਂ।
 ਨਿਜ ਸਿਖ ਕੀ ਕਹਿ ਅਧਿਕ ਬਡਾਈ।
 ਮਚਜੋ ਤੁਮਲ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਬਡੇਰਾ।
 ਬਰਸਤਿ ਲੋਹਾ ਬਹੁ ਤਿਸ ਬੇਰਾ ॥੨੪॥
 ਇਮ ਮੁਹਕਮ ਸਿੰਘ ਸੁਰਗ^{*} ਪਿਆਨਾ।
 ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਜੂਨਾ।
 ਲਖਜੋ ਕਿ ਜ਼ੋਰ ਮਲੇਛਨਿ ਕੀਨਾ।
 ਜੰਗ ਕਰਨ ਲੇ ਹੁਕਮ ਪ੍ਰਬੀਨਾ ॥੨੫॥
 ਪੌਰ ਅਗਾਰੀ ਰਿਪੁ ਗਨ ਆਏ।
 ਤਿਨ ਕੇ ਸਨਮੁਖ ਤੂਰਨ ਧਾਏ।

^੧ਤਲਵਾਰ ਨੂੰ (ਜਮ ਦਾ) ਦੰਡ ਜਾਣੋ।

*ਪਾ:-ਬਿਕੁੰਠ।

ਮਨਹੁਂ ਕੁਲਿੰਗਨ^੧ ਗਨ ਅਵਲੋਇ।
 ਸ਼ਿਕਰੇ ਗਏ ਤਿਨਹੁਂ ਪਰ ਦੋਇ ॥੨੯॥
 ਸਿਪਰ ਖੜਗ ਦੋਨਹੁਂ ਹਥ ਧਾਰੇ।
 ਜਨੁ ਮਤੰਗ ਖੂਨੀ ਦੰਤਾਰੇ^੨।
 ਹੇਲ ਧਕੇਲ ਪਿਛੇਲੇ ਮੇਲੇ।
 ਜਨੁ ਖੇਲਤਿ ਹੈਂ ਫਾਗ ਸੁਹੇਲੇ ॥੨੧॥
 ਦਲ ਮਲੇਛ ਕੋ ਬਿਸਮਜੋ ਮਨ ਮੈਂ।
 -ਯਾ ਖੁਦਾਇ ! ਕਿਤੇ ਪੈਰਖੈ ਇਨ ਮੈਂ।
 ਲੱਛਨ ਮਹਿੰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਿ^੩ ਇਕ ਲਰੈ।
 ਮਰਨ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਕਜੋਂਹੁਂ ਨ ਧਰੈ ॥੨੮॥
 ਜਨੁ ਦੂੰ ਗ੍ਰਾਹ^੪ ਹਿਲਾਵਤਿ ਜਲ ਕੋ।
 ਤਿਮ ਦੋਨਹੁਂ ਪੇਲਤਿ ਖਲ ਦਲ ਕੋ।
 ਚੀਰਤਿ ਅੰਗ ਚਲਾਇ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾ।
 ਰਿਪੁ ਕੋ ਵਾਰ ਸਿਪਰ ਅਗਵਾਨਾ ॥੨੯॥
 ਕਰਿ ਚੰਚਲਤਾ ਬੀਰ ਬਿਸਾਲੇ।
 ਇਤ ਉਤ ਬਿਚਰਤਿ ਬਨਿ ਮਤਵਾਲੇ।
 ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ਅੰਬਾਰ ਲਗਾਏ।
 ਸਿਰ, ਧਰੌ, ਕਰ, ਪਗ ਧਰ^੫ ਬਿਖਰਾਏ ॥੩੦॥
 ਕਿੰਦਕ ਦੀਰਘ ਸੇਂ ਸਿਰ ਪਰੇ।
 ਕਰ ਪਗ ਕਟਿ ਡੰਡੇ ਗਨ ਕਰੇ।
 ਲਰਤਿ ਬਹਾਦਰ ਦੋਨਹੁਂ ਅਰੇ।
 ਬੀਸ ਪਚੀਸਨ ਮਾਰਤਿ ਮਰੇ ॥੩੧॥
 ਨਿਕਸੇ ਤਨ ਤੇ ਪ੍ਰਾਨ ਨ ਜਬਿ ਲੋ।
 ਰਿਪੁ ਗਨ ਕੋ ਸੰਘਾਰਹਿੰ ਤਬਿ ਲੋ।
 ਹੌਹਿੰ ਸ਼ਹੀਦ ਅਪਸਰਾ ਆਵੈਂ।

^੧ਚਿੜੇ [ਸੰਸ਼:, ਕੁਲਿੰਗ]।

^੨ਮਾਨੋਂ ਖੂਨੀ ਹਾਥੀ ਦੰਦਾਂ ਵਾਲੇ।

^੩ਬਲ।

^੪ਲੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵੱਡਕੇ।

^੫ਦੋ ਤੰਦੂਏ।

^੬ਧੜ।

^੭ਧਰਤੀ ਤੇ।

^੮ਵੱਡੀਆਂ ਗੇਂਦਾਂ ਵਰਗੇ।

ਕਹਿ ਕਹਿ ਸਿੰਘ ਬਿਵਾਨ ਚਢਾਵੈਂ ॥੩੨॥
 ਤ੍ਰਿਪਤ ਨ ਰਨ ਤੇ ਰਿਪੁ ਗਨ ਹੋਰੈਂ।
 ਤਜਿ ਬਿਵਾਨ ਮਾਰਹਿ ਤਿਸ ਬੇਰੈਂ।
 ਦੁੰਦਭਿ ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ਿ ਬਜੈਂ ਜੁਝਾਊਂ।
 ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਬੀਰਨ ਕੇ ਚਿਤ ਚਾਊਂ ॥੩੩॥
 ਕਹੈਂ ਸਿੰਘ ‘ਅਧਿ ਅਵਸਰ ਆਛੋ।
 ਮਾਰਹੁ ਗਢ ਤੇ ਬਾਹਰ ਗਾਛੋ।
 ਗੁਰੁ ਹਜ਼ੂਰ ਨਿਜ ਜਨਮ ਸੁਧਾਰੋ।
 ਖੜਗ ਨਿਕਾਰਹੁ ਰਿਪੁ ਗਨ ਮਾਰੋ ॥੩੪॥
 ਇਕ ਘਟਕਾ ਮਹਿੰ ਲਾਭ ਬਿਸਾਲੇ।
 ਲਾਖਹੁੰ ਬਰਖ ਜਥਾ ਤਪ ਘਾਲੇ।
 ਪ੍ਰਿਥੀ ਦਾਨ ਅਸੁਮੇਧ ਕਰਨ ਕੋਂ^੧।
 ਤਸ ਫਲ ਗੁਰ ਢਿਗ ਜੰਗ ਲਰਨ ਕੋ ॥੩੫॥
 ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਧੰਨ ਤਿਸ ਕੇਰਾ।
 ਜਨਮ ਧੰਨ ਕਰਿ ਲੀਨ ਬਡੇਰਾ।
 ਮਹਾਂ ਮਹਾਤਮ ਕੋ ਚਿਤ ਲਖੋ।
 ਗੁਰ ਤੇ ਹੁਕਮ ਲੇਤਿ ਗਢ ਬਿਖੇ ॥੩੬॥
 ਵਹਿਰ ਜਾਇ ਦਸ ਬੀਸ ਪ੍ਰਹਾਰੈ।
 ਲਰਤਿ ਪ੍ਰਾਨ ਤਜਿ ਸੁਰਗ ਸਿਧਾਰੈ।^੨
 ਬਰਖਤਿ ਸਰ ਗੋਰੀ ਬਹੁ ਸਾਰ।
 ਮਰੇ ਅੰਬਾਰ, ਹਜ਼ਾਰ ਸੁਮਾਰੈ ॥੩੭॥
 ਤਬਿ ਪੰਚਹੁੰ ਮੁਕਤੇ ਬਰ ਬੀਰ।
 ਈਸ਼ੁਰ ਸਿੰਘ, ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਧੀਰ।
 ਜਥਾ ਛੁਧਾਤੁਰ ਸ਼ੇਰ ਸਿਧਾਵੈ।
 ਜਥਾ ਬਾਜ ਚਿਰੀਅਨ ਪਰ ਜਾਵੈ ॥੩੮॥
 ਤਿਮ ਤੁਰਕਨ ਪਰ ਪੰਚਹੁੰ ਗਏ।
 ਸੈਨਾ ਸਿੰਧੁ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ਤਿ ਭਏ।
 ਜਥਾ ਮੱਤ ਹਾਥੀ ਬਰਿ ਜਾਇ।
 ਕਰਤਿ ਕੇਲ ਜਲ ਦੀਹ ਧਕਾਇ ॥੩੯॥
 ਪੰਚਹੁੰ ਖੜਗ ਚਮਕਤੇ ਦਾਰੁਨ।

^੧ਭਾਵ ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਦਾਨ ਤੇ ਅਸੁਮੇਧ ਯੱਗ ਦੇ ਫੱਲ ਹੈ.....।

^੨ਮੁਰਦਿਆਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲਗੇ ਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ।

ਲਿਪਟੇ ਰੁਧਰ ਕਰਤਿ ਰਿਪੁ ਮਾਰਨਿ।
 ਨਿਰਭੈ ਚਲਹਿੰ ਬੀਰ ਬਡ ਮੱਤੇ।
 ਹਤਹਿੰ ਸੁ ਪਹੁੰਚਿ ਬੀਰ ਰਸ ਰੱਤੇ ॥੪੦॥
 ਜਿਮ ਪੰਚਹੁੰ ਪਾਂਡਵ ਬਲਵੰਤੇ।
 ਕੈਰਵਾਨ ਕੇ ਦਲ ਬਿਚਰੰਤੇ।
 ਮਾਰੇ ਤੁਰਕ ਅਨੇਕ ਬਿਹਾਲੇ।
 ਕੋ ਤਰਫਤਿ, ਕਿਹ ਪ੍ਰਾਨ ਨਿਕਾਲੇ ॥੪੧॥
 ਤਛਾ ਮੁੱਛ ਕਰਤੇ ਬਹੁ ਫਿਰੇ।
 ਓਰੜ ਭਟਨ ਬਿਖੈ ਪੁਨ ਘਿਰੇ।
 ਮਾਰਿ ਸੈਂਕਰੇ ਭੂਮ ਗਿਰਾਏ।
 ਨਿਜ ਸੂਅਮੀ ਕੋ ਜੰਗ ਦਿਖਾਏ ॥੪੨॥
 ਰੰਚਕ ਰੰਚਕ ਤਨ ਕਟਵਾਯੋ।
 ਨਹਿੰ ਪੀਛੇ ਇਕ ਪੈਰ ਹਟਾਯੋ।
 ਸਨਮੁਖ ਲਰਤਿ ਪ੍ਰਾਨ ਕੋ ਦੀਨੇ।
 ਬਿਸਮੇ ਤੁਰਕ ਪਿਖੇ ਰਣ ਕੀਨੇ^੧ ॥੪੩॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥ ਖਸਟਮ ਰੁਤੇ 'ਚਮਕੌਰ ਜੰਗ' ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਸਪਤ ਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੩੨॥

^੧ਜੰਗ ਕੀਤਾ ਦੇਖਕੇ।

੩੮. [ਚਮਕੌਰ ਜੰਗ-ਜਾਰੀ]

੩੭<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੁਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੩੯

ਦੇਹਰਾ: ਭਯੋ ਜੁੱਧ ਅਤਿਸੈ ਪ੍ਰਬਲ, ਨਾਦਤਿ ਤੁਪਕ ਕਮਾਨ।

ਸੁੰਕਤ ਸਰਪ ਸਮਾਨ ਸਰ, ਗੁਲਕਾਂ ਲਗਿ ਭਟ ਹਾਨ ॥੧॥

ਭੁਯੰਗ ਪ੍ਰਯਾਤ ਛੰਦ: ਕਹਾਂ ਬੀਰ ਚਾਲੀ ਛੁਧਾਵਿੰਤ ਭਾਰੇ।

ਕਹਾਂ ਏਕ ਨੌ^੧ ਲਾਖ ਆਏ ਹਕਾਰੇ।

ਅਭੂਤੰ ਬ੍ਰਿਤੰਤੰ ਸੁਨਜੋਂ ਦੇਵ ਜਾਲਾ^੨।

ਮਿਲੇ ਏਕ ਥਾਨੰ ਅਚੰਭੈ ਬਿਸਾਲਾ ॥੨॥

-ਕਲੀ ਕਾਲ ਮੈਂ ਏਵ ਕੈਸੇ ਲਰੰਤੇ ?

ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਰਾਮਾਤ ਨਾ ਸੁਚਿਯੰਤੇ^੩।

ਅਸੰਭੈ ਮਹਾਂ ਤੇ ਅਚੰਭੈ ਬਿਲੰਦੇ।

ਬਿਲੋਕੈਂ ਚਲੈਂ - ਚਾਉਂ ਚੀਤੰ ਉਠੰਦੇ^੪ ॥੩॥

ਅਰੂਢੇ ਬਿਸਾਨੰ ਪਯਾਨੰਤਿ ਆਏ।

ਜਹਾਂ ਗੈਨ ਕੋ, ਖੇਹ ਤੇ ਸੈਨ ਛਾਏ^੫।

ਅਟਾਰੀ ਬਿਖੈ ਨਾਥ ਕੋ ਦੇਖਿ ਬੰਦੇ।

ਲਰਾਈ ਬਿਲੋਕੈਂ - ਪਰਜੋ ਦੀਹ ਦੁੰਦੇ^੬ ॥੪॥

ਤੁਫੰਗੈਂ ਤੜਾਕੇ, ਸੜਾਕੈਂ ਕੜਾਕੈਂ^੭।

ਝੜਾ ਝਾੜ ਤੇਗੇ ਝੜਾਕੈਂ ਮੜਾਕੈਂ^੮।

ਹਲਾ ਹਾਲ ਹੂਲੰ ਹਲੈਂ ਹੇਲ ਲੋਹੇ^੯।

ਲਗੇ ਸ਼੍ਰੋਣ ਲਾਲੰ ਛੁਕੇ ਢਾਕ ਸੋਹੇ^{੧੦} ॥੫॥

ਘਨੇ ਗੰਧ੍ਰਬੰ ਸਿੱਧ ਆਏ ਅਕਾਸਾ।

ਥਿਰੇ ਦੇਵਤਾ ਭੂਰ ਹੋਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸਾ।

ਊਡੈਂ ਗਿੱਧ ਬਿੱਧ ਵਧਯੋ ਜੁੱਧ ਉੱਧੰ।

^੧+੬=੧੦ ਲੱਖ।

^੨ਜੋ ਬ੍ਰਿਤੰਤ ਕਿ ਅੱਗੇ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਦੇਵਤਿਆਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਸੀ।

^੩ਜਣਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ।

^੪ਮਹਾਨ ਅਸੰਭਵ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਅਚੰਭਾ ਹੋਕੇ ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਚਾਉ ਉਪਜਿਆ ਕਿ ਚੱਲੋ ਦੇਖੀਏ।

^੫ਜਿੱਥੇ ਸੈਨਾ ਦੀ ਗਰਦ ਤੋਂ ਆਕਾਸ ਛਾਦਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

^੬ਭਾਰੀ ਜੁੱਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

^੭ਤੜੱਕ ਕਰਕੇ ਬੰਦੂਕ ਚਲਦੀ ਹੈ ਸੜੱਕ ਕਰਦੀ (ਗੋਲੀ) ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕੜੱਕ (ਕਰਕੇ ਵੱਜਦੀ ਹੈ)।

^੮ਉਤੇ ਥਲੀ ਤੇਗੇ ਝੜਾਕ ਮੜਾਕ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। [ਝੜਾਕ ਤੋਂ ਭਾਵ ਤਲਵਾਰ ਨਾਲ ਠਹਿਕਣ ਤੇ ਮੜਾਕ ਤੋਂ ਢਾਲ ਨਾਲ ਤਲਵਾਰ ਠਹਿਕਣ ਦਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ]।

^੯ਹਲਾਹਲ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਸਸਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਹੱਲੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। (ਅ)..... ਸਸਤ੍ਰਾਂ ਦੇ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਹਿਲ ਗਏ (ਵੈਰੀ)।

^{੧੦}ਛਿੱਛਰੇ ਫੁੱਲੇ ਹੋਏ ਸ਼ੋਭਦੇ ਹਨ।

ਭਿੜੇ ਭੇੜ ਜੋਧਾ ਰਿਦੇ ਮੱਧ ਸੁੱਧੰ ॥੬॥
 ਬਡੇ ਕਾਂਕ ਕੰਕੰ ਕਈ ਕੂਕ ਕੂਕੈਂ।
 ਭਖੈਂ ਮਾਸ ਸੂਰਾਨਿ ਕੇ ਤੀਰ ਛੂਕੈਂ।
 ਬਹੋਂ ਸ਼੍ਰੋਣ ਚਾਲਾ ਧਰਾ ਲਾਲ ਹੋਈ।
 ਕਸੁੰਭੀ ਮਨੋ ਚੂਨਰੀ ਲੀਨਿ ਜੋਈ ॥੭॥
 ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਆਦੰ ਗੁਰੂ ਪਾਸ ਜੈ ਕੈ।
 ਕਰੰ ਜੋਰਿ ਦੋਨੋਂ ਬਿਨੈ ਭਾਖਿ ਕੈ ਕੈ।
 'ਮਹਾਰਾਜ ! ਛੋਰੇ ਲਰਾਈ ਅਖਾਰਾ।
 ਪਿਆਨੋ ਕਹੂੰ ਕੋ, ਕਰੀਜੈ ਕਿਨਾਰਾ ॥੮॥
 ਸਭੈ ਸਿੰਘ ਜੂਝੇ ਹਤੇ ਸ਼ੱਡੂ ਭਾਰੇ।
 ਮਰੇ ਜੁੱਧ ਬੀਚੰ ਰਿਦੈ ਧੀਰ ਧਾਰੇ।
 -ਬਚੈ ਆਪ ਕੋ ਦੇਹਿ- ਚਾਹੈਂ ਜੁਝਾਰੇ।
 ਤਜੋ ਜੰਗ ਕੋ ਢੰਗ, ਹੁਜੇ ਕਿਨਾਰੇ' ॥੯॥
 ਘਨੀ ਬੇਨਤੀ ਸੂਜਾੰ ਸਿੰਘਨਿ ਕੇਰੀ।
 ਹਸੇ ਦੀਨ ਦਜਾਲੰ ਭਨੋ ਤਾਂਹਿ ਬੇਰੀ।
 'ਪਿਖੇ ਖੱਗ ਕੇਤੰ ਬਿਲਾਸੰ ਤਮਾਸਾ।
 ਕਰੋ ਬੇਗ ਤੇ ਬੇਇਮਾਨੈ ਬਿਨਾਸਾ' ॥੧੦॥

ਸੈਯਾ: ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਸੁਨਿ ਕੈ ਨਿਕਮੇ
 ਤਜਿ ਪੌਰ ਕੋ ਠੌਰਹਿ ਦੌਰਿ ਅਗਾਰੀ।
 ਮੋਹਰ ਸਿੰਘ ਸੁ ਕੀਰਤ ਸਿੰਘ
 ਅਨੰਦ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ ਚਲਜੋ ਬਲਿ ਭਾਰੀ।
 ਲਾਲ ਜੁ ਸਿੰਘ ਸੁ ਕੇਸਰਾ ਸਿੰਘ
 ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਲਹੇ ਫਲ ਚਾਰੀ^੧।
 -ਨਾ ਅਸ ਔਸਰ ਹਾਥ ਪਰੈ ਪੁਨ
 ਜੇ ਹੁਇ ਸੰਮਤ ਬੈਸ ਹਜ਼ਾਰੀ^੨- ॥੧੧॥
 ਹੇਲ ਕੋ ਮੇਲਤਿ ਨੇਰ ਕਰਜੋ
 ਰਿਪੁ ਪੌਰ ਕੇ ਠੌਰ ਕੋ ਜੇ ਗਨ ਆਏ।
 ਕਾਢਿ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਪਰੇ ਤਬਿ ਸਿੰਘ
 ਤਛਾਮੁਛਿ ਕੈ ਪੁਨ ਦੂਰ ਹਟਾਏ।

^੧ਸੁਣਕੇ।^੨ਚਾਰੋਂ ਫਲ ਲੈਣ ਨੂੰ।^੩ਭਾਵ ਓਹ ਵਿਚਾਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚਾਹੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਵਰਿਆਂ ਦੀ ਉਮਰਾ ਹੋਵੇ ਐਸਾ ਸਮਾਂ ਫੇਰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ।

ਫਾਂਧਤਿ ਜਾਤਿ ਪਹੁੰਚਿ ਕੈ ਬਾਹਰ
 ਬੀਰ ਸਰੀਰ ਕੋ ਦੇਤਿ ਗਿਰਾਏ।
 ਹੋਤਿ ਖਰੋ ਅਰਿ ਜੋ ਅਰਿ ਕੈ,
 ਨਹਿੰ ਜੀਵਤਿ, ਮਾਤ ਮਨੋਂ ਨਹਿੰ ਜਾਏ^੧ ॥੧੨॥
 ਕਾ ਬਰਨੋਂ ਰਣ ਕੋ ਤਿਨ ਸਿੰਘਨਿ,
 ਸਿੰਘਨਿ ਜਜੋਂ ਭਭਕਾਰ ਪਰੇ।
 ਸੈਂਕਰ ਸ਼ੱਡੂਨਿ ਕੋ ਤਨ ਗਾਰ,
 ਮਿਲੇ ਚਹੁੰ ਓਰਤੇ, ਬੀਚ ਘਰੇ^੨।
 ਏਕਨ ਕੋ ਝੜਕੈਂ ਉਝਕੈਂ
 ਅਰੁ ਏਕਨ ਕੇ ਹਤਿ ਪ੍ਰਾਨ ਹਰੇ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਨਿਜ ਓਜ ਲਖਾਇ
 ਲਗੇ ਬਹੁ ਘਾਇ ਸੁ ਸ੍ਰੋਣ ਝਰੇ^੩ ॥੧੩॥
 ਸੇਲਨਿ, ਸਾਂਗਨਿ, ਤੌਮਰ, ਤੀਰਨਿ
 ਬੇਧਿ ਲਿਏ ਇਕ ਬਾਰ ਗਿਰੇ।
 ਪ੍ਰਾਨ ਕੌਂ ਤਜਾਗਤਿ, ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਜਾਗਤਿ,
 ਬੀਰਤਾ ਪਾਗਤਿ ਰੰਗ ਖਰੇ।
 ਮਾਰਨ ਚਾਹਤਿ, ਸ਼ੱਡੂਨਿ ਗਾਹਤਿ,
 ਜੁੱਧ ਉਮਾਹਤਿ ਸਿੰਘ ਮਰੇ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਛੋਰਤਿ ਤੀਰ ਤਰਾ ਤਰ
 ਜੋ ਤਰ ਆਵਤਿ^੪ ਪ੍ਰਾਨ ਹਰੇ^{*} ॥੧੪॥
 ਨਾਹਰ ਖਾਨ ਕਰਯੋ ਰਣ ਜਾਹਰ
 ਸਿੰਘਨਿ ਮਾਰਿ ਕੈ ਹੋਯੋ ਅਗਾਰੀ।
 ਪਾਇਨ ਕੀ ਕਰਿ ਚੰਚਲਤਾ ਚਹਿ
 -ਕੋਟ ਕੀ ਭੀਤ ਕੇ ਜਾਉਂ ਮਝਾਰੀ-।

^੧ਜੋ ਵੈਰੀ ਅੜਕੇ ਖੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਉਹ (ਐਉ) ਨਹੀਂ ਜਿਉਂਦੇ ਭਾਵ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਨੋਂ ਮਾਂ ਨੇ ਜਣੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ।

^੨ਭਾਵ ਵੈਰੀਆਂ ਵਿਚ ਘਰ ਗਏ।

^੩ਝੜਿਆਂ ਉਛਲਦੇ। (ਅ) ਹਲੂਣਕੇ ਪਰੇ ਸਿਟਦੇ ਹਨ।

^੪ਵੱਗਦਾ ਹੈ।

^੫ਜੋ (ਬਾਨ ਦੀ ਮਾਰ) ਹੇਠ ਆਉਂਦੇ ਹਨ।

* ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਪਰੋਂ ਤੀਰ ਤੇ ਹੋਰ ਸੂਰਮੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਵੈਰੀ ਦੂਰ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਜਦ ਕੋਈ ਦਿਲ ਚਲੇ ਹੱਲਾ ਕਰਕੇ ਕਿਲੇ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੇ ਕੰਧਾਂ ਪਾਸ ਆ ਪੁੱਜਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਅੰਦਰੋਂ ਸਿੰਘ ਨਿਕਲਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਹਨ, ਉੱਤੋਂ ਤੀਰ ਚੱਲਣ ਕਰਕੇ ਤੇ ਕਾਰੀ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਸ਼ੱਡੂ ਦਲ ਇਕ ਦਮ ਆਕੇ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਐਉਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸ਼ਖਸੀ ਜੁੱਧ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ।

ਆਪਨੀ ਭੂਰ ਬਹਾਦਰੀ ਕੋ
 ਦਿਖਰਾਵਤਿ ਹੈ ਕਰਿ ਕੌਤਕ ਭਾਰੀ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੀ ਤਬਿ ਡੀਠ ਪਰਜੋ
 ਕਰਿ ਤੂਰਨਤਾ ਖਰ ਤੀਰ ਸੰਚਾਰੀ^੧ ॥੧੫॥
 ਮਜਾਨ ਬਿਹੀਨ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਨਚਾਵਤਿ
 ਦੂਸਰ ਪਾਨ ਮਹਿੰ ਢਾਲ ਸੰਭਾਰੇ।
 ਦੌਰਤਿ ਏਕ ਦਿਵਾਰ ਤਜੀ
 ਗਢਹੂੰ ਕੀ ਦਿਵਾਰ ਕੋ ਜਾਤਿ ਨਿਹਾਰੇ।
 ਕਾਨ ਲੌਂ ਤਾਨਿ ਕੈ ਬਾਨ ਤਜਯੋ ਸੁ
 ਅਚਾਨਕ ਜਾਇ ਲਗਯੋ ਹੁਇ ਪਾਰੇ।
 ਜਯੋਂ ਉਡਿ ਕੈ ਬਡ ਸਰਪ ਗਯੋ
 ਬਰਮੀ ਬਰਿ ਕੈ ਨਹਿੰ ਅੰਗ ਦਿਖਾਰੇ ॥੧੬॥
 ਤੀਛਨ ਭੀਛਨ ਛੋਰਯੋ ਨਿਰੀਛਤਿ^੨
 ਛਾਲ ਉਛਾਲਤਿ ਕੀ ਲਗ ਛਾਤੀ^੩।
 ਪਾਇ ਪਸਾਰ ਪਰਯੋ ਤਬਿਹੂੰ
 ਕਰ ਮਹਿੰ ਰਹਿਗੀ ਕਰਵਾਰ ਕੰਪਾਤੀ।
 ਪਾਰ ਪਰਯੋ ਸਰ, ਸੁੰਕ ਗਡਯੋ ਧਰ,
 ਯੋਂ ਉਥਲਯੋ ਉਪਮਾ ਉਪਜਾਤੀ^੪।
 ਬਾਯੁ ਸੁ ਬੇਗ ਬਿਸਾਲ ਬਹਯੋ
 ਤਰੁ ਤੇ ਛਿੰਨ ਮੂਲ ਧਰਾ ਪੈ ਪਪਾਤੀ^੫ ॥੧੭॥
 ਮੁਗਲੇ ਜੁ ਪਠਾਨ ਬਿਲੋਕਤਿ ਥੇ
 ਭਯ ਪਾਇ ਮਹਾਂ ਦਬਕੇ ਪਿਛਵਾਈ।
 ਮਰਦੂਦਹਿ ਖੂਆਜ਼^੬ ਦਿਵਾਰ ਕੇ ਸਾਯੋ ਮਹਿੰ
 ਬੈਠਿ ਰਹਯੋ ਤਨ ਨਾ ਉਕਸਾਈ^੭।
 ਭਟ ਅੰਰ ਭਿ ਹੋਰਿ ਹਿਰਾਨ ਭਏ
 ਸਰਦਾਰ ਮਹਾਨ ਹਨਯੋ ਸਰ ਆਈ।

^੧ਭਾਵ ਚਿੱਲੇ ਵਿਚ ਜੋੜਿਆ ਤਿੱਖਾ ਤੀਰ।

^੨ਦੇਖਦਿਆਂ।

^੩ਉਛਲਦੇ ਦੀ ਛਾਤੀ ਵਿਚ ਲਗਿਆ।

^੪ਭਾਵ ਉਪਮਾ ਐਉਂ ਬਣਦੀ ਹੈ ਉਸਦੇ ਡਿੱਗਣ ਦੀ:-

^੫ਮਾਨੋ ਵੱਡੇ ਵੇਗ ਦੀ ਵਾਯੂ ਨਾਲ ਬਿੱਛ ਮੁੱਛ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਧਰਤੀ ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ।

^੬ਖੂਆ ਮਰਦ।

^੭ਹਿਲਾਯਾ ਨਾ।

ਗਨ ਤੀਰ ਤੁਢੰਗ ਹਨੈਂ ਬਿਰ ਹੈ ਕਰਿ
 ਪੈਰ ਨ ਘਾਲਤਿ ਹੈਂ ਅਗਵਾਈ ॥੧੮॥
 ਖੂਜਾ ਦੁਰਜੋ ਲਖਿ ਕੈ ਗਤਿ ਤਾਂਹਿ
 ਹੁਇ ਗੈਰਤ ਖਾਨ ਕਰੀ ਚਪਲਾਈ।
 ਕੋਟ ਦਿਵਾਰ ਕੋ ਆਵਨ ਲਾਗ
 ਪਰਜੋ ਜਹਿਂ ਨਾਹਰ ਖਾਂ ਅਗਵਾਈ^੧।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਫੀਠ ਪਰਜੋ ਤਬਿਹੂੰ
 ਤਤਕਾਲ ਹੀ ਤੀਰ ਲੈ ਜੇਹ ਧਸਾਈ।
 ਐਂਚਤਿ ਛੋਰਿ ਦਯੋ ਸਰ ਘੋਰ
 ਗਯੋ ਅਰਿ ਓਰ ਦਯੋ ਉਥਲਾਈ ॥੧੯॥
 ਦੈ ਸਰਦਾਰ ਹਤੇ ਜਬਿ ਯੋਂ
 ਤਬਿ ਸਾਯੋ ਦਿਵਾਰ ਕੋ ਤਜਾਗਤਿ ਨਾਂਹੀ।
 ਕਾਇਰ ਹੈ ਬਿਰ ਹੋਤਿ ਭਏ
 ਨਹਿਂ ਆਇ ਸਕੈ ਸੁ ਮਦਾਨ ਕੇ ਮਾਂਹੀ।
 ਔਰ ਦਿਸ਼ਾ ਗਨ ਸੱਤ੍ਰ ਬਿਲੋਕਤਿ
 ਬਾਨਨ ਕੀ ਬਰਖਾ ਤਜਿ ਤਾਂਹੀ।
 ਬੇਧਤਿ ਪੰਚਹਿਂ ਸਾਤ ਕਿ ਨੌ ਦਸ
 ਮਾਰ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਕੋ ਬਿਨਸਾਹੀਂ ॥੨੦॥
 ਕੇਤਿਕ ਸਿੰਘ ਮਰੇ ਲਰਿ ਬਾਹਰ
 ਜਾਹਰ ਜੰਗ ਦਿਖਾਇ ਉਦਾਰੇ।
 ਕੇਤਿਕ ਅੰਤਰ ਬੀਰ ਨਿਰੰਤਰ
 ਜੂਝਤਿ ਹੈਂ ਸਰ ਬਿੰਧਹਿ ਮਾਰੇ।
 ਛੋਰਤਿ ਗੋਰੀ ਲਗੈ ਰਿਪੁ ਓਰੀ
 ਸਰੀਰਨਿ ਫੋਰਿ ਜ਼ਿਮੀਂ ਪਰ ਡਾਰੇ।
 ਹੇਲ ਕੋ ਪਾਵਤਿ ਆਵਿਤ ਧਾਵਤਿ
 ਪ੍ਰਾਨ ਗਵਾਵਤਿ ਪੁੰਜ ਜੁਝਾਰੇ ॥੨੧॥
 ਦੇਖਿ ਮਿਲੇ ਉਮਰਾਵ ਕਹੈਂ
 ‘ਸਭਿ ਹੀ ਇਕ ਬਾਰ ਕਰੋ ਬਡ ਹੇਲਾ।

੧(ਇਕ ਹੋਰ) ਖਾਨ ਖੂਜੇ ਨੂੰ ਛੁਪਿਆ ਦੇਖਕੇ ਤੇ (ਨਾਹਰ ਖਾਂ ਦੀ) ਗਤ ਹੋਈ ਵੇਖਕੇ ਅਣਖ ਵਿਚ ਆਕੇ, ਚਲਾਕੀ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਕੰਧ ਪਾਸ ਜਿਥੇ ਅੱਗੇ ਨਾਹਰ ਖਾਂ ਪਿਆ ਸੀ ਆਵਨ ਲੱਗਾ। [ਅੰ, ਗੈਰਤ=ਅਣਖ]।

(ਅ) ਗੈਰਤ ਖਾਂ ਨਾਮੇ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਚਲਾਕੀ ਕੀਤੀ।

ਕੂਦ ਪਰੋ ਗਡ ਅੰਤਰ ਸੰਮੁਖ
 ਲਾਖਨ ਕੋ ਕਿਮ ਉਪਰ ਛੇਲਾ।
 ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਗਹਿ ਲੀਜਹਿ
 ਕੀਜਹਿ ਓਜ ਭਲੋ ਅਬਿ ਬੇਲਾ।
 ਜੰਗ ਕੋ ਅੰਤ ਕਰੋ ਚਲਿ ਸਾਹੁ ਪੈ
 ਲੈ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਕੋ ਹੂਜੈ ਸੁਹੇਲਾ^੧ ॥੨੨॥
 ਯੋਂ ਕਹਿ ਕੈ ਚਹੂੰ ਓਰ ਘਿਰੇ
 ਬਹੁ ਬੋਲ ਪਰੇ ਕਰਿ ਹੇਲ ਬਿਸਾਲਾ।
 ਹੋਤਿ ਕੁਲਾਹਲ ਬੀਰ ਚਲਾਚਲ
 ਲਾਖੋਂ ਹਲਾ ਹਲ^੨ ਕੂਕ ਕਰਾਲਾ।
 ਛੁਟਿ ਤੁਫੰਗ ਤੜਾਭੜ ਮਾਚਤਿ
 ਰਾਚਤਿ ਸ਼੍ਰੋਣ ਫਿਰੇ ਅਲਬਾਲਾ।
 ਘਾਇਲ ਹੈ ਗਿਰਿ ਭੂਮ ਪਰੇ
 ਤਰਫੈਂ ਤਨ ਲੋਟਤਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਕਾਲਾ ॥੨੩॥
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਬਿਲੋਕਤਿ
 ਰੋਕਤਿ ਸ਼ੋਕ ਦੇ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁਨਿ ਕੋ।
 ਬਾਨ ਸਮੂਹ ਪ੍ਰਹਾਰਤਿ ਹੈਂ
 ਵਧਿ ਆਗੇ ਜੁ ਆਵਤਿ ਦੈਂ ਹਨਿ ਕੋ।
 ਲੋਥਨ ਪੋਥਨ ਢੇਰ ਗਏ ਲਗਿ
 ਉਪਰ ਨੀਚੇ ਪਰ ਤਨ ਕੋ।
 ਜਜੋਂ ਗਿਰ ਸ਼੍ਰੀਗ ਸ੍ਰਵੈ ਜਲ^੩ ਕੋ
 ਤਿਮ ਸ਼੍ਰੋਨ ਚਲਜੋ ਸ਼ਵ ਢੇਰਨਿ ਕੋ^੪ ॥੨੪॥
 ਰਸਾਵਲ ਛੰਦ: ਸਰੰ ਸੰਗ ਸੂਰੇ^੫। ਕਰੇ ਮਾਰਿ ਦੂਰੇ।
 ਬਿਰੇ ਓਟ ਲੈ ਕੈ। ਮਹਾਂ ਤ੍ਰਾਸ ਖੈ ਕੈ ॥੨੫॥
 ਨਹੀਂ ਓਤਸਾਹੇ। ਰਿਦੇ ਗਰਬ ਢਾਹੇ।
 ਬਿਚਾਰੀ -ਆਸੰਭੈ। ਮਹਾਨੈ ਅਚੰਭੈ ॥੨੬॥
 ਹਜਾਰੋਂ ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ। ਅੰਬਾਰੈਂ ਨਿਹਾਰੈਂ।
 ਲਰੈਂ ਬਾਰ ਬੋਰੀ। ਮਰੀ ਮਾਰ ਘੋਰੀ ॥੨੭॥

^੧ਸੁਖੀ।^੨ਹਲਾ ਹਲੀ।^੩ਜਲ ਚੋਂਦਾ ਹੈ।^੪ਮੁਰਦਿਆਂ ਦੇ ਢੇਰਾਂ ਵਿਚੋਂ।^੫ਬਾਣਾਂ ਨਾਲ ਸੂਰਮੇ।

ਰਿਪੂ ਬੀਚ ਚਾਲੀ^੧। ਛੁਧਾ ਤੇ ਬਿਹਾਲੀ-।
 ਮਿਲੇ ਪਾਸ ਖੂਜੇ। ਕਿਤੇ ਸੈਲ ਰਾਜੇ ॥੨੯॥
 ਤਬੈ ਸਿੰਘ ਅੱਰੇ। ਰਿਸੇ ਪੌਰ ਠੋਰੇ।
 ਚਲੇ ਬਾਜ ਦੌਰੇ। ਭਏ ਸੱਤ੍ਰੂ ਹੋਰੇ ॥੩੦॥
 ਜਹਾਂ ਠੋਰ ਧਾਵੈਂ। ਤੁਫੰਗੈਂ ਚਲਾਵੈਂ।
 ਕਿਲੇ ਕੋ ਤਕਾਵੈਂ। ਚਢੈਂ ਹਾਥ ਪਾਵੈਂ ॥੩੧॥
 ਤਹਾਂ ਕੋ ਪਯਾਨੇ। ਨਿਕਾਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨੇ।
 ਬਨੇ ਸਾਵਧਾਨੇ। ਬਿਲੋਕੇ ਰਿਸਾਨੇ ॥੩੨॥
 ਪਰੇ ਬੀਰ ਧਾਈ। ਨਹੀਂ ਸੰਕ ਪਾਈ।
 ਬਡੀ ਧੂਮ ਘਾਲੀ। ਪਰੀ ਹਾਲ ਚਾਲੀ ॥੩੩॥
 ਕਰਾਚੋਲ ਬਾਹੇ। ਕਟੇ ਅੰਗ ਲਾਹੇ।
 ਤਤੰਕਾਲ ਡਿੱਗੇ। ਘਨੇ ਸ਼੍ਰੋਣ ਭਿੱਗੇ ॥੩੪॥
 ਜਿਤੇ^੨ ਦੌਰਿ ਜਾਵੈਂ। ਤਿਤੇ ਭਾਗ ਧਾਵੈਂ।
 ਅਰੈਂ ਅੱਗ੍ਰ ਨਾਂਹੀ। ਮਿਲੇ ਪੀਠਜਾਂਹੀ^੩ ॥੩੫॥
 ਲਿਏ ਸੇਲ ਭਾਲੇ। ਹਨੈਂ ਆਨਿ ਜਾਲੇ।
 ਕਿਧੋਂ ਤਾਕਿ ਗੋਰੀ। ਤਜੈਂ ਸਿੰਘ ਓਰੀ ॥੩੬॥
 ਰਹੈਂ ਦੂਰ ਠਾਢੇ। ਨ ਹੈਂ ਤੀਰ ਗਾਢੇ^੪।
 ਮਹਾਂ ਤੇਜਵੰਤੇ। ਬਿਲੋਕੈਂ ਲਰੰਤੇ ॥੩੭॥

ਦੇਹਰਾ: ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਘਮਸਾਨ ਕਰਿ, ਤਜਿ ਗਢ ਬਾਹਰ ਆਇ।
 ਲਰੈਂ ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ ਤੁਰਕ ਗਨ, ਮਰੈਂ ਸਿੰਘ ਰਣ ਥਾਇ ॥੩੨॥
 ਅਰਧ ਸਿੰਘ ਪਹੁੰਚੇ ਸੁਰਗ, ਅਰਧ ਗੁਰੂ ਕੇ ਤੀਰ।
 ਉਭੈ ਪੁੱਤ੍ਰ ਰਸ ਬੀਰ ਮਹਿ, ਚਹੈਂ ਲਰਨ ਬਰ ਬੀਰ ॥੩੩॥
 ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗਿੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ ‘ਚਮਕੋਰ ਜੰਗ’ ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟ ਤ੍ਰਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੩੮॥

^੧ਵੈਰੀਆਂ (ਦੇ ਘੇਰੇ) ਵਿਚ (ਕੇਵਲ) ਚਾਲੀ (ਸਨ)।

^੨ਜਿਸ ਪਾਸੇ।

^੩ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਮਿਲਿਆਂ ਤੁਰਕ ਪਿੱਠ ਕਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

^੪ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤਕੜੇ ਹੋਕੇ।

੩੯. [ਬਾਬਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਯੁੱਧ]

੩੯<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੁਰਕ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪੦

ਦੋਹਰਾ: ਸ੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੀਰ ਬਰ,
ਪਿਖਿ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਬਿਤੰਤ।
ਚਹੜੇ ਆਪ ਨਿਕਸਨ ਤਬੈ,
ਗੁਰ ਕੇ ਸੁਤ ਬਲਵੰਤ ॥੧॥

ਸਾਬਾਸ ਛੰਦ: ਮਨਹਿ ਬਿਚਾਰਹਿ। -ਤੁਰਕ ਬਿਦਾਰਹਿ।
ਬਿਰਹਿਨ ਨ ਅੰਤਰੈ। ਲਰਹਿਨ ਨਿਰੰਤਰ- ॥੨॥
ਤਬਿ ਪ੍ਰਭੁ ਤੀਰਹਿ^੧। ਪਹੁੰਚਿ ਸਧੀਰਹਿ।
ਸਤਿਗੁਰ ਨੰਦਨ। ਕਰਿ ਅਭਿਬੰਦਨ ॥੩॥
ਰਹਿ ਕਰ ਜੋਰਹਿ^੨। ਪਿਤਹਿ ਨਿਹੋਰਹਿ।
ਸੁਤ ਦਿਸ਼ ਨੈਨਹਿ। ਕਰਿ, ਕਹਿ ਬੈਨਹਿ^੩ ॥੪॥
'ਕਿਮ ਅਭਿਲਾਖਹੁ ? ਸਚ ਬਚ ਭਾਖਹੁ।'
ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬੀਰਹਿ। ਕਹਿ ਧਰਿ ਧੀਰਹਿ^੪ ॥੫॥
'ਨਿਜ ਕੁਲ ਰੀਤਹਿ। ਚਿਤ ਮਹਿ ਪ੍ਰੀਤਹਿ।
ਅਬਹਿ ਸਮੈਂ ਸ਼ੁਭ। ਲਖਿ^੫ ਮਨ ਮੈਂ ਪ੍ਰਭੁ ! ॥੬॥
-ਧਰਮ ਨਿਬਾਯਹੁ-। ਮੁਖ ਫੁਰਮਾਯਹੁ^੬।
ਤੁਰਕ ਸਮੂਹਨਿ। ਕਰਿ ਕਰਿ ਹੂਹਨਿ^੭ ॥੭॥
ਕਰਹੁ ਹਟਾਵਨ। ਗਤਿ ਰਣਬਾਵਨ^੮।'
ਸੁਨਿ ਬਿਕਸੇ ਗੁਰ। ਕਹਹਿ 'ਭਲੇ ਉਰ ॥੮॥
ਹਤਿ ਤੁਰਕਾਨਹਿ। ਕਰਿ ਘਮਸਾਨਹਿ^੯।
ਸ਼ੁਭ ਪਦ ਪਾਵਹੁ। ਅਮ ਮਨ ਭਾਵਹੁ ॥੯॥
ਸੁਜਸੁ ਬਿਘਾਰਹੁ। ਅਰਿ ਗਨ ਮਾਰਹੁ।

^੧(ਹੁਣ) ਅੰਦਰ ਨਾ ਠਹਿਰੀਏ।

^੨ਪਾਸ।

^੩ਹੱਥ ਜੋੜ (ਖਲੋ) ਰਹਿਆ।

^੪ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬੋਲੇ।

^੫ਭਾਵ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਜੀ ਨੇ ਧੀਰਜ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।

^੬ਜਾਣਕੇ।

^੭ਭਾਵ ਆਪਣੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖੋਂ ਫੁਰਮਾ ਦਿਓ (ਕਿ ਡੂੰ) ਜੁੱਧ ਧਰਮ ਯਾ ਖੱਡੀ ਧਰਮ ਨਿਬਾਹ ਭਾਵ ਜੰਗ ਲਈ ਆਗਜਾ ਬਖਸ਼ੇ।

^੮ਹੱਲੇ।

^੯ਜੁੱਧ ਭੂਮਕਾ ਵਿਚ ਜਾਕੇ।

^{੧੦}ਜੰਗ ਕਰਕੇ।

ਸਿਖ ਲਿਹੁ ਸੰਗਹਿ। ਹਿਤ ਅਤਿ ਜੰਗਹਿ ॥੧੦॥

ਦੇਹਰਾ: ਸਦਾ ਧਰਮ ਛੱਡ੍ਰੀਨਿ ਕੋ, ਚਲਯੋ ਸਨਾਤਨ ਆਇ।

ਤੁਝ ਸਮ ਬਯ ਅਭਿਮੰਨਜੂ ਕੀ, ਲਰਯੋ ਜਗਤ ਜਸ ਗਾਇ* ॥੧੧॥

ਸਨਸੁਖ ਰਨ ਮਾਰਨ ਮਰਨ, ਅਰਿਨ ਪੀਠ ਨਹਿੰ ਦੇਨ।

ਸੁਭ ਪਦ ਕੋ ਪਰਲੋਕ ਮਹਿੰ, ਅਵਨੀ ਮਹਿੰ ਜਸ ਲੇਨ' ॥੧੨॥

ਨਰਾਜ ਛੰਦ: ਬਲੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਿਖੰਗ ਅੰਗ ਸੰਗ ਹੈ।

ਬਿਭੀਖਣੰ ਨਿਰੀਖਣੰ ਸੁ ਤੀਖਣੰ ਖਤੰਗ ਹੈੋ।

ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਹੇਮ ਮੁਸ਼ਟ ਸੌਂ, ਕੁਦੰਡੈ ਲੈ ਕਠੋਰ ਕੋ।

ਧਰੇ ਸਮੂਹ ਆਯੁਧਾਨਿ, ਦੀਰਘਾਇ ਘੋਰ ਕੋੜੈ ॥੧੩॥

ਦਈ ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਦੱਛਨਾ, ਸੁ ਬੰਦਨਾਹਿ ਠਾਨਿ ਕੈੋ।

ਅਨੰਦ ਤੇ ਬਿਲੰਦ ਨੈਨ, ਭੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਮਾਨਿ ਕੈਪੈ।

ਚਲਯੋ ਸੁ ਪੌਰ ਠੌਰ ਕੋ, ਜਥਾ ਮ੍ਰਿਗਿੰਦ੍ਰੀ ਭੈ ਬਿਨਾ।

ਪ੍ਰਬੀਰੁ ਸੰਗ ਪੰਚ ਭੇ, ਰਜਾਇ ਮਾਨਿ ਕੈ ਮਨਾ ॥੧੪॥

ਸ੍ਰੈਯਾ: ਆਲਮ ਸਿੰਘ ਧਰੇ ਸਭਿ ਆਯੁਧ

ਜਾਤਿ ਜਿਸੀ ਰਜਪੂਤ ਭਲੇਰੀ।

ਖਾਸ ਮੁਸਾਹਿਬ ਦਾਸ ਗੁਰੂ ਕੋ

ਪਾਸ ਰਹੈ ਨਿਤ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਹੋਰੀ।

ਬੋਲਨਿ ਕੇਰ ਬਿਲਾਸ ਕਰੈਂ

ਜਿਹ ਸੰਗ ਸਦਾ ਕਰੁਨਾ ਬਹੁਤੇਰੀ।

ਆਇਸੁ ਲੇ ਹਿਤ ਸੰਘਰ ਕੇ

ਮਨ ਹੋਇ ਅਨੰਦ ਚਲਯੋ ਤਿਸ ਬੇਰੀ ॥੧੫॥

ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਸੰਗ ਅਨੰਦਤਿ ਅੰਗ

ਜਵਾਹਰ ਸਿੰਘ ਚਲਯੋ ਭਟ ਭਾਰੀ।

*ਕਵਿ ਜੀ ਦੀ ਵਾਕਫੀ ਦਾ ਦਾਇਰਾ ਹਿੰਦੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਵੇਲੇ ਉਥੋਂ ਹੀ ਮਸਾਲਾ ਲੱਭਦੇ ਹਨ। ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਦਾ ਇਕ ਅੰਗ ਲਈਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਅੰਗਾਂ ਵਿਚ ਭਾਵ ਖਿੱਚਣੇ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੇ। ਅਭਮੰਨਜੂ ਅਰਜਨ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ ਜਵਾਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਅਤਿ ਬੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲੜਕੇ ਮਰਿਆ ਸੀ।

^੧ਭਜਾਨਕ ਤ੍ਰਿਖੇ ਤੀਰ (ਜਿਸ ਵਿਚ) ਦੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

^੨ਧਨੁਖ।

^੩(ਜੋ ਸਸਤ੍ਰ ਕਿ) ਬੜੇ ਅਤੇ ਭਜਾਨਕ ਹੈਨ। (ਅ) ਦੀਰਘ+ਘਾਯ=ਡੂੰਘਾ ਘਾ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ।

^੪ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ।

^੫ਵੱਡੇ ਆਨੰਦ ਨਾਲ ਨੇੜ੍ਹ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਏ। (ਅ) ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ+ਮਾਨਕੈ=ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋਏ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਹੋ ਗਏ।

^੬ਸ਼ੇਰ।

^੭ਭਾਰੀ ਸੂਰਮੇ।

ਜਿਮ ਆਵਤਿ ਬਿੰਦ ਮਲੇਛ ਚਲੇ,
 ਤਿਨ ਸੰਮੁਖ ਰੋਕ ਬਿਲੋਕ ਅਗਾਰੀ।
 ਸਰ ਤੋਮਰ ਛੋਰਿ ਤੁਫੰਗਨ ਤੂਰਨ
 ਗੇਰਿ ਦੜਾ ਦੜ ਭੂਮ ਮਝਾਰੀ।
 ਮੁਖ ਬੋਲਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵ ਫਤੇ ਕਹੁ
 ਤ੍ਰਾਸ ਬਿਹੀਨ ਲਈ ਅਰਿ ਮਾਰੀ ॥੧੯॥

ਦੋਹਰਾ: ਧਯਾਨ ਸਿੰਘ ਉਰ ਧਯਾਨ ਗੁਰ, ਬਰਜੋ ਅਰਿਨਿ ਮਹਿਂ ਦੌਰਿ।
 ਠੌਰ ਠੌਰ ਹਲਚਲ ਪਰੀ, ਗੁਰ ਸੁਤ ਤੇ ਬਡ ਰੌਰ ॥੧੭॥
 ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ ਤੁਫੰਗ ਲੈ, ਨਹਿਂ ਬਰੂਦ ਗੁਲਕਾ ਨਾ।
 ਤੋੜਾ ਮੋੜਿ ਕਲਾ ਜੜਜੋ, ਦਸਤ ਰਵਾਂ ਕਰਿ ਪਾਨੈ ॥੧੮॥
 ਤਕਿ ਦੁਸ਼ਮਨ ਕੇ ਗਾਤ ਕੋ, ਤੂਰਨ ਕਲਾ ਝੁਕਾਇ।
 ਡੱਭੈ ਪਲੀਤਾ ਧੁਖਤਿ ਹੈ, ਮਾਰਤਿ ਦੇਰ ਨ ਲਾਇ ॥੧੯॥
 ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਰ ਬੀਰ ਬਡ, ਕਰਿ ਬਹਾਦਰੀ ਭੂਰ।
 ਇਤ ਉਤ ਹਨੈ ਮਲੇਛ ਗਨ, ਸੁਤ ਗਰੂਰਨਿ ਦੂਰੈ ॥੨੦॥

ਛਪਯ ਛੰਦ: ਗੁਰ ਸੁਤ ਉਰ ਮਹਿਂ ਕੁਪਤਿ,
 ਕੁਪਤਿ ਬਹੁ ਹਨਿ ਕਰਿ ਡਾਰੇ^੩।
 ਐਚਤਿ ਨਿਠੁਰ ਕਮਾਨ,
 ਮਾਨ ਖਾਨਨ ਨਿਰਵਾਰੇ।
 ਗਿਰਤੇ ਬੀਰ ਤੁਰੰਗ^੪, ਰੰਗ ਸ਼੍ਰੋਣਤਿ ਜਿਨ ਕੇਰਾ।
 ਤੀਛਨ ਬਾਨ ਪ੍ਰਹਾਰ, ਹਾਰ ਦੇ ਤ੍ਰਾਸ ਬਡੇਰਾ।
 ਰਿਪੁ ਸਿਪਰ ਜੇਹ ਬਖਤਰ ਕਵਚ
 ਪੇਟੀ ਆਦਿਕ ਫੋਰ ਕਰਿ।
 ਹਤਿ ਪ੍ਰਾਨ ਹਰੀਫਨ ਕੇ^੫ ਤੁਰਤ
 ਪਾਰ ਪਰਤਿ, ਗਡਿਧਰਨਸਰੈ ॥੨੧॥
 ਰੁੱਦ੍ਰ ਰੂਪ ਤੇ ਰੁੱਦ੍ਰ ਸੰਗ, ਪ੍ਰਥਮਾਦਿ ਲਿਯੇ ਗਣੈ ।

^੧ਹੱਥ ਨਾਲ ਦਸਤਰਵਾਂ ਕਰਕੇ।

^੨ਸੂਰਮਿਆਂ ਦਾ ਗਰੂਰ (ਹੰਕਾਰ) ਦੂਰ ਕੀਤਾ।

^੩ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਕੇ ਕੁਪਤੇ ਵੈਰੀ ਮਾਰ ਡਾਲੇ।

^੪ਛਿਗਦੇ ਹਨ ਸੂਰਮੇ ਤੇ ਘੋੜੇ ਯਾ ਘੋੜੇ ਤੋਂ।

^੫ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ।

^੬ਫਿਰ ਤਿਰ ਧਰਤੀ ਵਿੱਚ ਗੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

^੭ਭਯਾਨਕ ਰੂਪ ਧਾਰੇ ਸਿਵਜੀ ਪ੍ਰਥਮਾ ਤੋਂ ਆਦਿ ਗਣਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ

[ਸੰਸ.:, ਪ੍ਰਮਥ=ਸ਼ਿਵ ਦੇ ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਗਣ ਜੋ ਰੜ ਕ੍ਰੋੜ ਮੰਨੇ ਗਏ ਹਨ]।

ਬੀਰ ਬਵੰਜਾ ਮੁਦਤਿ, ਜੋਗਣੀ ਜੰਗ ਭੂਤ ਗਣ।
 ਹੜਹੜ ਹਸ ਹੜੈ ਉਠਤਿ, ਲੁਠਤਿ^੧ ਘਾਇਲ ਤੜਫੰਤੇ।
 ਫਿਰੈਂ ਬੂਤ ਬੈਤਾਲ, ਤਾਲ ਤਾੜੀਨੈ^੨ ਬਜੰਤੇ।
 ਬਡ ਕਾਕ ਕੰਕ ਕੀ ਕੂਕ ਹੈ
 ਆਮਿਖ ਭਖਿ ਸ਼੍ਰੋਣਤਿ ਪਿਯਤਿ।
 ਰਣ ਖੇਤ ਭਰਜੇ ਡਾਕਨਿ ਡਿਗਰ^੩
 ਡਕਰਾਵਤਿ^੪ ਤ੍ਰਿਪਤੈ^੫ ਬਿਯਤ^੬ ॥੨੨॥
 ਸ੍ਰੀ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੀਰ, ਧੀਰ ਧਰਿ ਤੀਰ ਪ੍ਰਹਾਰੇਂ।
 ਕੌਤਕ ਹੋਤਿ ਉਦੋਤਿ, ਆਇ ਨਭ ਦੇਵ ਨਿਹਾਰੇਂ।
 ਹੁਇ ਪਦਾਂਤਿ ਅਸਵਾਰ, ਤਿਨੈ ਹਤਿ ਤੂਰਨ ਡਾਰੇਂ।
 ਇਮ ਪਠਾਨ ਅਰਿ ਮੁਗਲ, ਪਰੇ ਜਨੁ ਪੁੰਜ ਮੁਨਾਰੇ।
 ਰਣਖੇਤ ਭਯੋ ਦਾਰੁਣ ਮਹਾਂ,
 ਲੋਘਨ ਪਰ ਲੋਘੈਂ ਗਿਰੀ।
 ਬਹੁ ਘਾਵਨ ਤੇ ਭਕ ਭਕ ਰੁਧਰ
 ਹੁਇ ਸਰਿਤਾ ਤਬਿ ਚਲਿ ਪਰੀ ॥੨੩॥
 ‘ਯਾ ਖੁਦਾਇ ਬਡ ਅਜਬ,
 ਵਹਿਰ ਕੇ ਮਰਤਿ ਹਜ਼ਾਰੇ।
 ਗਿਰਹਿੰ ਦੜਾਦੜ ਤੁਰਤ,
 ਅਲਪ ਸਿੰਘਨਿ ਕਰਿ ਮਾਰੇ।
 ਬੀਤੇ ਕੇਤਿਕ ਜਾਮ,
 ਮਰਤਿ ਨਹਿੰ ਮਿਲਤਿ, ਨ ਹਾਰਤ^੭।
 ਵਧਿ ਲਸ਼ਕਰ ਮਹਿੰ ਆਇ,
 ਏਕ ਇਕ ਲਰਤਿ ਸੁਮਾਰਤਿ।’
 ਮਿਲਿ ਕਹਤਿ ਬਾਤ ਇੱਤਜਾਦਿ ਬਹੁ
 ਲਸ਼ਕਰ ਬਿਸਮਯ ਹੁਇ ਰਹਯੋ।

^੧ਮਸਾਣ।^੨ਲੁੱਛਦੇ ਹਨ।^੩ਤਾਲ ਨਾਲ ਤਾੜੀਆਂ।^੪ਮੋਟੀਆਂ ਡੈਣਾਂ, (ਖਾ ਪੀਕੇ) ਫੁੱਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ [ਸੰਸ.:, ਡਿੱਗਰ=ਮੋਟਾ ਆਦਮੀ]। (ਅ) ਸਮੂਹ।^੫ਡਕਾਰਦੀਆਂ ਹਨ।^੬ਰੱਜੀਆਂ।^੭ਭਾਵ ਰੱਜਕੇ ਡਕਾਰਦੀਆਂ ਇੱਧਰ ਉਧਰ (ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ) [ਸੰਸ.:, ਵਜਤਯਯ=ਉਲਟ ਪੁਲਟ]। ਹਿੰਦੀ ਬਿਯਤ=ਇਧਰ ਉਧਰ ਹੋਕੇ ਫਿਰਨਾ]।^੮ਨਾ ਮਰਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਮਿਲਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਹਾਰਦੇ ਹਨ।

ਇਮ ਫਿਰੇ ਸਿੰਘ ਗੁਰ ਸੁਤ ਸਹਤਿ
 ਗਾਹ ਗਰਬ ਗਨ ਕੋ ਦਹਜੋ^੧ ॥੨੪॥
 ਜੇਰਦਸਤ ਚਿਤ ਰਿਸਜੋ, ਦੇਖਿ ਅਪਨੀ ਲਘੁਤਾਈ।
 ਹੇਲਾ ਘਾਲਜੋ ਉਮਡਿ, ਬੋਲਿ ਬਹੁ ਧੂਮ ਮਚਾਈ^੨।
 ਚਲੀ ਤੁਪਕ ਅਨਗਿਨਤਿ, ਲਗੀ ਸਿੰਘਨ ਤਨ ਆਈ।
 ਭੀਜੇ ਰੁਧਰ ਸਰੀਰ, ਚਲੀ ਲਾਲੀ ਉਘਰਾਈ^੩।
 ਮਿਲਿ ਹਥਾ ਵੱਖ ਗਿਰ ਗਿਰ ਪਰਤਿ
 ਤੁੰਡ ਮੁੰਡ ਫੌਜਨ ਕਰਹਿ।
 ਪੁਨ ਫਰਕ ਪਰਤਿ ਦੁਹ ਦਿਸਨ ਮਹਿਂ
 ਤ੍ਰਾਸ ਧਰਤਿ ਇਤ ਉਤ ਟਰਹਿ ॥੨੫॥
 ਕਰਿਹ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਅਧਿਕ, ਗੁਰੂ ਸੁਤ ਸਰ ਬਰਖਾਵੈ।
 ਬੇਧਤਿ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦੇਹਿ, ਗਿਰੇ ਧਰਿ ਪਰ ਤਰਫਾਵੈਂ।
 ਤਕਿ ਤਕਿ ਗੁਲਕਾ ਹਤਹਿ, ਨਹੀਂ ਕੋ ਲਾਗਨ ਪਾਵੈ^੪।
 ਕਰਹਿ ਚਲਾਕੀ ਚਰਨ, ਚਹੂੰਦਿਸ਼ ਚਿਤਵਿ ਚਲਾਵੈ^੫।
 ਰਨਖੇਤ ਬਿਖੈ ਇਤ ਉਤ ਫਿਰਤਿ
 ਫਾਂਧਤਿ ਦੌਰਤਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਹਤਿ।
 ਸਭਿ ਕਰਤਿ ਬਿਲੋਕਨਿ ਜੰਗ ਕੋ
 ਹੋਤਿ ਅਚੰਭੈ ਮਹਿਤ ਚਿਤ ॥੨੬॥
 ਨਿਖੁਟਜੋ ਤਬੈ ਨਿਖੰਗ, ਬਾਨ ਸਭਿ ਦਿਏ ਚਲਾਈ।
 ਕੋਪ ਨ ਹੋਯੋ ਸਾਂਤਿ, ਹੇਰਿ ਦੁਸ਼ਟਨ ਖੁਟਿਆਈ।
 ਗਹੀ ਸਾਂਗ ਕਰ ਬਿਖੈ, ਦੌਰ ਕਰਿ ਅੰਗ ਪਰੋਏ।
 ਸੀਖ ਮਾਸ ਜਿਮ ਬੇਧਿ, ਅਗਨਿ ਪਰ ਭੁੰਜਤਿ ਕੋਏ।
 ਗਨ ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ਗੇਰਤਿ ਫਿਰਤਿ
 ਫੌਰਤਿ ਛਾਤੀ ਤੁੰਡ ਅਰਿ।
 ਇਮ ਪਾਇ ਧੂਮ ਰਣ ਭੂਮ ਮਹਿਂ
 ਘਾਇਲ ਘੂਮਤਿ ਝੂਮਿ ਗਿਰਿ ॥੨੭॥
 ਪਿਖਿ ਤੁਰਕਨ ਕਰਿ ਜ਼ੋਰ, ਆਇ ਚਹੁਂ ਫੇਰ, ਘੇਰ ਲਿਯਾ।

^੧ਸਮੂਹ (ਵੈਰੀਆਂ) ਨੂੰ (ਗਾਹਕੇ=) ਦਬਾਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾੜ ਦਿੱਤਾ।

^੨ਰੱਲਾ ਪਾਇਆ।

^੩ਉਘੜ ਆਈ।

^੪ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰਦੇ ਹਨ (ਵੈਰੀ ਪਰ ਗੁਰੂ ਸੁਤ) ਨੂੰ ਲਗਦੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

^੫(ਗੁਰੂ ਸੁਤ) ਪੈਰਾਂ ਦੀ ਚਲਾਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਇੱਕ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਖੜੋਂਦਾ (ਫਿਰ) ਚੁਫੇਰੇ ਤੱਕ ਕੇ ਤੀਰ ਮਾਰਦਾ ਹੈ।

ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ਕਰਿ ਰੌਰ,
 ਸਭਿਨਿ ਤਬਿ ਸਸਤ੍ਰੁ ਹਤਨ ਕਿਧ।
 ਪੰਚਹੁਂ ਸਿੰਘਨਿ ਦੇਖਿ,
 ਸੰਗ ਗੁਰ ਸੁਤ ਕੋ ਗਹਿ ਗਹਿ^੧।
 ਪਹੁੰਚਤਿ ਹਤਿ ਹੱਥਜਾਰ,
 ਰਿਪੁਨਿ ਕੀ ਦਿਸ਼ ਕੋ ਲਹਿ ਲਹਿ।
 ਕਰਿ ਕਰਾਚੋਲ ਸਾਂਗਨ ਧਰੇ
 ਅਧਿਕ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਧਰਤਿ ਰਣ।
 ਜਨੁ ਨਿਭੈ ਕੇਹਰੀ ਫਿਰਤਿ ਹੈ
 ਮਸਤ ਦੁਰਦ ਕੋ ਦੇਖਿ ਗਣ^੨ ॥੨੯॥
 ਤਬਿ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੀਰ,
 ਸਾਂਗ ਕਰ ਧਰਿ ਬਿਚਰੰਤਾ।
 ਮਨਹੁਂ ਘਟਾ ਬਿਚ ਦਿਪਹਿ,
 ਚੰਚਲਾ^੩ ਚਮਕ ਸੁਭੰਤਾ।
 ਜਿਸ ਕੇ ਮਾਰਿ ਧਸਾਇ,
 ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਹੀ ਤਿਸ ਉਥਲੰਤਾ।
 ਲੇਤਿ ਨਿਕਾਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼,
 ਮਹਾਂ ਬਲ ਕਰਿ ਬਲਵੰਤਾ।
 ਜਨੁ ਕੈਰਵਾਨ ਮਹਿਂ ਰੁਕ ਗਯੋ
 ਚਕਾਬੂਹ^੪ ਭੇਦਨਿ ਕਰਯੋ।
 ਅਭਿਮੰਨਜੁ ਸ਼ੱਤ੍ਰੁ ਗਨ ਛੇਦ ਕਰਿ
 ਛਿੰਨ ਭਿੰਨ ਛੱਤ੍ਰਿਨਿ ਦਰਯੋ^੫ ॥੨੯॥

^੧ਗੁਰੂ ਸਪੁੱਤ੍ਰ ਦੇ ਨਾਲ (ਸਸਤ੍ਰ) ਫੜ ਫੜਕੇ।

^੨ਮਸਤ ਹਾਥੀਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਦੇਖਕੇ।

^੩ਬਿਜਲੀ।

^੪ਚਕਾਬੂਹ=ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸਿਪਾਹ ਦੀ ਫੌਜੀ ਰਚਨਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫਸਿਆ ਵੈਰੀ ਨਿਕਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ (ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਵਿਚ ਇਕ ਨਕਸ਼ਾ ਸੰਗਮਰਮਰ ਵਿਚ ਉਕਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ)।

^੫ਚਕਾ ਬੂਹ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਪਿਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭੇਦਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਭਿਮੰਨਜੁ ਨੇ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ (ਯਾ ਕੈਰਵਾਂ ਦੇ) ਸਮੂਹ ਛੇਦਨ ਕੀਤੇ ਤੇ ਛੱਤ੍ਰੀਆਂ (ਯਾ ਸਸਤ੍ਰ-ਧਾਰੀਆਂ) ਨੂੰ ਦਲਦੇ ਹੋਏ ਛਿਨ ਭਿੰਨ ਕੀਤਾ (ਟੁਕੜੇ ਕੀਤਾ) (ਤਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਸੁਤ ਨੇ ਗਿਰਦੇ ਆਏ ਵੈਰੀ ਦਾ ਘੇਰਾ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ)।

*ਇਹ ਕਵੀ ਜੀ ਮਨੋਕਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਰਹੇ, ਦਸਮੇਸ਼ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਕਵੀ ਸੈਨਾਪਤ ਨੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜੁੱਧ ਦਾ ਹਾਲ ਐਸਾ ਹੀ ਮਹਾਨ ਬੀਰਤਾ ਵਾਲਾ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਸਾਂਗ ਚਲਾਉਣ ਪਰ ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:-ਲੇਤ ਪਰੋਇ ਪਠਾਨ ਕੋ ਸਬਹਨ ਸਾਂਗ ਦਿਖਾਇ। ਦੇਖਤ ਹੀ ਸਬ ਕਰਤ ਹੈਂ ਅਰੇ ਖੁਦਾਇ ਖੁਦਾਇ ॥ ੧੦ ॥ ਫਿਰ ਆਪ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਬਾਬਤ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:-ਲਰਤ ਸੁਰ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਮੇਂ ਕਰ ਲੀਨੇ

ਇਕ ਭਟ ਬਖਤਰ ਸਹਤ, ਮਾਰ ਤਹਿਂ ਸਾਂਗ ਧਸਾਈ।
 ਰਹੀ ਨ ਅਟਕੀ ਕਹੂੰ, ਓਜ ਤੇ ਪਾਰ ਪਰਾਈ।
 ਲਗਯੋ ਨਿਕਾਸਨ ਪੁਨਹਿ, ਤੂਟਿ ਕਰਿ ਅਰਧ ਰਹੀ ਕਰ।
 ਤਤਛਿਨ ਤਿਸ ਕੋ ਡਾਰਿ, ਪਰੀ ਕਟ ਨਾਗਨ ਸੀ ਧਰੀ।
 ਬਹੁ ਡਸਿ ਡਸਿ ਸੱਤ੍ਰੂ ਨਿਬੇਰ ਕਰਿ
 ਅਰਧ ਰਹੀ ਬੀਚਹਿ ਬਰੀ।
 ਗਨ ਦੁਰਜਨ ਢਿਗ ਹੁਇ ਵਾਰ ਕਰਿ
 ਤੋਮਰ ਤੀਰ ਤਰਾਤਰੀ ॥੩੦॥
 ਲਗੇ ਅੰਗ ਮਹਿਂ ਘਾਵ, ਰੁਧਰ ਬਹਿ ਦੀਰਘ ਚਾਲਾ।
 ਭੀਜਯੋ ਸਰਬ ਸਰੀਰ, ਚੀਰ ਰੰਗੇ^੩ ਤਤਕਾਲਾ।
 ਮਨਹੁਂ ਤੁਰਤ ਰੰਗਰੇਜ, ਰੰਗ ਕਰਿ^੪ ਪਟ ਪਹਿਰਾਏ।
 ਸ੍ਰੌਣ ਪਿਖਯੋ ਹਰਖੰਤਿ, -ਆਜ ਧੂਮ ਛੱਡ੍ਰੀ ਪਾਏ-।
 ਤਿਹ ਛਿਨ ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ਿ ਰਿਪੁ ਲਖੇ
 ਖੜਗ ਮਜਾਨ ਤੇ ਕਾਢ ਲਿਯ।
 ਗਨ ਕਾਟ ਕਾਟ ਗੇਰੇ ਧਰਨਿ
 ਤਛਾ ਮੁੱਛ ਤਨ ਤਨਕ^੫ ਕਿਯ ॥੩੧॥
 ਉੱਤੇ ਸਿੰਘ ਲਰਿ ਪੰਚ, ਸੈਂਕਰੇ ਮਾਰ ਮਰੇ ਰਣ।
 ਇਤ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੁਪਯੋ, ਖੜਗ ਕੇ ਕਾਟਿ ਰਿਪੁਨਿ ਗਣ।
 ਰੁਧਰ ਬਿਖੇ ਪਰ ਰਹੇ, ਮਨਹੁਂ ਸ੍ਰੂਮ ਤੇ ਸੁਪਤਾਏ।
 ਲਾਲ ਬਿਛੌਨ ਬਿਛਾਇ, ਮਹਾਂ ਛਥਿ ਤੇ ਸੁਖ ਪਾਏ।
 ਕਹਿਂ ਲਗੋਂ ਬਰਨ ਕਰਿ ਜੁੱਧ ਕੋ
 ਲਿਖੋਂ ਗ੍ਰੰਥ ਬਧਤੇ ਡਰਤਿ।
 ਜਿਮ ਕਰਯੋ ਗੁਰੂ ਸੁਤ ਓਜ ਤੇ
 ਨਹਿਂ ਮਾਰਯੋ ਕਿਸ ਤੇ ਮਰਤਿ ॥੩੨॥
 ਜਿਸ ਦਿਸ਼ ਪਰਿਹੈ ਧਾਇ; ਅਰੈਂ ਨਹਿੰਦ, ਭਾਜਤਿ ਹੈਂ ਅਰਿ।

ਤਲਵਾਰ। ਵੱਡੇ ਸੂਰ ਮਾਰੇ ਤਹਾਂ ਫਉਜਨ ਕੇ ਸਿਰਦਾਰ ॥ ੧੭ ॥ ਆਪਦੇ ਤੀਰਾਂ ਬਾਬਤ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:-ਜਿਹ
 ਸਰ ਲਾਗਤ ਜਾਇ ਕੈ ਰਹਤਿ ਨਾਹਿ ਅਰਮਾਨ। ਮਾਨਹੁ ਮੰਡਪ ਖੋਖਰੋ ਗਿਰ ਗਿਰ ਪਰਤ ਪਠਾਨ। ੫੦੬।
^੧ਤਿਸੇ ਵੇਲੇ ਤਿਸ ਨੂੰ (ਧਰਤੀ ਤੇ) ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ (ਉਹ ਇਉਂ ਪਈ ਹੋਈ ਦਿਸਦੀ ਸੀ) ਮਾਨੋਂ ਕੱਟੀ ਹੋਈ
 ਨਾਗਣੀ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪਈ ਹੈ।

^੨ਬਹੁਤੇ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਨੇ ਨੇੜੇ ਹੋਕੇ ਤੋਮਰ ਤੇ ਤਰਾਤਰੀ ਬਹੁਤ ਤੀਰਾਂ ਨਾਲ ਵਾਰ ਕੀਤਾ।

^੩ਰੰਗੇ ਗਏ।

^੪ਛੇਤੀ ਰੰਗੇ ਹੋਏ (ਭਾਵ ਗਿੱਲੇ ਗਿੱਲੇ ਰੰਗੇ ਹੋਏ)।

^੫ਖੋੜੇ ਵਿਚ।

^੬ਅੜਦੇ ਨਹੀਂ।

ਜਤਨੁ ਕਰਹਿ ਸਮੁਦਾਇ -ਹਤਹਿ ਕਿਮ-, ਫਿਰਤਿ ਸੀਘ੍ਰ ਕਰਿ।
 ਗੁਲਕਾ ਲਗਹਿ ਨ ਕੋਇ, ਖੜਗ ਲੌਂ ਪਹੁੰਚਿ ਨ ਦੇਤੰ।
 ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ ਕਰਿ ਬੀਰ, ਕਰਜੇ ਸੰਘਰ ਬਹੁ ਖੇਤੰ।
 ਕਰ ਕਰਾਚੇਲ ਜਬਿ ਟੁਟਿ ਗਯੋ, ਜਮਧਰ ਲਈ ਨਿਕਾਸਿ ਕਰ।
 ਇਕ ਹੁਤੇ ਪਾਲਕੀ ਕੇ ਬਿਖੈ, ਦੂਰਹਿ ਦੇਖਤਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਧਰਿ ॥੩੩॥
 ਅਨਵਰਖਾਨ ਨਬਾਬ, ਤਾਂਹਿ ਕੀ ਦਿਸ਼ ਤਬਿ ਦੌਰੇ।
 ਕਰੀ ਸੀਘ੍ਰਤਾ ਅਧਿਕ, ਜਾਇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਿਸ ਠੌਰੇ।
 ਉਦਰ ਪੁਸ਼ਟ ਮਹਿੰਨੀ ਹਨੀ, ਓਜ ਤੇ ਬਹੁ ਝਕਝੋਰੇ।
 ਜਿਤ ਕਿਤ ਤੇ ਰਿਪੁ ਆਇ, ਘੇਰਿ ਲੀਨਸਿ ਚਹੁੰ ਓਰੇ।
 ਇਮ ਕੀਨ ਜੁੱਧ ਗਨ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂ ਹਤਿ, ਲੋਪ ਭਏ ਤਤਕਾਲ ਰਨ।
 ਸਭਿ ਦਿਖਤਿ ਅਚੰਭੈ ਹੁਇ ਰਹੇ, ਕਹਾਂ ਗਯੋ ਕਿਤ ਛਪਯੋ ਹਨਿ* ॥੩੪॥

ਦੋਹਰਾ: ਇਸ ਬਿਧਿ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਲਰਯੋ, ਜਿਹ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਮ।
 ਸੁਜਸ ਜਗਤ ਮਹਿੰ ਪ੍ਰਗਟ ਭਾ, ਪੁਨ ਪਹੁੰਚੇ ਹਰਿ ਧਾਮ ॥੩੫॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੁੱਧ' ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਏਕਊਨ ਚੱਤ੍ਰਾਰੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੩੬॥

*ਮੌਟੇ ਛਿੱਡ ਵਿੱਚ।

*ਇਸਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਿਤੇ ਲੁਕ ਗਏ। ਵੈਰੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ ਹੱਥ ਪੈਣ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੋਈ ਬੇਅਦਬੀ ਨਾ ਕਰਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਗਲੇ ਛੰਦ ਵਿੱਚ ਆਪਦਾ ਹਰਿ ਧਾਮ ਪਹੁੰਚਣਾ ਕਵੀ ਜੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ।

80. [ਬਾਬਾ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਜੁੱਧ]

੩੮<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੁਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪੧

ਦੇਹਰਾ: ਬਹੁਰ ਹੇਲ ਕੋ ਕਰਤਿ ਭੇ, ਚਹੁੰਦਿਸ਼ ਤੇ ਸਮੁਦਾਇ।

ਤਬਿ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ⁺, ਲੇ ਗੁਰ ਪਿਤਾ ਰਜਾਇ⁺⁺ ॥੧॥

ਚੌਪਈ: ਪੰਚ ਸਿੰਘ ਨਿਕਸੇ ਤਿਨ ਸੰਗ।

ਜਿਨ ਚਿਤ ਚਾਉ ਕਰਨ ਕੋ ਜੰਗ।

ਪ੍ਰਥਮ ਤੁਫ਼ਗਨਿ ਕੀ ਕਰਿ ਮਾਰ।

ਮਾਰ ਮਾਰ ਕਰਿ ਪਰੇ ਜੁਝਾਰ ॥੨॥

ਬਹੁਰ ਤੜਾਤੜ ਛੋਤਿ ਤਮਾਚੇ।

ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਰੁਖ ਪਿਖਿ ਰਿਸ ਰਾਚੇ।

ਅਪਰ ਉਪਾਇ ਨ ਕੋ ਬਨਿ ਆਵੈ।

ਪ੍ਰਭੁ ਸਨਮੁਖ ਹੁਇ ਸੀਸ ਚੜਾਵੈ^੩ ॥੩॥

ਮ੍ਰਿਗ ਝੁੰਡਨਿ ਮਹਿੰ ਕੇਹਰਿ ਫਿਰੈ।

ਨਿਊ ਬੀਰ ਕਿਹ ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਧਰੈ।

-ਪ੍ਰਾਨ ਬਚੈ- ਇਹ ਲਾਲਚ ਛੋਰਾ।

ਮਾਰਹਿੰ ਅੱਗ੍ਰ ਪਰੈਂ ਰਿਪੁ ਓਰਾ^੧ ॥੪॥

ਯੋਂ ਗਰਜਤਿ ਹੈਂ ਸਿੰਘ ਜੁਝਾਰੇ।

ਥਿਰੈਂ ਨ ਰਿਪੁ ਇਤ ਉਤ ਦੈਂ ਟਾਰੇ।

ਪਹੁੰਚਿ ਜਾਹਿੰ ਪਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਚਲਾਵਹਿ।

ਇਕ ਤੇ ਦੂੰ ਕਰਿ ਧਰਨਿ ਗਿਰਾਵਹਿ ॥੫॥

ਮਾਰ ਮਾਰ ਕਰਿ ਤੁਰਕ ਹਜ਼ਾਰੋਂ।

ਇਤ ਉਤ ਫਿਰਿ ਘੇਰਹਿ ਦਿਸ਼ ਚਾਰੋਂ।

ਤਉ ਮਰਨ ਕੀ ਸੰਕ ਨ ਜਿਨ ਕੋ।

ਕਹਾਂ ਸੂਰਤਾ ਗੁਨ ਗਨ ਤਿਨ ਕੋ^੨ ॥੬॥

ਪਹੁੰਚਹਿ ਸਨਮੁਖ ਜਿਸ ਕਰ ਝਾਰਹਿ^੩।

ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਤੇ ਤਤਛਿਨ ਮਾਰਹਿ।

⁺ਦੂਸਰੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਜੋ ਏਥੇ ਜੂਝੇ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਨ, ਦੇਖੋ ਰੁਤ ੨ ਅੰਸੂ ੪੪ ਅੰਕ ੩੮ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੂਕਾ।

⁺⁺ਨਵੀਨ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਦੂਸਰੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਜੀ ਦਾ ਇਸ ਵੇਲੇ ਪਾਣੀ ਮੰਗਣਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਗੱਲ ਅਸਲ ਵਾਕਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਗੁਰ ਸ਼ੋਭਾ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀ।

^੧‘ਅੱਗੇ ਹੋਕੇ ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਮਾਰੀਏ’ ਇਸ ਲਈ (ਵੱਧਕੇ) ਵੈਰੀ ਤੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

^੨ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੂਰਮਤਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਗੁਣ ਕੀਹ ਕਹੀਏ।

^੩ਜਿਸ ਦੇ ਉੱਤੇ ਹੱਥ ਝਾੜਦੇ ਹਨ।

ਛੁਧਤਿ ਸ੍ਰੂਮਤਿ ਦੁਖ ਤਿਹ ਛਿਨ ਟਾਰੇ।
 ਓਜ ਤੇਜ ਗੁਰ ਦਯੋ ਉਦਾਰੇ ॥੭॥
 ਜਜੋਂ ਨਟ ਉਛਲਤਿ ਬਾਜੀ ਪਾਵਤਿ।
 ਤਜੋਂ ਬਲ ਤੇ ਏਕਲ ਚਲ ਜਾਵਤਿ।
 ਜਬਿ ਲਗ ਪ੍ਰਾਨ ਤਜੇ ਨਹਿੰ ਰਨ ਮੈਂ।
 ਤਬਿ ਲਗ ਹਤੈਂ ਰਿਪੁਨ ਕੇ ਤਨ ਮਹਿੰ ॥੮॥
 ਮਾਰੇ ਜਾਹਿੰ ਮਰਨ ਲਗਿ ਜੇਤੇ^੧।
 ਕਰਿ ਪੁਰਖਾਰਥ ਹਾਨਹਿੰ ਤੇਤੇ।
 ਪੰਚਹੁੰ ਸਿੰਘ ਸੁ ਬੀਰ ਮੁਛਾਲੇ।
 ਲਰਿ ਕਰਿ ਬਹੁਤਨਿ ਕੇ ਘਰ ਘਾਲੇ ॥੯॥
 ਜਲ ਕੋ ਮੱਛ ਹਲਾਵਹਿ ਜੈਸੇ।
 ਹਲਾ ਚਾਲ ਲਸ਼ਕਰ ਮਹਿੰ ਤੈਸੇ।
 ਮਿਲਿ ਸ਼ਲਖੈਂ ਗਨ ਤੁਪਕ ਚਲਾਈ।
 ਇਕ ਕੈ ਬਹੁ ਲਗਿ ਲਗਿ ਗਿਰ ਜਾਈਂ ॥੧੦॥
 ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੋਰ ਬਿਸਾਲਾ।
 ਬੈਸ ਕਿਸ਼ੋਰ ਦਿਪਤਿ ਬਡ ਭਾਲਾ।
 ਦੇਖਜੋ ਜਿਮ ਭ੍ਰਾਤਾ ਕੋ ਜੁੱਧ।
 ਤੈਸੇ ਕਰਨਿ ਲਗਯੋ ਬਡ ਕੁੱਧ ॥੧੧॥
 ਪਿਤਾ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇਂ ਜਿਮ ਹੈਰਿ।
 ਤਥਾ ਸੀਘ੍ਰਤਾ ਕਰਹਿ ਬਡੇਰ।
 ਨਿਠੁਰ ਕੁਦੰਡ ਪ੍ਰਚੰਡ ਮਹਾਨਾ।
 ਤੀਖਨ ਬਾਨ ਤਾਨ ਤੇ ਤਾਨ^੨ ॥੧੨॥

ਦੋਹਰਾ: ਸ੍ਰੀ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜੋਰਾਵਰੀ ਦਿਖਾਇ।
ਮਾਰਤਿ ਸੁਭਟ ਤੁਰੰਗ ਕੋ, ਧਰਨ ਦੇਤਿ ਉਥਲਾਇ ॥੧੩॥

ਲਲਿਤਪਦ ਛੰਦ: ਜਿਤ ਕੋ ਜਾਇ ਹਲਾ ਹਲ ਹੋਵੇ
'ਇਹੁ ਆਵਤਿ ਲਿਹੁ ਮਾਰੀ।'
ਸੌ ਦੋ ਸੈ ਉਮਡਤਿ ਗਹਿ ਆਯੁਧ
ਨਗਨ ਖੜਗ ਕਰ ਧਾਰੀ ॥੧੪॥

ਸੇਲੇ ਸਾਂਗਨਿ ਤੋਮਰ ਤੀਰਨਿ
ਅਧਿਕ ਛੁਟਾਇ ਤੁਫੰਗਾ।

^੧ਆਪਣੇ ਮਰਨ ਤਕ ਜਿਤਨੇ ਮਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

^੨ਬਲ ਨਾਲ ਤਾਣਦੇ ਹਨ।

ਕਰਹਿੰ ਜਤਨ ਬਹੁ ਘੇਰਨ ਕੇ ਮਿਲਿ
 ਇਤ ਉਤ ਧਾਇ ਨਿਸ਼ਗਾ ॥੧੫॥
 ਲਾਖਹੁੰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਚਲਤਿ ਹੈਂ ਇਸ ਬਿਧਿ
 ਜਨੁ ਬਲ ਤੇ ਘਨ ਵੁੱਠੈ।
 ਗੋਰੀ ਤੀਰ ਤਰਾਤਰ ਬਰਖਤਿ
 ਸ਼ਬਦ ਬਡੋ ਤਬਿ ਉੱਠੈ ॥੧੬॥
 ਹਾਥ ਦੇਇ ਪ੍ਰਭੁ ਰਾਖਤਿ ਸਭਿ ਤੇ
 ਫਿਰਤਿ ਬੀਚ ਉਤਲਾਵਾ।
 ਖੜਗ ਨਿਕਾਸੇ ਬਾਢਤਿ ਸ਼ੱਤ੍ਰੂਨਿ
 ਜਜੋਂ ਲਾਗੀ ਬਨ ਦਾਵਾ ॥੧੭॥
 ਛਿਨ ਮਹਿੰ ਨਿਕਸ ਜਾਤਿ ਹੈਂ ਬਿਚ ਤੇ
 ਦੁਤੀ ਦਿਸ਼ਾ ਜਬਿ ਜਾਵੈ।
 ਖੜਗ ਕੜਾਕੜ ਮਾਰ ਮਚੈ ਜਬਿ
 ਮਹਾਂ ਰੌਰ ਤਬਿ ਪਾਵੈਂ ॥੧੮॥
 ਜਨੁ ਖੇਲਤਿ ਹੈਂ ਬਾਲਕ ਸੰਗੇ
 ਅਤਿ ਅਨੰਦ ਉਮਗੰਤੇ।
 ਜੀਤ ਜਾਤਿ ਹੈਂ ਜਿਤ ਕਿਤ ਹੈਂ ਕੈ
 ਪੁਨ ਧਾਰਤਿ ਚਪਲੰਤੇ ॥੧੯॥
 ਖੜਗਨ ਕੀ ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ਾ ਛਾਂਵ ਭੀ
 ਬਾਹਤਿ ਹੈਂ ਚਹੁੰਫੇਰੇ।
 ਪਟੇ ਬਾਜ ਕੀ ਬਿੱਦਜਾ ਕਰਿ ਕਰਿ
 ਘਾਤ ਕਰੇ ਕਰਿ ਗੇਰੇ ॥੨੦॥
 ਬਹੀ ਰਕਤ ਕੀ ਸਲਿਤਾ ਜਿਤ ਕਿਤ
 ਲੋਘਨਿ ਕੇ ਅੰਬਾਰਾ।
 ਕਹੂੰ ਕਿ ਸਿਰ ਕਿੰਦਕ ਸਮ ਰੋਚਤਿ
 ਕਰ ਪਗ ਡੰਡਨ ਮਾਰਾ^੧ ॥੨੧॥
 ਗ੍ਰੁੱਧ ਬ੍ਰੁੱਧ ਭੱਖਜਨਿ ਕਰਿ ਆਮਿਖ
 ਬੈਠੀ ਕਿਤਿਕ ਨ ਡੋਲੈਂ।
 ਅੰਤਰ ਸੂਰਨ ਬੁਟੀਆਂ ਉਛਲਤਿ^੨

^੧ਕਿਤੇ ਕੁ ਸਿਰ ਗੇਂਦਾਂ ਵਾਂਗ (ਰਿੜਦੇ ਯਾ) ਰੁੜਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਹੱਥ ਪੈਰ ਭਾਵ ਬਾਹਾਂ ਤੇ ਲੱਤਾਂ (ਐਉਂ ਪਈਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਗੇਂਦਾਂ ਨੂੰ) ਮਾਰਨ (=ਰੋਝੁਨ) ਵਾਲੇ ਡੰਡੇ।

^੨(ਗਿਰਝਾਂ ਦੇ) ਅੰਦਰ ਸੂਰਗਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬੋਟੀਆਂ ਉਛਲਦੀਆਂ ਹਨ।

ਯਾਂ ਤੇ ਚੀਂਕਤਿ ਬੋਲੈਂ ॥੨੨॥
 ਕਾਕ ਕੰਕ ਕੀ ਕੂਕੈਂ ਕੂਕਹਿੰ^੧
 ਜੰਬੁਕ ਬੋਲਿ ਸੁਨਾਵੈਂ।
 ਐਂਚਤਿ ਲੋਘਨ ਆਮਖ ਕਾਟਹਿ
 ਰੁਧਰ ਪਾਨ ਪਲ ਖਾਵੈਂ ॥੨੩॥
 ਭੂਤ ਪਿਸ਼ਾਚ ਪ੍ਰੇਤ ਡਕਰਾਵਤਿ
 ਸ੍ਰੋਣਤ ਮਾਸ ਅਘਾਏ।
 ਖੱਪਰ ਭਰੈਂ ਜੋਗਨੀ ਤ੍ਰਿਪਤੈਂ
 ਗੁਰ ਬਿਨ ਕੌਨ ਰਜਾਏ^{*} ॥੨੪॥
 ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ਾ ਦੁੰਦਭਿ ਬਜਹਿੰ ਘਨੇਰੇ
 ਪਟਹਿ ਢੋਲ ਸ਼ਹਿਨਾਈ।
 ਬਿਸਮਹਿ ਭਏ ਦੇਖਿ ਕਰਿ ਰਣ ਕੋ
 ਤੁਰਕਨ ਦਲ ਸਮੁਦਾਈ ॥੨੫॥
 ਕਿੰਨਰ ਗੰਧੂਬ ਸਿੱਧ ਅਪਸਰਾ
 ਹੇਰਿ ਹੇਰਿ ਹੈਰਾਨੇ।
 ‘ਕਹਾਂ ਛੁਧਤਿ ਨਰ ਚੱਤੂਰਿਸਹਿੰ^੨
 ਕਹਿੰ ਦਸ ਲਖ ਬਲਵਾਨੇ ॥੨੬॥
 ਇਤੋ ਜੰਗ ਮੰਡਜੋ ਰਿਪੁ ਮਾਰਨਿ
 ਮਿਰਤਕ ਕਰੇ ਹਜ਼ਾਰੋਂ।
 ਕਿਤਿਕ ਸਮੇ ਬੀਤਜੋ ਇਨ ਲਰਤੇ
 ਢੇਰ ਲਗੇ ਦਿਸ਼ ਚਾਰੋਂ’ ॥੨੭॥
 ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਬਡ ਜ਼ੋਰਾਵਰ
 ਕਰਿ ਕਰਿ ਜ਼ੋਰ ਦਿਖਾਯੋ।
 ਮਾਰਿ ਹਜ਼ਾਰੋਂ ਰਿਪੁ ਗਨ ਕੋ ਪੁਨ
 ਜੰਗ ਬੀਚ ਲੁਪਤਾਯੋ ॥੨੮॥

^੧ਕੂਕਾਂ ਕੂਕੇਂਦੀਆਂ ਹਨ।

^{*}ਰਣਭੂਮੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਜਾਨਵਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਸੋ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਕਾਵਜ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ ਕਿ ਰਣਭੂਮੀ ਦੇ ਵਰਣਨ ਵਿੱਚ ਵੀਭਤਸ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਜਾਨਵਰਾਂ ਪੰਡੀਆਂ ਤੇ ਗੁਪਤ ਵਜਕਤੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰਨਾ। ਇਸ ਲਈ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਵੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਵਰਣਨ ਜ਼ਰੂਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜੈਸੇ ਸਰੋਵਰਾਂ ਦੇ ਵਰਣਨ ਵਿੱਚ ਹੰਸ, ਕੰਵਲ ਆਦਿ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਰਣ ਮੈਦਾਨ ਦੀ ਭਜਾਨਕਤਾ ਤੇ ਵੀਭਤਸਤਾ ਦਾ ਅਸਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਕਸਰ ਇਹ ਵੀਭਤਸ ਰਸ ਦਾ ਰੂਪ ਬੰਨ੍ਹਕੇ ਜੰਗ ਦੇ ਵਰਣਨ ਵਿੱਚ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਸਾਹ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਦ ਕਵੀ ਹੋਰ ਹਾਲ ਲਿਖਦੇ ਹਨ।

^੨ਚਾਲੀ।

ਦੇਖਿ ਰਹੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਦਸ ਦਿਸ਼ ਕੋ
 ਭਯੋ ਅਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਤਦਾਈ।
 ਜੁਗ ਨੰਦਨ ਜਬਿ ਜੂੜੇ ਰਣ ਮਹਿੰ
 ਸਿੰਘਨ ਅਰਜ਼ ਲਗਾਈ ॥੨੯॥
 ‘ਮਹਾਂਰਾਜ ! ਅਬਿ ਦੇਖਤਿ ਕਿਆ ਹਹੁ
 ਨਿਕਸਹੁ ਤਜਹੁ ਅਖਾਰਾ।
 ਦਗਾ ਦੁਸ਼ਟ ਲੈ ਕੀਨਸਿ ਪਕਰਨ
 ਕੈ ਰਨ ਕਰਨ ਸੰਘਾਰਾ ॥੩੦॥
 ਹਮੋ ਸਾਰਖੇ ਸਿਖ ਲੱਛ ਹੋਵਹਿੰ
 ਕੁਸਲੀ ਤੁਮਹਿੰ ਸਰੀਰਾ।
 ਘਨੇ ਜੰਗ ਘਾਲਯੋ ਘਮਸਾਨਾ
 ਲਾਖਹੁੰ ਹਤਿ ਕਰਿ ਬੀਰਾ ॥੩੧॥
 ਜਿਤੇ ਵਹਿਰ ਨਿਕਸੇ ਲਰਿਬੇ ਹਿਤ
 ਅੰਤ ਸਮੈਂ ਸਭਿ ਹੋਏ।
 ਲਾਖਹੁੰ ਦਲ ਦੇਖਹੁ ਅਬਿ ਉਮਡੇ
 ਚਹੈਂ ਦੁਰਗ ਪਰ ਢੋਏ’ ॥੩੨॥
 ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਬਿਕਸੇ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ*
 ‘ਦਿਖਹੁ, ਤਜੈ ਹਮ ਬਾਨਾ।’
 ਧਰਯੋ ਧਨੁਖ ਪਰ ਕੁਦਤਿ ਤਜਾਗਯੋ
 ਗਮਨਯੋਂ ਗਾਜ ਸਮਾਨਾ ॥੩੩॥
 ਅੱਗ੍ਰ ਵਧੇ ਆਵਤਿ ਜੇ ਗੜ੍ਹ ਕੋ
 ਗਿਰੇ ਨਰਨ ਉਥਲੈ ਕੈ।
 ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਕੋ ਪ੍ਰਾਨ ਅੰਤ ਭਾ
 ਰਹੇ ਮਨੋ ਸੁਪਤੈ ਕੈ ॥੩੪॥
 ਬਿਸਮ ਭਏ ਠਟਕੇ^੧ ਦਲ ਅਰਿ ਕੇ
 ਅੱਗ੍ਰ ਨ ਕੋ ਭਟ ਹੋਵਾ।

*ਕੌਣ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਮਹਾਨ ਵਿਸ਼ਾਲ ਵਜਕਤੀ ਦੇ ਦਿਲ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਜਧਾਨੀ ਤਬਾਹ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਲਸ਼ਕਰ ਖਪ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਪਰਵਾਰ ਵਿਛੁੜ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਪਜਾਰੇ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਲਾਇਕ ਹੋਣਹਾਰ ਸੂਰਮੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਚਖੰਡ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਫਿਰ ਇਕ ਅਬਰੂ ਨਹੀਂ ਕਿਰਦੀ, ਹੌਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹਾਰਦਾ, ਦਿਲ ਝਵੀਂ ਨਹੀਂ ਛਾਉਂਦੀ, ਬੀਰਤਾ ਦਾ ਕਮਾਲਰਸ ਇਸ ਵੇਲੇ ਭੀ ਹਸਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਹੋਰ ਜੁੱਧ ਦੇ ਉਤਸਾਹ ਨਾਲ ਉੱਚਿਆਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਸਮੇਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਹੁਲਾਰੇ ਤੇ ਅਮਿੱਤ ਉਮਾਹ ਤੇ ਉਤਸਾਹ ਨੂੰ ਫਿਰ ਰੂਹਾਨੀ ਕਮਾਲ ਤੇ ਅਲੂਹੀਅਤ ਨੂੰ ਸਮਝ ਸਕਣਾ ਬੜਾ ਕਠਨ ਹੈ।
^੧ਠਿੰਕ ਗਏ।

ਮਹਾਂ ਗਜ਼ਬ ਕੋ ਲਗਯੋ ਤਮਾਚਾ
 ਅਦਭੁਤ ਅਤਿਸੈ ਜੋਵਾ ॥੩੫॥
 ਦੂਰ ਦੂਰ ਕਰਿ ਫਰਕ ਬਿਰੇ ਸਭਿ
 ਕਹੈਂ ‘ਨਿਕਟ ਨਹਿੰ ਜਾਵੇ।
 ਨਿਕਟ ਛੁਕੇ ਤਤਕਾਲ ਪ੍ਰਾਨ ਹਤਿ
 ਨਾਹਕ ਜਾਨ ਗਵਾਵੇ ॥੩੬॥
 ਆਪੇ ਨਿਕਸ ਪਰੈਂ ਹੈਂ ਹਤਿ ਅਬਿ
 ਦੇਰ ਨ ਜਾਨਹੁੰ ਕੋਈ।
 ਬੀਤ ਗਯੋ ਲਰਤੇ ਦਿਨ ਸਾਰੋ
 ਆਨਿ ਜਾਮਨੀ ਹੋਈ ॥੩੭॥
 ਤਿਮਰ ਬਿਖੈ ਦਿਹੁ ਦੂਰ ਤਲਾਵਾ^੧
 ਘੇਰ ਰਖਹੁ ਚਹੁੰ ਘਾਈ’।
 ਇਮ ਮਤ ਕਰਿ ਕੈ ਹਟਕ ਰਹੇ ਤਬਿ
 ਠਾਨਿ ਅਧਿਕ ਤਕਰਾਈ ॥੩੮॥
 ਭੈ ਧਰਿ ਨਿਕਟ ਨ ਹੋਵਨ ਪਾਵੈ,
 ਦੂਰ ਦੂਰ ਕਰਿ ਘੇਰਾ।
 ਬਿਸਮਾਵਤਿ ਬਾਤਨ ਕੋ ਕਰਿਕੇ
 ‘ਇਮ ਗੁਰ ਹਿੰਦ ਬਡੇਰਾ ॥੩੯॥
 ਲਾਖਹੁੰ ਲਸ਼ਕਰ ਲਰਿ ਅਟਕਾਏ
 ਸੁਨੇ ਸੰਗ ਨਰ ਚਾਲੀ।
 ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਲਾਖ ਲੌਂ ਲਖੀਅਤਿ
 ਘਾਇਲ ਮਰੇ ਬਿਸਾਲੀ’ ॥੪੦॥
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਬਹੁ ਭਨੈਂ ਬਾਰਤਾ,
 ਬੈਠਿ ਰਹੇ, ਕੋ ਠਾਂਢੇ।
 ਗਹਿ ਆਯੁਧ ਸਵਧਾਨ ਹੋਇ ਕਰਿ
 ਫਿਰਤਿ ਚਹੂੰ ਦਿਸ਼ਾ ਗਾਢੇ ॥੪੧॥
 ਅਰਧ ਨਿਸ਼ਾ ਕੋ ਗਮਨਤਿ ਆਏ
 ਸਕਲ ਦਿਵਸ ਲਰਿ ਹਾਰੇ।
 ਕੁਛਨ ਚਲਯੋ ਬਸ ਸ੍ਰੂਮਤਿ ਭਏ ਸਭਿ
 ਭੂਖ ਤ੍ਰਿਖਾ ਤਨ ਧਾਰੇ ॥੪੨॥
 ਅਪਰ ਕੌਨ ਮਹਿੰ ਸ਼ਕਤਿ ਇਤੀ

^੧ਚਾਤ ਦੀ ਗਸ਼ਤੀ ਫੌਜ ਦਾ ਪਹਿਰਾ। [ਤੁ.:, ਤਲਾਯਾ]।

ਕਰਿ ਲਾਖਹੁਂ ਸੰਗ ਲਰਾਈ।
 ਸੁਕਚਤਿ ਰਹੇ ਨ ਅਜ਼ਮਤ ਕਰਤੇ
 ਕਲੀ ਕਾਲ ਵਰਤਾਈ ॥੪੩॥
 ਹੁਕਮ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੇ ਮਾਨਤਿ
 ਕਰਾਮਾਤ ਕਲਿ ਕਾਲਾ।
 ਨਹਿੰ ਦਿਖਾਵਨੀ ਨੀਕੀ ਮਾਨਹਿੰ,
 ਰਾਖਨ ਗੋਪ ਬਿਸਾਲਾ ॥੪੪॥
 ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਇਕ ਬਾਰ ਮਾਰ ਕਰਿ
 ਪੁਨ ਨ ਕੀਨਿ ਦਲ ਨਾਸਾ।
 ਰਾਗ ਦੈਖ ਤੇ ਹਰਖ ਨ ਸ਼ੋਕਾ
 ਮਨ ਸਮਤਾ ਜਿਸ ਬਾਸਾ ॥੪੫॥
 ਸਭਿ ਕੁਟੰਬ ਤੇ ਭਏ ਨਿਰਾਲਮ
 ਸ਼ੋਕ ਨ ਲੇਸ਼ ਉਪਾਵਾ।
 ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ ਗੁਰ ਪੂਰਨ
 ਚਹੈਂ ਸੁ ਲੇਹਿੰ ਬਨਾਵਾ ॥੪੬॥
 ਅਜਰ ਜਰਨ ਅਸ ਗੁਰ ਬਿਨ ਕਿਸ ਮਹਿੰ
 ਛਿਮਾ ਧਰਮ ਅਪਰਾਧੂ^੧।
 ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ ^{*}ਆਵਸਥਾ ਕੀ ਗਤਿ
 ਦਿਖਰਾਈ ਸੁਭ ਸਾਧੂ^੨ ॥੪੭॥
 ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਮਹਿਮਾ
 ਕੌਨ ਭੇਵ ਅਸ ਜਾਨੈ।
 ਸਰਬੱਗਜਨਿ ਕੀ ਗੂਢ ਬਾਰਤਾ
 ਕਿਮ ਅਲਪੱਗਜ ਬਖਾਨੈ^੩ ॥੪੮॥
 ਬਾਰਬਾਰ ਸਿੰਘਨਿ ਕੇ ਕਹਿਬੇ
 ਨਿਕਸਨ ਕੀ ਕਰਿ ਤਜਾਰੀ।

^੧ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਤੇ ਛਿਮਾ ਦਾ ਧਰਮ ਧਾਰਨਾ।

^{*}ਗੁਰ ਸਿਖਾਂ ਨੂੰ ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਵਰਤੇ ਪਦ 'ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨ' ਦਾ ਅਰਥ ਇਸ ਟਿਕਾਣੇ ਤੇ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਏ। ਨਿਰੇ ਵਾਚ ਗਜਾਨੀ ਨੂੰ ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੀ ਕਹਿਣਾ ਮਹਾਨ ਪਾਪ ਹੈ। ਇਹ ਪਦ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਮਹਾਨ ਉੱਚਾ ਸੁੱਚਾ ਤੇ ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਇਥੇ ਵਰਤਕੇ। ਕ੍ਰਿਯਾ ਕਰਦਾ ਲਿਪਾਇਮਾਨ ਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਦੁੱਖ ਤੇ ਦੁੱਖ ਝੱਲਦਾ ਤੇ ਸਰਬਸ ਅਰਪਦਾ ਅਡੋਲ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨਾਲ ਮਿਲਿਆ ਗਜਾਨੀ, ਬ੍ਰਹਮ ਗਜਾਨੀ ਕਹਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

^੨ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਦੀ ਸੁਭ ਅਵਸਥਾ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਦਿਖਲਾਈ ਹੈ। (ਅ) ਅਥਵਾ ਸੁਭ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ।

^੩ਸਰਬੱਗ (ਪੁਰਖਾਂ) ਦੀ ਗੁਪਤ ਗੱਲ ਨੂੰ ਅਲਪੱਗ ਕਿਵੇਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਚਹੈਂ - ਖਾਲਸੇ ਦੇਂ ਅਬਿ ਟੀਕਾ

ਘਾਲੀ ਘਾਲ ਉਦਾਰੀ - ॥੪੯॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਸ੍ਰੀ ਜੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਜੰਗ'
ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਚੜਾਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੪੦॥

੪੧. [ਪੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰਤਾ। ਚਮਕੋਰੋਂ ਨਿਕਲਣਾ]

੪੦<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੁਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪੨

ਦੇਹਰਾ: ਸੰਧਾ ਭਈ ਬਿਭੀਖਨਾ^੧,
 ਬੋਲਤਿ ਬਿੰਦ ਗੁਮਾਯੈ^੨।
 ਪੰਚ ਬੀਰ ਗੁਰ ਤੀਰ ਤਬਿ,
 ਤਿਨ ਕਵਿ ਨਾਮ ਸੁਨਾਇ ॥੧॥

ਸ੍ਰੈਯਾ ਛੰਦ: ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਅਰੁ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
 ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਤੀਜੇ ਬਰ ਬੀਰ।
 ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ, ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਚਮ,
 ਤਿਨਹੁਂ ਬਿਠਾਯੋ ਦੇ ਕਰਿ ਧੀਰ।
 ਗੁਰਤਾ ਅਰਪਨਿ ਲਗੇ ਖਾਲਸੇ^{*}
 ਪੰਚ ਸਿੰਘ ਤਹਿਂ ਸੋਹਿਂ ਸ਼ਰੀਰ।
 ‘ਪੰਚਹੁਂ ਮਹਿਂ ਨਿਤ ਵਰਤਤਿ ਮੈਂ ਹੋਂ
 ਪੰਚ ਮਿਲਹਿੰ ਸੇ ਪੀਰਨ ਪੀਰ ॥੨॥
 ਗੁਰ ਘਰ ਕੀ ਮਿਰਜਾਦਾ ਪੰਚਹੁਂ
 ਪੰਚਹੁਂ ਪਾਹੁਲ ਪੂਰਬ ਪੀਨੈ^੩।
 ਹੁਏ ਤਨਖਾਹੀਆ ਬਖਸ਼ਹਿੰ ਪੰਚਹੁਂ,
 ਪਾਹੁਲ ਦੇਂ ਮਿਲਿ ਪੰਚ ਪ੍ਰਬੀਨ।

^੧ਭਜਾਨਕ।^੨ਗਿੱਦੜ^੩[ਸੰਸ.:, ਗੋਮਾਯ]।

*ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਾਲ ਤੇ ਉੱਚ ਦਿਮਾਗ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਜਕਤੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਤੇ ਅਮਰ ਰੂਪ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਬੀ ਅੰਤ ਤਕ ਜੂਝਦੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਦਾਈਆ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਤਕ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਾ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਆਪ ਬੀ ਰਣ ਵਿਖੇ ਜੂਝਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਤਜਾਗਨ ਨੂੰ ਤਜਾਰ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਆਦਰਸ਼ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ‘ਖਾਲਸੇ’ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਸਦਾ ਜੀਉਣਾ ਹੈ। ਜਿਤਨੀ ਸੂਰਤਾ, ਕੁਰਬਾਨੀ, ਨਿਰਭੈਤਾ ਅੱਜ ਦਿਖਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਧਰਤੀ ਪਰ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਅਮਰ ਰੂਪ=‘ਖਾਲਸਾ’ ਵਿੱਚ ਤਾਕਤ ਭਰੀ ਹੈ ਓਹ ਗੁਣ ਖਾਲਸੇ ਵਿਚ ਸਦਾ ਲਈ ਭਰੇ ਗਏ। ਜੋ ਕੁਝ ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ ਇਹ ਕੌਮੀ ਕੈਰੈਕਟਰ (ਆਚਰਣ) ਬਣ ਗਿਆ। ਕੀਹ ਦੋਵੇਂ ਘੱਲ੍ਹਾਰੇ, ਕੀਹ ਸ਼ਖਸੀ ਸ਼ਹੀਦੀਆਂ, ਕੀਹ ਨੁਸ਼ਹਿਰੇ ਦਾ ਜੁੱਧ; ਕੀਹ ਸਾਰਾ ਗੜ੍ਹੀ ਤੇ ਗੈਲੀ ਪੋਲੀ, ਖਾਲਸੇ ਵਿਚ ਇਹ ਚਮਕੋਰ ਦਾ ਅੱਜ ਦਾ ਸਾਕਾ ਸਦਾ ਕੌਮੀ ਕੈਰੈਕਟਰ ਹੋਕੇ ਚਮਕਿਆ। ਸਿੰਘ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਇਹ ਜੰਗ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਐਸੇ ਸਮਿਆਂ ਤੇ ਅਹਿਲ ਸੂਰਮਤਾ ਦਿਖਾਈ ਹੈ।

ਹੁਣ ਦੇਖੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜੇ ਚਮਕੋਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗੇ ਹਨ ਤਾਂ ਬੀ ਆਪਣੇ ਬੱਧੇ ਅਸੂਲ ਦਾ ਚਮਤਕਾਰ ਦੱਸਦੇ ਹਨ। ਪੰਜ ਪਿਆਰੇ ਪੰਥ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਆਪ ਜ਼ਰੂਰ ਹੁਣ ਚਲੇ ਜਾਓ ਤੇ ਆਪ ਪ੍ਰਵਾਣ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਕਰੜੇ ਵੇਲੇ ਆਪ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੋਂ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਦੇਣ ਲੱਗੇ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਗੁਰਤਾ ਦੇ ਕੇ ਆਪਣਾ ਵਿਦਤ ਅਮਰ ਸਰੂਪ ਸਦਾ ਧਰਤੀ ਤੇ ਰੱਖਣ ਲੱਗੇ ਹਨ।

^੩ਪੀਤਾ।

ਲਖਹੁ ਪੰਚ ਕੀ ਬਡ ਬਡਿਆਈ
 ਪੰਚ ਕਰਹਿ ਸੋ ਨਿਫਲ ਨ ਚੀਨ।
 ਭੋਜਨ ਛਾਦਨ ਪੰਚਨ ਅਰਪਹਿ
 ਅਰਜ ਕਰਹਿ ਤਿਨ ਬਾਂਛਤਿ ਲੀਨ' ॥੩॥
 ਇਮ ਪਾਂਚਨ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕਹਿ ਕੈ
 ਤੀਨ ਪ੍ਰਕ੍ਰਮਾ ਫਿਰਿ ਕਰਿ ਦੀਨ।
 ਅਰਪੇ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਜਿਗਾ ਅਰੁ ਕਲਗੀ
 ਨਿਜ ਕਰ ਤੇ ਸਿਰ ਬੰਧਨਿ ਕੀਨ।
 ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਗਾਤਰੇ ਤਬਿ ਪਹਿਰਾਏ
 ਕਟ ਕਸਾਇ ਕਰਿ ਬਿਲਮ ਬਿਹੀਨ।
 ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ¹
 ਫਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਚੀਨ ॥੪॥
 ਪੰਚਹੁਂ ਸਿੰਘਨਿ ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਹਿਂ
 'ਰਾਵਰਿ ਚਰਨਨ ਅਰਪੇ ਸੀਸ।
 ਹਮ ਜੈਸੇ ਤੁਮ ਕਹੁ ਜਨ ਲਾਖਹੁਂ,
 ਹਮ ਕੋ ਤੁਮ ਏਕੈ ਜਗਦੀਸ਼।
 ਬ੍ਰਿੰਦ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਿ ਤਾਰੇ
 ਰਾਮਚੰਦ ਜਿਮ ਕਾਨਨ ਕੀਸੀ।
 ਜਿਮ ਤੁਮ ਬਡੇ, ਬਡੀ ਬਡਿਆਈ
 ਕੌਨ ਸਕੈ ਲਖਿ ਸਭਿ ਗੁਨ ਪੀਸ਼² ॥੫॥
 ਇਮ ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਫੁਰਮਾਯਹੁ
 'ਹਤਨ ਰਿਪੁਨ ਕੋ ਬਨਿ ਸਵਧਾਨ।
 ਤਰਕਸ਼ ਭਰੇ ਪਰੇ ਜੋ ਹੇਰਹੁ
 ਆਨੇ ਖੱਚਰ ਪਰ ਗਨ ਬਾਨ।
 ਬਰਖਾ ਕਰਹੁ ਚਾਰ ਹੁੰ ਓਰਨ
 ਮੁਰਚਾ ਬੰਦੀ ਮਹਿਂ ਤੁਰਕਾਨ।
 ਲੇ ਲੇ ਆਡਿਨ ਟਿਕੇ ਬਡੇ ਬਰਿ

¹ਪਾ:-ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਸ੍ਰੀ ਖਾਲਸਾ।

²ਬਨ ਦੇ ਬਾਂਦਰ।

³ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਸੂਖੀ ਹੋ।

[ਸੰਸ.:, ਗੁਣਾਧੀਸ਼]।

*ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦਾ ਕਮਾਲ ਤੱਕੋ। ਗੁਰਿਆਈ ਪਾ ਕੇ ਬੀ ਕਿਤਨੇ ਨੀਵੇਂ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ ਅਰ ਨਿਜ ਨੂੰ ਹੀ ਸਿੱਖ ਜਾਣ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜੇ ਦੀਖਤਿ ਸੇ ਕੀਜਹਿ ਹਾਨੁ ॥੬॥
 ਅਰੇ ਰਹੋ ਗਢ ਮਹਿੰ ਤੁਮ ਦੋਨਹੁ
 ਹਮ ਨਿਕਸਹਿੰ ਸਭਿ ਕੇ ਬਚ ਮਾਨਿ।
 ਤੀਨਹੁੰ ਸਿੰਘ ਸੰਗ ਰਹਿੰ ਹਮਰੇ
 ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਇਕ ਬੁੱਧਿ ਮਹਾਨ।
 ਇਨ ਕਰਨੇ ਹੈਂ ਕਾਰਜ ਕੇਤਿਕ
 ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਮਹਿੰ ਚਲਿ ਜਾਨ।
 ਨੌਰੰਗ ਕੋ ਇਕ ਰੰਗ ਰਹੈ ਨਹਿੰ,
 ਪਠਿ ਇਸ ਕੋ ਹਮ ਕਰਿ ਹੈਂ ਹਾਨ ॥੭॥
 ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਬਡ ਬੀਰ ਧਰਮ ਸਿੰਘੈ,
 ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਉਰ ਆਨਦ ਧਾਰਿ।
 ਦੂਰ ਦੂਰ ਲਗ ਜੰਗ ਪਰੇ ਮ੍ਰਿਤੁ
 ਹੋਤਿ ਪੁਕਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਸੁਮਾਰੈ।
 ਕਈ ਹਜ਼ਾਰਨ ਕਈ ਤਲਾਵੈ
 ਫਿਰੈਂ ਚੁਗਿਰਦੇ ਧੋਂਸ ਧੁੰਕਾਰ।
 ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਹੇਲ ਕੇ ਉਮਡੇ
 ਜਥਾ ਚੰਦ ਉਡਗਨ ਪਰਵਾਰ ॥੮॥
 ਅੰਧਕਾਰ ਮਹਿੰ ਉਦਤਿ ਨਿਸਾਕਰੁ
 ਖਿਰੀ ਚਾਂਦਨੀ ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ ਚਾਰੁ।
 ਕਰਜੋ ਬਿਲੋਕਨ ਜਿਤ ਕਿਤ ਲਸਕਰ
 ਫੈਲ ਪਰਜੋ ਜਨ ਪਾਰਾਵਾਰੁ।
 ਧੁਖਤਿ ਪਲੀਤੇ ਬੜਵਾ ਲਾਟਨੈ,
 ਬਾਜੀ ਨੱਕ੍ਰੁੰ ਕਿ ਨੇਜੇ ਮਾਰੁੰ।

ਜੋ ਵੱਡੇ (ਲੋਕ) ਵੱਡੇ ਬੈਠੇ ਹਨ ਓਟਾਂ ਲੈ ਲੈਕੇ, ਜੇਹੜੇ (ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੋਂ) ਦਿੱਸ ਪੈਣ ਮਾਰ ਦਿਓ। (ਅ) ਬੜੇ
 ਬਰਿ=ਜੋ ਵੱਡੇ ਬਲੀ ਹਨ।

^੨ਨੁਰੰਗੇ ਦਾ ਹੁਣ ਇਕ ਰੰਗ ਬੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ ਭਾਵ ਤੇਜ ਹਾਨ ਹੋ ਜਾਏਗਾ।

^੩ਏਥੋਂ ਤਾਈਂ ਤ੍ਰੈ ਗਿਣੇ ਹਨ ਜੋ ਨਾਲ ਰਹਿਣਗੇ ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਇਆ ਸਿੰਘਾ।

^੪ਜਥਮੀਆਂ ਦੀ।

^੫ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਫੌਜ ਦੇ ਦਸਤੇ।

^੬ਚੰਦ੍ਰਮਾ।

^੭ਸਮੁੰਦ੍ਰ।

^੮(ਮਾਨੋ) ਬੜਵਾ ਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਹਨ।

^੯ਘੋੜੇ ਮਗਰਮੱਛ ਹਨ।

^{੧੦}ਨੇਜੇ ਸਰਪ ਹਨ।

ਗਿਰ ਮੈਨਾਕ ਦੁਰਗ ਸਮ ਲਖੀਯਤਿ^੧
 ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਚਹੂੰ ਓਰ ਨਿਹਾਰਿ ॥੯॥
 ਪੰਚਹੁੰ ਮਹਿ ਕਲਗੀ ਕਿਹ ਦੀਨਸਿ
 ਸੋ ਨਿਰਨੈ ਸੁਨੀਐ ਮਨ ਲਾਇ।
 ਸੰਤ ਸਿੰਘ⁺ ਖੱਡ੍ਰੀ ਸਿਖ ਸੁਭ ਮਤਿ
 ਥਾਪੋ ਪੰਚਹੁੰ ਮਹਿ ਬਡਿਆਇ।
 ਤਿਸ ਕੋ ਗੁਰਤਾ ਅਰਪਨ ਕੀਨਸਿ
 ਪ੍ਰਥਮ ਖਾਲਸੇ ਮਹਿ ਤਿਨ ਪਾਇ।
 ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬੰਧਾਇ ਬਿਠਾਇ ਅਟਾਰੀ
 ਗੁਰੂ ਫਤੇ ਬੋਲੇ ਹਰਖਾਇ ॥੧੦॥

ਕਿਤਿਕ ਕਹਤਿ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਬੰਗਸੀ
 ਬੰਗਸ ਦੇਸ਼ ਬਿਖੈ ਤੇ ਆਇ^{*}।

ਤਿਸ ਕੋ ਕਰਜੋ ਸਥਾਪਨ ਤਿਸ ਛਿਨ
 ਗੁਰਤਾ ਦਈ ਜਿਗਾ ਪਹਿਰਾਇ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਸਿਖ ਦੌਨਹੁੰ ਗੁਰਮੁਖ
 ਤਿਨ ਮਹਿ ਕੋਊ ਥਾਪੋ ਬਨਾਇ।
 ਤਿਸ ਪਰ ਬਾਦ ਨਹੀਂ ਕੁਛ ਬਰਨਹੁੰ
 ਦੌਨਹੁੰ ਕੇ ਲਿਹੁ ਚਰਨ ਮਨਾਇ ॥੧੧॥

ਸੁਨਹੁੰ ਕਥਾ ਆਗੇ ਜਿਮ ਬਰਤੀ
 ਚਹੁੰਦਿਸ਼ ਧੁਨਿ ਦੁੰਦਭਿ ਸਮੁਦਾਇ।

ਕਿਤ ਦਿਸ਼ਿ ਚਾਹਤਿ ਹੇਲ ਘਾਲਿਬੇ

^੧ਕਿਲਾ ਮੈਨਾਕ ਪਹਾੜ ਵਾਂਝੂੰ ਜਾਣੀਦਾ ਹੈ [ਮੈਨਾਕ=ਹਿਮਾਲੇ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਇਕ ਪਹਾੜ ਹੈ ਜੋ ਇੰਦ੍ਰ ਤੋਂ ਡਰਕੇ ਸਮੁੰਦ੍ਰ ਵਿਚ ਜਾ ਲੁਕਿਆ ਸੀ]।

⁺ਗੁ: ਪ੍ਰ: ਸੂਰਜ ਦੇ ਛਾਪੇ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਇਸ ਥਾਵੇਂ ਇਕ ਟੂਕ ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੰਬੰਧੀ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ:- ‘ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਅਰੋਤਾ ਮਾਝੇ ਦੇਸ ਪੱਟੀ ਨਗਰ ਦਾ ਨਿਵਾਸੀ ਸੀ ਇਸ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਹਾਤਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਹੋਇਆ, ਜੋ ਹੁਣ ਤੱਕ ਤਿਸਦੀ ਸੰਤਾਨ ਪਾਸ ਹੈ।’ ਹੋਰ ਥੋੜ ਇਸ ਸੰਬੰਧੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਾਤਾ ਸਿੰਘ ਪਸੋਰ ਜਾ ਵਸਿਆ ਸੀ, ਓਥੇ ਇਹ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਹੈ ਜੋ ਹੁਣ ਮਾਈ ਬੁਤਕੀ ਪਾਸ ਹੈ, ਘਰ ਭਾ: ਉਤਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਹੈ, ਕੂਚਾ ਭਾਈਆਂ, ਮਹੱਲਾ ਗੰਜਾ। ਅਸਾਂ ਨੇ ਇਸ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਤਾਂ ਪਤਾ ਭਾ: ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਹੀ ਚਲਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾ: ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਚਾਹੋ ਅਰੋੜ ਬੰਸੀ ਸੀ ਚਾਹੋ ਖੱਡ੍ਰੀ ਬੰਸੀ, ਚਾਹੋ ਕਲਗੀ ਜਿਗਾ ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਲੱਗੀ ਤੇ ਚਾਹੋ ਭਾ: ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ, ਜੋ ਕੁਛ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵਿਚ ਖਾਲਸੇ ਪ੍ਰਤੀ, ਹੋਯਾ। ਜਾਤ ਭੇਦ, ਦੇਸ਼ ਭੇਦ ਤਾਂ ਖਾਲਸੇ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੇਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੋ ਦੁਇ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਭਾਈ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸਾਡੇ ਸਤਿਕਾਰ ਯੋਗ ਖਾਲਸਾ ਹਨ। ਚਮਕੋਰ ਦਾ ਹਰ ਸ਼ਹੀਦ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਫਖਰ ਤੇ ਆਦਰਸ਼ਕ ਹੈ ਤੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਬੀਰਤਾ ਦਾ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਹੈ।

*ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ (ਕਿਤ ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ) ਵਿਚ ਭਾਈ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਗੱਦੀ ਦਿੱਤੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਕਿਤ ਦਿਸ਼ ਮੁਰਚੇ ਕੋ ਨਿਕਟਾਇ^੧।
 ਕੂਕ ਪੁਕਾਰੈਂ ਕੇਤਿਕ ਦੌਰੇ
 ਹਲਾਹੂਲ ਤੇ ਰੌਰ ਉਠਾਇ।
 ਡਰਤਿ ਨਿਕਟ ਕੋ ਪਹੁੰਚਿ ਨ ਸੱਕਈ^੨
 ਤੱਕਈ^੩ ਤੀਰਨ ਤੇ ਮਰਿ ਜਾਇ ॥੧੨॥
 ਸਾਵਧਾਨ ਬਨ ਦੇਤਿ ਤਲਾਵਾ^੪
 ਦੁੰਦਭਿ ਆਗੇ ਬਜਤਿ ਚਲੰਤਿ।
 ਛੁਟਹਿ ਤੁਫੰਗ ਖਤੰਗ ਕਿਲੇ ਦਿਸ਼
 ਪੌਰ ਤੁਰੰਗਮ ਸ਼ਬਦ ਉਠੰਤਿ।
 ਜਬਿ ਕੋ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਇਕ ਸਰ ਸੋਂ
 ਮਾਰਯੋ ਪਰਯੋ ਨ ਅੱਗ੍ਰ ਵਧੰਤਿ।
 ਬਹੁਰ ਜਾਮਨੀ ਸਮੈ ਬਿਲੋਕਯੋ
 ਨਿਜ ਨਿਜ ਥਾਨ ਥਿਰੇ ਡਰਪੰਤਿ ॥੧੩॥
 ਕਰਹਿੰ ਪ੍ਰਤੀਖਨ^੫ -ਹੁਇ ਭੁਨਸਾਰੇ
 ਗਢ ਪਰ ਹੇਲਾ ਕਰਹਿੰ ਉਦਾਰ।
 ਮਰੇ ਸਿੰਘ ਕੁਛ ਥੋਰੇ ਅਟਕੇ
 ਲਾਖੋਂ ਲਰ ਲਸ਼ਕਰ ਸੰਘਾਰਿ-।
 ਇਮ ਸਭਿ ਥਾਪ ਰਹੇ ਥਿਰ ਹੈ ਕਰਿ
 ਸ੍ਰਮਤਿ ਭਏ ਤਨ ਆਲਸ ਧਾਰਿ।
 ਗੁਰੂ ਜੰਗ ਕੋ ਕਰਹਿੰ ਸਰਾਹਨਿ
 ‘ਬਡੋ ਬਹਾਦੁਰ ਬਹੁ ਹੁਸ਼ੀਆਰ’ ॥੧੪॥
 ਇਤ ਸਤਿਗੁਰ ਅਰ ਪੰਚੇ ਸਿੰਘਨਿ^{*}
 ਤੀਰ ਤੁਫੰਗਨਿ ਕਰਹਿੰ ਪ੍ਰਹਾਰ।
 ਨਿਕਟ ਦਿਖਤਿ ਕੈ ਹਤਹਿੰ ਤਲਾਵੈ^੬
 ਲਗਿ ਲਗਿ ਗਿਰਹਿੰ ਤੁਰੰਗ ਸਵਾਰ।

^੧ਮੇਰਚੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ (ਵੈਰੀ)।

^੨ਭਾਵੇਹ ਕਿ ਚਮਕੋਰ ਗੜੀ ਦੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤਲਾਵਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ।

^੩ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੀ।

^੪ਪਹਿਰਾ।

^੫ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਵੈਰੀ)।

^{*}ਅਜੇ ਹਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਮਕੋਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੰਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਤੀਰ ਚਲਾਉਣਾ ਕਿਹਾ ਹੈ।

^੬ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ।

ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਨ ਹੋਤਿ ਜੰਗ ਕਹੁ ਕਰਿ ਕਰਿ
 ਰਣ ਪ੍ਰਿਯ ਸੱਤ੍ਰਨਿ ਗਨ ਦੇ ਹਾਰ।
 ਆਟਣ ਪਰੇ ਅੰਗੁਸ਼ਟ ਅੰਗੁਰੀ
 ਐਚਤਿ ਪਨਚ ਓਜ ਕੇ ਧਾਰਿ ॥੧੫॥
 ਤਜੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਸਰ ਬਰਖਾਏ
 ਪੁਨ ਪੰਚਹੁਂ ਸਿੰਘ ਬਿਨਤੀ ਕੀਨਿ।
 ‘ਨਿਕਸਹੁ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭ ! ਸਮੇਂ ਭਲੋ ਅਬਿ
 ਹਠ ਕੇ ਤਜਹੁ ਕਰੇ ਰਿਪੁ ਹੀਨ।
 ਦੇਖਹੁ ਸਗਰੇ ਸਿੰਘ ਗਏ ਖਪਿ
 ਇਕ ਰਾਵਰ ਕੇ ਪੰਥ ਅਧੀਨੈ।
 ਜਹਾਂ ਬਿਰਹੁ ਪੁਨ ਰਚਹੁ ਹਜ਼ਰਾਹੁਂ
 ਬਿਰਹਿ ਖਾਲਸਾ ਜਗਤ ਪ੍ਰਬੀਨ’ ॥੧੬॥
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਬਹੁ ਬਾਰ ਕਹਯੋ ਸਭਿ
 ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਿਰ ਰਹੇ ਨਿਵਾਇ^੩।
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਪਿਖਿ ਬਿਕਸੇ ਸਤਿਗੁਰ
 ‘ਰਣ ਮਾਰਣਿ ਮਰਣੋ ਬਨਿ ਆਇ।
 ਪੰਥ ਹੋਨਿ ਕੀ ਸੋਚ ਨ ਧਰੀਅਹਿ
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਅਕਾਲ ਕਾਲਕਾ ਮਾਇ⁴।
 ਪ੍ਰਥਮ ਖਾਲਸੇ ਕੋ ਬਚ ਮਾਨਯੋ
 ਤਜਿ ਅਨੰਦ ਪੁਰਿ ਬਿਲਮ ਨ ਲਾਇ ॥੧੭॥
 ਅਬਿ ਹਮ ਕਯੋਂ ਨਹਿੰ ਮਾਨਹਿੰ ਕਹਿਬੋ
 ਮਮ ਹਿਤ ਤਜਾਗੇ ਸਿੱਖਨਿ ਪ੍ਰਾਨ।
 ਤੁਮ ਦੋਨਹੁਂ ਤਜਾਗਹੁ ਤਰ ਸਰ ਖਰ^੫
 ਕਬਹੁਂ ਤੁਢੰਗ ਛੋਰਿ ਕਰਿ ਹਾਨ।’
 ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਅਰੁ ਥਾਪੀ ਦੇ ਕਰਿ
 ਦੋਨਹੁਂ ਬੰਕੇ ਬੀਰ ਮਹਾਨ।
 ਗੁਰ ਸਮਸਰ ਬਯ, ਸ਼ਮਸ ਗੁਰੂ ਸਮ,
 ਪਰੇ ਦੂਰ ਤੇ ਸਮ ਪਹਿਚਾਨ ॥੧੮॥

^੧ਗੰਢਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ ਅੰਗੂਠੇ ਤੇ ਉੱਗਲੀ ਵਿਚ।

^੨ਪੰਥ (ਵਧਣਾ) ਆਪ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ।

^੩(ਸਿੱਖ) ਨਿਵਾ ਰਹੇ।

^੪ਕਾਲਕਾ ਲਈ ਦੇਖੋ ਰੁਤ ੩ ਅੰਸੂ ੧੨ ਦੇ ਅੰਤ ਦੀ ਟੂਕਾ।

^੫ਦੋਵੇਂ ਚਲਾਓ ਬਹੁਤੇ ਤਿਖੇ ਤੀਰਾ।

ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਗੁਰ ਚਰਨ ਕਮਲ ਪਰ
 ਸਿਰ ਕੇ ਬਾਰ ਬਾਰ ਤਬਿ ਲਾਇ।
 ਭਏ ਸੁਚੇਤ ਮੜਾਰ ਅਟਾਰੀ
 ਤੂਰਨ ਤੀਰ ਤੁਢੰਗ ਚਲਾਇ।
 ਉਤਰੇ ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਤਰੇ ਕਹੁ
 ਤੀਨਹੁਂ ਸਿੰਘ ਸੰਗ ਨਿਜ ਲਜਾਇ।
 ਪੌਰ ਠੌਰ ਕੀ ਓਰ ਨ ਗਮਨੇ
 ਦੂਰ ਅਲਪ ਜਿਸ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ੇ ਆਇ^੧ ॥੧੯॥
 ਪਿਛਵਾਈ ਸੋ ਸਕਲ ਘਰਨ ਤੇ
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਤਹਿੰ ਗੇ ਭਗਵਾਨ।
 ਤਕਰੇ ਤਹਾਂ ਕਿਵਾਰ ਅਸੰਜਤਿ
 ਸਾਂਕਰ ਦਿਢ ਕੈ ਕੁਲਫ ਮਹਾਨ।
 ਦੇਖਿ ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਕਰ ਤੇ ਖੋਜੇ
 ਨਹਿੰ ਨਿਕਸਨ ਕੋ ਦੂਰ ਦਿਖਾਨ।
 ਵਾਕ ਕਹਯੋ ‘ਗਾਡੇ ਇਹ ਮੁੰਦਤਿ^੨
 ਕਿਤ ਕੁਲੀਦ^੩ ਅਥਿ ਪੱਯਤਿ ਪਾਨ ॥੨੦॥
 ਸਾਂਕਰ ਕੁਲਫ ਪੀਨ ਦਿਢ ਲੋਹ
 ਬਲ ਤੇ ਨਹਿੰ ਟੂਟਹਿ ਲਖਿ ਲੀਨ।
 ਬਡੇ ਪੌਰ ਕੇ ਨਿਕਟ ਮੋਰਚੇ
 ਢੁਕੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਆਲਸ ਹੀਨ।
 ਢਹੈ ਭੀਤ ਦਰ ਨਯੋ^੪ ਬਨਾਵਹਿੰ
 ਲਗਹਿ ਬਿਲਮ ਲਿਹੁ ਰਾਵਰ ਚੀਨ।
 ਹੁਕਮ ਜਥਾ ਫੁਰਮਾਵਨ ਕਰਿਹੋ
 ਤਥਾ ਕਾਰ ਹਮ ਕਰਹਿੰ ਸੁ ਚੀਨ’ ॥੨੧॥
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਸ ਛਿਨ ਮਹਿੰ
 ਬਾਮ ਚਰਨ ਕੀ ਠੋਕਰ ਮਾਰ।
 ਤੋਰਯੋ ਕੁਲਫ ਛੋਰ ਦਈ ਸਾਂਕਰ^੫
 ਨਿਕਸਨ ਕੋ ਹੈ ਕੈ ਤਬਿ ਤਯਾਰ।

^੧ਛੋਟਾ ਬੂਹਾ ਜਿੱਥੋਂ ਦੀ ਆਕੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ੇ ਸਨ।

^੨ਜੰਦਰੇ ਲੱਗੇ ਹਨ।

^੩ਕੁੰਜੀ।

^੪ਨਵਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ਾ।

^੫ਸੰਗਲੀ।

ਤੀਨੋ ਸਿੰਘਨ ਸਨ ਛੁਰਮਾਯਹੁ
 'ਇਹ ਤਾਰਾ ਤੁਮ ਲੇਹੁ ਨਿਹਾਰੈ।
 ਹਮ ਤੇ ਬਿਛਰਹੁ ਪੰਥ ਨ ਪਾਵਹੁ^੧
 ਤਬਿ ਗਮਨੋ ਇਤ ਕੇ ਧ੍ਰਿਤਿ ਧਾਰਿ ॥੨੨॥
 ਕਰਹੁ ਸੇਧ ਇਸ ਤਾਰੇ ਦਿਸ਼ ਕੇ
 ਹਮ ਕੇ ਖੋਜ ਲੇਹੁ ਤਿਤ ਜਾਇ।
 ਰਾਤਿ ਬਿਖੈ ਜੇ ਮੇਲ ਨ ਹੋਵੈ
 ਭਣੀ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਮਿਲਹੁ ਤਬਿ ਆਇ।
 ਚਿੰਤ ਨ ਕਰੀਅਹਿ ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਧਰੀਅਹਿ
 ਖੇਹ ਰਿਪੁਨ ਕੀ ਆਂਖਨ ਪਾਇ।
 ਪਰਹੁ ਨ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ, ਅਨਿਸ਼ਟਿ ਨਸ਼ਟ ਹੁਇ^੨,
 ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਇਸ਼ਟ ਬਰਿਸ਼ਟ^੩ ਸਦਾਇ' ॥੨੩॥
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਸਭਿ ਭੇਦ ਬਤਾਯੋ
 ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਦਰ ਖੁਲ੍ਹਵਾਇ।
 ਤਾਕੀ ਅਲਪ ਕਿਵਾਰ ਉਘਾਰੇ
 ਨਿਕਸੇ ਪ੍ਰਥਮ ਪ੍ਰਭੂ ਹਰਖਾਇ।
 ਸਿੰਘ ਤੀਨ ਪਸ਼ਚਾਤ ਵਹਿਰ ਭੇ
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਤ੍ਰਾਸਨਿ ਬਿਸਰਾਇ।
 ਲਸ਼ਕਰ ਪਰਜੋ ਜਹਾਂ ਕਹਿੰ ਦੇਖਜੋ
 ਧੁਖਹਿੰ ਪਲੀਤੇ ਤੁਪਤ ਚਲਾਇ ॥੨੪॥
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਹਠੀਲਾ
 ਧਨੁਖ ਕਠੋਰ ਘੋਰ ਕਰ ਲੀਨ।
 ਕਰੇ ਨਿਰੀਛਨ ਈਛਨ^੪ ਤੇ ਸਰ
 ਤੀਛਨ ਭੀਛਨ ਆਛੇ ਬੀਨੌ।
 ਤਰਕਸ਼ ਭਰਜੋ ਕਰਜੋ ਕਟ ਕਸਿਬੋ
 ਧਰਜੋ ਖੜਗ ਖਰ ਜਮਧਰ ਚੀਨ।

^੧ਸਿਤਾਰੇ ਦੀ ਸੇਧ।^੨ਜੇ ਰਾਹ ਨਾ ਲੱਭੇ।^੩ਵਿਵਧਨ ਅਥਵਾ ਅਮੰਗਲ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।^੪(ਤੁਸਾਨੂੰ) ਸਦੀਵ ਆਪਣਾ ਇਸ਼ਟ ਤੇ ਪੂਜਨੀਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇਗਾ; ਭਾਵ ਮੈਨੂੰ ਆਣ ਮਿਲੋਗੇ।

[ਸੰਸ.:, ਇਸ਼ਟ=ਪਿਆਰਾ। ਵਾਂਛਿਤ। ਵਰਿਸ਼੍ਵ=ਪੂਜਨੀਕ, ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ]।

^੫ਨੇਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਵੇਖਕੇ।^੬ਚੁਣਕੇ।

ਪੇਸ਼ ਕਬਜ਼ ਧਰਿ ਜੁਗਲ ਤਮਾਂਚੇ
ਕਮਰਕਸਾ ਬਹੁ ਕੀਨ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥੨੫॥

ਦੋਹਰਾ: ਸਸਤ੍ਰ ਬਸਤ੍ਰ ਬਹੁ ਮੋਲ ਕੇ, ਦਿਪਤਿ ਪ੍ਰਭੂ ਕੀ ਕ੍ਰਾਂਤਾ।
ਜਬਰ ਜਵਾਹਰ ਜੇਵਰਨਿ, ਲਾਖਹੁਂ ਕੇ ਅਵਦਾਤਿ ॥੨੬॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥੇ ਖਸਟਮ ਰੁੱਤੇ 'ਚਮਕੌਰ ਨਿਕਸਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ
ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਏਕ ਚੱਡ੍ਹਾਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੪੧॥

‘ਉੱਜਲਾ।

੪੨. [ਮਾਛੀਵਾੜਾ]

੪੧<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੱਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪੩

ਦੇਹਰਾ: ਪਰਖਾ ਲਘੁ^੧ ਸੋ ਉਲੰਘ ਕਰਿ, ਖਰੇ ਭਏ ਬਲਵੰਤਾ।
ਪੁਨ ਸਿੰਘਨ ਕੇ ਸੰਗ ਇਮ, ਬੋਲੇ ਸ਼੍ਰੀ ਭਗਵੰਤ ॥੧॥

ਸੈਯਾ ਛੰਦ: ‘ਅਬਿ ਹਮ ਰੌਰਾ ਚਾਹਤਿ ਪਾਯੋ
ਗਹਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰੁਨਿ ਹੋਵਹੁ ਸਾਵਧਾਨ।
ਸੁਧਿ ਕੋ ਦੇ ਕਰਿ ਸਗਰੇ ਲਸਕਰ
ਉਲੰਘਹਿੰ ਡੇਰੇ ਕਰਹਿੰ ਪਯਾਨ੍ਹੋ ।’
‘ਯੋਂ ਕਹਿ ਉਚੀ ਧੁਨਿ ਤੇ ਬੋਲੇ
ਦੇ ਹਾਥਨ ਤਾੜੀ ਭਗਵਾਨ।
‘ਹਿੰਦੁਨਿ ਪੀਰ ਚਲਯੋ ਅਬਿ ਨਿਕਸਯੋ
ਘੇਰਹੁ ਤੁਮ ਮਹਿੰ ਜੋ ਬਲਵਾਨ’ ॥੨॥
ਤੀਨ ਬਾਰ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਿ ਕਰਿ
ਦੂਰ ਦੂਰ ਲੋਂ ਬਾਕ ਸੁਨਾਇ।
ਦੌਰੇ ਏਕ ਬਾਰ ਸੁਨਿ ਰੌਰਾ
ਬਾਮ ਦਾਹਨੇ ਸਨਮੁਖ ਆਇ।
ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਕੋ ਫਿਰਤਿ ਤਲਾਵਾ^੨
ਸੁਨਿ ਅਵਾਜ਼ ਧਾਏ ਚਿਤਚਾਇ।
ਦੋਇ ਮਸਾਲੈਂ ਜੂਲਤਿ ਅਗਾਰੀ
ਆਵਤ ਪਿਖਿ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਰਾਇ ॥੩॥
ਧਨੁਖ ਬਿਖੇ ਸੰਧੇ ਦ੍ਰੈ ਖਪਰੇ
ਤਾਨ ਕਾਨ ਲੋਂ ਦਾਏ ਚਲਾਇ।
ਗਾਏ ਗਾਜ ਸਮ ਕਟੀ ਮਸਾਲਾ
ਪੁਨ ਭਟ ਬੇਧਿ ਦਿਏ ਉਥਲਾਇ।
ਪਰਯੋ ਰੌਰ ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਤੇ ਉਮਫੇ
‘ਮਾਰਹੁ ਗਹਹੁ’ ਪੁਕਾਰਤਿ ਆਇ।
ਹਯ ਦੌਰੇ ਖੁਰ ਖੇਹ ਉਡੀ ਬਹੁ
ਅੰਧ ਧੁੰਧ ਹੈ ਗੋ ਇਕ ਭਾਇ ॥੪॥
ਮਚਯੋ ਕੁਲਾਹਲ ਭਿੜੇ ਭੇੜ ਭਟ

^੧ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਖਾਈ।

^੨ਡੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲੰਘਕੇ ਚੱਲਣਾ ਕਰਾਂਗੇ।

^੩ਪਹਿਰੇ ਦੀ ਫੌਜਾ।

ਆਪਸ ਮਹਿਂ ਚਲਿਗੇ ਹੱਥਜਾਰਾ।
 ਛੁਟੀ ਤੁਪਕ, ਤੋਮਰ ਤਰੈ ਤੀਰਨ
 ਤਰਵਾਰਨਿ ਜੁਟਿਗੇ ਕਰਿ ਮਾਰਾ।
 ਪਿਤਾ ਪੂਤ ਕੋ ਸਿਰ ਮੈਂ ਝਾਰਤਿ
 ਪੂਤ ਪਿਤਾ ਕੇ ਤਨ ਪਰ ਝਾਰਿ।
 ਭ੍ਰਾਤ ਭ੍ਰਾਤ ਕੇ ਚਚਾ ਭਤੀਜਾ
 ਸਖਾ ਸਖੇ ਕੇ ਬਹਿ ਤਰਵਾਰ ॥੫॥
 ਜਥੇਦਾਰ ਕੋ ਹਨਜੋ ਸਿਪਾਹੀ,
 ਮਾਰ ਸਿਪਾਹੀ ਕੋ ਜਥਿਦਾਰ।
 ਨਹੀਂ ਪਛਾਨ ਪਰਸਪਰ ਕੋਈ
 ਕਜਾਮਤ ਰਾਤੈ ਭਈ ਤਿਸ ਬਾਰ।
 ਭਏ ਕਤਲ ਸਿਰ ਧਰ ਕਿਹ ਕਰ ਪਗ
 ਕੇਤਿਕ ਦਰੜੇ ਕਰਹਿੰ ਪੁਕਾਰ।
 ਕਹਿੰ ਲਗਿ ਕਹੌਂ ਬਿਤੀ ਤੁਰਕਨਿ ਪਰ
 ਬਿਨ ਮਾਰੇ ਮਰਿ ਗਏ ਗਵਾਰ ॥੬॥
 ਭਯੋ ਸਥਾਰ ਖੇਤ ਰਣ ਅੰਤਰ
 ਹਯ ਜੋਧਾ ਮਰਿਗੇ ਸਮੁਦਾਇ।
 ਲੋਥ ਪੋਥਨਾ ਜਿਤ ਕਿਤ ਹੋਵਤਿ
 ਜੋਵਤਿ^੩ ਬਡ ਅੰਬਾਰ ਲਗਾਇ।
 ਜਿਮ ਪੁਤਲੀ ਕੋ ਘਾਲ ਖੇਲ ਬਹੁ
 ਲਰਵੈ ਕੈ ਇਕ ਥਲ ਧਰਵਾਇ^੪।
 ਮਨਹੁਂ ਜਨਨਿ ਨਹਿਂ ਜਨੇ ਕਬਹੁਂ ਇਹੁ
 ਮਰਿ ਕਰਿ ਪਰੇ ਢੇਰ ਸਮੁਦਾਇ ॥੭॥
 ਪਰਬਤ ਆਦਿਕ ਦੇਸ਼ਨ ਵਾਸੀ
 ਭਈ ਬਿਨਾਸੀ ਚਮੁੰ ਬਿਸਾਲ।
 ਜਾਮ ਏਕ ਲਗ ਬਾਜਜੋ ਲੋਹਾ
 ਮਨਹੁ ਲੁਹਾਰ ਸੁ ਘੜੇ ਉਤਾਲ।
 ਜਹਿੰ ਕਹਿੰ ਸ਼ਬਦ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਕੋ ਸੁਨੀਅਤਿ

^੧ਬਹੁਤ।^੨ਪਰਲੋ ਦੀ ਰਾਤ।^੩ਦਿਸ਼ਦੇ ਹਨ।^੪ਮਾਨੋਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਪੁਤਲੀਆਂ, ਲੜਾਈ ਦਾ ਤਮਾਸਾ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਇਕ ਥਾਂ (ਕੱਠੀਆਂ ਕਰਕੇ) ਧਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ।

ਮਨਹੁਂ ਅਨੇਕ ਬਨੀ ਟਕਸਾਲ।
 ਭਈ ਆਖਰੀ ਬਿੰਦ ਗਾਰਕੀ^੧,
 ਚਹੁੰਦਿਸ਼ਿ ਥਲ ਚਮਕੌਰ ਕਰਾਲ ॥੮॥

ਸਤਿਗੁਰ ਦਲ ਕੇ ਹੁਏ ਇਕ ਪਾਸੇ
 ਨਿਕਸਿ ਗਏ ਰਿਪੁ ਦ੍ਰਿਗ ਰਜ ਡਾਰਿ।
 ਦੁਤਿਯ ਦਿਸ਼ਾ ਕਹ ਤੀਨਹੁਂ ਸਿੰਘ ਜੁ
 ਬਿਛਰੇ ਪ੍ਰਭੁ ਤੇ ਭਏ ਸੁ ਪਾਰ।

ਗਢ ਅੰਤਰ ਦੁਇ ਸਿੰਘ^{*} ਤਿਸੀ ਬਿਧਿ
 ਤਜੈਂ ਤੁਫੰਗ ਸੀਘੂਤਾ ਧਾਰਿ।
 ਨਿਕਟ ਨ ਪਹੁੰਚੇ ਡਰ ਧਰਿ ਅਰਿ ਬਿਰ
 ਮਰੇ ਚਹੂੰ ਦਿਸ਼ ਪਰੇ ਸਥਾਰ ॥੯॥

ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨਿਕਸੇ ਬਾਹਰਿ
 ਸਭਿ ਲਸ਼ਕਰ ਤੇ ਹੁਇ ਕਰਿ ਪਾਰ।
 ਸਵਾ ਕੋਸ ਚਲਿ ਗਏ ਝੀਲ^੨ ਮਹਿੰ
 ਤਹਾਂ ਤਰੋਵਰ ਜੰਡ ਨਿਹਾਰ।

ਬੈਠਿ ਗਏ ਤਹਿੰ ਬਿਤੀ ਦੇਰ ਕੁਛ
 ਦੈ ਨਰ ਮਹਿਖੀ^੩ ਖੋਜਨਹਾਰ।
 ਇਕ ਮਾਲਕ ਇਕ ਪਾਲਕ ਤਿਨ ਮਹਿੰ
 ਖੋਜਤਿ ਇਤ ਉਤ ਬਿਬਿਧ ਪ੍ਰਕਾਰ ॥੧੦॥

ਰਾਤ ਚਾਂਦਨੀ ਇਕ ਤਹਿੰ ਦੇਖੇ
 ਬੈਠੇ ਗੁਰੂ ਬੰਦਨਾ ਗਾਇ।

^੪‘ਕੋ ਤੁਮ ਅਹੋ?’ ^੫‘ਮਹਿਖ ਹਮ ਖੋਜਤਿ’,
 ਸੁਨਿਤ ਦੂਸਰੇ ਕਹਯੋ ਸੁਨਾਇ^੬।
 ‘ਕਿਹ ਸੰਗ ਬੋਲਤਿ ਮਹਿਖ ਕਿ ਪ੍ਰਾਪਤਿ

^੧ਬਹੁਤੀ ਗਰਕੀ ਭਾਵ ਬੜਾ ਹੀ ਹਨੇਰ ਮੱਚ ਗਿਆ।^੨ਤਵਾ: ਖਾ: ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਚਮਕੌਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿੱਚ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਛੁਟ ਰਾਮ ਸਿੰਘ, ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ, ਦੇਵਾ ਸਿੰਘ ਚਾਰੇ ਚਹੂੰ ਬੁਰਜਾਂ ਵਿਚ ਬਿਠਾਏ, ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਕਾਠਾ ਸਿੰਘ ਨਗਾਰਾ ਵਜਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਤੇ ਥਾਪਿਆ।

ਗੋਯਾ ਦੋ ਨਹੀਂ ਅੰਦਰ ੮ ਸਿੰਘ ਛੱਡਕੇ ਗਏ ਹਨ।

^੩ਛੰਭ।^੪ਮੱਡੀਆਂ।^੫ਸਤਿਗੁਰੂ ਬੋਲੇ।^੬(ਮਹਿੰ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬੋਲਿਆ) ‘ਆਸੀਂ ਮਹਿੰ ਲੱਭਦੇ ਹਾਂ’ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣਕੇ ਦੂਸਰਾ (ਭਾਵ ਨੌਕਰ ਜੋ ਪਿੱਛੇ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਸਨੇ) ਸੁਣਾ ਕੇ ਕਿਹਾ।

ਮੈਂ ਜਾਵੋਂ ਕੈ ਨਹਿਂ ਅਗਵਾਇ^੧? ’
 ‘ਇਤ ਨਹਿਂ ਮਹਿਖੀ, ਸਤਿਗੁਰ ਬੈਠੇ,
 ਮੈਂ ਬੋਲਯੋ ਤਿਨ ਸਨ ਇਸ ਥਾਇ^{੨+}’ ॥੧੧॥

^੩‘ਕਹਾਂ ਗੁਰੂ ਇਸ ਥਲ ਮਹਿਂ ਆਯੋ,
 ਗਢ ਮਹਿਂ ਘਿਰਯੋ ਲਰਤਿ ਬਡ ਜੰਗਾ।
 ਅਪਰ ਹੋਇ ਕੋ, ਤੈਂ ਨਹਿਂ ਜਾਨਯੋ’
 ਸੁਨਿ ਬੋਲਯੋ^੪ ਤੂਰਨ ਤਿਨ ਸੰਗਾ।
 ‘ਘੇਰਾ ਛੋਰਿ ਨਿਕਸ ਕਰਿ ਆਏ’,
 ਤਬਿ ਗੁਰ ਕਹਯੋ ‘ਨ ਬੋਲ ਉਤੰਗਾ।
 ਆਉ ਪਦਾਰਥ ਤੋ ਕੋ ਦੇਵਹਿਂ’
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਆਯੋ ਕਰਤਿ ਉਮੰਗ ॥੧੨॥

ਖੰਜਰ ਜਰਯੋ ਜਵਾਹਰ ਸੰਗੇ
 ਦਯੋ, ਲਯੋ^੫ ਉਰ ਹਰਖ ਉਪਾਇ।
 ਚਹਯੋ -ਕਿ ਰੌਰਾ ਕਰੋਂ ਬੁਲਵੋਂ
 ਤੁਰਕ ਦੇਹਿਂ ਮੁਝ ਧਨ ਸਮੁਦਾਇ-।
 ਜਾਨਿ ਗੁਰੂ ਤਿਹ ਘਟ ਕੀ ਬੋਲੇ।
 ‘ਔਰ ਦਰਬ ਕੁਛ ਦੇਂ ਸਮੁਦਾਇ।’
 ਕਰਿ ਲਾਲਚ ਕੋ ਢਿਗ ਜਬਿ ਪਹੁੰਚਯੋ
 ਕਹਯੋ ‘ਧਰਹੁ ਖੰਜਰ ਇਸ ਥਾਇ’ ॥੧੩॥

ਪਰਨਿ ਲਗਯੋ ਜਬਿ, ਉਲਟ ਚਘੈਂ
 ਮਾਰੀ ਗੁਰੂ, ਝੁਕਯੋ ਤਿਹ ਜਾਨਿ।
 ਮੁਖ ਪਰ ਲਗੀ ਭਗਨ ਭੇ ਦਸਨਾ^੬
 ਭਯੋ ਗੁੰਗ ਨਹਿਂ ਸਕੇ ਬਖਾਨ।
 ਸਾਥੀ ਦੁਤੀ ਬੁਲਾਵਤਿ ਬਹੁ ਬਿਧਿ
 ‘ਕਹਾਂ ਭਯੋ ਰਹਿ ਗਈ ਜੁਬਾਨ?’
 ਧਾਇ ਪਰਸਪਰ ਮਿਲੇ ਸੁ ਬੂਝੇ

^੧ਕਿਸ ਨਾਲ ਬੋਲਦਾ ਹੈਂ ਕੀ ਮੱਝ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ? ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਜਾਵਾਂ ਕਿ ਨਾ (ਭਾਲਣ ਹਿਤ)?।

^੨ਮੈਂ ਇਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਸਾਂ।

^੩ਪਾ:-ਇਤ ਨਹਿਂ ਮਹਿਖਿ, ਮਹਿਖ ਪਤਿ ਬੋਲਯੋ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਬੈਠੇ ਹੈਂ ਇਸ ਥਾਇ।

^੪ਨੌਕਰ ਬੋਲਿਆ।

^੫(ਮਾਲਕ) ਸੁਣਕੇ ਬੋਲਿਆ।

^੬ਲੀਤਾ (ਮਹਿਂ ਵਾਲੇ ਨੇ)।

^੭ਦੰਦਾ।

ਨਹਿੰ ਕੁਛ ਕਹਯੋ ਜਾਤਿ ਮਤਿ ਹਾਨ ॥੧੪॥
 ਉਠਿ ਪ੍ਰਭੁ ਗਮਨ ਕੀਨ ਬਿਨ ਪੰਥਹਿ^੧
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਚਲਿ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਇ।
 ਰਹੇ ਇਕਾਕੀ, ਉਪਮਾ ਅਸ ਹੈ,
 ਸੀਜ ਲਖਣ ਬਿਨ ਬਨ ਰਘੁਰਾਇ^੨।
 ਚਰਨ ਕਮਲ ਤੇ ਮਗ ਨ ਚਲੇ ਕਬਿ,
 ਬਹੁ ਅਸਵਾਰੀ ਰਹਿੰ ਅਗੁਵਾਇ।
 ਸ੍ਰਾਪ ਸਾਚ ਗਾਯਤ੍ਰੀ ਕੋ ਹੋਯੋ
 ਅਪਦਾ ਭੋਗੀ ਇਕ ਰਸ ਭਾਇ^{*} ॥੧੫॥
 ਕੇਤਿਕ ਕੋਸ ਗਏ ਮਗ ਚਰਨਨ
 ਸ੍ਰਮਤਿ ਭਏ ਸਤਿਗੁਰ ਇਕ ਥਾਨ।
 ਮਾਛੀਵਾਰੇ ਪਰੇ ਕਿਤਿਕ ਥਲ
 ਅਬਿ ਭੀ ਝਾਰ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਜਾਨ^{੩+1}।
 ਬੈਠੇ ਤਹਾਂ ਉਪਾਨਯ ਝਾਰਯੋ^੪
 ਸਿਕਤਾ ਰਜ ਤੇ ਭਰਯੋ ਮਲਾਨ^੫।
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਪੁਨ ਆਗੇ ਗਮਨੇ
 ਰਹੀ ਜਾਮਨੀ ਜਾਮ ਪਛਾਨ ॥੧੬॥
 ਛੱਤ੍ਰਧਾਰ੍ਦ ਕੋ ਸਮਾਂ ਭਯੋ ਤਬਿ

^੧ਭਾਵ ਰਾਹੋਂ ਸੜਕੋਂ ਬਿਨਾਂ।^੨ਇਕੱਲੇ ਰਹਿ ਗਏ ਐਉਂ ਉਪਮਾ ਬਣੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸੀਤਾ ਲੱਛਮਣ ਬਿਨਾਂ ਰਾਮ ਜੀ ਬਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ।^{*}ਇਸ ਤੁਕ ਦੇ ਦੋ ਪਾਠ ਹਨ:- ੧. ਸ੍ਰਾਪ ਸਚ ਗਾਯਤ੍ਰੀ ਕੇ ਹਿਤ ਕੋ ਅਪਦਾ ਭੋਗੀ ਇਕ ਰਸ ਭਾਇ (੧੯੧੨ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ) ੨. ਇਕ ਨੁਸਖੇ ਵਿਚ ਉਪਰਲੇ ਪਾਠ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਪਾਠ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:- ਜਥਾ ਸਜਾਮ ਘਨ ਅਪਦਾ ਭੋਗੀ ਤਥਾ ਭੁਗੀ ਗੁਰ ਸ਼ੋਕ ਨਾ ਕਾਇ। ਗਾਯਤ੍ਰੀ ਦੇ ਸ੍ਰਾਪ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੌ ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਸੀ ਜੋ ਕਵਿ ਜੀ ਪਿਛੇ ਰੁਤ ਪੰਜਵੀਂ ਅੰਸੂ ੨ ਅੰਕ ੩੩ ਵਿਚ ਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਦੇਖੋ ਉਥੋਂ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੂਕ੍ਰਾ ਜਪੁਜੀ ਦਾ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਪੰਥ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਦਿੱਤਾ, ਗਾਯਤ੍ਰੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤੀਸਰੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ ਅਕਬਰ ਪਾਸ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਰੁੱਧ ਫਰਜਾਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਗਾਯਤ੍ਰੀ ਛੱਡਣ ਦਾ ਬੀ ਚੌਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸੋ ਗਾਯਤ੍ਰੀ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਤੌਰੇ ਸਾਹਿਬਾਂ ਵੇਲੇ ਕੱਢੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ, ਅਚਰਜ ਹੈ ਕਿ ਗਾਯਤ੍ਰੀ ਨੂੰ ਗੁੱਸਾ ਹੁਣ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਤੇ ਆ ਰਿਹਾ ਦੱਸੀਦਾ ਹੈ। ਆਖੇਪਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹਾਫਜ਼ੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਹਾਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।^੩ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਤੋਂ ਕੁਝ ਥਾਂ ਪਰੇ ਜਿਥੇ ਹੁਣ ਭੀ ਝਾੜ ਨਿਸ਼ਾਨੀ (ਵਜੋਂ) ਹਨ।⁴ਚਮਕੌਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲਕੇ ਤ੍ਰੈ ਚਾਰ ਕੋਹ ਪਰ ਇਕ ਜੰਡ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਸਾਹ ਲਿਆ ਹੈ ਸਾਹਿਬਾਂ ਨੇ। ਏਥੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਹੈ ਤਵਾ: ਖਾ: ਲਿਖਦੀ ਹੈ ਕਿ ੧੦੦੦ ਵਿਘੇ ਜ਼ਿਮੰਦਿਆਂ ਹੈ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਨਾਲ। ਫਿਰ ਆਪ ਝਾੜਾਂ ਵਿਚ ਠਹਿਰੇ ਹਨ ਜਿਥੇ 'ਝਾੜ ਸਾਹਿਬ' ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਹਿਰੋਂ ਪਾਰ ਦੱਖਣ ਰੁਖ ਨੂੰ ਹੈ।^੫ਜੋੜ ਝਾੜਿਆ।^੬ਭਰਿਆ ਤੇ ਮੈਲਾ ਹੋਯਾ ਹੋਯਾ ਸੀ।^੭ਅਫੀਮਾ।

ਬਾਰਿ ਬਾਰਿ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਜੰਭਾਇ^੧*।
 ਦਾਸ ਖਾਸ ਡੱਬੇ ਤਬਿ ਕਿਹ ਠਾਂ,
 ਕਹਾਂ ਅਫੀਮ ਬਿਦੇਸ਼ਨ ਆਇ।
 ਚਰਨ ਪਖਾਰਨ ਸੇਵਕ ਕਿਹ ਠਾਂ,
 ਕਹਾਂ ਸੇਜ ਸੁੰਦਰ ਮ੍ਰਿਦੁਲਾਇ।
 ਕਹਾਂ ਤੁਰੰਗਮ ਹੇਮ ਜੀਨ ਜੁਤਿ
 ਰਹੇ ਇਕਾਕੀ ਗੁਰ ਗਤਿ ਦਾਇ ॥੧੭॥
 ਹੁਤੋ ਅਰਕ^੨ ਕੋ ਬੂਟ ਖਰਜੋ ਤਹਿ
 ਹਰਜੋ ਸਦਲ ਤਹਿ ਤੋਰਨ ਕੀਨਿ।
 ਏਕ ਪੱਤ੍ਰ ਪਰ ਦੁਗਧ ਨਿਕਾਸਜੋ
 ਕੇਤਿਕ ਕਰਿ ਕੈ ਪੀਯ ਸੁ ਲੀਨੈ।
 ਪੁਨ ਗਮਨੇ ਮਾਰਗ ਕਿਛੁ ਆਗੇ
 ਮਾਛੀਵਾਰੇ ਨਿਕਟ ਸੁ ਚੀਨ।
 ਇਕ ਬਲ ਕੋ ਅਵਲੋਕਿ ਟਿਕੇ ਪ੍ਰਭੁ
 ਮਹਾਰਾਜ ਦਾਨੀ ਗਨ ਦੀਨ ॥੧੮॥
 ਚਢਜੋ ਅਰਕ ਕੋ^੩ ਅਮਲ ਘਨੇਰੋ
 ਭਏ ਦੂਸਰੇ ਸ਼੍ਰਮਤਿ ਬਿਸਾਲ।
 ਦੂ ਦਿਨ ਹੈ ਸੁਧ ਦਾਰੁਣ ਠਾਨਜੋ
 ਨਹੀਂ ਅਰਾਮ ਕੀਨ ਕਿਸ ਕਾਲ।

^੧ਉਬਸੀਆਂ ਆਉਣ।

*ਐਡੇ ਤੜਕੇ ਉਠਕੇ ਅਫੀਮ ਖਾਣ ਦਾ ਸੁਭਾਵ ਇਸ ਮਹਨ ਬਲੀ ਯੋਧੇ ਨੂੰ ਹੋਣਾ ਇਹ ਹਾਸੇ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਅਫੀਮ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਕਤ ਦੇਂਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਸਾਰੇ ਸਨਾਯੂ (nerves) ਦੀ ਸੱਤਜਾ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਨਿਹੰਗਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਆਦਰ ਯੋਗ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਭੰਗ ਅਫੀਮ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਖਾਣ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦੱਸਣ ਵਾਸਤੇ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨਾਲ ਬੀ ਇਹ ਨਸ਼ੇ ਚਮੇੜੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਕਵੀ ਜੀ ਬੀ ਲਿਖੀ ਗਏ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਮਾਕੂ ਮਨੁੰ ਕੀਤਾ ਓਹ ਕਦ ਅਫੀਮ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ? ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਦਸ ਯਾਰਾਂ ਪਹਿਰ ਜੰਗ ਕਰਦਿਆਂ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਵੀਹ ਕੋਹ ਦੌੜਦੇ ਆਏ ਹਨ, ਸਰੀਰਕ ਬਲ ਹਾਰ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਗੁੜ, ਖੰਡ, ਮਿੱਠੇ ਭੋਜਨ ਦੁੱਧ ਆਦਿ ਕਿਸੇ ਤਾਕਤਵਰ ਸੈ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਛਿੱਲਾ ਨਾ ਪੈ ਜਾਏ, ਪਰ ਉਹ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ। ਬੱਕੇ ਸਰੀਰ ਨੇ ਸੌਂ ਆਪੇ ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਅਜੇ ਇਹ ਗੱਲ ਇਤਿਹਾਸਕ ਖੋਜ ਨਾਲ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਕਿ ਅੱਕ ਦੇ ਦੁੱਧ ਦੀਆਂ ਕੁਛ ਬੂੰਦਾਂ ਲਈਆਂ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਜੇ ਹੋਵੇ ਬੀ ਤਾਂ ਕਰਾਮਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਨਾ ਵਰਤਣ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂਬਲੀ ਨੇ ਜੇ ਦੋ ਚਾਰ ਟੇਪੇ ਵਰਤ ਲਏ ਹੋਣ ਤਾਂ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ। ਅੱਕ ਔਖਧੀ ਹੈ ਤੇ ਸਨਾਯੂ ਲਈ ਕੁਛ ਸਹਾਰਾ ਦਾਇਕ ਹੈ।

^੨ਅੱਕ।

^੩ਭਾਵ ਕਿਤਨਾ ਕੁ ਚੋ ਕੇ ਪੀ ਲਿਆ।

^੪ਅੱਕ ਦਾ।

ਨਹਿੰ ਸੁਪਤੇ ਪ੍ਰਭੁ ਯਾਂ ਤੇ ਆਲਸ
 ਭਯੋ ਦੇਹਿ ਮਹਿੰ ਆਨ ਅਟਾਲੈ।
 ਪਰੇ ਫਾਲਰੇ^੩ ਚਰਨਨ ਮਹਿੰ ਬਹੁ
 ਪੰਕਜ ਪਾਤਨ ਮੁਕਤਾ ਢਾਲੈ^੪ ॥੧੯॥
 ਚਲਿਬੇ ਕੋ ਸਾਮਰਥ ਨ ਆਗੇ
 ਦੁਤੀ ਨੀਂਦ ਬਹੁ ਪਾਯੋ ਜ਼ੋਰ।
 ਬੈਠੇ ਸਤਿਗੁਰ ਪਟ ਬਹੁ ਮੌਲਾ
 ਸੋ ਖੋਲਾ ਅੰਗਨ ਤੇ ਛੋਰਿ।
 ਘਟਿਕਾ^੫ ਹਰਟ ਕੂਪ ਤੇ ਖੋਲੀ
 ਬਸਤ੍ਰ ਲਪੇਟ ਸਿਰਾਨੇ ਓਰ।
 ਤਰੇ ਬਿਛਾਇ ਪੌਛਿਗੇ ਉਪਰ
 ਕਮਰਕਸਾ ਤਿਮ ਹੀ ਰਣ ਲੋਰ੍ਹ^੬ ॥੨੦॥
 ਸ੍ਰੂਮਤਿ ਬਿਸਾਲ, ਬਿਸਾਲ ਸੁ ਆਲਸ
 ਅਮਲ ਬਿਸਾਲ ਅਰਕ ਕੋ ਆਇ।
 ਤਜੋਂ ਹੀ ਚਲਹਿ ਪਵਨ ਪੁਰਵਾਈ^੭
 ਲੋਚਨ ਮੁੰਦ੍ਰਤਿ ਕਮਲ ਕਿ ਭਾਇ^੮।
 ਭਏ ਨੀਂਦ ਬਸਿ ਕਰਿ ਆਰਾਮ ਤਬਿ
 ਧਰਯੋ ਕੁਵੰਡ ਹਾਥ ਅਗਵਾਇ।
 ਤਜਾਰ ਤਮਾਂਚੇ ਕਰੇ ਧਰੇ ਕਟ,
 ਭਰੇ ਨਿਖੰਗ ਅੰਗ ਸੰਗ ਲਾਇ^{*} ॥੨੧॥
 ਰਾਮਚੰਦ ਜਿਮ ਸਭਿ ਕੁਛ ਤਜਿ ਕਰਿ
 ਗਜ ਘੋਰੇ ਸਿਵਕਾਦਿਕ ਜਾਨ੍ਹੇ।
 ਸੁਹਿਦ ਸਖਾ ਅਰੁ ਸਰਬ ਬਾਹਨੀ
 ਕੰਚਨ ਕੇ ਮੰਦਿਰ ਸੁਭ ਥਾਨ।
 ਹੇਮ ਪ੍ਰਯੰਕ ਸੁ, ਆਸਤਰਨ ਮ੍ਰਿਦੁ

^੧ਜੋ ਟਲ ਨਾ ਸਕੇ।^੨ਛਾਲੇ।^੩ਕਵਲਾਂ ਦੀ ਪੰਕਤੀਆਂ ਉਪਰ ਮੌਤੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ।^੪ਟਿੰਡ।^੫ਰਣ ਦੀ ਚਾਹ ਵਾਲਾ। (ਅ) ਬੀਰ ਰਸੀ ਮਦ ਵਿਚ।^੬ਪੁਰੇ ਦੀ ਪੱਣ।^੭ਨੈਣ ਕਮਲਾਂ ਵਾਂਝੂ ਮੀਟੇ ਗਏ।^੮*ਕਿਤਨੀ ਸਵਾਧਾਨਤਾ ਹੈ, ਐਡੇ ਥਕਾਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਬੀਰਰਸੀ ਸਾਮਾਨ ਤਜਾਰ ਕਰਕੇ ਆਰਾਮ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਹਨ।^੯ਆਸਵਾਰੀਆਂ।

ਦੁਗਧ ਫੇਨ ਕੇ ਸੂਤ ਸਮਾਨ^੧।
 ਬਨ ਮਹਿੰ ਏਕਾਂਕੀ ਪਰਿ ਸੁਪਤੇ^੨
 ਲਖੀਅਤਿ ਤਥਾ ਗੁਰੂ ਭਗਵਾਨ ॥੨੨॥
 ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿੰ ਸੁਭਟ ਚਹੂੰ ਦਿਸ਼
 ਰੱਛਜਾ ਕਰੈਂ ਜਾਮਨੀ ਮਾਂਹਿ।
 ਦਾਸ ਹਜ਼ਾਰਹੁੰ ਸੇਵਾ ਠਾਨਹਿ।
 ਰਾਗ ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਜਾਗ੍ਰਨ ਜਾਂਹਿ।
 ਤਨੇ ਬਿਤਾਨੈ ਜ਼ਰੀ ਤੇ ਗਚ ਪਚ
 ਬਰਨ ਬਰਨ ਕੇ ਫਰਸ਼ਨ ਮਾਂਹਿ।
 ਬਿਨ ਬਿਛਾਵਨੇ ਭੂਮਿ ਸੇਜ ਅਬਿ
 ਬਿਰੇ ਗੁਰੂ ਅਚਰਜ ਬਹੁ ਆਹਿ ॥੨੩॥

ਦੋਹਰਾ: ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰਦੇਵ ਜੂ, ਸੁਖ ਦੁਖ ਬ੍ਰਿਤੀ ਸਮਾਨ।
 ਹਰਖ ਸ਼ੋਕ ਜਾਂ ਕੈ ਨਹੀਂ, ਰਾਗ ਨ ਦ੍ਰੈਸ ਮਹਾਨ⁺ ॥੨੪॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗਿੰਧੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁੱਤੇ ‘ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਨਿਸ’ ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਦ੍ਰੈ ਚੱਤ੍ਰਾਰੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੪੨॥

^੧ਦੁੱਧ ਦੀ ਝੱਗ ਵਰਗੇ ਚਿੱਟੇ।

^੨ਪੈ ਕੇ ਸੌਂ ਗਏ।

^੩ਚੰਦੋਏ।

⁺ਇਹ ਹੈ ਉਹ ਅਵਸਥਾ:-‘ਤੈਸਾ ਸਵਰਨ ਤੈਸੀ ਉਸ ਮਾਟੀ ॥ ਤੈਸਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਤੈਸੀ ਬਿਖੁ ਖਾਟੀ’।

੪੩. [ਪਿੱਛੇ ਚਮਕੌਰ ਵਿਚ ਭਾਈ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣਾ]

੪੨<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੁਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੪੪

ਦੋਹਰਾ: ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਰਣਧੀਰ ਉਰ,

ਬੀਰਨਿ ਬੀਰ ਬਿਸਾਲ।

ਮੁਖਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਖਾਲਸੇ,

ਲਹਿ ਗੁਰਤਾ ਤਿਸ ਕਾਲ ॥੧॥

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ: ਸਿਰ ਬਧੀ ਜਿਗਾ ਕਲਗੀ ਸੁਹਾਇ।

ਰਸ ਬੀਰ ਮਨੋ ਮੂਰਤਿ ਬਨਾਇ।

ਕਰਿ ਮਹਿੰ ਕੁਦੰਡ ਖਰ ਸਰ ਪ੍ਰਚੰਡ।

ਗਹਿ ਕਰਾਚੇਲ ਚਹਿ ਰਣ ਘਮੰਡ ॥੨॥

ਪੁਨ ਦੂਸਰ ਸੰਗਤ ਸਿੰਘ ਸੰਗ।

ਜਿਹ ਕਹੈਂ ਬੰਗਸੀ⁺⁺ ਮਤ ਉਤੰਗ।

ਬਿਨ ਕਸੇ ਤੁਫੰਗਾਨ ਛੋਰਿ ਛੋਰਿ।

ਚਹੁੰ ਓਰ ਫਿਰਤਿ ਅਰਿ ਟੋਰਿ ਟੋਰਿ ॥੩॥

ਗੁਲਕਾਨ ਸੰਗ ਤਨ ਫੋਰਿ ਫੋਰਿ।

ਗਰਜੰਤਿ ਜਥਾ ਘਨ ਘੋਰ ਘੋਰੈ।

ਦੋਨਹੁੰ ਸੁ ਬੀਰ ਹਤਿ ਔਰੁ ਔਰੁ।

ਰਨ ਸਿਵਾ^੨ ਪੁਕਾਰਤਿ ਠੌਰ ਠੌਰ ॥੪॥

ਤੁਰਕਾਨਿ ਤੁੰਡ ਗਨ ਤੋਰਿ ਤੋਰਿ।

ਦੇ ਤ੍ਰਾਸ ਅੱਗ੍ਰ ਤੇ ਮੋਰਿ ਮੋਰਿ।

ਖਰ ਤੀਰ ਤਰਾਤਰ ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ।

ਦਿਢ ਰਹੇ ਦੁਰਗ ਧ੍ਰਿਤਿ ਧਾਰਿ ਧਾਰਿ ॥੫॥

ਇਮ ਨਿਸਾ ਬਿਤੀ ਧਨੁ ਤਾਨਿ ਤਾਨਿ।

ਤਜਿ ਤੁਪਕ ਤੜਾਕੇ ਠਾਨਿ ਠਾਨਿ।

ਮ੍ਰਿਤੁ ਲਾਖਹੁੰ ਜੋਧਾ ਹੇਰਿ ਹੇਰਿ।

ਸੁਨਿ ਪ੍ਰੇਤਿ ਨਾਦ ਰਹਿ ਟੇਰ ਟੇਰੈ^੩ ॥੬॥

⁺⁺ ਫਾ:, ਬੰਗਸ=ਮਾਵਰੁਲਨਹਰ (ਯਾ ਤੂਰਾਨ ਦਾ) ਇਕ ਇਲਾਕਾ।

(ਅ) ਕੋਹਾਟ ਅਤੇ ਕੁਰਮ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਨੂੰ ਬੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

(ਇ) ਕਈ ਬੰਗਾਲ ਦਾ ਅਰਥ ਬੀ ਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਵੰਗ ਬੰਗਾਲ ਨੂੰ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪੂਰਬਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

^੧ਜਿਵੇਂ ਭਯਾਨਕ ਬੱਦਲ ਗਰਜਦਾ ਹੈ।

^੨ਗਿਦੜੀਆਂ।

^੩ਪ੍ਰੇਤ ਸ਼ਬਦ ਪੁਕਾਰਦੇ ਸੁਣੀਂਦੇ ਹਨ।

ਜੰਬੁਕ ਪੁਕਾਰ ਗਨ ਕੂਕਿ ਕੂਕਿ।
 ਗਢ ਨਿਕਟ ਸੱਤ੍ਰ ਬਹੁ ਛੂਕਿ ਛੂਕਿ।
 ਅਰਣੋਦ ਸਮੈਂ ਤਮ ਹਾਨਿ ਹਾਨਿ।
 ਜਗ ਉਦਯੋ ਚਹਤਿ ਤਬਿ ਭਾਨੁ ਭਾਨੁ^੧ ॥੨॥
 ਨਰ ਅਲਪ ਕੋਟ ਮਹਿੰ ਤਾਕ ਤਾਕ।
 ਗਢ ਭੇਦ ਲਹਯੋ ਸਭਿ ਝਾਕਿ ਝਾਕਿ।
 ਭੁਨਸਾਰ ਭਈ ਅਰਿ ਜਾਨਿ ਜਾਨਿ।
 ਤਜਿ ਤ੍ਰਾਸ ਛੁਕੇ ਗਨ ਆਨਿ ਆਨਿ ॥੮॥
 ਕਰ ਕਰਾਚੋਲ ਗਹਿ ਦੌਰਿ ਦੌਰਿ।
 ਚਹੂੰ ਓਰ ਰੌਰ ਭਾ ਠੌਰ ਠੌਰ।
 ਭੀਤਨ ਲਗੇ ਸੁ ਤਬਿ ਆਇ ਆਇ।
 ਕਿਨ ਚਢਨ ਚਹਯੋ ਕਰ ਪਾਇ ਪਾਇ^੨ ॥੯॥
 ਪਿਖਿ ਤੁਰਕ ਮਰੇ ਗਨ ਧਾਇ ਧਾਇ।
 ਜੁਗ ਸਿੰਘ ਅਨਿਕ ਕੋ ਘਾਇ ਘਾਇ।
 ਬੁਰ ਗਏ ਸਕਲ ਨਹਿੰ ਤੀਰ ਤੀਰ^੩।
 ਨਿਸ ਤਜੇ ਬੇਧਿ ਤਨ ਬੀਰ ਬੀਰ^੪ ॥੧੦॥
 ਤਬਿ ਖੈਂਚੇ ਮਜਾਨ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਪਾਨ।
 ਮੁਖ ਦਾਰੁਣ ਸ਼ੇਰ ਸਮਾਨ ਮਾਨ।
 ਪਿਖਿਜੰਤਿ ਬਿਲੋਚਨ ਲਾਲ ਲਾਲ।
 ਗਨ ਅਰਿਨ ਲਖੇ ਤਿਸ ਕਾਲ ਕਾਲ^੫ ॥੧੧॥
 ਚਛਿ ਭੀਤ ਹਾਥ ਕੋ ਪਾਇ ਪਾਇ।
 ਤਬਿ ਹਲਾਹੂਲ ਮੁਖ ਗਾਇ ਗਾਇ।
 ਲਖਿ ਫਤੇ ਤੁਰਕ ਚਿਤ ਚਾਇ ਚਾਇ।
 ਬਹੁ ਪਰੇ ਕੂਦ ਤਬਿ ਧਾਇ ਧਾਇ ॥੧੨॥
 ਸਭਿਹੂੰਨਿ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ ਤਜਾਗਿ ਤਜਾਗਿ।
 ਜੁਗ ਸਿੰਘ ਖੜਗ ਤੇ ਝਾਗਿ ਝਾਗੰਦੀ।
 ਘਨ ਘਾਵ ਦੇਹਿ ਕੋ ਲਗ ਲਾਗ।

^੧ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਸੂਰਜਾ।^੨ਹੱਥ ਪਾ ਪਾਕੇ।^੩ਕੋਲ ਤੀਰ ਨਹੀਂ ਰਹੇ।^੪(ਦੋਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ) ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ (ਵੈਰੀ ਦੇ) ਸੂਰਮਿਆਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਰਾਤੀਂ ਤੀਰ ਛੋੜ ਛੋੜਕੇ ਵਿੰਨੇ ਸਨ।^੫ਸਾਰੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨੇ ਤਿਸ ਵੇਲੇ ਮੱਤ ਰੂਪ ਵੇਖਿਆ (ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ)।^੬ਭਾਵ ਦੋਏ ਸਿੰਘ ਤਲਵਾਰਾਂ ਝੱਲ ਝੱਲਕੇ।

ਬਹਿ ਚਲਯੋ ਰਕਤ ਪਟ ਪਾਗ ਪਾਗ^੧ ॥੧੩॥
 ਗਰਜੰਤਿ ਤਉ ਤਬਿ ਦੌਰਿ ਦੌਰਿ।
 ਘਾਵਨ ਅਨੇਕ ਤਬਿ ਠੋਰ ਠੋਰ।
 ਅਸਿ ਝਾਰਤਿ ਬਕਤੇ ‘ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ।’
 ਭਭਕੰਤਿ ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਤਾਰ ਤਾਰ^੨ ॥੧੪॥
 ਤੁਰਕਾਨ ਤੋਮੈ ਕੋ ਕਾਟ ਕਾਟ।
 ਮ੍ਰਿਡੁ ਭੇ ਸੁਮਾਰ ਕਿਯ ਫਾਟ ਫਾਟ।
 ਰਿਪੁ ਆਇ ਸੈਂਕਰੇ ਘੇਰਿ ਘੇਰਿ।
 ਜਿਮ ਚੰਦ੍ਰ ਪ੍ਰਵਾਰੇ ਹੇਰਿ ਹੇਰਿ ॥੧੫॥
 ਨਿਜ ਚਰਨ ਅੱਗੁ ਕੋ ਡਾਰਿ ਡਾਰਿ।
 ਬਲ ਰਹਯੋ ਜਬੈ ਲਗਿ, ਮਾਰਿ ਮਾਰਿ^੩।
 ਪੁਨ ਖੜਗ ਸੈਂਕਰੇ ਕਾਢਿ ਕਾਢਿ।
 ਜੁਗ ਸਿੰਘ ਬੀਰ ਤਨ ਬਾਢਿ ਬਾਢਿ ॥੧੬॥
 ਤਬਿ ਗਿਰੇ ਧਰਨਿ ਅਰਿ ਗੇਰਿ ਗੇਰਿ।
 ਸਭਿ ਖੜਗ ਪ੍ਰਹਾਰੈਂ ਹੇਰਿ ਹੇਰਿ।
 ‘ਇਹ ਗੁਰੂ ਆਪ ਰਣ ਠਾਨਿ ਠਾਨਿ।
 ਲਸ਼ਕਰ ਹਤਿਓ ਧਨੁ ਤਾਨਿ ਤਾਨਿ^੪’ ॥੧੭॥
 ਤਬਿ ਖੂਆਜ ਮਰਦ ਚਿਤ ਚਾਇ ਚਾਇ।
 ਸੁਨਿ ਗਯੋ ਕੋਟ ਮਹਿਂ ਧਾਇ ਧਾਇ।
 ਉਮਰਾਵ - ਹਤਯੋ ਗੁਰ- ਜਾਨਿ ਜਾਨਿ^੫।
 ਪਹੁੰਚੇ ਸਮੀਪ ਮੁਦ ਠਾਨਿ ਠਾਨਿ ॥੧੮॥
 ਸੁੰਦਰ ਸਰੂਪ ਮੁਖ ਹੇਰਿ ਹੇਰਿ।
 ਮਿਲਿਗੇ ਹਜ਼ਾਰ ਤਹਿੰ ਘੇਰ ਘੇਰ।
 ਮਰਦੂਦ ਖੂਆਜ ਰਿਸ ਧਾਰਿ ਧਾਰਿ।
 ਸਭਿ ਸੋਂ ਪੁਕਾਰ ਕਹਿ ਬਾਰ ਬਾਰ ॥੧੯॥
 ‘ਸਿਰ ਲੇਹੁ ਦੁਹਿਨ ਕੇ ਕਾਟਿ ਕਾਟਿ’।

^੧ਕਪੜੇ ਭਿਜਕੇ ਲਹੂ ਤੁਰਿਆ।

^੨ਤਾੜ ਤਾੜਕੇ ਭਬਕਦੇ ਹਨ।

^੩ਬਹੁਤੇ।

^੪ਜਿਤਨਾ ਚਿਰ ਬਲ ਰਹਿਆ ਉਤਨਾ ਚਿਰ ਮਾਰ ਮਾਰ ਹੀ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

^੫ਲਸ਼ਕਰ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਹੈ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ) ਧਨੁਖ ਤਾਣ ਤਾਣ ਕੇ।

^੬ਉਮਰਾਵਾਂ ਨੇ ਜਾਣ ਲਿਆ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

^੭ਸਿਰ ਤਾਂ ਦੁਹਾਂ ਦੇ ਕੱਟ ਲਈ।

ਤਨ ਭਖਹਿਂ ਬਿਹੰਗਮ ਬਾਂਟ ਬਾਂਟ^੧।
 ਲਿਹੁ ਸੁਤਰ ਸਉਰਨ^੨ ਬੋਲਿ ਬੋਲਿ।
 ਦਿਨ ਰਾਤ ਚਲਹਿਂ ਮਗ ਟੋਲ ਟੋਲ ॥੨੦॥
 ਛਿਗ ਸ਼ਾਹਿ ਪਹੂੰਚਹਿਂ ਧਾਇ ਧਾਇ।
 ਦਿਖਰਾਹਿ ਸੀਸ ਬਲ ਗਾਇ ਗਾਇ।
 ਇਮ ਹਤਜੋ ਗੁਰੂ ਰਣ ਘੇਰਿ ਘੇਰਿ।
 ਲਰ ਸੁਭਟ ਸੁ ਲਾਖਹੁਂ ਗੇਰਿ ਗੇਰਿ' ॥੨੧॥
 ਗੀਦੀਨ ਕੀਨ ਤਰਵਾਰ ਵਾਰ^੩।
 ਸਿਰ ਲਏ ਕਾਟਿ ਧਰਿ ਡਾਰਿ ਡਾਰਿ।
 ਦੇ ਸੁਤਰ ਸਉਰ^੪ ਹੁਕਾਰ ਕਾਰ^੫*।
 'ਕਰਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰ, ਬਿਲੰਬ ਬਿਸਾਲ ਸਾਰ੍ਦੁ ॥੨੨॥
 ਮਗ ਚਲੇ ਜਾਹੁ ਨਿਤ ਦੌਰ ਦੌਰ।
 ਕਹਿ ਸ਼ਾਹੁ ਫਤੇ ਕਹੁ ਠੌਰ ਠੌਰ।'
 ਸਿਰ ਦਏ ਭੇਜਿ ਚਿਤ ਚਾਇ ਚਾਇ।
 ਚਹੁਂ ਦਿਸ਼ਨਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਦ੍ਰਿਗ ਲਾਇ ਲਾਇ ॥੨੩॥
 ਖਗ ਮਾਸ ਖਾਤਿ ਹੈਂ ਥਾਨ ਥਾਨ।
 ਗਨ ਗ੍ਰੋੜ ਕਾਕ ਮੁਦ ਮਾਨ ਮਾਨ।
 ਰੰਗੀਨ ਭੂਮਿਕਾ ਲਾਲ ਲਾਲ।
 ਮਿੱਤੁ ਪਰੇ ਘਾਵ ਤਨ ਝਾਲ ਝਾਲ ॥੨੪॥
 ਤਨ ਛਿੰਨ ਭਿੰਨ ਬਹੁ ਸੂਰ ਸੂਰ।
 ਨਿਜ ਸੂਾਮਿ ਧਰਮ ਕੋ ਪੂਰ ਪੂਰ।
 ਉਮਰਾਵ ਰਹੇ ਉਰ ਝੂਰਿ ਝੂਰਿ।
 -ਦਲ ਬਿੰਦ ਦਯੋ ਕਰਿ ਚੂਰ ਚੂਰ ॥੨੫॥
 ਇਹ ਅਲਪ ਸਿੰਘ ਰਣ ਮਾਂਡਿ ਮਾਂਡਿ।
 ਗੁਲਕਾਨ ਬਾਨ ਗਨ ਛਾਡਿ ਛਾਡਿ।
 ਲਸਕਰ ਮਹਾਨ ਕੋ ਹਾਨਿ ਹਾਨਿ।

^੧ਸਰੀਰ (ਪਏ ਰਹਿਣ ਦਿਓ ਜੋ) ਪੰਡੀ ਵੰਡ ਵੰਡਕੇ ਖਾਣ।

^੨ਸੁਤਰ ਸਵਾਰ।

^੩ਗੀਦੀਆਂ ਨੇ ਤਰਵਾਰ ਦੇ ਵੀਰ ਕੀਤੇ।

^੪ਸੁਤਰ (ਊਠ) ਸਵਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ (ਸੀਸ)।

^੫ਹਲਕਾਰੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ।

*ਪਾ:-ਹਕਾਰ ਕਾਰ।

^੬ਸਾਰੀ ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਭੁਲਕੇ ਭਾਵ ਛੇਤੀ।

ਭੇ ਮ੍ਰਿਤਕ, ਤਉ ਸੁ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਪਾਨ^੧ ॥੨੯॥
 ਆਚਰਜ ਮਹਦਿ ਕੋ ਘਾਲ ਘਾਲ।
 ਨਹਿੰ ਫਿਰੇ ਪਾਛ ਪਗ, ਹਾਲ ਹਾਲ^੨-।
 ਇਮ ਤੁਰਕ ਹਰਾਨੇ ਹੋਇ ਹੋਇ।
 ਰਣਖੇਤ ਬਿਚਰ ਭਟ ਜੋਇ ਜੋਇ ॥੨੧॥
 ਨਿਜ ਡੇਰਨ ਮਹਿੰ ਤਬਿਆਇ ਆਇ।
 ਮਿਲਿ ਕਰਹਿੰ ਬਾਤ ਹਿਤ ਪਾਇ ਪਾਇ।
 ਪਰਖੰਤਿ ਗੁਰੂ ਬਿਚ ਕੋਇ ਕੋਇ।
 ਸੇ ਕਹਤਿ ਸਭਿਨਿ ਢਿਗ ਹੋਇ ਹੋਇ ॥੨੮॥
 ‘ਇਹ ਸੀਸ ਗੁਰਨ ਕੇ ਨਾਂਹਿ ਨਾਂਹਿ।
 ਤਿਹ ਭੇਜ ਹਰਖ ਉਰ ਕਾਹਿ ਕਾਹਿ^੩।
 ਗਹਿ ਛਟਾ ਨ ਲੇਹਿੰ ਉਪਾਇ ਪਾਇ^੪।
 ਜਿਮ ਪਾਰਦ ਦਬੈ ਨ ਧਾਇ ਧਾਇ^੫ ॥੨੯॥
 ਤਿਮ ਗੁਰ ਸਰੂਪ ਲਿਹੁ ਜਾਨਿ ਜਾਨਿ।
 ਨਹਿੰ ਮਰਜੋ ਭਰਮ ਦਿਹੁ ਹਾਨਿ ਹਾਨਿ।
 ਜ਼ਬਿ ਨਿਕਸ, ਰੌਰ ਕਰਿ ਠੌਰ ਠੌਰ।
 ਘੇਰਨ ਸੁ ਲਗੇ ਤਬਿ ਦੌਰਿ ਦੌਰਿ^੬ ॥੩੦॥
 ਗੁਰ ਵਹਿਰ ਗਏ ਤਬਿ ਜੋਇ ਜੋਇ^੭।
 ਇਹ ਭੇਦ ਲਖਤਿ ਹੈ ਕੋਇ ਕੋਇ।’
 ਇਮ ਸੁਨਯੋਂ ਸਭਿਨਿ ਭ੍ਰਮ ਠਾਨਿ ਠਾਨਿ।
 ਉਮਰਾਵ ਮਿਲੇ ਪੁਨ ਆਨਿ ਆਨਿ ॥੩੧॥
 ਕਰਤੇ ਸਲਾਹ ਮਤਿ ਬੋਲਿ ਬੋਲਿ^੮।
 ‘ਗੁਰ ਗਹਨ ਉਚਿਤ ਲਿਹੁ ਟੋਲ ਟੋਲ।
 ਦਲ ਪਸਰ ਜਾਇ ਸਭਿ ਥਾਨ ਥਾਨ।
 ਗਨ ਪੀਰ ਫਕੀਰਨ ਜਾਨਿ ਜਾਨਿ ॥੩੨॥

^੧ਮਰ ਬੀ ਗਏ ਹਨ ਤਦ ਬੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾਂ ਅਜੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਹਨ।

^੨ਆਸਾਂ ਹੱਲੇ ਤੋਂ ਹੱਲਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੈਰ ਪਿਛੇ ਨਹੀਂ ਪਿਆ।

^੩ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹੋ।

^੪ਜਤਨ ਕਰਕੇ ਬਿਜਲੀ ਨਹੀਂ ਫੜ ਸਕੀਦੀ।

^੫ਜਿਵੇਂ (ਦਬਿਆ) ਪਾਰਾ ਦਬਕਦਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

^੬(ਉਹ) ਨਿਕਲ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਰੌਲਾ ਪਿਆ ਸੀ ਤੇ ਥਾ-ਥਾਂ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਦੌੜ ਦੌੜ ਕੇ ਘੇਰਨ ਲੱਗੇ ਸਾਂ।

^੭(ਪ੍ਰੰਤੂ) ਢੂੰਡਦਿਆਂ ਢਾੰਡਦਿਆਂ (ਦੇ ਵਿਚ ਦੀ) ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਏ।

^੮ਰਾਵਾਂ ਬੋਲ ਬੋਲਕੇ।

ਪੁਰਿ ਗ੍ਰਾਮ ਜਹਾਂ ਕਹਿੰ ਚੀਨਿ ਚੀਨਿ।
 ਨਰ ਬਿੰਦ ਬਟੋਰਹੁ ਬੀਨ ਬੀਨ।
 ਨਿਕਸੈ ਨ ਬੇਸ ਕੋ ਧਾਰਿ ਧਾਰਿ^੧।
 ਨਰ ਓਪਰਾਨਿ ਲਖਿ ਸਾਰ ਸਾਰ ॥੩੩॥
 ਲਿਹੁ ਜਾਮਨੀ ਸੁ ਦਿਹੁ ਛੋਰਿ ਛੋਰਿ^੨।
 ਪੁਰਿ ਗ੍ਰਾਮ ਭਲੇ ਇਮ ਟੋਰਿ ਟੋਰਿ।
 ਬਿਲਮੇ ਨ ਹੁਕਮ ਕੋ ਪਾਇ ਪਾਇ।
 ਦਲ ਫੈਲ ਪਰੇ ਅਬਿ ਧਾਇ ਧਾਇ ॥੩੪॥
 ਮਸਲਤ ਪਕਾਇ ਅਸ ਡੇਰ ਡੇਰ।
 ਬਿਸਮਾਇ ਰਹੇ ਰਣ ਹੇਰਿ ਹੇਰਿ।
 ਗਨ ਲੋਥਨ ਕੋ ਅਨੁਮਾਨ ਮਾਨ^੩।
 ਚਮਕੌਰ ਓਰ ਚਹੁੰ ਜਾਨ ਜਾਨਿ^੪ ॥੩੫॥
 ‘ਲਛ ਤੇ ਵਧੀਕ’ ਸਭਿ ਭਾਖਿ ਭਾਖਿ।
 ਮਿਟ ਗਈ ਲਰਨ, ਅਭਿਲਾਖ ਲਾਖ^੫।
 ਸਭਿ ਸਿੰਘ ਲੋਥ ਕੋ ਲਜਾਇ ਲਜਾਇ।
 ਗਨ ਤੀਸ ਬਤੀਸਨ ਪਾਇ ਪਾਇ^{੬*} ॥੩੬॥
 ਹਤਿ ਬੁੱਧਿ ਰਿਪੁਨਿ ਕੀ ਹੇਰਿ ਹੇਰ^੭।
 ਤੁਰਕਾਨ ਲੋਥ ਲਗਿ ਢੇਰ ਢੇਰ।
 ਕਵਿ ਕਹਤਿ ਕਥਾ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ।
 ‘ਧੰਨ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ’ ॥੩੭॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ ‘ਸੰਤ ਸਿੰਘ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ
 ਨਾਮ ਤੀਨ ਚੱਡਾਰਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੪੩॥

^੧ਕੋਈ ਵੇਸ ਧਾਰਕੇ ਨਿਕਲ ਨਾ ਜਾਵੇ।

^੨ਸਾਰੀ ਸਾਰ ਲੈ ਲੈਣ ਬਾਦ ਜੋ ਨਰ ਓਪਰਾ ਜਾਣ ਪਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਮਨੀ ਲੈ ਕੇ ਛੱਡੋ।

^੩ਮਨ ਵਿਚ ਅਨੁਮਾਨ ਕਰਕੇ।

^੪ਚਮਕੌਰ ਦੇ ਚੱਤਰਫੇ ਫਿਰਕੇ ਜਾਣਿਆਂ ਕਿ....।

^੫ਜਾਣੋ।

^੬ਭਾਵ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋਥਾਂ ਕੇਵਲ ਤੀਹ ਬੱਤੀਹ ਮਿਲੀਆਂ।

^{*}ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਚਿੱਤ੍ਰਕਾਰੀ ਦੇਖਣ ਯੋਗ ਹੈ, ਅੰਕ ੩ ਤੋਂ ਦੂਹਰਾ ਤੁਕਾਂਤ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

^੭ਵੈਰੀਆਂ ਦੀ ਮੱਤ ਮਾਰੀ ਗਈ ਵੇਖ ਵੇਖ ਕੇ।

੪੪. [ਤਿੰਨਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਨਾ। ਗੁਲਾਬੇ ਮਸੰਦ ਦੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਡੇਰਾ]

੪੩<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਕਰ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ>>੪੫

ਦੋਹਰਾ: ਕਰਤਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰਤਾ ਦਲ ਚਢੇ ਗੁਰ ਖੋਜਨ ਕੇ ਕਾਜਾ।

ਭੀਮ ਚੰਦ ਘਾਇਲ ਭਯੋ, ਹਟੇ ਗਿਰਨ ਗਿਰ ਰਾਜ ॥੧॥

ਚੱਪਈ: ਭਏ ਸੁਮਾਰੀ, ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਮਰੇ।

ਗਿਰ ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ ਗਿਰਪਤਿ ਸਭਿ ਮੁਰੇ।

ਜ਼ੇਰਦਸਤ ਭੀ ਘਾਇਲ ਹੋਯੋ।

ਲਵਪੁਰਿ ਕੋ ਚਚਿ ਮਾਰਗ ਜੋਯੋ ॥੨॥

ਸੀਰੰਦ ਸੂਬਾ ਖਾਨ ਵਜੀਦਾ।

ਪੂਰਬ ਕੀ ਦਿਸ਼ ਕੀਨ ਰਸੀਦੀ।

ਦੱਖਣ ਕੀ ਦਿਸ਼ ਲਾਖਹੁਂ ਚਢੇ।

‘ਗਹੈਂ ਗੁਰੂ ਕੋ ਜਿਤ ਕਿਤ ਕਢੇ’ ॥੩॥

ਚਢਯੋ ਖੂਜ ਮਰਦੂਦ ਸੀਘ੍ਰ ਕਰਿ।

ਸ਼ਾਹ ਮਿਲਨਿ ਕੋ ਨਿਕਟ ਚਾਹ ਧਰਿ।

ਭੀਮ ਚੰਦ ਘਰ ਪਹੁੰਚਤਿ ਮਰਯੋ।

ਸੈਲ ਦੇਸ਼ ਮਹਿੰ ਸ਼ੋਕ ਸੁ ਪਰਯੋ ॥੪॥

ਅਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਕਥਾ ਸੁਨੀਜੈ।

ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੇ ਪਾਪ ਮਿਟੀਜੈ।

ਸੁਪਤਿ ਪਰੇ ਤਿਸ ਕੂਪ ਸਥਾਨ।

ਅਰਣੋਦੈ ਲਗਿ ਗੁਰ ਭਗਵਾਨ ॥੫॥

ਤੀਨਹੁਂ ਸਿੰਘ ਨਿਕਸਿ ਜਬਿ ਗਏ।

ਦਲ ਤੇ ਦੂਰ ਕੋਸ ਜੁਗ ਭਏ।

ਲਗੇ ਬਿਚਾਰਨ ‘ਚਲਿ ਹਮ ਆਏ।

ਬਿਛੂਰੇ ਗੁਰ, ਜਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਧਾਏ ॥੬॥

ਕਾ ਕਰਤੱਬਜ ਅਬੈ ਹਮ ਬਨੈ।

ਕਿਤ ਕੋ ਗਮਨੈਂ ਹੂੰ ਹਿਤ ਸਨੈ?’

ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਸਿਮਰੀ ਗੁਰ ਬਾਨੀ।

‘ਗਢ ਨਿਕਸਤਿ ਹਮ ਸੰਗ ਬਖਾਨੀ ॥੭॥

ਇਸ ਤਾਰੇ ਕੀ ਸੇਧ ਪਯਾਨੈ।

ਚਲਹੁ ਗੁਰੂ ਮਿਲਿ ਹੈਂ ਕਿਸ ਬਾਨੈ।’

^੧ਜਖਮੀ।

^੨ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਭਾਵ ਟੁਰਿਆ।

ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਤਬਿ ਚਲਤਿ ਉਚਾਰੇ।
 ‘ਇਹ ਮਗ ਪਹੁੰਚੈ ਮਾਛੀਵਾਰੇ^੧ ॥੮॥
 ਤਾਰੇ ਸੇਧ ਨਿਹਾਰਤਿ ਚਲੋ।
 ਪੁਰਿ ਲਗਿ ਖੋਜਤਿ ਗੁਰ ਸੰਗ ਮਿਲੋ।’
 ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਬੋਲਜੋ ਮਤਿ ਧੀਰ।
 ‘ਖੋਜਤਿ ਗਮਨਹੁ ਇਤ ਉਤ ਤੀਰੇ’ ॥੯॥
 ਨਿੜੈ ਬੀਰ ਤੀਨਹੁ ਤਬਿ ਚਾਲੇ।
 ਮਾਰਗ ਇਤ ਉਤ ਫਿਰਤਿ ਸੰਭਾਲੇ।
 ਖੋਜਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਜਾਤ।
 ਇਸ ਬਿਧਿ ਬਿਤੀ ਸਕਲ ਹੀ ਰਾਤਿ ॥੧੦॥
 ਜਬੈ ਸਮਾ ਅਰਣੋਦੈ ਹੋਯੋ।
 ਚੰਦ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਮੰਦ ਕੋ ਜੋਯੋ।
 ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ ਮੁਖ ਲਾਲ ਦਿਖਾਯੋ।
 ਜਨੁ ਤੁਰਕਨਿ ਕੋ ਚਹਤਿ ਖਪਾਯੋ ॥੧੧॥
 ਤਿਮਰ ਤੌਮ ਪਤਰੋ ਹੁਇ ਗਯੋ^੨।
 ਕੁਛਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਕਾਸ਼ਹਿ ਭਯੋ।
 ਗਮਨਤਿ ਦੇਖਤਿ ਪਹੁੰਚੇ ਤਹਿੰਵਾ।
 ਸੁਪਤਿ ਜਗਤਪਤਿ ਪ੍ਰਭੁ ਬਿਰ ਜਹਿੰਵਾ ॥੧੨॥
 ਜ਼ੇਵਰ ਕਿਤਿਕ ਉਤਾਰਨ ਕਰੇ।
 ਘਟੀ^੩ ਹਰਟ ਕੀ ਸਿਰ ਤਰ ਧਰੇ।
 ਗੁਲਸਤ੍ਰਾਣੁ^੪ ਅੰਗੁਸ਼ਟ ਮਝਾਰਾ।
 ਪਹਿਰੇ ਰਾਖਯੋ ਨਹੀਂ ਉਤਾਰਾ ॥੧੩॥
 ਮੋਲ ਹਜ਼ਾਰ ਇਕਾਦਸ਼ ਤਾਹੂ।
 ਰਾਖਹਿ ਬਡ ਧਨੁ^੫ ਧਰਿ ਕਰਿ ਮਾਂਹੂ।
 ਸਮੇਂ ਪਨਚ ਐਚਨਿ ਕੇ ਜੋਊ।

^੧ਇਹ ਰਾਹ ਪੁੱਜਦਾ ਹੈ ਮਾਛੀਵਾੜੇ।

^੨ਨੇੜੇ ਨੇੜੇ।

^੩ਸਾਰਾ ਹਨੇਰਾ ਪਤਲਾ ਪੈ ਗਿਆ।

^੪ਟਿੰਡ।

^੫ਅੰਗੁਠੇ ਉਤੇ ਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਉੰਗਲ ਪਰ ਪਹਿਰਿਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਚਮੜੇ ਦੀ ਟੋਪੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੀਰ ਚਲਾਉਂਦਿਆਂ ਆਂਟੀਆਂ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀਆਂ [ਸੰਸ.:, ਅੰਗੁਲਿਤ੍ਰੁ ਤੇ ਅੰਗੁਲਤ੍ਰਾਨ=ਉੰਗਲੀ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ]।

^੬ਧਨੁਖ।

ਰੱਛਕ ਬਨਹਿ ਅੰਗੁਸ਼ਟਹਿ ਸੋਊ ॥੧੪॥
 ਸਰ ਛੇਰਨਿ ਤੂਰਨਤਾ ਕਾਰਨ।
 ਯਾਂ ਤੇ ਗੁਰ ਨਹਿ ਕੀਨਿ ਉਤਾਰਨ*।
 ਯੁਤ ਗੁਲਤ੍ਰਾਣ ਹੁਤੇ ਜੋ ਹਾਥ।
 ਸੁਪਤ ਪਰੇ ਸਿਰ ਪਰ ਧਰਿ ਨਾਥ ॥੧੫॥
 ਗੁਲਸਤ੍ਰਾਣ ਵਿਚ ਹੀਰਾ ਜਰਜੋ।
 ਤਿਹ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅਰਣੋਦੈ ਪਰਜੋ।
 ਚਮਕਤਿ ਭਯੋ ਸਹਤਿ ਬਹੁ ਲਾਲੀ।
 ਦੇਇ ਦਿਖਾਲੀ ਦੂਰ ਬਿਸਾਲੀ ॥੧੬॥
 ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਮਗ ਚਲਤਿ ਬਿਲੋਕੇ।
 ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਕੋ ਕਹਿ ਕਰਿ ਰੋਕੇ।
 ‘ਇਹ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਭੂਖਨ ਕੋਈ।
 ਲਾਲੀ ਲਗੇ ਦਮਕ ਬਹੁ ਹੋਈ ॥੧੭॥
 ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੁਖ ਉਚਰਤਿ ਚਲੋ।
 ਦੇਖਹੁ ਨਿਕਟ ਹੋਇ ਪ੍ਰਭੁ ਮਿਲੋ।’
 ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਤਬਿ ਗਯੋ ਨਜੀਕੇ।
 ਦੇਖਹਿ ਕਹਾਂ^੧, -ਪਰੇ ਪ੍ਰਿਯ ਜੀ ਕੇ^੨- ॥੧੮॥
 ਹੁਤੇ ਉਨੀਂਦੇ ਸ਼ੁਮ ਕੋ ਪਾਏ।
 ਤਨ ਸੁਧਿ ਬਿਨ ਧਰਿ ਪਰ ਸੁਪਤਾਏ।
 ਦੋਨਹੁਂ ਅਪਨੇ ਨਿਕਟ ਹਕਾਰੇ।
 ਸੁਪਤ ਸੇਜ ਬਿਨ ਗੁਰੂ ਨਿਹਾਰੇ ॥੧੯॥
 ਤੀਨਹੁਂ ਪਦ ਪੰਕਜ ਕਰਿ ਨਮੋ।
 ਹੇਤ ਜਗਾਵਨ ਕੇ ਤਿਹ ਸਮੋਂ।
 ਕਰਿ ਮਸਲਤਿ ਕੋ ਚਹੈਂ ਜਗਾਯੋ।
 ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਤਬਿ ਹਾਥ ਚਲਾਯੋ ॥੨੦॥
 ਪਦ ਅਰਬਿੰਦ ਬੈਠਿ ਕਰਿ ਗਹੇ।
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਮਸਲਤਿ ਮ੍ਰਿਦੁ ਅਹੇ^੩।
 ਧਨੁਖ ਹਾਥ ਮਹਿ ਧਰੇ ਖਤੰਗ।

*ਸਦਾ ਤਿਆਰ ਬਰਤਿਆਰ ਗਲਤ ਇਸ ਨੂੰ ਕਹੀਦਾ ਹੈ।

^੧ਕੀਹ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ:- (ਅ) ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਥੇ ਪਏ ਹਨ ਜੀਆ ਦੇ ਪਿਆਰੇ।

^੨ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਪਦ ਹਨ ਸਾਦੇ, ਪਰ ਕਿਸ ਕਮਾਲ ਦਾ ਵਲਵਲਾ ਭਰਿਆ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਵਿ ਕੁਲ ਚੂੜਾਮਣਿ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ, ਕਮਾਲ ਹੈ।

^੩ਕੋਮਲਤਾ ਨਾਲ ਮਲਦਾ ਹੈ।

ਕਮਰਕਸਾ ਤਿਮ ਹੀ ਸਭਿ ਅੰਗ ॥੨੧॥
 ਕਿਤਿਕ ਬਾਰ ਮਸਲੇ ਜਬਿ ਚਰਨਾਂ।
 ਤਨਿ ਸੁਧਿ ਭਈ ਨੀਂਦ ਕਰਿ ਹਰਨਾ।
 ਕਮਲ ਬਿਲੋਚਨ ਬਿਕਸੇ ਤੂਰਨ।
 ਧਨੁਖ ਸੰਭਾਰ^{੧੧} ਉਠੇ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ॥੨੨॥
 ਜਬਿ ਸੰਗੀ ਨਿਜ ਸਿੱਖ ਨਿਹਾਰੇ।
 ‘ਆਇ ਸੁ ਪਹੁੰਚੇ ਇਹਾਂ’, ਉਚਾਰੇ।
 ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨੀ।
 ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਮਹਾਰਾਜ ਬਲ ਖਾਨੀ ! ॥੨੩॥
 ਇਹਾਂ ਆਇ ਕਿਮ ਭੇ ਨਿਸ਼ਚਿੰਡ।
 ਪਿਖਹੁ ਭਯੋ ਅਬਿ ਨਿਸ ਕੋ ਅੰਤ।
 ਸੂਰਜ ਉਦੈ ਹੋਇ ਲੌ ਸਾਰੇ।
 ਲਸ਼ਕਰ ਪਸਰਹਿ ਜਿਤ ਕਿਤ ਭਾਰੇ ॥੨੪॥
 ਕੌਨ ਭਰੋਸਾ ਕਰਿ ਪਰ ਰਹੇ।
 ਨਹਿੰ ਗਢ ਸੈਨਾ ਬਿਰਤਾ ਲਹੋ^੧।
 ਕਰਹੁ ਉਪਾਇ ਜਥਾ ਬਨਿ ਆਵੈ।
 ਨਤੁਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਭਏ ਰਿਪੁ ਧਾਵੈ^੨ ॥੨੫॥
 ਫੇਰ ਨ ਬਨਹਿ ਹੋਇ ਲਾਚਾਰੀ।
 ਏਕ ਰਹੈ -ਮਰਿਬੇ ਕਜਾ ਮਾਰੀ^੩-।’
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਪਖੀ, ਭਈ ਭੁਨਸਾਰੀ।
 ਨਿਜ ਸਿੰਘਨਿ ਕੇ ਸੰਗ ਉਚਾਰੀ ॥੬॥
 ‘ਅਬਿ ਉਪਾਇ ਨਹਿੰ ਕੋ ਬਨਿ ਆਵੈ।
 ਚਰਨ ਫਾਲਸੇ^੪, ਚਲਯੋ ਨ ਜਾਵੈ।
 ਬਾਗ ਬਿਲੋਕਹੁ ਸਨਮੁਖ ਜੋਈ।
 ਇਸ ਮਹਿੰ ਚਲਹੁ ਰਹਹੁ ਬਿਰ ਹੋਈ ॥੨੬॥
 ਜੇ ਸੱਤ੍ਰੁ ਗਨ ਕੋ ਬਨ ਮੇਲਾ^੫।
 ਭਿੜਹਿੰ ਭੇੜ ਝੇਲਹਿ ਬਡ ਹੇਲਾ।

^{੧੧}ਕਮਾਲ ਹੈ ਸਾਵਧਾਨਤਾ ਦਾ।

^{੧੨}ਨਾ ਕਿਲਾ ਹੈ ਨਾ ਸੈਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਆਸਰੇ ਇਸਥਿਤੀ ਪਾਈਏ।

^{੧੩}ਇੱਕੋ ਗੱਲ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਜਾਏਗੀ। ਮਰਨਾ ਯਾ ਮਾਰਨਾ।

^{੧੪}ਫਲੂਹੇ।

^{੧੫}ਪਾ:-ਫਾਲਕੇ।

^{੧੬}ਜੇ ਵੈਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਆ ਬਣਿਆਂ ਤਾਂ।

ਉਪਬਨ ਲੇਹੁ ਅੜਤਲਾ ਲਰਿਬੈ^੧।
 ਸੱਤ੍ਰੂ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਪ੍ਰਾਨਨਿ ਹਰਿਬੈ^੨ ॥੨੮॥
 ਭਯੋ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪਿਖੇ ਪਗ ਛਾਲੇ।
 ਲਾਲ ਕਮਲ ਦਲ ਮੁਕਤਾ ਢਾਲੇ^੩।
 ਦੋਨਹੁਂ ਚਰਨਨਿ ਪਰ ਅਸ ਪਰੇ।
 ਪੋਇ ਲਰੀ^੪ ਜਨ ਗੁੰਬਨਿ ਕਰੇ ॥੨੯॥
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਗਿਰਾ ਸਮੇਤ ਲਚਾਰੀ।
 ਗੁਰ ਰਜਾਇ ਲਖਿ ਤੂਸ਼ਨ ਧਾਰੀ।
 ਉਠੇ ਨਾਥ ਜਬਿ ਚਲਿਬੈ ਕਾਰਨ।
 ਭਈ ਪੀਰ ਹੋਤਿ ਨ ਪਗ ਡਾਰਨ ॥੩੦॥
 ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਤਬਿ ਕੰਧ ਉਠਾਏ।
 ਭਏ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਬਾਗ ਮਹਿੰ ਜਾਏ।
^੫ਹੁਤੋ ਨਿਕਟ, ਤਰੁਵਰ ਤਰ ਖਰੇ।
 ਹਰੇ ਹਰੇ ਸੰਘਨਿ ਦਲ ਖਰੇ^੬ ॥੩੧॥
 ਬੀਚ ਕੂਪ ਤਿਸ ਹਰਟ ਚਲੰਤਾ।
 ਬੈਠੇ ਨਿਕਟ ਪਹੁੰਚਿ ਭਗਵੰਤਾ।
 ਹੁਤੋ ਹਰਟ ਬਾਹਕ, ਤਿਨ ਹੋਰੇ।
 -ਇਹ ਤੌਂ ਗੁਰ ਮਮ ਖਾਂਵਦ ਕੇਰੇ^੭ ॥੩੨॥
 ਸਿੱਖ ਗੁਲਾਬਾ ਹੁਤੋ ਮਸੰਦਾ।
 ਤਿਸ ਕੋ ਕਾਮਾ ਬਾਗ ਬਿਲੰਦਾ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਸੋ ਬਾਤ ਬਤਾਵਤਿ।
 -ਕੁਛ ਕੇਸ਼ ਯੁਤ ਪੰਥ ਬਨਾਵਤਿ- ॥੩੩॥
 ਸੁਨੇ ਹੁਤੇ ਤਿਨ ਪਤੇ ਅਗਾਰੇ।
 ਅਨੁਮਾਨਤਿ ਸੋ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਿਹਾਰੇ।
 -ਮਮ ਖਾਂਵਦ ਜੇ ਪਤੇ ਬਤਾਏ।
 ਸੋ ਗੁਰ ਆਪ ਕਿ ਸਿਖ ਤਹਿ ਆਏ- ॥੩੪॥
 ਇਮ ਮਨ ਜਾਨਿ ਪਿਖੇ ਗੁਰ ਬੈਸੇ।

^੧ਆਸਰਾ ਲੜਨੇ ਲਈ। [ਪੰਨੇ, ਅੜਤਲਾ=ਆੜ, ਓਟ]।

^੨ਸੁਰਮਤਾ ਤੇ ਅਹਿੱਲ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਦਾ ਕਮਾਲ ਹੈ।

^੩ਕਮਲ ਦੇ ਲਾਲ ਪੱਤਿਆਂ ਉਪਰ ਮੌਤੀਆਂ ਵਾਂਗ੍ਰੀ।

^੪ਲੜੀ ਪ੍ਰੋ ਕੇ।

^੫(ਬਾਗ) ਨੇੜੇ ਹੀ ਸੀ, (ਜਿੱਥੇ) ਬਹੁਤੇ ਬ੍ਰਿੱਛ ਖੜੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਵੇ ਸਾਵੇ ਪੱਤਰ ਡਾਢੇ ਸੰਘਣੇ ਸਨ।

^੬ਮੇਰੇ ਸ੍ਰਾਮੀ ਦੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਹੈਨ।

ਤਜਿ ਕਰਿ ਕੂਪ ਚਲਤਿ ਕੇ ਤੈਸੇ।
 ਧਾਇ ਸ਼ਿਤਾਬ ਗੁਲਾਬੇ ਪਾਸ।
 ਮਿਲਜੋ ਜਾਇ ਸੁਧਿ ਕਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ॥੩੫॥
 ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਆਪ ਕਿ ਸਿਖ ਗੁਰ ਕੇਰੇ।
 ਉਪਬਨ ਪ੍ਰਵਿਸ਼ੇ ਹੋਤਿ ਸਵੇਰੇ।
 ਕੇਸ਼ ਕਾਛ ਤੁਮ ਜਥਾ ਬਤਾਵਤਿ।
 ਸਗਰੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਤਿਨਹੁੰ ਮਹਿੰ ਪਾਵਤਿ ॥੩੬॥
 ਉਠਹੁ ਬਿਲੋਕਹੁ ਲਿਹੁ ਸੁਧਿ ਸਾਰੀ।
 ਚਲਿ ਕਰਿ ਪਰਖਹੁ ਕਰਹੁ ਚਿਨਾਰੀ।’
 ਸੁਨਤਿ ਗੁਲਾਬਾ ਬਹੁ ਬਿਸਮਾਯੋ।
 ਉਠਿ ਤੂਰਨ ਘਰ ਤੇ ਚਲਿ ਆਯੋ ॥੩੭॥
 ਆਇ ਬਾਗ ਮਹਿੰ ਕਹਾਂ ਨਿਹਾਰੇ।
 -ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬੈਠੇ ਬਲਿ ਭਾਰੇ-।
 ਨਮੋ ਕਰੀ ਸਿਰ ਧਰਿ ਪਰਿ ਟੇਕਾ।
 ਪੁਨ ਬੂਝੇ ਪ੍ਰਭੁ ਜਲਧਿ ਬਿਬੇਕਾ ॥੩੮॥
 ‘ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਮੋਹਿ ਫੁਰਮਾਵਹੁ।
 ਅਭਿਲਾਖਹੁ, ਕਹਿ ਅਬੈ ਮੰਗਵਾਹੁ^੧।’
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਤਿਹ ਸੰਗ ਉਚਾਰਾ।
 ‘ਸੁੱਖਾ ਮਿਰਚਾਂ ਆਨਿ ਉਦਾਰਾ ॥੩੯॥
 ਬਿਨਾ ਅਮਲ ਬਹੁ ਸਮਾ ਬਿਤੀਤਾ।
 ਪਾਨ ਕਰੈਂ ਹੁਲਸੈ ਤਬਿ ਚੀਤਾ।’
 ਸੁਨਤਿ ਗੁਲਾਬਾ ਤੂਰਨ ਗਯੋ।
 ਜਾਇ ਬਜਾਰ ਖਰੀਦਨ ਕਿਯੋ ॥੪੦॥
 ਜਥਿ ਗੁਰ ਉਪਬਨ ਬੈਠੇ ਜਾਇ।
 ਕਾਮਾ ਗਮਨਯੋਂ ਪੁਰਿ ਸਹਿਸਾਇ।
 ਖੁਸ਼ਕੀ ਅਰਕ ਦੂਧ ਤੇ^੨ ਹੋਈ।
 ਬਾਂਢਤਿ ਅਮਲ^੩ ਪਿਯਨਿ ਤੇ ਸੋਈ ॥੪੧॥

^੧ਜੋ ਚਾਹੋ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਮੰਗਾ ਦਿਆਂ।

^੨ਅੱਕ ਦੇ ਦੂੰਧ ਤੋਂ।

^੩ਉਹ (ਅੱਕ) ਅਮਲ ਦੀ ਲੋੜ (ਵੇਲੇ) ਪੀਣ ਤੋਂ (ਹੋਈ) [ਬਾਂਢਤ ਅਮਲ=ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਤਬੀਅਤ ਅਮਲ ਦੀ ਵਾਂਢਾ=ਲੋੜ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ]। (ਅ) ਪਰ ਸੁੱਧ ਪਾਠ ‘ਅਬਾਂਢਤ ਅਮਲ’ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਲਿਖਾਰੀ ਦੀ ਕਲਮ ਉਕਾਈ ਹੈ। ਅੱਕ ਦਾ ਦੂੰਧ ਅਵਾਂਢਤ ਨਸ਼ਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਖੁਸ਼ਕੀ ਕੀਤੀ। [ਅਵਾਂਢਤ ਅਮਲ=ਉਹ ਨਸ਼ਾ ਜੋ ਸਾਧਾਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਪੀਣ ਖਾਣ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ]।

ਬੂਝੇ ਤਬਿ ਭੀ ਸੰਗੀ ਤੀਨ।
 ਸੁੱਖਾ ਕਿਸ ਕੇ ਨਿਕਟ ਕਹੀ ਨਾ।
 ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਕੇ ਥੋ ਕੁਛ ਪਾਲੇ।
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਗੁਰ ਤੇ ਖੋਲਿ ਨਿਕਾਲੇ ॥੪੨॥
 ਥੋਰਾ ਹੁਤੋ ਤਜਾਰ ਕਰਿ ਦਯੋ।
 ਤਿਖਾ ਸਹਿਤ ਸੋ ਪੀਵਨ ਕਯੋ।
 ਹੁਇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਰ ਦੇਵਤਿ ਜੋਵੈਂ*।
 ‘ਪੰਥ ਖਾਲਸੇ ਮਹਿੰ ਤੁਮ ਹੋਵੈਂ ॥੪੩॥
 ਤੁਝ ਸਮ ਬੇਖ ਸੁਭਾਉ ਬਿਸਾਲੀ।
 ਨਾਮ ਨਿਹੰਗ ਅਨੇਕ ਅਕਾਲੀ’।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਇਕ ਘਟੀ ਬਿਤਾਈ।
 ਚਾਹ ਅਮਲ ਕੀ ਰਹੀ ਤਦਾਈ ॥੪੪॥
 ਸਿੰਘਨਿ ਸਭਿਨਿ ਸੁਚੇਤਾ ਧਾਰੇ।
 ਆਨਨ ਪਾਨਨ ਪਾਇਂ^੨ ਪਖਾਰੇ।
 ਕਰਤਿ ਪ੍ਰਤੀਖਨ -ਮਾਦਕ^੩ ਲਜਾਵੈ।
 ਪਾਨ ਕਰੈਂ ਤ੍ਰਿਖ ਹਰਿ ਤ੍ਰਿਪਤਾਵੈਂ- ॥੪੫॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥੇ ਖਸਟਮ ਰੁਤੇ ‘ਉਪਬਨ ਪ੍ਰਵੇਸ਼’ ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਚਤੁਰ ਚੱਡਾਰਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੪੪॥

*ਇਹ ਵਰਦਾਨ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦਾ ਸੁੱਖੇ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੀ ਘਾੜਤ ਹੈ ਜੋ ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਬਿਨ ਪੜਤਾਲੇ ਲਿਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਈ ਦੇਖੋ ਰੁਤ ੨ ਅੰਕ ੪੪ ਅੰਸੂ ੨੦ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੂਕ।

^੧ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਕੇ (ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਵਲ) ਤੱਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਵਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ:-ਤੇਰੇ (ਵਰਗੇ) ਪੰਥ ਖਾਲਸੇ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਅਕਾਲੀ ਹੋਣਗੇ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤੇਰੇ ਵਰਗਾ ਵੇਸ (ਤੇ ਤੇਰੇ ਵਰਗਾ) ਉੱਤਮ ਸੁਭਾਵ ਹੋਵੇਗਾ, ਨਾਉਂ (ਉਹਨਾਂ ਦਾ) ਨਿਹੰਗ ਹੋਵੇਗਾ ਅਥਵਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਨਾਉਂ ਨਿਹੰਗ ਯਾ ਅਕਾਲੀ ਹੋਵੇਗਾ।

^੨ਮੁੱਖ ਤੇ ਹੱਥ ਜਲ ਨਾਲ।

^੩ਨਸੇ ਵਾਲੀ ਸੌ, ਇਥੇ ਮੁਰਾਦ ਸੁੱਖੇ ਤੋਂ ਹੈ।

੪੫. [ਮਾਛੀਵਾੜੇ। ਮਾਹੀ]

ੴ ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੁਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ >> ੪੬

ਦੋਹਰਾ: ਸੁੱਖਾ ਮਿਰਚਾਂ ਤਜਾਰ ਕਰਿ,

ਲਜਾਇ ਗੁਲਾਬਾ ਪਾਸ।

ਪੂਰਿ ਕਟੋਰਾ ਅੱਗ੍ਰ ਧਰਿ,

ਗੁਰ ਉਠਾਇ ਤ੍ਰਿਖ ਨਾਸ਼ੀ ॥੧॥

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ: ਸਰਦ ਨੀਰ ਬਰ ਪਾਨ ਤੇ
ਸਭਿ ਪਜਾਸ ਬਿਨਾਸੀ।

ਅਰਕਦੁਘਧ ਕੋ ਦੁਰਅਮਲ^੨,

ਬਡ ਉਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸੀ।

ਉਰ ਅਨੰਦ ਕਹੁ ਮਾਨ ਕਰਿ

ਉਠਿ ਚਹੋ ਪਯਾਨਾ।

ਚਰਨ ਫਾਲਰੇ ਬਹੁ ਪਰੇ

ਦੈਂ ਖੇਦ ਮਹਾਨਾ ॥੨॥

ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਬਲਵੰਤ ਤਬਿ, ਬਲ ਸਾਥ ਉਠਾਏ।

ਗਏ ਸੌਚ ਹਿਤ ਕਰਨ ਤੇ, ਤਟ ਸਲਿਤਾ ਥਾਏ।

ਬਡੀ ਝੀਲ ਬੇਲਾ ਖਰਜੋ, ਨਹਿਂ ਦਿਖਤ ਨਜੀਕਾ।

ਕਾਹ, ਪਟੇਰਾ^੩ ਆਦਿ ਤ੍ਰਿਣ, ਸੰਘਨ ਤਿਹ ਨੀਕਾ ॥੩॥

ਪ੍ਰਵਿਸੇ ਜਾਇ ਮਝਾਰ ਤਿਹ, ਕਰਿ ਸੌਚ ਪਯਾਨੇ।

ਉਪਬਨ ਕੋ ਆਵਨ ਲਗੇ, ਤ੍ਰਿਣ ਚੀਰ ਮਹਾਨੇ।

ਤਹਿਂ ਮਹਿਖੀ ਚਾਰਤਿ ਫਿਰਤਿ, ਇਕ ਮੂਰਖ ਮਾਹੀ^੪।

ਆਵਤਿ ਗੁਰੂ ਬਿਲੋਕਿ ਤਿਸ, ਬਿਸਮਜੋ ਮਨ ਮਾਂਹੀ ॥੪॥

ਮਨ ਜਾਨੀ -ਇਹ ਸਿੰਘ ਹੈਂ, ਤਜਿ ਚਲੇ ਲਰਾਈ।

ਮੈਂ ਅਬਿ ਕਰੋਂ ਪੁਕਾਰ ਕੋ, ਦੈ ਹੋਂ ਪਕਰਾਈ-।

ਇਮ ਨਿਸਚੈ ਕਰਿ ਉਚ ਧੁਨਿ, ਮੁਖ ਬਾਕ ਪੁਕਾਰਾ।

‘ਸਿੰਘ ਪਲਾਏ ਜਾਤਿ ਹੈਂ, ਇਹ ਝੀਲ ਮਝਾਰਾ’ ॥੫॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਬੋਲੇ ‘ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਇਹ ਜਾਨ ਨ ਪਾਵੈ।

ਗਹਿ ਆਨਹੁੰ ਮਤਿ ਮੰਦ ਕੋ, ਨਹਿਂ ਰੌਰ ਉਠਾਵੈ।’

^੧ਤ੍ਰੇਹ ਢੂਰ ਕੀਤੀ।

^੨ਅਮਲ ਉਤਰ ਗਿਆ।

^੩ਕਾਹੀ ਤੇ ਦੱਭ ਯਾ ਦਿੱਭ। ਪਟੇਰਾ=ਇਕ ਪੁਕਾਰ ਦਾ ਲੰਮਾ ਘਾਹ ਜੋ ਪਾਣੀ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਥੋੜੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਸਫ਼ਾਂ ਬੁਣਦੇ ਹਨ। [ਸੰਸ.:, ਪਟੇਰਨ। ਹਿੰਦੀ ਪਟੇਰ]।

^੪ਮੱਝੀ ਚਾਰਨ ਵਾਲਾ, ਛੇੜ।

ਸੁਨਿ ਕੇਹਰਿ ਸਮ ਬੇਗ ਕਰਿ, ਪਕਰਯੋ ਤਤਕਾਲਾ।
 ਆਨਯੋ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਨਿਕਟ, ਡਰ ਗਯੋ ਬਿਸਾਲਾ ॥੬॥
 ‘ਕਹੁ ਕੁਟਣੈ ਕੂਕਯੋ ਕਹਾਂ,, ਕਜਾ ਲੇਹੁ ਪੁਕਾਰੀ?
 ਜੇ ਹਮ ਪਲਟਾ ਲੇਹਿ ਅਬਿ, ਦੈ ਹੈਂ ਤੁਹਿ ਮਾਰੀ।’
 ਸੁਨਿ ਮਾਹੀ ਕਰ ਜੋਰਿ ਕੈ, ਮ੍ਰਿਦੁ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ।
 ‘ਜਾਨਯੋਂ ਮੈਂ ਤੁਮ ਕੋ ਨਹੀਂ, ਗੁਰ ਅਪ ਉਦਾਰਾ ॥੭॥
 -ਸਿੰਘ ਕਹੂੰ ਕੇ ਜਾਤਿ ਹੈਂ-, ਇਮ ਜਾਨਿ ਪੁਕਾਰਾ।
 ਛਿਮਹੁ ਅਬਹਿ ਨਹਿਂ ਬੋਲਿ ਹੌਂ, ਪਿਖਿ ਦਰਸੁ ਤੁਹਾਰਾ।’
 ਗੁਰੂ ਕਮਰ ਖੰਜਰੈ ਤਬੈ, ਤਿਸ ਕੇ ਕਰ ਦੀਨੋ।
 ਹੀਰੇ ਜਰੇ ਜਰਾਵ ਮੈਂ, ਜਿਹ ਕੀਮਤਿ ਪੀਨੋ ॥੮॥
 ‘ਪੁੱਤ੍ਰ ਪੌਤ੍ਰ ਲਗਿ ਸਦਨ ਮਹਿਂ, ਕਰੀਅਹਿ ਗੁਜ਼ਰਾਨਾ।
 ਬੇਚਹਿਂ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਕੋ, ਧਨ ਪਾਇਂ ਮਹਾਨਾ।
 ਨਹਿਂ ਬੋਲਹੁ, ਘਰ ਗਮਨ ਕਰਿ,, ਛੋਰਹਿਂ ਅਬਿ ਤੋਹੀ।’
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਮਾਹੀ ਨਮੋ ਕਰਿ, ਮੁਖ ਤੂਸ਼ਨਿ ਹੋਹੀ ॥੯॥
 ਆਇ ਬਿਰਾਜੇ ਬਾਗ ਮਹਿਂ, ਦਿਨ ਸਕਲ ਬਿਤਾਯੋ।
 ਸੰਧਾ ਸਸੈਂ ਬਿਲੋਕਿ ਕੈ, ਜਬਿ ਰਵਿ ਅਸਤਾਯੋ।
 ਆਇ ਗੁਲਾਬਾ ਸੰਗ ਲੇ, ਗਮਨਯੋਂ ਘਰ ਮਾਂਹੀ।
 ਹੁਤੋ ਚੁਬਾਰਾ ਸਦਨ ਪਰ, ਨਵ ਚਿਨਯੋ ਤਦਾਹੀ ॥੧੦॥
 ਪ੍ਰਣ ਧਾਰਯੋ -ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ, ਪੂਰਬ ਇਤ ਪਾਵੈਂ।
 ਹਮ ਪੀਛੈ ਬਿਚ ਬਾਸਿ ਹੈਂ-, ਇਮ ਚਿਤ ਦ੍ਰਿੜਤਾਵੈ।
 ਤਉ ਤੁਰਕ ਕੇ ਰਾਜ ਕਰਿ, ਡਰਪੰਤਿ ਘਨੇਰੇ।
 ਦੁਤਿਯ ਪੰਜਾਬਾ ਭ੍ਰਾਤ ਤਿਹ,, ਲਾਚਾਰ ਬਡੇਰੇ ॥੧੧॥
 ਸੁੰਦਰ ਏਕ ਪ੍ਰਯੰਕ ਤਬਿ, ਮੰਦਰ ਮਹਿਂ ਡਾਸਾ।
 ਕਰਯੋ ਬਿਠਾਵਨ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਆਚਰਜ ਬਿਲਾਸਾ।
 ਖਾਨ ਪਾਨ ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਕਰੇ, ਨਿਸ ਮਹਿਂ ਸੁਪਤਾਏ।
 ਪ੍ਰਾਤਿ ਉਠੇ ਕਰਿ ਸੌਚ ਕੋ, ਜਲ ਘਨੇ ਅਨਾਏ ॥੧੨॥
 ਕਰੀ ਰਦਨ ਧਾਵਨੈ ਗੁਰੂ, ਮੁਖ ਕਮਲ ਪਖਾਰਾ।
 ਪੁਨ ਚੌਂਕੀ ਪਰ ਖਰੇ ਹੁਏ, ਮੱਜਨ ਤਨ ਧਾਰਾ।
 ਕਟ ਕੀ ਕਾਛ ਨਿਕਾਰ ਕਰਿ, ਤਹਿਂ ਨੀਚੇ ਡਾਰੀ।

੧ਭੜਕੇ।

੨ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਮਰ ਦਾ ਖੰਜਰ।

੩ਦਾਤਣ।

ਆੜਬੰਦ^{*} ਅੰਤਰ ਹੁਤੋ, ਦਿਛ ਕਸਜੇ ਸੁਧਾਰੀ ॥੧੩॥
 ਸੋ ਆਮਿਖ ਮਹਿੰ ਖੁਭਿ ਰਹਯੋ, ਜਮੀ^੧ ਸ਼੍ਰੋਣਤ ਸਾਬਾ।
 ਰਹੇ ਨਿਕਾਸ ਨ ਨਿਕਸਤੋ, ਐਂਚਯੋਂ ਗਹਿ ਹਾਬਾ^੨।
 ਤਬਹਿ ਗੁਲਾਬੇ ਕੋ ਕਹਯੋ, ਕਰਿ ਜਤਨ ਨਿਕਾਸੋ।
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਕਾਢਨ ਲਗਯੋ, ਹੈ ਕੈ ਬਹੁ ਪਾਸੋ ॥੧੪॥
 ਸੰਕਤ ਚਿਤ ਗੁਰ ਨਗਨ ਤੇ, ਨਹਿੰ ਦ੍ਰਿਗ ਕਰਿ ਹੇਰੇ।
 ਬਸਤ੍ਰੁ ਗਯੋ ਜਮ ਅਧਿਕ ਹੀ, ਨਿਕਸਿ ਨ ਜਿਸ ਬੇਰੇ^੩।
 ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ ‘ਨਹਿੰ ਸੰਕ ਕਰਿ, ਅਵਲੋਕਿ ਨਿਕਾਸੋ।
 ਪਿਤ ਸੁਤ ਦੋਸ਼ ਨ ਨਗਨ ਕੋ, ਨਹਿੰ ਕੀਜੈ ਸਾਂਸੋ^੪’ ॥੧੫॥
 ਤਉ ਗੁਲਾਬਾ ਸੰਕਤੋ, ਜਲ ਡਾਰਿ ਭਿਗੋਵੈ।
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਖਿਸਕਾਇ ਪਟ, ਨਿਕਸਾਇ ਸੁ ਜੋਵੈ।
 ਜੁਗਲ ਉਰੂ ਤੇ ਐਂਚਿ ਕਰਿ, ਕਰਿ ਕਰਿ ਪਟ ਗੀਲਾ।
 ਨੀਠ ਨੀਠ ਕਾਢਨ ਕਰਯੋ, ਪੁਨ ਪੁਨ ਕਰਿ ਢੀਲਾ ॥੧੬॥
 ਅਪਰ ਕਾਛ ਪਹਿਰੀ ਬਹੁਰ, ਸਭਿ ਬਸਤ੍ਰੁ ਸਜਾਏ।
 ਤਬਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰੁ ਧਾਰਨ ਕਰੇ, ਬੈਠੇ ਤਿਸ ਥਾਂਏ।
 ਖਾਨ ਪਾਨ ਤੈਸੇ ਕਰਯੋ, ਸੋ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਯੋ।
 ਆਇ ਗੁਲਾਬੇ ਨਿਕਟ ਤਬਿ, ਕਰ ਜੋਰਿ ਅਲਾਯੋ ॥੧੭॥
 ‘ਮਹਾਰਾਜ ! ਕਿਆ ਅਸਨ ਅਬਿ, ਕਰਿਵਾਵੋਂ ਤਜਾਰਾ।
 ਜਿਸ ਪਰ ਰੁਚਿ ਹੁਇ ਆਪ ਕੀ, ਸੋ ਬਨਹਿ ਅਹਾਰਾ।’
 ਕਰਨ ਪਾਰਖਾ ਤਿਨਹੁਂ ਕੀ, ਗੁਰ ਹੁਕਮ ਬਖਾਨਾ।
 ‘ਆਮਿਖ ਆਨਹੁਂ ਛਾਂਗ ਇਕ, ਝਟਕੈਂ ਨਿਜ ਪਾਨਾ^੫’ ॥੧੮॥
 ਤਬਹਿ ਗੁਲਾਬੇ ਬੋਜਿ ਕੈ, ਦੇ ਮੌਲ ਸੁ ਲਜਾਯੋ।
 ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਢਿਗ ਲੇ ਗਯੋ, ਤਹਿੰ ਖਰੇ ਟਿਕਾਯੋ।
 ਤੁਪਕ ਮਾਰਿ ਝਟਕਾ ਕਰਯੋ, ਭਾ ਸ਼ਬਦ ਉਚੇਰੇ।

^{*}ਜਦੋਂ ਬੜਾ ਲੰਮਾ ਪੈਂਡਾ ਦੌੜਨਾ ਪਏ ਤਾਂ ਤੇੜ ਇਕ ਕਪੜਾ ਬੱਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਜਾਂਘੀਏ ਤੇ ਲੰਗੋਟ ਵਾਂਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਦੌੜਨ ਵਿਚ ਸਹੂਲਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਖੇਚਲਾਂ ਤੋਂ ਬਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚਮਕੋਰ ਤੋਂ ਪੈਦਲ ਟੁਰਨ ਵੇਲੇ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਈ ਕੋਸ ਤ੍ਰਿਖੇ ਟੁਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਕੋਈ ਕਪੜਾ ਲਕ ਨੂੰ ਕੱਸ ਪਾ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਹੈ ਜੋ ਐਤਨਾ ਪੈਂਡਾ ਦੌੜਨ ਕਰਕੇ ਮਾਸ ਵਿਚ ਖੁੱਭਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

^੧ਜੰਮ ਗਿਆ ਸੀ।

^੨(ਆਪਣੇ) ਹੱਥ ਨਾਲ (ਜਦ) ਫੜਕੇ ਖਿੱਚਿਆ ਤਾਂ ਖਿੱਚਣ ਤੇ ਬੀ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ।

^੩ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਨਾ ਨਿਕਲਿਆ।

^੪ਸੰਸਾ ਨਾ ਕਰ।

^੫ਆਪਣੀ ਹੱਥੀਂ ਝਟਕਾਵਾਂਗੇ।

ਸੁਨਤਿ ਗੁਲਾਬਾ ਬਰਹਰਜੋ, ਬਿਦਤੈ ਨਰ ਹੇਰੇ^੧ ॥੧੯॥
 ਇਕਿ ਦਿਸ਼ ਹੁਤੇ ਪੜੋਸ ਕੋ, ਘਰ ਦਿਜ ਕੋ ਬਾਸਾ।
 ਦੁਤਿਯ ਦਿਸ਼ਾ ਸੱਯਦ ਬਸੈ, ਬਹੁ ਨਿਕਟ ਅਵਾਸਾ।
 ਬਿੱਪ੍ਰ ਬਿਲੋਕੇ ਉਕਸਿ ਕੈ, ਗੁਰ ਰੂਪ ਪਛਾਨੇ।
 ਆਗੇ ਗਯੋ ਅਨੰਦਪੁਰਿ, ਤਹਿਂ ਦਰਸ਼ਨ ਠਾਨੇ ॥੨੦॥
 ਡਾਰਿ ਪਤਾਸੇ ਬਲ ਮਹਿੰ, ਧਰਿ ਬੀਚ ਜਨੇਊ।
 ਆਨ ਅਚਾਨਕ ਘਰ ਬਰਜੋ, ਨਹਿਂ ਰੋਕਯੋ ਕੇਊ।

ਗੁਰ ਕੋ ਆਸਿਖ ਦੇਇ ਕਰਿ,
 ਧਰਿ ਬਾਲ ਅਗਾਰੀ।
 ਪੰਚ ਮੁਹਰ ਨਿਜ ਹਾਥ ਲੇ,
 ਪ੍ਰਭੁ ਤਿਸ ਮਹਿੰ ਡਾਰੀ ॥੨੧॥

ਪੁਨ ਅਸੀਸ ਕੋ ਬਿੱਪ੍ਰ ਦੇ, ਨਿਜ ਸਦਨ ਪਹੂੰਚਾ।
 ਡਰੇ ਗੁਲਾਬ ਪੰਜਾਬ ਉਰ, ਨਹਿਂ ਬੋਲਤਿ ਉੱਚਾ।
 -ਜਾਨ ਜਾਇ ਪੁਰਿ ਨਗਰ ਸਭਿ, ਮੁਝ ਆਨਿ ਗਰੈ ਹੈਂ।
 ਜਤਨ ਛੁਟਨ ਕੋ ਪੁਨ ਕਹਾਂ, ਨਾਹਕ ਮਰਿ ਜੈਹੈਂ- ॥੨੨॥

ਆਸਿਖ ਕੋ ਕਰਿ ਪਾਕ ਤਬਿ, ਆਢੇ ਸੁਧਰਾਯੋ।
 ਖਲਰੀ ਚਾਰੋਂ ਚਰਨ ਅਜ, ਇਕ ਬਾਨ ਟਿਕਾਯੋ।
 ਕਿਤਿਕ ਸਮੈਂ ਬੀਤਯੋ ਜਬੈ, ਇਕ ਨਿਕਟ ਮਸੀਤਾ।
 ਕਾਜੀ ਬਾਂਗ ਪੁਕਾਰ ਕਰਿ, ਬੋਲਯੋ ਨਿਰਭੀਤਾ ॥੨੩॥

ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਉਠਿ ਪਲੰਘ ਤੈ, ਲੇ ਖਲਰੀ ਛਾਂਗਾ^੨।
 ਪਗ ਸਿਰ ਬੀਚ ਲਪੇਟ ਕਰਿ^੩, ਗਮਨੇ ਤਿਤ ਆਗਾ।
 ਕੋਸਠ ਕੋਸਠ ਗਨ ਉਲੰਘਿ^੪, ਪਹੁੰਚੇ ਤਹਿਂ ਜਾਈ।
 ਖਰੋ ਪੁਕਾਰਤਿ ਬਾਂਗ ਜਹਿੰ, ਉੱਚੇ ਬਲ ਲਾਈ ॥੨੪॥

ਤਿਸ ਕੇ ਸਿਰ ਕੋ ਤਾਕ ਕਰਿ,
 ਮਾਰੀ ਤਤਕਾਲਾ।
 ਪਰੀਆ ਉਤਰੀ ਧਰਿ ਪਰੀ,
 ਭਾ ਕਸਟ ਬਿਸਾਲਾ।
 ਕੋਸਠ ਕੋਸਠ ਪੰਥ ਜੋ, ਗੁਰ ਪਹੁੰਚੇ ਆਈ^{*}।

^੧(ਮਤਾਂ ਲੋਕੀਂ) ਦੇਖਣ ਲਈ ਆ ਜਾਣ (ਕਿ ਕਿਉਂ ਬੰਦੂਕ ਚੱਲੀ ਹੈ ਤਾਂ) ਗੱਲ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਜਾਵੇਗੀ।

^੨ਬੱਕਰੇ ਦੀ।

^੩ਪੈਰ ਤੇ ਸਿਰੀ (ਬੱਕਰੇ ਦੀ ਖੱਲ ਵਿਚ) ਲਪੇਟ ਕੇ।

^੪ਕੋਠੇ ਕੋਠੇ ਸਾਰੇ ਲੰਘਕੇ

*ਟੂਕ ਲਈ ਦੇਖੋ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ਹੇਠਾਂ * ਨਿਸ਼ਾਨ।

ਇਤ ਉਤ ਕਾਜੀ ਦੇਖਿ ਕੈ, ਬਡ ਰੌਰ ਉਠਾਈ ॥੨੫॥
 ਹਤਨਹਾਰ ਦੇਖਯੋ ਨਹੀਂ, ਤੂਸਨ ਮੁਖਧਾਰੀ।
 ਬਿਸਮਾਨਯੋਂ ਚਿਤਵਤਿ ਭਯੋ, -ਨਭ ਤੇ ਕਿਨ ਮਾਰੀ-।
 ਖਲਰੀ ਵਹਿਰ ਮਸੀਤ ਤੇ, ਤਤਕਾਲ ਬਗਾਈ।
 ਮਾਰਿ ਖਾਇ ਮਤਿਮੰਦ ਤਬਿ, ਪੁਨ ਮੌਨ ਰਹਾਈ ॥੨੬॥
 ਭੂਲਯੋ ਬਾਂਗ ਨਿਵਾਜ਼ ਕੋ, ਨਿਜ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰਾ।
 ਇਤ ਸਤਿਗੁਰ ਅਚਵਨ ਲਗੇ, ਭਾ ਤਜਾਰ ਅਹਾਰਾ।
 ਛਾਂਗ ਮਾਸ ਕੋ ਅਚਵਤੇ, ਤਿਸ ਅਸਥਿ ਬਗਾਵੈਂ।
 ਦਿਜ ਅਰੁ ਸੱਯਦ ਕੇ ਸਦਨ, ਗਿਰੀ^੧ ਨਾਦ ਉਠਾਵੈਂ ॥੨੭॥
 ਬਿੱਪ੍ਰ ਬਿਲੋਕੇ ਜਾਨਿ ਸਭਿ, ਨਹਿਂ ਕਛੂ ਉਚਾਰੀ।
 ਦੇਖਤਿ ਸੱਯਦ ਬਹੁ ਰਿਸਯੋ, ਬੋਲਤਿ ਦੇ ਗਾਰੀ।
 ‘ਸੁਨਹੁ ਗੁਲਾਬੇ ਮੰਦਮਤਿ ! ਹਮ ਪਰਦਾ ਢਾਕਾ।
 ਸਿੰਘ ਦੁਰਾਏ ਸਦਨ ਮਹਿਂ, ਤੁਝ ਭੈ ਨਹਿਂ ਕਾਂ ਕਾ ॥੨੮॥
 ਹੋਨੇ ਦੇਹੁ ਪ੍ਰਭਾਤ ਕੋ, ਹਮ ਜਾਇ ਪੁਕਾਰੈਂ।
 ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਕੇ ਲਜਾਇਂ ਨਰ, ਘਰ ਤੋਹਿ ਦਿਖਾਰੈਂ।
 ਪੇਟ ਚਾਕ^੨ ਤੁਵ ਕੁਟੰਬ ਕੋ, ਗਹਿ ਸੌ ਕਰਿਵਾਵੈਂ।
 ਹਮਰੇ ਘਰ ਮਹਿਂ ਅਸਥਿ ਇਹ, ਨਿਰਭੈ ਗਿਰਵਾਵੈਂ’ ॥੨੯॥
 ਤਬਹਿ ਗੁਲਾਬ ਪੰਜਾਬ ਡਰਿ, ਤਿਨ ਛਿਗ ਕਰ ਜੋਰੇ।
 ‘ਕਰਹੁ ਛਿਮਾ ਤੁਮ ਆਜ ਕੀ, ਇਹ ਗਮਨੈਂ ਭੋਰੇ।
 ਸਦਾ ਪੜੋਸੀ ਬਸਹੁ ਛਿਗ,
 ਇਹ ਕਰਹੁ ਅਸਾਨਾ।
 ਹਮ ਅਧੀਨ ਤੁਮਰੇ ਰਹੈਂ,
 ਰਹੁ ਪੀਰ ਮਹਾਨਾ^੩’ ॥੩੦॥
 ਨਹਿਂ ਬਰਜੇ ਤੇ ਜਬਿ ਹਟੇ,
 ਗੁਰ ਮੁਹਰ ਬਗਾਈ।
 ਪਰੀ ਸਦਨ ਮਹਿਂ ਦੇਖਿ ਕੈ,
 ਬੀਨਤਿ ਸਮੁਦਾਈ।
 ਅਧਿਕ ਦਰਬ ਕੇ ਲੋਭ ਮਹਿਂ,
 ਲੇ ਤੂਸਨਿ ਹੋਏ।

^੧ਛਿਗਣ ਨਾਲ।^੨ਪੇਟ ਪਾੜਨਾ।^੩ਤੁਸੀਂ ਪੀਰ ਹੋ ਵੱਡੇ।

ਨਹਿੰ ਉਕਸੇ ਬੋਲੇ ਨ ਪੁਨ,
 ਪਰਿ ਘਰ ਮਹਿੰ ਸੋਏ* ॥੩੧॥
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਕਹਿ ਲੋਭ ਦੇ,
 ਰਿਸ ਤਿਨਹੁਂ ਬਿਨਾਸੀ।
 ਘਰ ਮਹਿੰ ਬਰ ਮਸਲਤ ਕਰੀ,
 ਨਰ ਨਾਰਿਨਿ ਤ੍ਰਾਸੀ।
 ‘ਬਡੀ ਨਿਸਾ ਤੇ ਆਜ ਉਠਿ,
 ਗੁਰ ਰੁਖਸਦ ਕੀਜੈ।
 ਛਪੇ ਰਹੈਂ ਨਹਿੰ ਡਰ ਰਹੈਂ,
 ਤੁਮ ਆਪ ਬਚੀਜੈ’ ॥੩੨॥
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਗਿਣਤੀ ਗਿਨੀ,
 ਸਭਿ ਧੀਰਜ ਖੋਈ।
 ਦੇਤਿ ਕਸੌਟੀ ਗੁਰੂ ਜੀ,
 ਸਹਿ ਸਕੈ ਨ ਕੋਈ।
 ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਛਕਿ ਲੀਨ ਤਬਿ,
 ਜਲ ਪਾਨ ਪਖਾਰੈ।
 ਬਿਕ ਪ੍ਰਯੰਕ ਪਰ ਗੁਰ ਭਏ,
 ਕਿਸ ਤ੍ਰਾਸ ਨ ਧਾਰੇ ॥੩੩॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ ‘ਮਾਛੀ ਵਾਰੇ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਂ
 ਨਾਮ ਪੰਚੜ੍ਹਾਰਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੪੫॥

*ਕਵਿ ਜੀ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਿਰਭੈਤਾ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਇਸ ਦਸ਼ਾ ਵਿਚ ਭੀ ਅਭੈ ਹਨ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਤੇ ਮਿਹਰ ਕਰਨੀ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਕਸਵਟੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਤੀਜੇ ਪਾਸੇ ਨੀਤੀ ਟੁਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਅਂਢ ਗੁਆਂਢ ਦੇ ਲੋਕ ਪਛਾਣ ਲਏ ਹਨ ਕਿ ਲੋਭੀ ਹਨ, ਪਰਦਾ ਢੱਕੀ ਰੱਖਣਗੇ, ਪਰ ਥੋੜਾ ਕਾਲ, ਜਦੋਂ ਵਧੇਰੇ ਲੋਭ ਮਿਲਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਇਤਥਾਰ ਯੋਗ ਪੜੋਸ ਨਹੀਂ ਹੈ।

¹ਭਾਵ ਗੁਲਾਬੇ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਤੇ ਤੀਵੀਆਂ ਡਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ।

²ਨਾਂ ਛਪਕੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਨਾਂ ਹੀ ਡਰਦੇ ਹਨ।

੪੬. [ਉੱਚ ਦੇ ਪੀਰਾਨ ਪੀਰ]

ੴ**<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ>> ੮੨**

ਦੋਹਰਾ: ਪਸਰੀ ਸੈਨਾ ਤੁਰਕ ਕੀ, ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ ਮਹਿੰ ਪੁਰਿ ਗ੍ਰਾਮ।
ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਪਹੁੰਚਯੋ ਇਤੇ, ਗੁਰ ਖੋਜਨਿ ਕੇ ਕਾਮ ॥੧॥

ਸ੍ਰੈਯਾ ਛੰਦ: ਨਬੀ ਗਨੀ ਖਾਂ ਤਿਸ ਹੀ ਦਲ ਮਹਿੰ
ਗੁਰ ਕੀ ਤਨਕ ਭਨਕ^੧ ਸੁਨਿ ਕਾਨ।

ਖੋਜਤਿ ਪੁਰਿ ਮਹਿੰ ਇਤ ਉਤ ਘਰ ਫਿਰ
ਦੁਰ ਦੁਰ ਸਭਿ ਤੇ ਚਹਤਿ ਪਛਾਨ।

ਆਗੇ ਗੁਰ ਢਿਗ ਰਹੇ ਬਹੁਤ ਚਿਰ
ਬੇਚੇ ਆਨਿ ਮਹਾਨ ਕਿਕਾਨ^੨।

ਕੁਛਕ ਚਾਕਰੀ ਭੀ ਤਬਿ ਕੀਨੀ
ਲੀਨਿ ਦਰਬ ਕੋ ਕਰਿ ਗੁਜਰਾਨ ॥੨॥

ਸਿਮਰਨ ਸਮੈਂ ਕਰਯੋ^੩ ਸੋ ਮਨ ਮਹਿੰ
ਚਾਹਯੋ ਚਿਤ ਮਹਿੰ ਭਲੋ ਬਿਚਾਰ।

-ਹਮ ਤੇ ਸਰੈ ਸੇਵ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ
ਯਾਂ ਤੇ ਨੀਕੀ ਅਪਰ ਨ ਕਾਰ-।

ਸਦਨ ਗੁਲਾਬੇ ਕੇ ਤਬਿ ਆਏ
ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਲੀਏ ਹਕਾਰ।

ਦਰਸ਼ਨ ਤੇ ਅਭਿਬੰਦਨ ਕਰਿ ਕੈ
ਬੈਠਿ ਗਏ ਢਿਗ ਕੀਨਿ ਉਚਾਰ ॥੩॥

‘ਹਮ ਰਾਵਰ ਕੇ ਚਾਕਰ ਤਿਮ ਹੀ
ਜਿਮ ਆਗੇ ਤੁਮ ਕਰਤੇ ਕਾਰ^੪।

ਅਬਿ ਜੋ ਉਚਿਤ ਹੋਇ ਫੁਰਮਾਵਹੁ
ਕਰਹਿੰ ਸੁ ਹਮ ਨਹਿੰ ਕੋ ਤਕਰਾਰ^੫।’

ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਭਨਯੋ ‘ਰਹਹੁ ਢਿਗ ਹਮਰੇ,
ਗਮਨਹਿੰ ਸੰਗ ਚਲੋ ਹਿਤ ਧਾਰਿ।

ਜਬਿ ਹਮ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇਹਿੰ ਤਬਿ ਹਟੀਅਹਿ,
ਕਾਰਜ ਇਹੀ ਦਿਵਸ ਦੋ ਚਾਰ’ ॥੪॥

^੧ਬੋੜੀ ਜਿਹੀ ਕਣਸੋ।

^੨ਘੋੜੇ।

^੩ਸੋ ਸਮਾਂ ਯਾਦ ਕੀਤਾ।

^੪ਆਪਦੀ ਸੇਵਾ ਜਿਵੇਂ ਅੱਗੇ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸਾਂ।

^੫ਮੁਰਾਦ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ।

ਮਾਨਿ ਬੈਨ ਕੋ ਬੋਲੇ 'ਬਿਹਤਰ'^੧ !
 ਰਹੇ ਕਿਸੀ ਕੇ ਘਰ ਤਬਿ ਜਾਇ।
 ਸੁਪਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਬਹੁਰ ਜਾਮਨੀ
 ਆਪ ਆਪਨੇ ਸਿਖ ਸਭਿ ਥਾਂਇ।
 ਸਹਿਤ ਕੁਟੰਬ ਗੁਲਾਬਾ ਸੁਪਤਜੋ
 -ਤੁਰਕ ਪਕਰਿ ਲੇ ਦੇਹਿ ਸਜ਼ਾਇ-।
 ਤ੍ਰਾਸ ਧਰੇ ਉਰ, ਜਾਗਤਿ ਬੈਠਜੋ-
 ਗੁਰ ਕੋ ਰੁਖਸਦ ਕਰੋਂ ਬਨਾਇ- ॥੫॥
 ਸਵਾ ਜਾਮ ਜਬਿ ਰਹੀ ਜਾਮਨੀ
 ਪੰਚ ਰਜਤਪਣ ਲੇ ਇਕ ਥਾਨ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਪਤ ਜਗਾਵਨ ਕੀਨੇ
 ਆਗੇ ਧਰਿ ਕਰਿ ਜੋਰੇ ਪਾਨ।
 ਪਿਖਿ ਬਿਦਾਇਗੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬੋਲੇ
 'ਕਹਾਂ ਗੁਲਾਬਾ ਤੈਂ ਕ੍ਰਿਤਿ ਠਾਨਿ।
 ਧੀਰਜ ਧਰਹੁ ਨ ਭਰਮਹੁ ਉਰ ਮਹਿੰ
 ਪੂਰਬ ਸਮਸਰ ਬਨਿ ਸਵਧਾਨ' ॥੬॥
 'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਤੁਮ ਸਮਰਥ ਸਭਿ ਬਿਧਿ
 ਮੈਂ ਗਰੀਬ ਅਬਿ ਮਾਰਜੋ ਜਾਇ।
 ਗਹੈਂ ਤੁਰਕ ਲੈ ਕੈਦ ਕਰਹਿੰਗੇ
 ਸਭਿ ਕੁਟੰਬ ਜੁਤਿ ਦੇਹਿ ਸਜ਼ਾਇ।'
 ਤ੍ਰਸਤਿ ਰਿਦੈ ਪਿਖਿ^੨ *ਸਤਿਗੁਰੂ ਬੋਲੇ
 'ਅਹੋ ਗੁਲਾਬਾ ! ਨਹਿੰ ਭਰਮਾਇ।
 ਜਿਹ ਗੁਰ ਡਾਢੇ ਤਿਹ ਸਿਖ ਡਾਢੇ
 ਲਗਨ ਨ ਪਾਵੈ ਤਾਤੀ ਵਾਇ' ॥੭॥
^੩'ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਤੁਮ ਸਮਰਥ ਬਡ ਬਲ
 ਮੈਂ ਮਾੜੋ, ਕਿਮ ਹੈਂ ਨ ਬਚਾਇ।
 ਬਹੁਰ ਉਪਾਇ ਨ ਕੋ ਬਨਿ ਆਵੈ
 ਜਬਿ ਪੁਰਿ ਮਹਿੰ ਹੋਵਹੁ ਬਿਦਤਾਇ।'

^੧ਅੱਛੀ ਗੱਲ ਜੀ !^੨(ਉਸਦਾ) ਦਿਲ ਡਰਿਆ (ਦੇਖਕੇ)।^{*}ਪਾ:-ਤ੍ਰਸਤਿ ਰਿਦੇ ਤੇ।^੩ਗੁਲਾਬਾ ਬੋਲਿਆ।

ਪੁਨ ਪ੍ਰਭੁ ਭਨਯੋ ਨਹੀਂ ਤੁਮ ਮਾੜੋ,
 ਗੁਰੂ ਪੀਨ^੧ ਤੁਹਿ ਪੀਨ ਬਨਾਇ।
 ਬੰਕੋ ਬਾਰ ਨ ਹੋਵਨ ਪਾਵੈ
 ਅੰਗ ਸੰਗ ਨਿਤ ਬਨਹਿ ਸਹਾਇ' ॥੮॥
 ਬਹੁਰ ਗੁਲਾਬੇ ਡਰ ਧਰਿ ਭਾਖਯੋ
 'ਮੈਂ ਮਾੜੋ ਨਹਿ ਬਚਿਬੋ ਹੋਇ।'
 ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਭੁ ਕਹਯੋ 'ਰਹਹੁ ਤੁਮ ਮਾੜੇ
 ਪਦ ਜੋਰਾਵਰੇ^੨ ਲਿਯੋ ਨ ਕੋਇ।'
 ਜਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਕੁਰਖੇਤਰ ਗਮਨੇ
 ਉਤਰ ਤਬਿ ਚਮਕੋਰ ਸੁ ਜੋਇ।
 ਹੁਤੋ ਨਿਹਾਲਾ ਗ੍ਰਾਮ ਚੌਧਰੀ
 ਸੇਵਾ ਕਰੀ ਭਾਉ ਧਰਿ ਸੋਇ ॥੯॥
 ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਸੰਗਤਿ ਦਰਸ਼ਨ ਕੇ ਹਿਤ
 ਮਿਲੀ ਆਇ ਲੇ ਅਨਿਕ ਅਕੋਰ।
 ਮਾਛੀਵਾਰੇ ਕੀ ਖੱਤ੍ਰਾਣੀ
 ਸੁਨਿ ਪਹੁੰਚੀ ਉਰ ਪ੍ਰੇਮ ਨਿਹੋਰਿ।
 ਸੂਖਮ ਬਸਤ੍ਰ ਬਾਨ ਇਕ ਆਨਯੋਂ
 ਅਰਪਯੋ ਨਮੋ ਕਰੀ ਕਰ ਜੋਰਿ।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਪਿਖਿ ਕਰਿ ਫੁਰਮਾਯਹੁ
 'ਸਿੱਖਣੀਏ ! ਜਾਚਹੁ ਚਿਤ ਲੋਰਿ' ॥੧੦॥
 ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਖੱਤ੍ਰਾਣੀ ਭਾਖਯੋ
 'ਪਾਤਸ਼ਾਹੁ ਮੇਰੀ ਅਰਦਾਸ।
 ਭਈ ਬਿਧਿਆ, ਮੈਂ ਗਮਨਯੋ ਜਾਇ ਨ,
 ਕਿਮ ਪਹੁੰਚੌ ਰਾਵਰ ਕੇ ਪਾਸ।
 ਸੂਖਮ ਸੂਤ ਕਾਤ ਕਰਿ ਨਿਤ ਹੀ
 ਭੇਟ ਦੇਤਿ ਮੈਂ ਸੁੰਦਰ ਬਾਸੈ।
 ਕਿਮ ਦਰਸ਼ਨ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵਹਿ,
 ਇਹ ਕਿਮ ਪੂਰਨ ਹੋਵੈ ਆਸ' ॥੧੧॥
 ਸੁਨਿ ਗੁਰ ਕਹਯੋ 'ਬਸਤ੍ਰ ਹਮ ਲੈ ਹੈਂ

^੧ਤਕੜਾ।^੨ਤਕੜਾਈ ਦੀ ਪਦਵੀ।^੩ਬਸਤਰ।

ਜਹਿੰ ਤੂੰ ਬਸਹਿ ਤਿਸੀ ਪੁਰਿ ਆਇ।
 ਕਾਤ ਬਨਾਇ ਤਜਾਰ ਕਰਿ ਰਹੀਯਹਿ
 ਪਹਰੈਂਗੇ ਨਿਜ ਅੰਗ ਸਜਾਇ।
 ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਅਚਹੁ ਲੇ ਹਮ ਤੇ’
 ਇਮ ਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਦਿਯੋ ਸੁ ਖਾਇ।
 ਹੁਇ ਅਨੰਦ ਪੁਰ ਸਦਨ ਸਿਧਾਰੀ
 ਕਾਤ ਬਸਤ੍ਰੁ ਤਿਨ ਧਰਯੋ ਬਨਾਇ ॥੧੨॥
 ਤਿਸ ਕੋ ਕਹਯੋ ਹੁਤੇ ਜਿਮ ਪੂਰਬ
 ਸੋ ਸਿਮਰਨ ਕਰਿ ਗੁਰ ਤਿਸ ਕਾਲ।
 ਕਹਯੋ ਗੁਲਾਬੇ ਸੋਂ ਤਿਸ ਛਿਨ ਮਹਿੰ
 ‘ਛੱਡ੍ਰਾਣੀ ਜੋ ਬਿਧਾ ਬਿਸਾਲ।
 ਕਰਹੁ ਹਕਾਰਨ ਸੰਗ ਸੁ ਆਨਹੁ
 ਤਿਸ ਕੀ ਪੁਰਹਿੰ ਕਾਮਨਾ ਹਾਲੈ।
 ਸੁਨਤਿ ਹੁਕਮ ਕੋ ਗਯੋ ਤੁਰਤ ਤਬਿ
 ਜਹਾਂ ਸਦਨ ਥੋ ਖੋਜਿ ਉਤਾਲਾ ॥੧੩॥
 ਭੇਟ ਬਤਾਯਹੁ ਸਕਲ ਗੁਰੂ ਕੋ,
 ਸੁਨਿ ਹਰਖੀ ਪਰਖੀ ਸਭਿ ਬਾਤ।
 ਸੂਖਮ ਬਸਤ੍ਰੁ ਥਾਨ ਦੈ ਲੈ ਕਰਿ
 ਚਲਿ ਆਈ ਬਿਰਧਾ ਉਤਲਾਤਿ।
 ਧਰਿ ਅਕੋਰ, ਕਰ ਜੋਰਿ ਨਮੋ ਕਰਿ,
 ਹੇਰਿ ਹੇਰਿ ਕਰਿ ਸੁੰਦਰ ਗਾਤ।
 ਅਧਿਕ ਮੁਦਤਿ ਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਉਦਤਿ ਹੁਇ
 ‘ਧੰਨ ਭਾਗ ਮੈਂ ਪਿਖਿ ਸੱਖਯਾਤ’ ॥੧੪॥
 ਗੁਰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁਇ ਕਹਯੋ ਤਾਂਹਿ ਕੋ
 ‘ਭੇਟ ਅੰਤ ਕੀ ਹਮ ਨੇ ਲੀਨ।
 ਅੰਤ ਸਮਾਂ ਪੂਨਯੋ ਅਬਿ ਤੇਰੋ,
 ਤਜਿ ਤਨ ਉੱਤਮ ਪਦ ਕੋ ਦੀਨਿ।’
 ਕਰਿ ਦਰਸ਼ਨ ਕੋ ਗਮਨੀ ਸੋ ਪੁਨ
 ਬਾਕ ਗੁਲਾਬੇ ਸਨ ਗੁਰ ਕੀਨ।

‘ਇਥੋਂ ਤਾਈਂ ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਦੀ ਖੱਡ੍ਰਾਣੀ ਦਾ ਪਿਛਲਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੁਰਖੇਤਰ ਤੋਂ ਮੁੜਦਿਆਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ
 ਨੂੰ ਉਹ ਚਮਕੋਰ ਮਿਲੀ ਸੀ।
 ਹੁਣੇ ਹੀ।

‘ਸਿਜਨਹਾਰ ਤੇ ਤੁਰਤ ਸਿਵਾਵਹੁ,
 ਗੁਰ ਪੈਰਾਹਨ ਬਨੈ ਨਵੀਨ’ ॥੧੫॥
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਜਾਇ ਤਜਾਰ ਕਰਿਵਾਯਹੁ
 ਏਕ ਚਾਦਰਾ ਅਰੁ ਗੁਰ ਚੀਰੀ।
 ਬਹੁਰ ਕਹਯੋ ‘ਕਰਿ ਸ਼ਿਆਮ ਬਰਨ ਪਟ
 ਲੇ ਕਰਿ ਆਵਹੁ ਹਮਰੇ ਤੀਰਾ।’
 ਨਬੀ ਗਨੀ ਖਾਂ ਤਬਿ ਚਲਿ ਆਏ
 ਨਿਕਸਨ ਭੇਵ ਕਹਯੋ ਗੁਰ ਧੀਰ।
 ‘ਲੇਹੁ ਪ੍ਰਯੰਕ ਉਠਾਇ ਸੀਸ ਪਰ
 ਉਲੰਘਿਂ ਤੁਰਕਨ ਭੀਰ ਬਹੀਰ’ ॥੧੬॥
 ਸੁੰਦਰ ਲੀਨ ਪ੍ਰਯੰਕ ਏਕ ਤਬਿ
 ਸੂਖਮ ਆਸਤਰਨ ਤੇ ਛਾਇ।
 ਚਹੁੰ ਪਾਵਨ ਸਨ ਪੰਖ ਮੋਰ ਕੇ
 ਬਾਂਧੇ ਆਛੀ ਰੀਤ ਬਨਾਇ।
 ਅਪਰ ਛਰੀ ਬਾਂਧੀ ਸੰਗ ਤਿਨ ਕੇ
 ਹਿਤ ਛਾਇਆ ਕੇ ਚਾਰਹੁੰ ਥਾਇ।
 ਮੁੱਠਾ ਏਕ ਮੋਰ ਪਰ ਕੇਰਾ^੨
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਤਜਾਰੀ ਕਰਿਵਾਇ ॥੧੭॥
 ਬਸਤ੍ਰ ਤਜਾਰ ਕਰਿ ਲਜਾਇ ਗੁਲਾਬਾ
 ਗਰੇ ਪਿਰਾਹਨ ਸਤਿਗੁਰ ਪਾਇ।
 ਦੀਰਘ ਲਿਯੋ ਚਾਦਰਾ ਉਪਰ
 ਹਜੀ ਅਪਨੋ ਰੂਪ ਬਨਾਇ।
 ਨਹਿਂ ਦਸਤਾਰ ਸੀਸ ਪਰ ਰਾਖੀ
 ਪੀਛੇ ਕੇਸ਼ ਦੀਏ ਲਰਕਾਇ।
 ਛਾਇ ਚਾਦਰੇ ਸੋਂ ਦੁਤਿ ਪਾਵਤਿ
 ਤਮ ਪਟ ਮਹਿੰਤੇ ਮੁਖਚੰਦ ਸੁਹਾਇ ॥੧੮॥
 ਚੜਿ ਬੈਠੇ ਗੁਰ ਤਿਸ ਪ੍ਰਯੰਕ ਪਰ
 ਸਿਰ ਪਰ ਚਾਰਹੁੰ ਲੀਨ ਉਠਾਈ।
 ਨਬੀ ਗਨੀ ਖਾਂ ਆਗਲ ਪਾਵੇ

^੧ਗਲ ਦਾ ਬਸਤਰ।^੨ਮੋਰ ਦੇ ਖੰਭਾਂ ਦਾ।^੩ਕਾਲੇ ਕੱਪੜੇ ਵਿਚ।

ਦੋਨਹੁਂ ਸਿਰ ਧਰਿ ਚਲਿ ਅਗਵਾਇ।
 ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਅਰੁ ਮਾਨ ਸਿੰਘ
 ਜੁਗ ਪਾਛਲ ਪਾਵੇ ਸੀਸ ਧਰਾਇ।
 ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਮੁੱਠਾ ਕਰ ਧਾਰੋ
 ਗਨ ਮੌਰਨ ਪਰ ਬੰਧ ਬਨਾਇ^੧ ॥੧੯॥
 ਨਿਕਸੇ ਪ੍ਰਥਮ ਬਜ਼ਾਰ ਪੰਥ ਕੋ
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਗਮਨੇ ਇਸ ਭਾਂਤਿ।
 ਜੋ ਬੂਝੈ ‘ਇਹ ਕੌਨ ਪ੍ਰਯੰਕ ਪਰ
 ਕਿਤ ਤੇ ਆਏ ਕਿਤ ਕੋ ਜਾਤ?’
 ਨਬੀ ਗਨੀ ਖਾਂ ਉੱਤਰ ਦੇਂ ਤਿਨ
 ‘ਉੱਚ ਨਗਰ ਕੇ ਸੱਯਦ ਜਾਤ।
 ਹਜ਼ੀ ਅਹੈਂ, ਹੱਜ ਕਰਿ ਆਏ,
 ਮਨ ਕੀ ਮੌਜ ਸਹਿਤ ਬਿਚਰਾਤਿ^{*}’ ॥੨੦॥
 ਸਿੰਘਨ ਸੀਸ ਸ਼ਮਸ਼ ਜੋ ਅਪਨੀ
 ਸੰਗ ਚਾਦਰੇ ਛਾਦਨ ਕੀਨਿ।
 ਗਮਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ ਜਾਤਿ ਅੱਗ੍ਰ ਕੋ
 ਪੂਜ ਤੁਰਕ ਗਨ ਕੇ ਬਨ ਪੀਨ^੨।
 ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਬੰਦਨਾ ਠਾਨਹਿੰ
 ਹੇਰਹਿੰ ਅਦਭੁਤ ਰੂਪ ਨਵੀਨ।
 ਪੁਰਿ ਤੇ ਨਿਕਸਿ ਅੱਗ੍ਰ ਕੇ ਮਗ ਚਲਿ
 ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਭਿ ਰੀਤਿ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥੨੧॥
 ਕੇਤਿਕ ਕੋਸ ਗਏ ਜਬਿ ਚਲਿ ਕੈ
 ਸੈਨਾ ਪਸਰੀ ਤੁਰਕਨ ਕੇਰ।
 ਫਿਰਹਿੰ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਇਤ ਉਤ ਢੋਲਤਿ

^੧ਮੌਰਨ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਪਰ ਬੰਨ੍ਹਕੇ।

^੨ਜੋ ਫਿਕਰਾ ਇਥੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ‘ਉੱਚ ਦੇ ਪੀਰਾਨ ਪੀਰ ਹਨ’। ਉੱਚ ਦੇ ਪੀਰਾਂ ਦਾ ਵਡਕ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਮੱਕੇ ਤੇ ਹਿੰਦ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਪਰਮ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੀ। ਤਦ ਤੋਂ ਉੱਚ ਦੇ ਪੀਰ ਕੇਸਾ ਧਾਰੀ ਸਨ; ਤੇ ਹਰਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਪੜਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੀਰ ਸੱਚਮੁਚ ਸਨ। ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੀਰਾਂ ਦਾ ਕੇਸ਼ਾਧਾਰੀ ਹੋਣਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਸ਼ੱਡੂਆਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸੰਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈ ਸਕਦਾ। ਕਵੀ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਫਿਕਰੇ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਕੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਏਥੇ ਅਗਲੇ ਅੰਸੂ ਦੇ ਅੰਕ ੨੧ ਵਿਚ ਕਵੀ ਜੀ ਆਪ ‘ਪੀਰਾਨ ਪੀਰ’ ਲਫ਼ਜ਼ ਏਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਲਈ ਵਰਤਦੇ ਹਨ।

^੩ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ ਭਾਰੇ ਪੂਜਾ ਬਣਕੇ।

ਪਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਕਰਿ ਕਰਿ ਡੇਰਾ।
 ਉਤਰਜੋ ਇਕ ਉਮਰਾਵ ਅਗਾਰੀ
 ਪੰਚ ਹਜ਼ਾਰ ਚਮੂੰ ਤਿਸ ਕੇਰਾ।
 ਨਿਕਟ ਪ੍ਰਯੰਕ ਗੁਰੂ ਕੋ ਗਮਨਯੋਂ
 ਕਿਤਿਕ ਸਿਪਾਹੀ ਆਵਤਿ ਹੇਰ ॥੨੨॥
 ਜਾਇ ਕਹੋ ਉਮਰਾਵ ਅਗਾਰੀ
 ‘ਇਕ ਪ੍ਰਯੰਕ ਪਰ ਚਦਜੋ ਸਿਧਾਇ।
 ਫੈਲੀ ਚਮੂੰ ਸਕਲ ਜਿਸ ਕਾਰਨ
 ਗੁਰ ਧਰਿ ਭੇਸ ਨਿਕਸ ਨਹਿੰ ਜਾਇ।
 ਬਾਨ ਬਾਨ ਪੁਰਿ ਗ੍ਰਾਮਨਿ ਮਹਿੰ ਸਭਿ
 ਜਿਤ ਤਿਸ ਖੋਜਤਿ ਹੈਂ ਸਮੁਦਾਇ।
 ਸਾਵਧਾਨ ਤੁਮ ਭੀ ਕਰਿ ਨਿਰਨੈ,
 ਨਰ ਤੇ ਓਪਰੇ ਤੈਂ ਨਿਕਸਾਇ’ ॥੨੩॥
 ਸੁਨਿ ਉਮਰਾਵ ਪਠੇ ਸ਼ੁਭ ਮਤਿ ਨਰ,
 ‘ਬੂਝਹੁ ਜਾਇ ਪ੍ਰਯੰਕ ਪਰ ਕੋਇ?’
 ਤੁਰਤ ਆਇ ਕਰਿ ਉਚੇ ਬੋਲੇ
 ‘ਖਰੇ ਰਹਹੁ ਬਤਲਾਵਹੁ ਸੋਇ।
 ਕਿਤ ਤੇ ਆਏ, ਜਾਹਿੰ ਕਹਾਂ ਕੋ
 ਜਾਮਾ^੧ ਕੌਨ ਆਪ ਕੋ ਹੋਇ।’
 ਨਬੀ ਗਨੀ ਖਾਂ ਉੱਤਰ ਦੀਨਸਿ
 ‘ਇਹ ਸੱਯਦ ਉਚ ਬਾਸੀ ਜੋਇ ॥੨੪॥
 ਕਰੀ ਹੱਜ ਹਾਜੀ ਏ ਦੀਰਘ
 ਜਹਾਂ ਮੌਜ ਤਹਿੰ ਨਿਤ ਬਿਚਰੰਤਿ।’
 ਸੁਨਤਿ ਸਿਪਾਹੀ ਗਮਨੇ ਤੂਰਨ
 ਪਹੁੰਚਿ ਨਿਕਟ ਉਮਰਾਵ ਭਨੰਤਿ।
 ‘ਸੱਯਦ ਇਹ ਹਾਜੀ ਹਜ ਕਰਿ ਕੈ
 ਫਿਰਤਿ ਆਪਨੇ ਮਤੇ ਮਤੰਤ।
 ਨਗਰ ਉੱਚ ਕੋ ਬਾਸੀ ਭਾਖਤਿ

^੧ਓਪਰੇ (ਬਣਕੇ) (ਤੇਰੇ) ਨਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਨਿਕਲ ਨਾ ਜਾਣ (ਆ) ਓਪਰੇ ਨਰਾਂ ਭਾਵ ਨਾ ਪਛਾਣ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਤੇਰੇ ਨਰਾਂ ਪਾਸੋਂ ਮਤਾਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣ।

^੨ਫਾਰਸੀ ਜਾਮਹ=ਕਪੜਾ। ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਹਾਵਰੇ ਵਿਚ ਜਨਮ, ਜਾਤ ਤੇ ਮਜ਼ਹਬ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤੀਂਦਾ ਹੈ।

ਦੀਰਘ ਪੀਰ ਰੀਤਿ ਲਖਿਯੰਤਿ' ॥੨੫॥
 ਸਕਲ ਕਚਹਿਰੀ ਸੁਨਿ ਗਨ ਤੁਰਕਨ
 ਮਸਲਤ ਕਰੀ 'ਗੁਰੂ ਨ ਸਿਧਾਇ।
 ਨਿਸ ਕੋ ਡੇਰੇ ਬਿਖੈ ਉਤਾਰਹੁ
 ਖਾਨ ਪਾਨ ਤੇ ਪਰਖਜੋ ਜਾਇ।
 ਹੋਤਿ ਫਜਰ ਕੇ ਰੁਖਸਦ ਕਰੀਯਹਿ
 ਆਪ ਕਰਹੁ ਜਾਰਤ ਦਰਸਾਇ^੧।'
 ਇਮ ਕਹਿ ਪਠੇ ਸਿਪਾਹੀ ਪਹੁੰਚੇ
 ਛਿਗ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਕਹੀ ਸੁਨਾਇ ॥੨੬॥
 'ਹੁਕਮ ਕਰਜੋ ਉਮਰਾਵ ਆਪ ਕੋ
 ਡੇਰਾ ਕਰੀਅਹਿ ਨਿਸ ਇਕ ਆਇ।
 ਫਜਰ ਜਾਹੁ ਜਿਤ ਇੱਛਾ ਹੋਵੈ
 ਬਹੁਰ ਨਹੀਂ ਕੋ ਤੁਮ ਅਟਕਾਇ।'
 ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਸੁਨਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨਜੋਂ
 'ਤੰਬੂ ਦੀਜੈ ਪ੍ਰਿਥਕ ਲਗਾਇ।
 ਤਬਹਿ ਪੀਰ ਜੀ ਸਿਵਰ ਕਰਹਿਗੇ
 ਜਾਰਤਿ ਕਰਹਿਂ ਆਇ ਸਮੁਦਾਇ' ॥੨੭॥
 ਤਿਨਹੁ ਬੂਝਿ ਉਮਰਾਵ ਲਯੋ ਪੁਨ
 ਬਾਹਰ^੨ ਪੌਰ ਦੁਰਗ ਕੇ ਮਾਂਹਿ।
 ਅੰਤਰ ਜੈਬੇ ਕੋ ਮਗ ਛਿਗ ਛਿਗ
 ਤਿਹ ਠਾਂ ਤੰਬੂ ਦੀਨਿ ਲਗਾਇ।
 ਨਬੀ ਗਨੀ ਖਾਂ ਗਮਨੇ ਅੰਤਰ
 ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਪਸ਼ਚਾਤ ਚਲਾਇ।
 ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਅਰੁ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਜੁਗ
 ਪਾਛਲ ਪਾਵੇ ਸੀਸ ਉਠਾਇ ॥੨੮॥
 ਪ੍ਰਿਥਮ ਪੌਰ ਕੇ ਅੰਤਰ ਬਰ ਕਰਿ
 ਦੁਤੀ ਪੌਰ ਕੇ ਕੁਛ ਅਗਵਾਇ।
 ਤੰਬੂ ਬਿਖੈ ਪ੍ਰਯੰਕ ਉਤਾਰਜੋ
 ਪੰਚਹੁੰ ਬੈਠੇ ਛਿਗ ਦਰਸਾਇ।
 ਕਿਤਿਕ ਦੇਰ ਮਹਿ ਪੁਨ ਨਰ ਆਯੋ

^੧ਭਾਵ ਆਪ ਦਰਸਨ ਕਰੋ ਤੇ ਦੇਖੋ।^੨ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਬਾਹਰਲੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਤੋਂ ਅੰਦਰਵਾਰ।

‘ਤੁਮ ਸੋਂ ਕਹਿ ਭੇਜਯੋ ਉਮਰਾਇ।
 -ਕਹੈਂ ਸ਼ਾਹਦੀ ਆਨ ਜਿ ਕੋਈ
 ਨਿਸਚੇ ਸੱਯਦ ਦੇਹੁ ਬਤਾਇ ॥੨੯॥
 ਤੌ ਤੁਮ ਜਾਨ ਪਾਇਗੋ ਆਗੇ
 ਜੇ ਕੋ ਨਹੀਂ ਬਤਾਵੈ ਆਇ।
 ਤੌ ਅਟਕੇ ਹੀ ਇਹ ਠਾਂ ਰਹਿ ਹੋ-
 ਇਸ ਕਾਰਨ ਕੁਛ ਕਰਹੁ ਉਪਾਇ।’
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਸੁਨਿ ਮੁਖ ਤੇ ਫੁਰਮਾਯਹੁ
 ‘ਸੱਯਦ ਬਸੈ ਨੂਰਪੁਰਿ ਥਾਇਂ*।
 ਅਬਿ ਮਾਛੀਵਾਰੇ ਹੈ ਦਲ ਮਹਿਂ
 ਤਿਸ ਕੋ ਬੂਝਹੁ^੧ ਲੇਹੁ ਬੁਲਾਇ ॥੩੦॥
 ਅਬਿ ਨ ਰਜਾਇ ਹਕਾਰਨ ਕਰਿ ਹੈ
 ਭੋਰ ਹੋਤਿ ਲੋਂ ਸੋ ਚਲਿ ਆਇ।’
 ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੈ ਉਮਰਾਵ ਸੁ ਤਤਛਿਨ
 ਪਠਯੋ ਸਉਰ ‘ਜਾਹਿ ਉਤਲਾਇ।
 ਨੂਰ ਪੁਰੇ ਕੋ ਸੱਯਦ ਦਲ ਮਹਿਂ
 ਅਮੁਕ ਸਿਵਰ ਮਹਿਂ ਲਜਾਊ ਬੁਲਾਇ।’
 ਗਮਨਯੋਂ ਚਢਿ ਕੈ ਮਾਛੀਵਾਰੇ
 ਗੁਰੂ ਤੰਬੂ ਮਹਿਂ ਟਿਕੇ ਸੁਹਾਇ ॥੩੧॥
 ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸਟਮ ਰੁਤੇ ‘ਹਜੀ ਬੇਖ ਬਨਾਵਨ’ ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਖਸਟਮ ਚੱਤ੍ਰਾਰਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੪੬॥

*ਤਵਾਰੀਖ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਨੂਰਪੁਰੀਏ ਸੱਯਦ ਦਾ ਨਾਮ ‘ਇਨਾਯਤ ਅਲੀ’ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਦੋ ਨਾਮ ਦੱਸੇ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੱਦੇ ਗਏ:-ਕਾਜੀ ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ ਸਲੋਹ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸੱਯਦ ਹਸਨਅਲੀ ਮੌਠੂ ਮਾਜਰੀਆਂ ਤ੍ਰੈਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਬਾਬਤ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਬੜੇ ਉੱਚੇ ਪੀਰ ਹਨ। ਪਰ-ਜਿਸ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨ ਪਾਸ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਦੱਸੀਦਾ ਹੈ ਉਹ ‘ਪੀਰ ਮੁਹੰਮਦ’ ਸੱਯਦ ਨੂਰ ਪੁਰੇ ਦਾ ਸੀ। ਸੱਯਦ ਨੂਰਪੁਰੀਏ ਦਾ ਕੁਛ ਹਾਲ ਅਗਲੇ ਅੰਸੂ ਦੇ ਅੰਕ ੧੫, ੧੬ ਵਿਚ ਹੈ।
^੧ਪੁੱਛ ਲਓ।

੮੨. [ਕਰਦ ਭੇਟਾ ਨੁਰਪੁਰੀਏ ਸੱਯਦ ਦੀ ਗਵਾਹੀ]

੪੯ <<ਪਿਛਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਰ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ>> ੫੦

ਦੋਹਰਾ: ਸੰਧਾ ਹੋਈ ਆਨਿ ਜਬਿ, ਤਬਿ ਉਮਰਾਵ ਹਕਾਰਿ।

ਕਹੋ ਬਬਰਚੀ ਕੋ ਭਲੇ, ‘ਖਾਨਾ ਕੀਜਹਿ ਤਜਾਰ ॥੧॥

ਸ੍ਰੈਯਾ ਛੰਦ: ਪੀਰ ਅਹੈਂ ਉਚ ਬਾਸੀ ਸੱਯਦ
 ਜੁਗਤੀ ਮੁਰੀਦਨ ਖਾਨਾ ਖਾਨ।
 ਸੁਧਿ ਕੋ ਦੇਹੁ ਤਜਾਰ ਜਬਿ ਹੋਵੈ ’
 ਸੁਨਿਓ ਗਯੋ ਆਪਨੇ ਥਾਨ।
 ਨਾਨਾ ਬਿਧਿ ਕੇ ਪਾਕ ਬਨਾਯੋ
 ਆਮਿਖ ਆਦਿਕ ਜੇਤਿਕ ਜਾਨ।
 ਤਬਿ ਉਮਰਾਵ ਪਠਯੋ ਇਕ ਨਰ ਕੋ
 ‘ਜਾਹੁ ਪੀਰ ਢਿਗ ਲਜਾਵਨ ਠਾਨਿ’ ॥੨॥
 ਤਤਛਿਨ ਚਲਿ ਸਤਿਗੁਰ ਢਿਗ ਆਯੋ
 ਹਾਥ ਜੋਰ ਕਰਿ ਕਹੀ ਸੁਨਾਇ।
 ‘ਖਾਨਾ ਖਾਨ ਪੀਰ ਜੀ ਚਲੀਅਹਿ
 ਕਰਤਿ ਹਕਾਰਨ ਥਿਤ ਉਮਰਾਇ।’
 ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਬੋਲੇ ਤਿਸ ਨਰ ਸੋ^੧
 ‘ਪੀਰ ਨਹੀ ਖਾਨੇ ਕੋ ਖਾਇ।
 ਰੋਜ਼ੇ ਰਹਤਿ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸੀ ਬਿਧਿ
 ਏਕ ਸਮੈਂ ਇਕ ਜੌਂ ਮੁਖ ਪਾਇ ॥੩॥
 ਜੋ ਮੁਰੀਦ ਹੈਂ ਸੰਗ ਹਮਾਰੇ
 ਸੋ ਆਵਹਿ ਏ ਖਾਨਾ ਖਾਨ।’
 ਸੁਨ ਕਰਿ ਗਯੋ ਜਾਇ ਕਰਿ ਭਾਖੀ
 ‘ਏਵ ਪੀਰ ਨੇ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨ।’
 ਤੀਨਹੁਂ ਸਿੰਘਨ ਤਬਿ ਕਰ ਜੋਰੇ
 ‘ਕਿਮ ਹਮ ਬਚੈਂ ਕੌਨ ਕ੍ਰਿਤ ਠਾਨਿ?
 ਆਪ ਅਹੋ ਸਮਰੱਥ ਸਭੀ ਬਿਧਿ
 ਕਰੈਂ ਤਥਾ ਜਸ ਹੁਇ ਫੁਰਮਾਨ’ ॥੪॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਯੋ ‘ਨ ਸੰਸਾ ਕੀਜੈ
 ਸੱਤਿਨਾਮ ਕੋ ਬਦਨ ਅਲਾਇ।

^੧ਸਮੇਤ।

^੨ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ (ਉਮਰਾਵ ਨੂੰ ਜਾਕੇ ਆਖ ਕਿ)।

ਪੂਰਬ ਭੇਟ ਕਰਦ ਦੀ ਠਾਨਹੁ
 ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਹਿ ਲਿਹੁ ਮੁਖ ਪਾਇ।
 ਕਿਤਿਕ ਅਹਾਰ ਬੰਧ ਲਿਹੁ ਪਾਲੇ
 ਸੋ ਸਮੀਪ ਹਮਰੇ ਲੇ ਆਇ।
 ਕਰਹਿੰ ਹਕਾਰਨੀ^੧, ਅਚਹੁ ਅਹਾਰਨ,
 ਮੰਤ੍ਰ ਉਚਾਰਨ ਕਰਿ ਤਿਸ ਥਾਇਂ' ॥੫॥
 ਤਿਹ ਨਰ ਜਾਇ ਕਹਯੋ ਉਮਰਾਵਹਿ
 'ਰੋਜ਼ੇ ਰਹੈ ਸੁ ਪੀਰ ਹਮੇਸ਼ਾ।
 ਇਕ ਜੌਂ ਏਕ ਸਮੈਂ ਮੁਖ ਪਾਵਹਿ
 ਇਮ ਤਨ ਸਾਧਯੋ ਰਹੈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼।
 ਸੰਗ ਮੁਰੀਦ ਪੰਚ, ਸੇ ਖਾਵਹਿੰ
 ਹੁਕਮ ਕਰਹੁ ਤੌਂ ਲਯਾਇਂ ਅਸੇਸ਼ਾ।'
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਭਨਯੋ 'ਜਾਹੁ ਤਿਨ ਆਨਹੁਂ
 ਲਖਿਯਤਿ ਪੀਰ ਦੀਹ ਦਰਵੇਸ਼' ॥੬॥
 ਪੁਰ ਨਰ ਆਯੋ ਪੰਚ ਹਕਾਰੇ
 ਗੁਰ ਕੇ ਕਹੇ ਕਰੀ ਪਰਤੀਤਾ।
 ਉਠਿ ਗਮਨੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤਿਸ ਥਲ ਤਬਿ
 ਜਯੋਂ ਉਮਰਾਵ ਸਥਿਰਤਾ ਕੀਤਾ।
 ਤੁਰਕ ਅਪਰ ਕੇਤਿਕ ਹੈਂ ਤਿਸ ਢਿਗ
 ਗੁਰ ਗਾਥਾ ਕਹਿ ਅਚਰਜ ਚੀਤਾ।
 'ਲਾਖਹੁਂ ਲਸ਼ਕਰ ਜੰਗ ਪ੍ਰਹਾਰਯੋ
 ਬਿਚ ਤੇ ਨਿਕਸਿ ਗਯੋ ਨਿਰਭੀਤ' ॥੭॥
 ਸਭਿਹਿਨਿ ਬੀਚ ਬਿਠਾਵਨ ਕੀਨੇ
 ਖਾਨੇ ਹਿਤ ਖਾਨਾ ਅਨਵਾਇ।
 ਬੂਝਤਿ ਬਾਤ 'ਪੀਰ ਇਹ ਕੈਸੋ
 ਕਿਤ ਤੇ ਆਇ ਕਹਾਂ ਕੇ ਜਾਇ?'
 ਨਬੀ ਗਨੀ ਖਾਂ ਸਹਿਤ ਪ੍ਰਸੰਸ਼ਾ
 ਤੀਨੇ ਸਰਬ ਬਿਤੰਤ ਸੁਨਾਇ।
 'ਮਹਾਂ ਮੌਜ ਕੇ ਮਾਲਿਕ ਬਿਚਰਤ
 ਨਹਿੰ ਕਾਰਜ ਕੁਛ ਹੋਤਿ ਲਖਾਇ' ॥੮॥
 ਕਿਸਹਿ ਨਿਵਾਜੈਂ ਪਿਖਤ ਪ੍ਰੀਤ ਜਿਹ

^੧(ਜਦੋਂ) ਸੱਦਣ।

ਕਿਹ ਕੋ ਸ੍ਰਾਪਦ^੧ ਅਪਦਾ ਪਾਇਂ।
 ਮੱਕੇ ਜਾਰਤ ਕਰਤਿ ਮਸਤ ਭੇ
 ਕਾਮਲ ਵਲੀ ਨ ਕੋ ਸਮਤਾਇ।’
 ਇਤਨੇ ਮਹਿੰ ਖਾਨਾ ਲੇ ਆਏ
 ਬਡੇ ਰਕੇਬ ਭਰੇ ਸਮੁਦਾਇ।
 ਇਕ ਤੇ ਨਈ ਗਨੀ ਕੋ ਦੀਨਹੁਂ
 ਦੋਨਹੁਂ ਆਗੇ ਧਰਯੋ ਬਨਾਇ ॥੯॥
 ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਅਰੁ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਕੇ
 ਇਕ ਰਕੇਬ ਦੋਨਹੁਂ ਕੋ ਦੀਨ।
 ਇਕ ਰਕੇਬ ਉਮਰਾਵ ਲਯੋ ਤਬਿ
 ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਅਪਨੇ ਸੰਗ ਲੀਨ।
 ਅਪਰ ਤੁਰਕ ਜੁਗ ਜੁਗ ਕੈ ਤੀਨਹੁ
 ਲੇ ਰਕੇਬ ਕੋ ਖਾਵਨ ਕੀਨ।
 ਕਰਦ ਨਿਕਾਰੀ ਸਿੰਘਨ ਕਰਿ ਲੇ
 ਸੱਤਿਨਾਮ ਕਹਿ ਫੇਰਿ ਪ੍ਰਬੀਨ ॥੧੦॥
 ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਤਬਿ ਕਰਦ ਹਾਥਿ ਧਰਿ
 ਵਿਚ ਰਕੇਬ ਫੇਰੀ ਕਰਿ ਕਾਰ।
 ਤਬਿ ਉਮਰਾਵ ਸੰਦੇਹ ਧਾਰਿ ਕਰਿ
 ਹਿਤ ਬੂਝਨ ਕੇ ਬਾਕ ਉਚਾਰ।
 ‘ਇਹ ਕਾ ਕਰਹੁ ਕਰਦ ਤੁਮ ਫੇਰਹੁ
 ਮਕਰੂ^੨ ਕੀਨੋ ਖਾਨ ਅਹਾਰ।
 ਤੁਰਕਨਿ ਬਿਥੈ ਕੌਨ ਇਮ ਕਰਤਾ
 ਜਿਮ ਤੁਮ ਕਰੀ ਕਰਦ ਕੀ ਕਾਰ’ ॥੧੧॥
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਦਿਯ ਉੱਤਰ
 ‘ਜਬਿ ਮੱਕੇ ਹਮ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਇ।
 ਨਈ ਰਸਮ ਨਿਕਲੀ ਇਹ ਤਹਿੰ ਤੇ
 ਸਭਿ ਕਿਛ ਲੋਹੇ ਤੇ ਬਨਿ ਆਇ।
 ਅੱਵਲ ਖਾਨੇ ਮਾਂਹਿ ਕਰਦ ਛੁਹਿ
 ਪੁਨ ਹੁਇ ਪਾਕ ਖਾਨ ਕੇ ਭਾਇ।
 ਤਬ ਕੇ ਹਮਰੇ ਪੀਰ ਬਖਾਨਯੋਂ

^੧ਸ੍ਰਾਪ ਦੇ ਕੇ।^੨ਧ੍ਰੁਣਾ ਯੋਗ। [ਅ.: , ਮਕਰੂਹ=ਕੁਰਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ]।

-ਖਾਨਾਖਾਹੁ ਕਰਦ ਨਿਤ ਛਾਇ- ' ॥੧੨॥
 ਤਬਿ ਇਮ ਕਹਿ ਕਰਿ ਖਾਨਾ ਖਾਯਹੁ
 ਸਿੰਘਨਿ ਆਗੇ ਭਯੋ ਕਰਾਹਿ।
 ਅਰਧ ਰਕੇਬ ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਦਿਸ਼ ਜੋ
 ਖਾਇ ਤਿਹਾਵਲ ਤਿਸ ਕੇ ਮਾਂਹਿ।
 ਦਿਸ਼ ਉਮਰਾਵ ਹੁਯੋ ਤਿਮ ਆਮਿਖ
 ਭੱਖਨ ਕਰਤਿ ਲਖਹਿ ਕਿਮ ਨਾਂਹਿ।
 ਬਿਸਮਹਿ ਭਏ ਸੂਾਦ ਪੰਚਾਂਮ੍ਰਿਤ
 ਗੁਰੂ ਕਲਾ ਪ੍ਰਗਟੀ ਇਹ ਆਇ ॥੧੩॥
 ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਅਰੁ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ
 ਪਾਲੇ ਬਾਂਧਯੋ ਕੁਛਕ ਅਹਾਰ।
 ਪਾਨ ਪਖਾਰੇ ਪਾਨੀ ਲੇ ਕਰਿ,
 ਚਲਿ ਆਏ ਸਤਿਗੁਰ ਅਗਵਾਰ।
 ਬੂਝਯੋ 'ਆਨਯੋ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਕਿਛੁ ?'
 ਦੋਨੋਂ ਦਿਯੋ ਦਿਖਾਇ ਉਚਾਰ।
 ਕਹਯੋ ਗੁਰੂ 'ਸੰਭਾਰਿ ਰਾਖੀਏ
 ਹਮ ਜਾਚਹਿਂ ਤਬਿ ਦੇਹੁ ਦਿਖਾਰਿ' ॥੧੪॥
 ਨਿਸਾ ਬਿਖੇ ਤੰਬੂ ਮਹਿ ਸੁਪਤੇ
 ਗੁਰ ਪ੍ਰਯੰਕ ਪਰ ਬਿਰੇ ਜਗੰਤਿ।
 ਭਈ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਚਢਯੋ ਤਬਿ ਸੂਰਜ
 ਸੱਯਦ ਆਨਯੋਂ ਬੋਲਿ ਤੁਰੰਤ।
 ਬਾਸੀ ਨੂਰਪੁਰੇ ਕੀ ਸੁਭ ਮਤਿ
 ਮਗ ਖੁਦਾਇ ਕੇ ਮਿਲਨਿ ਚਲੰਤਿ।
 ਕਈ ਬਾਰ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਮੇਲੀ
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹਿਂ ਤਿਸ ਪਰ ਭਗਵੰਤ ॥੧੫॥
 ਜੋ ਅਸਵਾਰ ਹਕਾਰਨ ਗਮਨਯੋ
 ਤਿਹ ਸਗਰੀ ਬਿਧਿ ਦਈ ਬਤਾਇ।
 ਇਕ ਪ੍ਰਯੰਕ ਪਰ ਹਾਜੀ ਸੱਯਦ
 ਤਾਂਹਿ ਸ਼ਾਹਦੀ ਹੇਤ ਬੁਲਾਇ।
 ਜਾਨਿ ਗਯੋ ਸਗਰੀ ਬਿਧਿ ਸੋ ਤਬਿ
 -ਮੈਂ ਗੁਰ ਕਾਜ ਬਿਖੈ ਅਬਿ ਆਇ।
 ਧੰਨ ਜਨਮ ਮੇਰੋ ਸੁ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ

ਗਨ ਸੁੱਕ੍ਰਿਤ ਕੋ ਫਲ ਸੁਭ ਪਾਇ- ॥੧੬॥
 ਆਯਹੁ ਤੁਰਤ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪੌਰ ਇਕ
 ਤੰਬੂ ਲਗਯੋ ਬਿਲੋਕਨ ਕੀਨ।
 ਬਿਚ ਪ੍ਰਯੰਕ ਪਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਬੈਠੇ
 ਦੇਖਤਿ ਕਰੀ ਚਿਨਾਰੀ ਚੀਨ।
 ਬੰਦਨ ਕਰਨਿ ਚਲਯੋ ਜਬਿ ਸਨਮੁਖ
 ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਤਿਸ ਕੋ ਸ਼ਾਰਤ ਦੀਨ।
 ‘ਹਮ ਸਮੀਪ ਅਜੂੰ ਨਹਿੰ ਆਵਹੁ
 ਤੁਰਕ ਸਭਾ ਮਹਿੰ ਪਹੁੰਚਿ ਪ੍ਰਬੀਨ’ ॥੧੭॥
 ਜਾਨਿ ਗਯੋ ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਆਸੈ
 ਹਟਯੋ ਤੁਰਤ ਹੀ ਅੰਤਰ ਓਰ।
 ਜਹਾਂ ਕਚਹਿਰੀ ਤੁਰਕਨ ਕੇਰੀ
 ਪਹੁੰਚਯੋ ਜਾਇ ਸੁ ਤਾਂਹੀ ਠੌਰ।
 ਕਰੀ ਸਲਾਮਾਲੇਕਮ ਬੈਠਯੋ
 ਸਾਦਰ ਸਭਿ ਜਹਿੰ ਭਏ ਬਹੋਰੀ।
 ਤਬਿ ਉਮਰਾਵ ਬੂਝਿਬੇ ਲਾਗਯੋ
 ‘ਇਹ ਸੱਯਦ ਉਤਰਯੋ ਬਿਚ ਪੌਰ ॥੧੮॥
 ਪੂਰਬ ਕਿਤ ਦੇਖਯੋ ਕੈ ਨਾਹਿਨ
 ਅਹੈ ਪਛਾਨ ਕਿ ਤੁਮਰੀ ਨਾਂਹਿ?
 ਹਿੰਦਨ ਕੋ ਗੁਰ ਬੇਸ ਅਪਰ ਧਰਿ
 ਨਹਿੰ ਲਸ਼ਕਰ ਬਿਚ ਕੇ ਕਿਤ ਜਾਂਹਿ।
 ਲਾਖਹੁੰ ਸੁਭਟ ਸ਼ਾਹੁ ਕੇ ਮਾਰੇ
 ਦਲ ਬਿਚਲਾਇ ਦਯੋ ਰਣ ਮਾਂਹਿ।
 ਅਬਿ ਜੀਵਤਿ ਹੀ ਨਿਕਸ ਗਯੋ ਕਿਤ
 ਖੋਜਤਿ ਹੈਂ ਤਮਾਮ ਚਿਤ ਲਾਇ ॥੧੯॥
 ਯਾਂ ਤੇ ਇਹ ਹਜ਼ੀ ਅਟਕਾਯੋ,
 ਚਹੈਂ ਸ਼ਾਹਦੀ, ਦੇਹੁ ਬਤਾਇ।
 ਪੂਰਬ ਮਿਲਯੋ ਬਿਲੋਕਯੋ ਜੇ ਤੁਮ
 ਜਾਨਤਿ ਹੋ ਕਹੀਐ ਸਮੁਝਾਇ।
 ਭਾਖਤਿ^੨ -ਮੱਕੇ ਹੱਜ ਕਰਿ ਆਏ

^੧ਜਿੱਥੇ ਕੱਠੇ ਹੋਏ ਹੋਏ ਸਨ।^੨ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ।

ਰੋਜ਼ਾ ਰਖ ਹਮੇਸ਼ ਤਪਤਾਇ^੧।
 ਡਾਲਤਿ ਮੁਖ ਮਹਿਂ ਇਕ ਜੌਂ, ਬਿਚਰਤਿ
 ਮੌਜ ਆਪਣੀ ਮਹਿਂ ਹਰਖਾਇ- ' ॥੨੦॥
 ਸੁਨਿ ਸੱਯਦ ਵਿਚ ਸਭਾ ਉਚਾਰਯੋ
 'ਇਹ ਤੌਂ ਪੀਰਨ ਪੀਰ ਮਹਾਨ।
 ਮੁਖ ਤੇ ਕਹੈਂ ਸਫਲ ਹੁਇ ਤੂਰਨ,
 ਕਰਹਿ ਨਿਹਾਲ, ਰਿਸੇ ਕਰਿ ਹਾਨੈ।
 ਉਰ ਅਚਰਜ ਮੈਂ^੨ ਇਹ ਅਟਕਾਏ,
 ਤੁਮ ਕੋ ਸ੍ਰਾਪ ਨ ਕੀਨਿ ਬਖਾਨ।
 ਕਹੈਂ ਬਾਕ ਤੋਂ ਪ੍ਰਿਥੀ ਉਲਟ ਦੇਂ
 ਅਤਿ ਸਮਰੱਥ ਅਧਿਕ ਬਲਵਾਨ ॥੨੧॥
 ਤੁਮ ਸੋਂ ਛਿਮਾ ਕਰੀ ਨ ਕਹੋ ਕੁਛ
 ਅਪਨੇ ਭਾਗ ਭਲੇ ਲਿਹੁ ਜਾਨ।
 ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਮੈਂ ਪਰਖਾਨਿ ਕੀਨੇ
 ਸਫਲਹਿ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ ਬਖਾਨ।
 ਅਬਿ ਬਖਸ਼ਾਵਹੁ ਬੰਦ ਕਦਮ ਤਿਨ
 ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਬਿਨੈ ਮਹਾਨ।
 ਕਰਹੁ ਖਲਾਸੀ ਸ੍ਰੇਛਾ ਬਿਚਰਹਿं,
 ਜਾਮਾ ਪਾਕ, ਜੁਹਦ^੩ ਬਡ ਠਾਨਿ' ॥੨੨॥
 ਸੁਨਿ ਉਮਰਾਵ ਡਰਯੋ ਉਰ ਅੰਤਰ^{*}
 ਤਤਛਿਨ ਉਠਯੋ ਸਹਤਿ ਨਰ ਬ੍ਰਿਦ।
 ਦਰਬ ਪੰਚ ਸੈ ਕਹਿ ਅਨਵਾਯੋ
 ਸੱਯਦ ਸੰਗ ਆਇ ਕਰ ਬੰਦਿ।
 ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਿ ਬੈਠਿ ਗਯੋ ਛਿਗ
 ਬਿਨਤੀ ਬੋਲਯੋ 'ਪੀਰ ਬਿਲੰਦ !
 ਅਟਕਾਵਨ ਕੀ ਕੀਨਿ ਅਵੱਗਯਾ
 ਸੋ ਬਖਸ਼ਹੁ ਤੁਮ ਹੋ ਬਖਸੰਦ' ॥੨੩॥
 ਅੱਗ੍ਰ ਪੰਚ ਸੈ ਧਰੇ ਰਜਤਪਣ

^੧ਤਪ ਤਪਦੇ ਹਨ।^੨(ਮੇਹਰ) ਕਰਨ ਤਾਂ ਨਿਹਾਲ ਕਰ ਦੇਣ ਤੇ ਜੇ ਗੁੱਸੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦੇਣ।^੩ਮੈਂ ਦਿਲ ਵਿਚ ਅਚਰਜ ਹਾਂ ਕਿ।⁴ਜੁਹਦ=ਪਾਰਸਾਈ, ਤਪੱਸਿਆ, ਨਫਸਾਨੀ ਖੂਹਿਸ਼ਾਂ ਤੇ ਫਤੇ ਪਾਉਣੀ।^{*}ਮੁਸਲਮਾਨ ਤਦੋਂ ਬੀ ਤੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਫਕੀਰਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਹਨ।

ਅਪਰ ਸੁਭਟ ਤਹਿੰ ਭੇ ਸਮੁਦਾਇ।
 ਸਕਲ ਚਢਾਵਨ ਲਗੇ ਦਰਬ ਕੈ
 ਪਿਖਿ ਸਤਿਗੁਰ ਮੁਖ ਤੇ ਫੁਰਮਾਇ।
 ‘ਤੁਮ ਕੋ ਨਹੀਂ ਦੋਸ਼ ਪਰ ਬਸ ਹੋ,
 ਹਮਰੋ ਕਹਾਂ ਘਟਯੋ ਇਸ ਥਾਇ।
 ਸੁਖ ਸੋਂ ਨਿਸਾ ਬਸ ਅਬਿ ਗਮਨੈਂ,
 ਚਿਤ ਕੀ ਚਿੰਤਾ ਦੇਹੁ ਗਵਾਇ’ ॥੨੪॥
 ਖੁਸ਼ੀ ਜਾਨਿ ਆਪਨੇ ਪਰ ਤਿਸ ਛਿਨ
 ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਕਰਿ ਕਹਿੰ ਉਮਰਾਇ।
 ‘ਗਮਨਹੁ ਇੱਛਾ ਜਹਾਂ ਤੁਮਾਰੀ
 ਫੇਰ ਦਰਸ ਮੋ ਕਹੁ ਦਿਹੁ ਆਇ।’
 ਇਮ ਕਹਿ ਉਠਯੋ ਗਯੋ ਗਢੁ^੧ ਅੰਤਰ,
 ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਪਲੰਘ ਲਯੋ ਉਠਵਾਇ।
 ਤਹਿੰ ਤੇ^੨ ਗਮਨ ਕੀਨ ਮਗ ਆਛੇ
 ਚਾਰਹੁਂ ਸਿਰ ਧਰਿ ਚਲੇ ਉਠਾਇ ॥੨੫॥
 ਜਬਿ ਕੋਸਕ ਪਰ ਪਹੁੰਚੇ ਗਮਨਤਿ
 ਤਬਿ ਸੱਯਦ ਮਿਲਿਬੇ ਹਿਤ ਆਇ।
 ਬੰਦਨ ਕਰੀ ਪਦਮ ਸਮ ਕਦਮਨ
 ‘ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ! ਮੈਂ ਸਭਿ ਕਹੀ ਬਨਾਇ।
 ਜੇ ਪਸ਼ਚਾਤ ਹੋਇ ਕੁਛ ਨਿਰਨੈ^੩
 ਤਬਿ ਰਾਵਰ ਕੀ ਚਹੋਂ ਸਹਾਇ।
 ਨਹੀਂ ਅਵੱਗਯਾ ਕਰਹਿੰ ਤੁਰਕ ਮਮ,
 ਇਮ ਬਾਂਛਤਿ ਮੈਂ ਆਯਹੁ ਧਾਇ’ ॥੨੬॥
 ਦੇਖਿ ਦਯਾ ਨਿਧਿ ਬਿਹਸ ਬਖਾਨਯੋ
 ‘ਤੁਮ ਕੋ ਤਾਤੀ ਲਗੈ ਨ ਬਾਇ।
 ਜੇ ਉਪਕਾਰ ਕਰਹਿੰ^੪ ਤਨ ਮਨ ਤੇ
 ਤਿਨ ਕੇ ਹੋਤਿ ਸਹਾਇ ਖੁਦਾਇ।
 ਕਿਸੂ ਵਸਤ ਕੀ ਕਮੀ ਨ ਹੋਵੈ

^੧ਕਿਲੇ।^੨ਲੱਲ ਨਾਮ ਸੀ ਏਸ ਟਿਕਾਣੇ ਦਾ।^੩ਜੇ ਆਪ ਦੇ ਪਿੱਛੋਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਿਕਲੀ ਤਾਂ।^੪ਜਿਹੜੇ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਪਕਾਰ।

ਦਰਬ ਅਤੋਟ ਖਰਚ ਔਂ ਖਾਇ।
 ਕਾਗਦ ਕਲਮਦਾਨ ਜੇ ਤੁਮ ਛਿਗ
 ਲਿਖਹਿੰ ਹੁਕਮਨਾਮਾ^੧ ਲਿਹੁ ਪਾਇ ॥੨੭॥
 ਹਮਰੇ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਸਭਿ ਮਾਨਹਿੰ
 ਕੁਲ ਤੇਰੀ ਧਨ ਕੋ ਨਿਤ ਪਾਇ।’
 ਸੁਨਿ ਸੱਯਦ ਕਾਗਦ ਤਬਿ ਦੀਨਸਿ
 ਲਿਖਜੋ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਸੁਖਦਾਇ।
 ਲੇ ਕਰਿ ਕਰ ਧਰਿ ਭਯੋ ਪ੍ਰਮੋਦਤਿ
 ਬੰਦਿ ਕਦਮ^੨ ਕੋ ਹਟਯੋ ਸਿਧਾਇ।
 ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਚਲੇ ਪ੍ਰਯੰਗ ਅਰੂਢੇ,
 ਚਾਰਹੁੰ ਸਿਰ ਪਰ ਲੀਨਿ ਉਠਾਇ ॥੨੮॥
 ਕੇਸ ਪਿਛਾਰੀ ਲਰਕਤਿ ਸੁੰਦਰ,
 ਸਾਮ ਚਾਦਰਾ ਉਪਰ ਲੀਨਿ।
 ਦੀਰਘ ਸਮਸ਼, ਪਿਰਾਹਨ^੩ ਗਰ ਮਹਿੰ
 ਮੁੱਠਾ ਮੋਰ ਪੰਖ ਕੋ ਕੀਨਿ।
 ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਸਿਰ ਪਰ ਕਬਿ ਫੇਰਤਿ,
 ਚਹੁੰ ਪਾਵਨ ਪਰ ਬੰਧਿ ਸੁ ਦੀਨਿ।
 ਉਪਰ ਛਟੀਅਨ ਕੀ ਕਰਿ ਛਾਯਾ,
 ਚਾਦਰ ਤਾਨਿ ਕਰੀ^੪ ਹਿਤ ਚੀਨ ॥੨੯॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ ‘ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪਯਾਨ’ ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਸਪਤ ਚੱਡਾਰਿਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੪੭॥

^੧ਲਿਖ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਹੁਕਮਨਾਮਾ।

^੨ਨਮਸਕਾਰ ਕਰਕੇ।

^੩ਲੰਮਾ ਚੌਲਾ।

^੪ਤਾਣ ਦਿੱਤੀ।

੪੮. [ਛੱਤੇ ਨੇ ਘੋੜੀ ਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਮਾਲਵੇ ਪਹੁੰਚਣਾ। ਨਬੀ ਗਨੀ ਖਾਂ ਵਿਦਾ]

੪੯<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕਰਗ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ>>੫੦

ਦੋਹਰਾ: ਸਨੇ ਸਨੇ ਗਮਨੇ ਪ੍ਰਭੂ,
ਮਾਰਗ ਚਲੇ ਕਿਤੇਕ।

ਗ੍ਰਾਮ ਕਨੇਚ^{*} ਪਹੂੰਚ ਕੈ,
ਬਿਰ ਹੈ ਜਲਧਿ ਬਿਬੇਕ ॥੧॥

ਚੌਪਈ: ਇਕ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਬਸਹਿ ਤਿਸ ਮਾਂਹਿ।
ਜਾਟ ਜਨਮ ਫੱਤਾ ਕਹਿ ਤਾਂਹਿ।

ਨਿਕਟ ਆਇ ਤਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਹੇਰੇ।
ਕਰੀ ਚਿਨਾਰੀ ਹੈ ਤਬਿ ਨੇਰੇ ॥੨॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪਛਾਨੇ।
ਹਾਥ ਬੰਦਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਠਾਨੇ।
ਬਿਰਜੇ ਸਮੀਪ ਬੈਠਿਗਾ ਜਬਿਹੁੰ।
ਦੇਖਿ ਪ੍ਰਭੂ ਦਿਸ ਬੋਲਜੇ ਤਬਿਹੁੰ ॥੩॥

‘ਸੇਵਾ ਕਰਨਿ ਮੋਹਿ ਫੁਰਮਾਵੈ।
ਭੋਜਨਾਦਿ ਆਨੋਂ ਮੈਂ, ਖਾਵੈ।

ਅਪਰ ਸੇਵ ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਕੀ ਹੋਇ।
ਕਹੀਅਹਿ ਆਪ ਕਰੋਂ ਮੈਂ ਸੋਇ’ ॥੪॥

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਭਾਖਜੇ ਤਿਸ ਬੇਰੇ।
‘ਅਹੈ ਤੁਰੰਗਨ ਜੋ ਘਰ ਤੇਰੇ।

ਸੋ ਅਬਿ ਆਨਿ ਦੇਹੁ ਹਮ ਤਾਂਈ।
ਚਢਿ ਤਿਸ ਪਰ ਗਮਨੈਂ ਅਗਵਾਈ’ ॥੫॥

ਸੁਨਿ ਛੱਤੇ ਚਿਤ ਬੀਚ ਬਿਚਾਰੀ।
ਕਹੈ ਕਿ ‘ਆਨੋਂ ਆਪ ਅਗਾਰੀ।’

ਇਮ ਕਹਿ ਸਦਨ ਆਪਨੇ ਗਯੋ।
ਤਤਛਿਨ ਜੀਨ ਨਿਕਾਰਤਿ ਭਯੋ ॥੬॥

ਅਲਪ ਤੁਰੰਗਨ ਪਰ ਸੋ ਪਾਇ।
ਲੈ ਆਯੋ ਗੁਰ ਛਿਗ ਸਹਿਸਾਇ।

ਬੜਵਾ ਬਡੀ ਨਹੀਂ ਤਬਿ ਆਨੀ।

-ਲੈ ਜੈ ਹੈਂ ਕਿਤੈਂ ਕੋ ਮਨ ਜਾਨੀ ॥੭॥

*ਪਾ:-ਕਨੇਰਾ ਪਰ ਠੀਕ ਨਾਮ ‘ਕਨੇਚ’ ਹੈ। ਜੋ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ ਹੈ।

‘ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪ ਪਾਸ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹਾਂ।

ਘੇਰੋ ਤੁਰਕਨ ਕੋ ਤਜਿ ਆਏ।
 ਕੈ ਜਾਨੈ ਅਬਿ ਕਿਤ ਚਲਿ ਜਾਏਂ।
 ਬਡੀ ਤੁਰੰਗਨ ਬਹੁ ਧਨ ਕੇਰੀ।
 ਤਿਸ ਦੈਬੇ ਕੀ ਸ਼ਕਤਿ ਨ ਮੇਰੀ- ॥੮॥
 ਏਵ ਬਿਚਾਰਤਿ ਗੁਰ ਢਿਗ ਆਯੋ।
 ਸੰਗ ਤੁਰੰਗਨ ਛੋਟੀ ਲਜਾਯੋ।
 ਖਰੀ ਕਰੀ ਜਬਿ ਆਨਿ ਅਗਾਰੀ।
 ਦੇਖਤਿ ਸਤਿਗੁਰ ਗਿਰਾ ਉਚਾਰੀ ॥੯॥
 ‘ਸੁਨਿ ਫੱਤਾ ਇਹ ਲਘੁ ਟਟਵਾਣੀ’।
 ਨਹਿੰ ਅਹੂਦਿਬੇ ਲਾਯਕ ਜਾਣੀ।
 ਨਹਿੰ ਅਸਵਾਰੀ ਹਮ ਕਿਧ ਐਸੀ।
 ਲਜਾਇ ਦਿਖਾਈ ਤੈਂ ਅਬਿ ਜੈਸੀ ॥੧੦॥
 ਜੋ ਬੜਵਾ ਤੁਝ ਸਦਨ ਬਡੇਰੀ।
 ਤਿਸ ਕੋ ਲਜਾਉ, ਜਾਉ ਇਸ ਬੇਰੀ।’
 ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਤਬਿ ਜਾਟ ਉਚਾਰੀ।
 ‘ਮੌਰ ਜਮਾਤਾ ਆਇ ਅਗਾਰੀ ॥੧੧॥
 ਤਿਸ ਪਰ ਜੀਨ ਪਾਇ ਚਚਿ ਗਯੋ।
 ਅਬਿ ਲੌਂ ਹਟ ਨਹਿੰ ਆਵਤਿ ਭਯੋ।
 ਕਿਆ ਜਾਨੈਂ ਸੋ ਕਬਿ ਚਲਿ ਐ ਹੈ।
 ਤਬਿ ਲੌਂ ਠਹਿਰਨ ਨਹਿੰ ਤੁਮ ਹੈਂ ਹੈ’ ॥੧੨॥
 ਸੁਨਤਿ ਜਾਟ ਤੇ ਗੁਰ ਤਬਿ ਕਹਯੋ।
 ‘ਕਜੋਂ ਵਲਾਉ ਕਰਿਬੇ ਚਿਤ ਚਹਯੋ ?
 ਕਿਤਿਕ ਦੂਰ ਤੇ ਹਮ ਦੇਂ ਮੌਰ।
 ਅਗਲੇ ਗ੍ਰਾਮਨ ਤੇ ਲੇਂ ਔਰ’ ॥੧੩॥
 ਸੁਨ ਫੱਤੇ ਬੋਲਯੋ ਪੁਨ ਕੂਰ।
 ‘ਕਹਉਂ ਸਾਚ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਹਜੂਰ।
 ਨਹੀਂ ਵਲਾਉ ਕਰਨ ਕੋ ਜਾਨੋਂ।
 ਗਯੋ ਜਮਾਤਾ ਲੇ ਕਰਿ, ਮਾਨੋ^੩, ॥੧੪॥
 ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਰਿਸ ਕਰਿ ਬਾਕ ਉਚਾਰਾ।

^੧ਖਬਰੇ ਕਿੱਥੇ ਲੈ ਜਾਣਗੇ।

^੨ਇਹ ਤਾਂ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਟੈਰ ਹੈ।

^੩ਮੰਨ ਲਓ।

‘ਨਹਿੰ ਬੜਵਾ ਨਹਿੰ ਤੂੰ ਇਸ ਬਾਰਾ।
ਕੂਰ ਕਹਿਨ ਤੇ ਦੋਨਹੁੰ ਗਏ।’
ਇਮ ਕਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਚਾਲਤਿ ਭਏ ॥੧੫॥

ਤਬਿ ਛੱਤਾ ਗਮਨਯੋ ਘਰ ਮਾਂਹੀ।
ਲਘੁ ਬੜਵਾ ਲੇ ਕਰਿ ਸੰਗ ਤਾਂਹੀ।
ਮਨ ਮੈਂ ਕਹੈ -ਬਡੀ ਮੈਂ ਰਾਖੀ।
ਨਹੀਂ ਦੈਨ ਹਿਤ ਕੈ ਸਿਹੁੰ ਭਾਖੀ^੧ ॥੧੬॥
ਜਬਿ ਪਹੁੰਚਯੋ ਅਪਨੇ ਘਰ ਜਾਇ।
ਲਘੁ ਘੋਰੀ ਕੋ ਬੰਧਿ ਬਨਾਇ।
ਅੰਤਰ ਬਰਯੋ ਬਡੀ ਜਹਿੰ ਖਰੀ।
ਡਸੀ ਸਰਪ ਸੋ ਤਤਛਿਨ ਮਰੀ ॥੧੭॥
ਗਯੋ ਤਿਮਰ ਮਹਿੰ ਮਰੀ ਨ ਜਾਨੀ।
ਬੈਠਿ ਰਹੀ ਅਪਨੇ ਮਨ ਮਾਨੀ।
ਹੇਤ ਉਠਾਵਨਿ ਗੋਡਾ ਮਾਰਯੋ।
ਬਾਰ ਬਾਰ ਮੁਖ ਤੇ ਟਿਚਕਾਰਯੋ ॥੧੮॥
ਘੋਰੀ ਨਿਕਟ ਸਰਪ ਤਹਿੰ ਬਿਰਯੋ।
ਤਤਛਿਨ ਡਸਨ ਜਾਟ ਕੋ ਕਰਯੋ।
‘ਹਾਇ ਹਾਇ’ ਕਰਿ ਬਾਹਰ ਆਯੋ।
ਦੈ ਘਟਿਕਾ ਮਹਿੰ ਪ੍ਰਾਨ ਗਵਾਯੋ ॥੧੯॥
ਇਮ ਮੁਰਖ ਕੋ ਭਯੋ ਬਿਨਾਸੀ।
ਕਹਯੋ ਝੂਠ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪਾਸੀ।
ਚਢੇ ਪ੍ਰਯੰਕ ਪ੍ਰਭੂ ਤਬਿ ਚਾਲੇ।
ਸ਼ਜਾਮ ਚਾਦਰਾ ਓਛਿ ਬਿਸਾਲੇ ॥੨੦॥
ਦੇਖਿ ਦੇਖਿ ਨਰ ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕਾ।
ਭੇਵ ਪਛਾਨ ਸਕਹਿੰ ਨਹਿੰ ਗੁਰ ਕਾ।
ਮੇਰ ਪੰਖ ਕਾ ਮੁੱਠਾ ਫਿਰੈ।
‘ਹੈ ਕੋ ਬਡੋ ਪੁਰਖ’ ਲਖਿ ਪਰੈ^੨ ॥੨੧॥
ਆਇ ਨਿਕਟ ਕੋ ਬੰਦਨ ਕਰਿਹੀ।
ਨਿਸ਼ਚੈ ਕੋਇ ਨਹੀਂ ਮਨ ਧਰਿਹੀ^੩।

^੧ਦੇਣੇ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਹੀ (ਭਾਵ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ)।

^੨(ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ) ਇਹੋ ਜਾਣ ਪਵੇ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਪੁਰਖ ਹੈ।

^੩ਇਹ ਨਿਸ਼ਚੇ ਕਿ ਕੌਣ ਹਨ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਮਨ ਵਿਚ।

ਇਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਗਮਨਤੇ ਆਏ।
 ਚਲਤਿ ਗ੍ਰਾਮ ਹੇਹਰ^{*} ਨਿਯਰਾਏ ॥੨੨॥
 ਨਬੀ ਗਨੀ ਸਨ ਤਬਿ ਗੁਰ ਕਹੈਂ।
 ‘ਇਹਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਉਦਾਸੀ ਰਹੈ।
 ਰਵਿ ਅਸਤਜੋ ਸੰਧਜਾ ਅਬਿ ਹੋਈ।
 ਡੇਰਾ ਕਰਜੋ ਚਹੈਂ ਥਲ ਸੋਈ ॥੨੩॥
 ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਹੀ ਅਬਿ ਚਲਿ ਆਏ।
 ਅੱਗ੍ਰ ਗਮਨ ਤਬਿ ਨਹਿੰ ਬਨਿ ਆਏ।
 ਇਹਾਂ ਜਾਮਨੀ ਬਸਹਿੰ ਬਿਤਾਵੈਂ।
 ਉਠਿ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਕੋ ਅੱਗ੍ਰ ਸਿਧਾਵੈਂ ॥੨੪॥
 ਤੁਮ ਭੀ ਇਸ ਥਲ ਤੇ ਹਟਿ ਜਾਵਹੁ।
 ਮਿਲਿ ਬਿਰਾਦਰੀ ਨਿਜ ਦਿਖਰਾਵਹੁ।
 ਆਗੇ ਗਮਨ ਸੁਗਮ ਹੀ ਅਹੈ।
 ਜੰਗਲ[†] ਦੇਸ਼ ਗੁਰੂ ਸਿਖ ਰਹੈਂ ॥੨੫॥
 ਸੁਨਤਿ ਖਾਨ ਬੋਲੇ ਤਬਿ ਅਰਜੀ।
 ‘ਹਮ ਅਨੁਸਾਰਿ ਆਪ ਕੀ ਮਰਜੀ।
 ਜੇ ਹਮ ਬਿਨ ਨਹਿੰ ਸਰੈ ਅਗਾਰੀ।
 ਹਟਿ ਆਵੈਂ ਦੈ ਦਿਵਸ ਪਿਛਾਰੀ ॥੨੬॥
 ਜੇਤਿਕ ਸੇਵਾ ਬਨਹਿ ਤੁਹਾਰੀ।
 ਪਰਮ ਲਾਭ ਕੱਲਜਾਨ^{*} ਹਮਾਰੀ।’
 ਇਮ ਬੋਲਤਿ ਮਗ ਉਲੰਘਜੋ ਸਾਰਾ।
 ਥਾਨ ਉਦਾਸੀ ਪਹੁੰਚਿ ਨਿਹਾਰਾ ॥੨੭॥
 ਸੁਨੀ ਕਾਨ ਮਹਿੰ ਸਾਧ ਕ੍ਰਿਪਾਲ।
 ‘ਆਨਿ ਪਹੂੰਚੇ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ।’
 ਉਠਜੋ ਸ਼ੀਘ੍ਰਹੀ ਬਾਹਰ ਆਯੋ।
 ਚਰਨ ਸਰੋਜਨ ਕੋ ਲਪਟਾਯੋ ॥੨੮॥
 ‘ਉਤਰਹੁ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਕੋ ਡੇਰਾ।
 ਮੁਝ ਕੋ ਜਾਨਿ ਲੀਜੀਐ ਚੇਰਾ।’
 ਕਰਿ ਬਿਨਤੀ ਉਤਰਾਇ ਪ੍ਰਯੰਕਾ।

^{*}ਇਹ ਪਿੰਡ ਤਸੀਲ ਜਗਰਾਵਾਂ ਜ਼ਿਲਾ ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ ਹੈ।

[†]ਮਾਲਵਾ।

*ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦੋਇ ਪਠਾਨ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਦੇ ਸਨ।

ਲੇ ਅੰਤਰ ਕੋ ਗਯੋ ਨਿਸ਼ਕਾ ॥੨੯॥
 ਉਤਰਿ ਪਰੇ ਕੀਨਸਿ ਗੁਰ ਡੇਰਾ।
 ਆਇ ਸਾਧ ਸਭਿ ਦਰਸ਼ਨ ਹੇਰਾ।
 ਕਰਿ ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਬੈਠੇ ਪਾਸੀ।
 ਕਿਤਿਕ ਲੋਕ ਅਰੁ ਸਾਧ ਉਦਾਸੀ ॥੩੦॥
 ਤੀਨ ਸਿੰਘ ਅਰੁ ਦੋਇ ਪਠਾਨ।
 ਕਹਯੋ ਬਾਕ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਭਗਵਾਨ।
 'ਮਾਨ ਸਿੰਘ! ਤੁਮ ਨਿਸਾ ਮਝਾਰਾ।
 ਗਏ ਹੁਤੇ ਹਿਤ ਕਰਨ ਅਹਾਰਾ ॥੩੧॥
 ਤਬਿ ਹਮ ਤੁਮ ਸੰਗ ਭਾਖਯੋ ਜੈਸੇ।
 ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਮਨ ਸਿਮਰਨ ਤੈਸੇ।'
 ਤਬਿ ਤੀਨਹੁਂ ਕਰ ਜੋਰਿ ਬਖਾਨਾ।
 'ਹੁਕਮ ਮਾਨ ਪਾਲੇ ਬੰਧਿ ਆਨਾ ॥੩੨॥
 ਸਿਮਰਨ ਰਾਵਰ ਕਰਯੋ ਨ ਕੋਈ।
 ਬੰਧਯੋ ਰਹਯੋ ਅਬਿ ਲੌਂ ਤਿਮ ਸੋਈ।
 ਹਮ ਤਿਨਹੁਂ ਨੇ ਬਾਂਧਯੋ ਪਾਲੇ।
 ਹੁਕਮ ਹੋਇ ਤੌਂ ਦੇਹਿਂ ਦਿਖਾਲੇ' ॥੩੩॥
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਫੁਰਮਾਈ।
 'ਅਬਿ ਸਭਿ ਹੀ ਕੋ ਦੇਹੁ ਦਿਖਾਈ।
 ਕਿਵੇਂ ਤੁਮ ਖਯੋ ਜਾਨਯੋ ਜਾਇ?
 ਸੰਸੇ ਤੁਮਰੇ ਉਰ ਬਿਨਸਾਇ' ॥੩੪॥
 ਤਬਿ ਤੀਨਹੁਂ ਖੋਲਨ ਕਰਿ ਪਾਲੇ।
 ਧਰਿ ਕਰਤਲ ਪੈ^੧ ਸਭਿਨਿ ਦਿਖਾਲੇ।
 'ਸੂਦ ਤਿਹਾਵਲ ਨਿਸ ਮਹਿਂ ਖਾਏ।
 ਅਬਿ ਪਰਖਹੁ ਤਿਸ ਮਹਿਂ ਤੇ ਲਜਾਏ' ॥੩੫॥
 ਹੇਰਿ ਸਰਬ ਹੀ ਕਹੈਂ 'ਕਰਾਹੂ।
 ਸੰਸੇ ਕਹਾਂ ਕਰਹੁ ਇਸ ਮਾਂਹੂ।'
 ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਅਰੁ ਨਰ ਸਾਧੁ ਉਦਾਸੀ।
 ਦੇਖਤਿ ਸੰਸੈ ਕੀਨ ਬਿਨਾਸੀ ॥੩੬॥
 ਨਬੀ ਗਨੀ ਖਾਂ ਕੋ ਤਿਸ ਕਾਲਾ।
 ਲਖਿ ਕਰਿ ਸੇਵ ਪ੍ਰਸੰਨ ਬਿਸਾਲਾ।

^੧ਹੱਥ ਦੀ ਤਲੀ ਤੇ।

ਕੰਚਨ ਕੰਕਨ ਜਰੇ ਜਰਾਵਨੈ।
 ਬਖਸ਼ਨ ਕਰੇ ਰਿਦੇ ਹਰਖਾਵਨ ॥੩੭॥
 ਬਹੁਰ ਪਟਾ ਕਾਗਤ ਲਿਖ ਦੀਨ।
 ਸਭਿ ਸੰਗਤ ਪਰ ਆਗਜਾ ਕੀਨਿ।
 ‘ਇਨਹੁਂ ਕਰੀ ਮਮ ਸੇਵ ਬਿਸਾਲਾ।
 ਸਿਖ! ਮਾਨਹੁੰ^੨ ਇਨ ਕੇ ਸਭਿ ਕਾਲਾ ॥੩੮॥
 ਸੰਗਤਿ ਦੇਹਿ ਸੇਵ ਮਮ ਸਟਾ^੩।’
 ਕਰੇ ਵਿਦਾ ਲਿਖਿ ਦੀਨਸਿ ਪਟਾ^{*}।
 ਅਧਿਕ ਅਨੰਦੇ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਕੈ।
 ਗਮਨੇ ਪੁਨਹਿ ਪਿਛਾਰੀ ਮੁਰਿ ਕੈ ॥੩੯॥
 ਤੀਨਹੁਂ ਸਿੰਘ ਸੰਗ ਤਬਿ ਰਹੇ।
 ਸਾਧ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦੇਖਿ ਇਮ ਲਹੇ।
 -ਚਾਹੈਂ ਰਹਯੋ ਅਬੈ ਥਲ ਮੇਰੇ।
 ਹੋਇ ਪਰਹਿੰਗੇ ਅਧਿਕ ਬਖੇਰੇ ॥੪੦॥
 ਬਰਾਬਾਦ ਡੇਰਾ ਹੁਇ ਜਾਇ।
 ਨੀਠ ਨੀਠ ਮੈਂ ਕੀਨ ਬਨਾਇ-।
 ਤੁਰਕ ਤ੍ਰਾਸ ਤੇ ਭਰਮਤਿ ਡੋਲਯੋ।
 ਰਹਯੋ ਨ ਦ੍ਰਿਢ ਨਿਸ ਮਹਿਂ ਇਮ ਬੋਲਯੋ ॥੪੧॥
 ‘ਸੁਨੀਅਹਿ ਸਤਿਗੁਰ ਦਯਾ ਨਿਧਾਨ!
 ਇਨ ਗ੍ਰਾਮਨ ਮਹਿਂ ਤੁਰਕ ਮਹਾਨ।
 ਹਲਵਾ ਰੇੜਾ ਅਰੁ ਤਲਵੰਡੀ।
 ਮੁਸਲਮਾਨ ਕੇ ਪਿੰਡ ਅਖੰਡੀ^੪ ॥੪੨॥
 ਰਹੈਂ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ, ਸੁਨਿ ਸੁਧਿ ਜਬੈ।
 ਚਚਿ ਆਵੈਂ ਗਨ ਤੂਰਨ ਤਬੈ।
 ਮੋ ਤੇ ਨਹਿਂ ਕਿਮ ਰਾਖੇ ਜਾਇ।
 ਯਾਂ ਤੇ ਲਖਹੁ ਨ ਰਹਿਬੇ ਥਾਇ ॥੪੩॥
 ਲੰਮੇ ਗ੍ਰਾਮ ਆਪ ਚਲਿ ਜਾਈਏ।

^੧ਜੜਾਊਆਂ ਨਾਲ ਜੜੇ ਹੋਏ।

^੨ਹੇ ਸਿੱਖੋ! ਮੰਨੋ।

^੩ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਬਦਲਾ।

^{*}ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਲਾਦ ਪਾਸ ਹੁਕਮ ਨਾਮਾ ਸੁਣੀਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹਕੀਮ ਅਜੀਜ਼ ਦੀਨ (ਕਟੜਾ ਜੈਮਲ ਸਿੰਘ) ਪਾਸ ਬੀ ਗਨੀ ਖਾਂ ਨਬੀ ਖਾਂ ਵਾਲਾ ਪਟਾ ਹੈਸੀ।

^੪ਸਾਰੇ ਹੀ।

ਸੋ ਰਾਖਹਿਂ ਤੁਮ ਕੋ ਕਰਿ ਦਾਈਏ।
 ਨਰ ਸੁ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਦਾਦੇ ਪੋਤੇ।
 ਲਰਿਬੇ ਦਿਢ ਡਰ ਧਰਹਿਂ ਨ ਕੋਤੇ^੧ ॥੪੪॥
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਤਿਸ ਪ੍ਰਤਿ ਗੁਰੂ ਅਲਾਵਹਿਂ।
 ‘ਤੁਰਕਨ ਤੇ ਹਮ ਕੋ ਡਰਪਾਵਹਿਂ।
 ਤਿਨ ਕੋ ਸਦਾ ਰਹੇ ਹੀ ਮਾਰਤਿ।
 ਤੂੰ ਤਿਨ ਕੇ ਡਰ ਤੇ ਹੁਇ ਆਰਤ ॥੪੫॥
 ਹਮਰੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਤੁਮ ਉਰ ਨਾਸਾ।
 ਯਾਂ ਤੇ ਤੁਰਕ ਦੇਹਿਂ ਤੁਝ ਤ੍ਰਾਸਾ।’
 ਇਮ ਸ੍ਰਾਪਤ ਕਿਯ ਸਾਧ ਕ੍ਰਿਪਾਲ।
 ਨਿਸ ਬਿਤਾਇ ਕਰਿ ਤਹਾਂ ਕ੍ਰਿਪਾਲ^੨ ॥੪੬॥
 ਚਲਿਬੇ ਹੇਤ ਕਰੀ ਤਬ ਤਜਾਰੀ।
 ਇਕ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਕੋ ਸਾਧ ਭੰਡਾਰੀ।
 ਪੈਸੇ ਪੰਚ ਹਾਥ ਮਹਿਂ ਲਜਾਯੋ।
 ਕਰਿ ਆਗੈ ਨਿਜ ਸੀਸ ਝੁਕਾਯੋ ॥੪੭॥
 ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰ ਤਿਸ ਕੋ ਕਰ ਗਹਯੋ।
 ‘ਬੰਧਿ ਮੁਸ਼ਟ ਦਿਢ^੩’ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹਯੋ।
 ‘ਅਧਿਕ ਜ਼ੋਰ ਤੇ ਗਢੀ ਕੀਜੈ^੪।
 ਨਹੀਂ ਖਜ਼ਾਨਾ ਖੋਲਨ ਕੀਜੈ’ ॥੪੮॥
 ਸੁਨਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਬੂਝਯੋ ਬੰਦਿ ਹਾਥ।
 ‘ਰਾਖਨ ਹੀ ਭਾਖਯੋ ਅਬਿ ਨਾਥ^੫!
 -ਕਬਹੂੰ ਖੁਲਹਿ- ਸੋ ਭੀ ਬਚ ਕਹੀਏਂ।
 ਕਰੁਨਾ ਕਰਤਿ ਇਨਹੁਂ ਪਰ ਰਹੀਏ’ ॥੪੯॥
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹਯੋ ਸੁਨਹੁ ਸੋ ਕਾਨ^੬।
 ਦਸਮ ਗੁਰੂ ਬਚ ਕੀਨ ਬਖਾਨ।
 ‘ਤੁਵ ਗਾਦੀ ਪਰ ਦਸਮੇ ਬਿਰੇ।

{ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟੂਕ}

^੧ਕਿਸੇ ਤੋਂ।^੨ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ।^੩ਮੁੱਠੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੁੱਟਕੇ ਰੱਖੋ।^੪ਭਾਵ ਪੱਕੀ ਗੰਢ ਦੇ ਲਈ।^੫ਆਪ ਨੇ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਹੇ ਨਾਥ ਕਿ।^੬ਕਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇਗਾ ਵੀ, ਉਹ ਬੀ ਬਚਨ ਕਰੋ।^੭(ਕਵੀ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਸ੍ਰੋਤਾ ਜਨੋ !) ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖੋਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਓਹ ਕੰਨ ਦੇਕੇ ਸੁਣੋ।

ਸੁਉ ਖਜ਼ਾਨਾ ਖੋਲਨਿ ਕਰੇ' ॥੫੦॥
 ਕਹੈ ਕਵੀ ਅਬਿ ਲੋਂ ਸੋ ਧਰੈਂ।
 ਨਹੀਂ ਕੋਸ਼ ਤੇ ਖਰਚਨ ਕਰੈਂ।
 ਪੰਚ ਗ੍ਰਾਮ ਕੇ ਤਬਹਿ ਬੁਲਾਏ।
 ਕਹਯੋ^੧ ਕਿ 'ਮੰਜਾ ਲੇਹੁ ਉਚਾਏ' ॥੫੧॥
 ਸੁਨਿ ਚਾਰਹੁਂ ਨੇ ਪਲੰਘ ਉਠਾਵਾ।
 ਗਮਨ ਕੀਨਿ ਡੇਰੇ ਨਿਕਸਾਵਾ^੨।
 ਗੁਰੂ ਕਹਯੋ 'ਇਕ ਦਿਸ਼ ਤੇ ਨੀਵੋਂ।
 ਸਮ ਹੁਇ ਚਲਹੁ ਨ ਬਿਖਮੀ ਥੀਵੋ' ॥੫੨॥
 ਕਹਿ ਰਾਹਕ 'ਛੋਟਾ ਮਮ ਤਨ ਹੈ।
 ਤ੍ਰੈ ਲਾਬੈ, ਯਾਂ ਤੇ ਅਨਬਨ ਹੈ।'
 ਸੁਨਿ ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਵਾਕ ਉਚਾਰਾ।
 ਸਮ ਬਨ ਜਾਹੁ^੩ ਜਿਨਹੁਂ ਸਿਰ ਧਾਰਾ' ॥੫੩॥
 ਭਯੋ ਬਚਨ ਤੇ ਤਿਨ ਸਮ ਤਤਛਿਨ।
 ਦੇਖਿ ਸਕਲ ਤਬਿ ਬਿਸਮਤਿ ਬਹੁ ਮਨ।
 ਲਗਯੋ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਪੰਚ ਸਿਰ^੪ ਧਾਰੇ।
 ਸਿੰਘ ਸੰਗ ਹੁਇ ਪੰਥ ਪਧਾਰੇ ॥੫੪॥
 ਇਕ ਜੱਟੀ ਭੱਟੀ ਤਿਸ ਨਾਇ।
 ਤਰ ਪ੍ਰਯੰਕ ਸਿਰ ਦੀਨਸਿ ਧਾਇ।
 ਪਿਖਿ ਗੁਰ ਭਾਖਯੋ 'ਦੇਹੁ ਹਟਾਈ'^੫।
 ਕਯਾ ਮਾਂਗਤਿ ਬੂਝਹੁ ਇਸ ਤਾਈ^੬? ॥੫੫॥
 ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਤਬਿ ਕਰੀ ਹਟਾਵਨ।
 'ਕਯਾ ਜਾਚਹਿ ਕਹੁ ਕਰੀਅਹਿ ਪਾਵਨ'^੭।
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬੋਲੀ ਉਰ ਅਹਿਲਾਦੀ।
 'ਕਹੋ ਮੋਹਿ ਸੁਤ ਕੀ ਹੁਇ ਸ਼ਾਦੀ' ॥੫੬॥
 ਤਬਿ ਗੁਰ ਭਨਯੋ 'ਬੰਸ ਬਿਰਧੈ ਹੈ।
 ਸਪਤ ਸਪਤ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰਵੈ ਹੈਂ।'

^੧(ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਨੇ) ਕਿਹਾ।^੨ਨਿਕਲਿਆ (ਪਲੰਘ)।^੩ਬਰੱਬਰ ਦਾ ਹੋ ਜਾ।^੪ਪੈਂਚਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਬੀ ਮੰਜਾ ਸਿਰ ਚਾਉਣ ਵਿਚ ਲੱਗ ਪਿਆ।^੫ਤ੍ਰੀਮਤ ਤੇ ਤਰਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਇਹ ਅੱਖਾ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰੇ।^੬ਆਖ ਤੇ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ) ਪਾਵਨਾ ਕਰ।

ਹਟੀ ਸੁ ਰਿਦੇ ਅਨੰਦਹਿ ਧਰੇ।
 ਤਿਹ ਸੁਤ ਤੀਨ ਬਜਾਹੁ ਪੁਨ ਕਰੇ ॥੫੭॥
 ਪੋਤ੍ਰੇ ਸਪਤ ਬਜਾਹੁ ਕਰਿਵਾਏ।
 ਸੋ ਹਮ ਦੇਖੇ ਲਿਖੇ ਬਨਾਏ।
 ਇਮ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਸ੍ਰਾਪ ਕਿਧੋਂ ਬਰਾ।
 ਬਿਦਤ ਜਾਨੀਯਹਿ ਜਹਿਂ ਕਹਿੰ ਧਰਿ ਪਰ ॥੫੮॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪਯਾਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟ ਚੱਡਾਰਿੰਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੪੮॥

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟੂਕ: ਇਹ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਉਹ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਨਹੀਂ ਜੋ ਭੰਗਾਣੀ ਦੇ ਜੁੱਧ ਵਿਚ ਲੜਿਆ
 ਸੀ ਤੇ ਜਿਸ ਨੇ ਹਯਾਤ ਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁਤਕੇ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਉਹ
 ਗਯਾਤਗੋਯ ਨਾਮ ਰਸੀਆ ਪੂਰੇ ਸਿਦਕ ਤੇ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲਾ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਸੀ।
 ਉਹ ਮੰਡਲੀ ਦਾ ਮਹੰਤ ਤੇ ਬਹੁਦਕ ਸਾਧੂ ਸੀ, ਕੁਟੀਚਰ ਅਰਥਾਤ ਡੇਰੇ
 ਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰ ਬਿਸਾਲ ਵਿਚ ਉਸਨੂੰ ਅਵਿਧੂਤ ਲਿਖਿਆ
 ਹੈ,

ਯਥਾ: -ਸੁਣ ਬੋਲਜੋ ਸੁਭ ਮਤਿ ਅਵਧੂਤਾ। ਸੰਤ ਸਿਰੋਸਣਿ ਸ਼੍ਰੀ ਪੁਰਹੂਤਾ।
 ਗੁਰ ਚੇਲੇ ਸਭ ਸ਼ਰਣ ਤਿਹਾਰੀ। ਤੈਂ ਹਮਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਅਵਤਾਰੀ ॥
 ੨੨੭ ॥

ਬਡੇ ਭਾਗ ਤੇ ਕਹੁ ਹਮ ਪਾਯੋ। ਲੋਕ ਸੁਖੀ ਪਰਲੋਕ ਬਨਾਯੋ।
 ਬ੍ਰਹਮਾਦਿਕ ਰਿਖਿ ਕਵਿ ਮੁਨਿ ਜੋਨੀ। ਕਿੰਨਰ ਜੱਛ ਭੁਜੰਗ ਅਮੋਨੀ ॥
 ੨੨੮ ॥

ਆਜ ਲਗੇ ਗਾਵਤ ਗੁਨ ਆਯੋ। ਤੁਵ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸੋਂ ਇਹ ਮਮ ਪਾਯੋ।
 ਅਬ ਮਨ ਮੈਂ ਨਿਸ਼ਚੈ ਇਮ ਆਈ। ਤੁਵ ਸਮਾਨ ਪ੍ਰਭੁ ਸੁਰ ਨਰ ਨਾਹੀਂ ॥
 ੨੨੯ ॥

ਕੋਟ ਬਿਸ਼ਨ ਬ੍ਰਹਮੇ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾਰੀ। ਇਨ ਪਾਵੋਂ ਪਰ ਦਿਜੀਐ ਵਾਰੀ।
 ਅਸ ਪ੍ਰਭੁ ਗੁਰ ਪੂਰਨ ਕਹਿੰ ਤਜਾਰੀ। ਅਨ ਜਾ ਫਿਰਤਿ ਮੂੜ
 ਅਨੁਰਾਗੀ' ॥ ੨੩੦ ॥ [ਗੁਰ ਬਿ: ਧਿ: ੬

ਤੇ ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਐਉਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:-

ਦੀਰਘ ਜਟਾਜੂਟ ਸਿਰ ਬਾਧਾ। ਰੋਕਿ ਰਿਖੀਕਨ ਮਨ ਜਿਹ ਸਾਧਾ ॥੩੭॥
 ਸਰਬੰਗਨ ਮਹਿੰ ਲਗੀ ਬਿਝੂਤਾ। ਸ਼ੋਭਤਿ ਮਨੋ ਦੱਤ ਅਵਧੂਤਾ।
 ਤਪ ਕੋ ਤੇਜ ਦਿਪਤ ਹੈ ਐਸੇ। ਰਿਖੀਅਨ ਮਹਿੰ ਘਠਨੰਦਨ ਜੈਸੇ ॥੩੮॥
 ਬ੍ਰਹਮਚਰਜ ਮਹਿੰ ਬਡੋ ਸਾਪੁੱਤਾ। ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਨ ਨਾਮ ਰਸ ਮੱਤਾ।
 ਕਰ ਪਗ ਕੇ ਨਖ ਬਧੇ ਬਿਸਾਲਾ। ਕਸੀ ਕੁਪੀਨ ਦਿਪਤ ਬਡ ਭਾਲਾ ॥੩੯॥
 ਇਕ ਤੂੰਬਾ ਹਿਤ ਪੀਵਨ ਬਾਰੀ। ਕੁਤਕਾ ਗਹੇ ਹਾਥ ਮਹਿੰ ਭਾਰੀ।
 ਸ਼ਮਸ ਬਦਨ ਪਰ ਝਮਕਤਿ ਅਹੈ। ਬਸਤ੍ਰ ਬਿਹੀਨ ਦਿਗੰਬਰ ਰਹੈ ॥੪੦॥
 ਤਨ ਸਥੂਲ ਅਰੁ ਪੇਟ ਬਿਸਾਲਾ। ਲਾਂਬੀ ਭੁਜਾ ਮਹਾਂ ਬਲ ਵਾਲਾ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਸਨਮੁਖ ਮਹਿਦ ਸੁਹਾਯੋ। ਮਨੋ ਗਯਾਨ ਢਿਗ ਤਪ ਚਲਿ ਆਯੋ ॥੪੧॥

ਕਿਧੋਂ ਬਿਸ਼ਨੁ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਾਰਨ। ਮਹਾਂਦੇਉ ਬੈਠੋ ਰਿਪੁ ਦਾਰੁਨ।
ਰਾਮ ਚੰਦ ਢਿਗ ਕਿਧੋਂ ਅਗਸਤ। ਇਮ ਅਵਿਲੋਕਤ ਸਿੱਖ ਸਮਸਤ ॥੪੨॥

[ਰੁਤ ੨ ਅੰਸੂ ੨੩]

ਇਸ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਪੂਰਨ ਸਾਧੂ ਹੈ, ਪੂਰਨ ਗੁਰ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੈ, ਤਜਾਗੀ ਹੈ, ਇਕ ਕੁਤਕਾ ਤੇ ਤੂੰਬਾ ਪਾਸ ਹੈ, ਅਵਧੂਤ ਹੈ ਤੇ ਡੇਰੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤੇ ਦਿਬ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਭੰਗਾਣੀ ਦੇ ਜੁੱਧ ਦਾ ਅੰਤ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਿਜੈ ਹੈ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲੋਂ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਤੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਚਰਨ ਸ਼ਰਨ ਜੁੱਧ ਵਿਚ ਲੜਿਆ ਤੇ ਹਯਾਤ ਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ। ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸੇ ਮਹੰਤ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਨੂੰ ਹੇਹਰਾਂ ਦਾ ‘ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਾਧ ਉਦਾਸੀ’ ਮੰਨਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਭੁੱਲ ਜਾਪਦੀ ਹੈ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੋਜ ਦੀ ਮੁਖਾਜ਼ ਹੈ। ਭੰਗਾਣੀ ਵਾਲਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਡੇਰੇਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸਹੀ ਹੁੰਦਾ, ਉਹ ਤਜਾਗੀ ਤੇ ਬਹੁਦਕ ਤਜਾਗੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਕੁਟੀਚਰ ਹੈ। ਉਹ ਤ੍ਰਿਕਾਲੱਗਜ, ਪੂਰਨ ਪਦ ਤੇ ਇਸਥਤਿ ਤੇ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲਾ ਹੈ ਤੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਅਵਤਾਰ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਧ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਡਰਦਾ ਹੈ, ਕੈ ਵਿਚ ਹੈ, ਨਿਰਭੈ ਪਦ ਤੇ ਅਰੂੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤੇ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਵਧੀਕ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਦੇ ਆਚਰਨ ਤੇ ਭਰੋਸੇ ਅੱਡ ਅੱਡ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਜਕਤੀਆਂ ਵੀ ਅੱਡ ਅੱਡ ਹਨ। ਜੋ ਭਰੋਸਾ ਜੋ ਸਿਦਕ ਜੋ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਭੰਗਾਣੀ ਵਾਲੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦੀ ਦੱਸੀ ਹੈ ਉਹ ਦ੍ਰਿੜ ਆਚਰਨੀ ਕਦੇ ਹੇਹਰਾ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਆਪਣ ਪਾਸ ਰੱਖਣੋਂ ਨਾਂਹ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਤਵਾਰੀਖ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਇਸ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਸੇ ਉਦਾਸੀ ਮਹੰਤ ਭੰਗਾਣੀ ਵਾਲੇ ਦਾ ਬਸਾਯਾ ਮੰਨਿਆਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਮਹੰਤ ਨੂੰ, ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੂੰ ਰੈਣ ਬਸੇਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਉਸਦਾ ਚੇਲਾ ਮੰਨਿਆਂ ਹੈ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭੰਗਾਣੀ ਜੁੱਧ ਮਗਰੋਂ ਉਸਨੇ ਡੇਰਾ ਆ ਬੱਧਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਇਹ ਆਦਮੀ ਉਸਦਾ ਚੇਲਾ ਹੋਵੇ ਯਾ ਇਸ ਚੇਲੇ ਨੇ ਹੀ ਡੇਰਾ ਬੱਧਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਉਹ ਚੜ੍ਹ ਚੁੱਕਾ ਹੋਵੇ। ਤਵਾ: ਖਾ: ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਮਹੰਤ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਚੇਲਾ ਮਹੰਤ ਹੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਭੰਗਾਣੀ ਜੁੱਧ ਨੂੰ ਬੀ ਵੀਹ ਕੁ ਵਰ੍ਹੇ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਹ ਬੀ ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ ਕਿ ਚੇਲੇ ਦਾ ਨਾਮ ਬੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਹੋਵੇ। ਜੀਕੂੰ ਨੁਰੰਗਾਬਾਦ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੇ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਚੇਲੇ ਦਾ ਨਾਮ ਬੀ ਸ਼੍ਰੀ ਬਾਬਾ ਬੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਹੀ ਸੀ।

੪੯. [ਮਾਹੀ ਨੂੰ ਸੁਧ ਲੈਣ ਸਰਹਿੰਦ ਭੇਜਣਾ। ਰਾਇ ਕੱਲੇ ਦੇ ਧਰਮ ਦੀ ਵਿਖ਼ਜਾ]

੪੮<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੁਰਕ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੫੦

ਦੋਹਰਾ: ਆਗੇ ਗਮਨੇ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਉਲੰਘੇ ਕੇਤਿਕ ਕੋਸਾ।

ਜਗਰਾਵਾਂ ਪੁਰਿ ਕੋਟ ਕੋ, ਰਾਇ ਹੁਤੇ ਬਡ ਹੋਸ਼ੁੰ ॥੧॥

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ: ਜਨਮ ਤੁਰਕ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ, ਜਿਨ ਧਾਰਨ ਕੀਨਾ।

ਦਯਾ ਧਰਮ ਪੁੰਨਜਾਤਮਾ, ਸ਼ੁਭ ਮਗ ਮਨ ਭੀਨਾ।

ਸਕਲ ਭੇਵ ਗੁਰਦੇਵ ਕੋ, ਸੁਨਿ ਸੇਵ ਉਮਾਹਾ।

ਲੈ ਸੈਨਾ ਸੰਗ ਤੀਨ ਸੈ, ਚਲਿ ਦਰਸ਼ਨ ਚਾਹਾ ॥੨॥

ਆਇ ਅਗਾਰੀ ਸੋ ਮਿਲਯੋ, ਅਵਿਲੋਕੇ ਸ਼੍ਰਾਮੀ।

ਨੀਲੇ ਬਸਤ੍ਰ ਪ੍ਰਯੰਕ ਪਰ, ਬਿਰ ਅੰਤਰਜਾਮੀ।

ਤਜਯੋ ਤੁਰੰਗਮ ਦੂਰ ਹੀ, ਪਾਇਨ ਸੋ ਆਯੋ।

ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਸਨਮੁਖ ਗਯੋ, ਬਹੁ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ ॥੩॥

ਕਦਮ ਪਦਮ ਸਮ ਸੁਖ ਸਦਨੈ, ਪਰਸੇ ਕਰ ਦੋਊ।

ਬਦਨ ਬਿਲੋਚਨ ਭਾਲ ਪਰ, ਫਿਰ ਫੇਰਤਿ ਸੋਊ।

‘ਆਪ ਸਾਥ ਰਣ ਗਾਥ ਬਡ, ਹੇ ਨਾਥ ! ਅਸੰਭੈੜੈ।

ਤਉ ਬਿਲੋਕਿ ਬਹਾਦਰੀ, ਸਭਿ ਤੁਰਕ ਅਚੰਭੈ ॥੪॥

ਕਰਾਮਾਤ ਸਾਹਿਬ ਬਡੇ, ਸਮਰਥ ਸਭਿ ਭਾਂਤੀ।

ਚਹੋ ਬਨਾਵੇ ਛਿਨਕ ਮਹਿੰ, ਅਨਥਨ ਬਨਿ ਜਾਤੀ।

ਨਰ ਲੀਲਾ ਕਲਿ ਕਾਲ ਕੀ, ਕਰਿ ਜਗ ਦਿਖਰਾਵੇ।

ਹਰਖ ਸ਼ੋਕ ਨਹਿੰ ਬਜਾਪ ਹੀ, ਤਿਲ ਲੇਪ ਨ ਲਾਵੇ ॥੫॥

ਹਮ ਲੋਕਨ ਕੌ ਦੀਖਤੀ, ਜਬਰੀ ਤੁਰਕੇਸ਼ਾ।

ਕਰਯੋ ਬੁਰਾ ਤਿਨ ਅਪਨ ਸਭਿ, ਤੁਮ ਸੋਂ ਰਚਿ ਦੈਸ਼ਾ।’

ਸੁਨਿ ਕੈ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਯੋ, ‘ਇਮ ਹੋਵਨਹਾਰੀ।

ਮਿਟਤਿ ਨ ਕੋਟ ਉਪਾਵ ਤੇ, ਨਰ ਹੈ ਕੈ ਨਾਰੀ ॥੬॥

ਮਾਨਨੀਯ ਸਭਿ ਸੀਸ ਪਰ, ਸੁਰ ਅਸੁਰਨਿ ਕੇਰੀ।

ਨਰ ਬਧੁਰੇ ਕੀ ਕਹਾਂ ਗਤਿ, ਜੋ ਫੇਰੈ ਹੇਰੀਂ।’

^੧ਰਾਇਕੋਟ ਜਗਰਾਵਾਂ ਨਗਰ (ਦਾ ਰਾਇ) ਵੱਡਾ ਦਾਨਾ (ਆਦਮੀ) ਸੀ। ਮੁਰਾਦ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ‘ਕੱਲਾ’ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸਿੱਖ ਸੀ ਜੋ ਅੱਗੇ ਜਾਕੇ ਦੱਸਣਗੇ। [ਦੇਖੋ ਅੰਸੂ ਪ੩ ਅੰਕ ੩-ਦਾਸ ਕਦੀਮੀ ਰਾਵਰ ਕੇਰਾ]। ਰਾਇਕੋਟ ਜਗਰਾਵਾਂ ਦੀ ਤਸ਼ੀਲ ਵਿਚ ਹੈ।

^੨ਕਵਲਾਂ ਵਰਗੇ ਚਰਨ ਸੁਖ ਦਾ ਘਰ।

^੩ਹੇ ਨਾਥ ਆਪ ਸਾਥ (ਤੁਰਕਾਂ ਦੇ) ਰਣ ਦੀ ਗਾਥਾ ਬੜੀ ਨਾਮੁਨਾਸਥ ਹੈ, ਭਾਵ ਤੁਰਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪ ਨਾਲ ਲੜਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੀਦਾ।

^੪ਦੇਖਕੇ ਹਟਾਵੇ

ਬਹੁਰ ਕਹਯੋ ਸ਼੍ਰੀ ਬਦਨ ਤੇ, ‘ਸੁਨਿ ਕੱਲਾ ਰਾਉ।
 ਹਯ ਅਰੂਛਿ ਗਮਨੀਜੀਏ, ਕੁਛ ਚਲੈਂ ਅਗਾਊ’ ॥੭॥

ਮਾਨਿ ਹੁਕਮ ਕੋ ਹਯ ਚਢਯੋ, ਪੁਨ ਸਤਿਗੁਰ ਪਯਾਨੇ।
 ਲੰਮੇ ਗ੍ਰਾਮ* ਪੁਨ ਪਹੁੰਚ ਕੇ, ਬਚ ਰਾਇੰ ਬਖਾਨੇ।
 ‘ਉਤਰਹੁ ਕਰਹੁ ਅਰਾਮ ਕੁਛ, ਆਏ ਬਹੁ ਦੂਰੀ।
 ਮੁਝ ਪਰ ਕਰੁਨਾ ਕੀਜੀਅਹਿ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਿਖਿ ਰੂਰੀ ॥੮॥

ਲੰਮੇ ਗ੍ਰਾਮ ਬਿਰੀਜੀਏ, ਆਯਹੁ ਮੈਂ ਸੰਗੀ।
 ਬੈਠਿ ਬਿਤਾਵਹੁ ਸਮਾ ਕੁਛ, ਮਮ ਪੁਰਹੁ ਉਮੰਗੀ।’

ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬੋਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ, ‘ਕੋ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਬਿਸਾਲਾ^੧।
 ਸੁਧਿ ਕੋ ਲਜਾਇ ਸਿਰ੍ਹੁਦ ਤੇ, ਮਗ ਜਾਇ ਉਤਾਲਾ ॥੯॥

ਤਬਿ ਲਗ ਬਿਰ ਇਸ ਥਲ ਰਹੈਂ, ਪੁਨ ਜਾਇਂ ਅਗਾਊ।
 ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਉਤ ਗਈ, ਮਗ ਪਾਇ ਨ ਕਾਊ^੨।’

ਕਹਿ ਕੱਲਾ ‘ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ! ਸੁਨਹੁ, ਦਸ ਜੋਜਨ ਜਾਨਹੁ।
 ਪੁਰਿ ਸਿਰ੍ਹੁਦ ਇਸ ਥਾਨ ਤੇ, ਸਭਿ ਕਰੌਂ ਬਖਾਨਹੁ ॥੧੦॥

ਬਨਹਿ ਨ ਜਾਨ ਸਉਰ ਕੋ, ਲਖਿ ਤੁਰਕ ਪਛਾਨੈ^੩।
 ਇਕ ਮਾਹੀ ਹਮਰੇ ਰਹੈ, ਸੋ ਇਤੋਂ ਪਯਾਨੈ^੪।

ਹੁਕਮ ਕਰਹੁ ਭੇਜੈਂ ਤਿਸੈ, ਦਸ ਜੋਜਨ ਜਾਵੈ।
 ਦਿਵਸ ਦੂਸਰੇ ਤਿਤਿਕ ਚਲਿੰਦ, ਸੁਧਿ ਆਨਿ ਸੁਨਾਵੈ’ ॥੧੧॥

‘ਪਠਹੁ ਤਿਸੈ’ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਹਯੋ, ‘ਸੋ ਸ਼ੀਘ੍ਰ ਪਯਾਨੈ।
 ਸੁਧਿ ਲੇ ਕਰਿ ਪੁਰਿ ਬੀਚ ਤੇ, ਪਹੁੰਚੈ ਇਸ ਥਾਨੈ।’

ਇਮ ਕਹਿ ਕੈ ਸ਼੍ਰੀ ਬਦਨ ਤੇ, ਉਤਰਾਇ ਪ੍ਰਯੰਕਾ।
 ਬਿਰੇ ਤਿਸੀ ਥਲ ਮਹਿਂ ਤਬੈ, ਗੁਰ ਹੀਨ ਅਤੰਕਾ ॥੧੨॥

ਪਠਯੋ ਹਕਾਰ ਸੁ ਮਾਹਖੀ^੫, ‘ਚਲਿ ਸ਼ੀਘ੍ਰ’ ਸਿਖਾਯੋ^੬।
 ‘ਬਖਸ਼ਹਿਂ ਧਨ ਬਿਨ ਬਿਲਮ ਜੇ, ਪਹੁੰਚਹਿਂ ਮਗ ਧਾਯੋ।’
 ਹੁਤੋ ਸਮਾ ਤਬਿ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੋ, ਗਮਨਯੋ ਜਬਿ ਮਾਹੀ।

*ਇਹ ਪਿੰਡ ਰਾਇ ਕੋਟ ਤੋਂ ਮੀਲ ਕੁ ਦੀ ਵਿੱਥ ਤੇ ਹੈ।

^੧ਕੱਲਾ ਰਾਇ ਨੇ।

^੨ਬੜੀ ਛੇਤੀ ਕੋਈ (ਜਾਕੇ)।

^੩ਮਾਤਾ ਜੀ ਉਸ ਰਾਹ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਪਤਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲੱਗਾ।

^੪ਦੇਖਕੇ (ਸੂਰਮੇ ਨੂੰ) ਤੁਰਕ ਪਛਾਣ ਲੈਣਗੇ।

^੫ਇਤਨਾ ਹੀ ($90 \times 8 = 80$ ਕੋਹ) ਟੁਰ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ)।

^੬ਤਿਤਨੀ ਭਾਵ 80 ਕੋਹ ਹੀ ਚੱਲਕੇ।

^੭ਮਾਹੀ।

^੮ਇਹ ਸਿਖਾਇਆ ਕਿ ਛੇਤੀ ਚੱਲੀਂ।

ਬਾਯੁ ਬੇਗ ਤੇ ਸੀਘ੍ਹੁ ਚਲਿ, ਧਾਯੋ ਮਗ ਮਾਂਹੀ ॥੧੩॥
 ਸਭਿ ਲਸ਼ਕਰ ਤੁਰਕਾਨ ਕੋ, ਪਸਰਯੋ ਤਬਿ ਚਾਲਾ।
 ਪੁਰਿ ਸਿਰੰਦ ਡੇਰੇ ਗਏ^੧, ਬਿਸਮੰਤਿ ਬਿਸਾਲਾ।
 ਕੇਚਿਤ ਕਹੈਂ ‘ਨ ਗੁਰ ਲਹਯੋ, ਨਹਿਂ ਕਿਨਹੂੰ ਹੇਰਾ।
 ਗਯੋ ਸਭਨਿ ਕੇ ਬੀਚ ਤੇ, ਗੁਰ ਬੀਰ ਬਡੇਰਾ’ ॥੧੪॥
 ਕੇਚਿਤ ਕਹਿਂ ‘ਰਣ ਮਹਿਂ ਮਰਯੋ, ਨਹਿਂ ਦੇਖਯੋ ਜਾਈ।
 ਲਾਖਹੁੰ ਲੋਥਨਿ ਬੀਚ ਤੇ, ਕਹੁ ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਪਾਈ।’
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਬਹੁ ਬਾਰਤਾ, ਮਿਲਿ ਤੁਰਕ ਕਰੰਤੇ।
 ਸਗਰੇ ਗਏ ਸਿਰੰਦ ਕੋ, ਬਹੁ ਸ਼ੋਕ ਬਧੰਤੇ ॥੧੫॥
 ਪੁਰਿ ਪੁਰਿ ਘਰ ਘਰ ਰੁਦਨ ਹੈ, ਜਹਿਂ ਕੇ ਨਰ ਮਾਰੇ।
 ਚਚਾ ਭਤੀਜਾ ਸੁਤ ਪਿਤਾ, ਕਿਹ ਭ੍ਰਾਤ ਸੰਘਾਰੇ।
 ਸਸੁਰ ਜਮਾਤਾ ਸੁਸਾ ਸੁਤ, ਬਹਿਨੋਈ ਸਾਰੇ।
 ਕੇਚਿਤ ਮਾਤੁਲ ਭਾਣਯੋ, ਬੰਧਪ ਹਤਿ ਡਾਰੇ ॥੧੬॥
 ਜਹਿਂ ਕਹਿਂ ਜਾਤਿ ਸੁਨਾਵਨੀ^੨, ਪੀਟਹਿੰ ਮਿਲਿ ਨਾਰੀ।
 ਨਿਜ ਸਨਬੰਧੀ ਸਿਮਰ ਕਰਿ, ਗੁਨ ਗਨਨ ਉਚਾਰੀ^੩।
 ਦਿੱਲੀ ਆਦਿਕ ਉਤ ਨਗਰ, ਇਤ ਲਵਪੁਰਿ ਰੋਵੈਂ।
 ਕਾਬਲ ਅਰੁ ਕੰਧਾਰ ਲਗ, ਮਨ ਕਸ਼ਟ ਪਰੋਵੈਂ ॥੧੭॥
 ਮਨਹੁੰ ਸ਼ੋਕ ਕੰਜਰ ਭਯੋ, ਗਨ ਬਾਂਧਿ ਅਖਾਰੇ।
 ਨਿਰਤਿ ਕਰਾਵਤਿ ਥਾਨ ਬਹੁ, ਤੁਰਕਨ ਘਰ ਸਾਰੇ।
 ਦੇਤਿ ਤਲੀਮਾ ਨਾਇਨੀ^੪, ਗਾਵਤਿ ਸੇ ਗੀਤਾ।
 ‘ਓਹ ਓਹ’ ‘ਹੈ ਹੈ’ ਕਹਨਿ ਇਹ, ਇਮ ਤਾਲ ਪੁਰੀਤਾ ॥੧੮॥
 ਭਾਲ ਰੁ ਛਾਤੀ ਉਰੂ ਪਰ, ਲਗ ਹਾਥ ਬਜੰਤੇ।
 ਕਰਤਿ ਜਾਤਿ ਇਕ ਗਤ^੫ ਸਕਲ, ਨਹਿਂ ਗਨ ਬਿਚਲੰਤੇ^੬।
 ਉਠਤਿ ਨਾਦ ਰੋਦਨ ਬਡੋ, ਧੁਨਿ ਗੀਤ ਬਿਸਾਲੀ।
 ਜਮ ਕੀ ਹੇਤੁ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ, ਮ੍ਰਿਤੁ ਕੀਨ ਖੁਸ਼ਾਲੀ^੭ ॥੧੯॥

^੧ਤੁਰਕ ਦਲ ਦੇ ਡੇਰੇ ਸਿਰੰਦ ਚਲੇ ਗਏ।

^੨ਕਿਸੇ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਣ ਦੀ ਖਬਰ।

^੩(ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ) ਬਹੁਤ ਗੁਣ ਉਚਾਰੇ ਹਨ।

^੪ਨੈਣਾਂ ਮਾਨੋਂ ਤਾਲੀਮਾਂ ਦੇਂਦੀਆਂ ਹਨ। (ਕੰਜਰੀਆਂ ਨੂੰ ਰਾਗ ਸਿਖਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੀ ਸਿੱਖਜਾ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਾਲੀਮ ਦੇਣੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ)। [ਅ.:, ਤਾਲੀਮ=ਸਿੱਖਜਾ]।

^੫ਰਾਗ ਵਿੱਦਜਾ ਵਿਚ ਤਾਲ ਦੱਸਣ ਦਾ ਬੋਲ ਜੋ ਜੋੜੀ ਆਦਿ ਤੋਂ ਵਜਾਉਂਦੇ ਹਨ।

^੬ਭਾਵ ਸਾਰੀਆਂ ਦਾ ਤਾਲ ਟੁੱਟਦਾ ਨਹੀਂ।

^੭ਐਤ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਜਹਿਂ ਬਾਸਾ ਤੁਰਕਾਨ ਕੋ, ਤਹਿਂ ਸ਼ੋਕ ਪਸਾਰਾ।
 ਮਨਹੁਂ ਜੀਤ^੧ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਕੋ, ਬਿਚ ਸੈਲ ਸਿਧਾਰਾ।
 ਮੀਏਂ ਮਰੇ ਹਜ਼ਾਰ ਹੀ, ਰਾਣੇ ਅਰ ਰਾਜੇ।
 ਗਿਰਬਾਸੀ ਰੋਦਤਿ ਘਨੇ, ਰਸ ਕਰੁਨਾ ਸਾਜੇ ॥੨੦॥
 ਇਮ ਅਵਨੀ ਤਲ ਸ਼ੋਕ ਭਾ, ਜਹਿਂ ਕਹਿਂ ਸੁਧਿ ਜਾਈ।
 ਲਸਕਰ ਗਏ ਸਿਰੁੰਦ ਕੋ, ਬੋਲਤਿ ਬਿਸਮਾਈ।
 ਗੁਰ ਸੋਂ ਲਰਨ ਕਯਾਮਤਿ ਅਹੈ, ਭਟ ਪੁੰਜ ਖਪਾਏ।
 ਤਉ ਨ ਪਕਰਯੋ ਕਿਨਹੁਂ ਰਣ, ਹਤਿ ਸੁਭਟ ਸਿਧਾਏ ॥੨੧॥
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਸਭਿ ਦੇਸ਼ ਮਹਿਂ, ਪਸਰਯੋ ਬਡ ਰੌਰਾ।
 ਰੋਦਤਿ ਪੀਟਤਿ ਕਸ਼ਟ ਬਡ, ਜਗ ਠੋਰਹਿਂ ਠੋਰਾ।
 ਤਬਿ ਮਾਹੀ ਗਮਨਯੋਂ ਗਯੋ, ਸੀਰੁੰਦ ਪੁਰਿ ਮਾਂਹੀ।
 ਸੁਧਿ ਸਗਰੀ ਕੋ ਸੁਨਤਿ ਭਾ, ਬੀਤੀ ਜਿਮ ਆਹੀ ॥੨੨॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਬਿਰੇ ਪ੍ਰਭਾਤਿ ਤੇ, ਬੈਠੇ ਢਿਗ ਰਾਉ^੨।
 ਕਰਹਿੰ ਜੁੱਧ ਕੀ ਬਾਰਤਾ ‘ਜੜ੍ਹ ਤੁਰਕਨ ਰਾਉ^੩।’
 ਸਚਿਵ ਆਦਿ ਗਨ ਰਾਇ ਕੇ^੪, ਕਹਿੰ ਰਾਇ ਤਰੀਫੰ।
 ‘ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ! ਇਹ ਧਰਮਾਤਮਾ, ਹਤਿ ਦੁਸ਼ਟ ਹਰੀਫੰ^੫ ॥੨੩॥
 ਨਗਰ ਤਿਹਾੜਾ^੬ ਬਡ ਬਸੈ, ਲਾਖਹੁਂ ਨਰ ਜਾਂਹੀ।
 ਹੁਤੇ ਤੁਰਕ ਤਹਿਂ ਦੁਸ਼ਟ ਬਡ, ਨਿਸ਼ਚੈ ਅਘ ਮਾਂਹੀ।
 ਗੋਬਧ ਪਾਪੀ ਬਹੁ ਕਰਹਿੰ, ਸੁਨਿ ਕੱਲਾ ਰਾਉ।
 ਪਾਪ ਸਮੀਧੀ ਹੋਨਿ ਤੇ, ਮਨ ਸਹਿ ਨ ਸਕਾਉ ॥੨੪॥
 ਚਮੁੰ ਬਟੋਰਤਿ ਚਢਿ ਚਲਯੋ, ਧੌਂਸਾ ਧੁੰਕਾਰਾ।
 ਨਗਰ ਤੀਰ ਤਬਿ ਪਹੁੰਚਿ ਕੈ, ਕਿਧ ਜੰਗ ਅਖਾਰਾ।
 ਨਿਕਸਿ ਵਹਿਰ ਪੂਰਬ ਲਰੇ, ਇਨ ਹਮਲਾ ਘਾਲਾ।
 ਕਰੇ ਕਤਲ ਪਿਖਿ ਭਾਜਿਗੇ, ਬਿਚ ਲਰੇ ਬਿਸਾਲਾ ॥੨੫॥
 ਲਾਇ ਮੋਰਚੇ ਨਗਰ ਕੋ, ਪੁਨ ਮੰਡਿ ਲਰਾਈ।

^੧ਜਿੱਤਕੇ (ਸ਼ੋਕ)।^੨ਤੁਰਕਾਂ ਦਾ ਰਾਜਾ (ਨੌਰੰਗਾ) ਮੂਰਖ ਹੈ।

(ਅ) ਜੜ੍ਹ ਤੁਰਕ ਨਾ ਰਾਉ=ਤੁਰਕਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ।

^੩ਪਾ:-ਜੜ੍ਹ ਤੁਰਤ ਖਪਾਉ।^੪ਕੱਲਾਰਾਇ ਦੇ ਵਜੀਰ।^੫ਦੁਸ਼ਟ ਵੈਰੀ ਮਾਰੇ ਹਨ (ਇਸ ਨੇ)।^੬ਇਕ ਪਾਸੇ ਸਤਲੁਜ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਾਲਵਾ ਤੇ ਤੀਜੇ ਪਾਸੇ ਪੁਆਧ, ਤ੍ਰੈਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਦਾ ਇਲਕਾ ਜੋ ਜਗਰਾਵਾਂ ਦੀ ਤਸੀਲ ਵਿਚ ਹੈ। ਪਹਿਲੋਂ ਇਸ ਨਾਮ ਦਾ ਇਥੇ ਨਗਰ ਸੀ ਜੋ ਸਤਲੁਜ ਨੇ ਢਾਹ ਦਿੱਤਾ। ਕਥਾ ਅੱਗੇ ਹੈ।

ਨਿਕਸਿ ਨ ਆਇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਤੇ, ਘੇਰੇ ਚਹੁੰ ਘਾਈ^੧।
 ਇਕ ਸੰਮਤ ਲਰਤੇ ਰਹੇ, ਪੁਨ ਭਏ ਲਚਾਰੀ।
 ਮਿਲਨ ਹੇਤ ਕਰਿ ਤ੍ਰਾਸ ਕੋ, ਬਾਤੈਂ ਬਿਚ ਢਾਰੀ ॥੨੯॥
 -ਕਹਹੁ ਰਾਇ ਤੁਮ ਕਜੋਂ ਲਰਹੁ, ਕੁਛ ਲੈਨ ਨ ਦੈਨਾ।
 ਨਾਹਕ ਬਿਨਸੈਂ ਆਦਮੀ, ਦੁਹਿ ਦਿਸ਼ ਕੀ ਸੈਨਾ-।
 ਰਾਇ ਕਹਯੋ -ਗੋਬਧ ਤਜਹੁ, ਇਸ ਕਾਰਜ ਹੇਤਾ।
 ਮੈਂ ਖਰਚਯੋ ਲਾਖਹੁਂ ਦਰਬਥ, ਰਣ ਰੋਸ ਸਮੇਤਾ- ॥੨੧॥
 ਸੁਨਿ ਬੋਲੇ ਲਾਚਾਰ ਹੁਇ, -ਹਮ ਨੇ ਅਬਿ ਮਾਨੀ।
 ਆਗੇ ਨਹਿੰ ਗੋਬਧ ਕਰਹਿੰ, ਸਚ ਲੀਜਹੁ ਜਾਨੀ-।
 ਰਾਇ ਕਹੈ -ਦਿਹੁ ਜਾਮਨੀ, ਤੁਮ ਕੌਂ ਤਬਿ ਤਜਾਰੋਂ।
 ਨਾਂਹਿ ਤ ਕਰਿ ਕੈ ਜੰਗ ਬਲ, ਬਾਢਨ^੨ ਸਭਿ ਲਾਗੋਂ ॥੨੮॥
 ਬੀਨ ਬੀਨ ਸਭਿ ਕੋ ਹਤੋਂ, ਜਰ ਖੋਜ ਮਿਟਾਵੋਂ।
 ਬਹੁਰ ਕਰਹਿੰ ਨਹਿੰ ਪਾਪ ਇਮ, ਅਸ ਪੁਰਖ ਬਸਾਵੋਂ-।
 ਕਹਿੰ ਅੰਤਰ ਕੇ ਤ੍ਰਾਸ ਧਰਿ, -ਕੋ ਜਾਮਨ ਹੋਵੈ।
 ਅਸ ਪੱਯਤਿ ਨਹਿੰ ਨਿਕਟ ਕੋ, ਬਿਚ ਆਨਿ ਖਲੋਵੈ ॥੨੯॥
 ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਲਖਿਯਤਿ ਇਹਾਂ, ਹਮ ਸਕਲ ਬਿਚਾਰੇਂ।
 ਇਕ ਸਤੁੱਦ੍ਰਵ ਦਰਿਯਾਉ ਹੈ, ਬਿਚ ਆਇ ਹਮਾਰੇ।
 ਚਹਹੁ ਜਿ ਲੀਜਹਿ ਜਾਮਨੀ, ਚਲੀਅਹਿ ਤਿਸ ਤੀਰਾ।
 ਲਿਖਿ ਕਾਗਦ ਹਮ ਦੇਹਿੰਗੇ, ਸਾਪਰਸੈਂ ਨੀਰਾ^੩- ॥੩੦॥
 ਭਨੀ ਦੁਸ਼ਟ ਜਿਮ ਬਾਰਤਾ,
 ਮਾਨੀ ਤਿਮ ਰਾਉ।
 ਸਪਤਿ ਕੋਸ ਤਹਿੰ ਤੇ ਹੁਤੇ,
 ਗਮਨੇ ਤਿਸ ਥਾਉ।
 ਬੈਠਿ ਪ੍ਰਥਮ ਪੂਜਾ ਕਰੀ,
 ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਦਿਸ਼ ਦੋਉ।
 ਬਹੁਰ ਲਿਖੀ ਤਹਿੰ ਜਾਮਨੀ,
 ਜੈਸੀ ਬਿਧਿ ਹੋਉ ॥੩੧॥
 -ਜੇ ਹਮ ਗੋਬਧ ਕਰਹਿੰਗੇ,

^੧(ਅੰਦਰ) ਵੜੇ (ਬਾਹਰ) ਨਿਕਲ ਨਾ ਸਕੇ (ਐਸੇ) ਘੇਰੇ ਚਹੁੰ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ।

(ਅ) ਚਹੁੰ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਐਸੇ ਘੇਰੇ ਕਿ (ਅੰਦਰਲੇ) ਨਿਕਲ ਨਾ ਸੱਕਣ ਤੇ (ਬਾਹਰਲੇ ਅੰਦਰ) ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ।

^੨ਕਤਲ ਕਰਨ।

^੩ਸਤਲੁਜ ਦਾ ਜਲ ਸਪਰਸ ਕੇ ਭਾਵ ਸੁਗੰਦ ਖਾਕੇ ਨੀਰ ਦੀ।

ਦੰਡਹੁ ਦਰਿਆਉ- !
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਲਿਖਵਾਇ ਕਰਿ,
 ਹਰਖਯੋ ਤਬਿ ਰਾਉ।
 ਕਾਗਦ ਲੇ ਕਰਿ ਪੁਰਿ ਅਪਨਿ,
 ਆਯਹੁ ਪੁਨ ਬਾਸਾ।
 ਨਗਰ ਤਿਹਾੜਾ ਬਡ ਬਸੈ,
 ਚਹੁਂ ਬਰਨ ਖੁਲਾਸਾ^੧ ॥੩੨॥
 ਸੁਨੀਅਹਿ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਸਤਿਗੁਰ ! ਇਕ ਬਰਖ ਬਿਤਾਵਾ।
 ਬਹੁਰ ਏਕ ਗੋਬਧ ਕਰੀ, ਬਡ ਪਾਪ ਕਮਾਵਾ।
 ਸੁਨੀ ਰਾਇ ਜਬਿ ਬਾਰਤਾ, ਦਰੀਆਉ ਅਰਾਧਾ।
 -ਤੁਮ ਜਾਮਨ ਇਸ ਬਾਤ ਕੇ, ਇਹ ਦੁਸ਼ਟ ਅਸਾਧਾ ॥੩੩॥
 ਨਿਰਵਾਰਹੁ ਨਿਜ ਜਾਮਨੀ, ਦਿਹੁ ਦੰਡ ਬਿਸਾਲਾ-।
 ਭਈ ਆਨ ਜਬਿ ਜਾਮਨੀ -ਕਹਿਤੇ ਇਸ ਢਾਲਾ^੨।
 -ਸਪਤ ਕੋਸ ਸਤੁੱਦ੍ਰਵ ਹੁਤੋ, ਢਾਹਨ ਤਟ ਲਾਗੇ^੩।
 ਪਹੁੰਚਯੋ ਪੁਰਿ ਕੇ ਨਿਕਟ ਲੌਂ, ਨਰ ਨਾਰਿਨਿ ਜਾਗੇ ॥੩੪॥
 ਬਨੇ ਸਦਨ ਗਿਰਨੇ ਲਗੇ, ਢਾਹਤਿ ਜਲ^੪ ਗੇਰੇ।
 ਕੇਤਿਕ ਨਰ ਤ੍ਰਿਯ ਬਹਿ ਗਏ, ਭਾ ਰੌਰ ਬਡੇਰੇ।
 ਔਚਕ ਜਲ ਕਹਿੰ ਤੇ ਆਯੋ, ਕੁਛ ਜਾਇ ਨ ਜਾਨਾ।
 ਦਰਬ ਆਦਿ ਘਰ ਵਸਤੁ ਗਨ, ਵਿਚ ਜਲ ਕੇ ਨਾਨਾ ॥੩੫॥
 ਨਿਸਾ ਅੰਪੇਰੀ ਨਾਰਿ ਨਰ, ਭਾਜੇ ਉਤਲਾਏ।
 ਨਹਿੰ ਦੀਖਤਿ ਜਲ ਮਹਿੰ ਗਿਰੇ, ਸਭਿ ਦਿਏ ਬਹਾਏ।
 ਨਗਰ ਸਗਰ ਘਰ ਘਰ ਬਗਰ, ਦਰਿਆਉ ਬਿਦਾਰੇ^੫।
 ਕੇਤਿਕ ਬਚੇ ਪਲਾਇ ਕਰਿ, ਕੇਤਿਕ ਬਿਚ ਮਾਰੇ ॥੩੬॥
 ਕੋਸਨ ਮਹਿੰ ਜੋ ਬਸਤ ਥੋੰਦੀ, ਸਭਿ ਦੀਨ ਬਹਾਈ।
 ਇਮ ਸਤੁੱਦ੍ਰਵ ਨਿਜ ਜਾਮਨੀ, ਨਿਪ ਕੀ ਉਤਰਾਈ-।
 ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਤੁਮਰੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤੇ, ਇਮ ਰਾਇ ਕੱਲੇਰਾ^੬।

^੧ਖੁੱਲ੍ਹਾ।^੨ਇਉਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਰਾਤ ਪੈ ਗਈ।^੩ਕੰਢਾ ਢਾਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ।^੪ਜਲ ਵਿਚ।^੫ਦਰਯਾ ਨੇ ਸਾਰਾ ਸ਼ਹਿਰ ਘਰ ਘਰ, ਵਲਗਣਾਂ (ਤਕ) ਨਾਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।^੬ਜੋ ਵਸਦਾ ਸੀ।^੭ਭਾਵ ਰਾਇ ਕੱਲਾ।

ਕਰਤਿ ਸਦਾ ਸਤਿਸੰਗ ਕੋ, ਕਰਿ ਪੁੰਨ ਬਡੇਰਾ' ॥੩੭॥
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕਹਯੋ, 'ਆਛੋ ਪਦ ਧੈ ਹੈ।
 ਨਹਿੰ ਸਜ਼ਾਇ ਪਰਲੋਕ ਮਹਿੰ, ਨੀਕੇ ਮਗ ਜੈਹੈ।
 ਸਾਧ ਸਾਧ ਇਸ ਕੋ ਕਰਮ, ਸਤੁੱਦ੍ਰਵ ਭੀ ਮਾਨਾ।'
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਕੱਲੇਰਾਇ ਤਬਿ, ਅਭਿਬੰਦਨ ਠਾਨਾ ॥੩੮॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਰਾਇ ਕੱਲੇ ਕੇ' ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਏਕ ਉਨ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੪੯॥

ਪੱਧਰ [ਮਾਹੀ ਨੇ ਆ ਕੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਸਾਕਾ ਸੁਨਾਉਣਾ]

੪੯<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੁਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੫੧

ਦੋਹਰਾ: ਬੈਠੇ, ਮਾਹੀ ਕੇ ਗਏ,
ਬਾਤੈਂ ਕਰਤਿ ਬਿਤਾਇ।
ਭਯੋ ਦੁਪਹਿਰਾ ਆਨ ਕਰਿ,
ਬਿਰਿ ਪ੍ਰਯੰਕ ਸੁਖਦਾਇ ॥੧॥

ਨਿਸਾਨੀ ਛੰਦ: ਨਿਕਟ ਰਾਇ ਕੱਲਾ ਬਿਰਜੋ, ਤ੍ਰੈ ਸੈ ਭਟ ਸਾਬਾ।
ਅਪਰ ਲੋਕ ਬਿਰ ਸੈਂਕਰੇ, ਦਰਸਤਿ ਹੈਂ ਨਾਬਾ।
ਭੀਰ ਅਹੈ ਬਹੁ ਨਰਨਿ ਕੀ, ਬਿਰ ਦੂਰਹਿੰ ਦੂਰੀ।
ਆਨਿ ਆਨਿ ਬੰਦਨ ਕਰਹਿੰ, ਪਿਖਿ ਮੂਰਤਿ ਰੂਰੀ ॥੨॥
ਦੇਖਿ ਦੁਪਹਿਰੇ ਦਿਸ਼ਾ ਗੁਰ, ਸ਼੍ਰੀ ਬਦਨ ਬਖਾਨਾ।
'ਸੁਨਹੁ ਰਾਇ ਕੱਲਾ! ਅਬੈ ਮਾਹੀ ਪ੍ਰਸਥਾਨਾ'^੧।
ਪਹੁੰਚਜੋ ਆਇ ਕਿ ਨਹੀਂ ਸੋ, ਦੇਖਹੁ ਤਿਸ ਘਾਈ^੨।
ਬੀਤ ਗਏ ਦੋ ਪਹਿਰ ਤਿਹ, ਆਵਹਿ ਕਰਿ ਧਾਈ' ॥੩॥
ਬੋਲਜੋ ਕੱਲਾ ਜੋਰਿ ਕਰ 'ਕਿਝ ਗਮਨ ਸਕਾਰੇ।
ਪਹੁੰਚਹਿ ਚਾਲੀ ਕੋਸ ਸੋ, ਚਲਿ ਬਾਸੁਰ ਸਾਰੇ।
ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਪਹੁੰਚੈ, ਇਹਾਂ ਸਭਿ ਬਾਤ ਬਤਾਵੈ।
ਮਾਰਗ ਅੱਸੀ ਕੋਸ ਕੋ, ਬਲ ਕੇ ਜੁਤਿ ਆਵੈ' ॥੪॥
ਸੁਨਿ ਤੂਸ਼ਨ ਗੁਰ ਹੁਇ ਰਹੇ, ਕਹਿੰ ਅੱਰ ਪ੍ਰਸੰਗਾ।
ਜਥਾ ਗਿਰੇਸ਼ੁਰ ਭੀਮਸਸਿ^੩, ਮਚਵਾਯਹੁ ਜੰਗਾ।
'ਬਾਈ ਧਾਰਨਿ ਕੇ ਪਤੀ, ਬਡ ਚਮੂੰ ਬਟੋਰੀ।
ਸਭਿ ਇਕੱਤ੍ਰੁ ਮਤਿ ਕੋ ਕਰੇ, ਆਏ ਹਨ ਓਰੀ' ॥੫॥
ਦੈ ਘਟਕਾ ਬੀਤੀ ਬਹੁਰ, ਇੱਤਜਾਦਿ ਕਹੰਤੇ।
ਅਕਸਮਾਤ੍ਰ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਇਮ ਬਚਨ ਭਨੰਤੇ।
'ਮਨੁਜ ਚਢਾਵਹੁ ਤਰੂ ਪਰੈ^੪, ਪਗ ਦੇਖਹਿ ਸੋਈ।
ਆਵਤ ਮਾਹੀ ਕੈ ਨਹੀਂ, ਸੁਧਿ ਪਾਵਹਿ ਜੋਈ' ॥੬॥
ਪੁਨਹਿ ਰਾਇ ਕੱਲਾ ਕਹੈ, 'ਪਹੁੰਚਜੋ ਭਿ ਨ ਸੋਊ।
ਕਹਾਂ ਹੋਇ ਆਗਵਨ ਅਬਿ, ਕਜਾ ਤਰੂ ਪਰ ਜੋਊ।
ਸੰਧਜਾ ਅਗਲੇ ਦਿਵਸ ਹੀ, ਹੋਵਤਿ ਸੋ ਆਵੈ।

^੧ਗਿਆ ਸੀ।

^੨ਤਿਸ ਤਰਫਾ।

^੩ਭੀਮਚੰਦ।

^੪ਬ੍ਰਿੱਛ ਉੱਤੇ।

ਬਿਰਹਿ ਨ ਪੁਰਿ ਅਰੁ ਮਗ ਬਿਖੈ, ਤੁਰਨ ਹੀ ਧਾਵੈ' ॥੭॥
 ਸੁਨਿ ਪੁਨ ਗੁਨ ਗਨ ਖਾਨਿ ਗੁਰ, ਪਰਚੇ ਅਨੈ ਖ਼ਜਾਲਾ।
 ਡੂੰਢ ਪਹਿਰ ਦਿਨ ਜਬਿ ਰਹਯੋ, ਬੈਠੇ ਤਿਸ ਕਾਲਾ।
 ਬਾਕ ਤੀਸਰੇ ਕਹਤਿ ਭੇ, ਸਭਿ ਬਿਖੈ ਸੁਨਾਯੋ।
 'ਚੱਡੋ ਬਿੱਛ ਮਾਹੀ ਪਿਖਹੁ, ਆਯੋ ਕਿ ਨ ਆਯੋ?' ॥੮॥
 ਸੁਨਤਿ ਰਾਇ ਕੱਲਾ ਕਹੈ, ਨਿਜ ਨਰਨਿ ਮੜਾਰਾ।
 'ਪੁਰਸ਼ੋਤਮ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ, ਤ੍ਰੈ ਬਾਰਿ ਉਚਾਰਾ।
 ਕਹਾਂ ਹਮਾਰੇ ਖਰਚ ਹੁਇ, ਚਢਿ ਤਰੁ ਪਰ ਹੋਰੋ।
 ਬਚਨ ਸਾਚ ਇਨ ਕੋ ਸਦਾ, ਨਿਸ਼ਚੈ ਬਹੁਤੇਰੋ' ॥੯॥
 ਇਕ ਨਰ ਤਰੁ ਪਰ ਤੁਰਤ ਹੀ, ਕਹਿ ਰਾਇ ਚਢਾਯੋ।
 ਚਢਿ ਕਰਿ ਤੁੰਗ ਸਕੰਧ ਪਰ^੨, ਸੋ ਮਗ ਦਰਸਾਯੋ।
 ਮਾਹੀ ਆਵਤਿ ਦੂਰ ਤੇ, ਤਿਨ ਦੇਖਨਿ ਕੀਨਾ।
 ਬਿਸਮਾਵਤਿ ਬੋਲਯੋ ਤਬੈ, 'ਆਯਹੁ ਮੈਂ ਚੀਨਾ' ॥੧੦॥
 ਨਿਕਟ ਪਹੁੰਚਯੋ ਜਬਿ ਲੱਗੋ, ਰਹਿ ਦੇਖਤਿ ਸੋਊ।
 ਉਤਰਯੋ ਤਰੁ ਪਰ ਤੇ ਤਰੇ, ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਭਿ ਕੋਊ।
 ਗਮਨਯੋਂ ਜੋਜਨ ਬੀਸ ਮਗ^੩, ਮਨ ਮਹਿੰ ਬਿਸਮਾਏ।
 ਕਰਾਮਾਤ ਸਾਹਿਬ ਗੁਰੂ, ਅਚਰਜ ਦਿਖਰਾਏ ॥੧੧॥
 ਇਤਨੇ ਮਹਿੰ ਮਾਹੀ ਆਯੋ, ਕਰਿ ਬੰਦਨ ਬੈਸਾ।
 ਕਹਯੋ 'ਸਿਰੰਦ ਬਿੜਤੰਤ ਕੋ, ਦੇਖਯੋ ਤਹਿੰ ਕੈਸਾ?'
 ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਤਬਿ ਕਹਯੋ, 'ਜੁਗ ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ।
 ਮਹਾਂ ਮਲੇਛਨ ਹਤਿ ਦਏ, ਕਰਿ ਦੀਰਘ ਬਾਦੇ' ॥੧੨॥
 ਪੁਨਹਿ ਰਾਇ ਕੱਲੇ ਕਹਯੋ, 'ਬਿਛੁਰੇ ਗੁਰ ਸੰਗਾ।
 ਤਹਿੰ ਤੇ ਕਿਤ ਪਕਰੇ ਗਏ, ਕਿਮ ਭਯੋ ਪ੍ਰਸੰਗਾ?
 ਸਰਬ ਛੋਰ ਤੇ ਅੰਤ ਲੌਂ, ਅਬਿ ਦੇਹੁ ਸੁਨਾਈ।
 ਜਿਸ ਹਿਤ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਬਿਰੇ, ਕਹੀਅਹਿ ਸਮੁੜਾਈ?' ॥੧੩॥
 ਤਬਿ ਮਾਹੀ ਕਰ ਬੰਦਿ ਕਰਿ, ਬਿਚ ਸਭਾ ਉਚਾਰੀ।
 'ਸੁਨਹੁ ਪ੍ਰਭੁ! ਬਿਛੁਰੇ ਜਬੈ, ਇਕ ਬਿੱਪ੍ਰ ਅਗਾਰੀ^੪।
 ਸੰਗ ਮਾਤ ਕੇ ਕਪਟ ਕਰਿ, ਲੇ ਗਯੋ ਨਿਰਾਲਾ।

^੧ਹੋਰ।^੨ਉੱਚੇ ਟਾਹਣੇ ਤੇ।^੩ਵੀਹ ਜੋਜਨ ਦਾ ਰਸਤਾ।^੪ਅੱਗੋਂ (ਮਿਲਿਆ)।

ਪਹੁੰਚਯੋ ਅਪਨੇ ਗ੍ਰਾਮ ਲੇ, ਧਰਿ ਲੋਭ ਬਿਸਾਲਾ ॥੧੪॥
 ਸਜੰਦਨ ਮਹਿੰ ਮਾਤਾ ਹੁਤੀ, ਦੈ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ।
 ਇਕ ਖੱਚਰ ਇਕ ਦਾਸ ਤਿਹ, ਦੀਨਾਰਨਿ ਲਾਦੇ।
 ਬਿੱਪ੍ਰ ਉਤਾਰੇ ਸਦਨ ਮਹਿੰ, ਸਭਿ ਵਸਤੁ ਉਤਾਰੀ।
 ਗ੍ਰਾਮ ਨਾਮ ਖੇੜੀ ਹੁਤੋ, ਦਿਜ ਅਧਮ ਕੁਚਾਰੀ ॥੧੫॥
 ਕੁਛਕ ਮਸੰਦੀ ਭੀ ਕਰੀ, ਇਸ ਹੇਤੁ ਚਿਨਾਰੀ^੧।
 ਮਧੁਰ ਬਾਕ ਕਹਿ ਲੇ ਗਯੋ, ਧਨ ਸੰਗ ਨਿਹਾਰੀ।
 ਖੱਚਰ ਪਰ ਖੁਰਜੀ ਤਕੀ, ਦੀਨਾਰਨਿ ਕੇਰੀ।
 ਬਿਸਰਾਮੇ ਬਹੁ ਥਕਤਿ ਭੇ, ਚਲਿ ਬਾਟ ਬਡੇਰੀ ॥੧੬॥
 ਅਾਂਖ ਬਚਾਇ ਉਠਾਇ ਕਰਿ, ਲੈ ਕੈ ਘਰ ਮਾਂਹੀ।
 ਦਾਬੀ ਅਵਨੀ ਕੇ ਬਿਖੈ, ਜਿਮ ਜਾਨਹਿੰ ਨਾਂਹੀ।
 ਕਿਤਿਕ ਬੇਰ ਮਹਿੰ ਆਨਿ ਕਰਿ, ਬੋਲਯੋ ਦਿਜ ਪਾਪੀ।
 -ਲੋਕ ਗ੍ਰਾਮ ਕੇ ਚੋਰ ਹੈਂ, ਸੁਚਿਤੀ ਰਖਿ ਆਪੀ^੨ ॥੧੭॥
 ਵਸਤੁ ਸੰਭਾਰਹੁ ਆਪਨੀ, ਮੈਂ ਭਾਖਿ ਸੁਨਵੋਂ।
 ਦੋਸ਼ ਨ ਦੀਜੈ ਮੋਹਿ ਕੋ, ਸਭਿ ਭੇਦ ਬਤਾਵੋਂ-।
 ਦਾਸ ਗਯੋ ਥੋ ਵਹਿਰ ਕੋ, ਸੋ ਤਿਸ ਛਿਨ ਆਯੋ^੩।
 ਤਿਮਰ ਭਏ ਤੇ ਵਸਤੁ ਸਭਿ, ਸੰਭਾਰਨ ਲਾਯੋ ॥੧੮॥
 ਤਬਹਿ ਦਾਸ ਕਹਿ ਮਾਤ ਕੋ, -ਖੁਰਜੀ ਵਿਚ ਨਾਂਹੀ।
 ਬਸਤੁ ਆਦਿ ਸਭਿ ਹੈਂ ਧਰੇ-, ਮਾਤਾ ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਾਹੀ।
 -ਦਿਜ ਘਰ ਮਹਿੰ ਕੋ ਅਪਰ ਨਹਿੰ, ਹਮ ਹੈਂ, ਕੈ ਸੋਊ।
 ਧਰੀ ਹੋਇਗੀ ਬੂਝ ਤਿਹ, ਅੰਤਰ ਕਿਤ ਹੋਊ- ॥੧੯॥
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਬੂਝਯੋ ਦਾਸ ਦਿਜ, -ਖੁਰਜੀ ਤੈਂ ਲੀਨੀ?
 ਹੇਤ ਸੰਭਾਰਨਿ ਕੇ ਧਰੀ, ਅੰਤਰਗਤਿ ਕੀਨੀ^੪-।
 ਸੁਨਤਿ ਦਿਜਾਧਮ^੫ ਕੁਮਤਿ ਮਨ, ਉਚੀ ਧੁਨਿ ਭਾਖੇ।
 -ਇਹ ਮੁਝ ਕੋ ਗੁਨ ਤੁਮ ਕਰਯੋ, ਮਰਤੇ ਮੈਂ ਰਾਖੇ ॥੨੦॥
 ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ ਨਵਰੰਗ ਕੀ, ਨਹਿੰ ਦੂਸ਼ਨ ਲਾਵੋ।
 ਆਨਿ ਗਹੈਂਗੇ ਤੁਰਤ ਹੀ, ਮੁਝ ਚੋਰ ਬਨਾਵੋ।

^੧ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਪਛਾਣ ਸੀ (ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦੀ)।

^੨ਆਪਣੀ ਸੰਭਾਲ ਰੱਖਣੀ।

^੩ਭਾਵ ਸੋ ਦਾਸ ਤਿਸ ਵੇਲੇ (ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਕਿ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨਾਲ ਕਿ ਵਸਤੂ ਸੰਭਾਲਕੇ ਰੱਖਣੀ) ਆਯਾ।

^੪ਭਾਵ ਛੁਪਕੇ ਰੱਖੀ ਹੋਵੇ।

^੫ਨੀਚ ਦਿਜ।

ਕਜਾ ਫਲ ਆਗੇ ਕਰਹੁਗੇ, ਮੈਂ ਜਿਯਤ ਬਚਾਏ।
ਅਬਿ ਮੁੜ ਕੋ ਇਤਥਾਰ ਨਹਿੰ, ਨਿਕਸਹੁ ਉਤਲਾਏ ॥੨੧॥

ਸੁਨਹਿੰ ਜਿ ਨਰ ਗੁਰ ਮਾਤ ਹੈ, ਇਨ ਘਰ ਮਹਿੰ ਰਾਖੇ।
ਤਬੈ ਤੁਰਕ ਦੇਂ ਕੈਦ ਕਰਿ, ਗੁਰ ਪਰ ਬਹੁ ਮਾਖੇ^੧।

ਤੁਵ ਨੰਦਨ ਮਾਰੇ ਘਨੇ, ਨਹਿੰ ਕਰੀ ਭਲਾਈ।
ਜੀਤਯੋ ਚਹਿ ਬਦਸ਼ਾਹ ਸੋ, ਨਿਤ ਧੂਮ ਉਠਾਈ ॥੨੨॥

ਮੈਂ ਜੁ ਉਤਾਰੇ ਆਨਿ ਘਰ, ਲਾਖਸ ਤੌ ਚੋਰੀ।
ਕਯੋਂ ਨਾ ਜਾਹੁ ਜਿਤ ਕੋ ਚਹੋ, ਅਬਿ ਲੋ ਬਿਤਿ ਥੋਰੀ^੨-।

ਊਚੀ ਧੁਨਿ ਤੇ ਬੋਲ ਭਾ, ਬਹੁ ਨਰਨਿ ਸੁਨਾਵੈ।
ਪੱਤ੍ਰ ਸੰਗ ਲੇ ਮਾਤ ਗੁਰ, ਕਿਤ ਡਰਤਿ ਪਲਾਵੈ^੩ ॥੨੩॥

ਤਊ ਕੂਰੈ ਨਹਿੰ ਰਹਿੰ ਸਕਯੋ, ਚਹਿ -ਦਿਓਂ ਗਹਾਈ।
ਸਭਿ ਦੀਨਾਰਨਿ ਕੌ ਰਖਉਂ, ਕੋ ਨਹਿੰਨ ਲਖਾਈ-।

ਊਚੇ ਬੋਲਤਿ ਗ੍ਰਾਮ ਮਹਿੰ, ਗਮਨਯੋਂ ਸਹਿਸਾਈ।
ਜਹਾਂ ਚੌਧਰੀ ਕੋ ਸਦਨ, ਤਹਿੰ ਜਾਇ ਜਨਾਈ ॥੨੪॥

ਤਿਸ ਕੋ ਲੇ ਕਰਿ ਸੰਗ ਮਹਿੰ, ਗਿਨਤੀ ਇਮ ਕੀਨੀ।
-ਚਲਹੁ ਬਤਾਵਹਿੰ ਮੋਰੰਡੇ, ਸਭਿ ਭੇਵ ਜੁ ਚੀਨੀ^੪।

ਲੇਂ ਇਨਾਮ ਧਨ ਤੁਰਕ ਤੇ, ਦੇ ਬਹੁ ਬਡਿਆਈ।
ਗੁਰ ਅਰਿ ਕੀ ਮਾਤਾ, ਤਨੁਜ; ਗਹਿ ਕੈ ਹਰਖਾਈ- ॥੨੫॥

ਇਮ ਸਲਾਹ ਦੋਨਹੁੰ ਕਰੀ, ਤੂਰਨ ਤਬਿ ਧਾਏ।
ਤਹਿੰ ਸੈਨਾ ਕੁਛ ਤੁਰਕ ਕੀ, ਖੋਜਨ ਹਿਤ ਆਏ।

ਗ੍ਰਾਮ ਮੋਰੰਡੇ ਪਹੁੰਚਿ ਕੈ, ਦੋਨਹੁੰ ਅਘਵੰਤੇ।
ਸੈਨਪਤੀ ਕੋ ਨਿਕਟ ਗੇ, ਹਿਤ ਕਹਿਨ ਬਿਤੰਤੇ ॥੨੬॥

-ਸੁਨਹੁ ਮੀਆਂ ਜੀ! ਬਖਸ਼ੀਏ, ਕੁਛ ਹਮੈ ਇਨਾਮਾ।
ਗੁਰ ਕੀ ਮਾਤਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਦ੍ਰੈ, ਲਜਾਏ ਨਿਜ ਧਾਮਾ।

ਚਲਹੁ ਆਪ ਗਹਿ ਲੀਜੀਏ ਨਹਿੰ ਦੇਰਿ ਕਰੀਜੈ।
ਹਜ਼ਰਤ ਢਿਗ ਲੇ ਪਹੁੰਚੀਏ, ਤਹਿੰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਲੀਜੈ- ॥੨੭॥

ਸੁਨਤਿ ਚਮੂੰ ਹਜ ਜੀਨ ਧਰਿ, ਗਮਨੇ ਉਤਲਾਏ।
ਪੋਈਏ ਪਾਇਲ ਪਾਵਤੇ, ਤਰਨ ਚਲਿ ਆਏ।

ੴ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਰ ਬਹੁਤੇ ਗੁੱਸੇ ਹਨ।

^੨ਅਜੇ ਤਾਂ (ਮੇਰੇ ਨਾਲ) ਥੋੜੀ ਬੀਤੀ ਹੈ।

੩ਗਰੁ ਮਾਤਾ ਫਰਦੀ ਹੈ (ਤੇ ਸੋਚਦੀ ਹੈ) ਕਿ ਪੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈਕੇ ਕਿਧਰੇ ਭੜਕ ਜਾਵੇ।

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ

ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੇ ਪਿੰਡ ਚੱਲੋ ਦੱਸੀਏ ਸਾਰਾ ਭੇਦ ਜੋ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਅਥਵਾ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਪੜਾ ਹੈ।

ਸੁਨਹੁਂ ਗੁਰੂ ਜੀ! ਮਾਤ ਜੁਤਿ, ਦੋ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ।
 ਸੰਜੰਦਨ ਲਏ ਚਢਾਇ ਤਬਿ, ਮੂਰਖ ਕਰਿ ਬਾਦੇ ॥੨੮॥
 ਪੁਰਿ ਸਿਰੰਦ ਕੋ ਲੇ ਗਏ, ਮਗ ਉਲੰਘਯੋ ਸਾਰਾ।
 ਸੂਬਾ ਖਾਨ ਵਜੀਦ ਜਹਿੰ, ਉਤਰਯੋ ਦਲ ਭਾਰਾ।
 ਤਿਹ ਕੋ ਕਹਯੋ- ਨਬਾਬ ਜੀ! ਹਮ ਗਹਿ ਕਰਿ ਲਯਾਏ।
 ਗੁਰੂ ਗੁਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮਾਤ ਹੈ, ਦੂੰ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੁਹਾਏ ॥੨੯॥
 ਨਿਸਾ ਬਿਖੇ ਆਏ ਚਲੇ, ਪਹੁੰਚੇ ਹੁਇ ਪ੍ਰਾਤੀ-।
 ਕਹਯੋ ਨਵਾਬ -ਉਤਾਰੀਏ, ਜਹਿੰ ਬੁਰਜ ਇਕਾਤੀ।
 ਰਹੈਂ ਸਿਪਾਹੀ ਖਰੇ ਤਹਿੰ, ਰਾਖਹੁ ਤਕਰਾਈ-।
 ਪੁਰਿ ਨਰ ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਦੌਰ ਕਰਿ, ਆਵਤਿ ਸਮੁਦਾਈ ॥੩੦॥
 ਦੇਖਹਿੰ ਬੂਝਹਿੰ ਬਿੱਪ੍ਰ ਕੋ, ਸਭਿ ਗਾਰਿ ਨਿਕਾਰੈ^੧।
 -ਧਿਕ ਧ੍ਰੋਹੀ ਕ੍ਰਿਤਘਨੀ ਜੜ, ਕਜਾ ਲਹਯੋ ਪੁਕਾਰੈ?
 ਸ੍ਰੀ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜਗਤ ਗੁਰ, ਦਾਤਾ ਸਭਿ ਸੂਅਮੀ।
 ਤਿਨ ਕੇ ਸੁਤ ਗਹਿਵਾਇ ਕਰਿ, ਭਾ ਲੂਣ ਹਰਾਮੀ ॥੩੧॥
 ਲਾਖਹੁਂ ਜੀਉ ਉਧਾਰਿ ਕੈ, ਹਿੰਦੁਨ ਕੀ ਰਾਖੀ^੨।
 ਦੀਨੋਂ ਸਿਰ ਜਿਨ ਕੇ ਪਿਤਾ, ਅਰਿ ਜਰ ਹਰਿ ਕਾਂਖੀ^੩।
 ਚਰਨ ਕਮਲ ਸੁਰ ਅਸੁਰ ਗਨ, ਪੂਜਹਿੰ ਜਿਨ ਕੇਰੇ।
 ਰਿਖਿ ਜੋਗੀ ਉਰ ਧਯਾਨ ਧਰਿ, ਗਤਿ ਲਹਤਿ ਅਛੇਰੇ ॥੩੨॥
 ਤਿਨ ਕੇ ਸੰਗ ਅਧਰਮ ਕਰਿ, ਦੁਰ ਕਰਮ ਕਮਾਯੋ।
 ਨਾਕ ਸਕੋਰਹਿ ਨਰਕ ਭੀ, ਸਹਿ ਸਕਹਿ ਨ ਪਾਯੋ^੪।
 ਕੁੰਭੀ ਨਰਕ ਪਪਾਤ ਹੈ^੫, ਤਹਿੰ ਜੀਵ ਤਧੈ ਹੈ^੬।
 ਤੁਝ ਸਮ ਪਾਪੀ ਦੁਤਿਜ ਨਹਿੰ, ਬਡ ਸੰਕਟ ਸਹਿਰੈ^੭ ॥੩੩॥
 ਬਿੱਪ੍ਰ ਜਨਮ ਚੰਡਾਲ ਕ੍ਰਿਤਿ, ਕਜਾ ਕੀਨਿ ਕਸਾਈ-!
 ਲਾਖਹੁਂ ਬਾਰ ਧਿਕਾਰਤੇ, -ਲਹਿੰ ਅਧਿਕ ਸਜ਼ਾਈ-।
 ਇਮ ਪੁਰਿ ਜਨ ਗਨ ਤਹਿੰ ਮਿਲੇ, ਹੋਈ ਬਡ ਭੀਰਾ।

^੧ਦੇਖਦੇ ਹਨ, ਪੁੱਛਦੇ ਹਨ, (ਜਦ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਤਾਂ) ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਨੂੰ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਦੇ ਹਨ।

^੨(ਪੈਜ) ਰੱਖ ਲਈ।

^੩(ਜਾਲਿਮਾਂ ਦੀ) ਜੜ੍ਹ ਦੇ ਨਾਸ ਕਰਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਹੋਏ।

^੪ਪਾਠਾਂਤ੍ਰੁ:-ਅਰ ਜਰ ਹਰ ਕਾਖੀ=ਅਤੇ (ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀ) ਜੜ੍ਹ ਹਰੀ (ਰੱਖਣ ਦੇ) ਚਾਹਵਾਨ ਹੋਏ।

^੫ਨਰਕ ਬੀ ਨੱਕ ਵੱਟੇਗਾ ਤੇ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕੇਗਾ (ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਚ) ਪਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ।

^੬ਪੂੰਡਿਗੇਂਗਾ।

^੭ਉਥੇ ਤੇਰਾ ਜੀਵ ਤਪੇਗਾ।

^੮ਸਹੇਂਗਾ।

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਜੁਗ ਪਿਖੈਂ, ਬਹੁ ਰੂਪ ਸਰੀਰਾ ॥੩੪॥
 ਸਭਿ ਕੋ ਤਬੈ ਹਟਾਇ ਕਰਿ, ਲੇ ਗਏ ਤਹਾਂ ਹੀ।
 ਬੁਰਜ ਬਿਖੇ ਉਤਰੇ ਬਿਰੇ, ਜਨਨੀ ਦੁਖ ਮਾਂਹੀ।
 ਜਹਾਂ ਬਿਠਾਈ ਬੈਠਿ ਗੀ, ਢਿਗ ਪੌਤ੍ਰ ਬਿਠਾਏ।
 ਤੁਰਕਨਿ ਕੀ ਪਰਿ ਕੈਦ ਮਹਿੰ, ਚਿਤਵਤਿ ਪਛਾਏ ॥੩੫॥
 -ਕਹਾਂ ਹੋਇਗੀ ਬਾਰਤਾ, ਅਰੁ ਕਹਾਂ ਕਰੈਂਗੇ ?
 ਪਰੇ ਬਸੀ ਮਹਿੰ ਆਨਿ ਕੈ, ਪਿਖਿ ਕੋਪ ਧਰੈਂਗੇ।
 ਸੁਤ ਕੀ ਮਾਨੀ ਬਾਤ ਨਹਿੰ, ਤੌ ਅਪਦਾ ਪਾਈ।
 ਭਏ ਕ੍ਰੋਧ ਕਿਤ ਬਿਛੁਰਿਗੇ, ਜਿਨ ਸੁਧਿ ਨਹਿੰ ਕਾਈ ॥੩੬॥
 ਰਹਤਿ ਦੁਰਗ ਮਹਿੰ ਲਰਤਿ ਜਬਿ, ਸੁਤ ਕਹਤਿ ਬਚੰਨਾ।
 ਸਪਤ ਦਿਵਸ ਮਹਿੰ ਸਕਲ ਸੁਖ, ਹਮ ਕਿਝ ਨ ਅਮੰਨਾ^੧।
 ਆਪ ਆਪ ਬਿਛੁਰੇ ਕਿਤਹੁਂ, ਸਗਰੇ ਪਰਵਾਰਾ।
 ਕਹਾਂ ਹੋਇ ਹੈਂ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ-, ਲੈ ਸੂਾਸ ਉਦਾਰਾ^੨ ॥੩੭॥
 ਰਿਦੇ ਬਸੂਰਤਿ ਮਾਤ ਬਹੁ, ਲੇ ਪੌਤ੍ਰਨਿ ਅੰਕਾ।
 ਬਾਰਿ ਬਿਲੋਚਨ ਤੇ ਮੁਚਤਿ, ਲਹਿ ਰਿਪੁਨਿ ਅਤੰਕਾ^੩।
 ਪੁਰਿ ਮਹਿੰ ਘਰ ਘਰ ਬਾਰਤਾ, ਪਸਰੀ ਸੁਧਿ ਸਾਰੇ।
 ਆਇ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਹੇਰਤੇ, ਕਰਿ ਹਾਹਾਕਾਰੇ' ॥੩੮॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਾਤਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰਿੰਬੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਸਿਰੁੰਦ
 ਆਵਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਪੰਚਾਸਮੇ ਅੰਸੂ ॥੫੦॥

^੧ਯਕੀਨ ਨਾ ਕੀਤਾ।

^੨ਲੰਮੇ।

^੩ਵੈਰੀਆਂ ਦਾ ਡਰ।

ਪ੧. [ਮਾਹੀ ਨੇ ਸਾਕਾ ਸੁਨਾਉਣਾ]

ਪ੦ <<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੁਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>> ਪ੨

ਦੋਹਰਾ: 'ਖਾਨ ਵਜੀਦਾ ਨਿਕਸਿਕੈ,

ਆਯੋ ਸਭਾ ਸਬਾਨਾ।

ਬਿੰਦ ਚਮੁੰਪਤਿ ਮਿਲਿ ਗਏ,

ਬੈਠੇ ਮੇਲ ਮਹਾਨ' ॥੧॥

ਚੱਪਈ: 'ਸੁਨਿ ਪ੍ਰਭੁ' ਮਾਹੀ ਕਰਹਿ ਬਤਾਵਨਾ।

'ਇਕ ਸਿਖ ਮੋ ਕਹੁ ਕੀਨ ਸੁਨਾਵਨਾ।

ਜਥਾ ਜੋਗ ਮੈਂ ਬੂਝਿ ਬਿਤੰਤਾ।

ਸੋ ਤੁਮ ਪਾਸ ਭਨੌਂ ਭਗਵੰਤਾ! ॥੨॥

ਮੁਗਲ ਪਠਾਨ ਦਿਵਾਨ ਮਹਾਨਾ।

ਆਨ ਚਿਰੇ ਜਹਿਂ ਸਭਾ ਸਬਾਨਾ।

ਦੂਰ ਦੂਰ ਲਗਿ ਗਿਰਦ ਸਿਰੰਦ।

ਹੁਤੇ ਤਹਾਂ ਮਿਲਿ ਬੈਠੇ ਬਿੰਦ ॥੩॥

ਹਿੰਦੂ ਖੱਤ੍ਰੀ ਬਨਕ ਕਿਤੇਕ।

ਪੁਰਿ ਜਨ ਦੇਖਨਿ ਹੇਤ ਅਨੇਕ।

ਭਈ ਸਭਾ ਮਹਿੰ ਭੀਰ ਬਿਸਾਲਾ।

ਬੈਠੇ ਜਾਲ^੧, ਖਰੇ ਨਰ ਜਾਲਾ ॥੪॥

ਰੰਘਰ ਗ੍ਰਾਮ ਮੇਰੰਡੇ ਬਾਸੀ।

ਸੋ ਸਰਦਾਰ ਹੁਤੇ ਦਲ ਪਾਸੀ।

ਤਿਸ ਕੀ ਦਿਸ਼ਾ ਕਰੇ ਤਬਿ ਨੈਨਾ।

ਬੋਲਜੋ ਤਬਿ ਵਜੀਦ ਖਾਂ ਬੈਨਾ ॥੫॥

-ਪੁੱਤ੍ਰ ਗੁਰੂ ਕੇ ਜਹਾਂ ਬਿਠਾਏ।

ਤਹਿੰ ਤੇ ਲੇ ਆਵਹੁ ਇਸ ਥਾਏ।

ਸਾਦਰ ਮ੍ਰਿਦੁਲ ਬਾਕ ਕਹਿ ਕਰਿ ਕੈ।

ਦੇਹੁ ਦਿਲਾਸਾ ਲੇਹੁ ਸਿਧਰਿ ਕੈ^੨ - ॥੬॥

ਮੇਰੰਡੇਸ਼ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਤਹਿੰ ਗਯੋ।

ਦਾਦੀ ਪੱਤ੍ਰ ਬਿਲੋਕਤਿ ਭਯੋ।

ਨਿਖਟ ਪਹੁੰਚਿ ਬੋਲਜੋ -ਸੁਨਿ ਮਾਈ!

ਸਭਾ ਨਬਾਬ ਲੋਕ ਸਮੁਦਾਈ ॥੭॥

^੧ਬਹੁਤੇ।

^੨ਜਾਕੇ ਲੈ ਆਵੋ।

ਤਿਨ ਸਭਿਹੂੰਨਿ ਹੇਰਿਬੇ ਕਾਰਨ।
 ਗੁਰ ਸੁਤ ਦੋਨਹੁੰ ਕਰੇ ਹਕਾਰਨ-।
 ਸੁਨਤਿ ਮਾਤ ਕੰਪਤਿ ਦੁਖ ਪਾਯੋ।
 ਰੰਘਰ ਸੰਗ ਬਾਕ ਇਮ ਗਾਯੋ ॥੮॥
 -ਗੁਰ ਕੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਗਏ ਤਿਨ ਸੰਗ।
 ਸੁਧਿ ਨ ਤਿਨਹੁੰ ਕੀ ਭਾ ਕਿਮ ਢੰਗ।
 ਇਹ ਜੁਗ ਬਾਰਿਕ ਪਾਰਿਕ ਮੇਰੇ।
 ਬਹੁ ਪ੍ਰਤਿਪਾਰੇ ਕੀਨ ਬਡੇਰੇ- ॥੯॥
 ਸੁਨਿ ਰੰਘਰ ਨੇ ਜਾਇ ਸੁਨਾਈ।
 -ਪਾਰਿਕ ਮੇਰੇ ਭਾਖਤਿ ਮਾਈ-।
 ਸੁੱਚਾ ਨੰਦ ਖੱਤ੍ਰੀ ਇਕ ਨੀਚ।
 ਬੈਠੋ ਤਹਾਂ ਸਭਾ ਕੇ ਬੀਚ ॥੧੦॥
 ਸੁਤਾ ਸੰਬੰਧ ਕਰਤਿ ਗੁਰ ਘਰ ਮੈਂ।
 ਦਿਯੋ ਹਟਾਇ ਸੁ ਪ੍ਰਭਾਮ ਝਗਰ ਮੈਂ।
 ਯਾਂ ਤੇ ਦੈਸ਼ ਕਰੈ ਗੁਰ ਸੰਗ।
 ਸੁਨਤਿ ਸਭਾ ਮਹਿੰ ਕਹਯੋ ਕੁਢੰਗ ॥੧੧॥
 -ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ ਲਸ਼ਕਰ ਗਨ ਗਾਰਾ।
 ਨਹਿੰ ਪੌਤ੍ਰਨਿ ਤਬਿ ਪਜਾਰ ਬਿਚਾਰਾ^੧।
 ਅਬਿ ਕਰਿ ਤ੍ਰਾਸ ਕਹੈ ਇਹ ਪਾਰਿਕ।
 ਗੁਰ ਕੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਬਿਦਤਿ ਏ ਬਾਰਿਕ- ॥੧੨॥
 ਖਾਨ ਵਜੀਦ ਕਹਯੋ -ਅਬਿ ਜਾਓ।
 ਦੋਨਹੁੰ ਗੁਰ ਨੰਦਨ ਕੋ ਲਜਾਓ।
 ਮਾਤਾ ਸੰਗ ਕਹੋ ਸਮੁਝਾਏ।
 ਹੇਤ ਬਿਲੋਕਨ ਸਭਾ ਬੁਲਾਏ ॥੧੩॥
 ਅਪਰ ਬਾਤ ਕੁਛ ਕਰੈਂ ਨ ਕੋਈ।
 ਤੁਝ ਢਿਗ ਹੀ ਪਹੁੰਚਾਵਹਿੰ ਦੋਈ-।
 ਮੋਰੰਡੇਸ਼ ਰੰਘਰ ਪੁਨ ਆਯੋ।
 ਨਿਕਟ ਮਾਤ ਕੇ ਹੋਇ ਅਲਾਯੋ ॥੧੪॥
 -ਪਿਖਹਿ ਨਬਾਬ ਪਠਾਵੈ ਫੇਰ।
 ਚਾਹਤਿ ਸਭਾ ਬਿਖੇ ਇਕ ਵੇਰ-।
 ਜੁਗ ਪੌਤ੍ਰੇ ਜੁਗ ਜਾਨੂ ਪਰ ਬਿਰ।

^੧ਤਦੋਂ ਨਾ ਪੌਤ੍ਰਿਆਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਵਿਚਾਰਿਆ।

ਨਿਜ ਪਟ ਤੇ ਆਛਾਦਾਨ ਤਿਨ ਕਰਿ ॥੧੫॥
 ਬੈਠੀ ਹੁਤੀ ਮਾਤ ਬਹੁ ਨੇਹੂ।
 ਬਾਰਿ^੧ ਬਿਲੋਚਨ ਬਹੋ ਅਛੇਹੂ।
 ਤਬਿ ਜੁੜਾਰ ਸਿੰਘ ਹੁਇ ਸਵਧਾਨ।
 ਦਾਦੀ ਪਟ ਕੇ ਗਹਿ ਨਿਜ ਪਾਨ ॥੧੬॥
 ਨਿਜ ਉਪਰ ਤੇ ਕਰਜੋ ਉਤਾਰਨਿ।
 ਉਠਿ ਠਾਂਢੇ ਹੁਇ ਕੀਨ ਉਚਾਰਨਿ।
 -ਕਰੋਂ ਦਾਦੀ ਤੂੰ ਕਰਹਿ ਬਿਖਾਦਾ?
 ਤੁਰਕਨਿ ਸੰਗ ਸਦਾ ਹਮ ਬਾਦਾ ॥੧੭॥
 ਅਬਿ ਨਹਿੰ ਜਾਹਿੰ ਕਹਾਂ ਬਨਿ ਆਵੈ।
 ਯਾਂ ਤੇ ਉਚਿਤ ਸਭਾ ਮਹਿੰ ਜਾਵੈਂ-।
 ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਕੋ ਲੈ ਕਰਿ ਸਾਥ।
 ਚਲੇ ਗੁਰੂ ਸੁਤ ਜਿਮ ਨਿਸਨਾਥ^੨ ॥੧੮॥
 ਸੁੰਦਰ ਬਦਨ ਮਿਦੁਲ ਜਿਨ ਅੰਗ।
 ਚਪਲ ਬਿਲੋਚਨ ਚਾਰੂ ਰੰਗ।
 ਸੰਮਤ ਅਲਪ ਬੈਸ ਹੈ ਜਿਨ ਕੀ।
 ਸੁੰਦਰ ਆਭਾ^੩ ਦੋਨਹੁਂ ਤਨ ਕੀ ॥੧੯॥
 ਝਗਲੀ ਝੀਲ^{*} ਝਮਕ ਲਗਿ ਜ਼ਰੀ।
 ਅੰਗ ਬਿਭੂਖਨ ਬਿਨ ਦੁਤਿ ਖਰੀ^੪।
 ਗਮਨੇ ਦੋਨਹੁਂ ਬੀਰ ਅਗਾਰੀ।
 ਰੰਘਰ ਚਾਲਯੋ ਤਿਨਹੁਂ ਪਿਛਾਰੀ ॥੨੦॥
 ਸਭਾ ਸਮੀਪ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਈ।
 ਮੋਰੰਡੇਸ਼ ਕਹਿ ਸਭਿਨਿ ਸੁਨਾਈ।
 -ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਯੋ ! ਪਿਤਾ ਤੁਹਾਰਾ।
 ਗਢ ਚਮਕੌਰ ਘੇਰਿ ਗਹਿ ਮਾਰਾ ॥੨੧॥
 ਤਹਿੰ ਤੁਮਰੇ ਦੂੰ ਭ੍ਰਾਤ ਪ੍ਰਹਾਰੇ।
 ਸੰਗੀ ਸਿੰਘ ਸਕਲ ਸੋ ਮਾਰੇ।

^੧ਜਲ।^੨ਚੰਦ੍ਰਮਾ।^੩ਸ਼ੋਭਾ।

^{*}ਮਹੀਨਾ ਪੋਹ ਦਾ ਹੈ, ਝੀਨ ਝਗਲੀ ਦਾ ਮੌਸਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੁਹਾਵਰੇ ਪਏ ਹੋਏ ਤੇ ਕਵੀ ਜੀ ਦੀ ਕਲਮ ਤੋਂ ਪਦ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ? ਯਾ ਉਪਰਲੇ ਭਾਰੇ ਕਪੜੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਘਰ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ?

^੪ਗਹਿਣਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅੰਗਾਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਸ਼ੋਭਾ ਹੈ।

ਅਬਿ ਤੁਮਰੋ ਰਾਖਾ ਨਹਿੰ ਕੋਈ।
 ਆਨਿ ਉਬਾਰੇ ਇਨ ਤੇ ਜੋਈ ॥੨੨॥
 ਇਹ ਨਬਾਬ ਸਰਦਾਰ ਤਮਾਮੂ।
 ਝੁਕਿ ਸਿਰ ਤੇ ਤੁਮ ਕਰਹੁ ਸਲਾਮੂ।
 ਨਹਿੰ ਮਾਰਹਿੰਗੇ, ਲੇਹਿ ਬਚਾਈ।
 ਜੀਵਤਿ ਰਹੀਅਹਿ ਸੀਸ ਝੁਕਾਈ- ॥੨੩॥
 ਸੁਨਿ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਬਨਿ ਸਵਧਾਨ।
 ਸਭਿਨ ਸੁਨਾਵਤਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨ।
 -ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਜੋ ਪਿਤਾ ਹਮਾਰਾ।
 ਜਗ ਮਹਿੰ ਕੌਨ ਸਕਹਿ ਤਿਹ ਮਾਰਾ ॥੨੪॥
 ਜਿਮ ਅਕਾਸ਼ ਕੋ ਕਯਾ ਕੁਈ ਮਾਰਹਿ।
 ਕੌਨ ਅੰਧੇਰੀ ਕੋ ਨਿਰਵਾਰਹਿ।
 ਮੇਰੁ ਚਲਾਇ ਸਕੈ ਨਹਿੰ ਕੋਈ।
 ਸਸਿ ਸੂਰਜ ਨਹਿੰ ਪਕਰਨ ਹੋਈ ॥੨੫॥
 ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਅਕਾਲ ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ।
 ਸਭਿ ਤੇ ਬਡੋ ਕਾਲ ਕੋ ਕਾਲੂ।
 ਤਿਸ ਆਗੇ ਹਮ ਅਰਪੇ ਸੀਸ।
 ਸਕਲ ਕਲਾ ਸਮਰਥ ਜਗਦੀਸ਼ ॥੨੬॥
 ਇਹ ਨਰ ਪਾਮਰ^੧ ਪਾਪ ਕਮਾਵੈ।
 ਕਿਮ ਇਨ ਆਗੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੈ-।
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸਭਾ ਸਕਲ ਬਿਸਮਾਈ।
 -ਇਹ ਬਾਰਿਕ ਕਯਾ ਸਮੁਝਿ ਸਕਾਈ ॥੨੭॥
 ਸ਼ੀਰ ਖੋਰ ਇਨ ਕਹਾਂ ਬਿਗਾਰਾ।
 ਲਰਿਬੇ ਮਿਲਿਬੇ ਨਹਿਨ ਬਿਚਾਰਾ^੨-।
 ਸੁਨਤਿ ਜਰਜੋ ਖੱਡ੍ਰੀ ਮਤਿਮੰਦ।
 ਬੋਲਜੋ ਬਾਕ ਸੁਨਾਵਨ ਬਿੰਦ ॥੨੮॥
 -ਇਹ ਨਾਗਨ ਕੇ ਬੱਚੇ ਛੋਟੇ।
 ਨਖ ਸ਼ਿਖ ਜ਼ਹਿਰ ਭਰੇ ਅਤਿ ਖੋਟੇ।
 ਨਹਿੰ ਨਬਾਬ ਕੋ ਕਰਹਿੰ ਸਲਾਮੂ।
 ਡਰਪਤਿ ਨਹੀਂ ਬਿਲੋਕਿ ਤਮਾਮੂ ॥੨੯॥

^੧ਨੀਚ।^੨ਲੜਨ ਤੇ ਮਿਲਣ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ।

ਇਨ ਕੇ ਉਰ ਹੰਕਾਰ ਬਡੇਰੇ।
 ਕਿਮ ਇਹ ਝੁਕਹਿਂ ਨਬਾਬ ਅਗੇਰੇ-।
 ਬਹੁਰ ਬਜੀਦਖਾਨ ਬਚ ਕਹਯੋ।
 -ਭ੍ਰਾਤ ਪਿਤਾਦਿਕ ਨਹਿੰ ਕੋ ਰਹਯੋ ॥੩੦॥
 ਦੀਨ ਬਿਖੈ ਆਵਹੁ ਤੁਮ ਅਬੈ।
 ਤੁਰਕ ਸ਼ਰੂ ਕੋ ਮਾਨਹੁ ਸਬੈ।
 ਪੁਨ ਤੁਮ ਕੋ ਦੇਂ ਬਹੁ ਬਡਿਆਈ।
 ਗਜ ਬਾਜੀ ਅਰੁ ਧਨ ਸਮੁਦਾਈ ॥੩੧॥
 ਹਜ਼ਰਤ ਨਿਕਟ ਆਪਨੇ ਰਾਖੈ।
 ਪਾਲਨ ਪੋਸਨ ਕੋ ਅਭਿਲਾਖੈ।
 ਦੇਹਿ ਗ੍ਰਾਮ ਕੁਛ ਬਡੇ ਬਨਾਵਹਿ।
 ਕੇਤਿਕ ਚਮੂੰ ਸੰਗ ਤੁਮ ਲਾਵਹਿ ॥੩੨॥
 ਜਿਮ ਹਮ ਕਰਹਿੰ ਅਧਿਕ ਸਿਰਦਾਰੀ।
 ਤਿਮ ਹੋਵਹੁਗੇ ਲਿਹੁ ਸੁਖ ਭਾਰੀ।
 ਸੁਨਤਿ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਰਿਸ ਆਈ।
 ਬੂਝਯੋ ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਲਗੁ ਭਾਈ ॥੩੩॥
 -ਪਹੁੰਚਯੋ ਸਮਾਂ ਮੌਹਿ ਅਸ ਜੋਵਾ।
 ਗੁਰੂ ਪਿਤਾਮੇਂ ਪਰ ਜਿਮ ਹੋਵਾ।
 ਸਾਬਤ ਰਹਨਿ ਬਾਤ ਹੈ ਨੀਕੀ।
 ਕਹੁ ਭ੍ਰਾਤਾ ! ਤੂੰ ਅਪਨੇ ਜੀ ਕੀ- ॥੩੪॥
 ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਸੁਨਿ ਉੱਤਰ ਦੀਨਾ।
 -ਧਰਮ ਪਿਤਾਮੇ ਜਯੋਂ ਰਖਿ ਲੀਨਾ।
 ਸੁਭ ਜਸ ਤੇ ਜਗ ਪੂਰਨ ਕੀਨਾ।
 ਤੀਨ ਲੋਕ ਮਹਿੰ ਸ਼ਾਕਾ ਚੀਨਾ^੧ ॥੩੫॥
 ਹਮ ਤੁਮ ਕੋ ਤਿਮ ਹੀ ਬਨਿ ਆਵੈ।
 ਸਿਰ ਦਿਹੁ ਤੁਰਕਨਿ ਮੂਲ ਗਵਾਵੈਂ।
 ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਜਾਗ ਹੈ ਫੇਰ।
 ਤਨ ਸਭਿ ਨਾਸ਼ਵੰਤ ਹੀ ਹੇਰਿ ॥੩੬॥
 ਦੀਨ ਬਿਖੈ ਲਜਾਵਨ ਕੇ ਹੇਤ।
 ਕਰਯੋ ਪਿਤਾਮੇ ਕੋ ਬਹੁ ਦੇਤਿ^੨।

^੧ਸ਼ਾਕਾ ਜਾਣਿਆ ਗਿਆ।^੨ਦਾਦਾ ਜੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੁਛ ਦੇਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਸਨ।

ਧਰਮ ਧੁਰੰਧਰ ਧੀਰਜ ਧਾਰੀ।
 ਇਨ ਕਹਿਨੇ ਪਰ ਪਨਹੀ ਮਾਰੀ^੧ ॥੩੭॥
 ਤਿਮ ਸ਼ਾਕਾ ਜਗ ਤੁਮ ਦਿਖਰਾਵੇ।
 ਮਨ ਕੋ ਬਿਰ ਕਰਿ ਨਹੀਂ ਡੁਲਾਵੇ।
 ਸਰਬ ਸ਼ਿਰੋਮਣਿ ਬੰਸ ਹਮਾਰਾ।
 ਰਾਖਹੁ ਤਿਸ ਕੀ ਲਾਜ ਉਦਾਰਾ- ॥੩੮॥
 ਸੁਨੇ ਅਨੁਜ ਤੇ^੨ ਧੀਰਜ ਬੈਨ।
 ਕਹੋ^੩ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਰਿਸ ਨੈਨ।
 -ਸ਼ਰੂਆ ਸੀਸ ਹਮ ਪਨਹੀ ਮਾਰੈਂ।
 ਧਰਮ ਆਪਨੋ ਨਹੀਂ ਬਿਗਾਰੈਂ ॥੩੯॥
 ਹਮਰੇ ਬੰਸ ਰੀਤਿ ਇਮ ਆਈ।
 ਸੀਸ ਦੇਤਿ ਪਰ ਧਰਮ ਨ ਜਾਈ।
 ਤੁਮਰੀ ਜਰਾਂ ਉਖਾਰਨਿ ਹੇਤ।
 ਹਮ ਨਹਿਂ ਡਰਧਿੰਗੇ ਸਿਰ ਦੇਤਿ ॥੪੦॥
 ਕਹਾਂ ਮੰਦ ਮਤਿ ! ਤੂੰ ਬਿਰਮਾਵੈ^੪?
 ਕੂਰ ਪਦਾਰਥ ਪਰ ਨ ਲੁਭਾਵੈ^੫।
 ਧਰਮ ਸਾਚ ਹੈ ਸਦ ਹੀ ਸੰਗ।
 ਕੋ ਅਸ ਮੂਰਖ ਕਰਹਿ ਜੁ ਭੰਗ ॥੪੧॥
 ਬਡੇ ਗੁਰੂ ਕੀ ਅਗਨਿ ਅਵੱਗਯਾ^੬।
 ਦਾਹਨ ਤੁਰਕ ਜਰਨ ਕੋ ਲੱਗਯਾ^੭।
 ਹਮ ਸਿਰ ਦੈਬੇ ਬਾਯੁ ਬਡੇਰੰ।
 ਜਾਰਹਿ ਛਾਰ ਕਰਹਿ ਨਹਿਂ ਦੇਰ- ॥੪੨॥
 ਸੁਨਤਿ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਕੀ ਬਾਨੀ।
 ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਸਭਾ ਬਿਸਮਾਨੀ।
 -ਕਹੋਂ ਨ ਕਹੈਂ ਗੁਰ ਕੇ ਸੁਤ ਅਹੈਂ।

^੧ਜੁੱਤੀ ਮਾਰੀ ਸੀ।^੨ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਤੋਂ।^੩(ਨਵਾਬ ਨੂੰ) ਕਿਹਾ।^੪ਭਾਵ, ਭੁੱਲਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈਂ।^੫ਆਸੀਂ ਨਹੀਂ ਲੋਭਾਇਮਾਨ ਹੋਵਾਂਗੇ।^੬ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਅਵੱਗਯਾ ਦੀ ਅਗਨੀ।^੭ਤੁਰਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੜਾਂ ਸਾੜਣ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ।^੮ਸਾਡਾ ਸਿਰ ਦੇਣਾ ਬਡੀ ਹਵਾ (ਝੁੱਲੇਗੀ)।^੯ਕਿਉਂ ਨਾ (ਏਹੋ ਜੇਹੇ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਬਚਨ ਕਹਿਣ) ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਜੁ ਹੋਏ।

ਜਿਨ ਉਪਦੇਸ਼ੇ ਸੁਭ ਗਤਿ ਲਹੈਂ- ॥੪੩॥
 ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਹਿੰਦੂ ਤਹਿਂ ਸਬੈ।
 ਧੰਨ ਧੰਨ ਬੋਲਤਿ ਭੇ ਤਬੈ।
 ਤੁਰਕ ਜਰੇ ਉਰ ਜਰੇ ਨ ਕੈਸੇ।
 ਪਾਵਸ ਪਰੇ ਜਵਾਸਾ ਜੈਸੇ ॥੪੪॥
 ਖਾਨ ਵਜੀਦੇ ਨੈਨ ਤਰੇਰੇ^੧।
 -ਡਰਤਿ ਨਹੀਂ ਕਿਮ ਕਹੈਂ ਕਰੇਰੇ^੨।
 ਇਨ ਕੋ ਅਬਿ ਦੈ ਹੈਂ ਮਰਿਵਾਇ-।
 ਇਮ ਨਿਸ਼ਚੈ ਕਰਿ ਰਿਸ ਕੌ ਪਾਇ' ॥੪੫॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਸ਼੍ਰੀ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਬਾਕ'
 ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਏਕ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੫੧॥

^੧ਭਾਵ ਤਾੜਨਾ ਵਾਲੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਕੀਤੀਆਂ।

^੨ਡਰਦੇ ਨਹੀਂ (ਸਗੋਂ) ਕੈਸੇ ਕਰੜੇ ਬੋਲਦੇ ਹਨ।

ਪ੨. [ਮਾਹੀ ਨੇ ਸਾਕਾ ਸੁਨਾਉਣਾ-ਜਾਰੀ]

ਪ੧<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੱਤਕਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>ਪ੩

ਦੋਹਰਾ: ੧‘ਖੱਡੀ ਝੂਠਾਨੰਦ ਤਬਿ, ਕਹਿ ਨਵਾਬ ਕੇ ਸਾਬ।
-ਦੇਖਹੁ ਕਿਮ ਇਹ ਬੋਲਤੇ, ਡਰਤਿ ਨ ਜੋਰਤਿ ਹਾਬ ॥੧॥

ਚੌਪਈ: ਬਡੇ ਹੋਇਂਗੇ ਪਿਤਾ ਸਮਾਨਾ।

ਲਾਖਹੁਂ ਲਸ਼ਕਰ ਕੀਨਸਿ ਹਾਨਾ।
ਨਿਤ ਉਧਮ ਕੋ ਦੇਸ਼ ਉਠਾਵੈਂ।
ਏਹ ਨਹਿਂ ਕਜੋਂਹੁੰ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੈਂ ॥੨॥
ਅਬਿ ਪਕਰੇ ਬਸ ਆਇ ਤੁਮਾਰੇ।
ਛੂਟ ਨ ਜਾਹਿੰ ਮਵਾਸ ਮਝਾਰੇ^੧।
ਇਨ ਕੋ ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਉਪਚਾਰੂ।
ਕਰੋ ਹੁਕਮ ਕਿਹੈ, ਕਰੈ ਪ੍ਰਹਾਰੂ- ॥੩॥
ਹੁਤੇ ਸਭਾ ਮਹਿੰ ਖਾਨ ਮਲੇਰੀ।
-ਹਤਹਿ- ਜਾਨਿ ਬੋਲੇ ਤਿਸ ਬੇਰੀ^੨।
-ਬਾਲਕ ਸ਼ੀਰ ਖੋਰ ਕਜਾ ਦੋਸ਼।
ਹਾਨ ਲਾਭ ਕੀ ਇਨਹਿਂ ਨ ਹੋਸ਼- ॥੪॥
ਸੁਨਿ ਪਾਪੀ ਤਬਿ ਏਵ ਨਵਾਬ।
ਇਤ ਉਤ ਦੇਖਨ ਲਗਯੋ ਸ਼ਤਾਬ।
ਜੇ ਨਰ ਸਨਮੁਖ ਕਿਨਹੁੰ ਨ ਮਾਨੀ।
-ਹਮ ਤੇ ਬਾਲਕ ਹੋਇਂ ਨ ਹਾਨੀ- ॥੫॥
ਬਹੁਰ ਦਾਹਿਨੀ ਦਿਸ਼ ਜਬਿ ਹੇਰਾ।
ਨੀਵ ਗ੍ਰੀਵ ਕਰਿ ਬਿਰਿ ਤਿਸ ਬੇਰਾ।
ਬਾਮੇ ਦਿਸ਼ ਤਬਿ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਚਲਾਈ।
ਨਹਿਂ ਕਿਨ ਮਾਨੀ ਗਿਰਾ ਅਲਾਈ ॥੬॥
ਪਾਛਲ ਦਿਸ਼ ਖਲ ਬਾਂਛਤ ਬੇਗ।
ਗਿਲਜਾ ਪਸ਼ਚਾਮ ਕੋ ਯੁਤਿ ਬੇਗ^੩।

^੧ਮਾਹੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ।

^੨ਛੁੱਟਕੇ ਕਿਸੇ ਆਕੀ ਥਾਂ ਨਾਂ ਚਲੇ ਜਾਣ।

^੩ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਕਰੋ।

^੪(ਇਹ) ਜਾਣਕੇ ਕਿ-(ਨਵਾਬ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ) ਮਾਰ ਦੇਵੇਗਾ-ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੋਲੇ।

^੫ਮੂਰਖ (ਨਵਾਬ) ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ (ਤੱਕਕੇ) ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਕਿ ਕੋਈ ਨਿੱਤਰੇ ਤਾਂ) ਪੱਛਮ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਵਾਲਾ ਗਿਲਜਾ (ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਸਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ) [ਬੇਗ=ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ। ਬੇਗ=ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ, ਉੱਦਮ]। (ਅ) ਕਈ ਲੋਕ ‘ਬਾਂਛਤ ਬੇਗ’ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਵਾਂਛਤ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਪਦ ਹੈ।

-ਲਿਹੁ ਬਾਲਕ ਇਤ ਦਿਸ਼ ਮਹਿੰ ਹੋਇ।
 ਧਰ ਤੇ ਜੁਦੇ ਕਰਹੁ ਸਿਰ ਦੋਇ ॥੭॥
 ਰਾਖਨ ਕੀ ਲਾਖਕ ਇਹ ਨਾਂਹੀ।
 ਪਾਇਂ ਫੜੂਰ ਦੇਸ਼ ਕੇ ਮਾਂਹੀ-।
 ਸੁਨਿ ਗਿਲਜਾ ਤਬਿ ਲੇ ਕਰਿ ਗਯੋ।
 ਓਟੈ ਸਭਾ ਕੇ ਹੋਵਤਿ ਭਯੋ ॥੮॥
 ਪਾਪੀ ਨਿਰਦਜਾਲੂ ਮਤਿ ਮੰਦਾ।
 ਗਹਿ ਖੈਚੀ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਬਿਲੰਦਾ।
 ਧੀਰਜ ਧਰੇ ਗੁਰੂ ਸੁਤ ਖਰੇ।
 ਨਹੀਂ ਦੀਨ ਮਨੈ ਕੈ ਸਿਹੁੰ ਕਰੇ ॥੯॥
 ਧਰਮ ਹੇਤ ਸਿਰ ਚਾਹਤਿ ਦੀਯੋ।
 ਤੁਰਕਨਿ ਜਰਾਂ ਬਿਨਾਸੀ ਕੀਯੋ।
 ਸਿਮਰਹਿੰ ਬਾਤ ਪਿਤਾਮੇ ਕੇਰੀ।
 ਲਾਜ ਬੰਸ ਕੀ ਚਹੈਂ ਬਡੇਰੀ ॥੧੦॥
 ਅਧਮ ਤਬੈ ਤਰਵਾਰ ਚਲਾਈ।
 ਸਿਰ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਦਯੋ ਗਿਰਾਈ।
 ਬਹੁਰ ਦੂਸਰੇ ਵਾਰ ਪ੍ਰਹਾਰਾ।
 ਫਤੇ ਸਿੰਘ ਕੋ ਸੀਸ ਉਤਾਰਾ ॥੧੧॥
 ਹਾਹਾਕਾਰ ਜਹਾਂ ਕਹਿੰ ਭਯੋ।
 ਜੈ ਜੈ ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਨਿ ਮਹਿੰ ਬਿਯੋ।
 ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਸੁਤ ਧੀਰਜ ਧਾਰੀ।
 ਧਰਮ ਹੇਤ ਸਿਰ ਦਿਯੋ ਉਤਾਰੀ ॥੧੨॥
 ਅਲਪ ਆਰਬਲ ਪਕਰੇ ਹੋਏ।
 ਦ੍ਰਿੜੂਤਾ ਅਪਰ ਕਰਹਿ ਇਮ ਕੋਏ?
 ਤੁਰਕਨ ਜਰਾਂ ਬਿਨਾਸੀ ਕਰਿ ਕੈ।

^੧ਓਹਲੇ।

^੨ਉਦਾਸ ਮਨ।

*ਆਮ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪਰੰਪਰਾਂ ਤੋਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਕੰਧਾਂ ਵਿਚ ਚਿਣੇ ਜਾਣਾ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਰ ਕਈ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਤਦ ਤੋਂ ਇੱਟ ਨਾਲ ਇੱਟ ਖੜਕਾਈ ਹੈ; ਹਰ ਸਿੱਖ ਹੁਣ ਤਾਈਂ ਸਰਹੰਦ ਦੀ ਇੱਟ ਚਾਕੇ ਸਤਲੁਜ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣੀ ਧਰਮ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਟਾਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਚਿਣੇ ਜਾਣ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਵੱਲ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਤਵਾ: ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਡਾਤੀ ਤਕ ਕੰਧ ਉਸਾਰੀ ਗਈ, ਉਹ ਕੰਧ ਛੁੱਟਕੇ ਢਹਿ ਪਈ ਤੇ ਫੇਰ ਕਤਲ ਕਰਵਾਏ ਗਏ।

ਗਏ ਗੁਰੂ ਪੁਰਿ ਆਨੰਦ ਧਰਿ ਕੈ ॥੧੩॥
 ਕਰੇ ਕਲਕਤਿ ਰਿਪੁ ਕੁਲ ਸਾਰੇ।
 ਰਾਜ ਤੇਜ ਕੋ ਛੀਨਸਿ ਸਾਰੇ।
 ਤਿਸ ਛੀਨ ਤੁਰਕ ਹਿੰਦੂ ਤਹਿੰ ਝਾਰੀ^੧।
 ਖੱਤ੍ਰੀ ਕੋ ਬਹੁ ਦੇਵਤਿ ਗਾਰੀ ॥੧੪॥
 -ਇਹ ਦੋਖੀ ਹੈ ਬਡੇ ਚੰਡਾਲਾ।
 ਦੇਖੇ ਬਾਲਿਕ ਕਹਯੋ ਕਰਾਲਾ^੨-।
 ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਕਰਿ ਹਾਹਾਕਾਰੇ।
 ਜਾਨੀ ਤੁਰਕਨ ਜਰਾਂ ਉਪਾਰੇ ॥੧੫॥
 ਇਕ ਸਿਖ ਟੋਡਰ ਮਲ ਬਹੁ ਧਨੀ।
 ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਪਕਰਨਿ ਸੁਨੀ।
 ਰਿਦੈ ਬਿਚਾਰਯੋ -ਧਨ ਗਨ ਦੈ ਕੈ।
 ਤੁਰਕਨਿ ਤੇ ਛੁਰਵਾਵਨਿ ਕੈ ਕੈ ॥੧੬॥
 ਜਹਾਂ ਗੁਰੂ ਤਹਿੰ ਦੇਉ ਪੁਚਾਈ।
 ਪਾਵੌਂ ਜਗਤ ਬਿਖੈ ਬਡਿਆਈ।
 ਕਹਾਂ ਦਰਬ ਜੋ ਸਰਬ ਬਿਨਾਸੀ।
 ਗੁਰ ਪਦਵੀ ਦੈ ਹੈਂ ਅਬਿਨਾਸੀ- ॥੧੭॥
 ਕਰਤਿ ਉਤਾਇਲ ਕੇ ਚਲਿ ਆਵਾ।
 ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਦੇਖਤਿ ਦੁਖ ਪਾਵਾ।
 ਸੁਨੀ ਨਰਨ ਤੇ -ਇਨਹੁਂ ਪ੍ਰਹਾਰੇ-।
 ਪਰਮ ਦੁਖੀ ਚਿਤ ਮਹਿੰ ਤਿਸ ਬਾਰੇ ॥੧੮॥
 ਹੋਯਹੁ ਤਬਿ ਉਤਪਾਤ ਬਿਸਾਲਾ।
 ਕੰਪੀ ਧਰਤ ਆਇ ਭੂੰਚਾਲਾ।
 ਐਚਤਿ ਕੰਕਰ ਧੂਰ ਘਨੇਰੀ।
 ਬਹੀ ਬਾਯੁ ਬਹੁ ਬੇਰ ਕੁਫੇਰੀ ॥੧੯॥
 ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੇ ਲੋਚਨ ਰਜ ਪਰੀ।
 ਕੂਕੀ ਵਹਿਰ ਸ਼ਿਵਾ^੩ ਮੁਦ ਭਰੀ।
 ਬਿਨ ਘਨ ਗਰਜ ਗਗਨ ਤੇ ਸੁਨੀ।
 ਸਭਿ ਪਛਤਾਵਤਿ ਮੁੰਡੀ ਧੁਨੀ ॥੨੦॥

^੧ਸਾਰੇ।^੨(ਜਿਸ ਨੇ) ਭਜਾਨਕ (ਵਾਕ) ਕਹੇ।^੩ਗਿਦੜੀਆਂ।

ਜੋ ਸਜਾਨੇ ਬੁਧਿ ਕਰੈਂ ਬਿਚਾਰਨਿ।
 ਬਯੋ ਕਹਿਰ ਬਡ ਕਰਤਿ ਉਚਾਰਨ।
 -ਉਠੈ ਉਪੱਦ੍ਰਵ ਰਾਜ ਬਿਧੁਸੈ^੧।
 ਹੋਇਂ ਬਿਨਾਸੀ ਤੁਰਕ ਨਿਸੰਸੈ - ॥੨੧॥
 ਸਕਲ ਕੁਕਰਮ ਕੁਲੱਛਨ ਹੇਰੇ।
 ਟੋਡਰ ਮੱਲ ਹੁਇ ਦੁਖੀ ਘਨੇਰੇ।
 ਗਮਨਯੋ ਤੁਰਤ ਮਾਤ ਜਹਿੰ ਬੈਸੀ।
 ਚਿੰਤਾ ਬਸਿ ਬਿਰ ਮੂਰਤਿ ਜੈਸੀ ॥੨੨॥
 ਕਰਤਿ ਪ੍ਰਤੀਖਨ ਪੌਤ੍ਰਨ ਕੇਰੀ।
 -ਸਭਾ ਬਿਖੈ ਤੇ ਆਵਹਿੰ ਫੇਰੀ^੨।
 ਰਹੈਂ ਕੈਦ ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਛੁਟਿ ਜੈ ਹੈਂ।
 ਜੀਵਤਿ ਪੁਨ ਸਭਿ ਹੁੰ ਸੁਖ ਪੈ ਹੈਂ ॥੨੩॥
 ਅਤਿ ਪ੍ਰਿਯ ਮਨ ਕੇ, ਛੋਰਿ ਇਕੇਲੀ^੩।
 ਗਏ ਤੁਰਕ ਜਹਿੰ ਸਭਾ ਸਕੇਲੀ।
 ਅਬਿ ਐ ਹੈਂ ਬੀਤਯੋ ਚਿਰਕਾਲ-।
 ਇਮ ਮਾਤਾ ਚਿਤ ਚਿੰਤ ਬਿਸਾਲ ॥੨੪॥
 ਇਤਨੇ ਮਹਿੰ ਟੋਡਰਮਲ ਗਯੋ।
 ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਪਗ ਬੰਦਤਿ ਭਯੋ।
 ਬਿਹਬਲ ਅੱਸੂਨ^੪ ਬਦਨ ਪਖਾਰਾ।
 ਰੁਕਯੋ ਕੰਠ ਨਹਿੰ ਜਾਇ ਉਚਾਰਾ ॥੨੫॥
 ਦੇਖਿ ਦਸ਼ਾ ਤਿਸ ਕੀ ਦੁਖਵਾਰੀ।
 ਉਠਯੋ ਹੌਲ ਉਰ ਮਾਤ ਬਿਚਾਰੀ।
 -ਕਹੁ ਭਾਈ ਤੂੰ ਆਯੋ ਕੌਨ?
 ਕਯੋਂ ਅਤਿ ਦੁਖੀ, ਹੇਤੁ ਕਹੁ ਤੌਨ? - ॥੨੬॥
 -ਕਿਆ ਬੂਝਤਿ ਬੈਠੀ ਅਬਿ ਮਾਤ?
 ਮਰਤਿ ਪਿਖੇ ਮੈਂ ਦ੍ਰੈ ਗੁਰ ਤਾਤ।
 ਜੀਵਤਿ ਰਹਯੋ ਫਟੀ ਨਹਿੰ ਛਾਤੀ।

^੧ਨਾਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ।^੨ਮੁੜਕੇ।^੩ਇਕੱਲੀ ਛੱਡਕੇ।^੪ਹੰਝੂਆਂ ਨਾਲ।^੫ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ।^੬ਟੋਡਰ ਨੇ ਕਿਹਾ।

ਮੈ ਤੇ ਕੋਮਲ ਪਾਹਨ ਜਾਤੀ ॥੨੭॥
 ਮੈਂ ਨਿਰਭਾਗ ਬਤਾਵਨ ਆਯੋ।
 ਨਹਿੰ ਗੁਰ ਪੁੱਤ੍ਰਨਿ ਸੰਗ ਸਿਧਾਯੋ।
 ਘਰ ਕੋ ਦਰਬ ਸਰਬ ਮੈਂ ਦੇਤਿ।
 ਜਜੋਂ ਕਜੋਂ ਕਰਿ ਬਚਾਇ ਸੋ ਲੇਤਿ ॥੨੮॥
 ਕਿਆ ਮੈਂ ਕਰਉਂ ਬਤਾਵਨ ਕੋਈ।
 ਨਹਿੰ ਸਿੱਖੀ ਮਮ ਸਾਬਤ ਹੋਈ-।
 ਸੁਨਜੋਂ ਬਾਕ ਖਰ ਬਾਨ ਸਮਾਨ।
 ਲਗਯੋ ਕਾਨ ਵਿੰਧ ਰਿਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨ ॥੨੯॥
 ਉਪਰ ਤਰ ਕੇ ਜੁਟਿ ਗਏ ਰਦਨੰ^੧।
 ਭਯੋ ਦਰਦ ਤੇ ਜ਼ਰਦ ਸੁ ਬਦਨੰ^੨।
 ਖੁਸ਼ਕ ਹੋਇ ਮੁਖਿ ਲਾਗੁ ਸੁ ਲਾਟੀ^੩।
 ਜਨੁ ਕਦਲੀ ਤਰੁ ਕੀ ਜੜ ਕਾਟੀ ॥੩੦॥
 ਤਰਫ਼ਰਾਤਿ ਮੁਰਛਾ ਕੇ ਪਾਈ।
 ਗਿਰੀ ਬਿਸੁਧ ਹੈ ਸੁਧਿ ਨਹਿੰ ਕਾਈ।
 ਤਬਿ ਟੋਡਰਮਲ ਦੁਖਿ ਅਤਿਯੰਤਾ।
 ਕਰਿ ਬੈਠੀ ਗੁਰ ਮਾਤ ਤੁਰੰਤਾ^੪ ॥੩੧॥
 ਬਾਜੁ ਬਸਤ੍ਰ ਤੇ ਕਰੀ ਝੁਲਾਵਨ।
 ਤਬਿ ਕੀਨੀ ਤਨ ਕੀ ਸੁਧਿ ਪਾਵਨ।
 ਚੇਤਨਤਾ ਜੁਤਿ ਪੁਨ ਚਿਤ ਆਏ^੫।
 -ਕਹਾਂ ਪੌੜ੍ਹ ? -ਨਹਿੰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਆਏ ॥੩੨॥
 -ਪੁੱਤ੍ਰ ਜੁਝਾਰ ਸਿੰਘ ਲਿਹੁ ਨਾਲੇ।
 ਮੁੜ ਤੇ ਪੂਰਬ ਤੁਮ ਕਿਤ ਚਾਲੇ ?
 ਕਹਾਂ ਇਕਾਕੀ ਮੈਂ ਰਹਿ ਕਰਿ ਹੋਂ ?
 ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਮੈਂ ਤੂਰਨ ਮਰਿ ਹੋਂ ॥੩੩॥
 ਜੇ ਤੂੰ ਹੈਂ ਗੁਰ ਸਿੱਖ ਅਛੇਰਾ।
 ਕਰਿ ਉਪਚਾਰ ਮਰਣ ਕੋ ਮੇਰਾ।
 ਜੁਗ ਪੌੜ੍ਹਨਿ ਸੰਗ ਜਿਸ ਤੇ ਮਿਲੋਂ।

^੧ਉਪਰਲੇ ਤੇ ਹੇਠਲੇ ਦੰਦ ਜੁੜ ਗਏ ਭਾਵ ਦੰਦਣ ਪੈ ਗਈ।

^੨ਦਰਦ ਨਾਲ ਚਿਹਰਾ ਪੀਲਾ ਹੋ ਗਿਆ।

^੩ਹੋਠਾਂ ਤੇ ਜੀਭ ਦਾ ਸੁੱਕ ਜਾਣਾ ਤੇ ਤਾਲੂ ਨਾਲ ਜੀਭ ਤੇ ਮੂੰਹ ਦਾ ਚਪਕ ਜਾਣਾ।

^੪ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਗੁਰ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਬੈਠੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਭਾਵ ਆਸਰਾ ਦੇਕੇ ਬਿਠਾਇਆ ਤੇ.....।

^੫ਜਾਦ ਆਏ (ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ)।

ਅਪਣੇ ਸਾਥ ਲਿਏ ਕਰਿ ਚਲੋ^੧- ॥੩੪॥
 ਇਮ ਕਹਿਤੇ ਦੁਖ ਲਖਿ ਕਰਿ ਭਾਰਾ।
 ਬੁਰਜ ਸਾਥ ਬਲ ਤੇ ਸਿਰ ਮਾਰਾ।
 ਸਹਿ ਨ ਸਕਯੋ ਟੋਡਰਮਲ ਹਰਿ।
 ਗਰਿ ਕਰਿ ਬੈਠਯੋ ਮਾਤਾ ਫੇਰ ॥੩੫॥
^੨ਮਸਤਕ ਭਗਨ ਰੁਧਰ ਬਹੁ ਬਹਯੋ।
 ਬਜਾਕੁਲ ਤੇ ਬਜਾਕੁਲ ਹੈ ਗਯੋ^੩।
 ਮੋਹਿ ਛਾਪ ਮਹਿੰ ਹੀਰੇ ਕਣੀ।
 ਜੇ ਮੈਂ ਦੇਊਂ, ਅਵੱਗਜਾ ਘਣੀ ॥੩੬॥
 ਜੇ ਨਹਿੰ ਦੇਊਂ ਮਹਾਂ ਦੁਖ ਸਹਿ ਹੈ।
 ਚਿੰਕਾਲ ਤੇ ਮ੍ਰਿਤੁ ਕੋ ਪੈ ਹੈ-।
 ਕਹਯੋ ਮਾਤ -ਤੁਹਿ ਦੋਸ਼ ਨ ਕੋਈ।
 ਦਿਹੁ ਹੀਰਾ ਜਿਸ ਤੇ ਮ੍ਰਿਤੁ ਹੋਈ- ॥੩੭॥
 ਤਬਿ ਟੋਡਰਮਲ ਰਿਦੇ ਬਿਚਾਰਾ।
 -ਹੀਰਾ ਤਤਛਿਨ ਛਾਪ ਨਿਕਾਰਾ।
 ਦੇ ਮਾਤਾ ਕੋ ਬਦਨ ਪਵਯੋ।
 ਮਹਾਂ ਦੁਖਤਿ ਨੇ ਲੇ ਕਰਿ ਖਾਯੋ ॥੩੮॥
 ਕਿਤਿਕ ਕਾਲ ਮਹਿੰ ਪ੍ਰਾਨ ਨਿਕਾਰੇ।
 ਮਿਲਿ ਪੌਤ੍ਰਨਿ ਗੁਰਪੁਰੀ ਪਧਾਰੇ।
 ਤੀਨਹੁਂ ਤਨ ਟੋਡਰ ਸਮਕਾਰੇ*।
 ਚੁਨੇ ਪੁਸ਼ਪ ਬਾਸਨ ਨਹਿੰ ਡਾਰੇ ॥੩੯॥
 ਸਭਿ ਸਿੱਖਨਿ ਮਿਲਿ ਤਹਾਂ ਦਬਾਏ।’
 ਇਮ ਮਾਹੀ ਸਭਿ ਗਾਥ ਸੁਨਾਏ।
 ‘ਸੁਨਹੁ ਗੁਰੂ ਜੀ! ਸਕਲ ਪ੍ਰਸੰਗ।
 ਇਕ ਸਿਖ ਨੇ ਭਾਖਯੋ ਮੁਝ ਸੰਗ ॥੪੦॥
 ਸੋ ਮੈਂ ਰਾਵਰਿ ਪਾਸ ਬਤਾਵਾ।
 ਦਿਜ ਕੀ ਸੁਨਹੁਂ ਜਥਾ ਫਲ ਪਾਵਾ।

{ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟ੍ਰਕ}

^੧ਤੇ (ਪੋਤਰਿਆਂ ਨੂੰ) ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਚੱਲਾਂ।

^੨ਮੱਥਾ ਫਟ ਗਿਆ।

^੩(ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ) ਬਜਾਕੁਲ (ਦੇਖਕੇ ਟੋਡਰਮਲ) ਵਿਆਕੁਲ ਹੋ ਗਿਆ (ਤੇ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਕਿ....)।

*ਜਿੱਥੇ ਸਸਕਾਰ ਹੋਇਆ ਉਥੇ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਹੈ। ਨਾਮ ‘ਜੋਤੀ ਸਰੂਪ’ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਉਸ ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਦਾ ਨਾਮ ‘ਫਤੇ ਗੜ੍ਹ’ ਹੈ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਨਜ਼ਰਬੰਦ ਰਹੇ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦਾ ਬੁਰਜ’ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਸ਼ਹੀਦ ਗੰਜ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਏਥੇ ਕਈ ਹਨ।

ਤੁਰਕਨ ਸੁਨੀ ਰਹਯੋ ਧਨ ਇਸ ਕੇ।
 ਧਾਇ ਸਿਪਾਹੀ ਗਮਨੇ ਤਿਸ ਕੇ ॥੪੧॥
 ਸਕਲ ਕੁਟੰਬ ਬਾਂਧਿ ਕਰਿ ਆਨਾ।
 ਦਈ ਸਜ਼ਾਇ ਮਾਰ ਕਰਿ ਨਾਨਾ।
 ਜਿਹ ਥਲ ਤਿਹ ਦੀਨਾਰ ਦਬਾਈ।
 ਰਹਯੋ ਖੋਜ ਸੌ ਹਾਥ ਨ ਆਈ ॥੪੨॥
 ਮਾਰੀਂਦਾ ਤੁਰਕਨ ਤੇ ਮਰਿਓ।
 ਤਾਤਕਾਲ ਫਲ ਭੋਗਨਿ ਕਰਿਓ।’
 ਤਬਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪ੍ਰਯੰਕੈ ਥਿਰੇ।
 ਦੋਨਹੁੰ ਚਰਨ ਧਰਾ ਪਰ ਧਰੇ ॥੪੩॥
 ਬੂਟ ਖਰੋ ਕਾਹੂੰ^੧ ਕੋ ਹੇਰੇ।
 ਤਿਸ ਕੀ ਜਰ ਕੋ ਖਨਹਿੰ ਘਨੇਰੇ।
 ਕਰਦ ਹਾਥ ਮਹਿੰ ਧਾਰਨ ਕਰੇ।
 ਸਗਲ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਨਜੋਂ ਚਿਤ ਧਰੇ ॥੪੪॥
 ਬਹੁਰ ਬੂਝਨਾ ਕੀਨਿ ਗੁਸਾਈਂ।
 ‘ਜਹਾਂ ਸਭਾ ਤੁਰਕਨ ਸਮੁਦਾਈ।
 ਬਿਨ ਮਲੇਰੀਅਨ ਅਪਰ ਭਿ ਕੋਈ।
 ਪਿਖਿ ਸਿਸ ਦਯਾ ਰਿਦੇ ਜਿਸ ਹੋਈ?’ ॥੪੫॥
 ਤਬਿ ਮਾਹੀ ਕਰ ਜੋਰਿ ਉਚਾਰਾ।
 ‘ਮੈਂ ਆਛੇ ਕੀਨੇ ਨਿਰਧਾਰਾ।
 ਸ਼ੀਰ ਖੋਰ ਇਨ ਦੋਸ਼ ਨ ਲੇਸ਼ਾ।
 ਏਵ ਮਲੇਰੀ ਕਹਿ ਬਿਨ ਦੈਸ਼’ ॥੪੬॥
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ।
 ‘ਭਯੋ ਨਾਸ਼ ਅਬਿ ਸਭਿ ਤੁਰਕਾਨਾ।
 ਇਕ ਮਲੇਰੀਅਨ ਕੀ ਜੜ੍ਹ ਰਹੈ।
 ਅਪਰ ਤੁਰਕ ਸਭਿ ਹੀ ਜਰ ਦਹੈ^੨’ ॥੪੭॥
 ਇਮ ਕਹਿ ਮੁਖ ਤੇ ਕਰਦ ਚਲਾਈ।
 ਕਾਹੂੰ^੧ ਬੂਟ ਜੜ ਕਾਟਿ ਗਵਾਇ।
 ‘ਜਿਮ ਇਸ ਕੀ ਜੜ ਕਾਟਿ ਉਖਾਰੀ।
 ਤਥਾ ਤੁਰਕ ਕੀ ਬਿਨਸਹਿ ਸਾਰੀ ॥੪੮॥

^੧ਇਕ ਬੂਟੀ ਜੋ ਦਵਾ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦੀ ਹੈ [ਫਾ:, ਕਾਹੂ]। (ਅ) ਇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦਾ ਘਾਹ, ਕਾਹੀ।

^੨ਜੜ੍ਹ ਸੜ ਜਾਏਗੀ।

ਕੇਤਿਕ ਦਿਨ ਮਹਿੰ ਹੋਇ ਬਿਨਾਸਾ।
 ਬਿਸਮਾਵੈ ਜਗ ਦੇਖਿ ਤਮਾਸਾ।’
 ਦਿਯੋ ਸ੍ਰਾਪ ਗੁਰ ਕੁਪੇ ਘਨੇਰੇ।
 ਰਾਜ ਤੇਜ ਕੋ ਮੂਲ ਉਖੇਰੇ ॥੪੯॥
 ‘ਪੁਰਿ ਸਿਰੁੰਦ ਮਹਿੰ ਪਾਪ ਘਨੇਰਾ।
 ਉਜਰ ਜਾਹਿ ਲਹਿ ਕਸਟ ਬਡੇਰਾ।
 ਸਿੱਖ ਹਮਾਰੇ ਮਾਰਿ ਉਜਾਰਹਿ।
 ਛੀਨਿ ਰਾਜ ਧਨ ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਰਹਿ’ ॥੫੦॥

ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ ‘ਸ੍ਰਾਪ ਦੇਨ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਦੋਇ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੫੨॥

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਟੂਕ: ਸ੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਹੋਣ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਇਤਿਹਾਸਾਂ ਵਿਚ ਜੁਦੇ ਜੁਦੇ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਕਿਤੇ ਹੀਰਾ ਚੱਟਣਾ, ਕਿਤੇ ਬੁਰਜ ਤੋਂ ਡਿੱਗਣਾ ਤੇ ਕਿਤੇ ਮੱਥਾ ਕੰਧ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣਾ ਆਦਿ। ਪਰੰਤੂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਹੋਣਾ ਯੋਗਾਭਜਾਸ ਦੇ ਤ੍ਰੀਕੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬ੍ਰਹਮਰੰਧ੍ਰ ਦਸਮ ਦੂਰ ਰਸਤੇ ਸਰੀਰ ਤਜਾਗਣਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਹੀ ਭਾਸਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ ਯੋਗੀ ਸਨ ਅਰ ਸਾਹਿਬ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਜੀ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪ ਯੋਗ ਸਾਧਨਾ ਸਾਧਦੇ ਰਹੇ ਸਨ, ਜੈਸਾ ਕਿ ਸਾਹਿਬ ਦਸਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਨੇ ਬੱਚਿੜ੍ਹ ਨਾਟਕ ਦੇ ਧਿਆ ਦ ਅੰਕ ੩ ਵਿਚ ਆਪ ਦਸਿਆ ਹੈ ‘ਤਾਤ ਮਾਤ ਮੁਰ ਅਲਖ ਅਰਾਧਾ। ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਜੋਗ ਸਾਧਨਾ ਸਾਧਾ।’ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਪ੍ਰਮਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜੋ ਰਵਾਇਤ ਸ਼੍ਰੀ ਫਤਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਸੁਣੀ ਹੈ ਉਹ ਇੱਥੇ ਦੱਸਣੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਕੁਛਕ ਯਾਤੂ ਸ਼੍ਰੀ ਫਤਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਗਏ ਸਨ। ਇਕ ਯਾਤੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ‘ਇਥੇ ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਜੀ ਬੁਰਜ ਤੋਂ ਡਿੱਗਕੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਏ ਸਨ’। ਪਾਸ ਹੀ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਯਾਤੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ‘ਭਾਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਵਾਕ ਸ਼੍ਰੀ ਮਾਤਾ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਨਾ ਕਹੁ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮਾ ਜੀ ਤੋਂ ਸੁਣਦੇ ਆਏ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਜਦ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣ ਦੀ ਖਬਰ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੀ ਜਪੁਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਕੇ ਅਰਦਾਸਾ ਸੋਧਿਆ ਤੇ ਚੌਂਕੜਾ ਲਾਕੇ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਣ ਚੜ੍ਹਾ ਲਏ ਤੇ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ’। ਦਸਮੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਦੇ ਗੁਰ ਬਿਲਾਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਧਰਮ ਵਾਸਤੇ ਸਰੀਰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨੂਰਾਨੀ ਜਾਮੇ ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਜੀ ਪਾਸ ਆਏ ਯਥਾ ‘ਇਹ ਕਰੇ ਬੈਨ ਮਾਤਾ ਨਿਧਾਨ। ਹਮ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇਹੁ ਕਰੀਏ ਪਯਾਨ। ਬੋਲੀ ਪਛਾਨ ਜਨਨੀ ਸੁ ਤਾਤ। ਲਖ ਆਗ ਪਾਛ ਕਹਿਓ ਸੁ ਬਾਤ। ਕਜੋਂ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿ ਨਾਹਿ ਤੁਮ ਪਰਤ ਮੋਰਾ ਵਹਿ ਕਰੋ ਬਾਤ ਮੁਹਿ ਸੰਗ ਛੋਰਾ। ਬੋਲੇ ਸੁ ਬੀਰ ਦੋਨੋਂ ਨਿਧਾਨ। ਇਹ ਦਿੱਬ ਦੇਹ ਹੈ ਅਵਰ ਆਨ। ਜਿਹ ਮਨਸ ਦੇਵ ਨਹਿ ਲਖਤ ਕੋਇ। ਜਹਿ

ਦਿਪਤ ਜੇਤਿ ਉੱਦੇਤ ਸੋਇ। ਨਹੀਂ ਪੰਚ ਤੱਤ ਕੀ ਮਲਿਨ ਦੇਹ। ਹੈ ਬਢਨ
ਘਟਨ ਤੇ ਅਮਰ ਏਹ। ' ਇਉਂ ਮਾਤਾ ਜੀ ਜਦ ਲਾਲ ਤੱਕੇ ਤਾਂ ਆਪ ਭੀ
ਸਰੀਰ ਤਿਆਗ ਇਹ ਦੋ ਹੀਰਿਆਂ ਦਾ ਜੁੱਟ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰਪੁਰੀ ਸਿਧਾਰ
ਗਏ। ਸ਼ਾਇਦ ਹੀਰਿਆਂ ਦੇ ਜੁੱਟ ਤੋਂ 'ਹੀਰਾ ਚੱਟਕੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਗੁਰਪੁਰੀ
ਸਿਧਾਏ' ਇਹ ਗੱਲ ਲਿਖੀ ਕਵੀਆਂ ਦੇ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਆਈ ਤੇ ਇਹੋ ਲਿਖ
ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਜੇ ਦੀ ਔਕੜ ਮਾੜਾ ਜਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਣ
ਕਰਕੇ 'ਚਚਾ' ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪੜ. [ਕੱਲੇ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਬਖਸ਼ੀ। ਦੀਨੇ ਪਹੁੰਚਣਾ]

੫੨<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ>>੫੪

ਦੋਹਰਾ: ਸੁਨਯੋ ਸ੍ਰਾਪ ਗੁਰ ਤੇ ਜਬੈ,
ਬਿਸਮਯੋ ਕੱਲਾਰਾਇ।

-ਮੈਂ ਸੰਗੀ ਤੁਰਕਾਨ ਕੋ,
ਤਿਨਹੁੰ ਸੰਗ ਜੜ੍ਹ ਜਾਇ ॥੧॥

ਚੌਪਈ: ਰਹਯੋ ਸਮੀਪ ਨਹੀਂ ਕਰ ਜੋਰੇ।
ਨਹਿੰ ਬਖਸ਼ਾਯਹੁ ਗੁਰੂ ਨਿਹੋਰੇ।
ਅਬਿ ਭੀ ਸਮੇਂ ਲੇਉਂ ਬਖਸ਼ਾਇ-।
ਇਮ ਨਿਸਚੈ ਮਨ ਮਹਿੰ ਠਹਿਰਾਇ ॥੨॥
ਉਠਯੋ ਸਭਾ ਤੇ ਜੁਗ ਕਰ ਜੋਰੇ।
'ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੂ, ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਮਮ ਓਰੇ।
ਦਾਸ ਕਦੀਮੀ ਰਾਵਰ ਕੇਰਾ*'।
ਤੁਰਕਨਿ ਸਨ ਕਿਛ ਹਿਤੁ ਨਹਿੰ ਮੇਰਾ ॥੩॥
ਤਿਨ ਕੇ ਸਾਥ ਨ ਮੋਹਿ ਮਿਲਾਓ।
ਅਪਨ ਸ਼੍ਰਾਪ ਤੇ ਪ੍ਰਥਕ ਬਚਾਓ।'
ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਹੈਂ 'ਪ੍ਰਥਮ ਕੇ ਸਮੈਂ।
ਅਪਨੇ ਹੇਤ ਕਹਿਨ ਥੋ ਹਮੈਂ ॥੪॥
ਦੇਤਿ ਸ਼੍ਰਾਪ ਕੋ ਲੇਤਿ ਬਚਾਇ।
ਤੁਰਕਨ ਗਨ ਤੇ ਪ੍ਰਥਕ ਬਨਾਇ।'
ਸੁਨਤਿ ਰਾਇ ਕੱਲੇ ਤਬਿ ਕਹਯੋ।
'ਇਤੇ ਕੋਪ ਮੈਂ ਨਾਹਿਨ ਲਹਯੋ ॥੫॥
ਅਬਿ ਭੀ ਸ਼ਰਨ ਪਰੇ ਕੀ ਰਾਖਹੁ।
ਦਾਸ ਜਾਨਿ ਬਖਸ਼ਨ ਅਭਿਲਾਖਹੁ।
ਮੇਰੋ ਰਾਜ ਤੇਜ ਰਖਿ ਲੀਜੈ।
ਪਰਯੋ ਸ਼ਰਨ ਅਬਿ ਕਰੁਨਾ ਕੀਜੈ' ॥੬॥
ਪੁਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਤਿਹ ਸੰਗ ਬਖਾਨਾ।
'ਮਿਟਿ ਕਿਮ ਸਕਹਿ ਜਿ ਸਚੁ ਹੁਇ ਜਾਨਾ।

*ਇਸ ਤੋਂ ਸਿੱਧ ਹੋਇਆ ਕਿ ਕੱਲਾ ਨਿਰਾ ਧਰਮੀ ਪੁਰਖ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਗੁਰਸਿੱਖ ਬੀ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਇਸ ਪਾਸ ਪੁੱਜੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਸਨੇ ਅਤੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸੱਕਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਯਾ ਸੱਚਾ ਮੁਰੀਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

^੧ਪਹਿਲੇ ਸਮੇਂ।

^੨ਆਪਣੇ (ਬਚਣੇ) ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਸੀ।

ਹੋਨਹਾਰ ਤੁਰਕਨ ਘਰ ਖੋਵਾ।
 ਨਿਤ ਅਪਰਾਧ ਕਰਤਿ ਹੀ ਜੋਵਾ ॥੭॥
 ਨਹੀਂ ਨਗਾਰਬੰਦ ਕੋ ਰਹੈ।
 ਤੇਜ਼ ਛੀਨਤਾ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਲਹੈ।
 ਅਬਿ ਇੱਕੀ ਸੈ ਕੋਸਨ ਰਾਜਾ।
 ਚੱਕ੍ਰਵਰਤਿ ਕੋ ਸਿਰ ਪਰ ਤਾਜ ॥੮॥
 ਬੋਰੇ ਦਿਨ ਮਹਿੰ ਇਮ ਹੁਇ ਹਾਨਾ।
 ਨੀਠ ਨੀਠ ਜਿਨ ਕੀ ਗੁਜ਼ਰਾਨਾ।
 ਜਿਹ ਸਿਰੰਦ ਮਹਿੰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ।
 ਕੀਰ ਅਵੱਗਯਾ ਤੁਰਕਨਿ ਬਾਦੇ ॥੯॥
 ਬਡੀ ਬਸਹਿ ਕੋਸਨ ਲਗਿ ਜੋਈ।
 ਧਨੀ ਘਨੀ ਮਹਲਾਇਤ^੧ ਹੋਈ।
 ਸਕਲ ਸਦਨ ਕੀ ਜਰਾਂ ਉਖਰਿ ਹੈਂ।
 ਖੇਤੀ ਬਾਹਨ^੨ ਬੋਵਨ ਕਰਿਹੈਂ ॥੧੦॥
 ਅਸ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਪਾਪਨ ਕੇਰਾ।
 ਤੁਰਕ ਰਾਜ ਕੋ ਹੋਇ ਨਿਬੇਰਾ।’
 ਦੋਇ ਬਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਕੱਲਾ ਰਾਉ।
 ਭਯੋ ਲਚਾਰ ਮਹਾਂ ਪਛਤਾਉ ॥੧੧॥
 -ਅਬਿ ਰਿਸ ਮਹਿੰ ਬਖਸ਼ਤਿ ਕਿਮ ਨਾਂਹੀ।
 ਸੰਗ ਚਲੋਂ ਬੈਠਵ ਨਿਤ ਪਾਂਹੀ।
 ਹੁਇਂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਤੇ ਜਬੈ।
 ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਬਖਸ਼ਹਿੰਗੇ ਤਬੈ- ॥੧੨॥
 ਨਿਜ ਲੋਕਨਿ ਸਨ ਉਚ ਉਚਾਰਾ।
 ‘ਗਮਨਹੁ ਸਦਨ ਕਰਹੁ ਸਭਿ ਤਜਾਰਾ।
 ਬਾਲਿਕ ਤ੍ਰੀਮਤਿ ਸਭਿ ਲੈ ਆਓ।
 ਰਾਖਹਿੰ^੩ ਸੰਗ ਜਹਾਂ ਕਹਿੰ ਜਾਓ ॥੧੩॥
 ਨਾਂਹਿ ਤਾ ਕੋ ਗਨੀਮ ਚਢਿ ਆਵੈ।
 ਛੀਨਹਿ ਦੇਸ਼ ਮਹਾਂ ਬਲ ਪਾਵੈ।

^੧ਜੋ ਬਹੁਤ ਧਨਾਛ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੜੇ ਬੜੇ ਮਹਲ ਹਨ (ਭਾਵ ਸਰਹੰਦ)।

^੨ਖੇਤੀ ਵਾਹਕੇ।

^੩ਕਹਿਕੇ।

^੪ਨਾਲ ਰੱਖਾਂਗੇ।

ਸਭਿ ਅੱਰਤ ਕੀ ਬੇਨੀ^੧ ਗਹਿ ਗਹਿ।
 ਵਹਿਰ ਨਿਕਾਰਹਿੰ ਦੁਰਬਚ ਕਹਿ ਕਹਿ ॥੧੪॥
 ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਸੰਗ ਰਹੀਜੈ।
 ਬਿਰੇ ਬਿਰਹੁ, ਗਮਨੈਂ ਗਮਨੀਜੈ^੨।
 ਜਹਿੰ ਬਖਸ਼ਹਿੰਗੇ ਕਰੁਨਾ ਧਾਰਿ।
 ਤਹਿੰ ਤੇ ਹਟਹੁ, ਬਸਾਵਹੁ ਨਾਰੈ^੩ ॥੧੫॥
 ਅਸ ਕਹਿਬੋ ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਗੁਨ ਕਾਨੈ।
 -ਹਮਰੇ ਬਚਨ ਪ੍ਰਤੀਤ ਮਹਾਨ-।
 ਦਯਾਸਿੰਧੁ ਤਬਿ ਦਯਾ ਢਰੇ ਹੈਂ।
 ਹਿਤ ਬਖਸ਼ਨ ਕੇ ਬਚਨ ਕਰੇ ਹੈਂ ॥੧੬॥
 ‘ਜ਼ੋਰਾਵਾਰੀ ਕਰਤਿ ਹੈ ਰਾਇ।
 ਜੜ ਅਪਨੀ ਰਾਖਨ ਕੇ ਦਾਇ।’
 ਆਸਤਰਨ ਕੇ ਤਰ ਤਰਵਾਰ।
 ਤਹਿੰ ਤੇ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਲਈ ਨਿਕਾਰਿ ॥੧੭॥
 ਨਿਜ ਕਰ ਮਹਿੰ ਧਰਿ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ।
 ‘ਤੁੜ ਕੇ ਬਖਸ਼ਹਿੰ ਚਾਰੁ^੪ ਕ੍ਰਿਪਾਨਾ।
 ਜਬਿ ਲਗਿ ਰਖਹੁ ਅਦਬ ਇਸ ਕੇਰਾ।
 ਰਹੈ ਬੰਸ, ਹੁਇ ਰਾਜ ਬਡੇਰਾ ॥੧੮॥
 ਨਹਿੰ ਪੂਜਹੁ ਸਨਮਾਨਹੁ ਨਾਂਹੀ।
 ਕਿਧੋਂ ਪਾਇ ਲੇ ਕੋ ਗਰ ਮਾਂਹੀ।
 ਬੰਸ ਰਾਜ ਤਿਸ ਦਿਨ ਤੇ ਛੀਨ।
 ਕਛੁ ਨਹਿੰ ਰਹੈ, ਸਾਚ ਲਿਹੁ ਚੀਨ’ ॥੧੯॥
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਦੋਨਹੁੰ ਹਾਥ ਪਸਾਰੇ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਹੁਇ ਨਿਕਟ ਅਗਾਰੇ।
 ‘ਦੀਜਹਿ ਸਤਿਗੁਰ, ਪੂਜਹਿੰ ਸਦਾ।
 ਨਹੀਂ ਅਵੱਗਯਾ ਕਰਿਹੋਂ ਕਦਾ’ ॥੨੦॥
 ਰਿਦੈ ਪ੍ਰਸੰਨ ਰਾਇ ਬਹੁ ਹੋਵਾ।

^੧ਗੁੱਤਾਂ।^੨(ਜਿੱਥੇ) ਠਹਿਰਨ ਠਹਿਰ ਜਾਈਏ ਟੁਰ ਪੈਣ (ਤਾਂ ਨਾਲ) ਟੁਰ ਪਈਏ।^੩ਫਿਰ ਆਕੇ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਘਰੀਂ ਵਸਾਉਣਾ (ਕਿਉਂਕਿ ਪਿੱਛੇ ਕਹਿ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਬਾਲਕ ਤ੍ਰੀਮਤ ਸਭਿ ਲੈ ਆਓ)।^੪ਇਹੋ ਜਿਹੀ (ਕੱਲੇ ਦੀ) ਆਖੀ (ਗੱਲ) ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੰਨੀ ਸੁਣਕੇ ਕਿ....।^੫ਸੁਹਣੀ।

ਸੁੰਦਰ ਖੜਗ ਬਿਕੀਮਤਿ ਜੋਵਾ।
‘ਰਾਜ ਤੇਜ਼ ਅਰ ਬੰਸ ਉਦਾਰਾ।
ਆਯਹੁ ਰਾਖਨਹਾਰ ਹਮਾਰਾ’ ॥੨੧॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਦਮ ਪਦਮ ਸਮ ਹੋਰੇ।
ਬਾਰ ਬਾਰ ਬੰਦਹਿੰ ਤਿਸ ਬੇਰੇ।
ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਰਿ ਖਰੇ ਅਗਾਰੀ।
‘ਦਿਹੁ ਆਗਜਾ ਹੁਇ ਸੇਵ ਤੁਮਾਰੀ’ ॥੨੨॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕਹਯੋ ‘ਗਮਨ ਹਮ ਚਾਹੈਂ।
ਤੁਮ ਭੀ ਜਾਹੁ ਅਪਨਿ ਘਰ ਮਾਂਹੈ।
ਜੰਗਲ ਦੇਸ਼ ਹਮਾਰੇ ਸਿੱਖ।
ਤਹਾਂ ਬਿਤਾਵਹਿ ਸਮਾਂ ਭਵਿੱਖ ॥੨੩॥

ਅਬਿ ਸੇਵਾ ਕੀ ਚਾਹ ਨ ਕੋਈ।
ਜਿਸ ਹਿਤ ਕਹੈਂ ਤੋਹਿ ਕੋ ਸੋਈ।’

ਇਮ ਕਹਿ ਪਲੰਘ ਤਬੈ ਉਠਿਵਾਯੋ।
ਰਾਇ ਚਮੁੰ ਜੁਤਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ* ॥੨੪॥

ਜੰਗਲ ਦਿਸ਼ਾ ਬਦਨ ਕਰਿ ਚਲੇ।
ਮੁੱਠਾ ਫਿਰੈ ਸੀਸ ਪਰ ਭਲੇ।
ਗ੍ਰਾਮ ਏਕ ਪੁਨ ਪਹੁੰਚੇ ਜਾਇ।
ਬੱਦੀ ਤਰੁ ਤਰੰ ਪਲੰਘ ਟਿਕਾਇ ॥੨੫॥

* (ਇਹੀ ਕ੍ਰਿਪਾਨ) ਸਾਡੇ (ਰਾਜ ਤੇਜ਼ ਦੀ) ਰੱਖਜਕ ਹੋਕੇ ਆਈ ਹੈ।

* ਰਾਇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵੀ ਹੋਯਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜਦ ਰਾਇ ਕੱਲੇ ਦੇ ਗਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਜੂਹਾਂ ਵਿਚ ਅੱਪੜੇ ਹਨ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਗੁੱਜਰਾਂ ਤੋਂ ਦੁੱਧ ਮੰਗਿਆ। ਗੁੱਜਰਾਂ ਨੇ ਮਖੌਲ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ:- “ਅਸਾਂ ਦੇ ਡੰਗਰ ਲਵੇਰੇ ਨਹੀਂ! ਪਿਛੇ ਅੱਹ ਜੋ ਮਾਹੀ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਗੱਭਰੂ ਉਸਦੀ ਗਾਂ ਦੁੱਧ ਦੇਂਦੀ ਹੈ”। ਗੁੱਜਰ ਲੰਘ ਗਏ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਾਹੀ ਆਯਾ ਤਾਂ ਆਪ ਨੇ ਦੁੱਧ ਮੰਗਿਆ। ਉਹ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗ “ਦੁੱਧ ਸਦਕੇ ਨਾਂ ਕਰਾਂ, ਪਰ ਮੇਰੀ ਗਾਂ ਤਾਂ ਦੁੱਧ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦੀ। ਆਪ ਨੂੰ ਜੋ ਉਹ ਗੁੱਜਰ ਮੇਰੀ ਗਾਂ ਲਵੇਰੀ ਦੱਸ ਗਏ ਹਨ ਮਸ਼ਕਰੀ ਕਰ ਗਏ ਹਨ”। ਆਪ ਹੱਸੇ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ “ਮਸ਼ਕਰੀਆਂ ਬੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਬਣੀਆਂ ਹਨ, ਤੂੰ ਲੈ ਲੋਟਾ ਤੇ ਚੋ ਗਾਂ, ਸਾਈਂ ਦੁੱਧ ਦੇਵੇਗਾ”। ਇਕ ਛੇਕੇ ਛੇਕ ਲੋਟਾ ਸੀ ਜੋ ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਹੀ, ਨਿਸਚੇ ਵਾਲਾ ਮਾਹੀ, ਬਹਿ ਗਿਆ; ਭੱਜੀ ਹੋਈ ਯਾ ਭੱਜ ਰਹੀ ਗਾਂ ਦੇ ਬਣਾਂ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਆ ਗਿਆ, ਮਾਹੀ ਦੁੱਧ ਚੋਵੇ, ਕੁਛ ਤੇ ਲੋਟੇ ਵਿਚ ਰਹਿਵੇ ਕੁਛ ਛੇਕਾਂ ਬਾਣੀ ਸਿੰਮੇ, ਆਖਰ ਭਰ ਗਿਆ ਲੋਟਾ। ਪਿਆਰ ਭਰੇ ਤੇ ਸ਼ਰਧਾ ਭਰੇ ਅਥਰੂਆਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਲੋਟਾ ਲੈਕੇ ਮਾਹੀ ਆਇਆ। ਆਪ ਨੇ ਦੁੱਧ ਲਿਆ, ਪੀਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ “ਬਿਸੂੰਭਰ ਹੈਂ! ਸਰਬੰਭਰ ਹੈਂ”। ਫਿਰ ਮਾਹੀ ਨੂੰ ਫੁਰਮਾਯਾ “ਮਾਹੀ! ਲੈ ਇਹ ਲੋਟਾ ਤੂੰਹੇਂ ਰੱਖ, ਤੂੰ ਰੱਜ ਖਾਵੇਂਗਾ”। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਲੋਟਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਰਾਇ ਕੱਲੇ ਦੇ ਖਾਨਦਾਨ ਵਿਚ ਰਾਇ ਇਨਾਯਤ ਖਾਂ ਜੀ ਸਬ ਜੱਜ ਪਾਸ ਹੈ, ਲੋਕੀਂ ਦੇਖਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ; ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਲੋਟਾ ਛੇਕੇ ਛੇਕ ਹੈ ਪਰ ਜਦ ਭਰ ਜਾਏ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਫਿਰ ਨਹੀਂ ਸਿੰਮਦਾ।

²ਬੇਰ ਦੇ ਬੂਟੇ ਹੇਠਾਂ।

ਕਰਜੋ ਸੁਚੇਤਾ ਬਿਰ ਕੁਛ ਭਏ।
 ਬਹੁਰੋ ਆਗੇ ਚਲਿਬੈ ਕਟੇ।
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਮਾਰਗ ਉਲਘੰਤੇ।
 ਜੰਗਲ ਦੇਸ਼ ਆਇ ਨਿਯਰੰਤੇ ॥੨੬॥
 ਏਕ ਨਿਸਾ ਬਸਿ ਗਏ ਅਗਾਰੀ।
 ਹਜੀ ਬੇਖ ਪਲੰਘ ਅਸਵਾਰੀ।
 ਸਨਮੁਖ ਸਿੰਘ ਮਿਲਜੋ ਇਕ ਆਇ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਦੇਖੇ ਸੀਸ ਨਿਵਾਇ ॥੨੭॥
 ਪਰਜੋ ਜੀਨ ਜਿਸ ਪਾਸ ਤੁਰੰਗਾ।
 ਦੀਰਘ ਚਾਲ ਚਪਲ ਬਲ ਸੰਗਾ।
 ਅਰਪਨ ਕਰਜੋ ਹਾਥ ਜੁਗ ਜੋਰੇ।
 ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਤਬਿ ਅਰੋਹ ਕਰਿ ਘੋਰੇ ॥੨੮॥
 ਦੀਨਾ⁺ ਗ੍ਰਾਮ ਨਿਕਟ ਜਬਿ ਆਯੋ।
 ਪੁਰਿ ਕਾਂਗੜ ਤੇ ਨਿਕਸਿ ਬਸਾਯੋ।
 ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਸੰਗ।
 ਮਿਲਜੋ ਜੋਧ ਸਿਖ ਭਾ ਸਰਬੰਗ ॥੨੯॥
 ਲਲਾਬੇਗ ਸੋਂ ਰਣ ਜਿਸ ਕਾਲ।
 ਲਰਜੋ ਤਬੈ ਲੇ ਚਮੁੰ ਬਿਸਾਲ।
 ਸ੍ਰੀ ਅਰਜਨ ਸੁਤ ਬਹੁਤ ਰਿਝਾਯੋ^੧।
 ਦੀਰਘ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਮ ਕਰਿ ਦਿਖਰਾਯੋ ॥੩੦॥
 ਤਿਹ ਤੇ ਪੌੜ੍ਹ ਤੀਨ ਤਹਿੰ ਅਹੋ।
 ਪੁਰਿ ਕਾਂਗੜ ਤੇ ਦੀਨੇ ਰਹੋ।
 ਏਕ ਸ਼ਮੀਰ ਦੁਤੀ ਲਖਮੀਰ।
 ਤਖਤਮੱਲ ਤੀਸਰ ਮਤਿ ਧੀਰ ॥੩੧॥
 ਜਿਨ ਕੋ ਹੁਕਮ ਗ੍ਰਾਮ ਗਨ ਮਾਨੈਂ।
 ਰਾਹਕ ਸਕਲ ਬਡੋ ਜਿਸ ਜਾਨੈਂ।
 ਤਿਨ ਕੇ ਪਾਸ ਏਕ ਨਰ ਗਯੋ।
 ਤਹਿੰ ਪਹੁੰਚਨ ਗੁਰ ਰੁਖ ਲਖਿ ਲਯੋ ॥੩੨॥

⁺ਇਹ ਪਿੰਡ ਮੋਗੇ ਦੀ ਤਸੀਲ ਵਿੱਚ ਹੈ।

^੧ਭਾਵ, ਜੋਧ ਨਾਮੇ ਸਿਖ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਮਿਲਕੇ ਪੂਰਨ ਸਿਖ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਲਲਾਬੇਗ ਨਾਲ ਲੜਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਹਰਿਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਜਿਸਨੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। [ਕਾਂਗੜ ਰਾਇ ਜੋਧ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਸੀ]।

ਤਿਨ ਸਭਿਹਿਨਿ ਸਨ ਖਬਰ ਸੁਨਾਈ।
 ‘ਗਨ ਤੁਰਕਨ ਸਨ ਕੀਨਿ ਲਰਾਈ।
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਇਤ ਆਏ।
 ਅਪਨ ਗ੍ਰਾਮ ਕੇ ਅਬਿ ਨਿਯਰਾਏ ॥੩੩॥
 ਜਾਨੈ ਕੌਨ ਜਾਹਿੰ ਕਿਸ ਗ੍ਰਾਮੂ ?
 ਉਤਰਹਿੰ ਕਿਸ ਰਾਹਕ ਬਰ ਧਮੂ।
 ਉਚਿਤ ਅਹੈ ਤੁਮ ਕੋ ਅਗਵਾਈ।
 ਮਿਲਹੁ ਜਾਇ ਲੇ ਨਰ ਸਮੁਦਾਈ’ ॥੩੪॥
 ਸੁਨਤਿ ਸ਼ਮੀਰ ਭ੍ਰਾਤ ਲਖਮੀਰ।
 ਤੂਰਨ ਤਜਾਰ ਭਏ ਮਤਿ ਧੀਰ।
 ਨਰ ਸਕੇਲ ਕੇਤਿਕ ਸੰਗ ਲੀਨੇ।
 ਨਿਕਸਿ ਅਗਾਊ ਮਗ ਪਗ ਦੀਨੇ ॥੩੫॥
 ਦੋਇ ਕੋਸ ਆਗੇ ਚਲਿ ਆਏ।
 ਨਾਨਾ ਵਸਤੁ ਉਪਾਇਨ ਲਜਾਏ।
 ਚਢੇ ਤੁਰੰਗਮ ਆਵਤਿ ਆਗੇ।
 ਤਨ ਪਹਿਰੇ ਨੀਲਾਂਬਰ ਬਾਗੇ ॥੩੬॥
 ਤੂਰਨ ਨਿਕਟ ਹੋਇ ਕਰ ਬੰਦੇ^੧।
 ਬੰਦੇ^੨ ਸੁੰਦਰ ਪਦ ਅਰਬਿੰਦੇ।
 ਸਹਿਤ ਰਕਾਬ ਸਪਰਸ਼ਨ ਕਰੇ।
 ਨੰਮ੍ਰਿ ਬਨਿ ਬਨਿ ਸਿਰ ਨਿਜ ਧਰੇ ॥੩੭॥
 ਕੁਸ਼ਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਗੁਰ ਕਹਯੋ।
^੩‘ਕ੍ਰਿਪਾ ਆਪ ਕੀ ਸਭਿ ਸੁਖ ਲਹਯੋ।
 ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਚਲੀਅਹਿ ਧਾਮ ਹਮਾਰੇ।
 ਉਤਰਹੁ, ਸ਼ੁਮ ਤਨ ਤੇ ਦਿਹੁ ਟਾਰੇ ॥੩੮॥
 ਪਾਵਨ ਕਰਹੁ ਗ੍ਰਾਮ ਗਨ ਧਮੂ।
 ਸਿੱਖ ਕਦੀਮੀ ਹਮ ਪਗ ਸਾਮੂ।
 ਪਿਤਾ ਪਿਤਾਮਾ ਸੇਵਕ ਰਹੇ।
 ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਇ ਦੁਖ ਦਹੇ’ ॥੩੯॥
 ਸੁਨਿ ਸਿੱਖਨਿ ਤੇ ਕ੍ਰਿਪਾ ਨਿਧਾਨਾ।

^੧ਹੱਥ ਜੋੜੇ।^੨(ਮੱਥਾ) ਟੋਕਿਆ।^੩ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ।

ਹੇਤ ਸੁਚੇਤੀ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ।
 ‘ਤੁਰਕਨ ਸੰਗ ਹਮਾਰੇ ਬਾਦਾ।
 ਪਰੇ ਅਧਿਕ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਬਿਖਾਦਾ ॥੮੦॥
 ਸੋ ਹਕਮ, ਤੁਮ ਹੋ ਤਿਨ ਰੱਯਤ।
 ਲਰਹੁ ਨ ਕੁਛ ਕਰ ਅਧਿਕ ਜਮੱਯਤੈ।
 ਧਰਹੁ ਤ੍ਰਾਸ, ਨਹਿੰ ਬਲ ਸੰਭਾਰਹੁ।
 ਕਿਮ ਹਮ ਕੋ ਨਿਜ ਸਦਨ ਉਤਾਰਹੁ ?’ ॥੮੧॥
 ਸੁਨਿ ਕਰ ਜੋਰਿ ਸਰਬ ਪੁਨ ਕਰੈਂ।
 ‘ਅਬਿ ਰਾਵਰ ਕੀ ਸ਼ਰਨੀ ਅਹੈਂ।
 ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਹੁਇਂ ਸਦਨ ਪਵਿੱਤ੍ਰਾ।
 ਤੁਮ ਚਲਿੱਤ੍ਰ ਹੈਂ ਚਿੱਤ੍ਰ ਬਚਿੱਤ੍ਰਾ ॥੮੨॥
 ਪੁਸ਼ਤੈਨੀ^੩ ਹਮ ਦਾਸ ਤੁਮਾਰੇ।
 ਮਿਲਿਨਿ ਆਪ ਸੋਂ ਕਿਸ ਡਰ ਧਾਰੇਂ।
 ਗੁਰ ਸਿੱਖਨ ਸੋਂ ਮੇਲ ਹਮੇਸ਼ਾ।
 ਬਰਜ ਸਕਹਿ ਅਸ ਕੌਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ੇ ॥੮੩॥
 ਪੁਰਵਹੁ ਸ਼ਰਧਾ ਆਪ ਹਮਾਰੀ।
 ਤੁਮ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਦੁਖ ਦੁੰਦ ਬਿਦਾਰੀ।
 ਜੇ ਇਮ ਸਮਾ ਆਨਿ ਹੀ ਬਨੈ।
 ਸੰਗ ਆਪ ਕੇ ਹੁਇ ਰਿਪੁ ਹਨੈ^੪ ॥੮੪॥
 ਨਹਿੰ ਰਾਵਰ ਕੋ ਤਜਾਗੈਂ ਸੰਗ।
 ਤੁਰਕਨਿ ਸੰਗ ਕਰੈਂ ਇਮ ਜੰਗ।’
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਬਿਨਤੀ ਸੁਨਿ ਕਾਨ।
 ਗੁਰੂ ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ ਸੁਜਾਨ ॥੮੫॥
 ਚਲੇ ਸੰਗ ਤਿਨ ਕਹਿਬੋ ਮਾਨਯੋ।
 ਪੀਛੈ ਪੁਰਿ ਜਨ ਪੁੰਜ ਪਯਾਨਯੋ।
 ਪਹੁੰਚੇ ਗ੍ਰਾਮ ਬਿਖੈ ਤਬਿ ਜਾਇ।
 ਨਰ ਨਾਰੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕੌ ਪਾਇ ॥੮੬॥
 ਕਾਚੇ ਸਦਨ ਹੁਤੇ ਸਭਿ ਕੇਰੇ।

^੧ਬਹੁਤੀ ਸੈਨਾ ਲੈਕਰ ਕੁਛ ਲੜ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ।

^੨ਪੀਹੜੀਆਂ ਦੇ।

^੩ਕੌਨ ਡਾਢਾ ਹੈ ਐਸਾ?

^੪ਵੈਰੀ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕਰਾਂਗਾ।

ਹਿਤ ਉਤਰਨਿ ਕੇ ਨੀਕੋ ਹੇਰੋ।
 ਇਕ ਤਿਆਨ ਕੋ ਧਮ ਨਿਹਾਰਾ।
 ਤਿਸ ਪਰ ਚਾਰੂ ਰਚਯੋ ਚੁਬਾਰਾ ॥੮੭॥
 ਸੋ ਪਸਿੰਦ ਉਤਰਨਿ ਕੇ ਦੇਖਾ।
 ਪਾਵਨ ਲੀਪਨ ਕੀਨ ਵਿਸ਼ੇਖਾ।
 ਸੁੰਦਰ ਆਨਿ ਪ੍ਰਯੰਕ ਡਸਾਵਾ।
 ਬਿਸਦ ਬਿਛੌਨੇ ਤੇ ਸਭਿ ਛਾਵਾ ॥੮੮॥
 ਹਯ ਤੇ ਉਤਰਿ ਚਢੇ ਤਿਸ ਜਾਇ।
 ਬੈਠਿ ਗਏ ਸਤਿਗੁਰ ਸਤਿ ਭਾਇ।
 ਤੀਨਹੁਂ ਸਿੰਘ ਸਮੀਪੀ ਬਿਰੇ।
 ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਨਰ ਨਾਰੀ ਮੁਦ ਭਰੇ ॥੮੯॥
 ਦਰਸ਼ਨ ਹਿਤ ਆਏ ਸਮੁਦਾਇ।
 ਧਰਹਿੰ ਉਪਾਇਨ ਬੰਦਹਿੰ ਪਾਇ।
 ‘ਧੰਨ ਭਾਗ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਗ੍ਰਿਹ ਆਏ।
 ਭਏ ਕ੍ਰਿਤਾਰਥ ਬਿਘਨ ਮਿਟਾਏ ॥੫੦॥
 ਬੈਠੇ ਘਨੇ ਆਇ ਬਡ ਭੀਰਾ।
 ਨਰ ਨਾਰੀ ਦਰਸਹਿੰ ਬਿਰ ਤੀਰਾ।
 ਦੁਗਧ ਆਨਿ ਕਰਿ ਗਨ ਮਿਸ਼ਟਾਨ।
 ਕਰਿਵਾਯੋ ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਪਾਨ ॥੫੧॥
 ਨਾਨਾ ਭਾਂਤਿ ਬਾਤ ਮਿਲਿ ਕਰਿਤੇ।
 ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਕੋ ਸੁਜਸ ਉਚਰਿਤੇ।
 ਇਸੀ ਰੀਤਿ ਸੰਧਜਾ ਹੁਇ ਆਈ।
 ਗਮਨੇ ਨਰ ਨਾਰੀ ਨਿਜ ਥਾਈਂ ॥੫੨॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗਿੰਧੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ ‘ਦੀਨੇ ਗ੍ਰਾਮ ਆਵਨ’ ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਤੀਨ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੫੩॥

ਪੈ. [ਰਾਇ ਕੱਲੇ ਦੀ ਵੰਸ਼ ਦਾ ਹਾਲ]

ਪੜ੍ਹਾਉ ਪਿਛਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤੁਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ >>ਪੁਪ

ਦੋਹਰਾ: ਕੁਛ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੈ ਰਾਇ ਕੋ^੧, ਦਈ ਗੁਰੂ ਤਰਵਾਰ।

ਸੁਨੀਅਹਿ ਸ਼੍ਰੋਤਾ ਪ੍ਰੀਤ ਧਰਿ, ਕਰਿ ਹੋਂ ਅਬਹਿ ਉਚਾਰ ॥੧॥

ਚੌਪਈ: ਹਰਖਯੋ ਰਾਇ ਸਦਨ ਲੇ ਆਯੋ।

ਸੁੰਦਰ ਏਕ ਪ੍ਰਯੰਕ ਡਸਾਯੋ।

ਚਾਰੁ ਬਿਛੋਨਾ ਉਪਰ ਛਾਏ।

ਪੂਜਨ ਸੌਜ ਲਜਾਇ ਸਮੁਦਾਏ ॥੨॥

ਅਤਰ ਫੂਲ ਕੀ ਮਾਲ ਬਿਸਾਲਾ।

ਚੰਦਨ ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਗੰਧਾਲਾ^੨।

ਧੂਪ ਧੁਖਾਇ ਆਰਤੀ ਕੀਨਿ।

ਚੰਦਨ ਚਰਚਤਿ ਸੁਮਨਸੁ ਲੀਨਿ ॥੩॥

ਤਿਸ ਪ੍ਰਯੰਕ ਪਰ ਖੜਗ ਟਿਕਾਯੋ।

ਪੂਜਹਿ ਸ਼ਰਧਾ ਭਾਵ ਵਧਾਯੋ।

ਦੀਪਕ ਘ੍ਰੁੱਤ ਪਾਇ ਨਿਤ ਜਾਰੇ।

ਨਿਤ ਹੀ ਫੂਲ ਮਾਲ ਕੋ ਚਾਰੇ ॥੪॥

ਖੀਨ ਖਾਫ ਕੀ ਤੂਲ ਰਜਾਈ।

ਹਿਮ ਰੁਤਿ ਮਹਿੰ ਅਸਿ ਉਪਰ^੩ ਪਾਈ।

ਰਹੈ ਅੰਗੀਠੀ ਆਗੈ ਧਰੀ।

ਫਿਰਹਿ ਚੌਰ ਸੁੰਦਰ ਸਭਿ ਘਰੀ ॥੫॥

ਗ੍ਰੀਖਮ ਰੁਤ ਮਹਿੰ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਧਰੀ।

ਪਟ ਬਨਾਰਸੀ ਦੁਪਟਾ ਜ਼ਰੀ^੪।

ਘਨੀ ਸੁਗੰਧਿ ਅਤਰ ਤੇ ਆਦਿ।

ਨਿਤ ਪ੍ਰਤਿ ਪੂਜਹਿ ਕਰਿ ਅਹਿਲਾਦ ॥੬॥

ਬਾਯੁ ਕਰਹਿ ਬਿਜਨਾ ਕੋ ਫੇਰੈ।

ਇਸ ਬਿਧਿ ਧਾਰਹਿ ਭਾਉ ਬਡੇਰੈ।

ਬਯ ਕੋ ਭੋਗਿ ਭਾਉ ਚਿਤ ਲੋਰਿ।

ਕੱਲੇਰਾਇ ਦਯੋ ਤਨ ਛੋਰਿ ॥੮੨॥

ਤਿਸ ਪਾਛੈ ਸੁਤ ਗਾਦੀ ਬੈਸਾ।

^੧ਭਾਵ, ਰਾਇ ਕੱਲੇ ਦਾ।

^੨ਸੁਗੰਧੀ ਵਾਲਾ।

^੩ਤਲਵਾਰ ਦੇ ਉੱਤੇ।

^੪ਬਨਾਰਸੀ ਰੇਸ਼ਮ ਦਾ ਜ਼ਰੀਦਾਰ ਦੁਪੱਟਾ।

ਧਰਯੋ ਭਾਉ ਗੁਰ ਅਸਿ ਮਹਿੰ ਤੈਸਾ^੧।
 ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕੀ ਪੂਜਾ ਕਰੈ।
 ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੈ ਸ਼ਰਧਾ ਧਰੈ ॥੮॥
 ਸੋ ਭੀ ਭੋਗਿ ਆਰਬਲਾ ਮਰਯੋ।
 ਤਿਸ ਪ੍ਰੇਤ੍ਰਾ ਗਾਦੀ ਪਰ ਬਿਰਯੋ।
 ਸੰਗਤਿ ਪਾਇ ਮੁਲਾਨਨਿ ਕੇਰੀ।
 ਬਿਗਰਯੋ ਸ਼ਰਧਾ ਘਟੀ ਘਨੇਰੀ ॥੯॥
 ਮਿਲਹਿੰ ਤੁਰਕ ਗਨ ਤਰਕ ਉਚਾਰਹਿੰ।
 ‘ਇਹ ਕਾਫਰ ਕੀ ਰੀਤਿ ਬਿਚਾਰਹਿੰ^੨।
 ਹਿੰਦੁਨਿ ਗੁਰ ਕੇ ਸਿਖ ਤੁਮ ਰਹੇ।
 ਵਹਿਰ ਸ਼ਰੂਾ ਤੇ ਪੁਸ਼ਤਨਿ^੩ ਲਹੇ ॥੧੦॥
 ਦੋਜਕ ਪਰਹੁ ਅਗਾਰੀ ਜਾਇ।
 ਕਜਾਮਾਤ ਮਹਿੰ ਤੁਮ ਲਹੋ ਸਜਾਇ।
 ਨੀਕੋ ਖੜਗ ਗਰੇ ਨਹਿੰ ਪਾਵਹੁ।
 ਨਿਸ ਦਿਨ ਧਰੇ ਪ੍ਰਯੰਕ ਪੁਜਾਵਹੁ’ ॥੧੧॥
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਤਿਹ ਬਹੁ ਸਮੁਝਾਯੋ।
 ਰਾਇ ਪੈਤ੍ਰ ਲੇ ਗਲ ਮਹਿੰ ਪਾਯੋ।
 ਤਿਸ ਹੀ ਦਿਨ ਸੋ ਚਢਯੋ ਅਖੇਰਾ।
 ਕਿਮ ਰਹਿ ਸਕਹਿ ਕਾਲ ਜੋ ਪ੍ਰੇਰਾ ॥੧੨॥
 ਵਹਿਰ ਝੀਲ ਬਡ ਮਹਿੰ ਜਬਿ ਗਯੋ।
 ਨਿਕਸਯੋ ਮ੍ਰਿਗ ਅਵਿਲੋਕਤਿ ਭਯੋ।
 ਸਕਲ ਸੈਨ ਕੇ ਬਿਰ ਤਹਿੰ ਕਰਿ ਕੈ।
 ਗਯੋ ਇਕਾਂਕੀ ਗਰਬ ਸੁ ਧਰਿ ਕੈ ॥੧੩॥
 ਭਯੋ ਨੇਰ ਤਰਵਾਰ ਨਿਕਾਰੀ।
 ਝੁਕਿ ਝਟਪਟ ਮ੍ਰਿਗ ਉਪਰ ਝਾਰੀ।
 ਸੋ ਬਚਿ ਗਯੋ ਛਾਲ ਕਰਿ ਆਗੀ।
 ਬਹਿਕ^੪ ਹਾਥ ਉਤੂ ਪਰ ਲਾਗੀ^੫ ॥੧੪॥
 ਇਮ ਸ਼ਮਸੇਰ ਸਾਫ ਹੁਇ ਬਹੀ।

^੧ਗੁਰਾਂ ਦੀ (ਬਖਸ਼ੀ) ਤਲਵਾਰ ਵਿਚ।

^੨ਭਾਵ ਬੁਡਪ੍ਰਸਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ।

^੩ਪੀਤ੍ਰੀਆਂ ਤੋਂ।

^੪ਪਾ:-ਬਹਿ ਕਰਿ।

^੫ਹੱਥ ਝਟਕ ਕੇ ਪੱਟ ਤੇ ਜਾ ਵੱਜੀ (ਤਲਵਾਰ)।

ਕਟੋ ਉਰੂ ਕੁਛ ਬਾਕੀ ਰਹੀ।
ਤਰ ਗਿਰ ਪਰਜੋ^੧ ਤੁਰੰਗ ਢਿਗ ਖਰਜੋ।
ਸਭਿ ਸੈਨਾ ਤਬਿ ਟੋਰਨਿ ਕਰਜੋ ॥੧੫॥

ਦੇਹਰਾ: ‘ਹਾਇ ਹਾਇ’ ਮੁਖ ਭਨਤਿ ਹੈ, ਸੁਨਿ ਆਏ ਸਹਿਸਾਇ।
ਕਟੋ ਪਰਜੋ ਅਵਲੋਕ ਕਰਿ, ਸਿਵਕਾ ਲਿਯੋ ਚਢਾਇ ॥੧੬॥

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦੁ: ਪੰਥ ਬਿਖੈ ਹੀ ਮਰਿ ਗਯੋ, ਨਹਿੰ ਘਰ ਲਗ ਆਵਾ।

ਕਵਿ ਭਾਖੈ ਹਮ ਅਲਪ ਬਯ, ਜਬਿ ਇਹ ਸੁਨਿ ਪਾਵਾ।
ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਤੇ ਕਟਿ ਮਰਜੋ, ਬਨ ਗਏ ਅਖੇਰਾ।
ਰਾਜਬੰਸ ਅਰੁ ਤੇਜ ਸਭਿ, ਜੁਤਿ ਮੂਲ ਉਖੇਰਾ ॥੧੭॥

ਫੁਰਜੋ ਬਾਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੋ, ਸੁਨਿ ਸੁਤ ਦਿੰਗ ਹੇਰਾ^੨।
ਇਮ ਤਿਨ ਕੋ ਅਵਸਾਨ ਭਾ^੩ ਜਗ ਲਖਹਿ ਘਨੇਰਾ।

ਸੁਨਹੁ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਰਤਾ, ਦੀਨੇ ਬਿਰ ਹੋਏ।
ਸੇਵਹਿ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕਰਿ, ਦਰਸੈਂ ਸਭਿ ਕੋਏ ॥੧੮॥

ਨਿਕਟ ਦੂਰ ਸੁਧਿ ਕੋ ਸੁਨਹਿ, ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਸਾਰੇ।
ਲਜਾਇ ਅਕੋਰਨਿ ਜੋਰਿ ਕਰ, ਹੇਰਹਿ ਮੁਦ ਧਾਰੇ।
‘ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਕਰਿ ਜੰਗ ਕੋ, ਲਾਖਹੁਂ ਰਿਧੁ ਮਾਰੇ।
ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਰਣ ਮਰੇ, ਸੁਰ ਲੋਕ ਸਿਧਾਰੇ ॥੧੯॥

ਪੁੱਤ੍ਰ ਮੋਹ ਜਿਨ ਕੇ ਨਹੀਂ, ਇਕ ਰਸ ਮਨ ਸਾਂਤੀ।
ਬਡੇ ਬਹਾਦੁਰ ਅਤਿਰਥੀ, ਸ਼ੱਤੂ ਬਲਿ ਘਾਤੀ^੪।’
ਬਸਤ੍ਰ ਉਪਾਇਨ ਆਨਤੇ, ਬਹੁ ਦਰਬ ਚਢਾਵੈਂ।

ਹਯ ਲਘੁ ਦੀਰਘ ਜੀਨ ਜੁਤਿ, ਗੁਰ ਕੋ ਅਰਪਾਵੈਂ ॥੨੦॥

ਚਾਕਰ ਰਾਖੇ ਕਿਤਿਕ ਤਹਿੰ, ਗੁਰ ਚਢਹਿੰ ਅਖੇਰੇ।
ਦੇਸ਼ ਬਿਦੇਸ਼ਨਿ ਸੁਨਤਿ ਭੇ, ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਤਿਸ ਬੇਰੇ।
ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਉਰ ਭਾਉ ਜੁਤਿ, ਦਰਸਨ ਗਨ ਆਈ।
ਬਡੀ ਭੀਰ ਹੋਵਨ ਲਗੀ, ਲਾਹਾ ਬਡ ਪਾਈ ॥੨੧॥

ਰੂਪ ਸੁਤ ਸੱਧੂ ਪਿਤਾ, ਦੈ ਸਿੱਖ ਤਿਖਾਨਾ।
ਜਿਨ ਖਸਟਮ ਪਤਿਸ਼ਾਹੁ ਕੋ, ਰੀਝਾਵਨਿ ਠਾਨਾ।

ੴਜੇਠ ਦੁਪਹਿਰੇ ਤਪਤ ਅਤਿ, ਜਲ ਸੀਤਲ ਜਾਨੇ।

^੧ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਪਿਆ।

^੨ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇਤ੍ਰੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੰਨੀਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ।

^੩ਐਉ: ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਤ ਹੋਇਆ।

^੪ਬਲੀ ਵੈਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਸਕਾ।

^੫ਇਹ ਸੱਧੂ ਤੇ ਰੂਪੇ ਦਾ ਛੇਵੇਂ ਗੁਰਾਂ ਨਾਲ ਵਰਤਿਆ ਪ੍ਰਸੰਗ ਹੈ।

ਤੀਸ ਕੋਸ ਤਬਿ ਗੁਰ ਹੁਤੇ, ਆਵਾਹਨ ਠਾਨੇ ॥੨੨॥
 ਸੁੰਦਰ ਘਰ ਸੀਤਲ ਬਿਖੈ, ਬਿਰ ਹੁਤੇ ਪ੍ਰਯੰਕਾ।
 ਅਪਨੇ ਮਹਿੰ ਲਖਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੋ, ਧਾਏ ਤਜਿ ਸੰਕਾ।
 ਤਜਿ ਸਭਿ ਸੁਖ ਇਕ ਛਿਨਕ ਮਹਿੰ, ਪੁੰਚਨ ਬਨ ਮਾਂਹੀ।
 ਭਏ ਤ੍ਰਿਖਾਤੁਰ ਜਾਚਤੇ, -ਪਾਨੀ ਕਿਸ ਪਾਹੀ- ॥੨੩॥
 ਸੁਤ ਪਿਤ ਮੁਦਤ ਸੁ ਚਿੱਤ ਮਹਿੰ, ਉਠਿ ਕਰਿ ਤਤਕਾਲਾ।
 ਸੀਤਲ ਜਲ ਦੀਨੋ, ਪਿਯੋ ਗੁਰ, ਅਨੰਦ ਬਿਸਾਲਾ।
 -ਦੇਗ ਕਰੋ ਤਜਿ ਦੇਹੁ ਕ੍ਰਿਤ-, ਪ੍ਰਭੁ ਬਾਕ ਬਖਾਨਾ।
 ਤਬਿ ਤੇ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਅਧਿਕ, ਤਿਨ ਸਿੱਖਨਿ ਠਾਨਾ ॥੨੪॥
 ਤਿਨ ਕੀ ਕੁਲ ਬਰਧਕ ਹੁਤੇ, ਦੈ ਤਬੈ ਸਪੂਤਾ।
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਗੁਰ ਆਗਵਨ ਕੋ, ਅਰੁ ਜੰਗ ਬਹੂਤਾ।
 ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਚਾਰਹੂੰ, ਪਰਲੋਕ ਪਧਾਰੇ।
 ਬਿਸਮਾਨੇ ਮਨ ਮਹਿੰ ਮਹਾਂ, ਬਡ ਗਜ਼ਬ ਗੁਜ਼ਾਰੇ- ॥੨੫॥
 ਪਰਮ ਸਿੰਘ ਅਰੁ ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਬਡ ਭਗਤੀਵਾਨੇ।
 ਹਿਤ ਦਰਸ਼ਨ ਕੇ ਤਜਾਰ ਭੇ, ਧਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਮਹਾਨੇ।
 ਕਿਤਿਕ ਸਿੱਖ ਲੇ ਸੰਗ ਮੈਂ, ਮੁਖ ਸ਼ਬਦ ਸੁ ਗਾਵੈਂ।
 ਬਾਰੀ ਬਾਰੀ ਪਢਤਿ ਹੈਂ, ਕਰਿ ਜੋਟੀ ਆਵੈਂ ॥੨੬॥
 ਮਗ ਉਲੰਘਿ ਸਭਿ ਇਸ ਬਿਧੀ, ਪੁੰਚੇ ਤਹਿੰ ਐ ਕੈ।
 ਉਚੀ ਧੁਨਿ ਤੇ ਗਾਵਤੇ, ਅਨੁਰਾਗ ਵਧੈ ਕੈ।
 ਚਰਨ ਸਰੋਜਨ ਕੋ ਤਬੈ, ਦੇਖਤਿ ਲਪਟਾਏ।
 ਨੀਰ ਬਿਲੋਚਨ ਤੇ ਬਹੈ, ਗਰ ਬਹੁ ਭਰਿ ਆਏ^੧ ॥੨੭॥
 ਹਿਤ ਪਹਿਰਿਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੇ, ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੁਭ ਆਨੀ।
 ਸੇਤ ਬਸਤ੍ਰ ਸੂਖਮ ਬਹੁਤ, ਸੋ ਧਰਿ ਅਗੁਵਾਨੀ।
 ਏਕ ਤੁਰੰਗਮ ਚਪਲ ਬਹੁ, ਕੁਛ ਧਨ ਪੁਨ ਦੀਨੇ।
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਧਰਿ ਭੇਟ ਕੋ, ਸਭਿ ਨਿਕਟ ਅਸੀਨੇ ॥੨੮॥
 ‘ਹਾਇ ਹਾਇ’ ਕਰਿ ਰੁਦਤਿ ਭੇ, -‘ਬਡ ਸਾਂਗ ਅਰੰਭਾ’^੨।
 ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਹਤਿ ਭਏ, ਇਹ ਅਧਿਕ ਅਚੰਭਾ।
 ਹੇ ਪ੍ਰਭੁ ! ਮਹਾਂ ਸਪੁੱਤ੍ਰ ਥੇ, ਸੁੰਦਰ ਤਨ ਸੋਹੇ।
 ਤਪ ਜਪੁ ਦਾਨ ਅਨੇਕ ਤੇ, ਅਸ ਪਾਇ ਨ ਕੋਹੇ ॥੨੯॥

^੧ਗਲੇ ਬਹੁਤ ਭਰ ਆਏ (ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਵੈਰਾਗ ਨਾਲ)।

^੨(ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੈ ਗੁਰੂ ਜੀ! ਆਪ ਨੇ) ਇਹ ਵੱਡਾ ਸਾਂਗ ਧਾਰਿਆ ਹੈ (ਕਿ ਸਮਰਥ ਹੋ ਕੇ ਇੰਨੇ ਕਸ਼ਟ ਸਹੇ ਤੇ ਭਾਣੇ ਵਰਤਦੇ ਝੱਲੇ ਹਨ)।

ਆਰਬਲਾ ਭੁਗਤੀ ਨ ਕੁਛ, ਮ੍ਰਿਤੁ ਭੇ ਤੁਮ ਆਗੇ।
 ਬਸਤ੍ਰੁ ਬਿਭੁਖਨਿ ਤੇ ਦਿਪਤ, ਸਭਿ ਕੋ ਪ੍ਰਿਯ ਲਾਗੇ।
 ਦਰਬ ਕਰੋਰਹੁਂ ਹੇਮ ਗਨ, ਸਭਿ ਸ਼ਸਤ੍ਰੁ ਖਜ਼ਾਨਾ।
 ਆਦਿ ਪ੍ਰਸਾਦੀ ਗਜ ਬਡੇ, ਜਿਨਿ ਮੌਲ ਮਹਾਨਾ ॥੩੦॥
 ਖਰੇ ਹਜ਼ਾਰਹੁਂ ਹਯ ਖਰੇ, ਬਡ ਕੀਮਤ ਵਾਰੇ।
 ਦਲ ਬਿਡਾਰੀ^੧ ਤੇ ਆਦਿ ਜੇ, ਨਹਿੰ ਪਰਹਿੰ ਨਿਹਾਰੇ।
 ਐਸੂਰਜ ਅਪਰ ਅਨੇਕ ਹੀ, ਨਹਿੰ ਗਿਨਿਬੇ ਮਾਂਹੀ।
 ਏਕ ਬਾਰਿ ਹੀ ਨਾਸ਼ ਭਾ, ਕੁਛ ਦੀਖਤਿ ਨਾਂਹੀ ॥੩੧॥
 ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਬਡ ਅਫਸੋਸ ਹੈ, ਸਿਖ ਪਿਖਿ ਦੁਖ ਪਾਵੈਂ।
 ਅਸ ਰਾਵਰ ਕੇ ਸਾਂਗ ਤੇ, ਨਹਿੰ ਕੋ ਭਰਮਾਵੈ ?'

ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਨਿ ਕੈ ਭਨੈਂ, ਪਿਖਿ ਦੁਖੀ ਬਿਸਾਲਾ।
 'ਜਗਤ ਪਦਾਰਥ ਰੀਤਿ ਇਹ, ਬਿਨਸੈਂ ਤਤਕਾਲਾ ॥੩੨॥
 ਉਪਜਹਿ ਬਿਨਸਨਹਾਰ ਜੋ, ਆਗੇ ਕਜਾ ਪਾਛੈ।
 ਇਨ ਕੀ ਬਿਰਤਾ ਹੋਤਿ ਨਹਿੰ, ਕਜੋਂ ਗਜਾਨੀ ਬਾਂਛੈ।
 ਇਕ ਆਤਮ ਸੱਤਾ ਸਦਾ, ਉਪਜੈ ਨ ਬਿਨਾਸੀ।
 ਸੋ ਸਰੂਪ ਨਿਜ ਜਾਨਿ ਕੈ, ਹੁਇ ਪਰਮ ਪ੍ਰਕਾਸੀ^੨ ॥੩੩॥
 ਕੂਰ ਪਦਾਰਥ ਤੇ ਕਬਹੁੰ, ਸ਼ੋਕ ਨ ਹਰਖਾਵੈ।
 ਇਕ ਰਸ ਬਿੜੀ ਸੁ ਆਤਮਾ, ਤਿਹ ਜੋ ਲਿਵ ਲਾਵੈ^੩।
 ਰੇਖ ਨਿਕਾਰਹੁ ਮੇਟੀਐ, ਜਜੋਂ ਲਾਭ ਨ ਹਾਨਾ।
 ਇਕ ਸਮ ਬਿਤਿ ਸਤਿਗੁਰਨਿ ਕੀ, ਇਮ ਜਾਨਿ ਸੁਜਾਨਾ ॥੩੪॥
 ਤੁਰਕਨਿ ਜਰਾਂ ਉਖੇਰਨੇ, ਅਸ ਕ੍ਰਿਤਿ ਹਮ ਠਾਨਾ।
 ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਰੂਪ ਮਮ, ਕਜਾ ਤਿਨ ਕੋ ਹਾਨਾ।
 ਸਦਾ ਅਮਰ ਆਨੰਦ ਜੁਤਿ, ਮਨ ਮੋਹ ਨ ਲੇਸ਼ਾ।
 ਤਿਨਹੁੰ ਸ਼ੋਕ ਕਿਮ ਹਮ ਕਰੈਂ, ਜੇ ਮੁਦਤ ਹਮੇਸ਼ਾ' ॥੩੫॥
 ਇਮ ਸੁਨਿ ਕੈ ਗੁਰ ਤੇ ਦੁਉ, ਕੁਛ ਧੀਰਜ ਪਾਯੋ।
 ਤਉ ਰਿਦੇ ਸੰਦੇਹ ਜੁਤਿ -ਐਸੂਰਜ ਗਵਾਯੋ - ?
 ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਬਿਨਤੀ ਕਰੀ, 'ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਪਹਿਰੀਜੈ।
 ਸਜਾਮ ਜਿ ਬਸਤ੍ਰੁ ਉਤਾਰੀਅਹਿ, ਅਬਿ ਸ੍ਰੇਤ ਧਰੀਜੈ' ॥੩੬॥
 ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਪਿਖਿ ਭਾਵਨੀ, ਕਹਿ ਬਿਨੈ ਸਪ੍ਰੇਮਾ।

^੧ਨਾਮ ਘੋੜੇ ਦਾ।^੨ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਰੂਪ ਜਾਣਕੇ (ਇਸਥਿਤ) ਹੋਣਾ (ਕਿ ਜੋ) ਪਰਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਹੈ।^੩ਇਕ ਰਸ ਜੋ ਆਤਮਾ ਹੈ ਉਸ ਵਿਚ ਬਿੜੀ ਦੀ ਲਿਵ ਲਾਵੇ।

ਪਹਿਰੇ ਪੋਸ਼ਿਸ ਬਿਸਦ ਬਰ, ਕਰਿ ਸੇਵਕ ਛੇਮਾ।
 ਨੀਲੰਬਰ ਅੰਬਰ ਜਥਾ^੧, ਸੌ ਧਰੇ ਉਤਾਰੀ^{*}।
 ਇਮ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਿ ਕੈ ਭਲੋ, ਹਰਖੇ ਨਰ ਨਾਰੀ ॥੩੨॥
 ਕਿਤਿਕ ਸਮੈ ਬੈਠੇ ਨਿਕਟ, ਰੂਪੇ ਕੋ ਬੰਸਾ।
 ਪੁਨ ਬੰਦਨ ਕਰਿ ਸਦਨ ਗੇ, ਮੁਖ ਕਰਤਿ ਪ੍ਰਸੰਸਾ।
 ਇਤਨੋ⁺ ਬਿਨਸਜੇ ਪਾਸ ਤੇ, ਜਿਨ ਸ਼ੋਕ ਨ ਲੇਸਾ।
 ਪੁੱਤ੍ਰਾਦਿਕ ਪ੍ਰਿਯ ਵਸਤੁ ਬਹੁ, ਹਤਿ ਭੇ ਨ ਕਲੇਸਾ ॥੩੮॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਭਾਈ ਪਰਮ ਸਿੰਘ ਧਰਮ
 ਸਿੰਘ ਮਿਲਨ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਚਤਰ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੀ ॥੫੪॥

^੧ਅਕਾਸ਼ ਵਰਗੇ ਨੀਲੇ ਬਸਤ੍ਰੁ।

*ਏਥੇ ਨੀਲੇ ਕੱਪੜੇ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਚਿੱਟੇ ਪਹਿਰ ਲਏ ਹਨ ਪਰ ਅੱਗੇ ਚੱਲਕੇ ਐਨ ੧ ਅੰਸੂ ੫, ਅੰਕ ੩੫-੩੨ ਵਿੱਚ ਫੇਰ ਨੀਲੇ ਬਸਤ੍ਰੁ ਉਤਾਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ।

⁺ਪਾ:-ਏਤਕਾ। ਏਕਨ।

ਪਪ. [ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘ ਮਿਲਿਆ। ਸ਼ਮੀਰ]

ਪੈ॥<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੁਕਰਾ ਰੁਚਿ ਦ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>ਪੈ॥

ਦੋਹਰਾ: ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹਿਤ ਖਾਨ ਕੇ, ਉੱਤਮ ਅਸਨ ਕਰਾਇ।

ਗਮਨਯੋ^੧ ਦਰਸਨ ਕਰਨ ਕੋ, ਸਰਧਾਲੂ ਪਰਿ ਭਾਇ ॥੧॥

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ: ਕਿਤਕਿ ਸਿੱਖ ਆਗੇ ਗਏ, ਕੋ ਆਵਤਿ ਪਾਛੇ।

ਉਤਲਾਵਤਿ ਹੀ ਚਲਿ ਪਰਯੋ, ਮਗ ਏਕਲ ਆਛੇ।

ਵਹਿਰ ਗਯੋ ਚਲਿ ਕਿਤਿਕ ਜਬਿ, ਬਾਂਮੇ ਪਿਖਿ ਦਾਏਂ।

-ਕੋ ਸਿੱਖ ਆਵੈ ਗੈਲ ਤੇ, ਲਿਉਂ ਸੰਗ ਰਲਾਏ ॥੨॥

ਜਬਿ ਪਾਛਲ ਦਿਸ਼ ਦੇਖਿਓ, ਆਵਤਿ ਸਿੱਖ ਧੀਰਾ।

ਅਭਿਲਾਖਯੋ -ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਚਲੈਂ, ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਤੀਰਾ-।

ਸਨੇ ਸਨੇ ਚਲਿਬੇ ਲਗਯੋ, ਹੇਰਤਿ ਸਿੱਖ ਓਰੀ।

ਤਿਹ ਕੌਤਕ ਦਿਖਰਾਇਓ, ਅਚਰਜ ਮਤਿ ਬੌਰੀ^੨ ॥੩॥

ਬਿਸਦ ਬਰਨ ਕੇ ਬਸਤ੍ਰ ਬਰ, ਪੂਰਬ ਦਿਖਰਾਏ।

ਬਹੁਰ ਪੀਤ ਪੁਨ ਸ਼ਜਾਮ ਕਰਿ, ਨਿਜ ਬੇਸ ਬਨਾਏ।

ਅਰੁਣ ਬਰਣ ਪਹਿਰਣ ਕਰੇ, ਬਡ ਛੋਟ ਬਨੰਤਾ।

ਨਰ ਸਮ ਹੁਇ ਆਯੋ ਨਿਕਟ, ਪੁਨ ਫਤੇ ਬੁਲੰਤਾ ॥੪॥

ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਬਿਰ ਹੁਇ ਮਿਲਯੋ, ਧਰਿ ਪ੍ਰੇਮ ਬਿਸਾਲਾ।

ਸਕਤਿ ਵੰਤ ਪੁਨ ਗੁਰੂ ਸਿੱਖ, ਬੋਲਯੋ ਤਿਸ ਕਾਲਾ।

‘ਖਰੋ ਭਯੋ ਕਿਮਿ ਚਲਤਿ ਨਹਿਂ, ਗਮਨਹਿਂ ਕਿਸ ਥਾਨਾ?’^੩

ਸੁਨਿ ਭਾਈ ਬੋਲਯੋ ਤਬੈ, ‘ਸਤਿਗੁਰ ਢਿਗ ਜਾਨਾ’ ॥੫॥

ਸਾਥ ਅਗਾਰੀ ਸਭਿ ਗਯੋ, ਤੁੜ ਪਿਖਿ ਬਿਰ ਜੋਵਾ।

ਅਪਨਿ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਤਾਈਏ, ਬਡ ਅਚਰਜ ਜੋਵਾ।

ਸਕਤਿਵੰਤ ਅਰੁ ਸਿੱਖ ਗੁਰਨਿ^੪, ਕਿਤ ਤੇ ਚਲਿ ਆਯੋ।

ਪਹੁੰਚਹੁਗੇ ਕਿਸ ਥਲ ਬਿਖੇ? ਸਭਿ ਦੇਹੁ ਬਤਾਯੋ’ ॥੬॥

ਤਬਿ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘ ਕਹਤਿ ਭਾ, ‘ਸੁਨੀਏ ਸੁਭ ਭਾਈ।

ਸੱਧੂ ਰੂਪਾ ਤੁਵ ਬਡੇ, ਗੁਰ ਸੇਵ ਕਮਾਈ।

ਸਿੱਖ ਜਾਨਿ ਦੀਨਸਿ ਦਰਸ, ਬਿਚਰਤਿ ਸਭਿ ਦੇਸਾ।

ਰਹੈਂ ਸਦਾ ਗੁਰ ਕੇ ਨਿਕਟ, ਗਨ ਬਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਾ ॥੭॥

ਹਮ ਸ਼ਹੀਦ ਲਾਖਹੁਂ ਫਿਰੈਂ, ਬਡ ਸਮਰਥ ਧਾਰੀ।

^੧ਭਾਵ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਗਿਆ। (ਦੇਖੋ ਅੱਗੇ ਅੰਕ ੫ ਤੇ ੯)।

^੨ਭਾਵ ਉਸ ਸਿੱਖ ਨੇ ਅਚਰਜ ਕੌਤਕ ਦੱਸਿਆ ਜਿਸ ਨਾਲ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮਤ ਅਚਰਜ ਰਹਿ ਗਈ।

^੩ਤੂੰ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਤੇ ਸਕਤਿਵੰਤ ਹੈਂ।

ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਸੁ ਖਾਸ ਕੀ, ਰਹਿੰ ਵਾਰੋ ਵਾਰੀ।
 ਚੌਂਕੀ ਦੇਤਿ ਪ੍ਰਯੰਕ ਕੀ, ਨਿਸ ਦਿਨ ਗੁਰ ਕੇਰੀ।
 ਅਪਰ ਸਰਬ ਅਨੁਸਾਰਿ ਰਹਿੰ, ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਢਿਗ ਹੇਰੀ ॥੮॥
 ਜਿਮ ਆਗਜਾ ਉਚਰੈਂ ਗੁਰੂ, ਕਰਿ ਹੈਂ ਤਤਕਾਲਾ।
 ਤਿਨ ਬਿਚ ਤੇ ਇਕ ਮੈਂ ਅਹੌਂ, ਸੁਨਿ ਸਿੱਖ ਬਿਸਾਲਾ !’
 ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਕੇ ਭਰਮ ਉਰ, ਪੂਰਬ ਬਹੁਤੇਰਾ।
 -ਗੁਰ ਸਮਰਥ ਸਭਿ ਰੀਤਿ ਜੇ, ਕਿਮ ਕੁਟੰਬ ਨਿਵੇਰਾ ॥੯॥
 ਇਕ ਸੁਤ ਭੀ ਨਹਿੰ ਰਖਿ ਸਕੇ, ਐਸੂਰਜ ਭਿ ਖੋਵਾ।
 ਬਚੇ ਇਕਾਂਕੀ ਜਤਨ ਤੇ, ਇਤ ਜੰਗਲ ਜੋਵਾ-।
 ਇਹ ਸੰਸੇ ਬੂਝਨ ਲਗਯੋ, ਬਹੁ ਤਰਕ ਉਠੰਤਾ।
 ‘ਸ਼ਕਤਿਵੰਤਿ ਤੁਮ ਗਨ ਹੁਤੇ, ਗੁਰ ਢਿਗ ਬਲਵੰਤਾ ॥੧੦॥
 ਕੁਛ ਨ ਬਚਾਯਹੁ ਗੁਰੂ ਕੋ, ਰਣ ਏਤਕਿ ਮਾਂਹੀ।
 ਪੁੱਤ੍ਰ ਆਦਿ ਐਸੂਰਜ ਸਭਿ; ਬਿਨਸਯੋ, ਰਹਿ ਨਾਂਹੀ।
 ਇਮ ਮਹਿੰ ਕਾਰਨ ਕਵਨ ਭਾ? ਮੁਹਿ ਅਧਿਕ ਸੰਦੇਹੁ।
 ਤੁਰਕ ਬਿੰਦ ਰਣ ਮੰਡਿ ਕਰਿ, ਬਡ ਸੰਕਟ ਦੇਹੂ’ ॥੧੧॥
 ਤਬਿ ਸ਼ਹੀਦ ਸਿੰਘ ਬਚ ਕਹਯੋ, ‘ਅਲਪੱਗਜ ਜਿ ਪ੍ਰਾਨੀ।
 ਗੁਰ ਸਰਵੱਗਜ ਕੀ ਕ੍ਰਿੱਤਿ ਕੋ, ਕਿਮ ਸਕੈਂ ਪਛਾਨੀ।
 ਪ੍ਰਥਮ ਜਨਮ ਦੇਵੀ ਕਹਯੋ, ਤਜਿ ਸੁਤਨ ਸੁਨੇਹਾ।
 ਕਲ ਮੈਂ ਬਿਦਤੋਂ ਤੁਮ ਨਿਕਟ, ਵਾਂਛਤਿ ਬਰ ਲੇਹਾ ॥੧੨॥
 ਬਹੁਰ ਗਾਇਤ੍ਰੀ ਕੋਪ ਕਰਿ*, ਨਿਜ ਲਖਿ ਅਪਮਾਨਾ।
 -ਅੰਗੀਕਾਰ ਨ ਮੁਹਿ ਕਰਯੋ-, ਤਿਨ ਸ੍ਰਾਪ ਬਖਾਨਾ।
 ਪੁਨ ਚੰਡੀ ਬਿਦਤੀ ਜਬੈ, ਪਹੁੰਚੀ ਨ ਅਕੋਰਾ।
 ਚਾਰਹੁਂ ਸੁਤ ਲਛ² ਸਿੰਘ ਕੋ, ਸੰਕਲਪ ਸੁ ਛੋਰਾ³ ॥੧੩॥
 ਪੁਨ ਤੁਰਕਨਿ ਕੀ ਜੜਾਂ ਬਡ, ਛਿਤ ਰਾਜ ਬਿਸਾਲੇ।
 ਬਹੁ ਅਪਰਾਧ ਕਰਾਇ ਕਰਿ, ਕਿਥ ਕੂਰ ਕੁਚਾਲੇ।
 ਤਿਨ ਕੋ ਤੇਜ ਬਿਨਾਸ਼ਨੇ, ਐਸੀ ਕ੍ਰਿਤ ਠਾਨੀ।

*ਦੇਵੀ ਕਹਿਆ ਸੀ ਜੋ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਛੱਡ ਦਿਓ।

*ਦੇਖੋ ਰੁਤ ੬ ਅੰਸੂ ੪੨ ਅੰਕ ੧੫ ਦੀ ਹੇਠਲੀ ਟੂਕ੍ਰਾ।

²ਲੱਖ।

³ਭਾਵ ਦਾਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

*ਅੰਕ ੧੨ ਤੇ ੧੩ ਵਿਚ ਜੋ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਹਨ ਸੋ ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣੀ ਖਿਆਲ ਵਾਲੇ ਸੋ ਸਾਖੀ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਆਖੇਪਕਾਰ ਤੋਂ ਲਏ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਖਿਆਲ ਮਾਡ੍ਰ ਹੀ ਹਨ। ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਅੱਗੇ ਹਨ ਜੋ ਕਵੀ ਜੀ ਅੰਕ ੧੪ ਤੋਂ ਬੜੀ ਖੂਬੀ ਨਾਲ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਉਠਿ ਜੈ ਹੈ ਸਗਰੀ ਸਫਾ, ਹੁਇ ਤੇਜ ਪ੍ਰਹਾਨੀ^੧ ॥੧੪॥
 ਦੁੰਦਭਿ ਬਜੈ ਨ ਤੁਰਕ ਕੇ, ਤੌਂ ਦਲ ਕਿਮ ਹੋਵੈਂ।
 ਰਾਜ ਧਰਾ ਪਰ ਜਿਸੀ ਕੋ, ਜਹਿਂ ਕਹਿਂ ਸਭਿ ਜੋਵੈ।
 ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਕਾਰਨ ਘਨੇ, ਕੋ ਸਕੈ ਪਛਾਨੇ।
 ਸਰਬੱਗਜਨਿ ਕੀ ਕਿੱਤਿ ਪਰ, ਕਜਾ ਤਰਕ ਬਖਾਨੇ ॥੧੫॥
 ਮਤ ਬੋਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਬਿਨਾ, ਜੋ ਤਰਕ ਉਠਾਵੈ।
 ਭੁਗਤਹਿ ਦੁਖ ਬਹੁ ਬਿਧਿਨਿ ਕੇ, ਨਹਿਂ ਸੁਖ ਕੋ ਪਾਵੈ।
 ਮੈਂ ਏਕਲ ਹੀ ਕਰਿ ਸਕੋਂ, ਤੁਰਕਾਨ ਬਿਨਾਸਾ।
 ਮਮ ਸਮ ਲਾਖਹੁਂ ਸ਼ਕਤਿ ਜੁਤਿ, ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਪਾਸਾ ॥੧੬॥
 ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬੂਝਤਿ ਰਹੈਂ, -ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ! ਫੁਰਮਾਵੈ-।
 ਨਹਿਂ ਆਗਜਾ ਕੋ ਦੇਤਿ ਕਬਿ, ਕਹਿਂ -ਬਿਰੇ ਰਹਾਵੈ-।
 ਲਾਖਹੁਂ ਕੋਟ ਸ਼ਹੀਦ ਹੈਂ, ਨਿਤ ਗੁਰ ਅਨੁਸਾਰੀ।
 ਬਾਂਢਤਿ ਤੁਰਤ ਬਨਾਇ ਲੇਂ, ਇਮ ਹੈਂ ਬਲ ਭਾਰੀ' ॥੧੭॥
 ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਉਰ ਭਰਮ ਹਰਿ, ਸ਼ਰਮਜੋ ਪਛਤਾਵਾ।
 ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਬੱਗਜ ਮਹਿਂ, ਸੰਦੇਹ⁺ ਉਠਾਵਾ।
 ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬੰਦਨ ਕਰੀ, 'ਧਨ ਧਨ ਗੁਰਦੇਵਾ।
 ਆਸੈ ਜਿਨਹੁਂ ਗੰਭੀਰ ਹੈ, ਕੋ ਲਹੈ ਨ ਭੇਵਾ' ॥੧੮॥
 ਬੂਝਯੋ ਬਹੁਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕੋ, 'ਤਨ ਕਿਤਿਕ ਅਕਾਰਾ।
 ਕਿਧੋਂ ਇਤਿਕ ਹੀ ਰਹਿਤ ਹੋਂ, ਠਾਨਤਿ ਬਲ ਭਾਰਾ।
 ਸੰਸੈ ਕਰੇ ਬਿਨਾਸ ਤੁਮ, ਗੁਰ ਸਮਸਰ ਹੈ ਕੈ।
 ਭਯੋ ਨਿਹਾਲ ਬਿਸਾਲ ਮੈਂ, ਮਿਲ ਬਾਕ ਸੁਨੈ ਕੈ' ॥੧੯॥
 ਕਹਯੋ ਸ਼ਹੀਦ 'ਸੁਨੀਜੀਏ, ਜਿਮ ਚਹੈਂ ਬਨਾਵੈਂ।
 ਅਵਿਲੋਕਹਿ ਤਨ ਬਡੇ ਕੋ, ਬਹੁ ਤ੍ਰਾਸ ਉਪਾਵੈਂ।
 ਸਿੱਖ ਕਦੀਮੀ ਜਾਨਿ ਕੈ, ਮਿਲਿ ਬਾਤ ਬਤਾਈ।
 ਜੇ ਅਬਿ ਦੇਖਯੋ ਚਹਤਿ ਹੈਂ, ਸਭਿ ਦੇਹੁਂ ਦਿਖਾਈ' ॥੨੦॥
 ਬੋਲਤਿ ਬਰਧਯੋ ਬਪੁ ਬਡੋ, ਕੋਸਨ ਲਗਿ ਹੋਵਾ।
 ਬਾਹੁਂ ਉਭੈ ਬਹੁ ਦੂਰ ਲਗਿ, ਸਿਰ ਨਭ ਲਗਿ ਜੋਵਾ।
 ਰੂਪ ਭਿਆਨਕ ਹੇਰਿ ਕਰਿ, ਉਰ ਤ੍ਰਾਸ ਉਪੰਨਾ।
 ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਕਹਿ ਧਰਮ ਸਿੰਘ, 'ਤੁਮ ਹੋ ਧਨ ਧੰਨਾ ॥੨੧॥

^੧ਨਾਸਾ।

⁺ਛਾਪੇ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਦਾ ਪਾਠ 'ਸੰਦੇਸ' ਹੈ। ਏਥੇ ਇਹ ਛਾਪੇ ਦੀ ਭੁੱਲ ਹੈ, ਲਿਖਤੀ ਪਾਠ 'ਸੰਦੇਹ' ਹੈ ਜੋ ਠੀਕ ਹੈ।

ਸਭਿ ਬਿਧਿ ਮੁੜ ਨਿਸਚੈ ਕਰਯੋ, ਮੈਂ ਨੀਕੇ ਜਾਨਾ।
 ਅਬਿਨਾਸੀ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਭੂ, ਨਿਤ ਮਹਿਦ ਮਹਾਨਾ।’
 ਪੁਨ ਸ਼ਹੀਦ ਤਨ ਸੁਭ ਕਰਯੋ, ਸਭਿ ਸ਼ਕਤਿ ਦਿਖਾਈ।
 ਸੁਧਿ ਰਿਦੇ ਤਬਿ ਹੋਇ ਕੈ, ਗਮਨੈ ਅਗੁਵਾਈ* ॥੨੨॥
 ਮਿਲਯੋ ਆਦਿ ਬੰਦਨ ਕਰੀ, ਧਰਿ ਬਿਬਿਧਿ ਅਹਾਰਾ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਲਖਿ ਸਿਖ ਆਪਨੇ, ਪਿਖਿ ਹੁਕਮ ਉਚਾਰਾ।
 ‘ਦੇਹੁ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਰਤਾਇ ਸਭਿ, ਇਨ ਸਿੱਖਨ ਮਾਂਹੀ।’
 ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਬੰਦਨ ਕਰਯੋ ਲੇ, ਕਰਿ ਤਿਸ ਖਾਹੀ ॥੨੩॥
 ਇਸ ਬਿਧਿ ਸਿਖ ਸੰਗਤਿ ਅਧਿਕ, ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਤਹਿਂ ਆਵੈ।
 ਪੂਰਬ ਮਿਲੈ ਸ਼ਮੀਰ ਕੋ^੧, ਨਿਜ ਬਿਨੈ ਸੁਨਾਵੈ।
 ‘ਦਰਸ਼ਨ ਗੁਰ ਕਰਿਵਾਯਹਿ, ਹੁਇ ਸੰਗ ਹਮਾਰੇ।
 ਅੰਤਰ ਲੈ ਗਮਨਹੁ ਸਦਨ, ਜਹਿਂ ਪ੍ਰਭੂ ਉਤਾਰੇ’ ॥੨੪॥
 ਤਬਿ ਸ਼ਮੀਰ ਪ੍ਰਭੂ ਬੂਝਿ ਕੈ, ਲੈ ਆਗਜਾ ਜਾਵੈ।
 ਅਪਨੇ ਸੰਗ ਲਿਜਾਇ ਕਰਿ, ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਿਵਾਵੈ।
 ਇਮ ਆਵਤਿ ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ਿਨਿ ਤੇ, ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਬਿੰਦਾ।
 ਸਨੇ ਸਨੇ ਦਰਸਹਿਂ ਗੁਰੂ, ਪਦ ਪਦਮ ਮਨਿੰਦਾ ॥੨੫॥
 ਭਾਈ ਰੂਪੇ ਕੀ ਕੁਲੀ^੨,
 ਇਕ ਗੁੰਦੜ^੩ ਹੋਯਹੁ।
 ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਤਾਪੀ ਜਗ ਭਯੋ
 ਬਹੁ ਤਨ ਤਿਨ^੪ ਜੋਯਹੁ^੫।
 ਦਯਾਲਦਾਸ ਤਿਸ ਕੋ ਪਿਤਾ, ਬਡ ਅਜ਼ਮਤਿ ਵੰਤਾ।
 ਗੁਰ ਆਏ ਸੁਨਿ ਕੈ ਗਯੋ, ਚਿਤ ਦਰਸ ਚਹੰਤਾ ॥੨੬॥
 ਮਿਲਿ ਸ਼ਮੀਰ ਕੇ ਸਾਥ, ਤਿਨ ਗੁਰ ਨਿਕਟ ਪਠਾਯੋ।
 ਲੇ ਆਗਜਾ ਪ੍ਰਭੂ ਬਦਨ ਤੇ, ਅੰਤਰ ਸੋ ਲਜਾਯੋ।
 ਇਕ ਤਿਖਾਨ ਸੰਗ ਆਨਿ ਤਿਹ, ਦਰਸ਼ਨ ਤਬਿ ਕੀਨਾ।

*ਸਰੀਰ ਦੇ ਮਰਨ ਨਾਲ ਰੂਹ ਨਹੀਂ ਮਰਦੀ। ਇਹ ਬੰਦਾ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਰੰਗ ਕਿਸੇ ਹਾਲ ਅਦੇਹ ਹੋਕੇ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ, ਸਾਰੇ ਧਰਮ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਬੀ ਸਪਿਰਚੁਲਿਜ਼ਮ ਨੇ ਅੱਜ ਕਲ ਤਜਰਬੇ ਕਰ ਕਰਕੇ ਕਈ ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੇ ਹਨ ਕਿ ਬੰਦਾ ਸਰੀਰ ਛੱਡਕੇ ਜਿਉਂ ਕਾ ਤਿਉਂ ਜੀਉਂਦਾ ਹੈ।

^੧(ਸੰਗਤ) ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਸਮੀਰ ਨੂੰ।

^੨ਕੁਲ ਵਿੱਚ।

^੩ਗੁੰਦੜ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਹੈ, ਭਾਈ ਰੂਪੇ ਦੇ ਪੜੋਤੇ ਜੋ ਪੂਰਨ ਸੰਤ ਹੋਏ ਹਨ।

^੪ਪਾ:-ਬਲ।

^੫ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਤਿਸਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਹੈ।

ਕਰ ਜੋਰੇ ਸਿਰ ਧਰਿ ਧਰਯੋ, ਕਰਿ ਨਮੋ ਪ੍ਰਬੀਨਾ ॥੨੭॥
 ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੂਖਮ ਬਸਤ੍ਰ ਕੀ, ਗੁਰ ਆਗੈ ਰਾਖੀ।
 ਕੁਸਲ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਸਭਿ ਹੂੰ ਕਹਯੋ, ਬਿਨਤੀ ਬਹੁ ਭਾਖੀ।
 ਬੈਠੇ ਪ੍ਰਭੂ ਸਮੀਪ ਤਬਿ, ਚਿਰਕਾਲ ਬਿਤਾਏ।
 ਕਹਤਿ ਸੁਨਤਿ ਸ਼ੁਭ ਬਾਰਤਾ, ਸਤਿਗੁਰ ਬਿਗਸਾਏ ॥੨੮॥
 ਭਏ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸਮੀਰ ਪਰ, ਬਡ ਸੇਵ ਕਰੰਤਾ।
 ਜਲ ਭੋਜਨ ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਕੇ, ਕਰਿ ਤਜਾਰ ਤੁਰੰਤਾ।
 ਪ੍ਰੇਮ ਸਮੇਤ ਅਚਾਵਹੀ, ਕਰ ਜੋਰਿ ਖਰੋਵੈ।
 ਕਰੈ ਸੀਘ੍ਹ ਹੀ ਕਾਜ ਸੋ, ਜਿਮ ਆਗਜਾ ਹੋਵੈ ॥੨੯॥
 ਹੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਕਹਯੋ ‘ਸੁਨਿ ਸਿੱਖ ਸ਼ਮੀਰਾ!
 ਦੂਰ ਦੂਰ ਲੌਂ ਹਯ ਘਨੇ, ਬਿਰ ਕਰਹੁ ਸਧੀਰਾ^੧।
 ਦਯਾਲਦਾਸ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਦਈ, ਹਮ ਅੱਗ੍ਰ ਚਢਾਈ।
 ਸੋ ਪਹਿਰਹੁ ਤਨ ਆਪਨੇ, ਸਤਿਨਾਮ ਅਲਾਈ ॥੩੦॥

ਜਹਿਂ ਲਗਿ ਘੋਰਾ ਫੇਰ ਲਿਹੁ,
 ਤਹਿਂ ਲਗਿ ਤੁਮ ਰਾਜੂ।
 ਹੋਇ ਭਵਿੱਖਤ ਬੰਸ ਮੈਂ,
 ਬਡ ਰਾਜ ਸਮਾਜੂ।’

ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਬਾਕ ਕੋ, ਘਰ ਨਰ ਸਿਲਿ ਸਾਰੇ।
 ਮਸਲਤ ਕੀਨੀ ਬੈਠਿ ਕੇ, ‘ਹੁਇ ਰਾਜ ਉਦਾਰੇ’ ॥੩੧॥
 ਮਾਤੁਲ ਹੁਤੇ ਸ਼ਮੀਰ ਕੋ, ਬੇਮੁਖ ਪੰਜ ਪੀਰੀ^੨।
 ਮਾਨਹਿ ਤਿਸ ਕੇ ਕਹੇ ਕੋ, ਭ੍ਰਾਤਾ ਤ੍ਰੈ ਧੀਰੀ^੩।
 ਸੋ ਬੋਲਯੋ ‘ਤੁਮ ਕਜਾ ਭਯੋ, ਜਾਨਤਿ ਨਹਿ ਭੇਵਾ।’
 ਘਰ ਸਮਾਜ ਸੁਤ ਆਦਿ ਸਭਿ, ਬਿਨਸੇ ਗੁਰਦੇਵਾ^੪ ॥੩੨॥
 ਮੁਖ ਆਯਹੁ ਬੋਲਤਿ ਰਹੈ, ਤੁਮ ਸਾਚ ਪਛਾਨੋ।
 ਰਾਜ ਕੌਨ ਸੋ ਦੇਤਿ ਹੈ, ਕਜਾ ਢਿਗ ਤਿਨ ਜਾਨੋ।’
 ਸੁਨਿ ਬੋਲਯੋ ਲਖਮੀਰ ਤਬਿ, ‘ਜੇ ਕਹਯੋ ਨ ਮਾਨੈਂ।
 ਰਿਦੈ ਕ੍ਰੋਧ ਕਰਿ ਗੁਰ ਬਹੁਰ, ਕੁਛ ਸ੍ਰਾਪ ਬਖਾਨੈਂ’ ॥੩੩॥
 ਤਖਤ ਮੱਲ ਤੀਸਰ ਕਹੈ, ‘ਕਰਿ ਸੇਵ ਉਤਾਰੇ।

^੧ਹੇ ਸਧੀਰ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤਕ ਬਹੁਤੇ ਘੋੜੇ ਤੂੰ ਟਿਕਾਵੇਂਗਾ ਭਾਵ ਰਾਜ ਭੋਗੇਂਗਾ।

^੨ਪੰਜ ਪੀਰੀਆ (ਤੇ ਗੁਰਾਂ ਤੋਂ) ਬੇਮੁਖ।

^੩ਤਿੰਨੇ ਧੀਰਜੀ ਭਰਾ ਉਸਦਾ ਕਿਹਾ ਮੰਨਦੇ ਸਨ।

^੪ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਬਿਨਸ ਗਏ ਹਨ।

ਲਾਭ ਲੇਨ ਕਿਤਹੂੰ ਰਹੈ, ਹੁਇ ਹਾਨ ਹਮਾਰੇ।’
 ਸੁਨਿ ਸਲਾਹ ਸਭਿਹੂੰਨ ਕੀ, ਤਬਿ ਭਨੇ ਸ਼ਮੀਰਾ।
 ‘ਇਕ ਤੌ ਬਾਕ ਨ ਮੋਰੀਅਹਿ, ਕਹਿਂ ਕੂਰ ਨ ਤੀਰਾ’ ॥੩੪॥
 ਸੁਨਿ ਤਿਨ ਕੋ ਮਾਡੁਲ ਕਹੈ, ‘ਨਿਜ ਪੁਰਿ ਚਹੁੰ ਓਰੇ।
 ਮਾਨਿ ਬਾਕ ਕੋ ਫੇਰੀਅਹਿ, ਚਢਿ ਕੈ ਇਕ ਘੋਰੇ।’
 ਅਸ ਮਸਲਤ ਕਰਿ ਆਇ ਪੁਨ, ਲੇ ਪੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੋਈ।
 ਗੁਰ ਆਗਜਾ ਲੇ ਚਢਿ ਗਯੋ, ਪੁਰਿ ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ਿ ਜੋਈ ॥੩੫॥
 ਫੇਰਿ ਤੁਰੰਗਮ ਆਇਗੇ, ਗੁਰ ਬੂਝਨ ਠਾਨਾ।
 ‘ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਫੇਰਨ ਕੋ ਕਿਯੋ, ਚਹੁੰ ਦਿਸ਼ਨ ਕਿਕਾਨਾ।’
 ਮੰਦਮਤੀ ਮਾਡੁਲ ਇਨਹੁੰ, ਲਖਿ ਅੰਤਰਜਾਮੀ।
 ਲੇਨਿ ਦਿਯੋ ਨਹਿਂ ਰਾਜ ਕੁਛ, ਕੀਨੀ ਬਡ ਖਾਮੀ ॥੩੬॥
 ਕਹਯੋ ਪ੍ਰਭੂ ‘ਆਛੋ ਕਰਯੋ, ਅਬਿ ਬੈਠਿ ਸ਼ਮੀਰਾ।’
 ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਬੈਠੇ ਨਿਕਟ ਹੁਇ, ਸੰਗੀ ਲਖਮੀਰਾ।
 ਸੇਵਕ ਅਪਨਾ ਜਾਨਿ ਕਰਿ, ਕਰੁਨਾ ਬਹੁ ਠਾਨੈਂ।
 ਪ੍ਰਿਥਮ ਪਿਤਾਮੇ ਸੇਵ ਕਰਿ, ਹਿਤਕਾਰੀ ਮਾਨੈਂ ॥੩੭॥
 ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ ‘ਸ਼ਮੀਰ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨੰ ਨਾਮ
 ਪੰਚ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੫੫॥

੧(ਦੂਜੇ) ਝੂਠ ਬੀ (ਗੁਰਾਂ ਕੋਲ) ਨਾ ਬੋਲੀਏ।

**ਪੰਦ. [ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਸੀਤ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦਬਾਯਾ। ਸਮੀਰ ਦੇ ਅਨੇਕਾਂ ਜਨਮ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ
ਭੁਗਾਏ]**

੫੫<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੱਤਕਾਲ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>੫੮

ਦੋਹਰਾ: ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਬੀਤੇ ਦਿਵਸ, ਦਸ ਏਕਾਦਸ਼ ਜਾਨ।

ਨਾਨਾ ਭੋਜਨ ਕੇ ਕਰਹਿ, ਅਚਵਾਵਹਿ ਹਿਤ ਠਾਨਿ ॥੧॥

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ: ਇਕ ਦਿਨ ਕਰਜੋ ਅਹਾਰ ਸੁਭ, ਧਰਿ ਥਾਰ ਮਝਾਰੇ।

ਕਰਜੋ ਪਰੋਸਨਿ ਤਬਿ ਭਲੇ, ਧਰਿ ਗੁਰੂ ਅਗਾਰੇ।

ਬਿਰਜੋ ਸਮੀਰਾ ਨਿਕਟ ਤਬਿ, ਪ੍ਰਭੁ ਅਚਨ ਕਰੰਤੇ।

ਨੀਰ ਕਟੋਰਾ ਦੇਤਿ ਭਰ, ਲੇ ਪਾਨ^੧ ਪਿਵੰਤੇ ॥੨॥

ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਹੋਇ ਸਤਿਗੁਰ ਰਹੇ, ਨਿਜ ਬਿਨੈ ਬਖਾਨੀ।

‘ਦੀਜੈ ਸੀਤ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨਿਜ, ਹਮ ਕਰਿ ਹੈਂ ਖਾਨੀ।’

ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਬੋਲੇ ‘ਥਾਲ ਲਿਹੁ, ਬੈਠਹੁ ਇਸ ਥਾਨਾ।

ਕਰਹੁ ਖਾਨ ਹਿਤ ਠਾਨਿ ਕੈ, ਸ਼ਰਧਾਲੁ ਮਹਾਨਾ’ ॥੩॥

ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਬੋਲਜੋ ਬਹੁਰ, ‘ਲੈ ਕੈ ਘਰ ਜਾਵੋਂ।

ਸਭਿ ਕੁਟੰਬ ਸੰਗ ਬੰਟਿ ਕੈ, ਧਰਿ ਭਾਵਨਿ ਖਾਵੋਂ।’

ਇਮ ਕਹਿ ਥਾਰ ਉਠਾਇ ਕੈ, ਘਰ ਪਹੁੰਚਜੋ ਜਾਈ।

ਭ੍ਰਾਤਾ ਮਾਤੁਲ ਆਦਿ ਜੇ, ਸਭਿ ਲੀਏ ਬੁਲਾਈ ॥੪॥

‘ਥਾਰ ਜੁ ਮਹਾਂਪ੍ਰਸਾਦ ਕੋ, ਮੈਂ ਜਾਚਿ ਸੁ ਲਜਾਯੋ।

ਪਾਵਹੁ ਬਹੁ ਕਲਜਾਨ ਕੋ, ਹੁਇ ਹੈ ਮਨਭਾਯੋ।’

ਇਮ ਕਹਿ ਜਬੈ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤੇ, ਉਤਰਾਇ ਰੁਮਾਲਾ।

ਦੇਖਤਿ ਝਟਕਾ ਉਰ ਡਰੇ, ਧਰਿ ਚਿੰਤ ਬਿਸਾਲਾ ॥੫॥

ਮਾਤੁਲ ਜੈਤੋ ਕਾ^੨ ਤਬੈ, ਕਹਿ ਸਭਿ ਸਮੁਝਾਏ।

‘ਹਮ ਗੁੱਗੇ ਸੁਲਤਾਨ ਕੋ, ਪੂਜਹਿੰ ਮਨ ਭਾਏ।

ਕੁਧਤਿ ਹੈ ਇਸ ਅਚੇ ਤੇ, ਧਨ ਧਾਮ ਬਿਨਾਸੈ।

ਹਮਰੇ ਪੀਰ ਕਦੀਮ ਕੇ, ਪੂਰਤਿ ਸਭਿ ਆਸੈ’ ॥੬॥

ਚਿੰਤਾ ਬਹੁਤ ਸ਼ਮੀਰ ਕੇ, ਤਿਸ ਛਿਨ ਹੁਇ ਆਈ।

-ਗੁਰ ਤੇ ਆਨਜੋ ਜਾਚ ਮੈਂ, ਇਸ ਤਰਕ ਉਠਾਈ।

ਬਡੇ ਭਾਗ ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਪਾਰਸ ਜਿਮ ਰੰਕਾ।

ਨਹਿੰ ਮਾਤੁਲ ਸਮੈਂ ਰਿਦੈ, ਠਾਨਤਿ ਕੁਛ ਸੰਕਾ^੩ - ॥੭॥

^੧ਹੱਥ ਵਿੱਚ।

^੨ਜੈਤੋ ਵਾਲਾ ਮਾਮਾ।

^੩ਗਿਲਾਨੀ।

ਕਹਿ ਲਖਮੀਰ ਸ਼ਮੀਰ ਕੋ, ‘ਜੇ ਕਰਹੁ ਨ ਖਾਨੇ।
 ਖਨਿ ਅਵਨੀ ਮਹਿੰ ਗਾਡ ਦਿਹੁ, ਨਹਿੰ ਸਕੈਂ ਪਛਾਨੇ।
 ਉਤ ਗੁਰ ਰਹੈਂ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹਿਯ, ਇਤ ਪੀਰ ਨ ਕੋਪੈ।’
 ਅਸ ਮਸਲਤ ਕਰਿ ਪਰਸਪਰ, ਚਾਹਤਿ ਇਸ ਲੋਪੈ ॥੮॥
 ਬਸ ਨਹਿੰ ਚਲਜੋ ਸ਼ਮੀਰ ਕੋ, ਮਾਤੁਲ ਬਡ ਖੋਟਾ।
 ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਨ ਅਚਨ ਦਿਯ, ਬਡ ਕੀਨਸਿ ਟੋਟਾ।
 ਗਾਡ ਦੀਨਿ ਖਨਿ ਅਵਨੀ ਕੋ, ਨਹਿੰ ਕਿਨਹੂੰ ਖਾਯੋ।
 ਪਰਾਰਬਧ ਬਿਨ ਕਿਤ ਕਹੂੰ^੧, ਕਿਸ ਤੇ ਕਿਨ ਪਾਯੋ ॥੯॥
 ਸੁਪਤ ਹੋਇ ਕਰਿ ਜਾਮਨੀ, ਉਠਿ ਆਇ ਪ੍ਰਭਾਤੀ।
 ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਬੰਦਨ ਕਰੀ, ਪਰਕਤਿ ਜਿਸ ਛਾਤੀ।
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਬੂਝਨ ਕਰਯੋ, ‘ਲੇ ਮਹਾਂ ਪ੍ਰਸਾਦਾ।
 ਅਚਵਨ ਕਰਯੋ ਕਿ ਨਾਂਹਿ ਤੈਂ, ਦਾਨੀ ਅਹਿਲਾਦਾ^੨’ ॥੧੦॥
 ਤਬਿ ਸ਼ਮੀਰ ਬਿਨ ਧੀਰ ਹੈ, ਗੁਰ ਤੀਰ ਉਚਾਰੇ।
 ‘ਜੈਤੇ ਕਾ ਮਾਤੁਲ ਅਹੈ, ਤਿਨ ਸਭਿ ਹਟਕਾਰੇ।
 -ਨਹਿੰ ਅਚਵਹੁ ਝਟਕਾ ਸਕਲ, ਰਿਸ ਪੀਰ ਉਪਾਵੈ।
 ਸਦਨ ਬਿਖੈ ਧਨ ਧਾਨ ਗਨ, ਜੁਤਿ ਮਾਲ ਖਪਾਵੈ- ॥੧੧॥
 ਲੇ ਕਰਿ ਥਾਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਕੋ, ਬਿਚ ਧਰਾ ਦਬਾਯੋ।
 ਬਿਨਾ ਭਨੇ ਜਾਨਹੁਂ ਪ੍ਰਭੂ, ਸੈਂ ਸਾਚ ਅਲਾਯੋ।’
 ਸੁਨਿ ਸਤਿਗੁਰ ਬੋਲੇ ਤਬੈ, ‘ਧਰਨੀ ਬਰੁਸਾਈ।
 ਤੁਮ ਕੋ ਨਹਿੰ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਭਈ, ਤਿਨ ਮੂਚ ਗਵਾਈ ॥੧੨॥
 ਅਦਬ ਨ ਕੀਨੋ ਅੰਨ ਕੋ, ਤੁਮ ਬੁਰਾ ਕਮਾਯੋ।
 ਤਬੈ ਪਰੈ ਦੁਰਭਿੱਛ ਬਹੁ, ਜੇ ਅਦਬ ਗਵਾਯੋ।
 ਭੱਦ੍ਰਸੈਨ ਨਿਪ ਪ੍ਰਥਮ ਭਾ, ਤਿਨ ਕਿਧ ਅਪਮਾਨਾ।
 ਉਜਰ ਗਯੋ ਇਹ ਦੇਸ਼ ਸਭਿ, ਜੰਗਲ ਅਬਿ ਜਾਨ^੩ ॥੧੩॥
 ਚਲਤ ਹੁਤੀ ਦੈ ਨਦੀ ਤਬਿ, ਭਟਲੀ ਸ਼ੁਭ ਚਿੱਤ੍ਰਾ^{*}।

^੧ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ।

^੨ਖੁਸ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ।

^੩ਭਾਵ ਤਦ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤਕ ਉਜਾੜ ਹੀ ਜਾਣਿਆਂ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। (ਮਾਲਵਾ)।

*ਭਟਲੀ ਤੇ ਚਿੱਤ੍ਰਾ ਦੋ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ ਜੋ ਹੁਣ ਨਹੀਂ ਵਹਿੰਦੀਆਂ। ਭਟਲੀ ਬਠਿੰਡੇ ਕੋਲ ਤੇ ਚਿੱਤ੍ਰਾ ਫੀਰੋਜਪੁਰ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚਾ ਦੋ ਹੋਰ ਨਦੀਆਂ ਦੀ ਬੀ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਵਗਣ ਦੀ ਟੋਹ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਸਿਕੰਦਰ ਦੇ ਹਿੰਦੀ ਸਫਰ ਤੋਂ ਪਤਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਲੁਜ ਤਦੋਂ ਹਰੀ ਕੇ ਪੱਤਣ ਪਾਸ ਬਜਾਸਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਸੀ ਪਰ ਚੋਖੀ ਵਿਥ ਤੇ ਵਗਦਾ ਸਿੱਧਾ ਜਾਕੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਸਦੇ ਰਸਤੇ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਤੇ ਢਾਹੇ ਅਜੇ ਭੀ ਲੱਭਦੇ ਹਨ। ਦੂਸਰੇ ਸਰਸੂਤੀ ਬਾਬਤ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਦੂਰ ਤਕ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਵਹਿੰਦੀ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਘੱਘਰ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ ਬੀਕਾਨੇਰ ਦੇ ਰੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋਪ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਹਟੀ ਅਵੱਗਯਾ ਦੇਖਿ ਕੈ, ਥਲ ਭਾ ਅਪਵਿੱਤ੍ਰਾ^੧।
 ਹਮਰੇ ਸੀਤ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਿ ਨੇ, ਰੋਕਯੋ ਇਹ ਥਾਨਾ।
 ਤੁਮ ਰੱਯਤਿ ਹੁਇ ਬਸਹੁਗੇ, ਹਮਨੇ ਸਭਿ ਜਾਨਾ ॥੧੪॥
 ਅਵਨੀ ਜੰਗਲ ਦੇਸ਼ ਕੀ, ਬਹੁ ਅੰਨ ਉਪਾਵੈ।
 ਅਬ ਤੇ ਦੁਗਨੇ ਚੌਗੁਨੇ, ਅਠਗੁਨੇ ਜਮਾਵੈ^੨।
 ਹੋਇ ਹਮਾਰਾ ਮਾਲਵਾ, ਜਿਤ ਕਿਤ ਬਿਦਤਾਵੈ।
 ਉਪਜੈਂ ਸਿੰਘ ਸਹੰਸੂ ਹੀ, ਮਲਵਈ ਕਹਾਵੈ^੩ ॥੧੫॥
 ਸੁਨੀਅਹਿ ਸਿੱਖ ਸ਼ਮੀਰ ਭੋ ! ਚਾਹਤਿ ਹਮ ਦੀਨੋ।
 ਪ੍ਰਥਮ ਰਾਜ ਤੇ ਛੂਛ ਰਹਿ, ਅਬਿ ਛੇਮ^੪ ਨ ਲੀਨੋ।
 ਜੇ ਲੈਬੈ ਨਹਿੰ ਦੇਤਿ ਹੈ, ਸੋ ਰੋਗ ਭੁਗੈ ਹੈ^੫।
 ਆਪ ਕੁਸ਼ਟ ਕੋ ਕਸ਼ਟ ਲਹਿ, ਪੁਨ ਬੰਸ ਲਗੈ ਹੈ^੬ ॥੧੬॥
 ਕਹਿ ਕਵਿ ਹਮ ਨੇ ਸੋ ਸੁਨਯੋ, ਅਬਿ ਲੋਂ ਬਡ ਰੋਗੂ।
 ਚਲਯੋ ਆਇ ਤਿਸ ਬੰਸ ਮਹਿੰ, ਭੋਗਹਿੰ ਦੁਖ ਭੋਗੂ।
 ਸਤਿਗੁਰ ਅਧਿਕ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੈ^੭, ਪਿਖਿ ਸੇਵ ਬਿਸਾਲਾ।
 -ਇਹ ਨ ਲੇਤਿ ਹਮ ਦੇਤਿ ਹੈ^੮-, ਇਮ ਚਿਤੈ^੯ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ॥੧੭॥
 ਇਕ ਦਿਨ ਬਹੁਰ ਸ਼ਮੀਰ ਕੋ, ਕਰੁਨਾ ਕਰਿ ਬੋਲੇ।
 ‘ਹੁਇ ਚਿਤ ਮਹਿੰ ਜੋ ਕਾਮਨਾ, ਹਮ ਤੇ ਅਬਿ ਸੋ ਲੇ।
 ਬਿਨ ਸੰਕਾ ਜਾਚਨ ਕਰੋ, ਕਹੁ ਉਰ ਅਭਿਲਾਖਾ।’
 ਸੁਨਿ ਸ਼ਮੀਰ ਕਰ ਜੋਰਿ ਕੈ, ਨੰਮ੍ਰਿ ਹੁਇ ਭਾਖਾ ॥੧੮॥
 ‘ਮਿਟਹਿ ਚੁਰਾਮੀ ਕੋ ਭ੍ਰਮਣ, ਭਵਜਲ ਦੁਖਦਾਈ।
 ਸ੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰ ਇਸ ਤ੍ਰਾਸ ਤੇ, ਮੁਹਿ ਲੇਹੁ ਬਚਾਈ।’
 ਸੁਨਿ ਤੂਸ਼ਨ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਭਏ, ਬਿਰਮੇ^{੧੦} ਅਨ ਖਜਾਲਾ।

^੧ਅਵੱਗਯਾ ਵੇਖਕੇ ਹਟ ਗਈਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਥਾਂ ਅਪਵਿੱਤ੍ਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

^੨ਇਹ ਵਾਕ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ੧੭੬੧-੬੨ ਦੇ ਲਗਪਗ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਕਵੀ ਜੀ ਇਹ ਗੱਲ ੧੯੦੦ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਮਾਲਵਾ ਅੱਜ ਵਾਂਝੂ ਸਰਸਬਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਸ਼ਾਦਾਬੀ ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਰੋਪੜ ਦੀ ਨਹਿਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਆਈ ਹੈ। ਇਹ ਨਹਿਰ ਸੰਮਤ ੧੯੩੮ (ਸੰਨ ੧੮੮੨ ਈ:) ਵਿਚ ਅਰਥਾਤ ਕਵੀ ਜੀ ਦੇ ਚਲਣੇ ਤੋਂ ੩੯ ਬਰਸ ਮਗਰੋਂ ਬਣੀ ਹੈ। ਸੋ ਇਹ ਨਿਸਚਿਤ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਭਵਿੱਖਤ ਵਾਕ ਹਨ ਜੋ ਕਵੀ ਜੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਲਿਖ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਕਿ ਅਜੇ ੩੯ ਵਰ੍ਹੇ ਇਸਦੇ ਸੱਚ ਹੋਣ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਸਨ।

^੩ਖੁਸ਼ੀ, ਕਲਜਾਨ।

^੪ਜੈ (ਜੈਤੇ ਵਾਲਾ ਮਾਮਾ ਤੁਹਾਨੂੰ) ਲੈਣ ਨਹੀਂ ਦੇਂਦਾ ਉਹ ਰੋਗ ਭੋਗੇਗਾ।

^੫ਆਪ ਕੋਹੜੀ ਤੇ ਬੰਸ ਬੀ ਕੋਹੜੀ ਦਾ ਕਸ਼ਟ ਲਵੇਗਾ।

^੬ਸੋਚਦੇ ਹਨ।

^੭ਪਰਚੇ।

ਇਕ ਦੁਇ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਇ ਕੈ, ਪੁਨ ਭਏ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ॥੧੯॥
 ਸੇਵ ਕਰੈ ਸਹਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ, ਪੁਨ ਨਿਕਟ ਬੁਲਯੋ।
 ‘ਹਮ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੈਂ ਤੋਹਿ ਪਰ, ਜਾਚਹੁ ਮਨ ਭਾਯੋ।’
 ਪੁਨ ਸ਼ਮੀਰ ਗੁਰ ਤੀਰ ਕਹਿ, ‘ਭਵਜਲ ਮਹਿੰ ਫੇਰਾ।
 ਇਸ ਦਾਰੁਣ ਦੁਖ ਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ! ਗਹੀਯਹਿ ਕਰ ਮੇਰਾ’ ॥੨੦॥
 ਸੁਨਿ ਸ਼੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਤਬਿ ਭਨਯੋ, ‘ਤੁਵ ਜਨਮ ਘਨੇਰੇ।
 ਧਰਨੇ ਹੈਂ ਭਵਜਲ ਬਿਖੇ, ਕਿਮ ਜਾਹਿੰ ਨਿਬੇਰੇ।
 ਕਹਿੰ ਲਗਿ ਕਰਹਿੰ ਬਚਾਇਬੋ, ਜਾਚਹੁ ਵਖੁ ਆਨਾ।
 ਇਸ ਬਿਨ ਅਪਰ ਅਦੇਯ ਨਹਿੰ, ਲਿਹੁ ਮਹਿਦ ਮਹਾਨਾ ॥੨੧॥
 ਹਮ ਪ੍ਰਸੰਨ ਪਿਖਿ ਸੇਵ ਤੁਵ, ਅਰੁ ਪ੍ਰੇਮ ਘਨੇਰਾ।
 ਉਰ ਅਕਪਟ ਸਚ ਕਹਤਿ ਹੈਂ^੧, ਪਰਖਯੋ ਬਹੁ ਬੇਰਾ।
 ਕਰਹੁ ਸਫਲ ਨਿਜ ਘਾਲ ਕੋ, ਹਮ ਦੇਂ ਤਤਕਾਲਾ।’
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਕਹੈ ਸ਼ਮੀਰ ਪੁਨ, ‘ਗਤਿ ਕਰਹੁ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ ॥੨੨॥
 ਨਿਕਟ ਸਥਲ ਨਿਜ ਦੀਜੀਏ, ਜਾਚਾ ਇਹ ਮੇਰੀ।
 ਅਪਰ ਨਹੀਂ ਮਨ ਕਾਮਨਾ, ਕਾਟਹੁ ਮਮ ਬੇਰੀ।’
 ਸੁਨਿ ਹਠ ਕੋ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਤਬਿ ਟਾਰਨ ਕੀਨਾ।
 ਕੇਤਿਕ ਦਿਵਸ ਬਿਤਾਇ ਪੁਨ, ਮਨ ਹੋਤਿ ਪ੍ਰਸੀਨਾ^੨ ॥੨੩॥
 ਦਾਸ ਕਾਮਨਾ ਦਿਯੇ ਬਿਨ, ਮਨ ਚੈਨ ਨ ਪਾਵੈ।
 ਪਦਵੀ ਦੇਨਿ ਸਮੀਪ ਕੀ, ਪੁਨ ਉਰ ਲਲਚਾਵੈ।
 ਇਕ ਦਿਨ ਬਹੁਰ ਹਕਾਰਿ ਕੈ, ਸ਼੍ਰੀ ਬਦਨ ਉਚਾਰਾ।
 ‘ਮਾਂਗਉ ਮਨ ਕੀ ਕਾਮਨਾ, ਜੈਸੇ ਹਠ ਧਾਰਾ’ ॥੨੪॥

‘ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਭਵਜਲ ਤੇ ਰਖਹੁ,
 ਕਟਿ ਦੇਹੁ ਚੁਰਾਸੀ।
 ਬਹੁਰ ਨ ਪਵੋਂ ਜਨਮ ਕੋ,
 ਜਨਮ ਪਰੈ ਨ ਛਾਸੀ।’
 ਹਸਿ ਬੋਲੇ ‘ਦੈ ਹੈਂ ਇਹੀ,
 ਪੁਨ ਆਵਹੁ ਪ੍ਰਾਤੀ।’
 ਸੁਨਿ ਬੰਦਨ ਕੋ ਕਰਿ ਗਯੋ,
 ਆਨੰਦ ਕਰਿ ਛਾਤੀ ॥੨੫॥

ਸਕਲ ਰੀਤਿ ਕੀ ਸੇਵ ਕਰਿ, ਨਿਸ ਮਹਿੰ ਪਰਿ ਸੋਵਾ।

^੧ਤੇਰਾ ਦਿਲ ਕਪਟ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੈ ਤੇ ਤੂੰ ਸੱਚ ਬੋਲਦਾ ਹੈਂ।^੨ਪ੍ਰਸੰਨ।

ਅਦਭੁਤ ਅਨਿਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੋ, ਸੁਪਨਾ ਤਬਿ ਜੋਵਾ।
 ਕਾਕ, ਕੰਕੰ^੧, ਕੇਕੀ^੨, ਕਕਨ^੩, ਕਲਵਿੰਕ^੪ ਮਰਾਲਾ^੫।
 ਖਗ ਮ੍ਰਿਗ ਪਸੁ ਪੰਛੀ ਮਨੁਖ, ਜਨਮਯੋ ਤਨ ਕਾਲਾ^੬ ॥੨੬॥
 ਕੀਟੀ, ਕੀਟਨ, ਭ੍ਰਿੰਗ ਭ੍ਰਿੱਤ^੭; ਇੱਤਜਾਦਿ ਘਨੇਰੇ।
 ਭੋਗੀ ਜੂਨਾਂ ਜਨਮ ਧਰਿ, ਮਰਿ ਮਰਿ ਬਹੁ ਬੇਰੇ।
 ਜਨਮ ਪਾਛਲੇ ਪੁਨ ਭਯੋ, ਚੰਡਾਲ ਕਰਾਲਾ।
 ਜੰਗਲ ਦੇਸ਼^੮ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਭਾ, ਚੰਡਾਲੀ ਨਾਲਾ ॥੨੭॥
 ਭਏ ਸੁਤਾਸੁਤ ਪੁੰਜ ਹੀ, ਬਹੁ ਵਧਯੋ ਕੁਟੰਬਾ।
 ਦੇਸ਼ ਪਰਯੋ ਦੁਰਭਿੱਖ ਬਹੁ, ਨਹਿੰ ਅੰਨ ਕਦੰਬਾ।
 ਛੁਧਤਿ ਰਹਤਿ ਦੁਖ ਸਹਤ ਹੈ, ਬਨ ਬਿਖੈ ਪਧਰਾ।
 ਪੀਲੂ ਬੈਬੇ ਹੇਤ ਕੋ, ਪਾਕੀ ਲਗਿ ਡਾਰਾ^੯ ॥੨੮॥
 ਕਿਤਿਕ ਸੁਤਾਸੁਤ ਸੰਗ ਲੈ, ਗਮਨਯੋਂ ਬਨ ਮਾਂਹੀ।
 ਤੋਰਨ ਹਿਤ ਤਰੁ ਪਰ ਚਢਯੋ, ਤਰ^{੧੦} ਬਾਲਕ ਤਾਂਹੀ^{੧੧}।
 ਤੋਰਿ ਤੋਰਿ ਤਰੁ ਤੇ ਤਰੈ, ਗੇਰਤਿ ਸਿਸ ਖਾਵੈਂ।
 ਪੁਨ ਸਾਖਾ ਪਤਰੀਨ ਪਰ, ਨਿਜ ਪਾਉਂ ਟਿਕਾਵੈ ॥੨੯॥
 ਤੋਰਨ ਕੋ ਲਾਲਚ ਲਗਯੋ, ਝੁਕਿ ਹੋਇ ਅਗਾਰੀ।
 ਟੂਟ ਗਈ ਸਾਖਾ ਤਬੈ, ਗਿਰਿ ਧਰਾ ਮਝਾਰੀ।
 ਚੌਟ ਲਗੀ ਤੇ ਜਾਗ ਕਰਿ, ਜੁਗ ਨੈਨ ਉਘਾਰੇ।
 ਬਿਸਮਯੋ ਕਰਤਿ ਬਿਚਾਰ ਬਹੁ, ਪਿਖਿ ਕੌਤਕ ਭਾਰੇ ॥੩੦॥
 ਕੇਤਿਕ ਚਿਰ ਮਹਿੰ ਮਲ ਤਜਨਿ^{੧੨}, ਬੈਠਯੋ ਕਿਤ ਜਾਈ।
 ਸੋਚਤ ਸੁਪਨੇ ਕੋ ਰਿਦੇ, ਜੇਤੇ ਤਨ ਪਾਈ।
 ਪੀਲੂ ਖਾਏ ਪੇਟ ਭਰਿ, ਬਿਸ਼ਟਾ ਤਸ ਆਈ।

^੧ਚਿੱਟੀ ਚੀਲ, ਗਿਰਾਡ।

^੨ਮੌਰ।

^੩ਚਕਵਾ

[ਸੰਸ਼: , ਕਕੁੰਜਲ]। ਪਪੀਹਾ ਤੇ ਜਲਬਟੇਰਾ ਬੀ ਅਰਥ ਕਰਦੇ ਹਨ।

^੪ਚਿੜਾ [ਸੰਸ਼: , ਕਲਵਿੰਕ]।

^੫ਹੰਸ।

^੬ਤਨ ਦੇ ਕਾਲ ਹੋਣ ਤੇ।

^੭ਭ੍ਰਿੰਗੀ ਅਤੇ ਕੋੜ੍ਹ ਕਿਰਲੀ [ਸੰਸ਼: , ਭਿਤ੍ਤੁਕਾ=ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੀ ਨਿੱਕੀ ਕੋੜ੍ਹ ਕਿਰਲੀ]।

^੮ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ।

^੯ਪੱਕੀਆਂ ਪੀਲੂ ਡਾਲ ਨਾਲ ਲਗੀਆਂ।

^{੧੦}ਹੇਠਾਂ।

^{੧੧}ਉਸ ਬ੍ਰਿੱਛ ਦੇ।

^{੧੨}ਭਾਵ ਪਖਾਨੇ ਬੈਠਾ।

ਦੇਖਤਿ ਚਿੰਤਾ ਅਧਿਕ ਭੀ, ਮਤਿ ਬਹੁ ਬਿਸਮਾਈ ॥੩੧॥
 ਭਈ ਸੋਚ ਉਠਿ ਕੈ ਬਹੁਰ, ਹਿਤ ਮੱਜਨ ਬੈਸੇ।
 ਕਰਨ ਲਗਯੋ ਰਦਧਾਵਨਾ^੧, ਚਿਤਵਤਿ ਹੈ ਤੈਸੇ।
 ਤਬਿ ਦੰਤਨ ਮਹਿੰ ਅਟਕ ਜੇ, ਪੀਲੂ ਕੇ ਬੀਜੰ।
 ਨਿਕਸੇ ਦਾਂਤਨ ਕਰੇ ਤੇ, ਚਿਤ ਕੌਤਕ ਬੀਜੰ^੨ ॥੩੨॥
 -ਕਹਾਂ ਭਈ ਇਹ ਬਾਰਤਾ^{*}, ਮੁੜ ਸੁਪਨਾ ਹੋਵਾ।
 ਧਰ ਸਾਚ ਹੀ ਜਨਮ ਕੈ, ਬਡ ਸੰਕਟ ਜੋਵਾ?
 ਜਾਨੀ ਜਾਇ ਨ ਕਹਾਂ ਗਤਿ, ਨਿਸ ਮਹਿੰ ਮਮ ਹੋਈ-।
 ਪਹਿਰ ਬਸਤ੍ਰ ਗੁਰ ਢਿਗ ਚਲਯੋ, ਚਿਤਵੈ ਮਨ ਸੋਈ ॥੩੩॥
 ਪਦ ਅਰਬਿੰਦਨ ਬੰਦਨਾ, ਕਰਿ ਬਿਰਯੋ ਅਗਾਰੀ।
 ਤਬਿ ਬੂਝਨਿ ਕੀਨੋ ਪ੍ਰਭੂ, 'ਚਿਤ ਚਿੰਤ ਮਝਾਰੀ?
 ਨਹਿੰ ਸੋਚਹੁ, ਆਨੰਦ ਕਰੋ, ਹੋਯੋ ਭਲ ਤੇਰਾ।
 ਏਕ ਨਿਸਾ ਮਹਿੰ ਨਿਬਰਗਾ, ਤੁਵ ਲੇਖ ਘਨੇਰਾ' ॥੩੪॥
 ਸੁਨਤਿ ਨੰਮ੍ਰਿ ਹੁਇ ਮੁਹੁਰਮੁਹੁ^੩, ਪਗ ਨਮੋ ਕਰੰਤਾ।
 'ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ! ਭੇਵ ਬਤਾਈਏ, ਮੁੜ ਚਿੰਤ ਅਨੰਤਾ।
 ਸੁਪਨਾ ਹੋਯੋ ਸਾਚ ਕੈ, ਦੌਨਹੁਂ ਬਿਧਿ ਜਾਨੀ।
 ਫਲ ਪੀਲੂ ਕੋ ਸਮੋਂ ਨਹਿੰ, ਨਿਸ ਮਹਿੰ ਕਿਧ ਖਾਨੀ ॥੩੫॥
 ਜਾਗੇ ਮਲ ਪੀਲੂਨ ਕੀ, ਅਰੁ ਬੀਜ ਸੁ ਦੰਤੰ।
 ਨੀਕੇ ਮੈਂ ਦੇਖਨਿ ਕਰਯੋ, ਬਿਸਮਯੋ ਚਿਤ ਚਿੰਤੰ।'
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਭਾਖਯੋ ਤਬੈ, 'ਤੁਵ ਜਨਮ ਘਨੇਰੇ।
 ਸੁਪਨੇ ਬਿਖੇ ਭੁਗਾਇ ਦਿਯ, ਸੁਧਿ ਭਾ ਇਸ ਬੇਰੇ ॥੩੬॥
 ਹਮ ਤੇ ਜਾਚਤਿ ਨਿਤ ਹੁਤੋ, ਨਹਿੰ ਪਰੋਂ ਚੁਰਾਸੀ।
 ਸੋ ਨਿਸ਼ਚੈ ਤੋ ਕੌਂ ਦਿਯੋ, ਕਟਿਗੀ ਜਮ ਛਾਸੀ।
 ਦੁਰਲਭ ਪਦ ਜੋਗੀਨ ਕੋ, ਸੋ ਪ੍ਰਾਪਤਿ ਹੋਵੈਂ।
 ਭਵਜਲ ਦਿਯੋ ਤਰਾਇ ਕਰਿ, ਨਹਿੰ ਸੰਕਟ ਜੋਵੈਂ' ॥੩੭॥
 ਗੁਰ ਢਿਗ ਤਬੈ ਤਿਖਾਨ ਇਕ, ਬਿਰ ਦਜਾਲ ਪੁਰੇ ਕੋ।
 ਸੋ ਬੋਲਯੋ ਕਰ ਜੋਰਿ ਕੈ, ਨਿਜ ਮਸਤਕ ਟੇਕੋ।
 ਬਖਸ਼ੇ ਇਸ ਕੇ ਸੰਗ ਮੁੜ, ਭਵਜਲ ਤੇ ਰਾਖੋ।

^੧ਦਾਤਣ।^੨ਚਿਤ ਅਚੰਭਤ ਯਾ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਅ) ਚਿਤਵਦਾ ਹੈ-(ਕਿ ਇਹ ਕੀਹ) ਤਮਾਸਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।^੩ਇਸ ਅੰਸੂ ਵਿਚ ਸੌ ਸਾਖੀ ਦੀ ਪਦਵੀਂ ਸਾਖੀ ਦੀ ਵਾਰਤਾ ਸਵਿਸਥਾਰ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ।^੪ਘੜੀ ਮੁੜੀ, ਬਾਰ ਬਾਰ।

ਦਾਸ ਜਾਨਿ ਕਰਿ ਆਪਨੋ, ਦਿਹੁ ਬਰ ਜਿਮ ਕਾਂਖੋ' ॥੩੮॥
 ਬਿਗਸੇ ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ ਛਿਗ ਰਹਤਿ, ਮਨ ਪ੍ਰੇਮ ਘਨੇਰਾ।
 ਤਿਸ ਪਰ ਭੀ ਕਰੁਨਾ ਕਰੀ, ਭਾਖਜੋ ਤਿਸ ਬੇਰਾ।
 'ਤੂੰ ਭੀ ਸੰਗ ਸ਼ਮੀਰ ਕੇ, ਤਜਾਗਹਿਂ ਨਿਜ ਪ੍ਰਾਨਾ।
 ਨਿਕਟ ਹਮਾਰੇ ਪਹੁੰਚਿ ਕੈ, ਕਰਿ ਬੰਧਨ ਹਾਨਾ*' ॥੩੯॥
 ਸੁਨਿ ਦੋਨਹੁੰ ਆਨੰਦ ਧਰਿ, ਬੰਦਹਿਂ ਪਦ ਕੰਜੰ।
 'ਧੰਨ ਧੰਨ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਦੁਖ ਦਾਲਿਦ ਭੰਜੰ।
 ਹਲਤ ਪਲਤ ਇਕ ਛਿਨ ਬਿਖੇ, ਜਨ ਕੇਰਿ ਸੁਧਾਰੋ।
 ਸਗਲ ਜਗਤ ਹੈ ਮੰਗਤਾ, ਤੁਮ ਏਕ ਦਤਾਰੋ' ॥੪੦॥
 ਇਤਿ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ 'ਸ਼ਮੀਰ' ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨ
 ਨਾਮ ਖਸ਼ਟ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥ਪੱਦ॥

*ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਉਹੋ ਅਸੂਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਨਿਰੂਪਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ ਆਦਿ ਤੋਂ ਹੈਸੀ ਕਿ ਜੱਗਯਾਸੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ, ਨਾਮ ਦੇ ਰੰਗ ਨਾਲ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਮਿਹਰ ਉਪਰੋਂ ਪੈ ਜਾਣ ਨਾਲ ਕਰਮ ਹਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕਰਮ ਜਾਲ ਅਸਿਟ ਤੇ ਅਟੱਲ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ; ਕਰਮ ਦਾ ਫਲ ਹੈ, ਪਰ ਕਰਮ ਆਦਿ ਅੰਤ ਵਾਲਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਤੂੰਟ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਯਥਾ 'ਲੋਕਾ ਮਤ ਕੋ ਫਕੜਿ ਪਾਇ ॥ ਲਖ ਮਤਿਆ ਕਰਿ ਏਕਠੇ ਏਕ ਰਤੀ ਲੇ ਭਾਹਿ' ॥ ਆਦਿ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸਾਖੀ ਮੁਹਰਾਂ ਤੋਂ ਕੋਲੇ ਹੋਣ ਦੀ ਤੇ ਸੂਲੀ ਤੋਂ ਸੂਲ ਹੋਣ ਦੀ, ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਵੇਲੇ ਮੰਡੀ ਦੇ ਰਾਜੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ, ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰ ਕਾਜੀ ਸਲਾਰ ਦੀਨ ਨਾਲ ਕੌਤਕ ਤੇ ਇੱਥੇ ਇਹ ਵਾਰਤਾ ਸਭ ਉਸੇ ਅਸੂਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਪਾਦਿਕ ਹਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਵਾਕ ਹੈ:- 'ਕਰਮ ਬਧ ਤੁਮ ਜੀਉ ਕਹਤ ਹਉ ਕਰਮਹਿ ਕਿਨਿ ਜੀਉ ਦੀਨੁ ਰੇ'। ਕਰਮ ਜੀਵ ਨੇ ਸਰੀਰ ਧਾਰਕੇ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਆਦਿ ਵਿਚ ਕਰਮ ਕਰਕੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਇਆ। ਸੋ ਹੱਦ ਮਿਤ ਵਾਲੇ ਦੇ ਕਰਮ ਅੰਨੰਤ ਅਟੱਲ ਅਵਿਨਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ, ਓਹ ਮਿਟਦੇ ਹਨ। ਜੋ ਚੀਜ਼ ਮਿਟਦੀ ਹੈ ਓਹ ਆਪਣੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਕਦੇ ਹੌਲੀ, ਕਦੇ ਮਝਲੀ ਚਾਲ ਨਾਲ ਤੇ ਕਦੇ ਤੁਰਤ ਚਾਲ ਨਾਲ ਮਿਟ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਛੇਤੀ ਮੇਟਣ ਦਾ ਵਸੀਲਾ, ਜੱਗਯਾਸੂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ ਅਵਤਾਰ-ਗੁਰੂ ਤੇ ਰੱਬ ਦੀ ਮੇਹਰ ਹੈ।

੫੭. [ਸਿਰੁੰਦ ਵਾਸੀ ਦਯਾਲ ਦਾਸ ਨੂੰ ਵਰਾ ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ]

ਪੰਦ<<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੱਕਵਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>ਪੰਦ

ਦੋਹਰਾ: ਬਿਦਤਿ ਭਏ ਸ਼੍ਰੀ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਬਸਿ ਦੀਨੇ ਕੇ ਗ੍ਰਾਮ।

ਹਿੰਦੂ ਤੁਰਕ ਬਖਾਨਤੇ, ਲੈ ਲੈ ਕਰਿ ਪ੍ਰਭੂ ਨਾਮ ॥੧॥

ਨਿਸਾਨੀ ਛੰਦੁ: ਜਿਮ ਤੁਰਕਨ ਕੋ ਸ੍ਰਾਪ ਭਾ, ਹਿਤ ਰਾਜ ਪ੍ਰਤਾਪਾ।

ਉਜਰੈ ਸ਼ਹਿਰ ਸਿਰੁੰਦ ਬਡ, ਭੇ ਜਿਸ ਮਹਿੰ ਪਾਪਾ।

ਸੀਤਲ ਪੁਰੀ^੧ ਮਹੰਤ ਇਕ, ਬਹੁ ਅਜ਼ਮਤ ਵੰਤਾ।

ਧੀਰਜ ਧਾਰੀ ਸੰਤ ਸੁਭ, ਸਤਿਨਾਮ ਜਪੰਤਾ ॥੨॥

ਚੇਲਾ ਤਿਸੀ ਮਹੰਤ ਕੋ, ਇਕ ਦਯਾਲਪੁਰੀ ਹੈ।

ਅਜ਼ਮਤ ਜੁਤਿ ਬਾਸਾ ਕਿਯੋ, ਸੀਰੁੰਦ ਪੁਰੀ ਹੈ।

ਸੁਨੀ ਗੁਰੂ ਕੀ ਬਾਰਤਾ, ਪੁਰਿ ਸ੍ਰਾਪ ਉਚਾਰਾ।

-ਬੁਰਾ ਬਹੁਤ ਪੁਰਿ ਕੋ ਭਯੋ, ਜਹਿੰ ਬਾਸ ਹਮਾਰਾ ॥੩॥

ਗੁਰ ਕੋ ਕਹਯੋ ਨ ਹਟਹਿ ਕਿਮ, ਸੁਰ ਅਸੁਰਨ ਪਾਸੂ।

ਨਰ ਬਪੁਰੇ ਕੀ ਸ਼ਕਤਿ ਕਜਾ, ਕਹਿ ਮੋਰਹਿ ਤਾਸੂ।

ਕਿਮ ਕਰਿ ਹੋਂ ਮੈਂ ਪੁਰਿ ਭਲੋ, ਜਹਿੰ ਖਾਨ ਰੁ ਪਾਨੇ।

ਕਰੋਂ ਬਿਨੈ ਪ੍ਰਭੂ ਅੱਗ੍ਰ ਜੇ, ਸੁਨਿ ਲੇਹਿੰ ਜਿ ਮਾਨੇ ॥੪॥

ਇਮ ਬਿਚਾਰ ਕਰਿ ਚਲਿ ਪਰਯੋ, ਸੁਨਿ ਕਰਿ ਗੁਰ ਦੀਨੇ।

ਗਮਨਯੋਂ ਪੰਥ ਉਲੰਘ ਕਰਿ, ਪਹੁੰਚਯੋ ਚਿਤ ਚੀਨੇ।

ਬੂਝਯੋ ਜਾਇ ਸ਼ਮੀਰ ਕੋ, ਤਿਨ ਪੁਛਿ ਪਹੁੰਚਾਯੋ^੨।

ਹਾਥ ਜੋਰਿ ਜੁਤਿ ਪ੍ਰੇਮ ਕੇ, ਪਗ ਸੀਸ ਨਿਵਾਯੋ ॥੫॥

ਭੁਜੰਗ ਛੰਦ: ‘ਨਮੋ ਪਾਦ ਕੰਜੰ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਸੋਹੇ।

ਧਰਯੋ ਈਸ਼ ਅੱਤਾਰ ਕੋ ਲੋਕ ਮੋਹੇ।

ਨਹੀਂ ਜਾਨਿ ਸਾਕੈਂ ਪ੍ਰਭੂ ਰੂਪ ਤੇਰੋ।

ਸਦਾ ਜੈ ਸਦਾ ਜੈ ਕ੍ਰਿਪਾ ਧਾਰਿ ਹੇਰੋ ॥੬॥

ਪੁਰਾ ਰੂਪ ਬੇਦੀਨ ਕੇ ਬੰਸ ਹੋਏ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕੰ ਆਦਿ ਭੇ ਲੋਕ ਜੋਏ।

ਦਸੋਂ ਦੇਹ ਸੋਈ ਮਹਾਰਾਜ ਧਾਰੇ।

ਉਧਾਰੇ ਘਨੇ ਕੋ ਗਨੇ ਪੁੰਜ ਤਾਰੇ ॥੭॥

ਕਰਯੋ ਪੰਥ ਬੀਰਾਨ ਕੋ ਸਿੰਘ ਹੋਏ।

ਮਹਾਂ ਪਾਪ ਕਾਰੀਨ ਕੇ ਮੂਲ ਖੋਏ।

^੧“ਸੀਤਲ” ਨਾਮ ਹੈ ਤੇ ‘ਪੁਰੀ’ ਸੰਨਯਾਸੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਸੰਪ੍ਰਦਾ ਹੈ।

^੨ਤਿਸਨੇ (ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ) ਪੁੱਛਕੇ (ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ) ਪੁਚਾਇਆ।

ਸਕੇਸ਼ ਸਕਾਛੰ^੧ ਸਦਾ ਸ਼ਸਤ੍ਰਯਾਰੀ।
 ਜਪੈ ਨਾਮ ਕੋ ਤੇਜ਼ ਦੀਨੇ ਸੁ ਭਾਰੀ ॥੮॥
 ਨਹੀਂ ਪੰਥ ਐਸੇ ਕਬੈ ਅੱਗ੍ਰ ਹੋਯੋ।
 ਦੁਹੂੰ ਲੋਕ ਮਹਿੰ ਸ਼ੋਕ ਦਾਸਾਨਿ ਖੋਯੋ।
 ਮਹਾਂ ਤੇਜ਼ ਧਾਰੀ ਮਹਾਂ ਉਜਵੰਤੇ।
 ਮਹਾਂ ਕਾਜ ਕਾਰੀ ਮਹਾਂ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਹੰਤੇ ॥੯॥
 ਅਰੈ ਕੌਨ ਆਗੈ ਤਿਹੂੰ ਲੋਕ ਮਾਂਹੀ।
 ਰਖੋ ਦਾਸ ਲਜੈ ਮਿਟੈ ਦੁੰਦ ਜਾਂਹੀ^੨।
 ਮਹਾਂ ਮਾਰ ਮੋਹੰ^੩ ਅਹੋ ਪੰਖਿ ਰਾਜੰ^੪।
 ਸਦਾ ਜੈ ਸਦਾ ਜੈ ਸਦਾ ਸ਼੍ਰੇ਷਼ਠ ਸਜੰ ॥੧੦॥
 ਛਕੇ ਛੈਲ ਛਾਜੇ ਛਬੰ ਛੇਤ੍ਰ ਛੱਤ੍ਰੀ^੫।
 ਛਮਾ ਛੇਮ ਛੋਨੀ^੬, ਛੁਭੈ ਛੋਭ ਅੱਤ੍ਰੀ^੭।
 ਮਲੇਛਾਨ ਲੱਛਾਨ ਛੈ, ਰੱਛ ਸੂੰਛੰ^੮।
 ਲਸੇ ਬੀਰ ਰੂਪੰ ਬਸੇ ਦਾਸ ਬੱਛੰ^੯ ॥੧੧॥
 ਸਰੂਪੰ ਅਨੂਪੰ ਮਹਾਂ ਭੂਪ ਭੂਪੰ।
 ਉਧਾਰੋ ਪ੍ਰਭੂ ਜੋ ਪਰੇ ਮੋਹ ਕੂਪੰ।
 ਨਿਸੇਸ਼ੰ^{੧੦} ਦਿਨੇਸ਼ੰ^{੧੧} ਜਲੇਸ਼ੰ^{੧੨} ਧਨੇਸ਼ੰ^{੧੩}।
 ਰਹੈਂ ਬੀਚ ਆਗਜਾ ਸੁ ਆਦੰ ਸੁਰੇਸ਼ੰ^{੧੪} ॥੧੨॥
 ਪਗੰ ਪੰਕਜੰ ਪ੍ਰੇਮ ਪਾਗੇ ਪਰੇ ਹੈਂ।

^੧ਕੈਸ ਕੱਛ ਸਹਿਤ।^੨ਦਾਸਾਂ ਦੀ ਲਾਜ ਰਖਦੇ ਹੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੂੰਦ ਮਿਟ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।^੩ਮੋਹ ਰੂਪ ਵੱਡੇ ਸਰਪ ਨੂੰ।^੪ਗਰੁੜ।^੫ਛਬ ਰਹੇ ਹੋ ਸੁੰਦਰ ਸ਼ੋਭਨੀਕ ਹੋਕੇ (ਤੇ ਰਣ) ਛੇਤ੍ਰ (ਵਿਚ) ਛੱਤ੍ਰੀ ਹੋਕੇ ਛੱਬੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ।^੬ਖਿਮਾ ਤੇ ਖੇਮ (=ਕਲਜਾਨ) ਦੇ ਦਾਤੇ ਹੋ ਧਰਤੀ ਉਤੇ। (ਅ) ਧਰਤ ਵਾਂਕ ਖਿਮਾਂ ਦੇ ਸਰੂਪ ਹੋ ਤੇ ਮੁਕਤੀ ਦਾਤਾ ਹੋ।^੭ਜੇ ਤੁਸਾਂ ਨਾਲ ਗੁੱਸਾ ਕਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੋਭ (ਦੇਣ ਵਾਲੇ) ਸੂਰਮੇ ਹੋ। [ਸੰਸ਼:, ਅਸਤ੍ਰਿਨ=ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਧਾਰੀ, ਸੂਰਮਾ ਹਿੰਦੀ, ਅੱਤ੍ਰੀ=ਸ਼ਸਤ੍ਰਯਾਰੀ ਸੂਰਮਾਂ]।^੮ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਮਲੇਛਾਂ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹੋ ਤੇ ਸੂੰਛਾਂ (ਸੰਤਾਂ ਯਾ ਪਵਿੱਤ੍ਰਾਂ) ਦੀ ਰੱਛਾ ਕਰਦੇ ਹੋ।^੯ਆਪ ਦਾ ਬੀਰ ਰੂਪ ਦਾਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਵੱਸਕੇ ਲਸਦਾ ਹੈ। [ਵੱਛੰ=ਵੱਖੀ ਭਾਵ ਹਿੰਦਾ]।^{੧੦}ਦੰਦ।^{੧੧}ਸੂਰਜ।^{੧੨}ਵਰੁਣ।^{੧੩}ਕੁਬੇਰ।^{੧੪}ਇੰਦ੍ਰ ਆਦਿਕ।

ਜਪੈਂ ਨਾਮ ਭੈ ਸਿੰਧੁ ਤੇਈ ਤਰੇ ਹੈਂ।

ਅੰਦੰ ਮੁਕੰਦੰ ਬਿਲੰਦੰ ਅਨੰਦੰ !

ਨਮੋ ਲੇਹੁ ਮੇਰੀ ਕਰੋਂ ਹਾਥ ਬੰਦੰ' ॥੧੩॥

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ: ਬਿਨੈ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਸਾਧ ਤੇ, ਸੁਨਿ ਹੁਸੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲਾ।

'ਦਯਾਲ ਪੁਰੀ! ਕਹੁ ਕਾਜ ਕਜਾ, ਚਲਿ ਆਇ ਉਤਾਲਾ?

ਪਹੁੰਚਜੋ ਜੰਗਲ ਦੇਸ਼ ਮਹਿੰ, ਤਜਿ ਕਰਿ ਘਰ ਬਾਰਾ।

ਕਹਾਂ ਕਾਮਨਾ ਉਰ ਭਈ, ਕਜਾ ਮਤੋ ਬਿਚਾਰਾ?' ॥੧੪॥

ਸੁਨਤਿ ਸਾਧ ਬੋਲਜੋ ਬਿਨੈ, 'ਜਹਿੰ ਭਾ ਅਤਿ ਪਾਪਾ।

ਸਾਹਿਬਜਾਦੇ ਹਤਿ ਕਰੇ, ਤਿਸ ਕੋ ਤੁਮ ਸ੍ਰਾਪਾ।

ਤਹਾਂ ਬਾਸ ਮੇਰੋ ਅਹੈ, ਸਿਖ ਸੇਵਕ ਕੇਈ।

ਸੁਨਜੋਂ ਆਪ ਕੇ ਸ੍ਰਾਪ ਕੋ, ਧਰਿ ਕਰਿ ਡਰ ਤੇਈ ॥੧੫॥

ਮਿਲਿ ਆਏ ਮੁਝ ਪਾਸ ਬਹੁ, ਤਿਨ ਹੂੰ ਕੋ ਪ੍ਰੇਰਾ^੧।

ਬਖਸ਼ਾਵਨ ਹਿਤ ਸਭਿ ਕਹਯੋ, ਤਜਿ ਆਯੋ ਡੇਰਾ।

ਸਰਨ ਪਰਯੋ ਸੈਂ ਆਨਿ ਕਰਿ, ਬਹੁ ਨਰਨ ਸਮੇਤਾ।

ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਉਚਰਹੁ ਤਥਾ, ਜਿਮ ਰਹੈਂ ਨਿਕੇਤਾ' ॥੧੬॥

ਸੁਨੇ ਨੰਮ੍ਰਿ ਬਚ ਸਾਧ ਕੇ, ਕਰਿ ਕ੍ਰਿਪਾ ਬਖਾਨਾ।

'ਮਿਲਯੋ ਆਨਿ ਬਖਸ਼ਯੋ ਤੁਝੈ, ਪਹੁੰਚਹੁ ਨਿਜ ਬਾਨਾ।

ਚਚਿ ਕੋਠੇ ਪਰ ਖਰੇ ਹੁਇ, ਲੇ ਸੰਖ ਬਜਾਵੋ।

ਜਹਿੰ ਜਹਿੰ ਤੇਰੀ ਸੇਵਕੀ, ਤਹਿੰ ਤਿਨੈ ਸੁਨਾਵੋ ॥੧੭॥

ਜਹਿੰ ਜਹਿੰ ਪਹੁੰਚੈ ਸੰਖ ਧੁਨਿ,

ਤਹਿੰ ਤਹਿੰ ਰਹਿੰ ਬਾਸਾ^੨।

ਅਪਰ ਪੁਰੀ ਫਿਟਕਨ ਕਰੀ^੩,

ਹੁਇ ਸੀਘ੍ਰ ਬਿਨਾਸਾ।

ਗਹਿਰੀ ਨੀਵ ਨਿਕੇਤ ਬਡ, ਸਭਿ ਖਾਕ ਮਿਲੈਂਗੇ।

ਨਰ ਨਾਰੀ ਪੀਟੈਂ ਘਨੇ, ਦੁਖ ਪਾਇ ਰੁਲੈਂਗੇ ॥੧੮॥

ਜਹਿੰ ਬਜਾਰ ਤਹਿੰ ਹਲ ਫਿਰੈਂ, ਮਮ ਪੰਥ ਉਜਾਰੈ।

ਤੁਰਤ ਤੁਰਕ ਕੋ ਗਰਕ ਕਰਿ, ਲੂਟੇ ਅਰੁ ਮਾਰੈ।

ਰਹੈ ਚਿੰਨ੍ਹ ਕਿਤ ਕਿਤ ਪਰੇ, ਨਹਿੰ ਸਦਨ ਦਿਖੈਂਗੇ।

ਪਰੈ ਆਪਦਾ ਭੀਖਨਾਂ, ਤਬਿ ਸਰਬ ਲਖੈਂਗੇ ॥੧੯॥

^੧ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਹੋਇਆ।

^੨ਘਰ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ।

^੩ਫਿਟਕਾਰੀ ਗਈ ਹੈ।

ਤੁਵਾ ਢਿਗ ਰਹੈ ਬਜਾਰ ਇਕ, ਹੈ ਅਪਰ ਉਜਾਰਾ।
 ਮਾਰਿ ਲੂਟ ਪਲਟਾ ਲਹੈ, ਬਡ ਪੰਥ ਹਮਾਰਾ।’
 ਦਜਾਲਪੁਰੀ ਸੁਨਿ ਦਜਾਲ ਤੇ, ਪੁਨ ਮਸਤਕ ਟੇਕਾ।
 ‘ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਪੂਰਨ ਪੁਰਖ, ਤੁਮ ਜਲਧਿ ਬਿਬੇਕਾ’ ॥੨੦॥
 ਆਗਜਾ ਲੇ ਕਰਿ ਅਨੰਦ ਧਰਿ, ਨਿਜ ਪੁਰਿ ਕੋ ਆਯੋ।
 ਚੜਿ ਕੋਠੇ ਪਰ ਉੱਚ ਧੁਨਿ, ਲੇ ਸੰਖ ਬਜਾਯੋ।
 ਜਹਿਂ ਜਹਿਂ ਨਰ ਜਿਤ ਕਿਤ ਸੁਨੀ, ਸੋ ਅਬਿ ਲੌ ਬਾਸਾ।
 ਕਈ ਕੋਸ ਲੌ ਪੁਰਿ ਬਡੇ, ਗੁਰ ਸ੍ਰਾਪ ਬਿਨਾਸਾ ॥੨੧॥

ਪਹੁੰਚੀ ਸੁਧਿ ਤੁਰਕਾਨ ਢਿਗ, ਗੁਰ ਸ੍ਰਾਪ ਉਚਾਰਾ।
 ਅਬਿ ਕਾਂਗੜ ਪੁਰ ਬਿਰ ਭਏ, ਕਰਿ ਜੰਗ ਅਖਾਰਾ।
 ਕਈ ਲਾਖ ਦਲ ਸੁਭਟ ਮੈਂ, ਕਰਿ ਕੈ ਘਮਸਾਨਾ।
 ਪਰਜੋ ਸ਼ੋਕ ਸਭਿ ਦੇਸ਼ ਮਹਿੰ, ਲਾਖਹੁਂ ਰਿਪੁਹਾਨਾ ॥੨੨॥

ਬਿਰਜੋ ਨਿਕਟ ਬਿਨ ਤ੍ਰਾਸ ਹੈ,
 ਜਾਣ ਕੇ ਗ੍ਰਾਮਾ।
 ਦੁਰਗ ਨਹੀਂ ਸੈਨਾ ਨਹੀਂ,
 ਧਨ ਨਾਂਹਿ ਨ ਧਾਮਾ।’
 ਸੁਨਿ ਕੈ ਖਾਨ ਵਜੀਦ ਤਬਿ,
 ਲਿਖਿ ਪੱਤ੍ਰ ਪਠਾਵਾ।
 ‘ਭੋ ਲਖਮੀਰ ਸ਼ਮੀਰ ! ਤੂੰ,
 ਉਰ ਡਰ ਨਹਿੰ ਪਾਵਾ ॥੨੩॥

ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ ਬੰਦਾ ਤੁਹੀ, ਗੁਰ ਦੁਸ਼ਮਨ ਸਾਹੂ।
 ਗਹਿ ਦੀਜੈ ਹਮ ਕੋ ਅਬੈ, ਬੈਠਜੋ ਤੁਮ ਪਾਹੂ।
 ਨਾਂਹਿ ਤ ਪਕਰੈਂ ਸਭਨਿ ਕੋ, ਦੇਂ ਦੰਡ ਸਜਾਈ।
 ਲਸਕਰ ਆਵੈ ਉਮਡ ਕੈ, ਕਰਿ ਲਿਹੁ ਤਕਰਾਈ ॥੨੪॥

ਭਲਾ ਚਹੈਂ ਗਹਿ ਲੀਜੀਐ,
 ਕਿਤ ਨਹਿੰ ਚਲਿ ਜਾਈ।’
 ਸੁਨਿ ਲਖਮੀਰ ਸ਼ਮੀਰ ਤਬਿ,
 ਸਭਿ ਗਾਬ ਸੁਨਾਈ।
 ‘ਹਮਰੇ ਇਹ ਗੁਰ ਪੀਰ ਹੈਂ, ਬਿਚਰਤਿ ਚਲਿ ਆਏ।
 ਕਿਮ ਨਹਿੰ ਠਾਨਹਿੰ ਸੇਵ ਕੋ, ਜਿਨ ਤੇ ਗਤਿ ਪਾਏ ॥੨੫॥

ਤੁਮ ਅਪਨੀ ਦਿਸ਼ ਦੇਖੀਏ, ਪੀਰਨ ਕੋ ਸੇਵੋ।

‘ਸ੍ਰਾਪ ਕਰਕੇ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ।

ਘਰ ਰਾਖਹੁ ਭਾਖਹੁ ਮਿਦੁਲ, ਸਭਿ ਕੁਛ ਪੁਨ ਦੇਵੋ।’
 ਕਹਿ ਭੇਜੋ ਤਿਨ ਪਾਸ ਇਮ, ਪਠਿ ਮਾਨਵ ਰਾਖਾ^੧।
 ‘ਚਢਹਿ ਸੈਨ ਤੌਂ ਦੇਹਿ ਸੁਧਿ’, ਸਵਧਾਨੀ ਭਾਖਾ ॥੨੬॥
 ਇਤ ਸਤਿਗੁਰ ਸਵਧਾਨ ਹੈ, ਚਾਕਰ ਗਨ ਰਾਖੇ।
 ਪੈਦਲ ਗਨ ਅਸਵਾਰ ਹਯ, ਰਿਪੁ ਸਨ ਰਣ ਕਾਖੇ।
 ਤਿਸੀ ਚੁਬਾਰੇ ਗੁਰ ਬਿਚੇ, ਰਹਿੰ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਉ।
 ਗਹੈਂ ਕਰਦ ਕੋ ਕਰ ਬਿਖੈ, ਅੰਗੁਰੀ ਖੁਰਚਾਉ ॥੨੭॥
 ਇਕ ਦਿਨ ਬਿਰ ਲਖਮੀਰ ਢਿਗ, ਬੋਲਜੋ ਕਰ ਬੰਦੇ।
 ‘ਅੰਗੁਲੀ ਛੇਲਹੁ ਕਰਦ ਤੇ, ਕੋ ਹੇਤ ਬਿਲੰਦੇ ?’
 ‘ਕਾਟਤਿ ਜੜੁ ਤੁਰਕਾਨ ਕੀ, ਅਤਿਸੈ ਦ੍ਰਿੜ ਜੋਈ।
 ਨਸ਼ਟਹਿ ਸਕਲ ਭਵਿੱਖ ਮਹਿੰ, ਪਾਇ ਨ ਕਿਤ ਕੋਈ’ ॥੨੮॥
 ਮਾਨ ਸਿੰਘ ਭਾਖੋ ਤਬੈ, ‘ਕਰਿ ਹਾਨਿ ਇਮਾਨਾ।
 ਪ੍ਰਾਥਮ ਨੁਰੰਗੇ ਕੋ ਹਤਹੁ, ਮਚਿ ਦੁੰਦ ਜਹਾਨਾ^੨।
 ਆਦਿ ਵਜੀਦਾ ਜੇ ਅਹੈਂ, ਅਘ ਕੇ ਫਲ ਪਾਵੈਂ।
 ਜਗਤ ਬਿਲੋਕਤਿ ਜਾਨਿ ਹੈ, ਪਾਪੀ ਖਪਿ ਜਾਵੈਂ’ ॥੨੯॥
 ਸ੍ਰੀ ਮੁਖ ਤੇ ਕਹਿੰ ‘ਜੰਗ ਤੇ, ਹਤਿ ਹੋਇ^{*} ਨੁਰੰਗਾ^੩।
 ਦੂਰ ਦੇਸ਼ ਦੱਛਨ ਬਿਖੈ, ਹੈ ਅਨਬਨ ਢੰਗਾ।
 ਤਉ ਫਤੇ ਕੋ ਖਤ ਲਿਖੈ, ਪਚਿ ਕਰਿ ਮਰਿ ਜਾਈ।
 ਅਪਰਨ ਤੇ ਪਲਟਾ ਲਹੈ, ਮਮ ਪੰਥ ਬਡਾਈ’ ॥੩੦॥
 ਲਿਖੋ ਜਾਫਰਨਾਮਾ ਤਬੈ, ਬਹੁ ਬੈਂਤ ਬਨਾਈ।
 ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ, ਪੂਰਬ ਵਡਿਆਈ।
 ਅਹਿਦ ਕਰਨਿ ਈਮਾਨ ਕੋ^੪, ਮਿਲਿਖੇ ਠਹਿਰਾਯੋ।
 ਤੋਰਜੋ ਬੇਈਮਾਨ ਬਨਿ, ਦਸ ਲਾਖ ਪਠਾਯੋ ॥੩੧॥
 ਬਹੁਰ ਜੰਗ ਚਮਕੌਰ ਕੋ, ਬਰਨਜੋਂ ਕਰਿ ਥੋਰਾ।
 ਉਪਾਲੰਭ^੫ ‘ਦੋਜਕ ਪਰੈਂ, ਜਹਿੰ ਸੰਕਟ ਘੋਰਾ।
 ਬੇ ਇਨਸਾਫ਼ੀ ਤੈਂ ਕਰੀ, ਬਡ ਚਹੈਂ ਸਜ਼ਾਈ।
 ਅਸ਼ਟ ਦਿਵਸ ਕੀ ਸਾਹਿਬੀ, ਕਰਿ ਲੈ ਮਨ ਭਾਈ’ ॥੩੨॥

^੧ਤੇ ਇਕ ਆਪਣਾ ਆਦਮੀ ਭੇਜ ਰਖਿਆ (ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ)।

^੨ਜਹਾਨ ਵਿਚ ਦੁੰਦ ਮਚਾਵਣ ਵਾਲਾ।

^{*}ਪਾ:-ਹੁਇ ਨਾ।

^੩ਨੁਰੰਗਾ ਜੰਗ ਨਾਲ ਮਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ.....।

^੪ਧਰਮ ਦਾ ਇਕਰਾਰ ਕੀਤਾ।

^੫ਉਲਾਂਭੇ।

ਦਾਸਤਾਨ^੧ ਬਦਸ਼ਹਿਨ ਕੀ, ਅਰੁ ਕੇਤਿਕ ਆਨਾ^੨।
 ਲਿਖੇ ਬੈਂਤ ਕਰਿ ਸ਼ਾਇਰੀ, ਚਤੁਰਈ ਮਹਾਨਾ।
 ਜਸ ਜਸ ਆਸੈ ਕਹਿਨ ਕੋ, ਸਮੁਝਾਵਨ ਹੇਤਾ।
 ਕਹੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਨੇਕ ਤਸ, ਸੁਨਿ ਮੂਢ ਅਚੇਤਾ ॥੩੩॥
 ਕੁਛਕ ਕਥਾ ਲਿਖਿ ਆਪਨੀ, ਸਨਮੁਖ ਨੌਰੰਗੇ।
 ਜਿਸ ਪੜਨੇ ਤੇ ਜਾਨਿ ਹੈ, -ਮੈਂ ਕੀਨਿ ਕੁਢੰਗੇ-।
 'ਪਾਤਸ਼ਾਹੁ ਪ੍ਰਭੁ ਨੇ ਕਰੇ^੩, ਜਿਨ ਧਰਮ ਦ੍ਰਿੜਾਏ।
 ਕੇਤਿਕ ਗਿਨ ਹੋਂ ਜਗਤ ਮੈਂ, ਜਸ ਧਰਮ ਕਮਾਏ ॥੩੪॥
 ਤੂੰ ਨੌਰੰਗ ਪਤਿਸ਼ਾਹੁ ! ਸੁਨਿ, ਪਤਿਸ਼ਾਹੀ ਬੈਠਾ।
 ਚਹੀਐ ਧਰਮ ਕਮਾਵਨੇ, ਕਿਥ ਪਾਪ ਇਕੈਠਾ।
 ਖਾਲਕ ਕੀ ਦਰਗਾਹ ਮਹਿੰ, ਮੁਹੌ ਕਜਾ ਲੈ ਜਾਵੈਂ।
 ਭਲਾ ਬੁਰਾ ਜੋ ਤੂੰ ਕੀਆ, ਸੋ ਸੰਗ ਸਿਧਾਵੈ ॥੩੫॥
 ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਨ ਕੋ, ਦਿਲ ਦਗਾ ਕਮਾਯਾ।
 ਫੌਜਾਂ ਚਾੜ੍ਹੁ ਅਗਿਨਤ ਹੀ, ਘੇਰਾ ਕਰਿਵਾਯਾ।
 ਕਜਾ ਇਨਸਾਫ਼ੀ ਤੁਝ ਕਰੀ, ਕਰਿ ਮਨ ਅਭਿਮਾਨਾ।
 ਝੂਠਾ ਪੜਹਿੰ ਕੁਰਾਨ ਤੂੰ, ਨਹੀਂ ਅਮਲ ਕਮਾਨਾ ॥੩੬॥
 ਜੇ ਤੂੰ ਕਹਹਿੰ ਕਿ ਸੰਗ ਮਮ, ਇਨਸਾਫ਼ ਕਮਾਈ।
 ਸੋ ਸੁਨਿ ਦੇ ਕਰਿ ਕਾਨ ਕੋ, ਸਭਿ ਕਹੋਂ ਬਨਾਈ।
 ਏਕ ਸਿਲਾ ਪਰ ਬਸਤ ਥੋ, ਕਿਸ ਗ੍ਰਾਮ ਨ ਰੋਕਾ^੪।
 ਦੇਸ਼ ਮੁਲਖ ਨਹਿੰ ਰੋਕਿਆ, ਬਿਨ ਦਾਵੈ ਓਕਾ^੫ ॥੩੭॥
 ਕਿਸ ਕੋ ਦੀਆ ਨ ਖਾਵਤੋ, ਪ੍ਰਭੁ ਦੇਇ ਸੁ ਖਾਵੋਂ।
 ਏਕ ਅਕਾਲ ਅਰਾਧਤੋ, ਕਿਸ ਕੋ ਨ ਦੁਖਾਵੋਂ।
 ਪ੍ਰਥਮ ਬਾਪ ਮਮ ਕੈਦ ਕਰਿ, ਦੀਨੋ ਮਰਿਵਾਈ।
 ਐਸੀ ਦਰੇ ਬਹਾਦਰੀ, ਕਰਿ ਮਨ ਗਰਬਾਈ ॥੩੮॥

^੧ਕਥਾ, ਹਕਾਇਤਾਂ।^੨ਦਾਸਤਾਨ ਯਾ ਹਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਫਰਨਾਮੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸੰਗਕ ਤਅੱਲਕ ਬੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਜ਼ਫਰਨਾਮੇ ਦੇ ਨਾਲ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪਾਸ ਬੀ ਨਹੀਂ ਗਈਆਂ। ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਫਾਰਸੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਲਿਖਾਰੀ ਨੇ ਕੱਠੀਆਂ ਲਿਖ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਐਉਂਕੱਠੀਆਂ ਤੁਰ ਪਈਆਂ।^੩ਪ੍ਰਭੂ ਨੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੀਤੇ (ਕਈ)।^੪ਮੂੰਹ।^੫ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੋਕਿਆ।^੬(ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਦਾ) ਦੇਸ਼ ਮੁਲਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖੋਹ ਲਿਆ (ਤੇ ਮੇਰਾ) ਘਰ (ਅਨੰਦ ਪੁਰ) ਬਿਨ ਦਾਵੇ (ਮੇਰਾ ਸੀ), (ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਓਹ ਸਾਡੀ ਜ਼ਰ ਖਰੀਦ ਸੀ, ਅਰ ਉਸਦੀ ਖਰੀਦ ਦੇ ਪਟੇ ਮੂਜਬ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਥੋਂ ਦਾ ਮਸੂਲ, ਕਰ, ਕੋਈ ਸੈ ਲੈਣ ਦਾ) ਦਾਵਾ (ਪ੍ਰਾਪਤ) ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਜੈਸਾ ਬੇਇਨਸਾਫ਼ ਤੂੰ, ਤੈਸੇ ਸਭਿ ਰਾਜੇ।
 ਸਿਖ ਸੰਗਤ ਮਮ ਮਾਰਿ ਕਰਿ, ਬਹੁ ਕੀਨ ਅਕਾਜੇ।
 ਸਿੱਖਣੀਆਂ ਗਨ ਹਨਿ ਦਈ, ਬਹੁ ਲੂਟਿ ਖਜ਼ਾਨੇ।
 ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ ਇਹ ਕਰੀ, ਮਨ ਸਮੁਝਿ ਇਆਨੇ ॥੩੯॥
 ਬਿੱਨਜਾਈ ਹੈ ਤੁਧੁ ਘਰ, ਪ੍ਰਭੁ ਕੇ ਘਰ ਨਾਂਹੀ।
 ਭਲੀ ਬੁਰੀ ਜਸ ਕਰਤਿ ਹੈ, ਤਸ ਫਲ ਸੋ ਪਾਹੀ।
 ਦਸ ਲਖ ਤੁਰਕ ਪਹਾੜੀਏ, ਘੇਰਾ ਬਡ ਕੀਨਾ।
 ਕਸਮ ਜੁ ਗਊ ਕੁਰਾਨ ਕੀ, ਕਰਿ ਖੰਡਨ ਕੀਨਾ ॥੪੦॥
 ਨਿਕਸੇ ਜਬਿ ਹਮ ਵਹਿਰ ਕੋ, ਦਲ ਪਾਛੇ ਸਾਰਾ।
 ਲਰੈਂ ਸਿੰਘ ਪੁਨ ਚਲਤ ਹੀ, ਚਮਕੋਰ ਸਿਧਾਰਾ।
 ਸਿਖ ਚਾਲੀ ਮਮ ਸੰਗ ਥੇ, ਸੋ ਲੜਿ ਕਰਿ ਜੂਝੇ।
 ਛੁਧਾਵੰਤਿ ਸੋ ਕਜਾ ਕਰਹਿੰ, ਬੇਅੰਤ ਪਹੂੰਚੇ ॥੪੧॥
 ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਚਾਰ ਹੀ, ਛਲ ਕਰਿ ਮਰਿਵਾਏ।
 ਕਾਲਪੁਰਖ ਮਮ ਰਛ ਕਰੀ, ਦੇ ਹਾਥ ਬਚਾਏ।
 ਤਬਿ ਤੁਧੁ ਪੂਛਨ ਹੋਇਗੇ, ਖਾਲਕ ਦਰ ਜਾਵੈਂ।
 -ਰਾਮਦਾਸ^੧ ਕਜਾ ਫੇਝਿਆ?-, ਕੀ ਮੁਖਹੁੰ ਅਲਾਵੈਂ ॥੪੨॥
 ਕਜਾ ਜਵਾਬ ਤਬਿ ਦੇਹੁੰਗੇ, ਤੁਮ ਕਰੀ ਅਨੀਤੀ।
 ਖਬਰਦਾਰ ਤੂੰ ਹੁਇ ਰਹੋ, ਹੈਂ ਹੈਂ ਭੈ ਭੀਤੀ।
 ਖਾਲਕ ਕੀ ਦਰਗਾਹ ਮਹਿੰ, ਹਉਂ ਦਾਵਨਗੀਰੀ^੨।
 ਉੱਤਰ ਕੋਇ ਨ ਆਵ ਹੈ, ਹੈਂ ਹੈਂ ਦਿਲਗੀਰੀ ॥੪੩॥
 ਜੇਤੇ ਦੋਜਕ ਬਨੇਂ ਹੈ, ਬਿਨ ਸਾਫ਼ਾਂ ਕਾਰਨੈ^੩।
 ਫੜ ਅਗਨੀ ਜਬਿ ਪਾਵਸਨ, ਜਲਿ^੪ ਕਰੈਂ ਪੁਕਾਰਨ।
 ਰੰਕ ਰਾਉ ਹੈਂ ਏਕ ਸਮ, ਕੁਛ ਤਹਾਂ ਨ ਕਾਨੀ।
 ਕੀੜੀ ਕੀ ਪਹਿਲੇ ਸੁਨੇ, ਗਰਬਨਿ ਪਿਛਵਾਨੀ^੫ ॥੪੪॥
 ਜੋਂ ਮਨ ਤੌਰ ਗੁਮਾਨ ਹੈ, ਮਿਹਨਤ ਜੋਂ ਖਾਵੋਂ^੬।
 ਰਾਜ ਅੰਸ ਨਹਿ ਖਾਤਿ ਹੋਂ, ਮੈਂ ਬਖਸ਼ਯਾ ਜਾਵੋਂ।
 ਸੋ ਗੁਮਾਨ ਤਵ ਝੂਠ ਹੈ, ਘੋੜੇ ਜਵ ਖਾਹੀਂ।

^੧ਰਾਮ (ਵਾਹਿਗੁਰੂ) ਦੇ ਦਾਸਾਂ ਨੇ। (ਅ) ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਗੱਦੀ ਨਸ਼ੀਨਾਂ ਨੇ।

^੨ਪੱਲਾ ਫੜਨ ਵਾਲਾ ਭਾਵ ਲੈਣ ਦਾਰ।

^੩ਬੇਇਨਸਾਫ਼ੀ (=ਅੰਨਜਾਈਆਂ) ਵਾਸਤੇ।

^੪ਸੜਦਾ ਹੋਯਾ।

^੫ਹੰਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਪਿੱਛੋਂ।

^੬ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਜੋਂ ਖਾਂਦਾ ਹਾਂ।

ਊਇ ਭੀ ਵਲੀ ਨ ਹੁਇ ਗਏ, ਭਾਰੇ ਮਰ ਜਾਹੀ^੧ ॥੪੫॥
 ਵਲੀ ਨ ਹੋਯੋ ਤੁਰੰਗ ਕੋ,
 ਤੂੰ ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਹੋਵੈ?
 ਝੂੰਠੇ ਕਰਹਿੰ ਗੁਮਾਨ ਤੂੰ, ਅਕਬਤ ਸਭਿ ਖੋਵੈ^੨।
 ਜੋ ਰਿਦ ਤੋਰ ਗੁਮਾਨ ਹੈ,
 -ਮੈਂ ਪੜੋਂ ਕੁਰਾਨਾ।
 ਇਮ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਤੇ ਛੂਟਿ ਹੋਂ-,
 ਸਭਿ ਝੂਠ ਕਮਾਨਾ ॥੪੬॥
 ਮੁਖ ਤੇ ਪੜਹਿੰ ਕੁਰਾਨ ਕੋ, ਦਿਲ ਕਪਟ ਵਿਸ਼ੇਖਾ।
 ਅਮਲਾਂ ਬਾਝ ਨ ਬਖਸ਼ੀਏ, ਗਿਨ ਮਨ ਮਹਿੰ ਦੇਖਾ।
 ਲਿਖਿ ਕੁਰਾਨ ਪਛ ਦਗਰ ਪਰ, ਸੋ ਵਲੀ ਨ ਥੀਆ^੩।
 ਵਲੀ ਜਾਨਿ ਬਡ ਆਪ ਕੋ, ਕਿਮ ਗਰਬਤਿ ਹੀਆ ॥੪੭॥
 ਜੇ ਕਰਿ ਤੁਝੈ ਗੁਮਾਨ ਯਹਿ, ਮੈਂ ਬੰਦਰੀ ਕੈਹੋਂ।
 ਪਠਿ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੋਇ ਚਾਰ, ਇਮ ਬਖਸ਼ ਮਿਲੈ ਹੋਂ।
 ਬੰਦਰੀ ਤਿਸ ਕਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਮਨ ਕਰੇ ਮੁਖਾਲਸ^੪।
 ਉਲਟਾ ਫਰਬਾ^੫ ਤੁਧ ਕੀਆ, ਮਨ ਕੀਨੀ ਲਾਲਸ^੬ ॥੪੮॥
 ਮਨ ਕੀ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਤੁਧ ਕਰੀ, ਪਿਤ ਭ੍ਰਾਤ ਮਰਾਏ।
 ਬੰਦਰੀ ਤੁਧ ਕੌਨੈ ਕਰੀ? ਸਭਿ ਕਪਟ ਕਮਾਏ।
 ਜੋ ਮਨ ਤੋਰ ਗੁਮਾਨ ਯਹਿ, ਮੈਂ ਉਮਤ ਪਿਕੰਬਰ।
 ਸੋ ਸ਼ਫਾਤ^੭ ਮਮ ਭਰੈਗੋ, ਤਿਨ ਕਹਜੋ ਬਿਚੰਬਰ^੮ ॥੪੯॥
 ਮੈਂ ਸ਼ਫਾਤਿ ਤਿਸ ਕੀ ਭਰੋਂ, ਮੁਝ ਅਮਰ੍ਦ ਕਮਾਵੈ।
 ਤਜਣਿ ਜੋਗ ਜੋ ਬਾਤ ਹੈ, ਤਿਸ ਤੇ ਹਟਿ ਜਾਵੈ-।
 ਜੋ ਕਮਾਵਨੀ ਤਿਨ ਕਹੀ, ਨਹਿੰ ਕਰੀ ਕਮਾਵਨ।

^੧ਭਾਰ ਢੋਂਦੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ ਹਨ (ਘੋੜੇ)।

^੨ਭਾਵ, ਪਰਲੋਕ ਗਵਾ ਲਿਆ ਤੂੰ। [ਅ: ਆਕਬਤ=ਮਰਨ ਤੋਂ ਮਗਰਲੀ ਹਾਲਤ]।

^੩ਦਗਰ ਨਾਮੇ ਪੰਛੀ ਦੇ ਪਰਾਂ ਦੇ ਕੁਰਾਨ ਲਿਖੇ ਪਰ ਵਲੀ ਨਾ ਹੋਇਆ। [ਦਗਰ=ਇਕ ਖਜਾਲੀ ਪੰਛੀ ਹੈ, ਜਿਸਦੇ ਪਰਾਂ ਪਰ ਕੁਰਾਨ ਲਿਖਣ ਦੀ ਲੋਕ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਵਾਰਤਾ ਸੁਣੀਦੀ ਹੈ]।

^੪ਪਵਿੱਤ੍ਰ। ਸੁਧ ਪਾਠ ਚਾਹੀਏ:-ਮਨ ਕਰ ਜੁ ਖਾਲਸ [ਅ:, ਖਾਲਸ=ਪਵਿੱਤ੍ਰ ਯਾ ਮੁਖਲਿਸ=ਪਵਿੱਤ੍ਰਤਾ ਵਾਲਾ]।

^੫ਮੋਟਾ (ਮਨ) [ਫਾ:, ਫਰਬਾ-ਮੋਟਾ]।

^੬ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਮਨ ਵਿਚ ਕਰ ਕਰਕੇ।

^੭ਸਿਫਾਰਸ਼। [ਅ:, ਸਿਫਾਅਤ=ਸਿਫਾਰਸ਼]।

^੮ਵਿਚ ਅਕਾਸ਼ ਦੇ ਭਾਵ ਅਕਾਸ਼ ਬਾਣੀ ਵਿਚ (ਅ) ਬਚੰਬਰ=ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਵਾਕ।

^੯ਮੇਰਾ ਹੁਕਮਾ ਅਮਰਾ।

ਨਹਿੰ ਮਾਨੀ ਸੋ ਪੀਰ ਕੀ, ਕਜਾ ਕਰਹਿੰ ਛੁਡਾਵਨ ॥੫੦॥
 ਮਾਇਆ ਦੁਨੀਆਂ ਕਰੰਗ ਹੈ, ਤਿਸ ਤਾਲਬੈ ਕੁੱਤਾ।
 ਤੋ ਕੌਂ ਨਹਿੰ ਬਖਸ਼ਾਵ ਹੈ, ਸਭਿ ਕਰਮ ਅਵੱਤਾੰ।
 ਜੋ ਮਨ ਤੋਰ ਗੁਮਾਨ ਇਮ, ਬੁਤ ਕਰੀ ਸ਼ਿਕਸਤੀ।
 ਸੋ ਘਰ ਘਰ ਬਹੁਤੇ ਬਨੇ, ਹੋਈ ਆਰਸਤੀ ॥੫੧॥
 ਹਿੰਦੂ ਸਭਿ ਅਰਾਪਤੇ, ਟੇਕੈਂ ਧਰਿ ਮਾਥਾ।
 ਇਕ ਭੰਗਨਿ ਤੇ ਲਖ ਬਨੇ, ਇਹ ਜਾਨਹੁ ਗਾਥਾ।
 ਜੋ ਗੁਮਾਨ ਹੈ ਸ਼਼ਰੇ^੪ ਕੋ, ਇਹ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੋਵੈ।
 ਸਭੀ ਸ਼਼ਰੇ ਮਹਿੰ ਬੰਧੇ ਹੈਂ, ਕਿਮ ਬਖਸ਼ਨ ਜੋਵੈਂ ॥੫੨॥
 ਪੰਥ ਸ਼਼ਰੂਆ ਕਰਿ ਬਖਸ਼ ਹੁਇ, ਕਜੋਂ ਭਜਨ ਕਰੈ ਕੋ।
 ਸੰਤ ਜਨਾ ਕੀ ਸੇਵਕੀ, ਕਜੋਂ ਜਾਇ ਕਰੈ ਕੋ।
 ਸਾਹਿਬ ਲੋਕੈਂ ਖੁਸ਼ੀ ਬਿਨੈ^੫, ਨਹਿੰ ਦਰਗਹ ਬਾਸਾ।
 ਬਿਨ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਬੰਦਰੀ, ਕੂਰਾ ਭਰਵਾਸਾ ॥੫੩॥
 ਜੋ ਤੂੰ ਕਰਹਿੰ ਗੁਮਾਨ ਯਹਿ, ਜਸੁ ਕਰਿ ਸਭਿ ਮੇਰਾਂ^੬।
 ਇਤ ਕਰਿ ਬਖਸ਼ਨ ਹੋਇਗੀ, ਬਿਨ ਲੋਭ ਨ ਹੇਰਾ^੭।
 ਲਾਲਚ ਕਰਿ ਜੋ ਕਰਤਿ ਥੇ, ਤਿਨ ਨਰਕ ਲਿਜਾਹੀ।
 ਫਿਰਾਹੂਨ ਪ੍ਰਭੁ ਤੇ ਭਏ^੮, ਬਹੁ ਮਿਲੈਂ ਸਜਾਈਂ ॥੫੪॥
 ਸਾਹਿਬ ਸਤਾਰ ਜੁ ਦਿਲ ਗਨੈਂ, ਸੋ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਮੋਹੀ।
 ਸਿਫਤ ਕਹਾਰ ਸਤਾਰ ਹੈ, ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਦੋ ਹੀ।
 ਤੁਝ ਨੇ ਕਿਸ ਕੇ ਉਪਰੇ, ਮਨਸਾ ਜਿਥ ਧਾਰੀ।
 ਕਰੀ ਕਹਾਰੀ ਕਹਿਰ ਹੁਇ, ਜੁ ਸਤਾਰ ਸਤਾਰੀ^੯ ॥੫੫॥

^੫ਤਿਸ ਦੀ ਚਾਹ ਵਾਲਾ।^੬(ਤੇਰੇ) ਸਾਰੇ ਕਰਮ ਪੁੱਠੇ ਹਨ। [ਪੰਥ:, ਅਵੱਤਾ-ਪੁੱਠਾ]।^੭ਸਜਾਵਟ।^੮ਸਰਾਆ।^੯ਮਹਾਤਮਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਬਿਨਾਂ।^{੧੦}ਸਾਰੇ ਮੇਰਾ ਜਸ ਕਰਦੇ ਹਨ।^{੧੧}(ਮੇਰਾ ਜਸ) ਲੋਭ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਦੇਖੀਦਾ।^{੧੨}ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਤੋਂ ਸਰਕਸ਼ ਭਾਵ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋਣ ਨਾਲ। [ਅੰ: ਫਿਰਐਨ=ਮਿਸਰ ਦੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਲਕਬ ਸੀ। ਖਾਸ ਕਰ ਵਲੀਦ ਬਿਨ 'ਮੁਸਾਬ' ਜੋ ਰੱਬ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਤੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰੱਬ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ।]^{੧੩}(ਜੇ ਤੂੰ ਕਹੋਂ ਕਿ) ਸਾਹਿਬ ਜੋ (ਬਾਵੇਂ) ਦਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ (ਪਰ ਉਹ) ਪੜਦੇ ਢੱਕ ਹੈ, ਸੋ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਬਖਸ਼ੇਗਾ, ਤਾਂ ਉਸੇ ਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਸਿਫਤਾਂ ਹਨ:-ਸੱਤਾਰ ਤੇ ਕਹਾਰ, ਅਰਥਾਤ ਉਹ ਸੱਤਾਰ ਹੈ ਪਰ ਕਹਾਰ ਬੀ ਹੈ [ਅੰ: ਸੱਤਾਰ=ਪੜਦੇ ਢੱਕਾ। ਕਹਾਰ=ਕਹਿਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ]। ਤੂੰ ਕਿਸ ਸਿਫਤ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਭਾਵਨਾ ਧਾਰੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੂੰ ਕਹਿਰ ਕੀਤੇ ਹਨ (ਤੇਰੇ ਤੇ) ਕਹਿਰ ਹੋਵੇਗਾ; ਜੇ ਤੂੰ ਸਤਾਰੀ (=ਪੜਦੇ ਢੱਕਣੇ) ਕੀਤੇ ਹਨ ਤਾਂ ਤੇਰੇ ਪੜਦੇ ਢੱਕੇਗਾ।

ਕਿੱਕਰ ਬੀਜੈ ਅੰਬ ਮਿਲੈ, ਨਹਿੰ ਹੋਇ ਕਦਾਪੀ।
 ਜੈਸਾ ਬੀਜੈ ਲੁਣੈ ਸੋ, ਜੋ ਕਰੀਐ ਆਪੀ^੧।
 ਬਦਲਾ ਲੇਵੈ ਖਾਲਸਾ, ਛੋਡੈ ਕਥਿ ਨਹੀ।
 ਜੇਤਿਕ ਦੁਖ ਕਿਸ ਦੇਹਿਗੋ, ਤੇਤਿਕ ਸੋ ਪਾਹੀ’ ॥੫੯॥
 ਗਜ਼ਲ ਰੁਬਾਈ ਗਨ ਲਿਖੀ, ‘ਪੈਕੰਬਰ ਪੁੰਜਾ।
 ਤੋਹਿ ਸਹਾਇਕ ਕੋ ਨਹੀ^੨, ਈਮਾਨ ਪ੍ਰਭੰਜਾ^੩।’
 ਜਿਨ ਕੋ ਪਚਿ ਗੈਰਤ ਕਰੈ, ਨਿਜ^੪ ਲਖੈ ਢਿਠਾਈ।
 ਮਰਹਿ ਬਿਸੂਰਤਿ ਸਮੁਝਿ ਕੈ, ਗੁਰ ਲਿਖਿ ਸਮੁਦਾਈ^੫ ॥੫੧॥
 ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸ਼ਟਮ ਰੁਤੇ ‘ਦੀਨੇ ਕੇ ਗ੍ਰਾਮ’ ਪ੍ਰਸੰਗ
 ਬਰਨਨ ਨਾਮ ਸਪਤ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੂ ॥੫੧॥

^੧ਭਾਵ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਦੇ ਪੜਦੇ ਨਹੀਂ ਢੱਕੇ ਤੇਰੇ ਕਰਤਾਰ ਕਿਉਂ ਢੱਕੇਗਾ।

^੨ਸਾਰੇ ਪੈਕੰਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਤੇਰਾ ਸਹਾਈ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

^੩(ਕਿਉਂਕਿ) ਤੂੰ ਈਮਾਨ ਤੋਤਿਆ ਹੈ।

^੪ਸ਼ਰਮ ਆਵੇਸੁ।

^੫ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਸਾਰੇ (ਬੈਂਤ) ਲਿਖੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਕੇ ਝੁਰ ਝੁਰਕੇ ਮਰ ਜਾਏ।

ਪੰ. [ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ ਭੇਜਣਾ। ਦੀਨਿਓਂ ਚੜ੍ਹਨਾ]

ਪ੨ <<ਪਿਛਲਾ ਅੰਸੂ ਤੱਤਕਰਾ ਰੁਤਿ ੬ ਅਗਲਾ ਅੰਸੂ>>

ਦੋਹਰਾ: ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਲਿਖਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤੁਰਕ ਤਰਕ^੧ ਸਮੁਦਾਇ।

ਪੀਛੇ ਅਮਲ ਤਰੀਫ ਲਿਖਿ^੨ ਜਿਸ ਪਠਿ ਉਰ ਜਰ ਜਾਇ ॥੧॥

ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਛੰਦ: ‘ਕਰਤਿ ਰਹਯੋ ਲਖਿ ਭਲੀ ਜੋ, ਅਰੁ ਸ਼ਰੂਆ ਚਲਾਈ।

ਨਿਜ ਤੋਰਾ^੩ ਕਰਿ ਜਹਿਂ ਕਹਾਂ, ਸਭਿ ਤੇ ਕਰਿਵਾਈ।

-ਕਰਤਿ ਰਹਯੋ ਮੈਂ ਅਮਲ ਸੁਭ-, ਇਮ ਧਰੈਂ ਗੁਮਾਨਾ।

-ਨਹਿੰ ਸਜਾਇ ਦੋਜਕ ਬਨੈ-, ਇਹ ਨਿਸਚੈ ਠਾਨਾ ॥੨॥

ਤਿਸ ਹੀ ਕੋ ਖੰਡਨ ਕਰਯੋ, ਲਿਖਿ ਲਿਖਿ ਗੁਰ ਪੂਰੇ।

ਸਕਲ ਜਨਾਈ ਤੁਰਕ ਕੋ ‘ਹੁਇ ਨਰਕ ਜ਼ਰੂਰੇ।

ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦੇ ਚਾਰ ਹੂੰ ਛਲ ਕਰਿ ਮਰਿਵਾਏ।

ਮਹਾਂਪਾਪ ਇਹ ਤੋਹਿ ਸਿਰ, ਕਰਿ ਅਹਿਦ ਮਿਟਾਏ ॥੩॥

ਅਵਰੰਗ ਪਦਰਹਿ^੪ ਪਦਰ^੫ ਕੋ, ਤਿਸ ਪਦਰ^੬ ਬਹੋਰੀ।

ਲਿਖੀ ਸਪਤ ਅਜਬਾ ਤਬੈ*, ਸੋ ਹੈਂ ਕਿਤ ਠੋਰੀ?।

ਮਰੇ ਖਾਕ ਮਹਿੰ ਮਿਲ ਗਏ, ਕੋ ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਜੀ^੭।

ਹਾਰ ਚਲੇ ਕਰ ਝਾਰਿ ਕਰਿ, ਸਾਚੀ ਲਾਖੀ ਪਾਜੀ^੮? ’ ॥੪॥

ਇੱਤਜਾਦਿਕ ਲਿਖਿ ਬੈਤ ਮਹਿੰ, ਸੁਭ ਗਿਰਾ ਬਨਾਈ।

ਜਿਸ ਕੋ ਪਠਿ ਗਮ ਕੋ ਕਰੈ, ਤੂਰਨ ਮਰਿ ਜਾਈ।

‘ਤਿਸ ਪਸ਼ਚਾਤੀ ਸਭਿਨ ਤੇ, ਪਲਟਾ ਹਮ ਲੈ ਹੈਂ।

ਮਾਰਿ ਛਾਰ ਕਰਿ ਤੁਰਕ ਗਨ, ਸਭਿ ਰਾਜ ਮਿਟੈਂ ਹੈਂ ॥੫॥

ਲਿਖਿ ਇਕਾਂਗ ਉਂਕਾਰ ਕੋ, ਮੰਤਰ ਸਤਿਨਾਮਾ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ, ਪੁਨਿ ਲਿਖਿ ਅਭਿਰਾਮਾ।

ਕਰਿ ਇਕੱਤ੍ਰੁ ਕਾਗਤ ਭਲੇ, ਸਮਰਥ ਸਭਿ ਭਾਂਤੀ।

^੧ਤੁਰਕ ਵੰਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ।

^੨ਦਲੀਲ ਦੇ ਮਗਰੋਂ (ਸੁਭ ਗੱਲਾਂ ਤੇ) ਅਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਮਹਿਮਾਂ ਲਿਖੀ।

^੩ਹੁਕਮਾ।

^੪ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂ।

^੫ਜਹਾਂਗੀਰ।

^੬ਅਕਬਰ।

^{*}ਪਾ:-ਅਜਬਾਤ ਹੈ।

^੭ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰੇ ਵੱਡਿਆਂ ਬਾਬਤ ਅਜੀਬ ਹਾਲਾਤ ਲਿਖੇ ਹਨ, ਓਹ ਦੱਸ ਤੇਰੇ ਵੱਡੇ ਹੁਣ ਕਿੱਥੇ ਹਨ?। ਸ਼ਾਹ ਜਹਾਂ, ਜਹਾਂਗੀਰ, ਅਕਬਰ ਇਹ ਤ੍ਰੈ ਤੇ ਅਕਬਰ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਤੈਮੂਰ ਤਕ ਸੱਤ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। ੩+੨।

^੮ਕੋਈ ਦਿਨ ਦੀ (ਬਾਜੀ=) ਖੇਡ ਹੈ।

^੯ਹੋ ਪਾਜੀ! ਕੀ ਤੂੰ ਇਹ ਸੱਚੀ ਸਮਝੀ ਹੈ? (ਅ) ਇਹ ਪਾਜੀ (ਝੂਠੀ) ਹੈ ਤੂੰ ਸੱਚ (ਕਿਉਂ) ਲਖੀ ਹੈ।

ਨਾਮ 'ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ' ਰਖਯੋ, ਸੱਤ੍ਰੂ ਹਿਤ ਹਾਤੀ ॥੬॥
 'ਇਤ ਲਾਖਹੁਂ ਹਤਿ ਕੈ ਸੁਭਟ, ਰਜ ਦ੍ਰਿਗ ਮਹਿੰ ਪਾਈ।
 ਉਤ ਕਾਗਤ ਕੇ ਪਠਤਿ ਹੀ, ਹਜ਼ਰਤ ਮਰਿ ਜਾਈ।
 ਨਾਮ ਧਰਯੋ ਖਤ ਫਤੇ ਕੋ, ਇਹ ਕਾਰਨ ਜਾਨੋ।
 ਨਾਸ਼ ਦੁਤਰਫੈ ਤੁਰਕ ਹੈ, ਸਭਿ ਰਾਜ ਪ੍ਰਹਾਨੋ ॥੭॥
 'ਦਯਾ ਸਿੰਘ! ਤੁਮ ਲੇ ਭਲੇ,
 ਮਿਲੀਐ ਤੁਰਕੇਸ਼ਾ।
 ਬੋਲਹੁ ਨਿਕਟ ਸੁਚੇਤ ਹੈ,
 ਕਰਿ ਡਰ ਨਹਿੰ ਲੇਸ਼ਾ।
 ਤੋਹਿ ਬਚਨ ਮਹਿੰ ਸ਼ਕਤਿ ਦੀ, ਜਿਮ ਕਰੈਂ ਸੁ ਹੋਵੈ।
 ਪਹੁੰਚਹੁ ਦੱਖਨ ਦੇਸ਼ ਮਹਿੰ, ਤੂਰਨ ਤਹਿੰ ਜੋਵੈ ॥੮॥
 ਅਹਿਦੀ ਬਨ ਚਚਿ ਮੰਚ ਪੈ, ਲਿਹੁ ਪਲਟਾ ਜਾਈ।
 ਗੁਰ ਘਰ ਜਿਮ ਅਹਿਦੀ ਪਠੇ, ਤਿਮ ਆਪ ਸਿਧਾਈ।
 ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਬਸਿ ਆਗਰੇ, ਤਿਸ ਲੀਜਹਿ ਸੰਗਾ।
 ਬਿਲਮ ਬਿਹੀਨ ਪਯਾਨੀਏ, ਕਰਿ ਕਾਰਜ ਚੰਗਾ' ॥੯॥
 ਨੀਲਾਂਬਰ ਸਭਿ ਧਾਰਿ ਕੈ, ਗੁਰ ਆਇਸੁ ਪਾਏ।
 ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਤਜਾਰੀ ਕਰੀ, ਜਿਮ ਬਾਕ ਸੁਨਾਏ।
 ਲੀਨ ਜ਼ਫਰਨਾਮਾ ਤਬੈ, ਬੰਧਯੋ ਸਿਰ ਸਾਥਾ।
 ਕਰੀ ਬੰਦਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ, ਜੋਰੇ ਜੁਗ ਹਾਥਾ ॥੧੦॥
 ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਤਿਮ ਨਮੋ ਕਰਿ, ਰੁਖਸਤ ਜੁਗ ਹੋਏ।
 ਚਲੇ ਗੁਰੂ ਕੇ ਕਾਜ ਕੋ, ਹਰਖਤਿ ਸਿਖ ਦੋਏ।
 ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਚਚਿ ਮੰਚ ਪਰ, ਆਸਨ ਕਰਿ ਬੈਸੇ।
 ਹਾਜੀ ਕਾਬੇ ਕੋ ਮਨੋ, ਅਹਿਦੀ ਬਿਰਿ ਜੈਸੇ ॥੧੧॥
 ਨਰ ਨਿਕਾਰ ਕਰਿ ਗ੍ਰਾਮ ਤੇ, ਮੰਚਾ ਉਚਵਾਯੋ।
 ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਹੁਇ ਗੈਲ ਮੈਂ, ਗਮਨੇ ਮਗ ਪਾਯੋ।
 ਗ੍ਰਾਮ ਗ੍ਰਾਮ ਪ੍ਰਤਿ ਕੈ ਨਗਰ, ਨਰ ਲੇਤਿ ਨਿਕਾਰੇ।
 ਹਜ਼ਰਤ ਕੇ ਹਿਤ ਹਤਨਿ ਕੋ, ਜੁਗ ਸਿੰਘ ਸਿਧਾਰੇ ॥੧੨॥
 ਪੂਰਬ ਦਿੱਲੀ ਮੈਂ ਗਏ, ਧੂਮਸਾਲ ਉਤਾਰਾ।
 ਸਭਿ ਸੰਗਤਿ ਗੁਰ ਕੀ ਅਈ, ਧਰਿ ਭਾਉ ਉਦਾਰਾ।
 ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਿ ਕਰਿ ਅਨੰਦ ਧਰਿ, ਸਭਿ ਸੇਵ ਕਮਾਈ।
 ਚਹਯੋ ਖਰਚ ਹਿਤ ਪੰਥ ਕੇ, ਧਨ ਦੇ ਸਮੁਦਾਈ ॥੧੩॥
 ਬਸੇ ਰਾਤਿ ਸੁਖ ਸੋਂ ਤਹਾਂ, ਕਰਿ ਖਾਨ ਰੁ ਪਾਨਾ।

ਸੌਚ ਸਨਾਨੇ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੋ, ਕਿਧ ਪੰਥ ਪਯਾਨਾ।
 ਕਰਨਿ ਬਿਦਾ ਸੰਗਤਿ ਗਈ, ਹਟਿ ਕਰਿ ਪੁਨ ਆਈ।
 ਜਥਾ ਕਰਮ ਮਗ ਉਲੰਘਤੇ, ਨਿਤ ਸਿੰਘ ਸਿਧਾਈ ॥੧੪॥
 ਨਗਰ ਆਗਰੇ ਉਤਰਿ ਕੈ, ਪੁਨ ਸੰਗਤਿ ਮਾਂਹੀ।
 ਪੂਜਹਿੰ ਦਰਸ਼ਨ ਕੋ ਕਰਹਿੰ, ਜਿਮ ਗੁਰੂ ਲਖਾਹੀ।
 ਚਲੇ ਸਿੰਘ ਆਗੇ ਬਹੁਰ, ਹੁਇ ਚੰਬਲ ਪਾਰਾ^੧।
 ਨਰਵਰ^੨ ਕਾਲੇ ਬਾਗ ਕੋ, ਕਰਿ ਮਜਲ ਸਿਧਾਰਾ ॥੧੫॥
 ਸ਼ਹਿਰ ਸਰੋਜ ਉਜੈਨ^{*} ਕੋ, ਕਰਿ ਸੰਗਤ ਮੇਲਾ।
 ਦੇਸ਼ ਮਾਲਵਾ ਸੈਲ ਕਰਿ, ਚਲਿ ਸਿੰਘ ਸੁਹੇਲਾ।
 ਨਦੀ ਨਰਬਦਾ ਪਾਰ ਗਾ, ‘ਗੜ ਸ਼ੇਰ’ ਸਿਧਾਯੋ।
 ਪੁਰਿ ਬੁਰਹਾਨ ਪਹੁੰਚਿ ਕੈ, ਸੰਗਤਿ ਦਰਸਾਯੋ ॥੧੬॥
 ਤਹਿੰ ਬਸਿ ਕਰਿ ਆਗੇ ਗਯੋ, ਅਵਰੰਗ ਬਾਦੂ।
 ਨਗਰ ਅਹਿਮਦਾਵਾਦ^੪ ਮਹਿੰ, ਬਿਰ ਬਿਨਾ ਬਿਖਾਦੂ।
 ਬਿਸਰਾਮਯੋ ਮਗ ਸ਼ੁਮ ਹਤਯੋ, ਆਨੰਦ ਕੋ ਪਾਏ।
 ਜਹਾਂ ਛਾਵਨੀ ਸ਼ਾਹ ਕੀ, ਚਢਿ ਤਹਾਂ ਸਿਧਾਏ ॥੧੭॥
 ਹੇਰਿ ਜਾਂਹਿ ਬੂਝਤਿ ਭਯੋ, ਗੁਰ ਕੋ ਸਿਖ ਕੋਈ।
 ਦਿਯੋ ਬਤਾਇ ਜੁ ਲਖੈ ਥੇ, ਸੁਨਿ ਕੈ ਸੁਧਿ ਹੋਈ।
 ਜੇਠਾ ਸਿੰਘ ਜੇਠਾ ਇਹਾਂ, ਧਨ ਬੁਧਿ ਮਹਿੰ ਜਾਨੋ।
 ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਅਰੁ ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਆਵਾਹਨ ਠਾਨੋ ॥੧੮॥
 ਆਇ ਮਿਲਯੋ ਤਤਕਾਲ ਹੀ, ਸੁਨਿ ਕੈ ਸਭਿ ਗਾਥਾ।
 ਅਪਨੇ ਨਿਕਟ ਉਤਾਰਿ ਕਰਿ, ਬਹੁ ਭਾਉ ਕਿ ਸਾਥਾ।
 ਸੇਵਾ ਕੀਨੀ ਸਕਲ ਬਿਧਿ, ਸਭਿ ਖਾਨ ਰੁ ਪਾਨੇ।
 ਸ਼ਾਹੁ ਭੇਦ ਸਮੁਝਾਇ ਦਿਯ, ਜਿਮ ਆਵਨ ਜਾਨੇ^੫ ॥੧੯॥
 ‘ਪਹੁੰਚਨਿ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸ਼ਾਹੁ ਛਿਗ, ਕਜਾ ਕਰੈਂ ਉਪਾਯਾ?
 ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਕੋ ਕਾਰਜ ਮਹਾਂ, ਹਮ ਛਿਗ ਲੋਂ ਆਯਾ।’
 ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਬੋਲਯੋ ਸੁਮਤਿ, ‘ਕੁਛ ਚਿੰਤ ਨ ਕੀਜੈ।
 ਸੰਗਤਿ ਕਰਹੁ ਇਕੱਤ੍ਰੁ ਸਭਿ, ਪਠਿ ਹੁਕਮ ਸੁਨੀਜੈ ॥੨੦॥
 ਪੁਨਹਿ ਜਤਨ ਮਿਲਿ ਕਰੈਂਗੇ, ਜਿਸ ਕਿਸ ਬਿਧਿ ਹੋਵੈ।

^੧ਚੰਬਲ ਨਦੀ ਪਾਰ ਹੋਕੇ।

^੨ਗਵਾਲੀਅਰ ਥੋਂ ਪਰੇ ਇਕ ਨਗਰ।

^{*}ਸਿਰੋਜ ਤੇ ਉਜੈਨ ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਸਤ ਹਿੰਦ (C. 1) ਵਿਚ ਹਨ।

^੪‘ਅਹਿਮਦ ਨਗਰ’ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ।

^੫ਜਿਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਪਾਸ ਜਾਣਾ ਅੱਣਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਅਪਨਾ ਕਾਰਜ ਆਪ ਹੀ, ਗੁਰ ਬਿਘਨ ਸੁ ਖੋਵੈਂ।’
ਜੇਠਾ ਸਿੰਘ ਸੁਨਿ ਕੈ ਤਬੈ, ਸੁਧ ਸੰਗਤਿ ਮਾਂਹੀ।
ਸਭਿ ਕੋ ਦਈ ਸੁਨਾਇ ਕਰਿ, ਜਾਨੀ ਜਹਿਂ ਕਾਂਹੀ ॥੨੧॥
ਭਯੋ ਪ੍ਰਾਤਿ ਕੋ ਜੋੜ ਤਬਿ, ਪੰਚਾਂਮ੍ਰਿਤ ਕੀਨਾ।
ਸਤਿਗੁਰ ਕੇ ਸਿਖ ਸਰਬ ਹੀ, ਬੈਠੇ ਸੁਖ ਪੀਨਾ।
ਦਯਾ ਸਿੰਘ ਕੋ ਨਮੋ ਕਰਿ, ਪੁਨ ਹੁਕਮ ਸੁਨਾਯੋ।
‘ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਕੋ ਕਾਰਜ ਇਹੀ, ਕੀਜਹਿ ਮਨ ਭਾਯੋ’ ॥੨੨॥
ਸੁਨਿ ਸੁਨਿ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੱਖ ਜੇ, ਤਿਨ ਸਿਰ ਪਰ ਮਾਨਾ।
ਕੇਤੇ ਮਨਮੁਖ ਤਰਕਤੇ, ਜਿਨ ਭੇਵ ਨ ਜਾਨਾ।
ਕਰਹਿੰ ਅਨਿਕ ਉਪਚਾਰ ਕੋ, ਕੁਛ ਬਨ ਨਹਿੰ ਆਵੈ।
ਸਿਖ ਸਗਰੇ ਇਤ ਉਤ ਫਿਰਹਿੰ, ਬਹੁਤਨਿ ਢਿਗ ਜਾਵੈਂ ॥੨੩॥

ਇਤ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀਨੇ ਥਿਰੇ, ਭੇ ਬਿਦਤ ਜਹਾਨਾ।

ਮੂਰਖ ਖਾਨ ਵਜੀਦ ਜੋ, ਚਿਤਵੰਤਿ ਮਹਾਨਾ।
-ਮਰਜੋ ਨਹੀਂ ਪਕਰਜੋ ਨਹੀਂ, ਜੀਵਤਿ ਥਿਰ ਨੇਰੇ।
ਮਹਾਂ ਜੰਗ ਕਰਿ ਕਰਿ ਜਿਨਹੁਂ, ਦੁਖ ਦਏ ਘਨੇਰੇ ॥੨੪॥

ਹਜ਼ਰਤ ਕਰੇ ਉਪਾਵ ਬਹੁ, ਨਾਹਿਨ ਕੋ ਚਾਲਾ।
ਸਭਿ ਤੁਰਕਾਨੇ ਸ਼ੋਕ ਦੁਖ, ਜਿਨ ਡਾਲ ਬਿਸਾਲਾ^੧।
ਅਬਿ ਤੂਸ਼ਨ ਰਹਿ ਕੋਇ ਦਿਨ, ਦੀਜੈ ਬਿਸਵਾਸਾ^੨।
ਪਰਹਿੰ ਅਚਾਨਕ ਜਾਇ ਕਰਿ, ਗਹਿ ਕਿਧੋਂ ਬਿਨਾਸਾ- ॥੨੫॥

ਲਗਯੋ ਬਟੋਰਨਿ ਬਾਹਨੀ, ਜਿਤ ਕਿਤ ਤੇ ਆਈ।
ਜਬੇਦਾਰ ਸਨ ਸਭਿ ਕਹੀ, ‘ਰਹਿੰ ਤਜਾਰ ਸਦਾਈ।
ਸੰਧਯਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪਛਾਨੀਏਂ, ਚਚਿਬੇ ਕਹੁ ਕਾਜੂ।
ਇਤ ਉਤ ਬਿਥਰਹਿ ਕੋ ਨਹੀਂ, ਬਨਿ ਤਜਾਰ ਸਮਾਜੂ ॥੨੬॥

ਗੋਰੀ ਅਰੁ ਬਾਰੂਦ ਬਹੁ, ਸਭਿਹਿਨਿ ਕੋ ਦੀਜੈ।
ਗਮਨ ਦੂਰ ਹਿਤ ਹਯਨਿ ਕੋ, ਆਸੂਦੇ ਕੀਜੈ।’

ਇਸ ਬਿਧਿ ਖਾਨ ਵਜੀਦ ਬਹੁ, ਤਜਾਰੀ ਕਰਿਵਾਈ।

ਇਤ ਸਤਿਗੁਰ ਸਭਿ ਜਾਨਿ ਕੈ, ਚਿਤਵੰਤਿ ਲਰਾਈ ॥੨੭॥

-ਦੁਰਗ ਹੋਇ ਗਾਢੋ ਮਹਾਂ, ਮੇਲਹਿੰ ਘਮਸਾਨਾ।
ਰਚਿ ਸੰਗ੍ਰਾਮ ਬਿਸਾਲ ਕੋ, ਮਾਰਹਿੰ ਤੁਰਕਾਨਾ।
ਇਹਾਂ ਆਇ ਹਮ ਬਾਸ ਕਿਯ, ਸੇਵਾ ਬਹੁ ਕੀਨੀ।

^੧ਜਿਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਤੁਰਕਾਨੇ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਦੁੱਖ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।^੨ਭਾਵ ਵਿਸਾਹ ਲਈਏ।

ਨਗਰੀ ਨਹਿੰ ਲੁਟ ਜਾਇ ਤਿਹ, ਬਿਰਤਾ ਹਮ ਲੀਨੀ ॥੨੮॥
 ਚਾਕਰ ਰਹਿੰ ਬੈਰਾੜ ਬਹੁ, ਸਭਿ ਵਹਿਰ ਉਤਾਰੇ-।
 ਰੱਛ ਚਹਤਿ ਹੈਂ ਜਨਨ ਕੀ, ਚਢਿ ਚਲਨਿ ਬਿਚਾਰੇ^੧।
 -ਨਤੁ ਇਹ ਠਾਂ ਰਣ ਪਰੈ ਗੋ, ਰੱਯਤ ਨਰ ਆਦੀ।
 ਸੱਤ੍ਰੁ ਇਨਹਿੰ ਦੁਖ ਦੇਹਿੰਗੇ, ਰਾਹਕ ਬੁਨਿਯਾਦੀ^੨- ॥੨੯॥
 ਪਰਮ ਸਿੰਘ ਅਰੁ ਧਰਮ ਸਿੰਘ, ਰੂਪੇ ਕੇ ਦੋਈ।
 ਅਪਰ ਸਿੰਘ ਬੇ ਸੈਂਕਰੇ, ਪ੍ਰੇਮੀ ਸਿਖ ਜੋਈ।
 ਪੁਨ ਲਖਮੀਰ ਸ਼ਾਮੀਰ ਕੋ, ਤੈ ਭ੍ਰਾਤ ਬੁਲਾਏ।
 ‘ਚਢਜੋ ਚਹਤਿ ਹਮ ਇਹਾਂ ਤੇ, ਦੇਖਨਿ ਅਗਵਾਏ ॥੩੦॥
 ਗ੍ਰਾਮ ਤੁਮਾਰੇ ਧਾਮ ਮਹਿੰ, ਬਿਰ ਹੈ ਸੁਖ ਪਾਏ।
 ਲਰਹਿੰ ਅਬਹਿ ਤੁਰਕਾਨ ਸਨ, ਰਿਪੁ ਹੈਂ ਸਮੁਦਾਏ।
 ਸਸਤ੍ਰ ਚਲਹਿੰ ਮਾਰਨ ਮਰਨ, ਘਾਲਹਿੰ ਘਮਸਾਨਾ।
 ਤੁਮ ਕੋ ਪਰਹਿ ਬਿਖਾਦ ਤਬਿ, ਉਮਡਹਿ ਤੁਰਕਾਨਾ ॥੩੧॥
 ਹੇਤੁ ਬਿਚਾਰਨ ਹਮ ਕਰਜੋ, ਆਗੈ ਹਮ ਜਾਵੈ^੩।
 ਦੁਰਗ ਲੇਹਿੰ ਕੈ ਵਹਿਰ ਹੀ, ਮਿਲਿ ਜੰਗ ਮਚਾਵੈਂ।’
 ਸੁਨਿ ਕਰ ਜੋਰਤਿ ਕਹਤਿ ਭੇ, ‘ਹਮ ਹੈਂ ਅਨੁਸਾਰੇ।
 ਪ੍ਰਭੁ ਜੀ! ਰਾਵਰਿ ਸਾਬ ਹੈਂ, ਲਰ ਮਰਹਿੰ ਕਿ ਮਾਰੇ’ ॥੩੨॥
 ਸਤਿਗੁਰ ਸੁਨਿ ਕੈ ਤਿਨਹੁਂ ਤੇ, ਬਹੁ ਭਾਂਤਿ ਸਰਾਹੇ।
 ‘ਕੁਲ ਤੁਮਰੀ ਮਹਿੰ ਸਿੰਘ ਹੈਂ, ਰਣ ਕਰਹਿੰ ਉਮਾਹੇ।
 ਅਬਿ ਸੁਖ ਸੋਂ ਘਰ ਮਹਿੰ ਬਿਰਹੁ, ਇਹ ਥਲ ਦਿਢ ਹੋਵੈ।
 ਜੋ ਚਢਿ ਆਵੈ ਤੁਮਹੁ ਪਰ, ਪਤ ਅਪਨੀ ਖੋਵੈ ॥੩੩॥
 ਖੇਤ ਜੀਤ ਕੋ ਗ੍ਰਾਮ ਨਰ, ਸੱਤ੍ਰੁਨਿ ਤੇ ਪਾਵੈ^੪।
 ਨਾਮ ਲੋਹਗੜ^{*} ਹੋਇਗੋ, ਦਿਨ ਪ੍ਰਤਿ ਬਿਦਤਾਵੈ।’
 ਇਮ ਕਹਿ ਕਰੁਨਾ ਬਹੁ ਕਰੀ, ਦੇ ਖੁਸ਼ੀ ਬਿਸਾਲੇ।
 ‘ਹਮ ਸਹਾਇ ਪਰਲੋਕ ਮਹਿੰ, ਦੁਖ ਤੇ ਰਖਵਾਲੇ’ ॥੩੪॥
 ਇਮ ਕਹਿ ਤਜਾਰੀ ਪ੍ਰਭੁ ਕਰੀ, ਹਯ ਜੀਨ ਪਵਾਏ।
 ਹਯ, ਪੈਦਲ ਸੈਨਾ ਸਕਲ, ਤਨ ਸਸਤ੍ਰ ਸਜਾਏ।
 ਭਏ ਅਰੁਢਨਿ ਦੇ ਖੁਸ਼ੀ, ਸਭਿ ਬੰਦਨ ਠਾਨੀ।

^੧ਜਨਾਂ (ਦਾਸਾਂ) ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਏਥੋਂ ਚੜ੍ਹ ਚੱਲਣ ਦੀ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹਨ।

^੨ਮੁੱਢ ਦੇ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਹਨ।

^੩ਭਾਵ ਅਸਾਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

^੪ਰਣ ਵਿੱਚ ਵੈਰੀਆਂ ਤੇ ਜਿੱਤ ਪਾਉਣਗੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕੀਂ।

^{*}ਇਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਦੀਨੇ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

ਗਏ ਦੂਰ ਲਗਿ ਸੰਗ ਨਰ, ਬਿਛੁਰਨਿ ਦੁਖ ਮਾਨੀ ॥੩੫॥
ਪੁਨ ਸਭਿ ਕੋ ਮੌਰਨ ਕਰਯੋ, ਬਿਛੁਰਤਿ ਵਧਿ ਪ੍ਰੇਮਾ।
ਸਿੱਖੀ ਗੁਰਮਤਿ ਉਰ ਧਰੀ, ਭੇ ਉਚਿਤ ਸੁ ਛੇਮਾਂ।

ਗੁਰੂ ਦਸਮ ਪਤਿਸ਼ਾਹੁ ਕੀ, ਮੈਂ ਕਥਾ ਬਨਾਈ।
ਰੁੱਤਾਂ ਖਟ ਪੂਰਨ ਕਰੀ, ਸੁਭ ਗਿਰਾ ਅਲਾਈ ॥੩੬॥

ਪਾਧੜੀ ਛੰਦ: ਇਹ ਪਠਤਿ ਸੁਨਤਿ ਨਰ ਧਾਰਿ ਪ੍ਰੇਮਾ।

ਹਤਿ ਬਿਘਨ ਲੋਕ ਪਰਲੋਕ ਛੇਮੈ।
ਮਨ ਬਿਪਨ ਬਿਖੈ ਅਘ ਮ੍ਰਿਗਨ ਸਿੰਘੈ।
ਦੇ ਅਨੰਦ ਰਿਦੇ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ॥੩੭॥

ਇਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥੇ ਖਸਟਮ ਰੁਤੇ ਕਵਿ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ
ਵਿਰਚਤਾਯਾਂ ਭਾਖਾਯਾਂ ‘ਦੀਨੇ ਤੇ ਚਢਨ’ ਪ੍ਰਸੰਗ ਬਰਨਨੰ ਨਾਮ ਅਸ਼ਟ ਪੰਚਾਸਤੀ ਅੰਸੂ
ਮਸਤ ਸੁਭ ਮਸਤੁ ॥੫੯॥

[ਛੇਵੰਂ ਰੁਤਿ ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਈ]

^੧ਇਸ ਲੋਕ ਦੇ ਬਿਘਨ ਦੂਰ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿਚ ਮੁਕਤੀ (ਮਿਲੇਗੀ)।

^੨ਮਨ ਰੂਪੀ ਬਨ ਵਿਚ ਪਾਪ ਰੂਪੀ ਮ੍ਰਿਗ ਨੂੰ ਸ਼ੇਰ ਵਤ (ਹੋਕੇ ਢੁੱਕੇਗੀ ਇਹ ਕਥਾ)।